

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2007–2008)

FOR BUDSJETTÅRET 2008

Utgiftskapitler: 100–172

Inntektskapittel: 3100

Innhold

Del I			
Hovedinnledning	9	Kap. 103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon 49
1 Innledning	11	Kap. 104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet 50
2 Tabelloversikter over budsjettforslaget	14	<i>Programkategori 02.10 Utenriksformål</i>	<i>51</i>
3 Generelle merknader til budsjettforslaget	16	Kap. 115	Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål 51
4 Overføring til neste budsjettermin – bruk av stikkeordet «kan overføres»	18	Kap. 116	Deltaking i internasjonale organisasjoner 54
5 Årsverksoversikt Utenriksdepartementet	20	Kap. 118	Nordområdetiltak mv. 76
6 Anmodningsvedtak	21	<i>Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen</i>	<i>91</i>
7 Programområde 02 Utenriksforvaltning	22	Kap. 140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen 92
7.1 Satsing i Nordområdene	22	Kap. 141	Direktoratet for utviklings-samarbeid (Norad) 92
7.2 Trygge Norges sikkerhet	23	<i>Programkategori 03.10 Bilateral bistand</i>	<i>93</i>
7.3 Klima og bærekraftig utvikling	25	Kap. 150	Bistand til Afrika 94
7.4 En aktiv europapolitikk	25	Kap. 151	Bistand til Asia 107
7.5 Rettferdig global styring	26	Kap. 152	Bistand til Midtøsten 116
7.6 Fremme norsk verdiskaping i utlandet	27	Kap. 153	Bistand til Latin-Amerika 117
8 Programområde 03 Internasjonal bistand	29	<i>Programkategori 03.20 Globale ordninger</i>	<i>120</i>
8.1 Overordnede føringer	29	Kap. 160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling 121
8.2 Regjeringens satsingsområder	31	Kap. 161	Næringsutvikling 127
8.3 Rapport om norsk utviklings-samarbeid i 2006	35	Kap. 162	Overgangsbistand (gap) 132
		Kap. 163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter 137
		Kap. 164	Fred, forsoning og demokrati 146
		Kap. 165	Forskning, kompetanseheving og evaluering 155
		Kap. 166	Tilskudd til ymse tiltak 160
		Kap. 167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA) 162
		Kap. 168	Kvinner og likestilling 163
Del II		<i>Programkategori 03.30 Multilateral bistand ...</i>	<i>165</i>
Nærmere om budsjettforslaget	41	Kap. 170	FN-organisasjoner mv. 166
<i>Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten</i>	<i>43</i>	Kap. 171	Multilaterale finansinstitusjoner 193
Kap. 100 Utenriksdepartementet	45	Kap. 172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak 203
Kap. 3100 Utenriksdepartementet	49		

Del III

Spesielle tema	207
10 Miljøomtalen	209
11 Likestilling	219
11.1 Mål og virkemidler	219
11.2 Likestilling som ett av fem hovedspor i budsjettet	221
11.3 Internasjonale prosesser og multilateralt samarbeid	221
11.4 Regionalt og bilateralt samarbeid	223
11.5 Likestilling internt i utenrikstjenesten	225
12 Anmodningsvedtak	227
12.1 Vedtak nr. 316, 19. desember 2006	227
12.2 Vedtak nr. 501, 12.06.2007	227

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2008, kapitlene 100–172 og kapittel 3100	230
---	------------

Vedlegg 1

Stillinger ved utenriksstasjonene	238
---	-----

Vedlegg 2

Hovedsamarbeidsland 2006	241
--------------------------------	-----

Vedlegg 3

Tusenårsmålene og status for måloppnåelse .	256
---	-----

Vedlegg 4

Bistand til norske frivillige organisasjoner	261
--	-----

Vedlegg 5

Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak	263
--	-----

Figuroversikt

Figur 9.1 Vedtatte prosjekt 2006 fordelt på målområder	74
Figur 9.2 Geografisk fordeling av forbruket i 2006 (i tusen kroner)	139
Figur 9.3 Viser geografisk fordeling av forbruket i 2006 (i tusen kroner) ..	142
Figur 9.4 Viser geografisk fordeling av forbruket i 2006 (i tusen kroner) ..	148
Figur 9.5 Viser forbruk 2006 og plantall 2008 for kap. 170, post 76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv. (i mill. kroner)	177

Figur 9.6 Viser de fem største mottakerorganisasjoner i 2006	183
Figur 9.7 Tematisk fordeling 2006 og forslag 2007 (i mill.)	202

Vedlegg 4

Figur 4.1 Bistand til norske frivillige organisasjoner, 2006 (NOK 1000)	261
---	-----

Tabelloversikt

Tabell 8.1	Samlet ODA-godkjent bistand fordelt på bistandstype, 2003–2006 (tall i mill. kroner)	35	Tabell 9.1	Nordområdesatsingen – økning – i 2008	77
Tabell 8.2	Samlet bilateral bistand fordelt på hovedregion, 2003–2006 (tall i mill. kroner)	36	Tabell 9.2	Indikatorer på situasjonen i utvalgte land i Afrika.	95
Tabell 8.3	Samlet bilateral bistand fordelt per kanal, 2003–2006 (tall i mill. kroner)	36	Tabell 9.3	Norsk støtte til utvalgte land i Afrika.	101
Tabell 8.4	De seks største mottakerlandene av norsk bilateral bistand i 2006, fordelt på type bistand (tall i mill. kroner)	37	Tabell 9.4	Indikatorer på situasjonen i utvalgte land i Asia	108
Tabell 8.5	Multilaterale organisasjoner: De fem største mottakerne av norsk bistand (tall i mill. kroner)	37	Tabell 9.5	Norsk støtte i 2006 til utvalgte land i Asia.	112
Tabell 8.6	Norsk frivillige organisasjoner: De fem største mottakerne av norsk bistand over tid, 2003–2006 (tall i mill. kroner)	38	Tabell 9.6	Norsk støtte til utvalgte land i Mellom-Amerika i 2006	118
Tabell 8.7	Bilateral bistand fordelt på de fem største sektorer over tid (tall i mill. kroner)	38	Tabell 9.7	Aktive partnerskap ved utgangen av 2006 fordelt på innsatsområder	122
			Tabell 9.8	GAP-bevilgningen (kap.162) fordelt på regioner, land og kanal, 2006	134
			Tabell 9.9	Anslag ODA-godkjente utgifter til flyktningtiltak i Norge	163
			Tabell 9.10	Norges avtaleregulerte fordringer på utviklingsland i mill. kroner per 31. mars 2007 (eksl. morarenter)	204

Oversikt over bokser

Boks 9.1	Nordområdepolitikken – Langsiktig satsing på kunnskaps- og kompetansebygging, aktivitet og tilstedeværelse.	77	Boks 9.4	Kultursamarbeid med Det palestinske området	126
Boks 9.2	Forbruk 2006 over kap. 160, post 70 Sivilt samfunn fordelt på hovedmålgrupper (i mill. kroner)	123	Boks 9.5	Flegiverfond	135
Boks 9.3	Seminarrekken «Noras søstre»	126	Boks 9.6	Støtten til Hviterussland	154
			Boks 9.7	Bilateral gjeldssletting holdes utenfor bistandsbudsjettet	203
			Boks 9.8	Parisklubben	204
			Boks 9.9	Gjeldsslettingens betydning for HIPC- og MDRI-landene	206

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2007–2008)

FOR BUDSJETTÅRET 2008

Utgiftskapitler: 100–172

Inntektskapittel: 3100

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 14. september 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Hovedinnledning

1 Innledning

Norsk utenrikspolitikk skal ivareta norske interesser og verdier i en verden i rask forandring. Samtidig skal den bidra til å fremme internasjonale fellesgoder og bygge en bedre organisert verden. Hovedlinjene i regjeringens politikk bygger på en sterk oppslutning om FN og folkeretten, medlemskapet i NATO og EØS-avtalen og norsk innsats for fattigdomsbekjempelse, mer rettferdig fordeling og en mer demokratisk verdensorden, både globalt og regionalt.

Nordområdene er denne regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken. Utviklingen i Nord skaper en ny arena for norsk utenrikspolitikk. Derfor har vi økt fokuset og styrket kontakten med samarbeidspartnere i regionen og med andre land om nordområdene. Norge skal være til å kjenne igjen i nordområdene. Nærvær, aktivitet og kunnskap er nøkkelord for vår satsing.

Vår politikk er en bred nasjonal satsing på bosetting, arbeid, verdiskaping, klima og miljø, bærekraftig forvaltning, kunnskap og kultur. Regjeringens nordområdestrategi, som ble lansert i Tromsø 1. desember 2006, gir en samlet oversikt over satsinger og ambisjoner. Videre oppfølging av strategien vil stå høyt på Regjeringens dagsorden.

Forholdet til Russland er den sentrale bilaterale dimensjon ved nordområdepolitikken. Politikken overfor Russland vil være interessebasert og samarbeidsorientert, pragmatisk og preget av fasthet. Flere av utfordringene i nord, som innen miljø, redning og beredskap og ressursforvaltning, kan bare løses med russisk engasjement og norsk-russisk samarbeid. Dialogen med Russland skal være åpen og tydelig når det gjelder vårt syn på rettsstatsprinsipper, menneskerettigheter og politiske rettigheter. For Norge er vår forankring i NATO og samarbeidet over Atlanterhavet en viktig dimensjon i denne politikken.

Regjeringen vektlegger i sin utenrikspolitikk tett kontakt og dialog med de andre europeiske landene, og med EUs medlemsland og institusjoner. Med utgangspunkt i at Norge ikke er medlem av EU søker vi å utnytte alle muligheter for samarbeid og påvirkning i forhold til Europa med sikte på å ivareta norske interesser og vinne gjennomslag for norske syn. Parallelt med godt arbeid inn mot de viktigste EU-institusjonene, vil vi følge mer

aktivt opp vår europapolitikk bilateralt overfor hovedstedene i EU-land.

Det er i norsk interesse at vi har en FN-ledet verdensorden. Derfor vil Regjeringen arbeide for å styrke FN og internasjonal rett. Regjeringen vil fortsette fokuset på, og gi konkrete innspill til FN-reform. Som medlemsland støtter Norge aktivt opp om reformprosessen og vi søker samarbeid med nærstående land for et moderne og effektivt FN. Norge vil bidra med så vel politisk som økonomisk støtte til dette viktige arbeidet. FNs største fortrinn som forum for å styrke verdensfreden er bredden i virkemidlene. FN kan spille en rolle i alle stadier i en konflikt: Fra før konflikt bryter ut, via fredsoperasjoner og bistand i overgangen etter en fredsavtale, til langsiktig utvikling og institusjonsbygging på veien mot varig fred. Derfor samarbeider regjeringen nært med FN i vårt eget fred og forsoningsarbeid.

Norges rolle for å bidra til fred og forsoning har en tydelig plass i vår regjeringsplattform. Våre bidrag til å forebygge, dempe og løse konflikter styrkes. Vi kan ikke engasjere oss over evne, men Norge har fortrinn og erfaring, og vi har bygget opp viktig kompetanse. Norge har lange tradisjoner for å legge til rette for fredsprosesser i langvarige og vanskelige konflikter. Regjeringen vil prioritere dette arbeidet videre, herunder på Sri Lanka, i Sudan, Midtøsten, Somalia, Nepal, på Filippinene og Haiti. Vi vil i tillegg prioritere støtte til oppfølging av sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet.

Norsk sikkerhet trygges best gjennom et godt internasjonalt samarbeid, og gjennom god samhandling med våre naboland, våre europeiske og nord-amerikanske allierte. NATO-medlemskapet er en bærebjelke i vår sikkerhetspolitikk. Vi vil bruke organisasjonen aktivt til å utvikle transatlantisk dialog og partnerskap. Gjennom aktiv deltakelse i NATO og andre sikkerhetspolitiske organer, vil vi arbeide for en helhetlig sikkerhetspolitikk som gjør at vi står sterkere til å møte alle sikkerhetspolitiske utfordringer, herunder terror, helse, klima, miljøødeleggelser og nedrustning. Regjeringen vil også bidra til å trygge fred og sikkerhet gjennom deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner. ISAF-operasjonen i Afghanistan vil fortsatt være Regjeringens hovedprioritet i denne sam-

menheng, samtidig som norske bidrag til FNs fredsoperasjoner, spesielt på det afrikanske kontinentet, vil vektlegges.

Regjeringen vil prioritere arbeidet med menneskerettigheter. Hovedproblemet i dag er ikke mangel på regelverk, men de mange land som ikke sikrer sine borgere de rettigheter de har i henhold til dette regelverket. Gapet mellom forpliktelser og realiteter er stort. Vi vil jobbe for at arbeidet for å styrke menneskerettighetene må fortsette gjennom overvåking, dialog og internasjonalt samarbeid og gjennom klar kritikk av menneskerettighetsbrudd når det er nødvendig.

Norge vil øke den utenrikspolitiske innsatsen knyttet til klima og miljø. De globale klimaendringene er en av de største miljømessige og økonomiske utfordringene verden står overfor. Rapportene fra FNs klimapanel konkluderer med at det ikke lenger er rimelig tvil om at den globale oppvarmingen de siste femti årene er menneskeskapt. Regjeringen vil derfor arbeide for en mer ambisiøs global klimaavtale med mer omfattende utslippsforpliktelser og deltakelse. Vi vil også søke nye allianser og samarbeid med viktige utviklingsland, herunder Kina og India, om klima og miljø.

På utviklingsområdet vil Regjeringen møte klimatrusselen med en bredt anlagt pakke av tiltak. De fattigste landene står for kun en liten andel av utslipp, men rammes hardest av klimaendringene. Utviklingslandene må støttes i sitt arbeid med å tilpasse seg endringene. Land med dårlig energitilgang vil ha behov for samarbeid om løsninger med lave utslipp som vannkraft og solenergi. De store utslippplandene må tilbys faglig samarbeid for å få ned utslippene og utvikle nye og mer miljøvennlige løsninger.

Fremme av norsk verdiskaping i utlandet er en viktig prioritet for Regjeringen. Gjennom nært samarbeid med Innovasjon Norge og med forankring i Regjeringens verdigrunnlag, vil vi gi støtte til norske bedrifters arbeid med å vinne innpass i utlandet. Som en del av regjeringens kulturløft styrker vi også satsingen på kultur. Kultur og kreativitet i norsk kulturprofilering gir oss inngang til nettverk og miljøer i andre land som er interessante for oss. Vi legger i dette arbeidet stor vekt på kontakt og samarbeid med fagmiljøene og med støtte av norsk næringsliv. Internasjonal kulturutveksling er et viktig bidrag for å skape forståelse og dialog mellom ulike deler av verden.

Regjeringen fortsetter opptrappingen av bistanden. I budsjettet for 2008 forslås det at BNI-andelen økes til 0,98 pst, et viktig skritt på veien mot Soria Moria målsetningen om 1 pst av BNI. Norsk bistandsinnsats fordrer en aktiv politikk på flere områder for å fremme den ønskede utviklingen.

Fred, rettferdig fordeling, en velfungerende stat og utdanning er alle viktige faktorer for fattigdomsreduksjon.

Norge skal yte betydelig innsats på områder som er viktig for utvikling. Vi skal fortsatt være blant de som gir mest utdanningsbistand, og som gjør en særskilt innsats for barn og barns rettigheter. Den største veksten i norske bidrag vil komme på områder der Norge har fortrinn. Regjeringen ønsker at Norge skal gjøre mer innen de områdene vi har særskilt kompetanse. En arbeidsdeling der ulike land tar lederskap ut i fra sine fortrinn gjør den samlede bistanden mer effektiv og skaper dermed bedre resultater. Arbeid for fred og forsoning er ett av områdene der Norge har kompetanse og erfaringer å trekke på.

Verden er nå halvveis i en felles innsats for å oppfylle tusenårsmålene. Den raske sosiale og økonomiske utviklingen i Asia bidrar til optimisme – viderefører vi innsatsen er tusenårsmålene innen rekkevidde. Utviklingen på det afrikanske kontinentet er mer ujevn, og krever betydelig større internasjonal innsats. Afrika vil derfor fortsatt være det viktigst området i norsk utviklingssamarbeid. Regjeringen har valgt å ta et særskilt ansvar for at de helserelevante tusenårsmålene skal oppfylles. Norge samler ulike aktører til felles innsats for redusert barne- og mødredødelighet, og bidrar også aktivt i arbeidet med å bekjempe aids og andre smittsomme sykdommer.

Rikdom på naturressurser har ofte vist seg å være en forbannelse for landets befolkning snarere enn den velsignelsen den burde være. Norges forvaltningskompetanse knyttet til energi- og oljeresurser er unik i verdenssammenheng. Regjeringen ønsker å trekke på denne kompetansen i utviklingssamarbeidet. Norge vil kunne bidra innen områder som regleverksutvikling og forvaltningsregimer som fører til større åpenhet og mindre korrupsjon i forvaltningen av olje og naturressurser. Arbeidet bygger på forståelsen av at naturressurser må forvaltes ut fra miljøhensyn, og at inntektene må bidra til utjamning og velferdsutvikling for befolkningen som helhet.

Norge er blant de landene som har kommet lengst i kvinnefrigjøring og likestilling. Skal likestilling oppnås må makt flyttes og kvinner kunne ta kontroll over egne liv. Regjeringen vil bruke erfaringene fra den norske likestillingskampen i utviklingssamarbeidet. Tiltak og samarbeid for å styrke seksuelle minoriteter og stigmatiserte grupper som hiv-positive, vil videreutvikles.

Regjeringen har vist at korrupsjon ikke tolereres i forvaltningen av norske bistandsmidler. Arbeidet med antikorrupsjon vil styrkes ytterligere. Som et ledd i dette arbeidet ønsker Regjering-

gen å bekjempe skatteparadis. Det vil settes inn en særlig innsats for å få internasjonale organisasjoner, herunder FN-systemet enda mer involvert i dette arbeidet. Det skal bli vanskeligere å unndra

økonomiske ressurser fra fellesskapet. Norges erfaringer med utviklingen av velferdsstaten vil kunne bidra til å utvikle velfungerende stater og samfunn mindre preget av korrupsjon.

2 Tabelloversikter over budsjettforslaget

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
<i>Administrasjon av utenriktjenesten</i>					
100	Utenriksdepartementet	1 542 776	1 474 576	1 540 111	4,4
101	Utenriksstasjonene	27 950			
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	7 052	11 553	17 522	51,7
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	5 026	8 989	9 232	2,7
<i>Sum kategori 02.00</i>		<i>1 582 804</i>	<i>1 495 118</i>	<i>1 566 865</i>	<i>4,8</i>
<i>Utenriksformål</i>					
115	Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	63 422	74 557	82 328	10,4
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	951 386	2 356 490	2 648 281	12,4
118	Nordområdetiltak mv.		279 118	300 318	7,6
<i>Sum kategori 02.10</i>		<i>1 014 808</i>	<i>2 710 165</i>	<i>3 030 927</i>	<i>11,8</i>
<i>Sum programområde 02</i>		<i>2 597 612</i>	<i>4 205 283</i>	<i>4 597 792</i>	<i>9,3</i>
<i>Administrasjon av utviklingshjelpen</i>					
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	775 661	808 934	881 434	9,0
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	161 360	162 420	166 920	2,8
<i>Sum kategori 03.00</i>		<i>937 021</i>	<i>971 354</i>	<i>1 048 354</i>	<i>7,9</i>
<i>Bilateral bistand</i>					
150	Bistand til Afrika	2 381 984	2 693 500	2 838 500	5,4
151	Bistand til Asia	667 466	797 600	878 600	10,2
152	Bistand til Midtøsten	141 109	170 500	170 500	0,0
153	Bistand til Latin-Amerika	161 173	246 500	261 500	6,1
<i>Sum kategori 03.10</i>		<i>3 351 732</i>	<i>3 908 100</i>	<i>4 149 100</i>	<i>6,2</i>
<i>Globale ordninger</i>					
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 516 163	1 642 000	1 677 000	2,1
161	Næringsutvikling	705 833	725 000	794 000	9,5
162	Overgangsbistand (gap)	930 925	868 500	878 500	1,2

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 231 783	2 450 434	2 632 434	7,4
164	Fred, forsoning og demokrati	1 602 818	1 700 250	1 830 250	7,6
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	563 815	603 000	717 000	18,9
166	Tilskudd til ymse tiltak	86 638	184 265	484 116	162,7
167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	398 782	430 853	408 276	-5,2
168	Kvinner og likestilling		200 000	235 000	17,5
	<i>Sum kategori 03.20</i>	<i>8 036 757</i>	<i>8 804 302</i>	<i>9 656 576</i>	<i>9,7</i>
	<i>Multilateral bistand</i>				
170	FN-organisasjoner mv.	4 293 392	4 944 461	5 135 461	3,9
171	Multilaterale finansinstitusjoner	1 787 671	1 751 800	2 000 800	14,2
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	349 688	370 000	300 000	-18,9
	<i>Sum kategori 03.30</i>	<i>6 430 751</i>	<i>7 066 261</i>	<i>7 436 261</i>	<i>5,2</i>
	<i>Øvrig bistand (ikke ODA-bistand)</i>				
197	Bistand til ikke-ODA-godkjente land og internasjonale miljøtiltak	286 779			
	<i>Sum kategori 03.50</i>	<i>286 779</i>			
	<i>Sum programområde 03</i>	<i>19 043 040</i>	<i>20 750 017</i>	<i>22 290 291</i>	<i>7,4</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>21 640 653</i>	<i>24 955 300</i>	<i>26 888 083</i>	<i>7,7</i>

Inntekter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
	<i>Administrasjon av utenriksstjenesten</i>				
3100	Utenriksdepartementet	17 847	57 900	78 629	35,8
3101	Utenriksstasjonene	99 474			
	<i>Sum kategori 02.00</i>	<i>117 321</i>	<i>57 900</i>	<i>78 629</i>	<i>35,8</i>
	<i>Sum programområde 02</i>	<i>117 321</i>	<i>57 900</i>	<i>78 629</i>	<i>35,8</i>
	<i>Administrasjon av utviklingshjelpen</i>				
3140	Administrasjon av utviklingshjelpen, jf. kap. 140	8 801			
3141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad), jf. kap. 141	4 739			
	<i>Sum kategori 03.00</i>	<i>13 540</i>			
	<i>Sum programområde 03</i>	<i>13 540</i>			
	<i>Sum inntekter</i>	<i>130 861</i>	<i>57 900</i>	<i>78 629</i>	<i>35,8</i>

3 Generelle merknader til budsjettforslaget

Utenriksministeren og Statsråden for utviklingssaker har det konstitusjonelle ansvar for følgende kapitler på Utenriksdepartementets budsjett:

Utenriksministeren

Programområde 02

- Kap. 100 Utenriksdepartementet
 - Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon
 - Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet
 - Kap. 115 Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål
 - Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner
 - Kap. 118 Nordområdetiltak mv.
-

Programområde 03

- Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen
 - Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter (post 71)
 - Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati
 - Kap. 170 FN-organisasjoner mv., post 74 FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og post 75 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNWRA)
-

Statsråden for utviklingssaker

Programområde 03

- Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)
- Kap. 150 Bistand til Afrika
- Kap. 151 Bistand til Asia
- Kap. 152 Bistand til Midtøsten
- Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika
- Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling
- Kap. 161 Næringsutvikling
- Kap. 162 Overgangsbistand (gap)
- Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter (post 70)
- Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering
- Kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak

– Kap. 167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp
– Kap. 168	Kvinner og likestilling
– Kap. 170	FN-organisasjoner mv. (postene 70-73 og 76-81)
– Kap. 171	Multilaterale finansinstitusjoner
– Kap. 172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

4 Overføring til neste budsjettermin – bruk av stikkeordet «kan overføres»

Utbetalinger til prosjekter og tiltak kan avvike fra vedtatt årsbudsjett. Ubrukte bevilgninger ett år overføres følgelig til neste budsjettermin. Overføringene er i hovedsak knyttet til 70-poster og gjelder tilskudd til tiltak i utviklingsland, EØS-området samt tiltak i Russland/SUS. I samsvar med Bevilg-

ningsreglementet § 5, gis følgende oversikt over poster utenom postgruppe 30 – 49 som har stikkordet «kan overføres» knyttet til seg (poster med overførbare bevilgninger fra en budsjettermin til neste – beløp i 1000 kroner):

Under Utenriksdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2007	Forslag 2008
100	21	Spesielle driftsutgifter		4 790
115	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	430	55 206
116	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen	227 277	125 000
116	72	EØS-finansieringsordningen	457	750 000
116	73	Den norske finansieringsordningen	2 492	650 000
116	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania		60 000
118	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	25 424	270 927
118	71	Fred- og demokratiltak	103	3 793
118	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak	4 501	25 598
150	78	Regionbevilgning for Afrika	1 251	2 838 500
151	78	Regionbevilgning for Asia	400	878 600
152	78	Regionbevilgning for Midtøsten	62	170 500
153	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika	1 117	261 500
160	70	Sivilt samfunn	5 584	1 123 000
160	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	690	81 000
160	72	Demokratistøtte/partier	3 410	7 000
160	73	Kultur	7 145	107 000
160	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	1 200	160 500
161	70	Næringsutvikling	662	309 000
162	70	Overgangsbistand (gap)	1 413	878 500
163	70	Naturkatastrofer	203	335 000
163	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	6 943	2 297 434
164	70	Fred, forsoning og demokratiltak	27 477	820 900
164	71	ODA-godkjente land på Balkan	1 663	600 000

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2007	Forslag 2008
164	72	Utvikling og nedrustning	2 875	73 000
164	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land	19 355	336 350
165	70	Forskning og høyere utdanning	9	368 000
165	71	Faglig samarbeid	1 911	210 000
166	70	Ymse tilskudd	2 182	2 116
166	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner m.v.	27 058	194 000
166	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling		288 000
168	70	Kvinner og likestilling		235 000
170	73	Verdens matvareprogram (WFP)	8	145 000
170	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv.	99 976	1 459 200
170	77	FNs aidsprogram (UNAIDS)		160 000
170	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv.		168 220
170	79	Ekspertter, juniorekspertter og FNs fredskorps	3 568	67 000
170	80	Bidrag til globale fond	1 423	1 066 041
170	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning		88 000
171	70	Verdensbanken	1 977	810 000
171	71	Regionale banker og fond	636	783 300
171	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner		407 500
172	70	Gjeldsslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging	3 512	300 000

5 Årsverkoversikt Utenriksdepartementet

	Årsverk pr. mars 2007 ¹
Utenriksdepartementet	774
Utenriksstasjonene	632
Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD)	228
Sum Utenriksdepartementet	1634

¹ Antall årsverk er angitt ifølge tall fra Statens Sentrale Tjenestemannsregister (SST) pr 1. mars 2007. Personell tilsatt lokalt ved utenriksstasjoner inngår ikke i SSTs materiale. Det vises til eget vedlegg i proposisjonen med oversikt over ansatte ved de ulike utenriksstasjonene, herunder også lokalt ansatte. Utsendinger fra Innovasjon Norge har endret status og er ikke med i oversikten.

6 Anmodningsvedtak

Nedenfor nevnes oppfølging av to anmodningsvedtak innenfor Utenriksdepartementets område for stortings sesjonen 2006-2007. I del III Spesielle tema, punkt 3 Om oppfølging av anmodningsved-

tak, gis det en nærmere omtale av anmodningsvedtakene.

- Vedtak nr. 316, 19. desember 2006
- Vedtak nr. 501, 12. juni 2007

7 Programområde 02 Utenriksforvaltning

Utgifter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2008
02.00	Administrasjon av utenriktjenesten	1 582 804	1 495 118	1 566 318	1 566 865
02.10	Utenriksformål	1 014 808	2 710 165	2 299 165	3 030 927
	Sum programområde 02	2 597 612	4 205 283	3 865 483	4 597 792

7.1 Satsing i Nordområdene

1. desember 2006 la regjeringen frem sin nordområdestrategi for å sikre norske økonomiske, miljømessige og sikkerhetspolitiske interesser i nord. Strategien omtaler tiltak innen kunnskapsutvikling, næringsfremme, miljø- og klima, urfolk, energi, forsvar, kultur og folk-til-folk-samarbeid i nord.

Dette er mer enn utenrikspolitikk og mer enn innenrikspolitikk. Det handler om vår evne til å videreføre tradisjonen med ansvarlig ressursforvaltning, gjenkjennelig suverenitetshevdelse og nært samarbeid med naboer, allierte og partnere. Men det handler også om en bred og langsiktig mobilisering av egne krefter og ressurser for utvikling av hele vår nordlige landsdel.

Dette vil si at strategien følges bredt opp over flere departementers budsjetter. Samtidig er det flere tiltak i budsjettet som ikke er spesielt innrettet mot nordområdene, men som også innebærer økt satsing i nord. Slik er det for eksempel med regjeringens forslag om å styrke kommunenes økonomi.

Både mulighetene og utfordringene i nord henger i betydelig grad sammen med tilgang til og forvaltning av rike naturressurser – i første rekke fisk, olje og gass. Mulighetene ligger blant annet i at Barentshavet er et spiskammer for Europa og en fremvoksende internasjonal energiprovins. I tillegg kommer nordområdenes økende betydning for marin bioteknologi, som turismål og som plattform for romvirksomhet og miljø- og klimaforskning.

Utfordringene knytter seg blant annet til avgrensning av sokkel og soner mot Russland i

Barentshavet og til uenighet om Svalbardtraktatens geografiske virkeområde. Dertil kommer bærekraftsutfordringen slik den er beskrevet i Helhetlig forvaltningsplan for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten – St.meld. nr. 8 (2005-2006).

For å utnytte mulighetene og møte utfordringene i nord, kreves økt kunnskap og kompetanse. Styrket norsk forskningsinnsats gir positive effekter innen miljøforvaltning, ressursutnyttelse og verdiskaping. Derfor er kunnskap selve navet i nordområdestrategien. Derfor legges det opp til økt forsknings-, kartleggings- og overvåkingsvirksomhet i nordområdene.

Nordområdene fremstår i økende grad som interessante i internasjonal klimasammenheng. For det første er det i arktiske strøk at klimaendringene skjer raskest. For det andre byr Svalbard på svært gode muligheter til å drive klimaforskning.

Norge skal lede an i utviklingen av nordområdene. Som kyststat har vi et ansvar for å sikre norsk suverenitet og trygge utviklingen av fornybare og ikke-fornybare ressurser. Dette krever at vi videreutvikler samarbeidet med Russland og styrker kontakten med våre naboer og allierte.

Besøkene av bredt sammensatte delegasjoner fra svensk og tysk næringsliv og politikk til nordområdene det siste halve året, viser at den internasjonale interessen for nordområdene er økende. Dette bidrar i sin tur til å styrke mulighetene for konkret næringslivssamarbeid og investeringer i nord.

Medvirkning fra og samarbeid med Russland er nødvendig for at Norge fullt ut skal kunne ivareta sine interesser i nord. Dette følger dels av geo-

grafi – vi er naboer som deler Barentshavet – og dels av makt- og interessepolitikk. Forholdet til Russland er den sentrale tosidige dimensjon i norsk nordområdepolitikk.

Russland har svart positivt på den invitasjonen til samarbeid som ligger i regjeringens nordområdestrategi:

- Det gir grunnlag for skjerpet kamp mot det ulovlige, uregulerte og uregistrerte fisket i Barentshavet.
- Det åpner for ekspertdrøftelser om etablering av en norsk-russisk økonomisk og industriell samarbeidssone.
- Det stimulerer oss til å søke ytterligere tiltak for å lette grensepasseringen mellom Norge og Russland.
- Det legger forholdene til rette for et prosjektsamarbeid om helse, miljø og sikkerhet (HMS) innen skipsfart og petroleumsvirksomhet i Barentshavet.
- Det gir grunnlag for å styrke samarbeidet på kunnskapsfeltet, både innenfor forskning, høyere utdanning og grunnopplæring.
- Det gjør det også mulig for det regionale nivå i nord, fylkeskommuner, kommuner, Barentssekretariatet og ulike foreninger og organisasjoner, å videreutvikle sine kontakter med Nord-vest-Russland.

Energi og klima er viktige sider ved nordområdepolitikken og krever bred oppfølging både internasjonalt og nasjonalt. Regjeringens målsettinger for klimapolitikken vil være ledende også i nordområdearbeidet. Dette vil kreve helhetlig tenkning rundt petroleumsutvinning i Barentshavet, med betydelig vekt på konsekvenser av CO₂-utslipp, gode nok HMS-standarder og utvikling av mer miljøvennlig teknologi. Norge vil ta initiativet til bilateralt samarbeid om klima med Russland, også i internasjonale fora, og vektlegge klimaproblematikken i arbeidet i de regionale råd.

Frem til våren 2009 vil Norges formannskap i Arktisk råd stå sentralt i nordområdearbeidet. Arbeidet med klimaendringer og bærekraftig utvikling i Arktis vil bli prioritert. Et formannskapssekretariat i Tromsø er opprettet for det norske og de to påfølgende formannskap (Danmark og Sverige). Formannskapet faller sammen med det internasjonale polaråret. Dette gir gode muligheter for profilering av Norge som polarnasjon.

Norge skal være en pådriver for å påse at innretningen og strukturen for samarbeidet i nord, herunder i de regionale råd, er hensiktsmessig og møter behovene. Norge er fullverdig partner i Den nordlige dimensjon fra 1. januar 2007, og vil arbeide for at multilaterale fora for samarbeid i nord bidrar

til å oppnå viktige målsettinger og gjensidig forsterker hverandre. Innen Barentssamarbeidet vil opprettelsen av et internasjonalt Barentssekretariat i 2008 bidra til å styrke den multilaterale og europeiske dimensjonen i samarbeidet.

Gjennom programmet Barents 2020 for kunnskapsutvikling i nord vil regjeringen skape arenaer for samarbeid mellom norske og utenlandske kompetansmiljøer og bidra til å fornye våre kunnskaper om nordområdene. Det vil bl.a. bli satset på egne nordområdestipendier, et strategisk forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd, et HMS-program med Russland og et helhetlig overvåkings- og varslingssystem for nordområdene.

Prosjektsamarbeidet og atomsikkerhetssamarbeidet med Russland vil bli videreført. Samarbeidets omfang og form vil tilpasses de aktuelle prioriteringer i nordområdepolitikken.

Et aktivt presse- og besøksprogram vil bli brukt for å styrke nordområdedimensjonen i dialogen med utenlandske og norske media og fagmiljøer og internasjonale beslutningstakere.

Som et ledd i den styrkede satsingen i nordområdene legger Regjeringen vekt på å utbygge samarbeidet med naboland hvis interesser faller sammen med Norges. Norge og Island undertegnet i forbindelse med NATOs uformelle utenriksministermøte i Oslo i april 2007 en avtale om gjensidig sikkerhetspolitisk samarbeid. Samarbeidet vil bl.a. omfatte jevnlig konsultasjoner, norsk deltakelse i militær trening og øvelser på Island og norsk bistand for å styrke Islands evne til å overvåke og håndheve kontrollen med eget sjø- og luftterritorium. I tillegg er Norge, Sverige og Finland i ferd med å utvikle et bredt anlagt samarbeid. Det vil omfatte sikkerhets- og forsvarspolitiske utfordringer med utgangspunkt i de tre lands medlemskap i henholdsvis NATO og EU, så vel som samarbeid om økonomiske og energirelaterte spørsmål som berører nordområdene.

7.2 Trygge Norges sikkerhet

Ved aktiv deltakelse i NATO og andre sikkerhetspolitiske organer vil Regjeringen sikre et trygt Norge. Vi skal arbeide nært med våre allierte og gjennom dialog og samhandling sikre at vi nasjonalt og internasjonalt kan møte gamle og nye sikkerhetspolitiske utfordringer, herunder terror, spredning av helseproblemer og miljøødeleggelser. Vi skal videreføre norsk engasjement for nedrustning og ikke-spredning og vi skal gi støtte til utvikling av dialog mellom ulike grupper der konflikt kan utvikles.

Regjeringen legger det utvidede sikkerhetsbegrep til grunn for utformingen av Norges utenriks-

og sikkerhetspolitikk. I tillegg til militære virkemidler, legges det derfor vekt på klima og miljø, og sosiale og økonomiske tiltak for å sikre stabilitet og utvikling.

NATO-medlemskapet er en bærebjelke i vårt internasjonale engasjement. Alliansens betydning som sikkerhetspolitisk instrument til støtte for bl.a. FN og den Afrikanske Union stiller nye krav til organisasjonen, særlig med hensyn til stabiliseringsoperasjoner og samarbeid med sivile aktører. Regjeringen legger stor vekt på å bidra til at NATO fortsetter å utvikle seg på en måte som gjør den i stand til å møte de nye sikkerhetsutfordringer på en koordinert og effektiv måte. Det er også Regjeringens mål at den løpende utvidelse av Alliansen og det voksende samarbeidet med NATOs ulike partnere bidrar til økt stabilitet i og utenfor Europa.

Norsk og europeisk sikkerhet bygger på et nært forhold til USA. Regjeringen vil bruke NATO til å videreutvikle det transatlantiske partnerskapet og det amerikanske engasjement i Europa, så vel som et tett bilateralt samarbeid mellom Norge og USA.

Afghanistan vil forbli både NATOs og Norges viktigste militære innsatsområde. Den NATO-ledede ISAF-operasjonen er et sentralt virkemiddel i det internasjonale samfunns samlede anstrengelser for å bidra til varig fred og stabilitet i Afghanistan. Norge vil videreføre en omfattende deltakelse i ISAF.

Fram mot toppmøtet i Bucuresti i april 2008 vil Alliansens pågående operasjoner, en mulig ny utvidelsesrunde, styrking av forholdet til Russland, rustningskontroll og nedrustning, så vel som fortsatt intern omforming og tilpasning stå på NATOs dagsorden. Troverdige og samlende beslutninger på disse områdene vil kreve styrket politisk dialog mellom de allierte. Norge vil være en pådriver i denne prosessen.

EUs sikkerhets- og utenrikspolitikk bidrar bl.a. til å styrke det internasjonale samfunns samlede evne til å håndtere konflikter og kriser. Etablering av innsatsstyrker er viktig for EUs evne til å støtte FNs krisehåndtering. I tråd med Soria Morierklæringen vil Regjeringen bidra med militære styrker til operasjoner der disse styrkene benyttes når det foreligger et klart og utvetydig FN-mandat. Norge har sammen med Sverige, Finland, Estland og Irland opprettet en slik innsatsstyrke som skal være i beredskap i seks måneder fra 1. januar 2008. Det pågår i tillegg en dialog mellom Norge og EU om et styrket samarbeid om sivil krisehåndtering i Afghanistan og Kosovo. Norge har, som eneste ikke-EU land inngått et samarbeidsarrangement med European Defence Agency (EDA), og aktivite-

ten særlig innenfor forsknings- og teknologisamarbeidet er økende.

Regjeringen vil videreføre sitt sterke engasjement for nedrustning og ikke-spredning av kjernevåpen og andre masseødeleggelsesvåpen som kjemiske og biologiske våpen. Det gjelder blant annet initiativet Norge har tatt sammen med seks andre land for å styrke det internasjonale ikke-spretningsregimet og for fortsatt kjernefysisk nedrustning. Her har Regjeringen tatt en lederrolle for å fremme tiltak som kan samle bredest mulig internasjonal oppslutning.

Regjeringen vil trappe opp arbeidet for at NATO-landene skal gå foran når det gjelder nedrustning og bekjempelse av masseødeleggelsesvåpen. NATO må kontinuerlig vurdere sin atomstrategi for å redusere atomvåpenenes rolle i internasjonal politikk. Vårt mål er fullstendig avskaffelse av atomvåpen.

Det er i år ti år siden Minekonvensjonen ble ferdigforhandlet i Oslo. Den var et resultat av et samarbeid mellom små og mellomstore stater på kryss av regionale skillelinjer med formål å effektivt adressere et uakseptabelt humanitært problem. Den var også en prosess hvor stater og det sivile samfunn, FN og det internasjonale Røde Kors (ICRC) arbeidet i partnerskap. Regjeringen har nå tatt initiativ til å starte en prosess for et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon. Vi samarbeider med stater, humanitære organisasjoner, FN og ICRC. Regjeringen vil ha en internasjonal lederrolle og et sterkt engasjement i den videre prosessen for å få et resultat som gir reelle humanitære resultater og beskyttelse for sivile. Over 80 land rapporteres nå å støtte Oslo-erklæringen om å forhandle fram et slikt instrument innen utgangen av 2008.

Arbeidet for et forbud mot produksjon av spaltbart materiale for kjernevåpen og en avtale om forbud mot kjernefysiske prøvesprengninger er fortsatt sentrale prioriteringer. Regjeringen intensiverer arbeidet for et internasjonalt forbud mot bruk av klaseammunisjon med uakseptable humanitære virkninger på basis av den erklæring som ble vedtatt på en internasjonal konferanse i Oslo i februar 2007. Siktemålet er å få en avtale fremforhandlet innen utgangen av 2008. Regjeringen arbeider for internasjonale tiltak for å begrense utbredelsen av håndvåpen og støtter aktivt opp om å få på plass en egen konvensjon som handel med konvensjonelle våpen.

En overordnet målsetting for vår innsats i bekjempelsen av terrorisme er at Norge innenfor rammen av folkeretten skal yte effektive og relevante bidrag som også reduserer trusselen mot Norge. For å lykkes med dette, er det viktig med

en god balanse mellom bekjempende og forebyggende tiltak. Det er også viktig å støtte opp under FN som den ledende aktør i det internasjonale arbeidet mot terrorisme, samt at vi samarbeider tett med regionale organisasjoner som NATO, EU og OSSE der dette er naturlig. Norge vil som tidligere konsekvent kreve at kampen mot terrorisme må føres i full overensstemmelse med menneskerettighetene og grunnleggende rettstatsprinsipper.

7.3 Klima og bærekraftig utvikling

De menneskeskapte klimaendringene og deres negative konsekvenser er vår tids største utfordring. Endringene kommer fortere og gir større utslag enn en regnet med inntil bare for kort tid siden. Regjeringen har derfor lansert ambisiøse mål for å redusere CO₂-utslipp. Disse er: Skjerpning av den norske Kyotoforpliktelsen med 10 prosentpoeng, til 9 pst. under 1990-nivå, kutte de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 pst. av Norges utslipp i 1990 innen 2020, og karbonnøytralt i 2050. Norges hovedinnsats i kampen mot klimaendringene internasjonalt skjer innenfor FN og på utviklingsområdet, jf. egen omtale under pkt. 8.2. Den største utfordringen i dag er å få igangsatt forhandlinger om en bred framtidig klimaavtale der alle land bidrar, og som vil gjelde fra utløpet av Kyotoprotokollens 1. forpliktelsesperiode. Norge vil være en pådriver i dette arbeidet.

I den forbindelse er det behov for støtte til internasjonale bestrebelse på å utvikle nye former for forpliktelser i et omfattende globalt regime, for eksempel videreutvikling av Kyotoprotokollens mekanisme for felles gjennomføring. Andre typer klimautredninger og -tiltak er også aktuelle, for eksempel i regi av OECD, IEA m.v., eller Verdensbankens nye langsiktige initiativ for lavkarbon vekst og utvikling etter 2012. Norge vil støtte opp om FNs generalsekretærs initiativ om å gjøre FN karbonnøytralt.

Utenriksdepartementets innsats for bærekraftig utvikling vil i tråd med strategi for bærekraftig utvikling i Nasjonalbudsjettet for 2008, bestå i å arbeide for å styrke det internasjonale samarbeidet for å oppnå de globale miljømålene, herunder en sosial og miljømessig bærekraftig globalisering. Hoveddelen av denne innsatsen vil bli satt inn på utviklingsområdet, men det vil også være sentralt å fremme prinsippene om bærekraftig utvikling i FN-organer og de multilaterale utviklings- og finansinstitusjonene. Norge vil gi høy prioritet til arbeidet for FN-reform og følge opp rapporten fra Høynivåpanelet. Arbeidet i Verdens handelsorganisasjon (WTO), Organisasjonen for økonomisk

samarbeid og utvikling (OECD), Kommisjonen for bærekraftig utvikling (CSD), samt nordområrearbeidet vil også være viktige arenaer for dette arbeidet.

7.4 En aktiv europapolitikk

Med utgangspunkt i at Norge ikke er medlem av EU skal vi utnytte alle muligheter for samarbeid og påvirkning i forhold til Europa med sikte på å ivareta norske interesser og vinne gjennomslag for norske syn. Regjeringen vil samarbeide med EU basert på eksisterende tilknytningsformer. Regjeringen vil i større grad ta i bruk mulighetene til innflytelse og påvirkning på områder av betydning. Vi har blitt og skal fortsette med å bli tydeligere i våre prioriteringer, mer fokusert i vår satsing og påvirkning og strategiske i å søke samarbeid og norske bidrag i forhold til EU og EUs medlemsland.

Regjeringens mål er en aktiv og tydelig europapolitikk som både bidrar til et solidarisk og trygt Europa og som mer offensivt ivaretar norske interesser overfor EU. EU er viktig og påvirker store deler av det norske samfunnet. I 2006 gikk omtrent 82 pst. av den totale norske eksporten til EU, og omtrent 68.5 pst. av vår import kom fra EU.

Utviklingen i EU gir nye muligheter og utfordringer for norsk europapolitikk. I 2007 ble Bulgaria og Romania medlem av EU og en del av EØS-området. EU forhandler om ytterligere utvidelser med Kroatia og Tyrkia. Med sine 27 medlemsland og utvidelser de siste årene har EU blitt mer variert og mangfoldig.

Med Stortingsmelding nr. 23 (2005-2006) har Regjeringen skissert hvordan arbeidet med europapolitikken skal legges opp. Stortingsmeldingen ble enstemmig innstilt av Stortinget 13. februar 2007. Den konkretiserer tiltak for å sikre tydelige og tidlige politiske prioriteringer, god samordning og utnyttning av mulighetene, god gjennomføring og forvaltning av forpliktelsene, kompetansebygging og økt åpenhet og dialog. Regjeringen arbeider nå aktivt med oppfølgingen av denne handlingsplanen.

Regjeringen er opptatt av å sørge for økt åpenhet og dialog med eksterne miljøer og regionale myndigheter i EU- og EØS-saker. Kontakten med relevante organisasjoner og institusjoner vil derfor styrkes.

Gjennom EØS-finansieringsordningene bidrar Norge i perioden 2004-2009 med over 10 milliarder kroner til sosial og økonomisk utjevning i det utvidede EØS og til at de nye medlemslandene blir i stand til å gjennomføre EUs regelverk, blant annet på områder som miljø og ytre grensekontroll. Så

langt har Norge godkjent prosjektforslag under ordningene på nær 3 milliarder kroner.

EUs engasjement på Vest-Balkan forsterkes og tydeliggjøres. Europakommisjonen har satt Vest-Balkan høyt på dagsorden, og det forventes at EUs engasjement i regionen vil bli ytterligere styrket i tiden fremover. For Norge er det viktig å støtte den felles europeiske anstrengelse for stabilisering og utvikling på Vest-Balkan. Norges innsats på Vest-Balkan følger en omforent internasjonal tilnærming, der støtte for integrasjon i euroatlantiske strukturer (EU og NATO) er det bærende element. Norge vil gjennom sin prosjektbistand støtte reformarbeidet og implementeringen av europeiske standarder for å bidra til nærmere integrasjon, i samspill og samarbeid med EU. Norge vil videre bidra til denne målsettingen gjennom fortsatt deltakelse i EUs krisehåndteringsoperasjoner på Vest-Balkan.

Energipolitikk spiller en stadig viktigere rolle i norsk europapolitikk. Regjeringen vil styrke energidialogen med Europakommisjonen og utvikle vårt strategiske energipartnerskap. Det er også ønskelig å se energi- og klimapolitikk i sammenheng. Kommisjonen fremla i januar 2007 «An Energy Policy for Europe» som knytter sammen energisikkerhet, konkurransedyktighet og klima. Det europeiske råd ble 9. mars enige om et bindende mål på 20 pst. fornybar energi i energimiksen og å redusere CO₂-utslippet med 20 pst. innen 2020. Norge har som mål å redusere klimautslippene med 30 pst. innen 2020 og ønsker å samarbeide med EU for å oppnå en ny internasjonal klimaavtale etter 2012.

Norge er knyttet til viktige deler av EUs samarbeid om justis- og innenriksaker, blant annet gjennom Schengen-avtalen. utfordringer som økt grenseoverskridende kriminalitet og illegal innvandring, krever at Norge prioriterer det justis- og innenrikspolitiske samarbeidet med andre europeiske land. Norge er invitert med av Kommisjonen til å delta i utviklingen av EUs globale tilnærming til migrasjon gjennom samarbeidsplattformer om utviklingstiltak i opprinnelsesland og transitland.

Innsats mot menneskehandel er høyt prioritert i Regjeringen. EU har utarbeidet en handlingsplan og bindende direktiver når det gjelder å bekjempe menneskehandel. I samsvar med Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009) er det ønskelig å få et nært samarbeid med EU og medlemslandene på dette området.

Det nordiske samarbeidet er en viktig arena for å utveksle erfaringer om europapolitiske spørsmål. Den nordiske arenaen vil bli brukt aktivt for å ivareta norske interesser overfor EU.

Gjennom naboskapsprogrammet bidrar EU til utviklingen i Ukraina, Moldova og landene i Sør-Kaukasus. Norges innsats i regionen skjer gjennom bilateral prosjektbistand og internasjonale organisasjoner. Menneskerettigheter og støtte til det sivile samfunn er et sentralt element, bl.a. i regjeringens nye handlingsplan for Hviterussland. OSSE og Europarådet har en viktig rolle for å sikre en demokratisk utvikling i regionen. For Norge er det derfor en målsetting å bidra til at landene kan etterleve sine forpliktelser i OSSE, Europarådet og FN. Det er også en målsetting å styrke disse organisasjonenes kapasitet til å bistå SUS-landene.

I lys av det økende press mot de demokratiske friheter i Russland, vil menneskerettigheter og demokrati være et viktig element i dialogen med Russland i tiden fremover. Regjeringen vil på denne bakgrunn bl.a. søke å styrke samarbeidet mellom norske og russiske aktører på en måte som bidrar til å støtte opp om MR, uavhengige media og ytringsfriheten i Russland.

7.5 Rettferdig global styring

En av regjeringens utenrikspolitiske hovedprioriteringer er å arbeide aktivt for global rettferdighet og en sosial og bærekraftig globalisering. Regjeringen vil derfor gjøre en målrettet innsats for å styrke globale styringsinstrumenter som kan fremme mer rettferdig fordeling – ikke bare mellom land, men også mellom ulike sosiale grupper, uavhengig av landegrensene. Gjennom norske initiativ og i strategisk samarbeid med andre, skal vi gå inn for å utvikle politiske svar på den markedsdrevne globaliseringen. Vi skal ha kapasitet til å utrede nye samarbeidsformer og nye finansieringsordninger som kan styrke det globale styringssystemet. Vi skal gjennom økonomiske og personellmessige bidrag gi vår støtte til et kvalitativt bedre FN som er i stand til å ivareta sine oppgaver etter FN-pakten.

Det er etablert en rekke organisasjoner og prosesser for å fremme internasjonalt økonomisk samarbeid gjennom utvikling av felles regelverk i global skala. Ikke minst spiller FNs særorganisasjoner viktige roller innenfor sine mandatområder. Som ledd i arbeidet for rettferdig global styring, vil Regjeringen gi høy prioritet til arbeidet i FNs særorganisasjoner. Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) er særlig relevant, med sosial rettferdighet som eksplisitt formål og mandat, blant annet gjennom regler for beskyttelse av arbeidstakernes rettigheter.

Regjeringen vil fortsette sitt engasjement i favør av styrket internasjonalt samarbeid for å sikre Internettets åpenhet, stabilitet og sikkerhet.

Regjeringen har tatt initiativ til en global kampanje for å nå de helserelaterte tusenårsmålene om barnedødelighet, mødredødelighet og bekjempelse av aids og andre sykdommer. Norge arbeider dessuten tett med utvalgte land fra hele verden for at dagens utfordringer på helseområdet skal håndteres også innenfor utenrikspolitikken. Helse- og sårbarhet kjenner ingen landegrensener og krever en ny utenrikspolitikk.

Norge er i front for å fremme åpenhet om inntekter fra olje- og gruveindustrien. Det internasjonale initiativet på dette området (EITI) har et eget sekretariat, som i 2007 ble lagt til Oslo.

FN-reform

Med sitt universelle medlemskap og helhetlige mandat, er FN den viktigste organisasjon for internasjonalt samarbeid og rettferdig global styring. Som oppfølging av FN-toppmøtet i 2005 er det gjennomført en rekke reformer innenfor hele FN-systemets innsatsområde. Både FNs mandater, sekretariatets organisering, samordning mellom FNs ulike organisasjoner og FNs effektivitet på landnivå følges opp. Generalsekretær Ban Ki-moon har i 2007 tatt initiativ til reorganisering av FNs avdeling for fredsbevarende operasjoner (DPKO) og nedrustningsavdelingen (DDA). Generalsekretæren leverte i april 2007 sine anbefalinger til oppfølging av FN-reformpanelet som så på forbedringer i forhold til utvikling, miljø og humanitær bistand, ledet av Norges, Pakistans og Mosambiks statsministere. Reformpanelets forslag vil bli fulgt opp i FNs generalforsamling innen de ulike prosesser som allerede pågår (på miljø, utvikling og det humanitære området). Styrking av FNs likestillingsarbeid har fått høyest prioritet. FN er i ferd med å prøve ut «Ett FN» i åtte land: Vietnam, Pakistan, Mosambik, Rwanda, Tanzania, Kapp Verde, Albania og Uruguay. Norge bidrar aktivt i denne prosessen.

Norge har to hovedformål ved FN-reform: 1) FN leverer mer effektivt på landnivå og 2) Økt åpenhet, ansvarlighet og tydelige ansvarslinjer i FN-sekretariatet.

Norge har særlig konsentrert seg om følgende områder: FNs fredsbyggende virksomhet, administrative reformer, effektivisering av FNs operative innsats på landnivå, styrking av FNs likestillingsarbeid og gjennomføring av sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om Kvinner, fred og sikkerhet. Vi vil fortsette satsingen på disse områdene.

WTO og handelspolitikk

Verdens handelsorganisasjon (WTO) har en tredelt funksjon. Organisasjonen forvalter et omfat-

tende regelverk, den behandler internasjonale handelstvister gjennom et forpliktende tvisteløsnings-system, og den er et forum for forhandlinger om handelsspørsmål. Regjeringen legger stor vekt på å bidra til å videreutvikle det regelbaserte multilaterale handelssystemet i WTO til et best mulig redskap for rettferdig global styring på handelsområdet. I likhet med Norge understreker de fleste av WTOs medlemsland, og ikke minst utviklingslandene, betydningen av å nå frem til et godt forhandlingsresultat i den såkalte Doha-runden. Avstanden mellom ulike lands posisjoner på ulike forhandlingsområder er imidlertid fortsatt stor, og det er derfor høyst usikkert om det vil være mulig å nå frem til en avtale med det første.

WTO-forhandlingene berører det norske samfunnet på en meget direkte måte. Norge har en svært åpen økonomi. Vår velstand er i stor grad tuffet på det utbyttet vi har hatt av å delta i internasjonal handel. Dette må vi bygge videre på gjennom å arbeide for tilfredsstillende rammevilkår for norsk næringsliv. Samtidig er det norske landbruket i en spesiell situasjon. Landbruket har også betydning for viktige sider ved vår økonomi, forsyningssituasjon, bosetting, arbeidsplasser, kultur og kulturlandskap. På denne bakgrunn vil Regjeringen fortsette sitt aktive arbeid i forhandlingene, med sikte på å bidra konstruktivt til en løsning som både ivaretar utviklingslandenes særlige behov og som gjør det mulig å videreføre et levedyktig norsk jordbruk.

Regjeringen ønsker å bidra til å styrke utviklingslandenes mulighet til å bli bedre integrert i den globale økonomien og til å skape økonomisk vekst og velferd gjennom økt eksport. Regjeringen, med utenriksministeren som hovedansvarlig, har derfor foretatt en gjennomgang av den norske ordningen for tollpreferanser for utviklingsland (GSP-ordningen), og legger i St.prp. nr. 1 (2007–2008 Skatte-, avgifts- og tollvedtak frem forslag til forbedringer. I tillegg foretar Regjeringen en styrking av det handelsrelaterte utviklingssamarbeidet for å bidra til å styrke utviklingslandenes mulighet til å eksportere varer i samsvar med de fattigste landenes ønsker og krav bl.a. i WTO. Dette omtales nærmere under programområde 03.

7.6 Fremme norsk verdiskaping i utlandet

Utenriksstjenesten er en integrert del av virkemiddelapparatet for næringslivet. Å støtte opp om norsk næringsliv er en prioritert oppgave for Regjeringen. Derfor arbeider Regjeringen aktivt med å utvikle tilbudet til norske bedrifter i utlandet og holder god kontakt med norsk næringsliv.

Utenriktjenesten skal bistå norske bedrifter i deres arbeid med å vinne innpass på internasjonale markeder. Gjennom nært samarbeid med øvrige deler av virkemiddelapparatet for næringslivet skal utenriktjenesten, forankret i regjeringens verdigrunnlag, gi støtte til norske bedrifters internasjonaliseringstreninger.

Samarbeidsavtalen mellom UD og Innovasjon Norge er revudert. Den gir et godt grunnlag for å bygge ut et samlet tilbud til næringslivet. Gjennom kursing av utsendt personell ved utenriksstasjoner i næringsfremme har man ønsket å heve kompetansen på området. Dette arbeidet vil fortsette. I dette arbeidet vil også miljø og klima inngå. Den store konferansen om næringslivets samfunnsansvar og partnerskap i Oslo i mars 2007 var et ledd i dette arbeidet.

Globaliseringen preges i stor grad av grenseoverskridende handel og investeringer. Dette skaper store muligheter for norsk næringsliv, men også utfordringer innen områder som menneskerettigheter, arbeidsstandarder, klima, miljø og korrupsjon. Dette har ført til at det har blitt reist diskusjon om bedrifters samfunnsansvar. Mange internasjonale selskaper ser samfunnsansvar som et strategisk ledelsesansvar og er kommet langt når det gjelder utvikling av interne retningslinjer og rapportering. Det sivile samfunn har også vært pådriver. Regjeringen er opptatt av samsfunnsansvar. Regjeringen vil derfor legge frem en stortingsmelding om samsfunnsansvar i løpet av neste år, med en konkretisering av Regjeringens politikk på området.

Et sterkt internasjonalt omdømme er av stor betydning for norsk kultur- og næringslivs muligheter i utlandet, og skal bidra til at Norge blir en foretrukket samarbeidspartner. Regjeringen vil i det langsiktige nasjonale omdømmearbeidet søke å være faglig og teknologisk i forkant for å profilere Norge internasjonalt. Arbeidet for å styrke Norges omdømme vil skje i nær dialog med samarbeidspartnere.

Et nasjonalt omdømmeforum er etablert som ett ledd i UDs arbeid med å styrke Norges omdømme. Omdømmeforumet består av utvalgte

eksperter og fagpersoner fra det offentlige, kultur- og næringsliv. Siktemålet med forumet er bl.a. å bidra til UDs strategiske planlegging av det nasjonale omdømmearbeidet. Omdømmearbeidet skal bygge opp under regjeringens fremme av norsk kultur og verdiskaping i utlandet.

Fremme av kultur

Fremme av norsk kultur i utlandet er viktig for Regjeringen. Norsk kultursamarbeid med utlandet er en del av Regjeringens kulturløft og skal sikre det mangfold av kontakter som er en forutsetning for veksten i norsk kulturliv. Internasjonalt kultursamarbeid skaper møteplasser, bygger nettverk og styrker dialogen mellom Norge og mangfoldet av internasjonale strømninger og aktører som er viktige målgrupper for norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Samtidig er synliggjøringen av norske kunstuttrykk på den internasjonale arena med på å gi innhold til vårt profileringsarbeid ute.

Med dette som utgangspunkt vil regjeringen fortsette samarbeidet med de kunstfaglige organisasjoner i Norge – og gjennom våre utenriksstasjoner bygge ut kontaktnettet til toneangivende kulturinstitusjoner internasjonalt. Det idemessige budskap som kjennetegnet Ibsen-året i 2006 og Grieg-markeringene i 2007 – likestilling, yringsfrihet og de universelle menneskerettigheter – vil være en integrert del av vårt kulturelle budskap også i 2008.

Ut fra denne målsetting står norsk kunst- og kulturliv sentralt i arbeidet med å styrke de mellomfolkelige kontakter. Den betydning som tillegges mangfoldet i kulturuttrykk, herunder også viktigheten av å bevare urfolkstradisjonene, skal reflekteres i vår presentasjon overfor utlandet.

Ibsenåret 2006 synliggjorde en levende og stor interesse i utlandet for samarbeid med norske utøvere innen de ulike kunstdisipliner, og ga en kulturell ramme for den viktige dialog som må være levende mellom nasjoner med ulike religiøse, etiske og politiske tradisjoner. Disse kontakter skal styrkes videre.

8 Programområde 03 Internasjonal bistand

Utgifter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2008
03.00	Administrasjon av utviklingshjelpen	937 021	971 354	990 354	1 048 354
03.10	Bilateral bistand	3 351 732	3 908 100	3 887 700	4 149 100
03.20	Globale ordninger	8 036 757	8 804 302	8 830 575	9 656 576
03.30	Multilateral bistand	6 430 751	7 066 261	7 054 061	7 436 261
03.50	Øvrig bistand (ikke ODA-bistand)	32 374			
	Sum programområde 03	18 788 635	20 750 017	20 762 690	22 290 291

8.1 Overordnede føringer

Regjeringens innsats i kampen mot fattigdom bygger på Soria Moria erklæringen, Regjeringens tiltrøstelseserklæring og de utviklingspolitiske redegjørelser i Stortinget i mai 2006 og juni 2007. Videre er Stortingets behandling av St.meld.nr.35 (2003-2004) «Felles kamp mot fattigdom», lagt til grunn. Regjeringen arbeider for at kampen mot fattigdom skal lykkes, men erkjenner at mange faktorer må spille sammen for å få det til.

Bistand alene kan ikke løfte store folkegrupper ut av fattigdom. De globale og regionale rammebetingelsene er avgjørende for fred og stabilitet, for økonomisk utvikling, investeringer og handel, for migrasjon og for håndteringen av miljø, klima og helseutfordringene. De tre viktigste nasjonale faktorene som påvirker utvikling og nivået på fattigdom i et land er for det første en velfungerende stat, som skal sikre fred, trygghet og menneskerettigheter, levere grunnleggende tjenester til befolkningen og sikre gode rammebetingelser for sunn økonomisk aktivitet og handel, for det andre et aktivt næringsliv og for det tredje et levende sivilt samfunn, med frie medier og aktive pressgrupper.

Norsk utviklingspolitikk tar sikte på å påvirke alle disse faktorene. Mye av dette arbeidet foregår ved politisk dialog både internasjonalt og i det enkelte land. Bistanden er ett viktig virkemiddel som brukes aktivt i utøvelsen av denne politikken.

Alle land har et egen ansvar for sin egen utvikling. Effekten av bistanden er i stor grad avhengig

av den innsatsen som gjøres av de politiske lederne, det offentlige, privat sektor og det sivile samfunn i de enkelte land. Gjennom å støtte opp under det arbeidet disse gjør for å fremme en utvikling som gagnar de fattige, kan norsk bistand bidra til at utviklingen går i riktig retning. I land preget av krig, konflikt, naturkatastrofer eller kombinasjoner av dette har Norge et ansvar for å yte humanitær bistand for å ivareta enkeltmenneskers behov for beskyttelse og livsnødvendig hjelp.

Mange utviklingsland har hatt betydelig økonomisk vekst de senere årene. Viktige faktorer har vært en omfattende omstrukturering av økonomien, vellykket makroøkonomisk stabilisering og et økt myndighetsfokus på viktigheten av å fremme gode rammebetingelser for næringsutvikling, handel og økonomisk vekst. Verdiskaping og vekst hemmes fortsatt av dårlig forvaltning av naturressursene, mangel på kapital og kompetanse, manglende infrastruktur og handelshindringer av ulik karakter. Norsk bistand vil være ett av flere virkemidler for å bedre disse forholdene.

Regjeringen vil være en pådriver i det internasjonale arbeidet med å øke bevilgningene til utviklingssamarbeid. Soria Moria-erklæringen sier bevilgningene skal opp til 1 pst. av BNI og deretter trappes ytterligere opp i løpet av inneværende stortingsperiode. I statsbudsjettet for 2008 foreslås bistandsinnsatsen økt med 1,5 mrd. kroner. Bistanden utgjør da 22,3 mrd. kroner og vil tilsvare 0,98 pst. av BNI i 2008.

Regjeringen vil fortsette arbeidet med å legge økt vekt på å sikre kvaliteten på bistanden. Norge deltar i det internasjonale arbeidet og i arbeidet ledet av myndighetene i en rekke mottakerland, for å bedre dokumentasjonen av utviklingseffekter og for at offentlige midler skal styres etter hva som gir best resultater. Det er viktig å være trygg på at bistanden fører til resultater og at pengene kommer fram dit de skal. Dette er en spesiell utfordring i fattige land der behovene er store, men institusjonene som skal skape utvikling og rapporter om disse, deriblant mediene, er svake. Å gi bistand i land preget av konflikter, svake formelle strukturer og korrupsjon, er krevende og utviklingen vil i perioden preges av tilbakeslag. Det er derfor en ekstra utfordring av måle resultatene av denne bistanden.

Korrupsjon tapper mange utviklingsland for beløp som er større enn bistandsoverføringene. Regjeringen vil at Norge skal lede an i den internasjonale kampen mot korrupsjon, hvitvasking av penger og kapitalflukt fasilisert av såkalte skatteparadis. Kampen mot korrupsjon må føres av de sterke internasjonale aktørene som Verdensbanken og FN, og Norge vil arbeide i internasjonale fora for å styrke gjennomføringen av FN-konvensjonen mot korrupsjon (2003), spesielt når det gjelder repatriering av fluktkapital og mulighetene for å skjule økonomisk kriminalitet.

Regjeringen legger vekt på å sikre best mulig sammenheng i norsk politikk på bred basis overfor utviklingslandene og nedsatte i desember 2006 et utvalg som skal utrede mulighetene for å justere norsk politikk slik at den blir enda mer effektiv i å bekjempe fattigdom. Utvalget vil levere sin utredning i første kvartal 2008.

Regjeringen vil at Norge skal fortsette å arbeide for FN-reform. Dette innebærer å bygge opp under FN som en sterkere aktør for å fremme fred og utvikling gjennom å støtte FNs fredsbyggingskommisjon og fredsbyggingsfond, styrke FNs likestillingsarbeid, støtte gjennomføring av pilotprosjektene for å skape ett FN på landnivå, tiltak for bedre integrasjon av humanitære aspekter og utviklingshensyn i FNs fredsoperasjoner, og videreføring av igangsatte reformer på det humanitære området.

I St.prp. nr. 1 2006 – 2007 annonserte regjeringen at den ville komme tilbake til Stortinget med en vurdering av om det var formålstjenelig å fortsette med å klassifisere land som hovedsamarbeidsland og samarbeidsland. Begrepene ble introdusert i 2002 for land Norge ønsker et langsiktig utviklingssamarbeid med. Hovedsamarbeidsland skulle være land der Norge tilstreber et langsiktig, forutsigbart og robust utviklingssamarbeid. Sam-

arbeidsland skulle brukes om andre land Norge ønsket et langsiktig samarbeid med, men hadde en lavere ambisjon om deltakelse i bistandsdialogen. Skillet mellom hovedsamarbeids- og samarbeidsland er ikke lenger et reelt skille i praksis. Mens samarbeidet med noen hovedsamarbeidsland er blitt begrenset på grunn av den politiske utviklingen i landet, er dialogen med og bistanden til enkelte andre land utvidet. Dette gjelder spesielt land hvor norsk og internasjonal bistand er et viktig bidrag til stabilisering og varig fredsløsning, som i Afghanistan og Sudan. På denne bakgrunn finner regjeringen det ikke lenger naturlig å videreføre skillet mellom hovedsamarbeidsland og andre samarbeidsland.

Norge arbeider for at rollen FN-systemet og de internasjonale utviklingsbankene skal ha i utviklingsarbeidet skal bli klarere og at arbeidsdelingen og samarbeidet dem imellom og med andre bistandsaktører skal bli bedre. Det legges vekt på å følge opp ambisjonene i Paris-erklæringen fra 2005 om økt bistandseffektivitet både internasjonalt og på landnivå. Dette innebærer at nasjonalt eierskap, bruk av mottakerlandets systemer, samarbeid mellom givere, resultatstyring og felles ansvar vil være ledertråden for det norske utviklingssamarbeidet. Et viktig ledd i dette arbeidet er å skape mer forutsigbarhet i den langsiktige bistanden ved å inngå avtaler om flerårige tilsagn med utvalgte samarbeidsland og FN-organisasjoner.

Norge vil fortsette sitt høye engasjement for å bistå sårbare, svake, stater på vei ut av konflikt, og bidra med omfattende humanitær bistand for å lindre nød, sikre beskyttelse og skape muligheter for en bedre og tryggere fremtid for utsatte grupper. Utviklingen i de fleste land rammet av krig og konflikt er ikke en lineær prosess fra humanitær katastrofe, via gjenoppbygging til langsiktig utvikling. I praksis har dette medført behov for å gi bistand for å møte alle disse situasjonene i ett og samme land samtidig. Dette gjør at land som Afghanistan, Sudan og de palestinske områdene samtidig er mottakere både av humanitær bistand, bistand til fred og forsoning, overgangsbistand og bistand til langsiktig utvikling. Regjeringen legger vekt på å se de ulike virkemidlene i sammenheng og vektlegger koordinering og effektiv arbeidsdeling for å få størst mulig effekt av bistanden.

Det internasjonale samfunn har forpliktet seg til å øke bistanden til Afrika, og G8-landene har vedtatt å doble bistanden til Afrika fra 2005 til 2010. For Norges del vil det legges opp til at bevilningene for Afrika øker i tilnærmet samme omfang i perioden.

Norge skal bidra til at FNs tusenårsmål nås. FNs statusrapport viser at det har vært betydelig frem-

drift på en rekke områder og at delmål fortsatt kan nås i mange deler av verden dersom det mobiliseres ekstra vilje og ressurser, jf. vedlegg 3. Det vil være en spesiell utfordring å oppnå merkbare forbedringer i de fattigste landene og land som er i konflikt eller i ferd med å finne en politisk løsning på en konflikt. Norge har tatt initiativet til en spesiell internasjonal mobilisering for de helserelaterede tusenårs-målene om redusert barne- og mødre-dødelighet og bekjempelse av aids og andre sykdommer.

Regjeringen ønsker å bidra til en bedre arbeidsdeling mellom givere og i økende grad fokusere på områder der Norge har særlig kompetanse. Dette innebærer at økingen i bistanden under denne regjering i første rekke benyttes til fem utvalgte hovedprioriteringer der Norge har fortrinn.

8.2 Regjeringens satsingsområder

Regjeringen ønsker å bidra til en bedre arbeidsdeling mellom giverne og i økende grad fokusere på områder der Norge har særlige fortrinn og kompetanse. De fem områdene der Norge kan bidra mest er; klima, miljø og bærekraftig utvikling; fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand; olje og ren energi; kvinner og likestilling; godt styresett og kamp mot korrupsjon.

Klima, miljø og bærekraftig utvikling

Den største trusselen verden står overfor i dag er klimaendringene. Regjeringen vil være ledende i det internasjonale arbeidet med å håndtere de store endringene. Regjeringen lanserer en bredt anlagt tiltakspakke på 400 mill. kroner som skal brukes både til å redusere skadelige utslipp, og for å lette de fattige landenes tilpasning til klimaendringene. I tillegg ønsker Regjeringen å bruke disse midlene til å stimulere utviklingslandenes vilje og evne til å slutte seg til et framtidig regime for utslippsreduksjoner etter utløpet av Kyoto-perioden i 2012. Utover denne styrkingen av klimainnsatsen, vil miljøbistanden styrkes med ytterligere 80 mill. kroner til oppfølging av Handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid.

Det er de fattigste landene – de som bidrar minst til global oppvarming, – som blir hardest rammet av klimaendringene. Klimasatsingen i utviklingspolitikken må derfor både inneholde tiltak for reduksjon av klimaskadelige utslipp, og for tilpasning til klimaendringene i fattige land. Arbeidet med bærekraftig forvaltning, bruk og bevaring av naturressurser og biologisk mangfold, er viktig for å forebygge naturkatastrofer og redusere fattiges sårbarhet overfor klimaendringer. Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i dette arbeidet.

Forslag til økingen på klimatiltak i 2008 foreslås fordelt langs følgende tre hovedlinjer:

- 130 mill. kroner til opptrapping av det bilaterale samarbeidet med fokus på tilpasningstiltak og ren energi i Afrika. Klimatiltak i Mellom-Amerika (regionale tiltak) og i Amazonas området vil også stå sentralt. Klimasamarbeidet med Kina, India og Indonesia styrkes.
- 100 mill. kroner til økt satsing på klimaforskning, faglig samarbeid og næringsliv. Tiltak rettet inn mot ren energi, Den grønne utviklingsmekanismen og samarbeid om karbonfangst og lagring i utviklingsland vil stå sentralt. Det igangsettes en kartlegging av mulige samarbeidsprosjekter.
- 170 mill. kroner til satsing på nye multilaterale klima og ren energi initiativ blant annet gjennom FN-systemet og utviklingsbankene, herunder karbonpartnerskap for å bekjempe avskoging og nye former for karbonfinansieringsinitiativ. Det foreslås å øke bidragene til klimafondene under Klimakonvensjonen.

Massiv støtte til klimatiltak er også viktig for å stimulere utviklingslandenes vilje og evne til å slutte seg til et framtidig regime for utslippsreduksjoner etter utløpet av Kyoto-protokollen i 2012. Klimasatsingen i utviklingssamarbeidet er ledd i oppfølgingen av Regjeringens internasjonale klimastrategi.

En nærmere omtale av satsingen på klima, miljø og bærekraftig utvikling er gjort i kapittel 10.

Fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand

Regjeringen ønsker at Norge skal være en betydelig fredsnasjon. Norges bidrag til å forebygge, dempe og løse konflikter, skal sees i sammenheng med vår betydelige humanitære innsats, bistand i overgangsperioden fra krig til fred, det langsiktige utviklingssamarbeidet og vårt arbeid for menneskerettighetene. Norges styrke er fleksibilitet til raskt å kunne svare på utfordringer i en ustabil situasjon og den tette kopling mellom utenriks- og utviklingspolitikken.

Regjeringen ønsker å videreføre støtten til FNs fredsbyggende innsats, forebygging av væpnet konflikt og mer integrerte fredsoperasjoner. Oppfølgingen av FNs nye fredsbyggingskommisjon, der Norge sitter i organisasjonskomiteen, vil bli prioritert.

Norge vil legge særskilt vekt på å følge opp FNs sikkerhetsrådsresolusjoner 1325 om Kvinner, fred og sikkerhet, og 1612 om Barn i væpnet konflikt. Menneskerettskonvensjonene skal brukes

metodisk for å identifisere staters plikter overfor sin befolkning.

De siste årene har det vært store politiske framskritt i noen av de mest konfliktherjede landene, der FN, utviklingsbankene og bilaterale aktører spiller en sentral rolle i gjenoppbyggingsfasen. Samtidig er det fare for tilbakefall til væpnet konflikt. Norge vil videreføre den fredsbyggende innsatsen i flere av disse landene og søke å bidra til å bygge og trygge en i utgangspunktet skjør fred. Arbeidet for mer integrerte fredsoperasjoner, med bedre samspill mellom sikkerhetslementer, humanitære elementer og utviklingslementer, vil være en viktig del av dette. Det vil bli avsatt midler for bidra til å forhindre en reversering av den positive utviklingen som har funnet sted i en rekke land. Det er avgjørende at befolkningen i land på vei ut av konflikt opplever konkret forbedring i sin livssituasjon, som resultat av overgangen fra krig til fred. Jo flere som deltar i og har eierskap til en fredsprosess, jo tryggere blir freden. Bred politisk tilnærming, mobilisering av det sivile samfunn, samarbeid med lokalt næringsliv og internasjonal samordning er alle viktige elementer i prosessen. Regjeringen vil videreføre samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred, konfliktløsning og fredsbygging.

Det er store og vedvarende behov for betydelig humanitær innsats. Regjeringen vil arbeide aktivt for å styrke det internasjonale humanitære respons-systemet bl.a. gjennom fortsatte bidrag til FNs nødhjelpsfond CERF og til humanitære landfond. Målsetningen med fondet er å sikre at FN får hurtig, tilgjengelig, fleksibel og balansert finansiering av humanitær innsats, med særlig oppmerksomhet på kriser og konflikter som ikke får særlig internasjonal oppmerksomhet – de såkalte glemte kriser eksempelvis i Colombia og Burma. Regjeringen vil legge vekt på at kjønnsperspektivet integreres i den humanitære innsatsen og la dette være en viktig del av dialogen med de humanitære aktørene. Regjeringen vil arbeide for en mer koordinert, effektiv og helhetlig humanitær innsats, med særlig fokus på forebygging, beskyttelse og sammenhenger mellom ulike virkemidler. En egen stortingsmelding om forebygging av humanitære katastrofer, blant annet i lys av miljø- og klimaendringene, vil bli lagt fram i 2007.

Kvinner og likestilling

En ny handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet ble lansert 8. mars 2007.

Handlingsplanen definerer fire tematiske innsatsområder:

- kvinners politiske deltakelse
- kvinners økonomiske deltakelse
- seksuell og reprodutiv helse og rettigheter, og
- vold mot kvinner

Regjeringen legger vekt på at bistand til kvinners rettigheter må omfatte både tiltak spesifikt rettet mot kvinner som målgruppe, og inngå som en integrert del av det øvrige utviklingssamarbeidet. Det er ikke nok med bare den ene av disse to tilnærmingene.

Norge skal være en uredd forkjemper for kvinners rettigheter og likestilling også i kontroversielle spørsmål. Med utgangspunkt i nasjonale erfaringer skal Norge være en pådriver for avkriminalisering av abort, være ledende i kampen mot kjønnslemlestelse, bekjempe enhver diskriminering og stigmatisering av personer på grunnlag av seksuell orientering, og fremme forståelse for at investeringer i kvinners rettigheter og økonomiske deltakelse også bidrar til økonomisk vekst.

På bakgrunn av den store satsingen på dette temaet, vil regjeringen legge fram en egen stortingsmelding om kvinner og likestilling i utviklingspolitikken i løpet av 2007.

En nærmere omtale av satsingen på kvinner og likestilling er gjort i kapittel 10.

Olje og ren energi

Norge har kompetanse som er meget etterspurt både innen petroleumssektoren og på områdene vannkraft og annen ren energi.

Programmet Olje for Utvikling som ble startet høsten 2005, har skapt stor internasjonal oppmerksomhet og er etablert som et program hvor styresett, petroleumsforvaltning, miljøspørsmål og ikke minst finansforvaltning er de sentrale områdene. Formålet med programmet er å overføre norsk kompetanse slik at utviklingsland kan forvalte petroleumsressursene på en måte som bidrar til en varig reduksjon av fattigdom og sikrer hensyntagen til miljøet. Det er etablert et langsiktig samarbeid med 10 land og i tillegg gis det avgrenset bistand til et 20-talls land. Den langsiktige bistanden stiller store krav til planlegging, koordinering og kvalitetssikring. Utfordringen framover blir således å prioritere begrensede faglige ressurser. Olje for Utvikling er et samarbeidsprogram hvor Olje – og energidepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet bidrar under Utenriksdepartementets ledelse. Fagdepartementene spiller en viktig rolle i planlegging, koordine-

ring og som ressursbase av fagfolk for gjennomføring av programmet.

Som et ledd i opptrappingen av innsatsen innen ren energi er det utarbeidet en egen plattform for dette arbeidet, Ren energi for Utvikling, hvor siktemålet er å utnytte den betydelige kompetansen Norge har. Norge har bygd opp ledende internasjonal kompetanse og industri innen forvaltning av energiresurser, utbygging og drift av vannkraft, utvikling og bruk av andre rene energikilder samt forskning og høyere utdanning på energiområdet. Videre har Norge høy kompetanse knyttet til samlet planlegging for bruk og vern av vannressursene og sammenhengen mellom energi og miljø.

Den globale oppvarmingen og klimaspørsmål har ytterligere aktualisert behovet for å bistå utviklingslandene med faglige og økonomiske ressurser for utbygging og utvikling av ren energi. Prioriterte innsatsområder er; oppbygging av nasjonale institusjoner som stimulerer investeringer i produksjon av ren energi og energieffektivisering, regional og nasjonal energiplanlegging, tilrettelegging for og bidrag til investeringer i nasjonal og regional energiproduksjon og krafthandel, småskala energiproduksjon fra ulike energikilder som sol, biomasse og vind, samt kunnskaps- og teknologiutvikling. Hovedtyngden av innsatsen vil bli rettet mot Afrika hvor mange land fortsatt bare dekker elektrisitetsforsyning til en liten prosentdel av befolkningen. Men også i Asia vil innsatsen bli trappet opp særlig innen teknologisk samarbeid med folkerike land hvor potensialet for reduksjon av klimautslipp er betydelig.

Godt styresett og kamp mot korrupsjon

Regjeringen ønsker å støtte statsbygging i sårbare stater, styrke offentlig sektor i utvalgte samarbeidsland gjennom budsjettstøtte, styrke uavhengige medier og forsterke innsats mot korrupsjon.

Arbeidet med å utvikle en mer langsiktig støtte til statsbygging i utvalgte sårbare, svake, stater som aktivt forsøker å finne en fredelig vei ut av konflikt vil fortsette. Det vil bli lagt vekt på tiltak som kan konsolidere en freds- og forsoningsprosess og støtte opp under bygging av demokratiske, sosialt inkluderende styresett.

Å bidra til fremveksten av sterke og demokratiske stater som har både evne og vilje til å bekjempe fattigdom og respektere menneskerettighetene, er et bærende prinsipp for det langsiktige utviklingssamarbeidet. Regjeringen vil gjennom å øke budsjettstøtten til enkelte samarbeidsland styrke disse landenes evne til å utvikle en vel fungerende stat med større muligheter til å levere offentlige velferdstjenester. Betydelig arbeid vil

fortsatt bli lagt ned fra norsk side i dialogen mellom givere og mottakere av budsjettstøtte med spesiell vekt på oppfølgingen av styresettutviklingen og bedringen av rammebetingelsene for økonomisk utvikling, næringsliv og handel.

Norge skal bidra til å styrke funksjoner som kan fungere som voktere og som kan holde myndigheter og regjeringer ansvarlige. I dette ligger støtte til utvikling av fungerende rettssystem, til parlamenter og politiske partier, til frie media og til et aktivt sivilt samfunn. Utviklingen av den nordiske velferdsmodellen representerer i denne sammenheng en viktig erfaring som vil bli framhevet i dialogen.

Norge vil trappe opp støtten til kampen mot korrupsjon både internasjonalt og på landnivå, inklusive støtten til styrking av utviklingslandenes finansforvaltning og revisjon.

Arbeidet for de helserelevante tusenårsmålene

I tillegg til de fem hovedprioriteringene om områder der Norge har spesiell kompetanse, har regjeringen valgt å ta et særskilt ansvar for at verdenssamfunnet skal nå de helserelevante tusenårsmålene. Norges lederrolle gjelder særlig mål 4 om redusert barnedødelighet og mål 5 om redusert mødredødelighet. I tillegg er Norge svært aktiv i arbeidet for mål 6 om bekjempelse av aids, malaria og andre sykdommer. Over 10 millioner barn dør hvert år før de fyller fem år. Av disse dør 4 millioner før de er en måned gamle. Av de resterende 6 millioner dør 2,5 millioner av sykdommer som vi har eller vil få vaksiner mot i de nærmeste årene. De viktigste andre, ikke vaksinerrelaterte, årsaker til barnedødelighet er luftveisinfeksjoner, diaré, malaria og hiv og aids. Årlig dør en halv million kvinner av komplikasjoner knyttet til graviditet og fødsler som kan forebygges og behandles. Arbeidet for redusert mødredødelighet er nært knyttet til arbeidet for redusert barnedødelighet. Regjeringen har engasjert seg sterkt for at alle verdens barn og kvinner skal kunne ha fordelen av å bli vaksinert og få tilgang på andre helsetjenester og slik unngå høy sykkelighet og dødelighet på grunn av sykdommer og komplikasjoner som kan forebygges og behandles. Et viktig element i dette arbeidet er en global kampanje Norge har tatt initiativ til for å at disse tusenårsmålene skal nås og flere liv berges. Norge arbeider sammen med bl.a. britiske myndigheter og Gates Foundation. Et annet element er etableringen av et bilateralt samarbeid på politisk nivå med noen av de landene i verden der det dør flest barn, deriblant India, Pakistan, Nigeria og Tanzania. Dette samarbeidet omfatter betydelig norsk støtte til arbeidet for å redusere særlig barne- og mødredødelighet i disse landene.

Norges kamp mot barnedødelighet vil fortsatt omfatte støtte til vaksiner gjennom det globale vaksinepartnerskapet (GAVI) og bidrag til vaksinasjonsforskning der norske fagmiljø deltar. Også Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) vil få økt støtte.

Andre viktige innsatsområder

Selv om økingen av bistandsbudsjettet i stor grad vil gå til hovedprioriteringene, vil regjeringen opprettholde et høyt nivå på støtten til andre innsatsområder som tradisjonelt har vært viktige i norsk bistand, og også løfte fram nye områder der Norge kan fremme viktige internasjonale initiativ. I denne satsningen vil regjeringen ta hensyn til erfaringer fra utviklingssamarbeidet så langt.

Norge vil videreføre den betydelige støtten til offentlige velferdstjenester, spesielt helse og utdanning, både direkte gjennom multilaterale og bilaterale kanaler og gjennom budsjettstøtte til utvalgte land. Utdanning er en av de sterkeste virkemidler for bekjemping av fattigdom og utvikling av demokratiske samfunn. Den internasjonale støtten til utdanning har medført en betydelig økning i antall barn på skolen. Mangelen på utdanningstilbud er nå størst for barn som er flyktninger og/eller lever i land i konflikt. Regjeringen ønsker å gi utdanning av unge jenter og av barn i krig og konflikt særlig oppmerksomhet. Regjeringen legger også spesiell vekt på arbeidet med å sikre kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, redusere svangerskapsrelatert dødelighet, styrke innsatsen mot kjønnslemlestelse og fremme trygg og selvbestemt abort.

Regjeringen vil i oppfølgingen av utviklingsstrategien for barn og unge fortsatt fokusere på noen få særskilte innsatser globalt og på landnivå, knyttet til barns rettigheter og beskyttelse, og synergier i forhold til andre globale initiativ og hovedprioriteringer. Det gjelder barn og unge i tilknytning til fredsbygging, medvirkning i fred og forsoning, beskyttelse og rettigheter i væpnet konflikt og humanitære kriser, oppfølging av FN-studien om vold mot barn og styrking av barn og unges rett til deltakelse og medvirkning.

Menneskehandel representerer grove brudd på menneskerettighetene og er den nest største inntektskilden for internasjonalt organisert kriminalitet. Regjeringen vil legge spesiell vekt på tiltak som kan hindre rekruttering av nye ofre i opprinnelsesland. Bistand til og beskyttelse av ofre er også sentrale tiltak, herunder retur og reintegringstiltak i hjemlandet.

Hiv- og aidsinnsatsen, som ble konsolidert med et nytt posisjonsnotat i 2007, skal videreføres på et

høyt nivå. Regjeringen vil prioritere arbeidet med å sikre universell tilgang til medisiner innen 2010, og støtte til utsatte grupper som opplever dobbelt diskriminering og stigmatisering, spesielt menn som har sex med menn, sexarbeidere og sprøytebrukere.

Regjeringen vil arbeide for å øke næringslivets investeringer i utviklingsland. Kampen mot fattigdom i utviklingsland kan ikke vinnes uten at det også investeres kapital fra næringslivet. I dette arbeidet må næringslivets samfunnsansvar og rolle i klimaarbeidet stå sentralt. Regjeringen vil at midler fra bistandsbudsjettet benyttes i samfinansiering med midler fra kommersielle aktører i et offentlig-privat-partnerskap for utvikling. Målet er å mobilisere midler og kompetanse som ikke ellers ville blitt investert i fattige land. Norfund er regjeringens viktigste virkemiddel for støtte til næringsutvikling i utviklingsland, og selskapets plass og rolle i bistandsarbeidet står uendret etter siste års endringer i strategi og ledelse, se omtale under post 161.75. Planleggingen av et nytt norsk offentlig-privat initiativ der målsetningen er å øke kapitaltilgang og faglig bistand til mikrofinans, ble initiert i 2007 og forventes å kunne starte opp tidlig i 2008, forutsatt at de private investorene også stiller med kapital og kompetanse. Et styrking av samarbeidet med norske vannkraftselskaper for å øke investeringer i ren energi, spesielt i Afrika er også initiert. Regjeringen ønsker videre å styrke det handelsrettede utviklingssamarbeidet, gjennom multilaterale og bilaterale kanaler, og ser dette i sammenheng med det internasjonale arbeidet på dette området, blant annet i Verdens handelsorganisasjon (WTO).

Regjeringen deltar aktivt i det internasjonale arbeidet med å utvikle nye og innovative finansieringsmekanismer for utviklingsformål. For å øke det samlede tilfanget av bistandsressurser er det ønskelig at flere land innfører slike ordninger.

Norge skal fortsatt lede an i arbeidet med å slette de fattigste landenes gjeld, både ved aktiv bilateral gjeldssletting, ved å være en sterk støttespiller for multilaterale gjeldssletteordninger og ved å gå i bresjen for gjeldspolitisk nytenkning. Spesielt viktig er det strategiske samarbeid med Verdensbanken innenfor gjeldshåndtering og «illegitim gjeld». Norge har gjennom Verdensbanken og FN finansiert to studier om «illegitim gjeld». At Verdensbanken og FN jobber med dette vanskelige temaet er viktig i seg selv, men hovedmålsettingen er å komme med praktisk gjennomførbare anbefalinger om hvordan man kan jobbe med temaet videre.

Norge har slettet Egypts, Ecuadors, Perus og Jamaicas gjenværende gjeld til Norge som skrev seg fra den norske skipseksportkampanjen 1976-

1980, ved ensidige erklæringer og uten at det stilles betingelser for gjeldssletten. Det knyttes ikke tvil til det rettslige grunnlaget for skipseksportgjelden. Det er heller ikke grunnlag for å karakterisere denne gjelden som «illegitim». Samtidig er det bred enighet om at skipseksportkampanjen representerte en feilslått utviklingspolitikk. Norge har som kreditor et medansvar for den resulterende gjelden. Ved å slette fordringene viser Norge at dette ansvaret tas på alvor. I tråd med den etablerte finansieringsløsningen for den norske gjeldsplanen, ble slettingen av skipseksportgjelden gjennomført uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å rapportere de ettergitte beløpene til OECD/DAC som utviklingsbistand (ODA).

Norge vil fortsette å støtte arbeidet med det globale forumet for migrasjon og utvikling. Arbeidet med disse områdene vil gjennomføres i tett kontakt og samspill med andre departementer. Utenriksdepartementet vil også vektlegge viktigheten av involvering av innvandrere i Norge.

8.3 Rapport om norsk utviklingssamarbeid i 2006

Resultater på nasjonalt nivå i landene som mottar støtte fra Norge kan vanskelig tilskrives spesifikke

tiltak som støttes fra Norge eller andre givere alene. Det er felles innsats, fra utviklingslandene selv og fra bilaterale og multilaterale givere, som gir resultater. Vurderinger av om norsk utviklingssamarbeid bidrar effektivt til fattigdomsbekjempelse må derfor gjøres på grunnlag av gjennomgang og evalueringer knyttet til enkeltland, organisasjoner og sektorer. Vurderingene må i stor grad fokusere på samarbeidslandenes politikk og i hvilken grad politikken er gjennomført. Departementet har også utarbeidet en årsrapport for 2006 over norsk bilateralt utviklingssamarbeid og Norad er i ferd med å utarbeide en resultatrapport som tar for seg totaliteten av norsk bistand.

ODA-godkjent bistand i 2006

I 2006 ble det utbetalt 18,950 mrd. kroner i offisiell bistand, en økning på 1,004 mrd. kroner (5,6 pst.) fra 2005. Forbruket i 2006 tilsvarte 0,89 pst. av BNI. Til sammenlikning utgjorde den ODA-godkjente bistanden 0,93 pst. av BNI i 2005.

Tabell 8.1 Samlet ODA-godkjent bistand fordelt på bistandstype, 2003–2006 (tall i mill. kroner)

	2003		2004		2005		2006	
Multilateral bistand	4107	28,4 %	4463	30,1 %	5144	28,7 %	5268	27,8 %
Multi-bilateral bistand	2440	16,9 %	2629	17,7 %	4067	22,7 %	4141	21,9 %
Bilateral bistand	7205	49,8 %	6932	46,8 %	7850	43,7 %	8488	44,8 %
Administrasjon	704	4,9 %	793	5,4 %	885	4,9 %	1053	5,6 %
Total	14		14817		17946		18950	

Tabellen viser at fordelingen mellom multilateral bistand (inkl. multi-bilateral bistand) og bilateral bistand over tid har forandret seg, med en minskende andel til bilateral bistand og økende andel gjennom de multilaterale organisasjonene. Innen den multilaterale bistanden har det vært en forskyving til øremerket multi-bilateral bistand.

Norge følger regelverket i OECDs utviklingskomité (DAC) for rapportering av offisiell utviklingsbistand (land og formål). Det er bare bilateral bistand og øremerkede tilskudd gjennom multilaterale organisasjoner (multi-bilateral bistand) som kan fordeles på land og regioner.

Bilateral bistand fordelt på regioner, land, organisasjoner og sektorer

Tabell 8.2 Samlet bilateral bistand fordelt på hovedregion, 2003–2006 (tall i mill. kroner)

	2003		2004		2005		2006	
Afrika	4 098	42,5%	4 227	44,2 %	4 607	38,7 %	4 983	39,5 %
Asia og Oceania	1 771	18,4%	1 872	19,6 %	3 251	27,3 %	2 211	17,5 %
Europa	1 009	10,5%	863	9,0 %	818	6,9 %	804	6,4 %
Midtøsten	940	9,7%	639	6,7 %	749	6,3 %	952	7,5 %
Latin-Amerika	478	5,0%	610	6,4 %	581	4,9 %	606	4,8 %
Globalt uspesifisert	1 350	14,0%	1 351	14,1 %	1 910	16,0 %	3 072	24,3 %
Totalt	9 646		9 562		11 917		12 629	

2005 var et unntaksår i denne geografiske fordelingen ettersom det var vesentlige, ekstraordinære utbetalinger til Asia etter tsunamien og jordskjelvet i Pakistan. Med unntak av dette viser tabellen en jevn øking av bistandsvolumet til Asia og Afrika i kroner, mens det har vært relativt uforan-

dret over tid i de andre regionene. Prosentandelen til Afrika har sunket fra 2003 til 2006. Den største økingen har vært den store opp-prioriteringen av globale tiltak. En stor andel av tiltakene som registreres som globale foregår imidlertid i Afrika.

Tabell 8.3 Samlet bilateral bistand fordelt per kanal, 2003–2006 (tall i mill. kroner)

Kanal	2003	2004	2005	2006
Stat-til stat, næringsliv m.m. ¹	3 939	3 620	3 930	4 273
Multi-bilateral bistand	2 440	2 629	4 067	4 141
Norsk frivillige organisasjon	2 460	2 482	2 975	3 098
Regional, lokal eller internasjonal frivillig organisasjon	572	593	693	778
Nordisk forskningsinstitusjon	235	237	252	337
Totalt	9 646	9 562	11 917	12 629

¹ Inkluderer stat-til-stat samarbeid, samarbeid med næringsliv, privat sektor, konsulenter m.m.

Denne oversikten viser at i 2006 gikk ca en tredel av den bilaterale bistanden gjennom multilaterale organisasjoner, en tredel gjennom myndigheter og næringsliv m.m. og nesten en tredel gjennom frivillige organisasjoner. Over tid ser man at

andelen til norske frivillige organisasjoner (ca. 25 pst.) har vært relativt stabil, mens andelen gjennom myndigheter og næringsliv har sunket og andelen gjennom multilaterale organisasjoner har økt.

Tabell 8.4 De seks største mottakerlandene av norsk bilateral bistand i 2006, fordelt på type bistand (tall i mill. kroner)

	Langsiktig bilateral bistand kap.post 150-151-152	Overgangs- bistand Kap.post 162.70	Nødhjelp, humanitær bistand. Kapittel 163	Fred og forsonings bistand Kap 164	Annet, inkl via sivilt samfunn	Totalt
Sudan	9	320	237	64	56	686
Palestinske områder	136	100	195	85	46	563
Tanzania	414	0	1	0	68	483
Afghanistan	150	103	102	41	51	447
Zambia	369	0	0	0	56	425
Mosambik	366	0	0	0	46	412

Tabellen viser at blant de seks største mottakerne er det tre land som Norge over lang tid har hatt et langsiktig utviklingssamarbeid med; Tanzania, Mosambik og Zambia, og som primært mottar støtte fra bevilgningen for langsiktig bistand og noe fra andre globale poster som bevilgningen for

frivillige organisasjoner. Sudan, Det palestinske området og Afghanistan er land/områder som er i eller på vei ut av konflikt, og de mottar primært støtte over de globale bevilgningene for overgangs-bistand og humanitær bistand.

Tabell 8.5 Multilaterale organisasjoner: De fem største mottakerne av norsk bistand (tall i mill. kroner)

	2003	2004	2005	2006
Verdensbanken ¹	1 046	1 067	1 523	1 526
UNDP	1 129	1 106	1 350	1 293
UNICEF ²	584	890	1 328	1 152
Globale fond ³	343	505	721	970
WFP	334	315	607	539

¹ Inkluderer støtte til IBRD, IDA og IFC, men fratrukket gjeldslette og støtte kanalisert til Fast Track initiativet (utdanning) og det globale fondet for aids, tuberkulose og malaria (GFATM)

² Fratrukket støtte kanalisert til Vaksinealliansen (GAVI)

³ Inkluderer GFATM, GAVI og Education for all

Tabellen viser at det har vært en økning i støtten til alle de fem største multilaterale mottagerne i perioden 2003 – 2006. Den største økningen har vært i støtten til globale fond, spesielt på helseområdet. De største mottakerne blant de globale fondene i 2006 er GAVI med 499 mill. kroner, GFATM med 271 mill. kroner og Fast Track med 200 mill. kroner. Støtten fra de globale fondene blir kanalisert gjennom eksisterende multilaterale organisasjoner som Verdensbanken, UNICEF og WHO, men forvaltes av egne styrer i fondene.

Støtten gjennom de multilaterale organisasjonene gis på to måter, som grunnstøtte til organisasjonenes programmer vedtatt av styret (generelle tilskudd) eller som øremerket støtte til konkrete programmer og prosjekter (multi-bilateral bistand). De generelle bidragene regnes som multilateral støtte, mens den øremerkede støtten regnes som bilateral støtte. Det er særlig den øremerkede støtten, dvs multi-bilateral bistand, som har økt de siste årene.

Tabell 8.6 Norsk frivillige organisasjoner: De fem største mottakerne av norsk bistand over tid, 2003–2006 (tall i mill. kroner)

	2003	2004	2005	2006
Kirkens Nødhjelp	361	342	392	467
Flyktningehjelpen	296	300	344	434
Norsk Folkehjelp	266	311	357	419
Røde Kors	350	353	447	417
Redd Barna	181	162	187	167

Tabellen viser at i 2006 så mottok 4 norske frivillige organisasjoner hver over 400 millioner kroner. En svært stor andel av midlene til disse organisasjonene kom fra de globale postene for humani-

tær bistand. Disse fire organisasjonene mottok 56 pst. av den totale støtten gjennom norske frivillige organisasjoner. Det vises til vedlegg 4 for nærmere detaljer.

Tabell 8.7 Bilateral bistand fordelt på de fem største sektorer over tid (tall i mill. kroner)

	2003		2004		2005		2006	
Utdanning	932	9,7 %	1 018	10,6 %	1 227	10,3 %	1 276	10,1 %
Helse inkl. hiv og aids	952	9,9 %	775	8,1 %	990	8,3 %	1 119	8,9 %
Styresett	1 310	13,6 %	1 571	16,4 %	1 763	14,8 %	1 764	14,0 %
Fredsbygging og nødhjelp	2 990	31,0 %	2 200	23,0 %	3 137	26,3 %	3 481	27,6 %
Økonomisk utvikling og handel	977	10,1 %	1 217	12,7 %	1 156	9,7 %	1 392	11,0 %

Prosentandel er satt i forhold til total bilateral bistand, som inkluderer flere sektorer enn de som er presentert her. Multilateral bistand som ikke er øremerket på sektor kommer i tillegg.

Den største sektoren for norsk bilateral bistand er fredsbygging og nødhjelp, som i 2006 mottok nesten 3,5 mrd. kroner. Styresett og menneskerettigheter er den nest største sektoren med nesten 14 pst. Tabellen viser også at fordelingen mellom de ulike sektorer har vært relativt stabil over tid. Økningen i kroner de siste årene har vært størst innen fredsbygging og nødhjelp.

Tversgående hensyn og målgrupper

Den samlede støtten til tiltak som har miljø som hovedmål eller delmål, utgjorde vel 1,55 mrd. kroner i 2006. Disse midlene var fordelt på utvikling av bærekraftige produksjonssystemer (hovedmål 1) 273 mill. kroner; vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold (hovedmål 2) 65 mill. kroner; redusert forurensing av jord, luft og vann (hovedmål 3) 130 mill. kroner; kulturminnevern og forvaltning av naturmiljøets kulturelle verdier (hoved-

mål 4) 6 mill. kroner, og på styrket miljøvernpolitikk og -forvaltning (hovedmål 5) 471 mill. kroner.

Den resterende delen av den miljørettede bistanden, 608 mill. kroner, omfatter integrering av miljøhensyn i tiltak som ikke faller inn under ovennevnte hovedmål. I tillegg omfatter den bidrag til Den globale miljøfasiliteten, GEF (ODA-godkjent andel) og støtte til FNs miljøprogram, UNEP.

Utenriksdepartementet nedsatte en arbeidsgruppe med deltakelse fra departementet og Norad som har vurdert et opplegg for ressursrapportering i forhold til den nye handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid som ble lansert i 2006. Arbeidsgruppen kom frem til at det med dagens statistikk-system basert på DAC-koder ikke vil være mulig å gi nøyaktig informasjon om forbruk under de enkelte innsatsområdene. Det vil videre være relativt stor usikkerhet i statistikken på lite avgrensede eller udefinerte temaområder som for eksempel klima (uslippsreduksjoner og tilpasning). Utenriksdepartementet legger derfor opp til å rapportere på samlet miljøinnsats i framtidige budsjettproposisjoner. Det legges videre opp til rapportering av resultatoppnåelse innenfor de enkelte temaområdene i

den nye handlingsplanen i Norads årsmelding. Det vises for øvrig til miljøomtalen, se kap. 10.

Den bilaterale støtten til tiltak som har kvinner og likestilling som hovedmål eller delmål, har steget de siste årene både beløpsmessig og som andel av total bilateral bistand, og utgjorde i 2006 om lag 2,7 mrd. kroner (21,4 pst.), mot 2,4 mrd. kroner (19,7 pst.) i 2005. Av disse utgjorde støtten til tiltak med kvinner og likestilling som hovedmål i 2006 om lag 0,6 mrd. kroner (4,5 pst.). Det vises for øvrig til kvinne- og likestillingsomtalen, i del III.

Støtten til tiltak som har flyktninger som målgruppe, utgjorde i 2006 ca 1,4 mrd. kroner, dvs. 11,1 pst. av total bilateral bistand. Støtten til urfolk utgjorde i 2006, 377 mill. kroner, dvs. 3 pst. av total bilateral bistand. Støtten til barn utgjorde i 2006 rett under 2 mrd. kroner, dvs. 15,5 pst. av total bilateral bistand. Støtten til funksjonshemmede utgjorde i 2006, 238 mill. kroner, dvs. 1,9 pst. av total bilateral bistand.

Del II
Nærmere om budsjettforslaget

Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten

Utgifter under programkategori 02.00 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
100	Utenriksdepartementet	1 542 776	1 474 576	1 540 111	4,4
101	Utenriksstasjonene	27 950			
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	7 052	11 553	17 522	51,7
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	5 026	8 989	9 232	2,7
	Sum kategori 02.00	1 582 804	1 495 118	1 566 865	4,8

Utgiftene under programkategori 02.00 foreslås økt totalt med 4,8 pst.

Mål

- effektiv ivaretagelse av norske interesser i det internasjonale samfunn gjennom bilaterale forbindelser med andre stater og medlemskap i multilaterale organisasjoner,
- hensiktsmessig organisering av virksomheten i de faglige og administrative enheter,
- effektiv bistand til norske borgere og norsk næringsliv i deres kontakt med og forhold til utenlandske myndigheter, institusjoner og personer,
- videreutvikling av den etablerte krisehåndteringsorganisasjonen med sikte på å kunne møte utfordringene knyttet til å bistå norske borgere som blir rammet av krisesituasjoner i utlandet,
- hensiktsmessig personalforvaltning og kompetanseutvikling i utenriktjenesten for å sikre en målrettet og kostnadseffektiv utnyttelse av tjenestens samlede ressurser,
- utvikle informasjonsteknologi tilpasset en global interaktiv utenriktjeneste i informasjons- og dokumentbehandling.

Situasjonsbeskrivelse

Utenriksdepartementet er ansvarlig for sekretariatsfunksjonene for utenriksminister og utviklingsminister, den samlede utenrikspolitikk og utvi-

klingspolitikk hjemme og ute, etatsstyringen overfor Direktoratet for utviklingssamarbeid (NORAD) samt en rekke forvaltningsoppgaver og ulike støt-tefunksjoner for hele utenriktjenesten.

Utenriktjenesten må til enhver tid være seg bevisst hvilke oppgaver den skal påta seg for å ivareta Norges interesser i utlandet på en best mulig måte. Omstilling er nødvendig for å sikre at ressursene både politisk og geografisk settes inn der vi har de viktigste oppgavene. Departementet vurderer løpende Norges representasjon og former for nærvær i de forskjellige land for å oppnå en effektiv ressursutnyttelse. Eksempelvis vil i den kommende periode ambassadekontoret i Beirut bli oppgradert til fullverdig ambassade, ambassaden i Tirana legges ned mens ambassaden i Tunis er flyttet til Alger. Det opprettes også et generalkonsulat i Guangzhou, Kina.

Det er gjennomført en omfattende omorganisering av departementet som ledd i å videreutvikle utenriktjenesten til en åpen, dynamisk og fremtidsrettet kunnskapsorganisasjon som skal løse regjeringens utenrikspolitiske oppdrag og utøve en profesjonell forvaltning.

Arbeidet for en fullt ut likestilt utenriktjeneste fortsetter. Det legges vekt på å rekruttere kvinnelige ledere både i departementet og ved utenriksstasjonene, og å tilstrebe en likelig kjønnsfordeling på alle nivåer.

Nye teknologiske løsninger på flere områder stiller andre krav til medarbeidere, og vil bidra til effektivisering av utenriktjenesten over tid. Uten-

rikstjenesten vil også i 2008 ha fokus på HMS-arbeidet. Oppfølgingen av arbeidsmiljøkartleggingene de seneste år vil ha høy prioritet.

Utenriksdepartementet er ansvarlig for håndtering av nødssituasjoner i utlandet og har utviklet en krisehåndteringsorganisasjon som, under Libanonkrisen i juli 2006, viste seg å fungere godt. Et stadig økende antall norske borgere på reise i utlandet, sterke bånd mellom norske borgere og norske interesser med andre land, kombinert med høynet terrortrussel og hyppige naturkatastrofer i mange deler av verden, stiller stadig større krav til norske myndigheters evne til krisehåndtering. Dette arbeidet har høy prioritet.

«Karikaturesaken» og angrepene på flere av våre ambassader viste at norske utenriksstasjoner er mål for personer og grupperinger som ønsker å skade norske interesser. Dette har fått konsekvenser for sikkerhetsarbeidet på utenriksstasjonene. I lys av dette og konkrete hendelser det siste året, foretas det en løpende gjennomgang og styrking av den generelle sikringen av norske utenriksstasjoner og tjenesteboliger.

Rapport 2006

Ny organisasjonsstruktur i departementet ble innført i juni 2006. Den bidrar til en mer effektiv utnyttelse av de samlede ressurser, bl.a. gjennom et klarere skille mellom operativ og strategisk ledelse.

Arbeidet med å sikre en effektiv håndtering av kriser i utlandet ble videreført i 2006, blant annet gjennom utvikling og anskaffelse av en nytt elektronisk krisehåndteringssystem.

Satsingsområder 2008

Videreutvikling av utenriktjenesten

Departementet har gjennomgått ressursutnyttelsen i uteapparatet og ressurs- og oppgavefordelingen mellom ute- og hjemmeapparat, med særlig fokus på en tettere integrering av departementet og utenriksstasjonene. Dette arbeidet følges nå opp og departementet har som mål å gjennomføre nødvendige omprioriteringer både hjemme og ute i 2008 for å møte de nye utfordringer som utenriktjenesten står overfor.

Arbeidet med innføring av alternative arbeidsformer med vekt på prosjektorganisering, bruk av midlertidige og permanente tverrfaglige arbeidsgrupper og team, samt løpende samhandling mellom ute- og hjemmeapparatet vil bli prioritert.

Det vil satses videre på ledelsesutvikling, kombinert med større vekt på mål- og resultatstyring og lederevaluering, samt bruk av resultatbasert avlønning. Departementet vil vektlegge videreutvikling av arbeidsmiljørettede tiltak hjemme og ute bl.a. gjennom handlingsplaner og retningslinjer på HMS-området.

Arbeidet med krisehåndtering og beredskap

For å være best mulig forberedt på ulike typer kriser som kan oppstå legger Utenriksdepartementet stor vekt på å videreutvikle den etablerte krisehåndteringsorganisasjonen. Dette skal oppnås ved gjennomgang og revisjon av instruksverk, gjennom opplæring og øvelse i departementet og ved utenriksstasjonene, og ved innføring og videreutvikling av det nye elektroniske krisehåndteringssystemet.

Styrking av utlendingsfeltet

Utenriksdepartementet vil legge stor vekt på generell styrking av utlendingsfeltet, herunder ved å styrke bemanningen ved utenriksstasjonene, samt å heve kompetansen på feltet. En annen viktig satsning i tiden fremover er det nordiske samarbeidet om representasjonsavtaler, der de nordiske land gjensidig representerer hverandre i utvalgte land. Samarbeidet vil bidra til en mer effektiv og bedre kvalitetsmessig håndtering av utlendingssakene ved utenriksstasjonene, samtidig som det vil bidra til at Norge kan ivareta sine forpliktelser etter Schengen-avtalen på en bedre måte. Dette må sees i sammenheng med arbeidet med innføring av biometriske data i pass og visum, herunder utplassering av utstyr for innsamling av biometriske data på utenriksstasjonene i 2008.

Bruk av IKT i utenriktjenesten

Departementet skal ferdigstille en ny løsning og infrastruktur for gradert kommunikasjon mellom departementet og utenriksstasjonene. Ved innføring av telefoni og eventuelt videokonferanse på eksisterende nettverk mellom departementet og utenriksstasjonene, vil man søke å få en bedre og mer kostnadseffektiv utnyttelse av investeringene i det globale datanettet. Innføring av biometriske data i pass og visum, medfører store utfordringer innenfor IKT-feltet.

Kap. 100 Utenriksdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	1 495 121	1 422 902	1 486 311
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 014	4 387	4 790
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		16 061	16 000
70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	7	803	800
71	Diverse tilskudd	28 634	29 926	31 713
72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn		137	137
90	Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn		360	360
	Sum kap. 100	1 542 776	1 474 576	1 540 111

Post 01 Driftsutgifter

Det vises til omtale i innledningen under programkategoriomtalen. Posten dekker driftsutgifter for departementet og utenriksstasjonene, herunder lønn, IKT, vakthold og sikring, leie, flytteutgifter, inventar, innkjøp/drift/vedlikehold av stasjonenes bilpark, utstyr og mindre vedlikehold knyttet til kontorer og boliger, samt drift av de honorære stasjonene. Størstedelen av utgiftene under posten er bundet opp i lønnsutgifter og leieutgifter ved utenriksstasjonene.

Videre dekker posten utgifter under Særavtale i utenriktjenesten. Avtalen omfatter de økonomiske betingelser som det utsendte personalet ved utenriksstasjonene har i tillegg til regulativlønnen. De forskjellige ytelsene i avtalen er fastlagt i forhandlinger mellom Utenriksdepartementet og de lokale arbeidstakerorganisasjonene. Ytelsene er ment å kompensere for merutgifter som følger av tjenestegjøring i utlandet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget kr 1 486 811 000.

Den foreslåtte økningen har sammenheng med endringer som følge av lønnsoppgjøret og pris-/kursjusteringer, samt en økt satsing på utlendingsforvaltning ved utenriksstasjonene som følge av forventede økte utgifter under kap. 3100. Dette har sammenheng med vedtatte høyere visumgebyrer innen Schengen.

Under henvisning til omtalen under kap 3100 Utenriksstasjonene, post 05 Refusjon spesialutsendinger m.m., foreslås merinntektsfullmakt under

kapitlet til dekning av utgifter for institusjoners andel av utgiftene ved utenriksstasjon.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningsforslaget omfatter midler til utredning, opplæring og kompetansebygging, diverse EØS- og internasjonale tiltak m.v. Det foreslås avsatt midler til ordinære skjøtselarbeider på grensen mot Sverige, Finland og Russland. I henhold til konvensjonen mellom Norge og Russland av 14. mai 1826 vedrørende fastleggelsen av grensen mellom Norge og Russland og deklarasjon om periodisk oppgang av grensene mellom Norge og Russland av 1. juni 1847, skal riksgrensen mellom Norge og Russland oppgås hvert 25. år. Den siste helhetlige grenserevisjonen fant sted i 1947, mens en delvis revisjon ble foretatt i 1980-82.

Budsjett 2008

Det foreslås bevilget kr 4 790 000.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningsforslaget under denne posten dekker utgifter til større utstyrsanskaffelser og innvendig vedlikeholdsarbeider i departementet og ved utenriksstasjonene.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget kr 16 000 000.

Post 70 Erstatning av skader på utenlandske ambassader

Posten dekker erstatning av skadeverk påført utenlandske representasjoner i Norge, i henhold til de

forpliktelser Norge har ifølge Wien-konvensjonene om diplomatisk og konsulært samkvem.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget kr 800 000.

Post 71 Diverse tilskudd

		(i 1 000 kr)		
Underpost	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
71.10	Opplysningsarbeid for fred	2 000	2 454	2 454
71.15	Nordisk samarbeid	120	120	120
71.20	Informasjon m.v. – europeisk samarbeid	5 000	5 000	5 287
71.25	Fremme av transatlantisk samarbeid	475	475	475
71.30	Tilskudd til nedrustningsformål	354	340	340
71.35	Utenrikspolitisk forskning og utvikling (FoU)	4 700	4 700	4 700
71.40	Tilskudd til europapolitisk dialog	450	450	450
71.50	NORSAR	15 459	10 300	10 300
71.55	Norsk senter for menneskerettigheter		6 087	6 087
71.60	Sosial dialog i Sentral-Europa			1 000
71.65	Informasjon og debatt om globalisering			500 ¹
	Sum post 71	28 634	29 926	31 713

¹ I tillegg er det satt av 1 mill. kroner under kap. 160, post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid.

Opplysningsarbeid for fred

Tilskuddet går til frivillige organisasjoner og ikke-kommersielle aktørers prosjekter for å fremme forståelse i Norge for betydningen av fred i samsvar med FNs målsettinger. Regjeringen er opptatt av de frivillige organisasjonenes deltakelse og involvering i departementets arbeid og deres kompetanse og sentrale plass når det gjelder å spre informasjon. Derfor må Norges innsats for å bidra til fred og forsoning ses i sammenheng med viktigheten av frivillige organisasjoner og andre som arbeider med nedrustning, fredsbygging, konflikthåndtering m.v.

Det foreslås avsatt kr 2 454 000 til formålet i 2008.

Nordisk samarbeid

Tilskuddet i 2008 er øremerket Nordisk administrativt forbund.

Det foreslås avsatt kr 120 000 til formålet i 2008.

Informasjon om europeisk samarbeid.

Tilskuddet går til frivillige organisasjoner og ikke-kommersielle aktørers informasjonsvirksomhet overfor norske målgrupper om europeisk samarbeid. Målet med tilskuddsordningen er å stimulere til debatt i Norge om sentrale europapolitiske spørsmål, samt oppmuntre ikke-offentlige aktører til nettverksbygging i Europa. Ved tildelingen vektlegges en rimelig fordeling mellom ulike interessegrupper og en bred geografisk spredning.

Regjeringen ønsker en aktiv og bred debatt om Europa. En viktig forutsetning for en slik debatt er å styrke norske organisasjoner og aktører som bidrar til dette. Denne tilskuddsordningen bidrar til å styrke de mange frivillige organisasjoner som arbeider med europapolitiske spørsmål, og den bidrar til et stort mangfold i europadebatten i Norge.

Det foreslås avsatt kr 5 287 000 til formålet i 2008.

Fremme av transatlantisk samarbeid

Posten dekker tilskudd til arbeid for opprettholdelse og styrking av forbindelsene mellom USA og Norge, og foreslås øremerket Nordmannsforbundet i 2008.

Det foreslås avsatt kr 475 000 til formålet i 2008.

Tilskudd til nedrustningsformål

De sikkerhetspolitiske utfordringer er i dag meget komplekse og er særlig knyttet til spredning av masseødeleggelsesvåpen, internasjonale terrorisme, stater i oppløsning og organisert kriminalitet. Frivillige organisasjoner og andre nettverk spiller en viktig rolle på områdene nedrustning, konfliktløsning og annet fredsarbeid.

Det foreslås avsatt kr 340 000 til formålet i 2008.

Utenrikspolitisk forskning og utvikling

Midlene benyttes til forskning, utvikling og formidling av forskningsbasert kunnskap knyttet til utenrikspolitiske og utenriksøkonomiske spørsmål. Midlene skal bidra til kunnskapsutvikling som grunnlag for samfunnsdebatt og utforming av utenrikspolitikken og utenriksøkonomien. Bevilgningen i 2007 gikk i hovedsak til europaforskning, herunder til gjennomføringen av et løpende strategisk instituttprogram 2006-2008 i regi av Norges Forskningsråd, og som grunnbevilgninger til forskningsprogrammet ARENA ved Universitetet i Oslo samt Avdeling for russlandstudier ved NUPI.

Det vil også i 2008 bli lagt opp til å prioritere forskning om europeiske samarbeidsspørsmål. Dette er i tråd med målsettingene i St. meld. nr. 23 (2005-2006) Om gjennomføringen av europapolitikken, som slår fast at regjeringen vil bidra til å sikre et godt europaforskningsmiljø i Norge.

Det foreslås avsatt kr 4 700 000 til formålet i 2008.

Tilskudd til europapolitisk dialog

Regjeringen legger vekt på at arbeidslivets organisasjoner skal delta i den europapolitiske dialog og bidra til å bygge den sosiale dialog i hele EØS. Det ble i 2006 opprettet en tilskuddsordning som bidrar til å dekke reiseutgifter i forbindelse med dette. Reisetilskuddet går til de norske organisasjonene som er medlem av EFTAs konsultative komité. Medlemmene er nå Landsorganisasjonen i Norge (LO), Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS), Unio, Næringslivets hovedorganisasjon

(NHO), Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon (HSH) og Kommunenes sentralforbund (KS)

Det foreslås avsatt kr 450 000 til formålet i 2008.

NORSAR

Situasjonsbeskrivelse

Norwegian Seismic Array (NORSAR) på Kjeller har ansvar for å operere de seks norske stasjonene som under Den kjernefysiske prøvestansavtalen (CTBT) utgjør deler av det internasjonale overvåkingssystemet (International Monitoring System – IMS). NORSARs aktivitet knyttet til norsk gjennomføring av Prøvestansavtalen er et viktig bidrag for å hindre ytterligere spredning av masseødeleggelsesvåpen.

Mål

NORSAR skal gjennomføre Norges verifikasjonsoppgaver i tilknytning til Prøvestansavtalen i samsvar med internasjonale forpliktelser og de pålegg som ble gitt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 41 (1998-1999) «Om ratifikasjon av traktat om totalforbud mot kjernefysiske prøvesprengninger (CTBT).»

Rapport 2006

Sekundærstasjonen på Jan Mayen (AS 73) ble sertifisert i juni 2006. Sekundærstasjonen i Longyearbyen (AS 72) avventer sertifisering. Byggingen av infralydstasjonen (IS 73) i Karasjok er blitt forsinket fordi det er reist lokale innsigelser mot det foreslåtte stedsvalg. NORSARs stasjoner gjorde svært gode registreringer av den annonserte prøvesprengningen gjennomført av Nord-Korea i oktober 2006, og bidro til å gi et helhetlig bilde av hendelsen.

Budsjett 2008

For 2008 planlegges en videre utbygging av det internasjonale overvåkingssystemet, inklusive de norske stasjonene på Jan Mayen og ved Longyearbyen.

Det foreslås et årlig tilskudd på kr 10 300 000 til NORSAR til verifikasjonsoppgaver under Prøvestansavtalen. Det forutsettes videreføring av refusjonsordningen fra 2001, som innebærer at Det tekniske sekretariatet i den forberedende kommisjon for prøvestansavtalens organisasjon (PTS) tilbakebetaler deler av utgiftene til drift av målestasjoner i Norge.

Norsk senter for menneskerettigheter (SMR)

Norsk senter for menneskerettigheter (SMR) er et tverrfaglig nasjonalt senter for menneskerettigheter. Senterets virksomhet omfatter tematiske og landspesifikke programmer, blant annet om menneskerettigheter i Kina, Indonesia og Sør-Afrika. Disse internasjonale programmene finansieres hovedsaklig gjennom støtte fra Utenriksdepartementet og Norad. Utenriksdepartementets støtte gis over kap. 163, post 71.

Senteret ble i 2001 gitt status som Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter. Som nasjonal institusjon arbeider SMR gjennom forskning, overvåking, rådgiving, utdanning og informasjon for å fremme gjennomføring av menneskerettighetene i Norge. De krav som stilles til nasjonale institusjoner knyttet til bl.a. uavhengighet er fastsatt av FN. For å understreke den uavhengige stilling SMR i egenskap av nasjonal institusjon har i forhold til Staten ble det i 2006 besluttet at bevilgningen til denne delen av SMRs virksomhet med virkning fra 2008 skulle tas ut av den bevilgning SMR tidligere har mottatt gjennom Universitetet og overføres til Utenriksdepartementet.

Det foreslås bevilget kr 6 087 000 til formålet i 2008.

Tilskudd til styrking av sosial dialog i sentraleuropeiske land

Regjeringen legger vekt på utvikling og styrking av sosial dialog i EUs nye medlemsland. Sosial dialog kan bidra positivt i utviklingen av samfunnet, arbeidsmarkedet og faglige rettigheter i de nye medlemslandene som fremdeles er i omstilling. Arbeidslivets parter i Norge kan spille en positiv rolle i fremme av sosial dialog i land i Sentral-Europa.

Det foreslås opprettet en ny tilskuddsordning for 2008 for å fremme samarbeid og utvikling av prosjekter mellom arbeidslivets parter og partnere i de nye EU-landene i tilknytning til EØS-finansieringsordningene.

Det foreslås avsatt kr 1 000 000 til formålet i 2008.

Informasjon og debatt om globalisering

Departementet har igangsatt et prosjekt med fokus på norske interesser i en globalisert verden. Pro-

sjektet skal søke å kartlegge hva globalisering og endrede internasjonale rammevilkår innebærer for utviklingen av norske interesser og norsk utenrikspolitikk, og foreslå prioriteringer og satsinger. Det er planer om å legge frem en stortingsmelding i løpet av 2008.

I lys av dette arbeidet og den store interessen for globaliseringsspørsmål, foreslås det opprettet en ny tilskuddsordning. Målet med ordningen er å bidra til å øke debatten og informasjonen om mange av de spørsmålene globaliseringen reiser.

Det foreslås avsatt 1,5 mill. kroner til formålet i 2008, hvorav kr 500 000 under denne posten. 1 mill. kroner av bevilgningen skal kunne rapporteres som offisiell utviklingshjelp (ODA), og foreslås bevilget under kap. 160, post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid.

Post 72 Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn

Posten dekker bl.a. dekning av uforutsette utgifter i forbindelse med bistand til nordmenn i utlandet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget kr 137 000.

Post 89 Agio/disagio

Utenriksstasjonenes regnskap blir ført i ulike lokale valutaer. Ved årets slutt blir beholdningene ved hver enkelt utenriksstasjon justert i samsvar med Norges Banks kurser pr. 31. desember. På grunn av kursdifferansene vil det oppstå kurstap eller kursgevinst.

Utenriksdepartementet ber om samtykke fra Stortinget til å føre eventuelt kurstap på kap. 100 Utenriksdepartementet, post 89 Agio. Eventuell kursgevinst foreslås ført på kap. 3100, post 89 Disagio, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 90 Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn

Posten dekker lån til nordmenn i utlandet forutsatt at kriteriene for nødlidighetslån er til stede.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget kr 360 000.

Kap. 3100 Utenriksdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006 ¹	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Gebyrer	40 185	38 343	58 992
02	Gebyrer – utlendingssaker	6 793	14 300	14 300
04	Leieinntekter	2 652	1 867	1 947
05	Refusjon spesialutsendinger mv.	48 814	3 072	3 072
06	Refusjon CTBT	5 249		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	56		
16	Refusjon fødselspenger/adopsjonspenger	8 797		
17	Refusjon lærlinger	69		
18	Refusjon av sykepenger	3 676		
89	Agio/Disagio	972		
90	Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet	260	318	318
	Sum kap. 3100	117 523	57 900	78 629

¹ Regnskapstallene for 2006 gjelder kap 3100 og kap. 3101. Kapitlene ble slått sammen i 2007.

Post 01 Gebyrer

Inntektsforslaget omfatter i hovedsak gebyrer for konsulære tjenester og bistand til enkeltpersoner ved utenriksstasjonene.

Post 02 Gebyrer – utlendingssaker

Inntektsforslaget omfatter behandlingsgebyrer på søknader om statsborgerskap, oppholds-, arbeids- og bosettingstillatelser, samt fornyelse av tillatelser.

Det foreslås fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 01 Driftsutgifter med tilsvarende merinntekter under kap. 3100, post 02, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 05 Refusjon spesialutsendinger m.m.

Utenriksdepartementet mottar refusjon fra institusjoner til dekning av enkelte utgifter ved utenriksstasjonene der rammeoverføring av forskjellige grunner ikke er aktuelt. Posten benyttes videre til oppgjør fra Statsbygg til dekning av utenriksstasjonens utlegg for huseiers regning.

Det foreslås derfor fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 01 Driftsutgifter mot tilsvarende merinntekt under post 05 Refusjon spesialutsendinger m.m., jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	7 052	11 553	17 522
	Sum kap. 103	7 052	11 553	17 522

Utenriksdepartementet har ansvaret for budsjett og retningslinjer for Regjeringens fellesrepresentasjon. Forvaltning av bevilgningen skjer på

bakgrunn av beslutninger fattet i Regjeringens representasjonsutvalg.

Utenriksdepartementet har en viktig rolle i planleggingen og gjennomføringen av besøk til Norge og har budsjettansvar for utgifter som ikke faller på Slottet ved statsbesøk, samt for besøk på stats- og regjeringssjefsnivå. Utgifter i forbindelse med besøk av fagministre dekkes som regel av det enkelte departement.

Bevilgningen skal også dekke driften av Regjeringens representasjonsanlegg i Parkveien 45 og Riddervoldsgate 2. Fra 2008 vil disse eiendommene bli inkludert i husleieordningen for statlige

bygg. Bevilgningen er derfor økt med 9,8 mill. kroner til dette formål. Dette dekker husleien for representasjonsanlegget i Parkveien 45 fra 1. januar 2008, og for fasilitetene i Riddervoldsgate 2 fra august 2008, når denne delen av anlegget forventes ferdigstilt.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås det bevilget kr 17 522 000.

Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	5 026	8 989	9 232
	Sum kap. 104	5 026	8 989	9 232

Kapitlet dekker utgifter for DDMM Kongen og Dronningens statsbesøk og offisielle reiser til utlandet, samt Kronprinsparets og Prinsesse Märtha Louises offisielle reiser til utlandet.

Rapport 2006

I 2006 gjennomførte DDMM Kongen og Dronningen statsbesøk til Sveits og Irland. HM Dronningen besøkte Egypt i forbindelse med markeringen av Ibsen-året.

DDKKHH Kronprinsparet gjennomførte offisielt besøk til India. HKH Kronprinsen avla besøk til Europarådet i Strasbourg, NATOs hovedkvarter i

Brussel, New York og New Orleans og til Guatemala i forbindelse med sitt UNDP-engasjement. HKH Kronprinsessen besøkte Hamburg i forbindelse med gjenåpningen av det norske generalkonsulatet, og Toronto.

For 2008 er det planlagt flere statsbesøk og offisielle besøk til utlandet for Kongeparet. I tillegg vil Kronprinsparet foreta offisielle besøk til utlandet samt at de hver for seg vil gjennomføre flere offisielle utenlandsreiser.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås det bevilget kr 9 232 000.

Programkategori 02.10 Utenriksformål

Denne programkategorien omfatter tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, samt pliktige bidrag/kontingenter til internasjonale organisasjoner som Norge er medlem av.

Utgifter under programkategori 02.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
115	Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	63 422	74 557	82 328	10,4
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner	951 386	2 356 490	2 648 281	12,4
118	Nordområdetiltak mv.		279 118	300 318	7,6
	Sum kategori 02.10	1 014 808	2 710 165	3 030 927	11,8

Kap. 115 Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	21 767	25 462	27 122
70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	41 655	49 095	55 206
	Sum kap. 115	63 422	74 557	82 328

Situasjonsbeskrivelse

Utenrikskulturell virksomhet, norgesfremme og informasjon skal bygge opp under Norges politiske prioriteringer og interesser. Det arbeides for å styrke Norges omdømme i utlandet. Regjeringens kulturloft skal følges opp internasjonalt, og bildet av Norge som en interessant samarbeidspartner og en moderne kunnskaps- og kulturnasjon skal styrkes, noe som også gir positiv effekt for norske kultur- og næringsinteresser i utlandet. Nordområdene, samarbeidspartnere i Europa og Nord-Amerika, Japan og utvalgte land i Sør prioriteres.

Innen rammen av kultur- og folk-til-folk-dimensjonene i Nordområdestrategien legges det til rette for økt bredt engasjement og utvidelse av kontaktene mellom i første rekke nord-norske og rus-

siske miljøer. Innen Barentsregionen stimuleres også nettverksbyggingen mellom urfolksorganisasjonene.

Det samarbeides nært med kulturlivets egne organisasjoner for å utvikle langsiktige forbindelser med de kunstfaglige miljøene i utlandet. Norske kunstnere gis mulighet til å delta på internasjonale arenaer, bygge nettverk og utveksle impulser og erfaringer til berikelse også for norsk kunstmiljø og det norske publikum. Det legges vekt på å synliggjøre det mangfold innen musikk, film, og scenekunst som norske festivaler og andre store kulturmonstringer kan framvise.

Kunstens betydning for å bygge opp under prioriteringene i norsk utenrikspolitikk skal styrkes. I dialog med de kunstfaglige miljøer vil det bli identifisert prosjekter som kan tjene som ramme for dia-

log omkring norske politiske prioriteringer som f. eks. likestilling, ytringsfrihet mv.

Utenriksdepartementets reisestøtteordninger forvaltes av Danse- og Teatersentrum, Musikkinformasjonssenteret, Senter for norsk litteratur i utlandet (NORLA), Norsk Filminstitutt, Norsk Form, Norske Kunsthåndverkere og Office for Contemporary Art Norway (OCA).

Utenriksstjenesten skal ivareta informasjonsoppgaver overfor sentrale målgrupper og media i utlandet. Kontakten med internasjonale medier vektlegges. Dette skjer gjennom bruken av tilrettelagte reiser for utenlandsk presse til områder og hendelser av politisk, økonomisk og kulturell interesse. Driften av Norges Internasjonale Pressesenter (NIPS) er servicetiltak for utenlandsk presse stasjonert eller på besøk i Norge.

Mål

- Støtte opp under de bilaterale forbindelsene med viktige samarbeidsland.
- Bidra til økt kunnskap om Norge som en moderne kunnskaps- og kulturnasjon.
- Bidra til økt internasjonalisering av norsk kunst og kultur gjennom målrettet og langsiktig støtte til prosjekter i utlandet, besøksutveksling og nettverksbygging.
- Bidra til åpenhet, engasjement og debatt om utenrikspolitiske spørsmål, herunder sentrale spørsmål innen miljø, klima og energi.

Rapport 2006

Regnskapstall for 2006 viste et forbruk på om lag 64 mill. kroner.

Utenrikskulturell virksomhet

Virksomheten i 2006 ble kjennetegnet av et stadig tettere samarbeid med norske kunstfaglige organisasjoner – og preget av økt aktivitet ved norske utenriksstasjoner, som i samarbeid med lokale kulturinstitusjoner, bidro bl.a. til de mange arrangementer som preget markeringen av Henrik Ibsen i 2006.

Formålet med det internasjonale Ibsenåret var å profilere Ibsens diktergjerning, støtte tradisjonelle og nyskapende Ibsen-markeringer, aktualisere Ibsens diktning i vår egen tid i alle deler av verden, i ulike kulturelle sammenhenger, samt å fremme det moderne Norge. Under avviklingen av Ibsenåret samarbeidet Utenriksdepartementet tett med Nasjonalkomiteen for Ibsensatsingen, Ibsen2006 og Ibsen-miljøer i inn- og utland.

Ibsenåret 2006 innebar den største synliggjøring av kulturnasjonen Norge noen gang. Det ble registrert over 8000 arrangement i 83 land. Det internasjonale programmet omfattet bl.a. offisielle besøk, teateroppsetninger, opera, konserter, utstillinger, bokutgivelser, seminarer, forskerkonferanser og festivaler. Det ble etablert et omfattende globalt kontaktnett både for norsk kulturliv og for norske utenriksstjeneste.

Gjennom reisestøtteordninger, som forvaltes av eksterne kunstfaglige organisasjoner, fikk norske kunstnere anledning til å delta i og gjennomføre kulturprosjekter i utlandet.

I 2006 ble også utenlandsk presse og ressurspersoner knyttet til sentrale internasjonale kulturinstitusjoner invitert til Norge i forbindelse med festivaler og andre mønstringer. Dette ledet til nye engasjementer i utlandet for norske utøvere og økt internasjonal kontaktflate.

Kulturdimensjonen i nordområdesatsingen ble bygget ut i 2006 – i nær kontakt med de nordnorske kunstfaglige miljøene.

Nasjonalt omdømmearbeid

Det sektorovergripende omdømmeutvalget som ble nedsatt av UD i 2004, avga sin sluttrapport «Nyskapende i samspill med naturen» til utenriksministeren medio mars 2006. Departementet påbegynte arbeidet med oppfølging av enkelte av omdømmeutvalgets anbefalinger gjennom utarbeidelse av en omdømmeplan for utenriksstjenesten og et nasjonalt omdømmeforum ledet av utenriksministeren.

Det ble gjennomført fellesprosjekter med turistnæringen og andre næringslivsaktører, bl.a. rundt profilering av norsk mat. Herunder videreutvikling av prosjektet «A taste of Norway» om økt bruk av norsk mat og matkultur i forbindelse med stats- og offisielle besøk til og fra utlandet.

Profileringstiltak for å styrke kunnskapen om Norge og norsk utenrikspolitikk

Departementet konsoliderte satsningen på internett med informasjon om norsk utenrikspolitikk og samfunnsliv rettet både mot norske og utenlandske målgrupper. Ved inngangen til 2007 hadde trafikken på Norgesportalen (ambassadenes hjemmesider) økt til omlag 400 000 unike brukere pr måned (fra 325 000 året før), fordelt på omlag 100 nettstedet med 18 ulike språk. I forbindelse med Ibsenåret ble det opprettet en egen portal på 18 språk for publikum verden over.

Det ble etablert et elektronisk rapporteringsverktøy for kultur-, profilerings- og informasjonstil-

tak ved utestasjonene. Målsettingen med det webbaserte evalueringssystemet er å bidra til å øke kvaliteten på og synliggjøre profileringsarbeidet ved å dokumentere og samle erfaringer og drive kompetanseoverføring.

Utenlandske journalister fra omlag 30 land besøkte Norge etter invitasjon fra departementet. Basert på Regjeringens satsing på nordområdene, hadde flere av pressereisene fokus på dette. Driften av Norges internasjonale pressesenter (NIPS) opprettholdes. Omlag 15 utenlandske korrespondenter har sin base der.

Departementets vandretstillinger om ulike sider ved norsk kultur- og samfunnsliv ble aktivt brukt i arbeidet overfor utvalgte målgrupper, bl.a. innenfor næringsliv, kultur og politikk, sammen med seminarer m.m. om relevante politiske og/eller næringsmessige tema.

Forvaltningen av Utenriksdepartementets tilskuddsordninger til norskundervisning i utlandet ble delegert til Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) i januar 2006. Gjennom samarbeid med utenlandske høyere læresteder som tilbyr undervisning i norsk språk og norske emner, ønsker departementet å integrere norsk-miljøene og deres nettverk i omdømme- og profileringsarbeidet. Det ble også gitt støtte til norske forfattere og forskere for å forelese ved akademiske læresteder i utlandet med norskundervisning.

Profileringstiltak med utgangspunkt i nordområdene

Som en del av regjeringens nordområdesatsing ble det iverksatt kultur-, profilerings- og informasjonstiltak for å gjøre nordområdepolitikken kjent overfor norske og utenlandske målgrupper. Sammen med Tromsø kommune og bl.a. Universitetet i Tromsø arrangerte departementet de første Barentsdagene i Tromsø. Det ble et bredt folkelig arrangement med fokus på ungdom, forskning, kultur og folk-til-folk-samarbeidet. Departementet deltok aktivt i det Høykom-støttede prosjektet geo-Polar, hvor ulike norske samfunnsaktører utvikler en kart- og kunnskapsportal om nordområdene.

Satsingsområder 2008

Nasjonalt omdømmearbeid og norgesprofilering i utlandet

Utenriksdepartementet vil fortsette arbeidet med å styrke Norges omdømme i utlandet. Utenriksministerens nasjonale omdømmeforum som ble etablert våren 2007, vil fortsette sitt virke med å bidra til økt debatt og dialog mellom myndigheter, næringsliv, kulturliv, academia og andre samfunns-

aktører om hvordan og på hvilke områder strategier for Norges omdømme kan samordnes.

Departementet vil videreføre arbeidet med å styrke utestasjonene i deres omdømmearbeid, gjennom oppfølging av stasjonenes langsiktige strategier og videreutvikling av konkrete profileringsverktøy.

Det er et mål å skape positiv oppmerksomhet om Norge i utenlandsk presse, og arbeidet vil tillegges stor vekt, både gjennom Norges internasjonale pressesenter og gjennom egne programmer for besøksreiser til Norge for journalister og beslutningstakere. Temaer tilknyttet nordområdene vil stå sentralt for besøkene også i 2008.

Utenrikskulturell virksomhet. Regjeringens kulturløft

Det utenrikskulturelle arbeid skal bygge opp under norske politiske prioriteringer og interesser. Utviklingen av kulturløftets internasjonale dimensjon springer ut av et godt og bredt samarbeid mellom regjeringen og de kunstfaglige organisasjoner så vel som en stadig styrking og utbygging av utenriksstasjonenes kontaktnett. Utover at et stadig sterkere kontaktnett vil tilføre norsk kulturliv viktige impulser, skal arbeidet styrke bilde av Norge som en kultur og kunnskapsnasjon.

Kulturens rolle som et sentralt element i omdømmearbeidet og norgesprofileringen skal styrkes. De initiativ som er tatt i forbindelse med nordområdestrategien skal følges og utvikles slik at det sterkt voksende nettverk i Barentsregionen vil synliggjøres gjennom stadig flere grenseovergripende samarbeidsprosjekter.

I dette arbeidet vil det bli lagt vekt på at kontaktene etablert under Ibsen-året i 2006 og Grieg-året i 2007 videreutvikles.

Profileringstiltak med utgangspunkt i nordområdene

Regjeringens nordområdestrategi ligger til grunn for de informasjons- og profileringstiltak som vil bli iverksatt. Det er et mål å gjøre nordområdepolitikken kjent overfor norske og utenlandske målgrupper. Barentsdagene vil fortsatt stå sentralt i dette arbeidet.

Webbasert informasjon og kommunikasjon

Departementet vil fortsette å utvikle webløsninger som gir kommunikasjons- og informasjonsgevinster på tvers av geografiske og organisatoriske grenser. Norgesportal-systemet (ambassadenes hjemmesider) vil bli oppgradert både teknisk og på innholdssiden for å bli et enda bedre profilerings- og informasjonsverktøy for departementet og utestasjonene.

Post 01 Driftsutgifter

Budsjett 2008

Posten dekker utgifter til departementets egen virksomhet i inn- og utland innen feltene utenrikskulturell virksomhet, norgesfremme og informasjon. Posten dekker engasjement i departementets regi innen nordområdesatsingen, utenriksstjenestens egne tiltak ute for å styrke den internasjonale dimensjonen ved regjeringens kulturløft og bildet av Norge som en moderne kultur- og kunnskapsnasjon, presse- og besøksprogrammene, samt drift og videreutvikling av webbasert informasjon og kommunikasjon, inkludert Norgesportalen.

For 2008 foreslås det bevilget kr 27 122 000.

Post 70 Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål

Budsjett 2008

Posten dekker tilskudd til utenrikskulturell virksomhet, norgesfremme og informasjon, herunder reisestøtteordningene som forvaltes av kulturlivets egne organisasjoner. Videre dekker posten støtte til undervisning i norske emner ved utenlandske universiteter og høyskoler.

For 2008 foreslås det bevilget kr 55 206 000.

Forsikring av norske kunstutstillinger i utlandet

Det foreslås fullmakt fra Stortinget om at Kongen i 2008 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger med visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme på inntil 4 400 mill kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	785 052	926 490	1 063 281
71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	77 723	180 000	125 000
72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	39 018	625 000	750 000
73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	49 593	625 000	650 000
74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>			60 000
	Sum kap. 116	951 386	2 356 490	2 648 281

Kapitlet omfatter pliktige bidrag/kontingenter til internasjonale organisasjoner hvor Norge er medlem, samt finansieringsordningene.

Post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70.10	De forente nasjoner	208 762	305 180	393 000
70.15	FNs særorganisasjoner	25 496	25 634	27 339
70.20	Atlantehavspaktens organisasjon (NATO)	28 479	22 167	23 710
70.25	Internasjonale nedrustningsforhandlinger	4 552	11 321	11 325
70.30	Europarådet	28 824	31 500	35 700
70.35	Internasjonale råvareavtaler	189	175	187
70.40	Ymse organisasjoner	22 615	25 452	28 957
70.50	Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)	22 055	30 000	38 575
70.55	Tilskudd til EFTA og EFTA-organer	164 854	191 500	200 000
70.60	Tilskudd til Nordisk ministerråds virksomhet	229 515	225 950	248 400
70.70	Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)	20 011	28 310	25 231
70.75	Verdens handelsorganisasjon (WTO)	7 607	7 721	8 051
70.80	Internasjonalt energisamarbeid	20 840	20 246	21 494
70.85	Multilaterale eksportkontrollfora	86	93	100
70.90	Marine ressurser	1 167	1 241	1 212
	Sum post 70	785 052	926 490	1 063 281

De forente nasjoner (FN)**Situasjonsbeskrivelse**

De forente nasjoner (FN) er en hjørnestein i norsk utenrikspolitikk og Norge har deltatt som medlem av verdensorganisasjonen siden opprettelsen i 1945. Fra denne underposten bevilges det fastsatte bidraget til FN's regulære budsjett og de fredsbevarende styrker.

Mål

Målet er en sterk og handlekraftig organisasjon som hovedgrunnlag for en internasjonal rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem. Regjeringen går inn for å styrke organisasjonens rolle når det gjelder fred og sikkerhet, internasjonal krisehåndtering, videreutvikling av internasjonale normer og standarder, arbeid for demokrati, fattigdomsbekjempelse, menneskerettigheter og bærekraftig utvikling. Oppfølging av Tusenårserklæringen er viktig, og Regjeringen vil aktivt støtte opp under den videre reformprosessen i FN for å gjøre organisasjonen best mulig i stand til å oppfylle målsettingene i Tusenårserklæringen og erklæringen fra oppfølgingstoppmøtet i 2005.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt 393 mill. kroner fordelt med 106 mill. kroner til FN's regulære budsjett og 287 mill. kroner til FN's fredsbevarende operasjoner.

1 FN's regulære budsjett**Situasjonsbeskrivelse**

FN's regulære budsjett for perioden 2006-2007 er fastsatt til omlag USD 4,2 mrd. Regulært budsjett for 2008-2009 vil bli vedtatt på FN's 62. generalforsamling høsten 2007. Det regulære budsjett omfatter bl.a. arbeidet med politiske spørsmål, internasjonal lov og rett, menneskerettigheter og humanitære saker.

Rapport 2006

Generalforsamlingen 2006 var preget av enkelte tilbakeslag for reformene som ble vedtatt på forrige generalforsamling. Skiftet av generalsekretær ved inngangen til 2007 har gitt preg av en overgangstid. De underliggende konfliktene mellom nord og sør, og mellom Generalforsamlingen og særlig de dominerende maktene som har fast plass i Sikkerhetsrå-

det, som ble satt på spissen under reformprosessen, har fortsatt satt sitt preg på arbeidet i organisasjonen. Det samme gjelder for arbeidet med å modernisere FN og FN-apparatets arbeidsformer. På den annen side er det grunn til å merke seg at arbeidet i Fredsbyggingsskommisjonen har kommet godt i gang, særlig i det landspesifikke formatet (Burundi og Sierra Leone). Rapporten fra reformpanelet som så på utviklings-, miljø- og humanitær bistand, under ledelse av Norges statsminister samt statsministrene fra Mosambik og Pakistan, som ble fremlagt i midten av november 2006, har fått stor oppmerksomhet og er blitt fulgt opp i FN-organene gjennom 2007. Positivt i så måte er at pilotprosjekter for ett FN på landnivå er kommet i gang i åtte land. Reformpanelet foreslo også organisatoriske tiltak for styrking av FNs evne til å fremme kvinners rettigheter og likestilling, et tema Norge og Norden har vært pådrivere for å følge opp.

FNs 61. generalforsamling vedtok å renovere bygningsmassen i FN-hovedkvarteret i New York, med planlagt ferdigstilling i 2014. Finansieringen av prosjektet (Capital Master Plan) skjer med utliknede bidrag fra medlemslandene over en femårsperiode. Utrekningen er basert på bidragsskalaen for FNs regulære budsjett.

Budsjett 2008

I henhold til den nye bidragsskalaen som ble vedtatt av FNs 61. generalforsamling er Norges andel av FNs regulære budsjett fastsatt til 0,782 pst. Hovedkriteriet for fastsettelse av andelene er medlemslandenes BNI. Av det regulære budsjettet beregnes 12 pst. som offisiell utviklingshjelp (ODA) som budsjetteres på kap. 170, post 78 under programområde 03. Norges andel av Capital Master Plan for 2008 anslås til 14,1 mill kroner.

For 2008 foreslås avsatt 106 mill. kroner under programområde 02. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak for regulært bidrag til FN, jf. forslag til romertallsvedtak.

2 FNs fredsoperasjoner

Situasjonsbeskrivelse

FN er det viktigste internasjonale instrument for fredelig bileggelse av konflikter og bygging av varig fred og stabilitet. Fredsoperasjonene står i den sammenheng sentralt. Ved utgangen av 2006 deltok rundt 100 000 personell i til sammen 18 FN-ledede fredsoperasjoner. De fleste av FNs operasjoner er på det afrikanske kontinentet. Norges bidrag utgjorde på det tidspunkt 212 personell, med hovedtyngden i det maritime bidraget til UNI-

FIL-operasjonen i sør-Libanon. Dette var en tallmessig markant økning i forhold til tidligere år.

Styrket norsk deltakelse i og støtte til FNs fredsoperasjoner er et sentralt element i regjeringens FN-satsing. Regjeringen har en ambisjon om å delta mer i FN-ledede operasjoner, med særlig vekt på Afrika. Etter at deltakelsen i UNIFIL ble avvirket i april 2007 vil innsats i den felles FN/AU-styrken i Darfur-provinsen i Sudan utgjøre det viktigste elementet i Norges deltakelse i FN-ledede operasjoner. Norge har, i samarbeide med Sverige, tilbudt en ingeniøravdeling til en felles FN-/AU-operasjon i Darfur. Regjeringen vil komme tilbake til saken, herunder med kostnadsberegninger og budsjettforslag, dersom forutsetningene for å sende et slikt bidrag blir oppfylt.

I tillegg støtter Norge arbeidet for å reformere og styrke FNs evne til å planlegge og lede stadig mer komplekse fredsoperasjoner. Et viktig bidrag i den sammenheng er det norsk-ledede prosjektet om FNs flerdimensjonale, integrerte operasjoner, der formålet er at sikkerhetsdimensjonen, politisk prosess, humanitær innsats og utviklingsaspekter sees i sammenheng. Gjennomføringen av Sikkerhetsresolusjonen 1325 vedrørende kvinner, fred og sikkerhet tillegges også stor vekt.

Mål

- Understøtte internasjonal fred, stabilitet og utvikling, og dermed også vår egen sikkerhet gjennom deltakelse i FNs fredsoperasjoner.
- Styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre flerdimensjonale og integrerte operasjoner.
- Vektlegge fredsoperasjoner i Afrika spesielt, da utfordringene her er større enn på noe annet kontinent. Utplassere den norsk-svenske ingeniørbataljonen i Darfur.

Rapport 2006

Norge bidro til å utvikle den integrerte, multidimensjonale tilnærmingen til FNs fredsoperasjoner gjennom bl.a. konferanser for å støtte opp under den interne FN-reformprosessen. Totalbudsjettet for FNs fredsoperasjoner utgjorde omlag 5,3 mrd. USD (om lag 32,4 mrd. kr) i 2006. Ved utgangen av 2006 deltok Norge med 212 personer i FN-ledede fredsbevarende operasjoner, 178 militære og 34 sivilt politi.

Budsjett 2008

Norges andel forventes å være ca 0,782 pst. av totalbudsjettet. Det vil tilsvare 287 mill. kroner for år 2008.

FNs særorganisasjoner

1 Verdens helseorganisasjon (WHO)

Situasjonsbeskrivelse

Margaret Chan tiltrådte 1. januar 2007 som ny generaldirektør.

Frivillige bidrag utgjør langt den største andelen av WHO's budsjett, noe som medfører en usikker og uforutsigbar finansieringsbase for WHO. Vedtatt budsjett for programperioden 2008-2009 er på 4 milliarder dollar og innebærer en økning på vel 15 pst. fra inneværende periode. Forventede frivillige bidrag utgjør 78 pst. av totalbudsjettet, en større andel enn noen gang. Norge og andre like-sinnede land arbeider for å effektivisere den frivillige finansieringen av WHO ved å harmonisere bidragene og arbeide for at de ikke øremerkes givernes egne nasjonale prioriteringer, men i økt grad brukes til å finansiere prioriteringene som er gjort av WHO's styrende organer.

WHO har påtatt seg lederroller i FN-reform-sammenheng. Gjennom deltakelse i komiteen for ledelse arbeider WHO for harmonisering av praksis i FN-systemet herunder felles regnskapsstandarder, sikkerhetssystemer, felles metoder for innsamling av data om kjønnsdimensjonen og forbedring av innkjøpsrutinene.

Mål

WHO har som mandat å bidra til bedre helse for alle. I likhet med de øvrige særorganisasjoner har WHO et globalt mandat knyttet til utvikling av standarder, retningslinjer og normer på helseområdet. Hoveddelen av WHO's totale ressurser er rettet mot utviklingslandenes behov.

Rapport 2006

WHO har spilt en ledende rolle i det globale arbeidet med å få på plass systemer for kontroll og forebygging av fugle- og humaninfluensa. Mange medlemsland har fått faglig bistand fra WHO, og WHO har i 2006 etablert et globalt lager av 3 mill. behandlingsdoser. WHO har laget en global handlingsplan for å øke tilbud om vaksiner. Planen legger vekt på økt sesongvaksinering, økt produksjonskapasitet og mer forskning. I tillegg til den etiske dimensjonen ved prioriteringer som må håndteres av landene selv, arbeider WHO for at det på oppfølgingssiden legges mer vekt på å utvikle systemer for raskere utveksling mellom laboratoriene av virus samt øke den alminnelige tilgangen til vaksiner i et globalt perspektiv.

Et annet område som i økende grad får fokus er ikke-smittsomme kroniske sykdommer.

Det er gjort betydelige fremskritt i forhold til tuberkulosekontroll, men det gjenstår likevel store utfordringer. Den ekstreme situasjonen i Afrika er først og fremst hiv-relatert, og tuberkulose er erklært som regional krise.

I erkjennelsen av at det står dårlig til med helseinformasjonssystemer mange steder, særlig blant lavinntektslandene, ble det i 2005 lansert et system for å styrke helsestatistikk og informasjonssystemer på landnivå. Arbeidet har så langt fokusert på utvikling av rammeverk og verktøy for analyse og måling av helsesystemprestasjon og kapasitetsutvikling. Totalt 65 land har mottatt pengestøtte for å gjennomføre gjennomganger og utvikle handlingsplaner.

WHO har videre fokusert på behovet for internasjonal enighet om ordninger som sikrer utviklingslandene tilgang til livreddende medisiner av god kvalitet og til priser de kan betale.

Budsjett 2008

Norges pliktige bidrag til WHO's programbudsjett for 2008-2009 er fastsatt til om lag 0,7 pst av det regulære budsjettet. Av denne andelen forutsettes 70 pst. beregnet som offisiell utviklingshjelp som budsjetteres over kap.170, post 78 under programområde 03.

For 2008 foreslås avsatt kr 5 972 000 under programområde 02. Det fremlegges i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i WHO, jf. forslag til romertallsvedtak.

2 Den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO)

Situasjonsbeskrivelse

Den internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO) ble etablert i 1919. ILO ble innlemmet i FN-systemet da dette ble dannet i 1945, som FNs særorganisasjon for arbeidslivsspørsmål. ILO's mandat er å arbeide for sosial rettferdighet gjennom full sysselsetting der hensyn tas til arbeidstakernes rettigheter, sosial dialog mellom partene i arbeidslivet og sosial beskyttelse gjennom trygder etc. ILO skiller seg ut fra øvrige FN-organisasjoner ved at ikke bare statene, men også arbeidstakerne og arbeidsgiverne er fullverdige medlemmer med beslutningsmyndighet. ILO arbeider for å spille en mer sentral og relevant rolle i den globaliserte økonomien, både som folkerettslig instrument, som politisk arena, som aktør på landnivå og overfor andre internasjonale organisasjoner. Globaliseringens gjensidige avhengighet, der ett lands arbeidsmarkedspolitik har direkte innvirkning på andre lands politikk, har gitt ILO større synlighet og relevans de senere årene, noe

organisasjonen bl.a. følger opp gjennom sitt arbeid for anstendig arbeid. ILOs generaldirektør Juan Somavia var på offisielt besøk til Norge i 2006. Utviklingsministeren benyttet dette besøket til å undertegne ny toårig programavtale med ILO, der våre frivillige bidrag økes med 25 pst. Programavtalens innhold omtales under kap. 170.76.

Mål

ILOs overordnede målsetning er å fremme sosial rettferdighet gjennom sysselsetting og anstendige arbeidsforhold verden over. Dette følges opp gjennom fire strategiske målsetninger:

- Fremme og iverksette internasjonale arbeidsstandarder og grunnleggende arbeidstakerrettigheter.
- Øke muligheten for kvinner og menn til å få anstendig arbeid.
- Utvide adgangen til og effekten av sosial beskyttelse.
- Styrke trepartssamarbeidet og den sosiale dialogen.

Rapport 2006

ILOs generalforsamling diskuterte hvordan en kan sikre anstendige arbeidsvilkår i en globalisert økonomi. Særlig fokus ble satt på kampen mot barnearbeid, der ILO kunne rapportere om viktige målbarbare resultater av sin virksomhet: Antall barn i arbeid og alvorlighetsgraden av barnearbeid ble begge rapportert å være på vei ned. Styrking av ILOs bistandsvirksomhet og organisasjonens samarbeid med andre internasjonale organisasjoner, herunder ILOs rolle i forbindelse med FN-reform, sto også sentralt på dagsorden i 2006. Blant annet tok ILO et initiativ for å sikre samsvar mellom og systematisere samarbeidet med Verdensbanken, Det internasjonale pengefondet og Verdens handelsorganisasjon.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 11 221 000. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i ILO, jf. forslag til romertallsvedtak.

Av det regulære bidraget klassifiseres 15 pst. som offisiell utviklingshjelp (ODA), som budsjetteres under kap. 170, post 78 på programområde 03.

3 FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO)

Situasjonsbeskrivelse

De forente nasjoners organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) har som sitt primære mandat å oppnå matsikkerhet for alle. FAO arbeider for å bedre ernæring, og for å bidra til bedre levekår for folk på landsbygda og ved kysten. FAO er en av de største særorganisasjonene i FN-systemet, og er den viktigste organisasjonen for utarbeidelse av internasjonale retningslinjer for primærnæringene. FAO har 190 medlemsland. FAO har programmer i nærmere hundre av de fattigste medlemslandene, og bidrar med informasjon, kapasitetsbygging og faglig veiledning til landbruksdepartementer og andre sentrale institusjoner.

Mål

- Arbeide for å oppnå matsikkerhet, herunder bedret ernæring for alle,
- Arbeide for mer effektiv jordbruksproduksjon, bærekraftig fiskeri og skogdrift
- Gjennom økt produktivitet i primærnæringene, bidra til næringsutvikling og vekst i verdensøkonomien.

Rapport 2006

Handel med landbruksvarer over landegrenser utgjør en økende andel av verdensøkonomien. Den økte internasjonale handelen utgjør imidlertid en økt trussel for bl.a. miljø og helse. FAO, i samarbeid med partnere, arbeider for å bedre mattrygghet og motvirke miljødeleggelse gjennom internasjonale ordninger som har sitt sekretariat i FAO. Dette gjelder bl.a. retningslinjer for matvarestandarder (Codex Alimentarius) og bærekraftig fiske. FAO bistår land med bl.a. spredning av informasjon samt med konkrete tiltak på landnivå.

FAO har spilt en sentral rolle i arbeidet mot fugleinfluenza, noe som har bidratt til at antall utbrudd var begrenset i 2006. FAOs nyopprettede senter for krisehåndtering gjør organisasjonen i stand til å respondere raskt på den type epidemier fugleinfluenza representerer, så vel som på spredning av sykdom og skadedyr som skader avlinger og husdyr på tvers av nasjonale grenser.

Arbeidet i styrende organer var i 2006 fortsatt preget av generalsekretærens reforminitiativ som ble initiert året før. En del funksjoner ble desentralisert, en omorganisering av FAOs hovedkontor ble dels gjennomført, og enkelte administrative endringer påbegynt. Man avventer imidlertid utfallet av evalueringen før man iverksetter større endringer.

FAOs enhet for nødhjelp ble ytterligere styrket i 2006, og arbeider tett med Verdens matvareprogram (WFP) for å kunne bidra med utviklingsrelaterte aktiviteter i krisesituasjoner. Arbeidet med en uavhengig evaluering av organisasjonen ble igangsatt. Resultatene vil bli lagt frem for Generalkonferansen som finner sted i slutten av 2007.

Budsjett 2008

Norges faste andel av FAOs regulære budsjett er fastsatt til 0,786 pst. i 2008 og 2009. Av det regulære bidraget forutsettes 51 pst. beregnet som offisiell utviklingshjelp (ODA) som budsjetteres under kap. 170, post 78 under programområde 03. For 2008 foreslår bevilget kr 10 146 000 under programområde 02 for dekning av pliktige bidrag. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i FAO, jf. forslag til romertallsvedtak.

NATO

Situasjonsbeskrivelse

NATO har siden den kalde krigens avslutning vært i kontinuerlig omforming og tilpasning til nye oppgaver. For Norge er det viktig at denne omformingen videreføres for å sikre NATOs relevans og troverdighet som forsvarsallianse og sikkerhetspolitisk instrument. Toppmøtet i Riga i slutten av november 2006 trakk opp rammene for NATOs videre utvikling. Utenriksministermøtet i Oslo våren 2007 bekreftet den brede enigheten blant de allierte om organisasjonens nøkkelrolle for transatlantisk sikkerhet. Alliansen er i dag involvert i stabiliseringsoperasjoner på Balkan, i Afghanistan og Sudan. Den samarbeider nært med Russland, Ukraina og et trettitalls andre land i Europa, Asia og Afrika om fremme av sikkerhet, stabilitet og sivil kontroll over de militære styrker. I tillegg har Alliansen et eget samarbeid med Russland og Ukraina. På toppmøtet i Bucuresti april 2008 vil NATOs operasjoner, en mulig ny utvidelsesrunde, styrking av samarbeidet med Russland, nedrustning og ikkespredning samt fortsatt politisk og militær omforming være viktige spørsmål på Alliansens dagsorden.

Mål

- Videreføre og styrke NATO-medlemskapet som bærebjelke i Norges internasjonale engasjement.
- Trygge medlemslandenes frihet og sikkerhet ved politiske og militære midler, med utgangspunkt i Atlanterhavspakten, FN-pakten og på

grunnlag av felles verdier som demokrati, menneskerettigheter og rettssikkerhet.

- Ivareta norsk sikkerhet og bidra til internasjonal fred og stabilitet gjennom deltakelse i Alliansens operasjoner.
- Videreføre den politiske og militære omforming med sikte på å bevare NATOs relevans og rolle som det viktigste transatlantiske forum for sikkerhetsspørsmål.
- Styrke den politiske dialogen om felles sikkerhetspolitiske utfordringer så vel innad i Alliansen som med Russland og andre partnerland, med FN, EU, OSSE og Den afrikanske union (AU).
- Sikre NATOs evne til å gjennomføre fredsoperasjoner på anmodning fra og til støtte for FN.

Rapport 2006

Arbeidet i 2006 var i stor grad preget av forberedelsene til toppmøtet i Riga 28.-29. november. Hovedsaken på toppmøtet ble den NATO-ledete stabiliseringsstyrken i Afghanistan. Fra norsk side var det viktig å reise debatten om koordinering av bistand og utvikling, samt en bedre samordning av sivile og militære virkemidler. Dette sto sentralt både i NATO og andre internasjonale organisasjoner. På norsk initiativ fikk man fram mot toppmøtet en grundig diskusjon om behovet for en mer helhetlig tilnærming til utfordringene i Afghanistan. Oppfølgingen av vedtakene fra Riga-møtet viser at det er bred støtte blant de andre allierte til den norske tilnærmingen. En annen hovedsak på toppmøtet var erklæringen av full operasjonell kapasitet for NATOs hurtigreaksjonsstyrke (NATO Response Force – NRF). Det anses som et viktig bidrag til NATOs evne til krisehåndtering. Toppmøtet besluttet også å invitere de tre nye medlemmer fra det tidligere Jugoslavia, Serbia, Bosnia-Hercegovina og Montenegro, i NATOs partnerskapsordning (Partnership for Peace – PfP). Norge var en av pådriverne for dette vedtaket som var et viktig håndslag til de reformorienterte kreftene i disse landene. De fikk med sitt PfP-medlemskap et klart signal fra NATO om Alliansens vilje til å videreføre innsatsen for å fjerne de gjenværende skillelinjer på Balkan, og integrere dem i det europeiske og transatlantiske samarbeid.

Alliansen videreførte i 2006 stabiliseringsoperasjonen i Afghanistan (ISAF), fredsoperasjonen i Kosovo (KFOR), treningsmisjonen i Irak (NTM-I), samt den maritime overvåkningsoperasjonen i Middelhavet (OAE). NATO fortsatte også å støtte AU med transport og trening til AUs fredsbevarende styrker i Darfur. Disse ulike operasjonene illustrerer klart NATOs etter hvert brede ansvarsområde.

Samarbeidet mellom NATO og EU forble også i 2006 begrenset. Man maktet ikke å utvikle det strategiske partnerskap mellom de to organisasjonene, som Norge og et flertall andre allierte mener er viktig.

Samarbeidet mellom NATO og Russland utviklet seg langsomt. Det ble mot slutten av året preget av misnøye blant NATO-landene, inkludert Norge, med flere aspekter av Russlands utenrikspolitikk og innenrikspolitiske utvikling. Russisk bruk av energileveranser som politisk pressmiddel er ett konkret eksempel på dette. På russisk side var det tilsvarende misnøye med aspekter ved NATOs og enkelte alliertes politikk, herunder de amerikanske planene om rakettforsvar og manglende ratifikasjon av den tilpassede avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE-avtalen). Disse motsetningene preget det politiske samarbeidet, men det viste seg tross alt mulig å videreføre en løpende dialog, også om spørsmål der det hersker uenighet. Dette viser at samarbeidet har en viktig kontaktfunksjon. Den praktiske kontakten, særlig på militær side, viste en positiv utvikling gjennom 2006.

Samarbeidet mellom NATO og partnerlandene utviklet seg betydelig i løpet av året. Dette gjaldt også kontakten med land i Middelhavsregionen og i Midtøsten og med de såkalte kontaktlandene. Riga-møtet munnet ut i enighet om oppdatering av partnersamarbeidet, inkludert et eget treningsinitiativ overfor landene i Midtøsten. I 2006 omfattet partnersamarbeidet praktisk samvirke og politisk dialog med mer enn 30 ikke-allierte stater.

Arbeidet med å styrke NATOs militære evne til å kunne møte nye sikkerhetsutfordringer ble videreført. Som følge av de økende problemer med å skaffe til veie viktige styrkekomponenter, ble spørsmålet om endrede finansieringsformer stadig mer diskutert. Det er nå en tendens i retning av større rom for felles finansiering av konkrete operative behov, herunder utplassering av NRF.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt 18,4 mill. kroner til NATOs sivile budsjett og NATOs parlamentarikerforsamling og kr 5 310 000 til bygging av det nye hovedkvarteret.

Internasjonale nedrustningsforhandlinger

Situasjonsbeskrivelse

Norge spiller en lederrolle internasjonalt i arbeidet for kjernefysisk nedrustning og for å styrke det internasjonale samarbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen. Som leder av det

såkalte 7-landsinitiativet har vi etablert et internasjonalt samarbeid på tvers av politiske og geografiske grupperinger. Arbeidet for å forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og for å oppnå ytterligere kutt i de kjernefysiske arsenaler står overfor betydelige utfordringer. Det er bl.a. stor usikkerhet forbundet med Irans kjernevåpenprogrammer. Samtidig er det fare for at flere land ønsker å skaffe seg kjernevåpen. Det er også fare for at terroristorganisasjoner er ute etter å skaffe seg tilgang til masseødeleggelsesvåpen. For å møte disse utfordringene kreves effektive internasjonale instrumenter. Blant de viktigste er Avtalen om forbud mot kjernefysiske prøvesprengninger (CTBT), Avtalen om ikke-spredning av kjernevåpen (NPT). Kjemivåpenkonvensjonen og Biologivåpenkonvensjonen.

Med unntak av Kjemivåpenkonvensjonen er det betydelige utfordringer forbundet med å styrke disse avtalene. Det samme gjelder Konvensjonen om inhumane våpen (CCW), hvor det har vist seg vanskelig å starte forhandlinger om et forbud eller regulering av bruk av klaseammunisjon, som har uakseptable humanitære konsekvenser. En konferanse i Oslo i feb. 2007 endte med tilslutning til Oslo-erklæringen som slår fast at det skal forhandles fram en internasjonal avtale om klaseammunisjon innen utgangen av 2008. Prosessen er nå godt i gang, og den første oppfølgingskonferansen ble holdt i Lima i mai. I tillegg til en rekke regionale møter i prosessen vil det være en ny konferanse i Wien i desember, etterfulgt av konferanser i Wellington og Dublin første halvdel av 2008. Det rapporteres at over 80 land støtter Oslo-erklæringen.

Norge står overfor en særlig utfordring i forbindelse med Russlands erklæring om å trekke seg fra Avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE). FNs handlingsprogram fra 2001 for forebygging, bekjempelse og utrydding av ulovlig handel med håndvåpen er det viktigste globale instrumentet for samarbeid på området og også den viktigste rammen for Norges innsats i felt. Norge støtter også aktivt arbeidet for en konvensjon om kontroll med den internasjonale handelen med konvensjonelle våpen.

Mål

- Arbeide aktivt for fortsatte nedskjæringer i antallet kjernevåpen.
- Styrke det internasjonale arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen.
- Videreføre den lederrolle Norge har internasjonalt for å oppnå enighet om et styrket ikke-spredningsregime parallelt med kutt i de kjernefysiske arsenaler.

- Videreføre arbeidet i den såkalte 7-landskretsen for å fremme ikke-spredning av kjernevåpen og reduksjoner i antallet kjernevåpen.
- Fortsette å bygge ut nettverket med norske og internasjonale fagmiljøer i arbeidet med å identifisere nye og realistiske nedrustningsforslag.
- Videreføre arbeidet for å begrense bruken av klaseammunisjon.

Rapport 2006

Det var stor usikkerhet knyttet til Irans og Nord-Koreas kjernefysiske aktiviteter. Samtidig har et voksende antall land etterlyst en sterkere fremdrift på nedrustningsområdet. For Norge har det vært en overordnet målsetning å fremme en bred internasjonal enighet som bidrar til kjernefysisk nedrustning, og som styrker arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen. Arbeidet innenfor det såkalte 7-landsinitiativet under norsk ledelse ble konsolidert. I tillegg har Norge innenfor denne kretsen gjennomført ulike tiltak for å fremme økt oppslutning om og iverksettelsen av nødvendige ikke-spredningstiltak i utviklingsland. Innenfor Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen (OPCW) var hovedfokus på nasjonal gjennomføring av destruksjonsforpliktelser under kjemivåpenkonvensjonen.

Norge videreførte sin økonomiske støtte til bygging av et destruksjonsanlegg i Russland. Videre har Norge støttet tiltak i OPCW-regi for universalisering og oppfølging og gjennomføring av avtaleverket i Afrika. Innenfor Biologivåpenkonvensjonen fortsatte Norge samarbeidet med like-sinnede land for å styrke konvensjonen. Dette engasjementet bar frukter på Biologivåpenkonvensjonens sjette tilsynskonferanse i 2006, hvor man ble enige om et nytt arbeidsprogram fram til 2011. Norge spilte en aktiv rolle som leder for flere av forhandlingene under konferansen. Innenfor Konvensjonen om inhumane våpen (CCW) trådte Protokoll V om krigens eksplosive etterlatenskaper i kraft 12. november 2006. Til tross for at det var høyt prioritert i 2006 lyktes man ikke under den tredje tilsynskonferansen i november å vedta noen ny protokoll om anti-kjøretøyminer.

Norge videreførte i 2006 arbeidet for å få til mer omfattende forpliktelser i forhold til begrensninger på bruk av klaseammunisjon, men tilsynskonferansen kom bare til enighet om et diskusjonsmandat. Dette var bakgrunnen for at Norge tok initiativ til et møte i Oslo i 2007 uavhengig av CCW, med sikte å komme fram til et forbud mot klaseammunisjon med uakseptable humanitære conse-

kvenser. Den tredje tilsynskonferansen for Avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE) fant sted i 2006 uten at man kom noe nærmere ratifikasjon av den tilpassede avtalen som ble vedtatt i 1999. Landene i NATO mener at Russland først må fullt ut oppfylle de øvrige forpliktelsene man ble enige om fra den tilpassede avtalen ble vedtatt (Istanbul-forpliktelsene). Dette innebærer at alt russisk militært materiell må trekkes ut av Georgia og Moldova.

Budsjett 2008

Underposten dekker pliktige bidrag til møter og forhandlinger om global og regional nedrustning og rustningskontroll, herunder møter innenfor Avtalen om ikke-spredning av kjernefysiske våpen (NPT), Kjemivåpenkonvensjonen (CWC), Biologivåpenkonvensjonen (BTWC), Prøvestansavtalen (CTBT), Konvensjonen om inhumane våpen (CCW), Avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE), og forhandlinger om sikkerhets- og tillitsskapende tiltak. For 2008 foreslås avsatt kr 11 325 000.

Europarådet

Situasjonsbeskrivelse

Europarådet har en sentral rolle i arbeidet for å sikre menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper, og er det fremste forumet for utvikling av regelverk og standarder på dette området i Europa. Europarådet er derfor viktig for å skape stabilitet, motvirke konflikter og bygge demokratiet i vår verdensdel. Europarådet står videre sentralt i arbeidet med å bidra til større forståelse og kontakt mellom kulturer, og har lagt særlig vekt på utdanning og ungdom i dette arbeidet. Samarbeidet er i de senere årene utvidet og omfatter blant annet utenrikspolitiske spørsmål, menneskerettigheter og rettslige spørsmål, likestilling, utdanning, kultursamarbeid, mediespørsmål, sosiale spørsmål, helsevern, miljø- og landskapsvern, barne- og ungdomsspørsmål, idrett og samarbeid mellom kommuner og regioner.

Europarådet forvalter over 200 internasjonale avtaler og konvensjoner som pålegger medlemslandene en rekke forpliktelser. Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i Strasbourg er helt sentral for Europarådets arbeid med å styrke menneskerettighetenes stilling ved å sikre at medlemslandene overholder sine forpliktelser. Utenriksdepartementet samarbeider med en rekke av fagdepartementene om Europarådets aktiviteter.

Mål

Å følge opp målsettingene i den politiske erklæringen og handlingsplanen fra Europarådets tredje toppmøte i Warszawa i 2005 med operative retningslinjer for samarbeidet fremover, bl.a.:

- Sikre det europeiske menneskerettighetssystem og styrke Den europeiske menneskerettighetsdomstolen.
- Styrke arbeidet med interreligiøs og interkulturell dialog, godt styresett på lokalplan og tiltak for sårbare grupper.
- Bedre koordinering og samarbeid mellom Europarådet, OSSE og EU.
- Arbeide for å få en mer kostnadseffektiv og åpen organisasjon.

Rapport 2006

Arbeidet med å følge opp Handlingsplanen fra toppmøtet var et hovedanliggende i 2006. Det ble arbeidet med forslag for å bedre situasjonen for Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) i Strasbourg som ved utgangen av 2006 hadde over 90 000 saker til behandling. Denne restansen utgjør en alvorlig utfordring for Domstolen. Norge har tatt initiativ til å opprette et frivillig fond (Trust Fund) for menneskerettigheter, forvaltet av Europarådets Utviklingsbank, som kan støtte reformarbeidet i enkeltland og dermed på sikt også avhjelpe Domstolens situasjon.

Flere Europakampanjer for sårbare grupper ble igangsatt og fulgt opp i 2006, bl.a. mot menneskehandel, mot diskriminering og intoleranse, og for funksjonshemmede og barns rettigheter. Utarbeidelse av en hvitbok over arbeidet med interkulturell dialog ble påbegynt. Hvitboken ventes ved ferdigstillelsen i 2007 å bli et verdifullt oversikts- og referansedokument for iverksatte tiltak i Europa.

Forhandlingene om en ny samarbeidsavtale mellom Europarådet og EU for å styrke den politiske dialogen var blant de mest sentrale sakene i 2006. Avtalen ble underskrevet i mai 2007. Samarbeidet med OSSE på de fire identifiserte områdene toleranse og ikke-diskriminering, menneskehandel, nasjonale minoriteter og kamp mot terrorisme, er i god framgang.

Tiltak for å rasjonalisere arbeidet i organisasjonen ble identifisert, bl.a. var ulike organisasjonsmodeller for arbeidet som gjøres i sekretariatet og i ekspertkomiteene til diskusjon.

Den rådgivende komiteén for Rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter og Ekspertkomiteen for Minoritetsspråkpakten, samt Den europeiske komiteen for sosiale rettigheter avla Norge besøk i 2006 med sikte på å rapportere

om sine funn i 2007. Det fant sted muntlige høringer i Domstolens storkammer i to saker mot Norge, og det ble avsagt en dom mot Norge i 2006.

Budsjett 2008

Underposten dekker Norges pliktige bidrag til Europarådets ordinære budsjett, pensjonsbudsjett og ekstraordinære budsjett, samt budsjett for delavtalene om Europarådets utviklingsbank, Venezia-kommisjonen og Nord/Sør-senteret.

For 2008 foreslås avsatt 35,7 mill. kroner.

Internasjonale råvareorganisasjoner

Mål

Bevilgningen dekker Norges forpliktelser til Den internasjonale kaffeorganisasjonen. Midlene skal sette organisasjonen i stand til å bidra med statistikk- og informasjonsarbeid samt noe faglig bistand. Kaffe er en viktig eksportvare for mange utviklingsland, og er den nest største omsatte råvare i verdi etter olje. Samarbeidet innen kaffeorganisasjonen er viktig for å fremme bedre forhold innenfor denne sektoren når det gjelder informasjonsutveksling, samarbeidsprosjekter rettet mot kompetansebygging for å forbedre produksjonsforhold, arbeidsforhold, samt leveranser og kvalitet. Norge er en av verdens største konsumenter av kaffe og har således interesse av godt samarbeid og gode produksjonsforhold samt sikre leveranser av kaffe av god kvalitet.

Budsjett

For 2008 foreslås avsatt kr 187 000.

Ymse organisasjoner

1 Østersjørådet

Mål

Norge har vært medlem av Østersjørådet siden det ble etablert i 1992. Norsk deltakelse i Rådet utgjør en del av Norges nærområdepolitikk. Medlemskapet i organisasjonen gir mulighet for å bidra til en styrking av europeisk sikkerhet og politisk stabilitet i østersjøregionen, blant annet gjennom sosial og økonomisk utvikling. Rådet er et samarbeidsforum der Russland er medlem og utgjør således en møteplass både for konkret samarbeid og politisk dialog med Russland. EU-kommisjonen er også medlem, og EU-deltakelsen gir muligheter for dialog også med EU om utvikling og samarbeid i østersjøregionen med særlig vekt på Nordvest-Russlands sørlige del.

Det er i 2007 igangsatt en gjennomgang av Østersjørådets struktur og funksjon med sikte på å tilpasse Rådet bedre til dagens endrede situasjon i østersjøregionen og gjøre det mer effektivt. Blant annet innebærer utvidelsen av EU, med Polen og de baltiske land som nye medlemmer, nye forutsetninger.

Rapport 2006

Østersjørådet er det sentrale koordinerende organ for det brede samarbeidet i østersjøregionen. Midlene til posten ble benyttet til å dekke Norges pliktige bidrag til driften av rådets sekretariat i Stockholm. En del av bevilgningen er øremerket sekretariatets arbeid med miljøsaker i østersjøregionen, «Baltic 21». Under islandsk og svensk formannskap har Østersjørådet i 2006 fortsatt sitt arbeid med å legge forholdene til rette for samarbeid i østersjøregionen på en rekke områder og spilt sin rolle som aktivt dialogforum for de 11 medlemslandene og EU-kommisjonen. Norske hovedprioriteringer har vært bekjempelse av organisert kriminalitet med særlig vekt på handel med mennesker herunder barn, økonomisk og sosial utvikling, utdanning, atomsikkerhetstiltak og energispørsmål samt regionalt og lokalt samarbeid.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 1 238 000. Beløpet vil i likhet med tidligere år i sin helhet gå til drift av Østersjørådets sekretariat i Stockholm, inklusive sekretariatets arbeid med miljøsaker, og utgjør Norges andel på 12 pst.

2 Det europeiske institutt

Gjennom samarbeidet med amerikanske myndigheter, Kongressen, EU-kommisjonen, EUs medlemsland og andre europeiske land gjør Det europeiske institutt en betydelig innsats for fremme av transatlantisk dialog i Washington. Instituttets mål er å spre informasjon om betydningen av transatlantisk samarbeid. Det har vist stor evne til å kunne treffe et bredt publikum med høyt profilerte innledere og dagsaktuelle tema. Også representanter fra norske myndigheter har gjennom instituttets arrangementer mulighet til å presentere norske synspunkter på ulike spørsmål. Samarbeidet med instituttet er også verdifullt sett fra et norsk synspunkt, fordi det gir inntak i europeiske prosesser og europeiske samtalepartnere.

For 2008 foreslås avsatt kr 100 000.

3 Den internasjonale havrettsdomstol

Mål

Den internasjonale havrettsdomstol i Hamburg ble opprettet gjennom FNs havrettskonvensjon av 1982, som Norge ratifiserte 24. juni 1996. Partene i konvensjonen kan ved skriftlig erklæring akseptere denne domstolen og/eller en eller flere av de andre tvisteløsningsorganene som er listet opp for å løse tvister på en bindende måte. I tråd med prinsippet om avtalefrihet er hovedregelen imidlertid at partene selv løser sine tvister. Havrettsdomstolen har en sentral rettsskapende funksjon innen deler av den moderne havrett. Domstolen holdt sitt første møte i 1996, og har siden avsagt dom i en rekke saker. En styrking og utvikling av Havrettskonvensjonens system som den overordnede rettslige rammen for alle tiltak i marin sektor er en viktig målsetning for Norge fordi Havrettskonvensjonen sikrer vesentlige nasjonale interesser og fremmer fred og stabilitet som et balansert regelsett for fredelig utnyttelse av verdens havområder. Dette innebærer også aktivt å støtte opp om de institusjoner som er opprettet i medhold av Havrettskonvensjonen.

Rapport 2006

Havrettsdomstolen avholdt to sesjoner i 2006. Den publiserte i juni 2006 en veiledning i forhold til saker som behandles av domstolen. Videre har domstolen avholdt et regionalt seminar i Dakar om Havrettsdomstolens rolle i internasjonal tvisteløsning. Domstolens saker den senere tid har i hovedsak dreid seg om omgående frigivelse av tilbakeholdte skip. Havrettsdomstolen har for øyeblikket kun en sak til behandling. Dette er den såkalte «Sverdfisk-saken» mellom Chile og EU, som gjelder spørsmål om bevaring og bærekraftig utnyttelse av sverdfiskbestanden i det sørøstlige Stillehavet.

Budsjett 2008

Havrettsdomstolens budsjett for 2007/08 er på 17,2 mill. euro og ble vedtatt i juni 2006 under Statspartsmøtet til FNs havrettskonvensjon. For 2008 foreslås avsatt kr 660 000 til dekning av Norges pliktige bidrag. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak for Den internasjonale havrettsdomstol, jf. forslag til romertallsvedtak.

4 FNs internasjonale straffedomstoler

Jugoslaviadomstolen

Mål

Jugoslaviadomstolen (ICTY) ble etablert av Sikkerhetsrådet i 1993 (resolusjon nr. 827). Domstolens mandat er å straffeforfølge personer som er ansvarlige for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser begått i det tidligere Jugoslavia etter 1. januar 1991. Domstolen har sete i Haag, Nederland, og dens hovedanklager er Carla del Ponte fra Sveits. President er Fausto Pocar fra Italia.

Rapport 2006

ICTY opererer nå med full kapasitet; seks rettssaker fordelt på to skift i tre rettssaler. Domstolen arbeider for å avslutte alle saker i første instans innen utgangen av 2008, og alle saker i ankeinstansen innen 2010, i tråd med Sikkerhetsrådets ønske uttrykt i 2003 (resolusjon 1503). Dette forutsetter at tiltalte personer blir pågrepet og overlevert til domstolen, men domstolen opplever fremdeles samarbeidsproblemer med stater i det tidligere Jugoslavia. Domstolen arbeider med å overføre saker som involverer mellomledere og tjenestemenn på lavere nivå til nasjonale domstoler. En forutsetning for overføring er oppbygging av nasjonale rettssystemer basert på demokratiske prinsipper. Domstolen har iverksatt interne effektivitetstiltak for å implementere avviklingsstrategien. Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i Jugoslaviadomstolen, som spiller en viktig rolle for det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i det tidligere Jugoslavia. Norge er en av ti stater som har inngått soningsavtale med domstolen. Norge har støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide aktivt for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold slik at den kan få fullført sitt mandat innen 2010.

Rwandadomstolen

Mål

Den internasjonale straffedomstol for Rwanda (ICTR) ble etablert av FNs Sikkerhetsråd i 1994 (resolusjon nr. 955). Domstolens mandat er å straffeforfølge alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett i Rwanda, samt rwandiske borgere ansvar-

lige for slike brudd i nabolandene, i perioden mellom 1. januar og 31. desember 1994. Hassan Bubacar Jallow fra Gambia er domstolens hovedanklager. Domstolen har sitt sete i Arusha, Tanzania. Tribunalets president er Dennis C. M. Byron fra St. Kitts and Nevis. Den norske lagdommeren Erik Møse har vært dommer ved domstolen siden 1999. Møse var domstolens president fra mai 2003 til mai 2007.

Rapport 2006

Rettssaker gjennomføres parallelt i de fire domskamrene, mye takket være tilførsel av tilleggsdommere (dommere som tilkalles ved behov). Som følge av en vedtektsendring i 2003 kan totalt ni tilleggsdommere sitte i domskamrene til enhver tid, og de kan også sitte i forundersøkel-seskammeret i sin utnevnellesperiode.

Domstolen arbeider med å gradvis gjennomføre sin avslutningsstrategi som bl.a. innebærer at domstolen skal konsentrere seg om de hovedansvarlige og overføre saker som involverer mellomledere til nasjonale domstoler. Rettssaker gjennomføres nå parallelt i fire domskamre. Det tas sikte på å avvikle all aktivitet i første instans innen 2008 og alt arbeid innen 2010. Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i Rwandadomstolen, som spiller en viktig rolle for det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i regionen. Overføring av saker det er tatt ut tiltale i, forutsetter utbedringer i det rwandiske rettssystemet. Domstolen og det internasjonale samfunnet arbeider for å oppnå disse. Det følger av avviklingsstrategien at noen av sakene skal overføres til straffeforfølgning i samarbeidende tredjestater. Hovedanklager forespurte Norge i februar 2006 om mulig overføring av straffeforfølgning i Bagaragaza-saken i henhold til statuttens 11 bis. Norge stilte seg positive til denne forespørselen. Domstolen avslø imidlertid forespørselen i mai 2006, under henvisning til at den norske straffeloven ikke inneholder en særskilt bestemmelse om folkemord. Ankedomstolen stadfestet i juli 2006 denne avgjørelsen. Norge har også støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle.

Budsjett 2008

Det foreslås avsatt kr 13 829 000 til å dekke Norges pliktige bidrag til de to domstolene i 2008.

5 Havbunnsmyndigheten

Mål

Den internasjonale havbunnsmyndigheten er en av institusjonene etablert under FNs havrettskonvensjon av 1982 som Norge ratifiserte i 1996. Havbunnsmyndigheten skal forvalte mineralressursene på havbunnen på de store havdyp utenfor nasjonal jurisdiksjon til gagn for hele menneskeheten. Den kan tildele rettigheter til å søke etter og utnytte forekomster i det internasjonale havbunnsområdet, og kan selv delta i slik virksomhet gjennom et særskilt foretak. Havbunnsmyndigheten vedtar regler, forskrifter og prosedyrer for undersøkelse og utnyttelse av mineralforekomster i det internasjonale havbunnsområdet, og fører tilsyn med at regelverket overholdes. En styrking og utvikling av Havrettskonvensjonens system som den overordnede rettslige rammen for alle tiltak i marin sektor er en viktig målsetning for Norge fordi Havrettskonvensjonen sikrer vesentlige nasjonale interesser og fremmer fred og stabilitet som et balansert regelsett for fredelig utnyttelse av verdens havområder. Dette innebærer også aktivt å støtte opp om de institusjoner som er opprettet i medhold av Havrettskonvensjonen.

Rapport 2006

Havbunnsmyndigheten vedtok i 2000 den såkalte «Mining Code», med regler for utvinning av mangannoduler. Dette åpnet for muligheten for lete- og utvinningstillatelser for 15 år. Myndigheten har inngått avtaler med flere såkalte pionerinvestorer hvor det innvilges letetillatelser for 15 år. Selskapene avgir årsrapporter til Havbunnsmyndigheten. Forberedelsene til kommersiell mineralutvinning fortsetter. I 2006 fortsatte drøftelsene om regler om undersøkelse og utvinning av flermetalliske sulfider. Forhandlinger om regulering knyttet til koboltrike skorper vil bli det bli forhandlet videre om når sulfid-reguleringene er på plass.

Budsjett 2008

Havbunnsmyndighetens budsjett vedtas for toårs perioder og er basert på et nullvekstprinsipp. Budsjettet for 2007/08 ble vedtatt under Havbunnsmyndighetens 12. sesjon i august 2006 og er på USD 12,2 mill. For 2007 foreslås avsatt kr 327 000 til dekning av Norges andel. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak for Havbunnsmyndigheten, jf. forslag til romertallsvedtak.

6 Den internasjonale straffedomstol

Mål

Den internasjonale straffedomstol (ICC) er en fast, internasjonal domstol med myndighet til å straffe forfølge og dømme enkeltindivider for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Domstolen er opprettet gjennom en traktat (Roma-vedtektene) av 17. juli 1998. Norge ratifiserte traktaten 16. februar 2000. Roma-vedtektene trådte i kraft den 1. juli 2002. Domstolen har jurisdiksjon dersom forbrytelsen har funnet sted på territoriet til en statspart eller dersom forbryteren er borger av en statspart. Videre vil både enkeltstater og Sikkerhetsrådet kunne bringe situasjoner inn for domstolen, og hovedanklageren kan på gitte vilkår iverksette etterforskning på eget initiativ. Domstolen bidrar til økt beskyttelse for grunnleggende verdier forankret i folkeretten. Det er i tråd med regjeringens mål i Soria Moria-erklæringen å videreutvikle folkeretten som forpliktende avtaleverk for alle nasjoner. Domstolens sete ligger i Haag, Nederland. Philippe Kirsch (Canada) er Domstolens president og hovedanklager er Luis Moreno-Ocampo (Argentina).

Rapport 2006

Domstolen er nå fullt operativ. Den har hittil fått henvist tre situasjoner fra statsparter: situasjonen vedrørende Herrens frigjøringshær i Uganda, situasjonen i Ituri i DR Kongo og situasjon i Vest-Afrika i tiden etter landets ratifikasjon av Roma-vedtektene i 2002. I tillegg har FNs sikkerhetsråd referert situasjonen i Darfur til domstolen (resolusjon 1593). Hovedanklageren har åpnet etterforskning i alle fire situasjonene. Domstolen har bekreftet hovedanklagers tiltale mot Thomas Lubanga Dyilo på grunnlag av anklager om krigsforbrytelser i DR Kongo. Domstolen har videre vedtatt arrestordre mot to personer for forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser i Darfur og fem personer (hvorav en senere har død) for forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser begått i Uganda.

Domstolen disponerer midlertidige lokaler frem til 2012. Det arbeides derfor med å skaffe et permanent fremtidig hovedkvarter for domstolen. Diskusjonene er tildels byggeteknisk krevende, og av den grunn anbefales det at det settes av midler til deltagelse fra representanter med byggeteknisk ekspertise på ekspertmøter i Den Haag. Det forventes at det vil være aktuelt å delta på 2 slike møter i 2008, av en varighet på 3 dager. Ekstrakostnadene for en slik deltagelse vil beløpe seg til kr 25

000. I tillegg vil det være behov for bistand til å evaluere byggeprosessen underveis.

Budsjett 2008

Domstolens budsjett for 2008 vil bli vedtatt på Domstolens fjerde statspartsmøte i november 2007. Basert på tallene for 2007 foreslås det avsatt kr 11 978 000 for å dekke Norges pliktige bidrag for 2007.

7 Urfolksdeltakelse Arktisk råd, Barentsrådet m.v.

Situasjonsbeskrivelse

Samarbeidet i Arktisk råd omfatter alle de åtte arktiske statene; Canada, Danmark (Grønland og Færøylene), Finland, Island, Norge, Sverige, Russland og USA. Formålet er å utvikle miljøsamarbeid og fremme bærekraftig utvikling i de arktiske områdene. Samarbeidet innen Arktisk råd er nå i betydelig vekst. Det legges fra norsk side stor vekt på betydningen av de arktiske urfolkernes aktive deltakelse i Rådet der seks urfolksorganisasjoner, deriblant Samerådet, har status som faste deltakere.

Barentsrådet omfatter Norge, Sverige, Finland, Russland, Island, Danmark og EU-kommisjonen. Formålet er, gjennom samarbeid over grensene, å bedre økonomi, levekår og samarbeidsforhold i Barentsregionen. Det eksisterer innenfor Barents-samarbeidet en arbeidsgruppe for de tre urfolkene samer, nenetsere og vepsere, samt et eget urfolkskontor, i tillegg til at urfolkernes representanter alltid inviteres til Barentsrådets møter.

Mål

Formålet med bevilgningen er å gi tilskudd til urfolksrepresentanters deltakelse i internasjonalt samarbeid i nordområdene på områder der deres interesse er særlig berørt, samt å styrke deres forutsetninger for å delta i denne type samarbeid. Bevilgningen vil i første rekke nyttes til tilskudd til samer og russiske urfolk. Deltakelse og nettverksbygging for kvinner tillegges særlig vekt.

Rapport 2006

Midlene gikk i 2006 i all hovedsak til dekning av Samerådets og russiske urfolksrepresentanters deltakelse på Arktisk råds møter.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 600 000.

8 Sekretariatet for Antarktissamarbeidet

Mål

Norge har lenge arbeidet for å gi det internasjonale samarbeidet mellom partene i Antarktistraktaten et fast sekretariat. Dette ble opprettet på midlertidig grunnlag i Buenos Aires i 2004.

Rapport 2006

Stortinget fattet 13. juni 2006 vedtak om å godkjenne opprettelsen av sekretariatet. Sekretariatet innebærer en vesentlig styrking av samarbeidet under Antarktistraktaten. Viktige oppgaver er betjening av det årlige konsultative møte under Antarktistraktaten (Antarctic Treaty Consultative Meeting ATCM) og informasjonsspredning. Sekretariatet har for tiden seks ansatte i full stilling.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 225 000. Beløpet er for 2008 lavere enn normalt som følge av overskudd i sekretariatet tidligere år.

Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)

Mål

- OSSE skal være en alleuropeisk sikkerhetsorganisasjon som gjennom politisk samarbeid skal forebygge konflikter og håndtere nye trusler mot europeisk sikkerhet som organisert kriminalitet, menneskehandel og terrorisme.
- OSSE skal være pådriver for militær nedrustning og tillitsskapende tiltak mellom landene i regionen.
- OSSE skal bidra til utviklingen av stabile demokratier med respekt for menneskerettighetene og en bærekraftig økonomisk utvikling som et ledd i arbeidet for et fredelig og enhetlig Europa.
- OSSE skal bistå deltakerlandene i å bygge demokratiske institusjoner, gjennomføre demokratiske valg, beskytte menneskerettighetene og styrke rettsstaten, og således bistå deltakerlandene i å oppfylle sine OSSE-forpliktelser.
- OSSE, som en regional samarbeidsorganisasjon under FN, skal bistå deltakerlandene i å gjennomføre forpliktelser landene har påtatt seg i FN og andre internasjonale organisasjoner når disse forpliktelsene faller inn under OSSEs brede sikkerhetsbegrep.

Rapport 2006

Gjennom sendelagene gjorde OSSE også i 2006 en viktig praktisk innsats for demokratisering og institusjonsbygging. OSSEs største sendelag befinner seg fremdeles på Balkan og OSSE bidrar der til at landene oppfyller de standarder som kreves for at de kan komme videre i sin prosess mot tettere euroatlantisk integrasjon. OSSE har støttet opp under tidligere president Ahtisaaris arbeid med å etablere en plan for Kosovos fremtidige status.

OSSE har fortsatt arbeidet med å finne fredelige løsninger på de interne regionale konfliktene i Georgia, Armenia/Aserbajdsjan og Moldova. Det har vært noe fremgang i forhandlingene om en fredsplan for Nagorno-Karabakh, men det er fremdeles usikkert om Armenia og Aserbajdsjan kan bli enige om en avtale. OSSE arrangerte i 2006 en giverkonferanse for oppbygging av Sør-Ossetia som er en viktig del av Georgias fredsplan for denne utbryterregionen. OSSEs formann meklet også i konflikten mellom Russland og Georgia knyttet til arrestasjonen av russiske offiserer i Georgia mistenkt for spionasje.

Den tilpassede avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE-avtalen) kunne heller ikke i 2006 tre i kraft. NATO-landene har motsatt seg å ratifisere avtalen før Russland innfrir sine forpliktelser fra OSSE-toppmøtet i Istanbul i 1999 om å trekke tilbake alle sine styrker og alt materiell fra Moldova og Georgia. Russland og Georgia er imidlertid blitt enige om en tidsplan for uttrekking. Denne er langt på vei gjennomført. Uenighet om formuleringer knyttet til Istanbul-forpliktelsene forhindret for fjerde år på rad en politisk slutterklæring fra OSSEs ministermøte. Arbeidet med å effektivisere organisasjonens strukturer og virkemåte ble på det nærmeste slutført.

OSSE observerte totalt 10 valg i OSSE-området i 2006. Det årlige møtet om gjennomføringen av OSSEs forpliktelser i henhold til menneskerettigheter og demokrati ble avholdt i Warszawa. Det ble avholdt to egne høynivå-konferanser om fremme av toleranse og interkulturell og interreligiøs dialog. Temaet for årets økonomiske forum var transport. Norge bidro med å arrangere en konferanse om forholdet mellom transport, miljø og sikkerhet. Transportsikkerhet er viktig for å beskytte miljøet og bidra til energi- og klimavennlige transportveier, og for Norge er det viktig å dele våre erfaringer fra Nordområdene og det regionale samarbeidet i nord med andre land og regioner i OSSE-området.

Norge har i OSSE særlig engasjert seg for kampen mot menneskehandel, likestilling og gjennomføring av FNs sikkerhetsrådsresolusjon

1325 om kvinner, fred og sikkerhet, politi- og sikkerhetssektorreform, destruksjon av overskuddsammunisjon og -småvåpen, samt menneskerettighetsforsvarernes stilling. Norge har også arbeidet for at OSSE skal konsentrere seg om områder der organisasjonen har komparative fortrinn og bli bedre til å samarbeide med andre internasjonale organisasjoner.

Budsjett 2008

Norges andel av OSSEs regulære budsjett er 2,05 pst., mens andelen av den såkalte Wien-skalaen for støtte til sendelag er 2,07 pst.

For 2008 foreslås avsatt totalt kr 38 575 000 .

Tilskudd til EFTA og EFTA-organer

Situasjonsbeskrivelse

EFTA ble opprettet i 1960 for å bygge ned handelshindringene medlemslandene imellom. De nåværende medlemsland er Norge, Island, Liechtenstein og Sveits. EFTAs virksomhet er delt mellom EØS, der Norge, Island og Liechtenstein er medlemmer, og utviklingen av frihandelsavtaler med tredjeland hvor også Sveits deltar. EFTA-konvensjonen ble revidert i 2001.

EFTA-familien består av tre separate organisasjoner: Det europeiske frihandelsforbund (EFTA), EFTAs overvåkningsorgan (ESA) og EFTA-domstolen. Målet er at alle på hver sin måte skal bidra til en riktig og effektiv gjennomføring av EØS-avtalen. EFTA skal også fremme det økonomiske samarbeidet mellom medlemslandene, Island, Liechtenstein, Norge og Sveits, på grunnlag av EFTA-konvensjonen, samt ivareta EFTA-landenes behov for frihandelsavtaler med land utenom EU og EFTA.

1 EFTA-sekretariatet

Mål

Sekretariatets hovedoppgave er å fremme EFTAs samlede interesser så vel i en EØS-sammenheng som overfor tredjeland, herunder å sikre en effektiv beslutningsprosess og en parallell regelutvikling i EU og EØS. Sekretariatet har et viktig koordineringsansvar for gjennomføringen av EØS-avtalen i forhold til EU, i første rekke Kommisjonen. EFTA-sekretariatet betjener komitéstrukturen i EØS og i EFTA-sidens arbeid med utvikling av nytt EØS-regelverk. I EFTAs arbeid i forhold til tredjeland skal sekretariatet bistå medlemslandene med den nødvendige ekspertise i forhandlinger og gjennomføring av frihandelsavtaler med land utenfor EU.

Rapport 2006

EFTA/EØS-samarbeidet ble ivarettatt på en tilfredsstillende måte i 2006. Arbeidet var konsentrert om den løpende oppdatering av EØS-avtalen, samt drøftelser med Kommisjonen om utestående saker. Det ble innlemmet 340 rettsakter i EØS-avtalen. Viktige rettsakter som ble innlemmet gjaldt blant annet bekjempelse av fugleinflensa og beskyttelse av dyr under transport, utslipp fra motorvogner, større fleksibilitet for myndighetene med hensyn til offentlige innkjøp, sikkerhetskrav for tunneler, opprettelse av felles europeisk luftrom, urimelig handelspraksis overfor forbrukere og forbrukervernsamarbeid.

Frihandelsavtalen med SACU-statene (Tollunionen i sørlige Afrika – Afrika, Namibia, Botswana, Lesotho og Swaziland) ble undertegnet 26. juni 2006 i forbindelse med EFTAs ministermøte i Island. Forhandlingene med Canada, Egypt og Thailand ble videreført og det ble satt i gang forhandlinger med GCC (Gulf Cooperation Council: Saudi Arabia, Kuwait, Emiratene, Qatar, Bahrain og Oman). Det ble arbeidet med å utvide kretsen av frihandelspartnere.

2 Overvåkingsorganet (ESA)

Mål

Overvåkingsorganets hovedoppgave er å føre tilsyn med at EFTA/EØS-landene gjennomfører og anvender reglene i EØS-avtalen i samsvar med avtalens forpliktelser. En viktig oppgave for overvåkingsorganet er å håndheve regelverket innenfor områdene offentlig innkjøp, statsstøtte og konkurranse.

Rapport 2006

Hovedoppgaven i 2006 var knyttet til en omfattende generell overvåking av landenes gjennomføring i nasjonal rett av de rettsakter som inngår i EØS-avtalen. Ved utgangen av 2006 var antall bindende EØS-rettsakter ca. 5450. Norge hadde pr. desember 2006 gjennomført 99,3 pst. av direktivene for det indre marked, ifølge ESAs halvårslige resultatavtale.

3 EFTA-domstolen

Mål

Domstolens hovedoppgave er å avgi rådgivende uttalelser om fortolkning av EØS-avtalen på anmodning fra nasjonale domstoler og å dømme i de saker som Overvåkingsorganet reiser mot et EFTA/EØS-land, eventuelt av et annet EFTA/

EØS-land. Domstolen behandler også anker mot avgjørelser tatt av Overvåkingsorganet i konkurransesaker, herunder statsstøtte.

Rapport 2006

Domstolen ferdigbehandlet fem saker i 2006, hvorav tre dommer, en rådgivende uttalelse og en beslutning om å avslutte saken etter at den ble trukket.

Budsjett 2008 for EFTA og EFTA-organer

Bevilgningen dekker de norske bidrag til EFTAs organer: EFTA-sekretariatet, Overvåkingsorganet (ESA) og EFTA-domstolen. EFTA-organenes budsjett går i hovedsak til personell og drift. I tillegg finansieres tilskudd til faglig bistand og andre støtprosjekter overfor tredjeland over EFTA-sekretariatets budsjett. Bevilgningsforslaget for 2008 tar hensyn til forventet lønns- og prisstigning. I 2007 er Norges budsjettandel for EFTA-sekretariatet 52,31 pst. For EØS-organene ESA og Domstolen, der Sveits ikke er bidragsyter, er budsjettandelen 89,0 pst.

For 2008 foreslås avsatt totalt 200 mill. kroner til EFTA og EFTA-organer.

Tilskudd til Nordisk Ministerråds virksomhet

Mål

Det formelle nordiske regjeringssamarbeidet blir forvaltet av Nordisk Ministerråd. Statsministrene har det overordnede ansvar for samarbeidet, og samarbeidsministrene har det løpende og overordnede koordineringsansvaret. Samarbeidet tar utgangspunkt i områder der de nordiske land har felles interesser og som gir nordisk merverdi. For Norge er særlig samarbeidet innenfor utdanning og forskning, miljø, Nordvest-Russland, Arktis og samarbeidet med EU viktig.

Rapport 2006

I 2006 hadde Norge formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet. Norge la særlig vekt på Europas nordområder, den nordiske velferdsmodellen og kunnskap, fornyelse og verdiskaping. Dessuten videreførte formannskapet satsingene for å fjerne grensehindringer og for å gjøre det nordiske budsjettet mer tydelig og transparent.

Det ble startet et eget Russlandsprogram med vekt på et kunnskapsoppbyggings- og nettverksprogram for å bidra til en demokratisk samfunnsutvikling, åpne relasjoner over grensene og en regulert markedsøkonomi. Ministerrådet åpnet eget

kontor i Kaliningrad. Et nytt samarbeidsprogram for Arktis ble iverksatt og samarbeidet ble evaluert. Samarbeidet med Barentsrådet ble styrket, og et eget program ble utarbeidet for økt samarbeid med frivillige organisasjoner i Russland og Hviterussland. Ministerrådet deltok aktivt i EUs nordlige dimensjon, og engasjerte seg med EU i demokratisering i Hviterussland ved å støtte et eksiluniversitet i Litauen. Samarbeidet i Vest-Norden økte gjennom Nordisk Atlantsamarbeid.

Angående velferdsmodellen ble det nedsatt et nordisk ungdomspanel som ga anbefalinger for fremtidens nordiske velferdssamfunn, med vekt på miljø, mobilitet og synliggjøring. Norge tok initiativ til en rekke prosjekt for å fremme nordisk samarbeid om universell utforming, bl.a. sammen med Russlands formannskap i Europarådet. Det avsluttede nordiske velferdsforskningsprogrammet ble fulgt opp gjennom en rekke nye initiativ, særlig i regi av Nordforsk.

Kunnskap, fornyelse og verdiskaping ble fulgt opp gjennom strategier og konkrete tiltak i de berørte fagministerråd og institusjoner. I effektiviseringsarbeidet ble det gjennomført en bred reformprosess av det nordiske budsjettet. I arbeidet med grensehindringer mellom de nordiske land ble det bl.a. vedtatt opprettet særskilte pådriverordninger på sentrale samarbeidsområder.

Budsjett 2008

Budsjettet for 2008 videreføres på samme nivå som i 2007. Norges andel av budsjettet i 2007 var 25,2 pst, og blir 26,6 pst i 2008. Andelen er en BNI-basert nordisk fordelingsnøkkel. Det foreslås avsatt 248,4 mill. kroner i 2008.

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)

Mål

OECD består av 30 medlemsland og er et forum hvor Norge møter de største aktørene i verdensøkonomien inklusive alle G-7 landene. OECD har unike forutsetninger for å håndtere felles problemstillinger innenfor økonomi, miljø, handel, utvikling, utdanning, sosiale spørsmål og en rekke andre områder. OECDs analyser er viktige innspill til den nasjonale politikktutforming og de fleste norske departementer er involvert i arbeidet. Organisasjonen har de senere år styrket sitt arbeid med en bred gruppe ikke-medlemsland. Norge arbeider for at OECD skal befeste sin posisjon som et sentralt samarbeidsforum i møtet med globaliserings utfordringer i det 21. århundre.

Rapport 2006

OECDs nye generalsekretær Angel Gurría tiltrådte stillingen 1. juni 2006. Viktige vekstsentra i verdensøkonomien ligger utenfor dagens medlemskrets i OECD. På ministerrådsmøtet i mai 2006 ble det derfor besluttet å igangsette arbeidet med å identifisere land som kan inviteres til å slutte seg til organisasjonen samt å se på de finansielle konsekvenser av utvidelse av medlemstallet. På ministerrådsmøtet i mai 2007 ble det besluttet å invitere Russland, Chile, Estland, Slovenia og Israel til å innlede forhandlinger om medlemskap.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås det avsatt kr 25 231 000 som også omfatter byggeprosjektet Site project. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i OECD, jf. forslag til romertallsvedtak.

Verdens handelsorganisasjon (WTO)

Mål

WTOs målsetting er å videreutvikle et regelbasert og åpent multilateralt handelssystem for å skape bedre forutsetninger for økonomisk vekst og velferd, ikke minst i utviklingslandene.

WTO administrerer et omfattende regelverk for internasjonal handel, og gir medlemmene tilgang til en juridisk bindende tvisteløsningsmekanisme. WTO er også forum for forhandlinger om økt markedsadgang og nye regler for handelen. I den pågående forhandlingsrunden («Doha Development Agenda», DDA) forhandles det blant annet om markedsadgang for industrivarer (inkludert fisk og fiskeprodukter), om tjenester og landbruk, og om endringer i regelverket blant annet for antidumpingtiltak. Målet er å trekke de fattigste landene med.

Norge har sterk interesse av å delta i et bredt og forpliktende multilateralt handelssystem som bidrar til å gi norsk næringsliv stabile og forutsigbare rammevilkår. Regjeringen vil videreføre Norges aktive deltakelse i WTO, og vil søke å bidra konstruktivt til å føre DDA frem til et sluttresultat. Regjeringen vil i den forbindelse legge stor vekt på at utviklingslandenes, og spesielt de minst utviklede landenes, interesser ivaretas i forhandlingene, samtidig som norske interesser ivaretas. Det regelbaserte internasjonale handelssystemet i WTO videreutvikles til et best mulig redskap for rettferdig global styring.

Rapport 2006

Norge videreførte sin aktive deltakelse i den pågående forhandlingsrunden i 2006. Utover dette ble det regulære arbeidet i WTOs mange ulike organer ivaretatt. Norges ambassadør til WTO i Geneve var i 2006 leder for WTOs hovedråd. Særlig vekt er blitt lagt på å følge arbeidet i WTOs tvisteløsningssystem, der Norge i 2006 for første gang reiste en sak alene («laksesaken» mot EU). Videre har Norge videreført sin aktive deltakelse i forhandlinger om WTO-medlemskap for en rekke land som hittil ikke har vært medlemmer, med særlig vekt på Russland, Ukraina og Vietnam. Vietnam ble opptatt som medlem i WTO på slutten av 2006.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 8 051 000. Det fremmes forslag om at Stortinget som i foregående år samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i WTO, jf. forslag til romertallsvedtak.

Internasjonalt energisamarbeid

1 OECDs atomenergibyrå (NEA)

Mål

NEAs oppgaver er å fremme bruk av atomenergi for fredelige formål. Norge deltar blant annet for å styrke byråets innsats innen forskning, informasjonsutveksling og faglig bistand om driftssikkerhet og atomavfallsbehandling/-lagring ved atominstallasjoner i Sentral- og Øst-Europa.

Rapport 2006

Utvikling av god sikkerhetskultur står sentralt i NEAs bistand til land i Sentral- og Øst-Europa. De viktigste virkemidlene er samarbeidsprogrammer, utveksling av informasjon, seminarer og opphold for eksperter ved anlegg i NEAs medlemsland, inkludert ved Institutt for energiteknikk på Kjeller og i Halden. NEA er sekretariat for komiteen som ivaretar MNEPR-avtalen (multilateral juridisk rammeavtale for bistand til Russland på atomsikkerhetsområdet).

Budsjett 2008

Det foreslås at det avsettes kr 1 235 000 for 2008.

2 Det internasjonale atomenergibyrå (IAEA)

Situasjonsbeskrivelse

IAEA spiller en sentral rolle i arbeidet for å hindre spredning av kjernefysiske våpen. Samtidig legger organisasjonen til rette for fredelig utnyttelse av kjernekraft basert på strenge kontrollordninger. IAEA har utviklet en rekke instrumenter for å hindre at kjernefysisk materiale kommer på avveie eller rammer miljøet. IAEA har et viktig ansvar for å påse at ikke-spredningsforpliktelsene i Avtalen om ikke-spredning av kjernevåpen (NPT) overholdes. Videre arbeider IAEA aktivt for å avdekke ulovlige nettverk for spredning av kjernefysisk teknologi og materiale. IAEA bistår også utviklingsland i å nyttiggjøre seg kjernefysisk teknologi innen helse, landbruk, vannforsyning og miljøovervåkning. IAEA forventer at bruken av kjernekraft vil øke i årene som kommer. Dette vil stille nye krav til trygghetstiltak for driften av kjernekraftanlegg og håndtering av avfall.

Mål

- Arbeide for bred internasjonal politisk støtte til IAEAs oppgaver og sikre de finansielle rammer for gjennomføringen av organisasjonens mandat.
- Styrke IAEAs ikke-spredningsarbeid og kontrolloppgaver i blant annet Iran og Nord-Korea.
- Styrke IAEAs muligheter til å utføre sikkerhetskontroll og verifikasjon av sivile kjernefysiske aktiviteter, begrensning i bruken av høyanriket uran i sivil sektor, og for å få plass internasjonale mekanismer for kjernefysisk brenselproduksjon.
- Styrke IAEAs innsats i forhold til kjernefysisk trygghet og når det gjelder bistand til utviklingsland for bruk av kjernefysisk teknologi.

Rapport 2006

Norge var medlem av IAEAs styre i perioden september 2005 – september 2007. Det har i hele styreperioden vært stor oppmerksomhet om Irans kjernefysiske program. IAEA har i rapporter til FNs Sikkerhetsråd slått fast at Iran fortsatt ikke har utvist det samarbeid og den åpenhet som er nødvendig for å gjenopprette sin internasjonale troverdighet. Sikkerhetsrådet vedtok i 2006 to resolusjoner, hvorav den siste innførte målrettede sanksjoner. Norge har i IAEAs styre arbeidet for å få Iran til å etterkomme de internasjonale påleggene, og samtidig understreket ønsket om å nå frem til en politisk forhandlingsløsning.

Norge har i styret gått inn for en styrking av IAEAs politiske og økonomiske evne til å gjennomføre sitt inspeksjons- og bistandsregime for å sikre at kjernefysisk aktivitet og anlegg er i tråd med inngåtte sikkerhetsavtaler. IAEA har intensivert arbeidet for å sikre at statspartene til ikke-spreidningsavtalen (NPT) etterlever sine folkerettslige forpliktelser gjennom de forsterkede verifikasjonsmekanismene (tilleggsprotokollen).

Norge leder an i arbeidet med å få begrenset bruken av høyanriket uran i sivil sektor og arrangerte sammen med IAEA en internasjonal konferanse i Oslo i juni 2006 om dette spørsmålet. Norge har støttet opp om arbeidet for å utvikle multilaterale mekanismer for produksjon av kjernefysisk brensel og håndtering av dets avfall. Dette er viktig for å hindre at nye land utvikler slik produksjonskapasitet som kan representere både en spredningsrisiko og en miljørisiko. Norge har også arbeidet for at IAEA skal få økt utviklingspolitisk uttelling for sin omfattende tekniske bistand innen helse, matproduksjon, kartlegging av rent drikkevann og miljøovervåking. I lys av den forventede økningen i bruken av kjernekraft har Norge tatt et initiativ for å sikre IAEA en tilstrekkelig og forutsigbar finansiering av trygghetsarbeidet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt 18 mill. kroner. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i IAEA, jf. forslag til romertallsvedtak.

3 Det internasjonale energibyrå (IEA)

Mål

IEA er OECD-landenes samarbeidsorganisasjon på energisektoren. Hovedmålsettingen er å sikre medlemslandene energiforsyninger gjennom en beredskapsplan for olje og et langsiktig energiprogram. Datainnsamling, analyse og utarbeidelse av energistatistikk utgjør en sentral del av IEAs arbeide. Norge deltar i samarbeidet ved en særavtale som ivaretar vår stilling som betydelig eksportør av olje og gass. IEA har de senere år lagt an en bred tilnærming med vekt bl.a. på energieffektivisering og bærekraftig utvikling, i tillegg til at man har etablert dialog med ikke-medlemsland. IEA er en sentral organisasjon i internasjonal energipolitikk, og et viktig organ for å gjøre norske energipolitiske syn og interesser gjeldende.

Rapport 2006

Hovedinnsatsområdene i 2006 har vært forsynings-sikkerhet og energipolitikk som sikrer nasjonal og internasjonal økonomisk og sosial utvikling, samt globale klima- og miljøhensyn. Energisparing og fornybare energiformer, herunder teknologiutvikling, og samarbeid med ikke-medlemsland har stått sentralt. Forsyningssikkerhet innen gass er også blitt gitt økende oppmerksomhet. Den norske støtten i 2006 omfattet også bidrag til IEA-publikasjonen World Energy Outlook som skisserer forskjellige energi- og utviklingsscenarier, herunder innvirkningen av energibruk på klima og miljø. Publikasjonen er et sentralt referanseverk for energispørsmål som er med på å sette dagsorden for den internasjonale energidebatten. Hovedtema for årets utgave er Kina og India. Fra norsk side er det lagt vekt på klima- og utviklingsproblematikk knyttet til disse landenes energit utvikling.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 1 735 000. Det fremmes i tillegg forslag om at Stortinget samtykker i at Norge slutter seg til toårig budsjettvedtak i IEA, jf. forslag til romertallsvedtak.

4 Det europeiske energicharter (ECT)

Mål

ECT gjenspeiler ønske om større sikkerhet i energileveranser, økt effektivitet i bruk av energi, reduksjon av miljøproblemer knyttet til energiaktiviteter og økte investeringer i slike aktiviteter i området som dekkes av chartersamarbeidet. Med charteret er det også avgitt en politisk erklæring som bl.a. henviser til statenes suverene rettigheter over energikildene basert på ikke-diskriminerende og markedsorientert prisdannelse. Det er senere inngått en juridisk bindende chartertraktat for langsiktig samarbeid, et liberalisert energimarked og beskyttelse av investeringer.

Rapport 2006

51 stater og EU-kommisjonen hadde ved utgangen av 2006 undertegnet avtalen. Norge har undertegnet men ikke ratifisert, da traktatens tvisteløsningsmekanisme i investor-stat-forhold kan reise rettslige problemer.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 524 000.

Multilaterale eksportkontrollfora

Situasjonsbeskrivelse

Aktiviteten i de multilaterale eksportkontrollregimene har økt betydelig siden 2001. Det er vedtatt en rekke nye forpliktelser når det gjelder nasjonale tiltak for å hindre spredning av våpen, militært materiell og flerbruksvarer for masseødeleggelsesvåpen til ikke-statlige aktører. I tillegg arbeides det med å styrke eksportkontrollen for å hindre spredning av kjernefysiske våpen og leveringssystemer for masseødeleggelsesvåpen. Fra norsk side arbeides det aktivt innenfor regimene for å sikre at retningslinjer og varelister er relevante i forhold til dagens spredningstrussel og den teknologiske utviklingen. Den såkalte Australia-gruppen arbeider mot spredning av kjemiske og biologiske våpen og Nuclear Suppliers Group (NSG) og Zangger-komiteen mot kjernefysiske våpen. Regimet mot spredning av missilteknologi (MTCR) søker å hindre spredning av missiler for levering av slike våpen. Wassenaar-samarbeidet har som mål å samordne eksportkontrolltiltak for konvensjonelle våpen og høyteknologiske flerbruksvarer.

Mål

Målsettingen for arbeidet i de multilaterale eksportkontroll- og ikkespredningsregimene er å hindre spredning av varer, materialer, substanser og teknologi som kan bidra til utvikling og produksjon av masseødeleggelsesvåpen, samt levering av slike våpen. Gjennom det multilaterale arbeidet søkes det å bygge høye internasjonale eksportkontrollstandarder. Norge vil fortsette å bidra aktivt i dette arbeidet.

Rapport 2006

Etter terroranslagene i USA i september 2001 har de multilaterale eksportkontrollregimene intensivert sine aktiviteter og Norge deltok også aktivt i dette arbeidet i 2006. Norge hadde formannskapet i Nuclear Suppliers Group (NSG) i perioden juni 2005 – juni 2006. I formannskapsperioden gjennomførte Norge også en omfattende dialog med en rekke ikke-medlemmer for å oppnå større forståelse for effektiv eksportkontroll.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 100 000 til Wassenaar-samarbeidet, som er eneste eksportkontrollregime med pliktig bidrag.

Marine ressurser

Den internasjonale hvalfangstkommissjon og Kommissjonen for bevaring av levende marine ressurser i Antarktis.

Mål

Den internasjonale hvalfangstkommissjon (IWC) har som formål å sikre bærekraftig forvaltning globalt av de store hvalartene. Kommissjonen for bevaring av levende ressurser i Antarktis (CCAMLR) har som formål å forvalte levende marine ressurser i området rundt Antarktis. Organisasjonen er en integrert del av det internasjonale samarbeidet om Antarktis-spørsmål og er en pioner i utvikling og innføring av internasjonale metoder for å bekjempe 3U-fiske. Flere norske fartøyer fisker i CCAMLR-området, og interessen er stigende.

Rapport 2006

IWCs årsmøte i 2006 vedtok en erklæring om normalisering av organisasjonens arbeid, slik at det i fremtiden baseres på bl.a. konvensjonen og prinsippene om bærekraftig utnyttelse og om vitenskapelig grunnlag for vedtak. Erklæringen fikk imidlertid knappst mulig flertall, og møtet gjorde ingen fremskritt i arbeidet med å ferdigstille et nytt forvaltningsregime. Organisasjonen fungerer derfor ennå ikke i samsvar med sitt folkerettslige grunnlag, nedfelt i den internasjonale konvensjonen for regulering av hvalfangst. Norge vil likevel fortsette sine anstrengelser for å få organisasjonen til å fungere som det forvaltningsorgan det er ment å være.

CCAMLR ligger langt fremme i bekjempelsen av urapportert, uregulert og ulovlig fiske (IUU-fiske) gjennom blant annet svartelisting av IUU-fiskefartøyer, sentralisert satellittovervåkning og et internasjonalt system for fangstdokumentasjon. Fangstoppgever og -overslag tyder på at dette arbeidet nå begynner å bære frukter. CCAMLR er blant de fiskeriorganisasjoner som er kommet lengst i anvendelse av en økosystembasert tilnærming i ressursforvaltningen. Norske fartøyer deltar i fisket etter både tannfisk og krill. I 2007-08 vil det bli gjennomført et norsk forskningstokt i Sørishavet ledet av Havforskningsinstituttet i Bergen.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås avsatt kr 1 212 000.

Post 71 Finansieringsordningen under EØS-avtalen, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Det ble i 2000 opprettet en ordning for økonomiske overføringer rettet mot sosial og økonomisk utjevning i EU for perioden 1999-2003 (jf. Innst. S. nr. 19, 2000-2001). Ordningen avløste den tidligere finansieringsordningen (låne- og tilskuddsordningen) for perioden 1994-1998. Fristen for å gi tilsagn om støtte under ordningen løp ut 31. desember 2003, men utbetalingene fortsetter utover denne dato.

Rammen for finansieringsordningen var på totalt 119 mill. euro. Den norske andelen ble beregnet til om lag 113,5 mill. euro, d.v.s. ca. 918 mill. kroner.

Mål

Finansieringsordningen ble opprettet for å bidra til reduksjon av de økonomiske og sosiale forskjellene mellom regionene i EØS-området. Mottakerland var Portugal, Spania, Hellas og Irland. Målsettingen var at minst 2/3 av tilskuddene skulle gå til miljøprosjekter, herunder byfornyelse, tiltak mot forurensning i byområder og bevaring av europeisk kulturarv. Videre kunne prosjekter innen transport, herunder infrastruktur, og utdanning og opplæring, herunder akademisk forskning, motta støtte under ordningen.

Rapport 2006

Innen utløpet av fristen 31.12.2003 ble det gitt tilsagn for totalt 113,6 mill. euro hvor Norge svarer for 95 pst. (107,9 mill. euro eller 872,6 mill. kroner). Over 90 pst. av midlene går til miljøtiltak og resten til de øvrige prioriterte formål.

Det ble utbetalt 76,3 mill. kroner over denne posten i 2006.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås det bevilget 125 mill. kroner.

Post 72 EØS-finansieringsordningen, kan overføres

Post 73 Den norske finansieringsordningen, kan overføres

De to EØS-finansieringsordningene under post 72 og post 73 omtales nedenfor under ett på grunn av

store likheter mellom de to ordningene. Ulikheter er presisert i teksten.

Situasjonsbeskrivelse

EØS-finansieringsordningen

Som følge av EØS-utvidelsesavtalen av 14. oktober 2003 er EØS/EFTA-landene (Island, Liechtenstein og Norge) forpliktet til å bidra med totalt 600 mill. euro for perioden 1. mai 2004 – 30. april 2009 gjennom EØS-finansieringsordningen. I forbindelse med Bulgarias og Romanias søknader om å bli part i EØS-avtalen er det avtalt at den eksisterende EØS-finansieringsordningen skal utvides til å også omfatte Bulgaria og Romania fra og med 1. januar 2007. Operasjonalisering av dette vil skje gjennom rammeavtaler mellom EØS/EFTA-landene og hhv. Romania og Bulgaria som forventes undertegnet høsten 2007. Ovennevnte vil medføre at EØS/EFTA-landene skal bidra med ytterligere om lag 72 mill. euro i perioden 1. januar 2007- 30. april 2009. Totalt bidrag under EØS-finansieringsordningen blir etter dette 672 mill. euro, eller om lag 5,43 mrd. kroner. Norges andel av dette utgjør ca. 94,6 pst.¹ Mottakerland under EØS-finansieringsordningen er etter utvidelsen i 2007 Bulgaria, Estland, Hellas, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Tsjekia og Ungarn.

Den norske finansieringsordningen

I forbindelse med EØS-utvidelsesavtalen av 14. oktober 2003 ble det i tillegg inngått en særskilt avtale mellom Norge og Det europeiske fellesskap om å opprette en norsk finansieringsordning. Gjennom denne ordningen bidrar Norge med 567 mill. euro, eller om lag 4,59 mrd. kroner i samme periode (1. mai 2004 – 30. april 2009). Mottakerlandene under den norske finansieringsordningen er de ti landene som ble medlemmer av EU i 2004, dvs. Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekia og Ungarn. Bulgaria og Romania inngår ikke i den norske finansieringsordningen, men er underlagt egne bilaterale samarbeidsprogram, se post 74.

For begge ordningene må prosjektforslag godkjennes innen 30. april 2009, mens utbetalinger normalt må finne sted innen 30. april 2011. Hovedansvar for gjennomføring av prosjekter er lagt til mottakerlandene. Utenriksdepartementet har forvaltningsansvar for ordningene på norsk side, mens et eget sekretariat, Financial Mechanisms

¹ Nøyaktig andel avhengig av utviklingen i BNP i Norge, Island og Liechtenstein

Office (FMO), bistår i den daglige forvaltningen. Det er etablert en egen styringskomité for EØS-finansieringsordningen, Financial Mechanism Committee (FMC), bestående av de tre giverlandene. Administrative utgifter knyttet til forvaltningen av ordningene dekkes over postene. I alle landene som omfattes av ordningene er det risiko forbundet med å gi finansiell støtte. Det er derfor lagt stor vekt på krav til kontroll og revisjon i regelverket som er etablert.

Mål

Formålet med ordningene er å bidra til å redusere økonomiske og sosiale forskjeller i EØS gjennom å identifisere og finansiere gode prosjekter/fond i mottakerlandene innenfor områdene:

- Miljøvern og fremme av bærekraftig utvikling.
- Bevaring av den europeiske kulturarv.
- Utvikling av menneskelige ressurser.
- Helse og barneomsorg.
- Akademisk forskning innen de nevnte områdene.

For å bidra til å styrke de nye medlemslandenes evne til fullt ut å delta i det indre marked i EØS er det under den norske ordningen i tillegg mulighet for å støtte:

- Schengen-tilpasning og styrking av rettsvesenet
- Regionalpolitikk
- Grenseoverskridende samarbeid
- Gjennomføring av EU-regelverket

Det er i norsk interesse å bidra til å redusere de økonomiske sosiale forskjellene i Europa. I tillegg er det et politisk mål å styrke de bilaterale relasjoner mellom Norge og mottakerlandene gjennom ordningene.

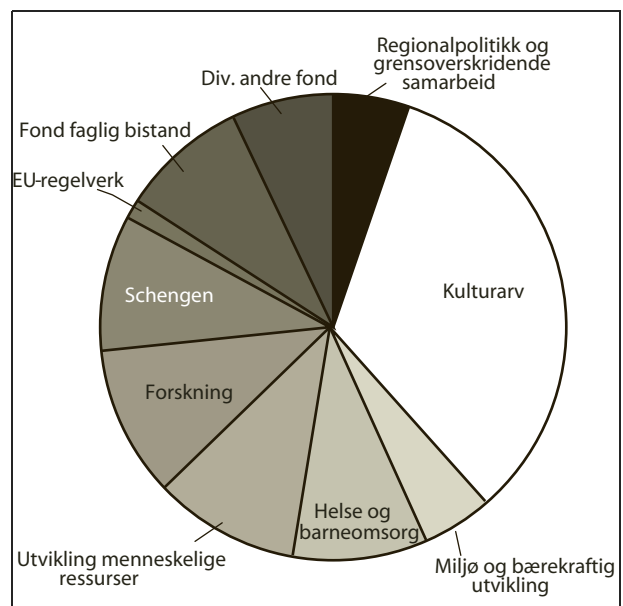
Rammeavtaler med de enkelte mottakerlandene fastlegger nærmere mål og prioriteringer for hvert av landene. Likestilling, bærekraftig utvikling og godt styresett er tversgående hensyn som skal ivaretas i alle prosjekter som støttes.

Rapport 2006

Ved utgangen av 2006 var rundt 65 pst. av midlene gjort tilgjengelig i mottakerlandene enten ved utlysninger av midler til prosjekter eller ved opprettelse av fond. I 2006 ble 91 søknader innvilget, på totalt 131 mill. euro, eller i overkant av 1 mrd. kroner. Tretten av disse gjelder fond; stipend-, frivillige organisasjoner-, såkornfond, samt fond for teknisk assistanse, for til sammen rundt 250 mill. kroner. Seks søknader ble avvist. Det ble i 2006 utbetalt 39 mill. kroner over post 72, og 49,6 mill. kroner over post 73.

De fleste mottakerland kom godt i gang med gjennomføringen av ordningene, og utlysning av midler ble gjennomført eller påbegynt i alle land unntatt Hellas. Det har vært stor interesse for ordningene i mottakerlandene, der man på åpne utlysninger i gjennomsnitt har fått inn søknader for 10 ganger tilgjengelig beløp. Malta, Polen, Slovenia og Tsjekkia er kommet lengst i gjennomføringen, mens Hellas, Kypros og Latvia er kommet kortest. Det er gjennomført årlige møter med mottakerlandene, med fokus på fremdrift, åpenhet i forvaltningen og gode kontrollrutiner. Samarbeidet mellom giverland og mottakerland fungerer bra.

Figuren viser fordeling på målområder av godkjente prosjekter og fond i 2006. Over 1/3 av prosjektene som ble godkjent i 2006 var støtte til kulturarv, dette skyldes at disse prosjektene i mange land har vært prioritert, fordi det er større investeringsprosjekter som tar lang tid. Den relative andelen av kulturarvprosjekter vil bli betydelig redusert kommende år. Miljø og bærekraftig utvikling forventes å bli det største området for ordningene totalt sett. Andre områder hvor det forventes mye støtte er helse og barn, forskning, utvikling av menneskelige ressurser, kulturarv og Schengen-tilpasning.

Figur 9.1 Vedtatte prosjekt 2006 fordelt på målområder

Likestilling og kvinner er ikke et eget målområde definert i avtalene med EU, men kvinne- og likestillingsprosjekter kan støttes som en del av andre målområder. Det er bl.a. gitt støtte til et rehabiliteringssenter for kvinner med rusproblemer i Tsjekkia, og et prosjekt for å støtte personer som er utsatt for vold i nære relasjoner i Warszawa,

Polen. Totalt er det gitt støtte til 6 kvinne- og likestillingsprosjekter på totalt ca. 41,5 mill. kroner. I tillegg vil det gjennom fondene for frivillige organisasjoner i noen land bli rettet spesiell oppmerksomhet rundt kvinner og likestilling.

Gjennom kontakt og informasjonsutveksling med fagdepartementer, institusjoner, frivillige organisasjoner, arbeidslivets parter og norsk næringsliv, la Utenriksdepartementet til rette for at norske aktører skal kunne nyttiggjøre seg muligheter under ordningene der det er naturlig. Av de 91 søknader som ble innvilget i 2006 hadde 9 prosjekter norsk samarbeidspartner. En rekke av de fond som er opprettet vil også legge til rette for styrket bilateralt samarbeid.

Stipendfond ble opprettet i Tsjekkia og Ungarn. De vil bidra med finansiell støtte til utveksling og samarbeidsprosjekter mellom utdanningsinstitusjoner i mottakerlandene og de tre giverlandene. I løpet av 2007 vil stipendfond bli opprettet også i flere andre mottakerland. Senter for Internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) er koordinator på norsk side.

Det skal opprettes fond for frivillige organisasjoner i nesten alle mottakerland, og i 2006 ble det opprettet slike fond i Tsjekkia og Ungarn (på miljøområdet). Den norske Helsingforskomité har bistått i arbeidet med å formidle kontakt mellom norske frivillige organisasjoner og organisasjoner i mottakerlandene.

Norske ambassader i mottakerlandene er aktive i arbeidet for å tilrettelegge for økt bilateralt samarbeid, og flere seminarer og informasjonsmøter er blitt avholdt i Norge og i mottakerlandene. Det er lagt ned mye arbeid med å gjøre informasjon tilgjengelig i Norge og i mottakerlandene, og egne nettsider oppdateres jevnlig med informasjon om status for ordningene og vedtatte prosjekter. I tillegg legges informasjon ut på Europaportalen, og det er opprettet egne hjemmesider om ordningene i alle mottakerland.

Budsjett 2008

Det foreslås bevilget 750 mill. kroner under kap. 116, post 72 EØS-finansieringsordningen og 650 mill. kroner under kap. 116, post 73 Den norske finansieringsordningen. Det foreslås videre at Utenriksdepartementet gis tilsagnsfullmakt på 2 900 mill. kroner under kap. 116, post 72 EØS-finansieringsordningen og 2 500 mill. kroner under kap. 116, post 73 den norske finansieringsordningen, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 74 Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania

Som følge av EØS-utvidelsesavtalen som midlertidig trådte i kraft 1. august 2007 skal Norge etablere to bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania i forbindelse med EØS-utvidelsesavtalen. Forslag til bevilgning knyttet til samarbeidsprogrammene følger under denne posten. Norge støtter i tillegg landene gjennom EØS-finansieringsordningen, se post 72.

Situasjonsbeskrivelse

I følge nevnte avtale skal Norge bidra med totalt 68 mill. euro, omlag 550 mill. kroner, i perioden 1. jan. 2007- 30. april 2009 til etablering av bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania. Bulgaria vil motta 20 mill. euro og Romania 48 mill. euro.

Innretningen og organiseringen av de bilaterale samarbeidsprogrammene for Bulgaria og Romania skiller seg fra den norske finansieringsordningen som ble etablert for de ti nye medlemslandene under utvidelsen i 2004 ved at norske myndigheter står for mottak og oppfølging av aktuelle prosjekter. Utvelgelse av prosjekter skal drøftes i en samarbeidskomité med mottakerlandenes myndigheter. Det overordnede ansvaret for gjennomføring av samarbeidsprogrammene vil ligge i Utenriksdepartementet, men Innovasjon Norge skal stå for forvaltningen. Samarbeidsprogrammene skal bygge på partnerskap mellom aktører fra Norge og de respektive mottakerland. Aktører fra Romania, Bulgaria og Norge kan søke om direkte støtte fra programmene.

I tillegg til private og offentlige aktører åpnes det for deltakelse fra både frivillige organisasjoner og arbeidslivets parter. Støtten skal i sin helhet ytes i form av tilskudd. Bidraget til det enkelte prosjekt må ikke overstige 60 pst. av kostnadene, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støttenivå kan være 85 pst. av de samlede kostnadene, i samsvar med reglene for statsstøtte og offentlige innkjøp i EØS. Støtten kan gå opp til 90 pst. for prosjekter i regi av frivillige organisasjoner og arbeidslivets parter. Nærmere retningslinjer for gjennomføring og administrasjon av de to programmene vil bli utarbeidet. I tråd med avtalen skal administrative utgifter knyttet til forvaltningen av de to samarbeidsprogrammene i sin helhet dekkes innenfor rammen til programmene. I begge landene som omfattes av ordningen er det risiko forbundet med å gi finansiell støtte. Det vil derfor bli lagt stor vekt på krav til kontroll og revisjon i rammeavtalene og regelverket.

Mål

Formålet er å fremme sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria og Romania gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter mellom partnere fra de respektive land. Dette skjer gjennom å identifisere og finansiere gode prosjekter, programmer og fond i mottakerlandene innenfor områdene:

- Effektiv energibruk og fornybar energi
- Reduksjon av utslipp av drivhusgasser, inkludert prosjekter med felles gjennomføring i henhold til Kyoto-protokollen, og andre utslipp til vann og luft
- Fremme av bærekraftig produksjon, inkludert sertifisering og verifisering
- Gjennomføring av Schengen rettsakter, støtte til nasjonale Schengen-planer samt styrking av rettsvesenet i Bulgaria
- Helsesektoren i Romania

Kompetanse- og kapasitetsbygging, innovasjon, forskning og utvikling, teknologioverføring, ut-

veksling av personer og nettverksbygging vil være relevante aktiviteter innenfor ovennevnte prioriterte områder.

Det er i norsk interesse å bidra til å redusere de økonomiske sosiale forskjellene i Europa. I tillegg er det et politisk mål å styrke de bilaterale relasjoner mellom Norge og mottakerlandene gjennom ordningene.

Målsettingene vil bli nærmere konkretisert i rammeavtaler med de to landene som forventes undertegnet og iverksatt høsten 2007. Likestilling, bærekraftig utvikling og godt styresett er tversgående hensyn som skal ivaretas i alle prosjekter som støttes.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 60 mill. kroner. Det foreslås at Utenriksdepartementet gis tilsagnsfullmakt innenfor en totalramme på 200 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>		251 327	270 927
71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>		4 293	3 793
76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>		23 498	25 598
	Sum kap. 118		279 118	300 318

Boks 9.1 Nordområdepolitikken – Langsiktig satsing på kunnskaps- og kompetansebygging, aktivitet og tilstedeværelse.

Regjeringen styrker satsingen på nordområdene ytterligere. Regjeringen foreslår å øke satsingen på nordområdetiltak med 196,1 mill. kroner ut over satsingen i 2007 som innebar en økning på 273,5 mill. kroner. Regjeringen øker dermed over to år satsingen på nordområdetiltak med om lag 470 mill. kroner.

Forslagene innebærer økt satsing på samarbeidet med Russland, samt på forskning, miljø, petroleumskartlegging og urfolksspørsmål – alle prioriterte områder i nordområdestrategien som ble lagt frem 1. desember 2006.

Økningen innebærer 20 mill. kroner mer til tiltak over Utenriksdepartementets budsjett, noe som vil innebære en styrking av prosjektsamarbeidet med Russland, Barents 2020 og det norske formannskapet i Arktisk Råd.

Det foreslås at Miljøverndepartementet får økt bevilgningen til helhetlig, økosystembasert forvaltning av norske havområder, herunder

gjennomføring av Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten med 10 mill. kroner. I tillegg foreslås bevilgningene til havbunnskartlegging gjennom programmet MAREANO over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2008 styrket med 9 mill. kroner. Regjeringen foreslår videre å øke bevilgningen til Olje- og energidepartementet til seismiske undersøkelser av områdene Nordland VII og Troms II med 70 mill. kroner.

Bevilgningene til marin bioprospektering foreslås styrket med 12 mill. kroner over FKDs og NHDs budsjetter.

Bevilgningen til bekjempelse av ulovlig, uregulert og uregistrert fiske foreslås økt med 10 mill. kroner, mens det foreslås satt av fem mill. kroner til prosjektering av nytt, isgående forskningsfartøy. Også bevilgningene til samiske tiltak økes betydelig.

Tabell 9.1 Nordområdesatsingen – økning – i 2008

		Tall i 1000 kr
Dep.	Tiltak	Forslag
UD	Diverse nordområdetiltak	20 000
OED	Seismikk – Nordland VII, Troms II	70 000
MD	Oppfølging av nordområdestrategien	2 500
	Flykartlegging av Svalbard	3 100
	Oppfølging av helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet	10 000
FKD	MAREANO	9 000
	Tiltak for ulovlig, uregulert og urapportert fiske	10 000
	Prosjektering av nytt, isgående forskningsfartøy	5 000
	Marin bioprospektering	5 000
NHD	Reiselivstiltak i nord (Innovasjon Norge)	7 000
	SIVAs aktiviteter i Nordvest-Russland	3 000
	Marin bioprospektering (Forskningsrådet)	5 000
	Utbedring av flyplassen på Ny-Ålesund	10 000
AID	Samisk vitenskapsbygg i Kautokeino	9 600
	Øvrige samiske tiltak	1 200
KD	Utstyranskaffelse til samisk vitenskapsbygg i Kautokeino	15 700
KRD	Innovasjon i Nord-Norge	10 000
	Sum	196 100

Boks 9.1 (forts.)

Oppfølging av nordområdestrategien

Nedenfor følger en redegjørelse for regjeringens arbeid med nordområdene. Redegjørelsen tar utgangspunkt i nordområdestrategiens 22 tiltakspunkter og oppsummerer hva som ligger av styrket nordområdesatsing i forslaget til statsbudsjett for 2008.

Videreutvikle den aktive dialogen med naboer, partnere og allierte om nordområdespørsmål

- Nordområdedialogene videreføres som fokuserte samtaler om spesielle tema: energi, fiskeri, forskning, klima, miljø, skipsfart og annen næringsvirksomhet. Da den svenske utenriksminister sammen med en stor næringslivsdelegasjon besøkte Tromsø og Hammerfest i juni, stod nærings-, forsknings- og utdanningssamarbeid på dagsordenen. Da den tyske utenriksminister besøkte Tromsø og Svalbard i august, var energi- og klimaspørsmål i fokus.
- Dialogen er særlig aktiv med Tyskland, Sverige, Finland, Russland, Frankrike, EU, USA og Canada.

Styrke markering og koordinering av norsk nordområdepolitikk i internasjonale og regionale samarbeidsfora

- I det norske formannskapet i Arktisk råd har klima og bærekraftig aktivitet i nord høyest prioritet. Regjeringen foreslår å styrke bevilgningen til arktisk samarbeid med 5 mill. kroner.
- Gjennom full norsk deltakelse i Den nordlige dimensjon, arbeider vi for et mer omfattende europeisk samarbeid med Russland i nord.
- Regjeringen videreutvikler Barentssamarbeidet blant annet ved etablering av et internasjonalt sekretariat i Kirkenes.
- Mulighetene og utfordringene i nordområdene står også sentralt i vårt arbeid med EU og innen NATO, og i det nordiske samarbeidet.

Videreutvikling av petroleumsvirksomheten i Barentshavet gjennom en aktiv tildelingspolitikk for å følge opp leteresultater og behovet for ytterligere letearealer. Regjeringen vil også legge til rette for økt geologisk kartlegging i nordområdene

- Utbyggingen av Snøhvit er snart gjennomført med betydelige ringvirkninger i nærområdene. En mulig utvidelse av virksomheten vil kunne skje med Goliat, Snøhvit tog II og Nucula. Vi ser for første gang konturene av en betydelig utbyggings- og driftsvirksomhet utenfor Finnmarkskysten.
- Hittil i år er tre letebrønner avsluttet i Barentshavet. Ytterligere 1-2 bores innen årets utgang.
- I TFO 2006 (tildeling i forhåndsdefinerte områder) ble det tildelt fire nye utvinningstillatelser i Barentshavet. Fire av selskapene som fikk tillatelser, er nye i Barentshavet.
- TFO-området i Barentshavet er utvidet i TFO 2007. Tilrettelegging for ytterligere funn og utvinning av tilleggsressurser i Barentshavet vil fremme en god utvikling av infrastrukturen i de modne delene av dette havområdet.
- I 20. konsesjonsrunde vil områder i Barentshavet syd være meget aktuelle. Invitasjon til nominasjon vil finne sted 2. halvår 2007, utlysning i 2008 og tildelinger i 2009.
- I statsbudsjettet for 2008 foreslår regjeringen å bevilge 140 mill. kroner til fortsettelse av seismiske undersøkelser i Nordland VII og Troms II [jf. St.meld. nr. 8 (2005-06) om helhetlig forvaltningsplan], en økning på 70 mill. kroner fra 2007.

Utarbeide et forslag om etablering av en økonomisk og industriell samarbeidszone som omfatter både norsk og russisk territorium i grenseområdene i nord

- Forslag om rammer for felles utvikling av samarbeidssonen ble overlevert Russland i april 2007.
- Russland har gitt en positiv tilbakemelding og det er etablert en dialog om det videre arbeidet.

Boks 9.1 (forts.)

Søke ytterligere tiltak for å lette grensepasseringen mellom Norge og Russland

- Ny visumavtale mellom Norge og Russland ble undertegnet i juni 2007.
- Visumbehandlingstiden ved Norges generalkonsulat i Murmansk er redusert.
- Utvidet åpningstid ved Storskog grensestasjon gjennomføres.
- Bedre service for reisende på Storskog, blant annet gjennom ombyggingsarbeider, gjennomføres i 2007.
- En arbeidsgruppe med bred lokal og regional deltakelse for å utrede ytterligere lettelse i grensepasseringen ble nedsatt høsten 2007 og skal levere sine forslag i løpet av året.

Utrede behovet for nye isgående forskningsfartøy for å øke den helårige norske tilstedeværelsen i nordlige farvann

- En arbeidsgruppe har utredet det faglige behovet for isgående forskningsfartøykapasitet samt ulike alternativer. Arbeidsgruppens rapport ble overlevert i juni 2007 og er til vurdering. Regjeringen foreslår fem mill. kroner til videre utredning i 2008.

Styrke både kunnskapsoppbyggingen i nordområdene og den nordområderelevante forskningen gjennom Forskningsrådet

- Norges forskningsråd har utformet en egen forskningsstrategi for nordområdene, *forskning.nord*. I 2007 er innsatsen innen nordområderelevant forskning gjennom Forskningsrådet anslått til 511 mill. kroner.
- Regjeringen har besluttet å tildele over 320 mill. kroner over 4 år til forskning relatert til Det internasjonale polaråret, som strekker seg fra mars 2007 til mars 2009. Under Polaråret vil det gjennomføres omfattende forsknings- og kartleggingsprosjekter som ikke kan realiseres av ett enkelt land alene.
- Det er i 2007 bevilget 3 mill. kroner til styrking av forskningssamarbeidet mellom Russland og Norge på Svalbard.
- Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2008 å bevilge 4,7 mill. kroner til vitenskapelig utstyr til fiskeriforskning ved Høgskolen i Bodø.
- Regjeringen foreslår også å bevilge 3 mill. kroner til EnergiCampus Nord, en ny ener-

girelatert utdanning i Hammerfest. NTNU, universitetene i Tromsø og Stavanger og høyskolene i Finnmark, Troms og Narvik står bak prosjektet.

- Arktisk universitet er i 2007 tildelt 1,25 mill. kroner i ekstramidler for å etablere et felles mastergradsprosjekt og styrke student- og forskermobiliteten.
- Et nytt nordlysobservatorium ved Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) vil stå klart høsten 2007.
- Kunnskapsdepartementet har startet et arbeid for finne virkemidler for å styrke samarbeidet mellom forskningsmiljøene som har aktivitet på Svalbard.

Styrke sjøsikkerheten i farvannene rundt Svalbard blant annet ved å gjøre havne- og farvannsloven gjeldende og innføre en pliktig kjentmannstjeneste

- Fiskeri- og kystdepartementet forbereder innføring av havne- og farvannsloven på Svalbard.
- Spørsmålet om innføring av pliktig kjentmannstjeneste har vært utredet av Kystverket og er til vurdering i Fiskeri- og kystdepartementet.
- Den nye skipssikkerhetsloven, som trådte i kraft 1. juli 2007, er gjort gjeldende for Svalbard, noe som vil danne grunnlag for å etablere havnestatskontroll på øygruppen.

Styrke samarbeidet med russiske og andre lands myndigheter i kampen mot det ulovlige, uregulerte og uregistrerte fisket med særlig relevans for Barentshavet

- I statsbudsjettet for 2008 foreslår regjeringen å styrke arbeidet mot UUU-fiske med 10 mill. kroner.
- Den nordøst-atlantiske fiskerikommisjons havnestatsregime, samt nasjonale lovendringer for skjerpet kontroll med landinger av all frossen fisk er innført, og følges opp med konkrete kontrolltiltak.
- En norsk-russisk arbeidsgruppe er etablert for å vurdere omfanget av UUU-fiske i Barentshavet.

Boks 9.1 (forts.)

- Utvekslingen av informasjon mellom Norge og Russland om fiskeaktiviteten i Barentshavet er blitt bedre.
- Det er inngått avtaler om kontroll av fiskeressursene bilateralt med EU-kommisjonen og med 15 stater.
- Bruken av elektroniske virkemidler i ressurskontrollen skal styrkes.
- Det er opprettet et nytt statsadvokatembete ved Troms og Finnmark Statsadvokatembeter. Denne kapasitetsutvidelsen er en konsekvens av økt norsk aktivitet og tilstedeværelse i nordlige farvann de senere år. Når Kystvakten oppbringer flere fartøy for UUU-fiske og irettføringen av denne type saker blir stadig mer krevende, med kompliserte juridiske spørsmål og tunge interesser involvert, legger dette økt press på statsadvokatembetet.

Styrket innsats for å følge opp helhetlig forvaltningsplan gjennom kartlegging og overvåking av havmiljøet og forskning på økosystemene og hvordan de påvirkes av menneskelig virksomhet

- St.meld. nr. 8 (2005-2006) om helhetlig forvaltningsplan følges opp kontinuerlig av styringsgruppen for helhetlig forvaltning av det marine miljø i norske havområder (ledet av Miljøverndepartementet). Høsten 2006 ble det dessuten etablert a) en rådgivende gruppe for koordinering av overvåkingen av havområdene, b) et forum for miljørisiko og c) et faglig forum. Disse gruppene leverte sine første statusrapporter til styringsgruppen våren 2007. Flere av de øvrige tiltakene i forvaltningsplanen er igangsatt.
- Systematisk kartlegging av havbunnen i nordområdene gjennom MAREANO-prosjektet ble igangsatt i 2005. I budsjettet for 2008 blir bevilgningen til prosjektet styrket med 9 mill. kroner.
- Det er tatt initiativ til styrket havmiljøsamarbeid med Russland for å fremme helhetlig forvaltning av hele Barentshavet, parallelt med oppfølging av Helhetlig forvaltningsplan på norsk side.

Styrke kartlegging, overvåking og forskning på klimaendringer og miljøgifter i nordområdene

- Som et ledd i oppfølgingen av helhetlig forvaltningsplan er overvåkingen av miljøgifter blitt utvidet og samordnet.
- Forskning og overvåking i nordområdene er også fulgt opp i St.meld. nr. 34 (2006-2007) om norsk klimapolitikk og St.meld. nr. 14 (2006-2007) *Sammen for et giftfritt miljø – forutsetninger for en tryggere fremtid*.
- Ny-Ålesund-symposiet er utviklet til å bli et verdifullt internasjonalt forum for diskusjoner av miljø, klima og bærekraftig utvikling i nordområdene.
- Virksomheten til Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) er blitt styrket i 2007. NIFES overvåker fremmedstoffer i fisk fra de nordlige havområdene og fra oppdrettsnæringen. Bevilgningen til overvåking og analyse av fremmedstoffer er styrket både i 2007 og i forslaget til budsjett for 2008.
- Forskningskonsernet NOFIMA skal være formelt etablert fra 1.1.2008 og vil ha sitt hovedkontor og ett av tre datterselskaper i Tromsø. NOFIMA vil ha et betydelig fokus på marin forskning med utgangspunkt i nordområdene (fiskeri, akvakultur, marin bioprospektering, fôr, mat).

Videreføre engasjementet for atomsikkerhet og beredskap i nordområdene

- Betydelig russisk egeninnsats og et omfattende engasjement fra Norges og andre vestlige lands side gjør at viktige oppgaver vil være løst i løpet av de nærmeste årene. Atomhandlingsplanen skal gjennomgås høsten 2007. Regjeringen legger opp til at nivået på vår innsats i 2008 blir 100 mill. kroner.

Utvikle miljøteknologi for og i nordområdene gjennom styrket FoU-innsats

- Forskningsprogrammene PETROMAKS og DEMO 2000 har flere prosjekter med særlig fokus på nordområdene, herunder miljø, is, geologi, og brønnstrøms-overføringer.

Boks 9.1 (forts.)

- PETROMAKS og DEMO 2000 deltar i industristøttede prosjekter tilsvarende ca. 2 mrd. kroner relatert til konkrete teknologiske innsatsområder.
- Styrket samarbeid mellom Innovasjon Norge, Forskningsrådet og Statens forureningsstilsyn for å fremme utvikling av miljøteknologi generelt.

Sette i gang flere kunnskaps- og utviklingsprosjekter under Barents 2020

- Utenriksdepartementet går inn med 10 mill. kroner i støtte til et prosjekt for å utforme enhetlige standarder for helse, miljø og sikkerhet i Barentshavet. Prosjektet ledes av Det Norske Veritas (DNV) og vil involvere aktører innen skipsfart og petroleumsvirksomhet både på norsk og russisk side. Standardene skal bidra til et sikkerhetsnivå som minst er på linje med det som gjelder for Nordsjøen, og som i tillegg tar høyde for de krevende forholdene i nord. Prosjektet har en ramme på 27 mill. kroner og vil løpe fra september 2007 til juni 2009.
- Det er etablert en interdepartemental arbeidsgruppe og det er gjort et utredningsarbeid med sikte på etablering av et helhetlig overvåkings- og varslingssystem for nordområdene. Man har sett på prosjekter/konsepter som KSATs «Barentshavet på skjerm» og SINTEFs «Nordområdenes Nye Nervesystem» uten å trekke noen konklusjoner på det nåværende tidspunkt. En oppfølgingsplan er utarbeidet.
- Utenriksdepartementet er i ferd med å utvikle et strategisk forskningsprogram med fokus på utenriks- og sikkerhetspolitiske problemstillinger i nordområdene. Programmet vil bli utlyst høsten 2007 og løpe i fem år fra 1. januar 2008, med en totalramme på 25 mill. kroner.
- Utenriksdepartementet har satt av midler over Barents 2020 til å få gjennomført en kartlegging av kompetansebehov og kommersialiseringsmuligheter innen marin bioprospektering. Det er meningen at denne kartleggingen skal skje i regi av regjeringens Ekspertutvalg for nordområdene, som ledes av rektor Jarle Aarbakke ved Universitetet i Tromsø.

Etablere et Nordområdestipendprogram finansiert av Barents 2020-midler

- Programmet er etablert med virkning fra høstsemesteret 2007. Det er avsatt 3,25 mill. kroner årlig.
- Programmet omfatter vel 50 stipender til studenter fra Russland, USA og Canada. Dette er studenter på bachelor-, master- og PhD-nivå som får anledning til å tilbringe et semester ved Universitetet i Tromsø, Universitetssenteret på Svalbard eller nordnorske høyskoler.

Øke satsingen på kultursamarbeid i nordområdene, særlig i Russland

- Arbeidet med å koordinere nordnorsk kulturlivs engasjement i Barentsregionen har ført til økt norsk-russisk samarbeid rundt de faste festivalene i regionen – som Festspillene i Harstad, Varangerfestivalen, Riddu-Riddu-festivalen, Barentsjazz og Barents Spektakel.
- Samarbeidet har også resultert i intensiverte utvekslings- og samarbeidsprogrammer, der Barentssekretariatet, regionale kulturorganisasjoner og myndigheter spiller sentrale roller.
- Urfolksdimensjonen blir fulgt opp i direkte samarbeid med samiske organisasjoner – og som en naturlig integrert del av kulturlivet i regionen.

Vurdere tiltak for å øke rekrutteringen av kompetent og relevant arbeidskraft fra utlandet til nordområdene

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet følger opp dette. Problemstillingen behandles også i arbeidsgruppen som skal se på tiltak for å lette grensepasseringen mellom Norge og Russland.

Stimulere til økt innsats innen bioprospektering og utvikling av nye produkter basert på marine organismer

- Det er i 2007 gitt tilskudd på til sammen 6,5 mill. kroner til kartlegging og utvikling av nye produkter basert på marine organismer gjennom MABIT-programmet og Marbank.

Boks 9.1 (forts.)

- I forslag til budsjett for 2008 foreslås det å styrke satsingen på marin bioprospektering med 12 mill. kroner fordelt på Fiskeri- og Kystdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.
- Det arbeides med en ny havressurslov som også vil inkludere regler for marin bioprospektering. Det tas sikte på å legge frem en lovproposisjon denne stortingssesjonen.

Legge til rette for økt forskning på oppdrett av torsk og andre marine arter

- Innsatsen rettet mot torsk i oppdrett gjennom marint verdiskapingsprogram er styrket i 2007. Denne prioriteringen opprettholdes i 2008.
- Sykdom er en utfordring for videre vekst. Det er derfor våren 2007 i regi av torskenettverket satt i gang et eget prosjekt for å se på mulige tiltak for å bekjempe sykdom. Fiskeri- og kystdepartementet har bevilget 1 mill. kroner i tilskudd til prosjektet.

Vurdere å støtte oppstart av godstrafikk i transportkorridoren fra Sentral-Asia til Nord-Amerika over Narvik havn

- Regjeringen forutsetter at private aktører investerer i prosjektet og videreutvikler konseptet med tanke på lønnsom drift. Det kan i utgangspunktet ikke påregnes statlige tilskudd til realiseringen av prosjektet. Regjeringen arbeider videre med denne saken langs to spor: 1) fremme ideen om en slik transportkorridor overfor transittlandene for å avklare deres holdning, 2) fremme ideen i relevante fora med sikte på mulig støtte eller investeringer fra internasjonale organisasjoner og finansinstitusjoner.

Vurdere om det er grunnlag for å utrede nye transportløsninger som jernbane fra Nikel til Kirkenes og om det er markedsmessig grunnlag for nye flyruter på Nordkalotten

- Jernbanen fra Nikel til Kirkenes vil bli omtalt i Nasjonal Transportplan 2010-2019.
- Samferdselsdepartementet tildelte i begynnelsen av 2007 konsesjoner til drift av tre

flyruter mellom Norge og Nordvest-Russland. Det har vært en merkbar interesse fra flyselskapene om å få konsesjon på disse flyrutene.

- Widerøe startet 21. august 2007 flygninger mellom Kirkenes og Murmansk.

Gjennomføre en bredere analyse av eksisterende transportinfrastruktur og utviklingsbehov i nord i tilknytning til arbeidet med Nasjonal transportplan 2010-2019

- Transportetatene og Avinor er i siste fase av arbeidet med planforslaget til Nasjonal Transportplan 2010-2019. Dette skal oversendes Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet i desember 2007. Planforslaget legges ut til åpen høring og politisk behandling i fylkeskommunene og de største bykommunene med høringsfrist i april 2008. Det legges opp til politiske dialogmøter i samme periode. Stortingsmeldingen om Nasjonal Transportplan 2010-2019 legges fram i desember 2008.

Regjeringens nordområdearbeid begrenser seg imidlertid ikke til oppfølging av ovennevnte tiltakspunkter. Aktivitetsnivået er høyt innen alle sektorer som er omtalt i nordområdestrategien:

Forsvarets aktivitet og tilstedeværelse

- Forsvarets tilstedeværelse og virksomhet er viktig for å skape stabilitet og forutsigbarhet i nord og ivareta norske interesser.
- Elementer fra Sjø- og Luftforsvaret utfører daglig viktige oppgaver som overvåking av luftrommet og havområdene, suverenitetshevdelse og kontroll med fiskeriaktiviteten.
- Et effektivt sivilt-militært samarbeid kan være en kritisk faktor ved håndtering av kriser, særlig i nord hvor avstandene er store og ressursene er meget spredt.
- Store deler av Hærens virksomhet er lagt til Nord-Norge. I hovedsak foregår nå all utdanning av Hærens vernepliktige mannskaper i Nord-Norge.

Boks 9.1 (forts.)

- Som et ledd i oppfølgingen av intensjonene i Soria Moria-erklæringen og nordområdestrategien, har deler av Forsvaret fått tilført økte midler både i 2006 og 2007. Det er lagt særlig vekt på overvåking av havområdene og økt aktivitet for Hæren. Også i 2008 vil Forsvarets aktivitet i nord bli prioritert.
- Langtidsproposisjonen for Forsvaret legges fram for Stortinget våren 2008. Den vil omtale Forsvarets framtidige innretning i nord.

Urfolksspørsmål

- Det ble i 2006 gitt startbevilgning til et vitenskapsbygg ved Samisk høyskole. Et formål med nybygget er å samle samiskspråklige oppgaver og samisk vitenskapelig virksomhet i et større miljø. Brukerne av nybygget er blant andre Samisk Høgskole og Nordisk Samisk Institutt, Sametingets språk- og opplæringsavdeling, Kompetansesenter for urfolks rettigheter og Internasjonalt fag- og formidlingssenter for reindrift. Regjeringen foreslår å sette av 9,6 mill. kroner i 2008 over budsjettet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet og 15,7 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett til utstyrsanskaffelse til bygget.
- Regjeringen viderefører ordningen med tilskudd til Rettshjelpskontoret Indre Finnmark, for å ivareta den samisktalende befolkningens særskilte behov.
- Det tas sikte på at Finnmarkskommisjonen skal være oppnevnt innen utgangen av 2007 og domstolen noe senere. Kommisjonen skal kartlegge eksisterende rettigheter i de områdene Finnmarkseiendommen overtok fra Statskog SF. Domstolen skal behandle tvister som oppstår i den forbindelse.
- Ny reindriftslov trådte i kraft fra 1. juli 2007. Loven bidrar til bedre sikring av reindriftens arealer. Den gir også reindriften en sentral rolle i ressursforvaltningen. Blant annet skal reindriften selv være med å utarbeide regler om beitebruk og reintall.
- Det pågår forhandlinger mellom Norge og Sverige om en ny reinbeitekonvensjon. Forhandlingene er nå inne i en slutfase. En ny konvensjon vil tidligst tre i kraft høsten 2008.

- Det er i 2007 fremforhandlet en ny og mer omfattende reindriftsavtale. Den viderefører i hovedtrekk ordninger som skal legge til rette for økt omsetning av reinkjøtt og stimulere næringen til størst mulig slakteuttak og verdiskaping.
- Regjeringen oppnevnte 30. juni 2006 et utvalg som fikk i oppdrag å utrede samers og andres rett til fiske i havet utenfor Finnmark («Kystfiskeutvalget for Finnmark»). Utvalgets innstilling vil foreligge som NOU tidlig 2008.
- Utenriksdepartementet har gitt tilskudd til videreføring av en radiokanal for den samiske minoriteten på Kola og til et prosjektsamarbeid med Russland om kompetanseoppbygging og reetablering av familiebasert reindrift på Kola.
- Regjeringen foreslår å øke bevilgningen med 0,5 mill. kroner fra 2008 til Norges Forskningsråds samiske program II til urfolksforskning i nordområdene.
- Regjeringen foreslår å styrke virksomheten til Internasjonalt fag- og formidlingssenter for reindrift og Gáldu-Kompetansesenter for urfolks rettigheter fra 2008 med til sammen 0,7 mill. kroner.

Regional- og distriktpolitikk i nord

- Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift er gjeninnført fra 1.1.2007. Verdien av redusert arbeidsgiveravgift utgjør vel 6 milliarder kroner for de tre nordnorske fylkene. I tillegg er 483,6 mill. kroner avsatt til de tre fylkeskommunene og Innovasjon Norge i statsbudsjettet for 2007, til næringsutvikling og nyskaping i Nord-Norge.
- Hoveddelen av virkemidlene som brukes i Nord-Norge er desentralisert til fylkeskommunene. I tillegg kommer flere tiltak under nasjonale programmer og satsinger. Eksempler på dette er etablering av Norwegian Centres of Expertise (NCE) innen havbruk i Nordland og oppstart av industri-inkubatorer i Hammerfest og Harstad. Inkubatorene skal blant annet styrke den industrien i nord som er rettet inn mot leveranser til olje- og gassvirksomheten.

Boks 9.1 (forts.)

- Kommunal- og regionaldepartementet har fulgt opp «Innovasjonsløft Nord» fra 2006 ved å foreta en bred gjennomgang av innsatsen for å fremme innovasjon i Nord-Norge. I tillegg til de ordinære programmene legger departementet opp til en særskilt innsats i Nord-Norge i 2008 på om lag 10 mill. kroner. Midlene skal bl.a. forvaltes av Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA.
- Det vil være betydelig utbyggingsaktivitet knyttet til petroleumsvirksomhet i Barentshavet syd i årene som kommer. Dette kan få stor betydning for norsk kompetansebygging og for lokal og regional næringsutvikling i tiden fremover. En petroleumsaktivitet i det omfang vi nå ser konturene av, vil være en betydelig vekstimpuls for Finnmark og Troms, og bidra til et betydelig antall arbeidsplasser i regionen. Kommunal- og regionaldepartementet har gjennomført en kartlegging av ringvirkningene som følger av større etableringer.
- Regjeringen lanserer en reiselivsstrategi ved årsskiftet 2007/ 2008.
- Regjeringen har i 2006 og 2007 støttet arbeidet med Den nordlige maritime korridor (NMK). Denne støtten vil bli videreført i 2008.

Folk-til-folk-samarbeidet i nord

- Barne- og likestillingsdepartementet vil også i 2008 bevilge 1 mill. kroner til Barentssekretariatet for multilaterale tiltak og prosjekter på barne- og ungdomsområdet.
- Regjeringen gir støtte til utvekslingsprosjekter for elever og lærere mellom Nordvest-Russland og Troms og Finnmark fylker.
- Det er inngått ny avtale mellom de relevante departementene i Russland, Finland, Sverige og Norge om driften av veilednings- og informasjonskontoret for ungdom (BYCO) i Murmansk.
- Helsesamarbeidet med Russland og innsatsen for å styrke folkehelsen i nordområdene videreutvikles. 35 norsk-russiske kunnskapsbaserte helseprosjekter gjennomføres med tilskudd fra UD's budsjett til prosjektsamarbeid med Russland, hvor Helse- og omsorgsdepartementet disponerer 17,5 mill. kroner.

- Mastergradstudium i folkehelseutdanning er etablert i Arkhangelsk, under ledelse av Universitetet i Tromsø og med støtte fra andre nordiske institusjoner.
- Norge bidrar med støtte til utvikling av fødselsregistre i Murmansk og kartlegging av miljøgifters påvirkning på helsen til mødre og barn.
- Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til prosjektsamarbeid med Russland med 12 mill. kroner.

Sjøtransport – sikkerhet og beredskap

- Etablering av seilingsleder utenfor territorialfarvannet på strekningen Vardø – Røst ble godkjent av IMO i desember 2006. Forskrift om trafikkseparasjonssystem i norsk økonomisk sone på strekningen mellom Vardø og Røst trådte i kraft 1. juli 2007.
- Ny trafikksentral i Vardø er i drift fra 1. januar 2007, med et utvidet samarbeid mellom norske og russiske myndigheter. Dette inkluderer utveksling av trafikkdata.
- Døgnkontinuerlig tilstedevakt ved redningshelikopter-basen i Banak ble innført 1. juni 2007.
- Innføring av døgnkontinuerlig tilstedevakt ved redningshelikopterbasen i Bodø vil skje i løpet av 2. halvår 2007.
- Det arbeides med å ferdigstille en ny multilateral avtale om redningssamarbeid i Barentsregionen. Øvelse Barents Rescue 2007 skal avholdes i oktober 2007 i regi av Finland. Øvelsen involverer Sverige, Russland, Finland og Norge.
- To tverrdepartementale arbeidsgrupper utreder fremtidig aktivitet på henholdsvis Jan Mayen og Bjørnøya/Hopen. Gruppene avleverer samordnede rapporter 1. oktober 2007.

Næringsutvikling

- Innovasjon Norge har styrket sin tilstedeværelse i Kirkenes og Murmansk og har intensivert samarbeidet med INTSOK, SIVA og Barentssekretariatet om Russland som marked.

Boks 9.1 (forts.)

- Norsk næringsforening er etablert i Murmansk på initiativ av Innovasjon Norge og UD.
 - SIVA-senteret i Murmansk, Polarstjerna Innovasjonssenter, er under ombygging og vil gi plass til nye kontorer og til en ny inkubator. Arbeidet ferdigstilles 1. oktober 2007. Senteret rommer i dag 22 bedrifter.
 - SIVA og Innovasjon Norge utreder mulighetene for en ny norsk industripark i Murmansk.
 - Regjeringen tar sikte på å fremme forslag til ny minerallov for Stortinget i 2007-2008. Mineralloven skal bidra til utvikling av distriktenes egne ressurser og til lokal verdiskaping og sysselsetting.
 - Forskningsrådets VRI-program (Virkemidler for regional FoU og innovasjon) har startet opp og de første midler er bevilget. VRI er et av Nærings- og handelsdepartementets viktigste tiltak for forskningsbasert næringsutvikling i nordområdene. Finnmark er et av fylkene som har fått tilsagn om midler.
 - Den sterke prioriteringen av Nord-Norge er videreført i jordbruksoppgjøret 2007.
 - Regjeringen vektlegger prosessene både når det gjelder Sametingets innflytelse på utformingen av jordbrukspolitikken.
- Svalbard**
- For å legge til rette for opprettholdelsen av et robust norsk familiesamfunn i Longyearbyen har regjeringen endret reglene for lønnstrekking på Svalbard slik at alle som er skattemessig bosatt på Svalbard i mer enn tolv måneder får et fradrag i skatt på inntil 7200 kroner (tilsvarer fradrag i lønnsinntekt på ca 60 000 kroner). Det er også innført et eget svalbardtillegg i barne-trygden med virkning fra 2007.
 - Regjeringen har bevilget 20 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett for 2007 til etablering av et dieselkraftanlegg i Longyearbyen. Dette skal kunne konverteres til et biodieselanlegg når biodiesel gjøres kommersielt tilgjengelig. Det er videre lagt til grunn at det resterende investeringsbehovet vil dekkes av Longyearbyen lokalstyre gjennom brukerfinansiering. (Bio)dieselanlegget vil også kunne være første ledd i et eventuelt nytt hovedkraftanlegg.
 - Miljøgebyr for reisende er innført. Inntektene går til Svalbard miljøvernfond som finansierer miljøprosjekter på Svalbard. Styret for fondet har startet sitt arbeid.
 - Regjeringen har innført forbud mot skip med tung bunkersolje om bord innenfor de store verneområdene på Øst-Svalbard. Det er også satt en grense på 200 passasjerer for cruiseskip som ferdes i verneområdene.
 - Arbeidet med å etablere Svalbard Globale Frøhvelv (SGF) er godt i gang. SGF bygges som en fjellhall inne i permafrosten på Svalbard for lagring av dubletter av frø fra hele verden. Sikring av biodiversitet vil få økt betydning i lys av klimaendringene. SGF skal etter planen åpnes i februar 2008.
 - Det skal startes opp ny flyfotografering av Svalbard som grunnlag for produksjon av svært nøyaktige og oppdaterte kart og terrengmodeller for øygruppen. Digitale kart og geografiske informasjonssystemer benyttes i stadig større grad i forvaltningen, næringslivet og til privat turbruk. Nye digitale kart vil også være en betydelig bedring av sikkerheten i forbindelse med redningsoppgaver, samt til å overvåke effekter av klimautviklingen. Regjeringen foreslår 3,1 mill. kroner til tiltaket.

Post 70 Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland

Prosjektsamarbeidet med Russland

Mål

Regjeringen ønsker å styrke samarbeidet med Russland om de samfunnsmessige og positive ringvirkningene av fornybare og ikke fornybare ressurser i nordområdene, samtidig som sameksistens mellom tradisjonelle og nye næringer sikres og områdets rene og unike miljø hensyntas. Det er videre en målsetting for prosjektsamarbeidet å styrke det brede samarbeidet med Russland i nord innen områder som utdanning og forskning, det sivile samfunn, demokratisk deltakelse og kultursamarbeid. Innsatsen mot spredning av smittsomme sykdommer og livsstilsrelaterte sykdommer vil bli prioritert. Arbeidet med å fremme et levende og bredt samarbeid mellom lokale myndigheter, institusjoner, foretak og privatpersoner innenfor Barentsregionen, det såkalte folk-til-folk-samarbeidet, vil bli videreført. Det legges spesielt vekt på å engasjere urfolk og ungdom i prosjektsamarbeidet.

Rapport 2006

I 2006 ble det i alt utbetalt 119,6 mill. kroner til samarbeidsprosjekter med Russland.

Barentssekretariatet forvalter midlene til prosjekter på regionalt nivå og støttet i 2006 nærmere 200 samarbeidsprosjekter. De fleste ble gjennomført innen satsingsområdene kultur og utdanning. Det var i 2006 også et stort antall næringslivsprosjekter som mottok støtte fra Barentssekretariatet. I løpet av 2007 gjennomføres en ekstern evaluering av prosjektarbeidet på regionalt nivå.

Miljøverndepartementet tildelte i 2006 18,8 mill. kroner til miljøvernprosjekter i Nordvest-Russland. Satsingsområder var beskyttelse av de nordlige havområder, grensenært miljøvernssamarbeid, reduksjon av forurensning og programmer for renere produksjon. Videre ble det satset på vern av biologisk mangfold og tverrfaglig samarbeid i Kenozero nasjonalpark. Samarbeid rettet mot vern av miljøet i Barentshavet har hatt spesiell prioritet, herunder i den norsk-russiske havmiljøgruppen. Et større seminar i Moskva om helhetlig forvaltning som fokuserte på prinsipper for økosystembasert forvaltning og mulige overføringsverdier i arbeidet med helhetlig forvaltningsplan for norsk del av Barentshavet, ga anbefalinger til samarbeidsprosjekter som implementeres gjennom bl.a. havmiljøgruppen. Det er også utvekslet informasjon om norsk og russisk regelverk vedrørende petroleumsvirksomhet til havs.

Helse- og omsorgsdepartementet koordinerer den norske innsatsen under Barents helse- og sosialprogram og Partnerskapet for helse og livskvalitet under Den Nordlige Dimensjon. Til helse- og sosialprosjekter i Nordvest-Russland ble det i 2006 utbetalt 15,2 mill. kroner. Det er oppnådd gode resultater innenfor bekjempelse av tuberkulose, hiv og aids og innen utvikling av primærhelsetjenesten, men betydelige utfordringer fordrer videre innsats. Det ble i 2006 igangsatt en ekstern evaluering av prosjektsamarbeidet i helsesektoren, som vil foreligge høsten 2007.

Det 5-årige programmet for prosjektsamarbeid med Russland innenfor høyere utdanning og forskning ble avsluttet i 2006. Det er gitt støtte til institusjonelt og faglig samarbeid mellom norske og russiske utdanningsinstitusjoner innenfor feltene økonomi, administrasjon og sosialt arbeid, og etablert nye studieprogrammer og fagtilbud ved flere nordvest-russiske institusjoner. Et stort antall russiske studenter er blitt kjent med utdanningsystem, samfunn og næringsliv i Norge. Forskning av høy faglig kvalitet er blitt gjennomført på områdene samfunn, miljø- og naturressursforvaltning, og har blitt publisert i internasjonale fagtidsskrifter. Felles feltarbeid er gjort i unike områder i nord.

Utenriksdepartementet utbetalte 31,4 mill. kroner til prosjekter innenfor områdene demokratiutvikling, energi, næringsutvikling og infrastruktur. Programmet for utvikling av unge ledere i offentlig forvaltning og næringsliv, ledet av KS og NHO, er vellykket og besluttet videreført for en ny 3-årsperiode. NHO/KS-modellen vil også bli benyttet av Russland i samarbeid med andre land. Programmet har en høy kvinneandel.

Fengselsamarbeidet med Murmanskregionen er et vesentlig bidrag til fremme av individets rettigheter og sosialt ansvar i kriminalomsorgen. Utdanningstilbud for innsatte, utvikling av tilbud til innsatte som skal løslates, samt kunnskapsoverføring til ansatte i russisk fengselsadministrasjon er styrket.

Det flerårige samarbeidet mellom sysselsettingsmyndighetene i Norge og Murmansk har blitt styrket gjennom opprettelsen av et eget kompetansesenter i Murmansk for arbeidsledige som ønsker arbeid i offshore-relatert virksomhet. Det store norske enøk-prosjekt i Nordvest-Russland er i avslutningsfasen. Det er opprettet seks regionale enøksentra i russisk del av Barentsregionen, som nå har blitt økonomisk selvberende og som kan bidra aktivt til gjennomføring av enøktiltak både i offentlig og privat sektor i de aktuelle regioner.

Ukraina og Hviterussland fikk ODA-status i desember 2005, og utbetalinger ble overført til kap. 164, post 73 Andre ODA-godkjente OSSE-land.

Satsingsområder 2008

Prosjektsamarbeidet med Russland foreslås styrket med 12 mill. kroner i 2008. Økningen vil i hovedsak bli benyttet til styrket innsats på områder som energi, bærekraftig forvaltning av fornybare ressurser, demokratifremmende tiltak samt urfolkssamarbeid.

Regjeringen ønsker fortsatt å støtte utviklingen av et åpent og demokratisk samfunn i Russland, der flest mulig deltar aktivt. Støtten vil hovedsakelig ha form av samarbeidsprosjekter mellom norske og russiske aktører innenfor media og det sivile samfunn.

Regjeringen ønsker å stimulere til grenseoverskridende næringsutvikling også på land. Det vil i denne sammenheng være viktig å bidra til utvikling av både petroleumsrelatert industri og annen type næringsvirksomhet, herunder stimulere til samarbeid mellom leverandør- og servicebedrifter på norsk og russisk side.

Miljøvernssamarbeidet med Russland skal bidra til redusert forurensning i nærområdene, bedre løsning av felles miljøoppgaver, kompetanseutvikling i miljøforvaltningen, og til å fremme russisk deltakelse i internasjonalt miljøvernssamarbeid.

Målsettingen for Norges samarbeid med Russland på helse- og sosialfeltet er å bidra til å styrke folkehelsen med et spesielt fokus på forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer, livsstilssykdommer og integrering av primærhelsetjenester og sosiale tjenester. Under Partnerskapet for helse og livskvalitet under den Nordlige dimensjon har Norge påtatt seg et engasjement for helse i fengslene. Samarbeidet skal videreutvikles i tråd med utviklingen i Russland og i nordområdene, basert på erfaringer og evaluering av tidligere samarbeid.

Barentssekretariatets prosjektmidler vil også i 2008 i første rekke gå til å styrke folk-til-folk-samarbeidet og det sivile samfunn i Nordvest-Russland. Sekretariatet vil prioritere kultursamarbeid mellom profesjonelle aktører, som både indirekte og direkte vil kunne bidra til en økning i antallet kulturarbeidsplasser i nord. Tiltak til forbedring av rammebetingelsene for næringssamarbeid over grensen og støtte til nettverksbygging mellom norsk petroleumsvirksomhet og russisk oljeindustri vil ha prioritert. Et internasjonalt sekretariat for Barents-samarbeidet i Kirkenes vil etter planen bli opprettet i 2008.

Atomsikkerhetstiltak

Mål

Konsentrasjonen av atominstallasjoner og kjernefysisk materiale i Nordvest-Russland representerer fremdeles en potensiell fare for radioaktiv forurensning også for Norge. Atomsikkerhetssamarbeidet med Russland skal bidra til å redusere risikoen for ulykker og forurensning fra disse installasjonene og hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveier. Samarbeidet skal også bidra til å styrke russiske forvaltnings- og tilsynsmyndigheter, og samarbeidet med disse.

Rapport 2006

Det ble i 2006 utbetalt 130,1 mill. kroner over Handlingsplanen for atomsaker. De norske hovedsatsingsområdene i 2006 har vært opphugging av en fjerde utrangert ikke-strategisk atomubåt og fjerning av ytterligere 30 høyradioaktive strontiumbatterier fra fyrlykter langs den russiske kysten i Nordvest-Russland. Arbeidet med å utbedre fysisk sikring og infrastruktur ved Nordflåtens lageranlegg i Andrejevbukta ble videreført. Disse oppgavene sammenfaller med prioriteringene i G8-landenes Globale partnerskap mot spredning av masseødeleggelsesvåpen og -materiale, hvor Norge har deltatt siden 2003. Samarbeidet om sikkerhetstiltak ved russiske kjernekraftverk i våre nærområder har blitt videreført i et noe redusert omfang. Tiltakene gjennomført innenfor de forskjellige tiltaksområdene støtter konkret opp under målsettingen om å redusere forurensningsfaren og sikre spaltbart og strålefarlig materiale.

Satsingsområder 2008

Atomsikkerhetssamarbeidet vil fortsatt være en viktig del av vårt bilaterale forhold til Russland. Konkret og målrettet innsats vil bidra til at Norges høye profil i det internasjonale samarbeidet på dette området videreføres. Ettersom viktige oppgaver finner sin løsning gjennom den internasjonale innsatsen som er etablert, er det rom for en mindre reduksjon i bevilgningene til dette arbeidet. Bevilgningen reduseres med 10 mill. kroner i forhold til 2007. Dette berører ikke innretningen på arbeidet. Regjeringen vil derfor videreføre de etablerte prioriteringer i 2008.

Russiske myndigheter antar at arbeidet med å hugge opp alle gjenværende utrangerte atomubåter vil være fullført innen 2010. Det tas derfor sikte på at norsk bistand til opphuggingen av ikke-strategiske atomubåter blir avsluttet i løpet av 2008, når pågående prosjekter er fullført.

Arbeidet med å fjerning strontiumbatterier i fyrlykter i russisk del av Barentsregionen fortsetter i raskt tempo. Målet er at alle russiske fyrlykter i våre nærområder får erstattet sine radioaktive strontiumbatterier med miljøvennlig teknologi innen 2009.

Prosjektet for fysisk sikring og rehabilitering av lageranlegget for brukt kjernebrensel og radioaktivt avfall i Andrejevbukta vil bli videreført. Her er de tekniske utfordringene store, og tidsperspektivet strekker seg mot 2025. Norge deltar i den internasjonale koordineringsgruppen som bistår russiske myndigheter i å utvikle planer for arbeidet og koordinerer gjennomføringen av praktiske tiltak. I 2008 skal arbeidet fullføres med å rehabilitere kaianlegget for uttransportering av brukt kjernefysisk brensel og fast og flytende avfall.

Støtten til prosjekter ved russiske kjernekraftverk videreføres på et redusert nivå, ettersom den tyngste innsatsen på dette området er tilbakelagt. Det er fortsatt viktig å opprettholde samarbeidet for å kunne yte bidrag til sikkerhetskulturen ved Kola og Leningrad kjernekraftverk, samtidig som dette er viktig for beredskapsarbeidet på norsk side. Regjeringen vil videreføre dialogen med russiske myndigheter om dekommisjonering av de eldste reaktorene og planene for bygging av nye reaktorer ved Kola og Leningrad kjernekraftverk.

Arktisk samarbeid

Mål

Den overordnede målsetningen for det arktiske samarbeidet er å sikre en bærekraftig utvikling i nord og å ivareta områdets store miljøverdier. Bevilgningen skal bidra til en styrket profilering av Norge som polarnasjon og en bedre markering av norske prioriteringer i det arktiske samarbeidet. Hovedtyngden av samarbeidet foregår innen Arktisk råd. Arktisk råd er det viktigste multilaterale samarbeidsforum i nord og det eneste regionale samarbeidsorgan som omfatter alle de åtte arktiske land – Danmark (Grønland, Færøyene), Finland, Island, Norge, Sverige, Canada, Russland og USA. Norge har formannskapet i Arktisk råd fra høsten 2006 til våren 2009. Målet for det norske formannskapet er å styrke det arktiske samarbeidet innen helhetlig ressursforvaltning og klimaendring, og også bidra til en effektivisering av rådets arbeid. Det er også en ambisjon å øke den politiske oppmerksomheten om organisasjonen. Det er etablert en lengre planleggingshorisont ved et samarbeid med Danmark og Sverige som har ansvar for de to neste formannskapsperiodene etter Norge. I samarbeid med Danmark og Sverige er det etablert et sekretariat for Arktisk råd lokali-

sert i Tromsø. Sekretariatet har tre stillinger og vil som et minimum være i drift fram til 2013 og underlagt det til enhver tid sittende formannskap.

Rapport 2006

Bevilgningen for 2006 ble i hovedsak brukt til norske prosjekter innen Arktisk råds arbeid med bærekraftig utvikling. Til sammen ble det utbetalt 3,2 mill. kroner i 2006. Av dette gikk 1 mill. kroner til studier av arktisk økonomi, 800 000 kroner til kvinners deltakelse i ressursbaserte næringer og 750 000 kroner til drift av reindriftssenteret.

Satsingsområder 2008

Sentrale prioriteringer for Norges formannskap i Arktisk råd er helhetlig ressursutnyttelse, klimaendring og effektivisering av samarbeidet. For 2008 foreslås en videreføring av norskinitierte Arktisk råd prosjekter. Basert på forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten er det igangsatt en studie av arktisk havmiljøforvaltning med sikte på å utnytte landenes beste erfaringer. Klimastudien *Arctic Climate Impact Assessment* følges opp med en analyse av status og virkninger av havisens tilbaketrekning, smeltingen av Grønlandsisen og redusert permafrost/snødekke. Dette er sentrale utviklingstrekk i nord med store regionale og globale konsekvenser. Videre er det igangsatt et bredt samarbeid om tilpasning til klimaendring i Arktis med spesialstudier på arktisk økonomi og reindrift.

Man tar også sikte på å fortsette arbeidet med å dokumentere og redusere alvorlig miljøforurensning i Arktis, følge opp og utdype dokumentasjonen av den sterke klimaendringen som finner sted i Arktis, profilere norsk forskning, støtte utvalgte samarbeidsprosjekter for bærekraftig utvikling, samt bidra til kapasitetsbygging hos urfolk i nord.

Det vil være viktig å sikre tilstrekkelige midler til drift av sekretariatet i Tromsø, slik at sekretariatet kan fungere etter hensikten og tilføre arbeidet i Arktisk råd en merverdi i form av institusjonell hukommelse og operasjonalitet.

Regjeringen vil også satse på utvalgte prosjekter i Antarktis for å støtte opp under norske interesser som en bipolar nasjon.

Barents 2020

Mål

Barents 2020 ble etablert høsten 2005, og er regjeringens satsing på forskning og teknologiutvikling i nordområdene. Formålet er å skape arenaer for samarbeid med norske og utenlandske kompetan-

semiljører, samt å etablere prosjekter som over tid øker eller fornyer våre kunnskaper om nordområdene.

Rapport 2006

Arbeidet med Barents 2020 konsentrerte seg i 2006 om å identifisere prosjekter som over flere år kan øke våre kunnskaper om nordområdene. Retningslinjer og prosedyrer ble utarbeidet. 9 mill. kroner av bevilgningen for 2006 ble derfor overført til 2007 som er identifisert som oppstartsperioden for programmet.

Satsingsområder 2008

Regjeringen vil i 2008 videreføre prosjekter påbegynt i 2007. «Barentshavet på skjerm» vil bidra til å skape et fullstendig kunnskapsgrunnlag for ressursforvaltningen i Barentshavet. Ordningen med nordområdestipender foreslås videreført med 3,25 mill. kroner. I 2007 ble det etablert et strategisk forskningsprogram for nordområdene i regi av Norges forskningsråd, med en foreslått ramme på 20 mill. kroner over fire år. Programmet foreslås videreført med 5 mill. kroner i 2008. Videre vil regjeringen i 2008 etablere et HMS-prosjekt med Russland, som er ment å skulle skape felles forståelse av HMS-arbeid og praksis i forbindelse med petroleumsvirksomhet i Barentshavet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget kr 270 927 000 over kap. 118, post 70, som tentativt fordeles på de fire innsatsområdene som følger:

- prosjektsamarbeidet med Russland 123,327 mill. kroner
- atomsikkerhetssamarbeidet med Russland 100 mill. kroner
- arktisk samarbeid 15 mill. kroner
- Barents 2020 32,6 mill. kroner

Det foreslås videre at Utenriksdepartementet gis tilsagnsfullmakt på 188 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 71 Fred og demokratiltak (ikke ODA-land)

Mål

Midlene vil i sin helhet bli benyttet til freds- og forsoningsprosjektene til Institutt for fredsforskning (PRIO). Prosjektene har som mål å utvikle kontakt og forståelse mellom den gresk- og tyrkiskkypriske befolkningen på Kypros, gjennom forsknings-

dialog- og informasjonsprosjekter om konflikten mellom Sør og Nord.

PRIO mottar p.t. kun norsk støtte til sitt arbeid, men vil søke støtte til sin virksomhet på Kypros også fra andre givere, blant annet EU.

Rapport 2006

PRIOs engasjement på Kypros startet i 1997, og ble utvidet med etableringen av PRIO Cyprus Centre i 2005. PRIOs aktiviteter i 2006 omfattet tillitsskapende prosjekter i form av informasjon, dokumentasjon, kapasitetsbygging, dialog mellom representanter for Sør og Nord og forskning. PRIO er den eneste organisasjon av sitt slag på Kypros, med kompetanse som er etterspurt av mange, også av partene på øya. PRIOs arbeid ses på med stor velvilje i det internasjonale miljøet.

Konflikten på Kypros er fastlåst. PRIO-aktivitetene er et bidrag til å videreføre dialogen mellom Nord og Sør om spørsmål som vil måtte avklares uansett hvilken forhandlingsløsning en måtte komme fram til. Deltakelsen av nord-kyprioter i prosjektene bidrar til å motvirke følelsen av isolasjon. PRIO har en viktig tilretteleggende rolle som diskusjonsforum i form av konferanser og seminarer. I 2006 ble det arbeidet med eiendomsspørsmålet, problemene med tyrkisk innvandring i nord, partenes oppfatning av hverandre og hvordan den kan påvirkes samt det sivile samfunns rolle.

Budsjett 2008

Det foreslås bevilget kr 3 793 000 til dette formålet i 2008.

Post 76 Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, kan overføres

Mål

Målet er å bidra til videreutvikling og oppfølging av internasjonale samarbeidsprosesser som har som mål å ivareta viktige miljøhensyn eller bidra til bærekraftig utvikling, med særlig vekt på klima og naturressursforvaltning. Videre er det et viktig mål å bidra til å løse globale miljøproblemer gjennom tilskudd til Den globale miljøfasiliteten (GEF – Global Environment Facility). Utvikling av det globale karbonmarkedet er hovedmålet bak Norges bidrag til Verdensbankens karbonfond. Fondet vil også levere utslippskvoter til Norge.

Rapport 2006

I 2006 ble det utbetalt 25,87 mill. kroner til internasjonale klima- og miljøtiltak.

Norges bidrag til Den globale miljøfasiliteten (GEF) utgjorde 57 mill. kroner. Av dette ble 13,1 mill. kroner (23 pst.) dekket over kap. 118, post 76. Den resterende del av dette bidraget (77 pst.) ble dekket over kap. 170, post 78. I 2006 ble forhandlinger om kapitalpåfylling for GEF sluttført. Det norske bidrag ble videreført på samme nivå for perioden 2006 – 2009. Det ble utbetalt 3,066 mill. kroner i norsk bidrag til det nordiske miljøfinansierings-

selskapet NEFCO og 6,3 mill. kroner til Verdensbankens karbonfond.

I bevilgningen inngår en betydelig satsing på klima. Øvrige bidrag ble målrettet mot bl.a. framtidig internasjonalt klimaregime og opsjoner for kinesisk klimapolitikk.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås derfor bevilget 25 598 000.

Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen

Utgifter under programkategori 03.00 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
140	Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	775 661	808 934	881 434	9,0
141	Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	161 360	162 420	166 920	2,8
Sum kategori 03.00		937 021	971 354	1 048 354	7,9

Utgiftene under programkategori 03.00 foreslås økt med totalt 7,9 pst.

Bevilgningene under denne programkategorien omfatter bevilgninger relatert til administrasjon av offisiell utviklingsbistand (ODA) i utenriks-tjenesten og Norad.

Mål

- sikre at bistandsforvaltningen til enhver tid har kompetent personale og andre ressurser for en resultatorientert og effektiv drift av departementets og Norads virksomhet
- sikre at tilskuddsmidlene forvaltes innenfor rammene av de retningslinjene som til enhver tid gjelder, og at bistandsinnsatsen er i tråd med politiske prioriteringer og føringer
- utvikle informasjonsteknologi tilpasset en global interaktiv utenriks-tjeneste i informasjons- og dokumentbehandling

Situasjonsbeskrivelse

Utenriksdepartementets administrative ansvar og oppgaver er nærmere omtalt under programkategori 02.00. Det er i 2007 opprettet tre ambassade-seksjoner i hhv. La Paz (Bolivia), Bujumbura (Burundi) og Dili (Øst-Timor). En ambassadeseksjon er en underavdeling av en ambassade opprettet i et av utenriksstasjonens biland. Ambassadeseksjoner er etablert fordi det foreligger spesielle oppdrag i bilandet som betinger begrenset norsk tilstedeværelse i landet over noe tid. Ambassade-

seksjoner er i utgangspunktet kun bemannet med en utsendt utenriks-tjenestemann.

Rapport 2006

Betydelig ansvar og oppgaver er delegert utenriksstasjonene slik at konkrete beslutninger knyttet til det bilaterale utviklingssamarbeidet fattes nærmest mulig mottakerne av norske bistand. Hjemmeapparatet konsentreres om de overordnede rammene for samarbeidet.

Som et resultat av fredsavtalen i Sudan, ble norsk diplomatisk tilstedeværelse i Sudan opptrappet ved styrking av ambassaden i Khartoum og etablering av generalkonsulat i Juba i juni 2006. Det er videre etablert et bistandskontor i Juba med deltakelse fra Storbritannia, Nederland, Sverige og Norge, hvis hovedfunksjon vil være å støtte regjeringen i Sør-Sudan. En internasjonal kommisjon, Assessment and Evaluation Commission (AEC) som har en pådriverrolle for fredsavtalen for begge parter, har sete i Khartoum og ledes av Norge.

Satsingsområder 2008

Departementet og Norad skal gjennomgå tilskuddsforvaltningen med sikte på effektivisering gjennom harmonisering av regelverk og rutiner. Det skal etableres enhetlige systemer som sikrer at ordningene blir forvaltet i tråd med lover og regler. Videre skal arbeidet bidra til økt åpenhet omkring departementets tilskuddsforvaltning. PTA (Prosjekt, Tiltak og Avtale) er utenriks-tjenestens system for planlegging/oppfølging av tildeling

av bistands-/tilskuddsmidler, og benyttes i dag for om lag 50 pst. av tilskuddsordningene. Systemet skal videreutvikles og tas i bruk for alle tilskuddsordninger.

Det vises for øvrig til satsingsområder omtalt under programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten.

Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	755 622	795 177	867 677
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 357	13 757	13 757
89	Agio	3 682		
	Sum kap. 140	775 661	808 934	881 434

Kapitlet dekker bistandsadministrasjonen i Utenriksdepartementet og ved utenriksstasjonene, jf. omtale under kap. 100 Utenriksdepartementet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget kr 867 677 000.

Post 01 Driftsutgifter

Post 01 dekker 03-områdets andel av driftskostnader for departementet og utenriksstasjonene. Av regnskapstallet for 2006 var 417 mill. kroner utgifter direkte relatert til drift av stasjonene.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningsforslaget under denne posten dekker utgifter til større anskaffelser og ombygginger i departementet og ved utenriksstasjoner i utviklingsland.

For 2008 foreslås bevilget kr 13 757 000.

Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	161 360	162 420	166 920
	Sum kap. 141	161 360	162 420	166 920

Post 01 Driftsutgifter

Kapitlet dekker administrasjonen av fagetaten Norad. Norad ferdigstilte i 2006 en strategi for etasens virksomhet mot 2010.

For 2008 foreslås bevilget kr 166 920 000.

Programkategori 03.10 Bilateral bistand

Utgifter under programkategori 03.10 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
150	Bistand til Afrika	2 381 984	2 693 500	2 838 500	5,4
151	Bistand til Asia	667 466	797 600	878 600	10,2
152	Bistand til Midtøsten	141 109	170 500	170 500	0,0
153	Bistand til Latin-Amerika	161 173	246 500	261 500	6,1
	Sum kategori 03.10	3 351 732	3 908 100	4 149 100	6,2

Norges samarbeidsland er: Angola, Burundi, Eritrea, Etiopia, Kenya, Madagaskar, Malawi, Mali, Mosambik, Nigeria, Sør Afrika, Sudan, Tanzania, Uganda og Zambia i Afrika, Afghanistan, Bangladesh, Kina, India, Indonesia, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam og Øst-Timor i Asia, Guatemala og Nicaragua i Latin-Amerika samt det Palestinske området. For en del av landene vil Norge ha et langsiktig bilateralt samarbeid med hovedformål å redusere fattigdommen i landet. Her vil samarbeidet primært basere seg på de nasjonale utviklingsstrategiene og bidra til å bygge nasjonale institusjoner. Nivået på og innretningen av bistanden til og dialogen med disse landene vil være slik at Norge blir en sentral utviklingspartner med muligheter for å utøve innflytelse. For andre land vil Norge ha et mer begrenset strategisk, tematisk samarbeid. For noen land, spesielt de mest utviklede av samarbeidslandene, vil en legge vekt på å utvikle et faglig samarbeid, med vekt på områder hvor Norge har særlig kompetanse.

Landenes egne strategier for fattigdomsreduksjon legger rammene for det langsiktige utviklings-samarbeidet. Samarbeidet baserer seg på en bred utviklingspolitisk dialog, der landenes ansvar for egen utvikling, betydningen av godt styresett og behovet for mer effektiv bistand er viktige elementer. I landene hvor Norge inngår bilateralt bistands-samarbeid, tas det sikte på å være en viktig, langsiktig partner med et relativt bredt engasjement. Norge vil være en aktiv partner i arbeidet med å effektivisere utviklingssamarbeidet med det enkelte land. Både samarbeid med myndighetene, frivillige organisasjoner, næringsliv og multilate-

rale organisasjoner på landnivå inngår i dette brede partnerskapet. Samarbeidet skal også bidra til å etablere relasjoner som peker ut over tradisjonell bistand. Derfor er engasjement fra norske frivillige organisasjoner, næringsliv, offentlige institusjoner, kommuner og kulturinstitusjoner viktige deler av partnerskapet. Det langsiktige perspektivet på samarbeidet innebærer at det også vil kunne forekomme perioder med tilbakeslag på viktige områder. I slike perioder vil innretningen av samarbeidet måtte tilpasses og nivået reduseres, men uten at samarbeidet avbrytes.

Det legges opp til en fortsatt økning av støtten gjennom regjeringens fem satsingsområder og til oppfølging av innsatsen for regjeringens satsing på tusenårsmaal 4 og 5 om redusert barnedødelighet og forbedret helse til gravide og fødende kvinner. Den ekstraordinære støtten til land som har kommet ut av konflikt vil fortsette. Regjeringen vil legge vekt på arbeid for miljø og kvinner og likestilling, både som tverrgående tema og som områder der Norge tilbyr støtte til spesifikke tiltak. I diskusjonene om arbeidsdeling, vil Norge i større grad tilby samarbeid på områder der vi har spisskompetanse.

I tråd med Regjeringens klimasatsing, legges det opp til en styrket innsats i Afrika med fokus på tilpasningstiltak og ren energi. I Asia legges det vekt på styrket klimasamarbeid med de store utslippslandene som Kina, India og Indonesia. Det legges også opp til å styrke samarbeidet med land i Latin-Amerika på dette området.

Mange problemer – som forvaltning av felles naturressurser, energiutvikling, klimatilpasning,

handel, hiv og aids og regionale konflikter – krever løsninger som går ut over det enkelte land. Støtte til regionalt samarbeid, gjennom regionale organisasjoner og gjennom samarbeid mellom to eller flere land, utgjør derfor en viktig del av den bilaterale bistanden i alle de fire regionene.

Norge er en aktiv pådriver for en mer effektiv bistand og i arbeidet med å redusere forvaltningskostnadene ved å motta bistand, bl.a. gjennom samordning på giversiden. Arbeidet for å få til en klarere rolle- og arbeidsdeling mellom givere vil bli videreført. I flere land har myndighetene nå en sentral rolle i koordineringen av giverne, bl.a. gjennom felles giverstrategier. Dette stiller store krav til giverne m.h.t. fleksibilitet og forutsigbarhet. Som et ledd i oppfølgingen av FN-reformpanelet, kan det bli aktuelt å endre formen for samarbeidet med FN på landnivå.

Utviklingsland der bistand utgjør en betydelig andel av statsbudsjettet, er opptatt av økt forutsigbarhet for bistandsnivået. Som et ledd i arbeidet med å øke forutsigbarheten, har Norge startet med å gi indikative flerårige tilsagn til samarbeidsland med godkjent fattigdomsstrategi og en positiv styresettutvikling. Det ble i 2006 gitt flerårig indikativt tilsagn til Mosambik, og det tas sikte på å gi slike flerårige indikative tilsagn til Tanzania, Malawi, Zambia og Uganda. Dette vil bli gjort i forbindelse med undertegning av reviderte intensjonsavtaler med myndighetene om rammene for utviklingssamarbeidet med landet.

Etter hvert som landene får på plass bedre systemer for budsjettering og finansforvaltning, tas det sikte på at en økende del av stat-til-stat samarbeidet skal gis som generell budsjettstøtte eller som programstøtte til prioriterte sektorer. Slik støtte vil normalt bli gitt i nært samarbeid med andre givere.

Gjennom tusenårsmålene og landenes fattigdomsstrategier er det etablert et grunnlag for en sterkere resultatorientering i utviklingssamarbeidet. I dialogen med landene og i oppfølgingen av det konkrete samarbeidet, vil det fortsatt bli lagt stor vekt på å dokumentere resultatene av samarbeidet. Norge vil bidra til å styrke landenes kapasitet til å planlegge for og til å måle resultater.

I tråd med forslaget om å oppheve skillet mellom hovedsamarbeids- og samarbeidsland, er bevilgningene til langsiktig samarbeid i Afrika og Asia i budsjettforslaget for 2008 samlet under én post for hver av regionene. Under postomtalen gis det en tentativ fordeling pr. land for landene som mottar mest bistand fra posten.

Ved omfattende og akutte krisesituasjoner vil det kunne være aktuelt å benytte budsjettmidler over denne programkategorien til humanitære formål.

Andelen av den totale bistanden som går over denne programkategorien, vil være på 18,6 pst av bistandsbudsjettet i 2008 (18,8 pst. i 2007).

Kap. 150 Bistand til Afrika

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Afrika, <i>kan overføres</i>	159 665	1 281 500	
71	Mosambik, <i>kan overføres</i>	270 000		
72	Tanzania, <i>kan overføres</i>	340 882		
73	Uganda, <i>kan overføres</i>	129 920		
74	Zambia, <i>kan overføres</i>	235 002		
78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	1 221 517	1 412 000	2 838 500
79	Tiltak i tidligere samarbeidsland, <i>kan overføres</i>	24 998		
	Sum kap. 150	2 381 984	2 693 500	2 838 500

Det er positive trekk ved utviklingen i Afrika de seneste årene, selv om kontinentet fortsatt er preget av fattigdom og store utfordringer. Antall voldelige konflikter har gått ned. Flere land har også

opplevd en positiv økonomisk vekst. Etter to tiår med synkende gjennomsnittlige inntekter, har Afrika sør for Sahara nå registrert en vekst på 1,2 pst. hvert år siden 2000. Det er for tidlig å snakke

om et vendepunkt, men det finnes oppmuntrende tegn til at vekstpotensialet slår rot i flere av landene i regionen.

Samtidig er veksten og fremgangen ulikt fordelt. De ti landene i verden som kommer dårligst ut med tanke på andel av befolkningen som lever på under 1 USD om dagen, ligger alle i Afrika. 41 pst. av befolkningen i regionen lever i ekstrem fattigdom. Og fortsatt er flere land rammet av konflik-

ter. Afrika er det eneste kontinentet hvor forventet levealder har sunket de siste 30 årene. Med den nåværende utvikling vil Afrika ikke nå målet om å halvere fattigdommen innen 2015. Det er landene i Afrika sør for Sahara som har de største utfordringene med å redusere fattigdom og skape utvikling. Veksten må økes ytterligere og fordeles jevner og på varig basis dersom den positive utviklingen skal komme flere til gode.

Tabell 9.2 Indikatorer på situasjonen i utvalgte land i Afrika.

	BNI pr innb. i USD ¹	Bistand pr innb. i USD ²	Menneskelig velferd (HDI- indeksen) ³	Barne- dødelighet (dødelighet pr 1.000 barn) ⁴	Menneskelig velferd justert for kjønns- forskjeller (GDI) ⁵	Korrupsjons- indeks ⁶
	2005	2005	2004	2005	2004	2006
Malawi	160	45	40,0	125	39,4	2,7
Mosambik	310	65	39,0	145	38,7	2,8
Tanzania	340	39	43,0	122	42,6	2,9
Uganda	280	42	50,2	136	49,8	2,7
Zambia	500	81	40,7	182	39,6	2,6
Angola	1410	28	43,9	260	43,1	2,2
Eritrea	170	81	45,4	78	43,1 ⁷	2,9
Etiopia	160	27	37,1	127	35,5 ⁷	2,4
Kenya	540	22	49,1	120	48,7	2,2
Madagaskar	290	50	50,9	119	50,7	3,1
Mali	380	51	33,8	218	32,9	2,8
Nigeria	560	49	44,8	194	44,3	2,2
Sudan	640	50	51,6	90	49,2	2,0
Sør-Afrika	4770	15	65,3	68	64,6	4,6

¹ BNI/innbygger etter «Atlas-metoden»

² Mottatt bistand i USD per innbygger. Kilder: World Development Indicators (Verdensbanken), OECD/DAC statistikk (netto ODA-bistand)

³ Indeksen for menneskelig velferd (HDI-indeksen) er maksimum 100 og minimum 0. Kilde: Human Development Report (UNDP)

⁴ Dødelighet per tusen barn under 5 år. Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken), UNICEF statistics

⁵ Gender-related development index (GDI) er HDI justert for ulikheter mellom kjønn. Maksimum er 100 og minimum 0. Kilde: Human Development Report (UNDP)

⁶ Corruption Perceptions Index (null korrupsjon=10, totalt korrump=0). Kilde: Transparency International

⁷ Tall fra 2003

Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken), UNICEF statistics

Som det fremgår av tabellen, er BNI pr. innbygger i de norske samarbeidslandene lav, med unntak av Angola og Sør-Afrika. I tråd med dette, arbeider Norge med å legge om samarbeidet i Angola og Sør Afrika, mens fattigdomsreduksjon står sentralt i samarbeidet med de øvrige landene. I Sudan, som har en noe høyere BNI pr. innbygger, har den norske bistanden som hovedfokus å støtte opp om

fredsavtalen og bidra til videre stabilisering i regionen. Bistand pr. innbygger varierer mellom landene, men ligger generelt relativt høyt, noe som understreker behovet for å harmonisere og effektivisere bistanden. Barnedødeligheten, dvs. dødeligheten pr. tusen fødte under 5 år, er fremdeles høy, og i enkelte land arbeides det med norsk støtte til vaksinekampanjer og andre tiltak spesielt rettet

mot barn- og mødre dødelighet. Tabellen viser at alle landene, bortsett fra Sør-Afrika, rangeres dårlig når det gjelder korrupsjon. Innsats på dette området står også sentralt i det norske utviklings-samarbeidet.

Verdenssamfunnet har gjennom de siste par år forpliktet seg til å rette et spesielt fokus på Afrikas utfordringer. G8-landenes Afrika-plan, Verdensbankens handlingsplan for Afrika, EUs nye Afrika politikk og andre større aktørers oppmerksomhet mot Afrika har bidratt til en betydelig økning av forespeilet bistand til Afrika. Dette har imidlertid ikke ført til så store overføringer som forventet.

De afrikanske landene legger stor vekt på at det er nødvendig å samarbeide regionalt og å styrke regionale og subregionale institusjoner dersom de skal kunne møte kontinentets utfordringer. Den Afrikanske Union (AU) har blitt styrket som de afrikanske lands sentrale arena, for å utvikle fellesskap om verdier og samarbeid for å løse politiske og økonomiske utfordringer på kontinentet. Unionens utviklingsinitiativ, New Partnership for Africa's Development (NEPAD), har hatt avgjørende betydning for at Afrika i dag i større grad enn tidligere er med på å sette dagsorden for dialogen med det internasjonale samfunnet om utviklings- og sikkerhetsspørsmål. Konfliktløsning og fredsbygging sammen med handel, landbruk og investeringer i grunnleggende infrastruktur er blant de spørsmål som har kommet høyere på agendaen. Africa Partnership Forum (APF) har utviklet seg til en viktig møteplass for kritisk dialog mellom Afrika og det internasjonale samfunnet. Forumet spiller en viktig rolle ved å sette fokus på prioriterte oppgaver og for å følge opp de forpliktelsene som det internasjonale samfunnet og afrikanske land har tatt på seg i forhold til å øke innsatsen for økonomisk utvikling, fattigdomsbekjempelse, demokrati og menneskerettigheter.

Flere afrikanske land tar nå tak i utfordringer i tilknytning til styresett og korrupsjon. Ordningen med nasjonale gjennomganger av styresett, den såkalte «African Peer Review Mechanism (APRM)», er et svar på denne utfordringen hvor Afrika selv styrer og gjennomfører prosessen. 27 land har hittil sluttet seg til ordningen. Gjennomgangene legges opp som brede prosesser, der store deler av samfunns- og organisasjonsliv trekkes med. På denne måten søkes det å forankre styresett nasjonalt og fremme debatt om dette i landet.

Afrika er det kontinent hvor bistand er viktigst som finansieringskilde for utviklingen. Det er nedlagt betydelig arbeid i å effektivisere bistanden til de afrikanske landene, blant annet gjennom oppfølging av Paris-erklæringen for giverharmonisering. Landenes nasjonale fattigdomsstrategier eller utvik-

lingsplaner er fortsatt det sentrale utgangspunktet for en samlet giverinnsats. I flere land har arbeidet med felles strategier for samarbeidet mellom mottaker og givere kommet langt, men det er en krevende prosess. Giverlandene forplikter seg nå, i større grad enn tidligere, til å underlegge seg en arbeidsdeling i de enkelte land. Trenden går også i retning av å benytte budsjetstøtte og sektorstøtte som samarbeidsform, selv om prosjektstøtte fortsatt er den dominerende samarbeidsformen samlet sett. Forutsigbarhet i overføringer og støtte gjennom landets egne budsjettssystemer tillegges økt vekt, men byr på dilemmaer i land der demokratiutvikling og menneskerettigheter viser en negativ utvikling, og der de offentlige finansforvaltningssystemer er svake. Dialogen mellom budsjetstøttegiverne og landets myndigheter er blitt en viktig arena for å følge opp denne utfordringen.

Utviklingssamarbeidet i Afrika vil følge opp regjeringens fem satsingsområder både gjennom tematisk innsats og som tverrgående temaer integrert i andre programmer. Gitt landenes ulike situasjon vil innretningen av utviklingssamarbeidet variere for å imøtekomme ulike behov. I tråd med regjeringens føringer vil særlig fokus gis kapasitetsbygging og kompetanseoverføring på områder der Norge har spisskompetanse. Norge vil også fortsatt bidra til å styrke landenes evne til å levere velferdstjenester innen helse og utdanning. Denne støtten vil primært gå gjennom budsjetstøtte, sektorprogrammer og i noen grad enkeltprosjekter.

Krig og konflikt er den største trussel mot vekst og fattigdomsbekjempelse i Afrika. Støtten til konflikthåndtering og fredsbygging har derfor høy prioritet, og det legges vekt på samarbeidet med regionale og sub-regionale organisasjoner. Den afrikanske union (AU) har et klart mandat innen området fred og sikkerhet. Etter behandling i AUs Freds- og sikkerhetsråd kan organisasjonen beslutte å sende fredsbevarende styrker til et konfliktområde eller å treffe tiltak for hindre utviklingen av en alvorlig konflikt. AU har også vedtatt en politikk for hvordan AU og afrikanske land kan bidra til gjenreising av samfunn som har vært ødelagt av konflikt. Organisasjonen har imidlertid ikke tilstrekkelig kapasitet og ressurser i forhold til de oppgaver den står overfor. Dette gjelder også for de sub-regionale organisasjonene som Economic Community for West Africa (ECOWAS) i Vest-Afrika, Intergovernmental Authority on Development (IGAD) i Øst-Afrika og Southern African Development Community (SADC) i det sørlige Afrika. Disse organisasjonene er en del av den afrikanske sikkerhetsarkitekturen, men har en utfordring i å fylle denne rollen. Norge arbeider for å inngå en samarbeidsavtale med AU der støtte til

fredsbygging og konflikthåndtering står sentralt. Et særskilt fokus fra norsk side er støtte til de sivile komponentene i AUs fredsoperasjoner hvor AU har anmodet Norge om å bidra til samordning av internasjonal støtte.

Mangel på tilstrekkelig og stabil energitilførsel er et hinder for vekst, investeringer og utvikling på det afrikanske kontinentet. Samtidig er mange av landene rike på petroleumsressurser og vannkraft og har et uutnyttet potensial når det gjelder fornybar energi. Norge har kompetanse på disse områdene og er en etterspurt partner. Innsatsen innen energisektoren blir derfor trappet opp gjennom to initiativ, Olje for utvikling og Ren energi for utvikling. På petroleumssiden vil den norske støtten fortsatt prioritere forsvarlig forvaltning av ressursene hvor godt styresett, anti-korrupsjonsarbeidet og miljø står sentralt. På kraftsiden vil det foruten støtte til nasjonale tiltak gis prioritet til regionale satsinger. Dette er også et bidrag til å bedre rammebetingelsene for privat sektor. I det sørlige Afrika koordinerer Norge givernes samarbeid med SADC på el-sektoren og støtter SADC på kraftsektoren, og innenfor Nilensamarbeidet har Norge en lederrolle i å fremme regional krafthandel. Det tas videre sikte på å bistå samarbeidsland med utvikling av fornybar energi som vind, bio og solenergi. Innsatsen innen fornybar energi gir også gode klimagevinster. Det tas sikte på å bistå samarbeidsland med å utvikle prosjekter som kan godkjennes under Kyotoprotokollens regelverk for oppnåelse av klimakvoter.

Miljøforringelse og fattigdom må sees i sammenheng. Afrika har store miljøutfordringer, og klimaendringene vil utgjøre en av de største utviklingsutfordringene for Afrika neste tiår. Støtten til tiltak som bidrar til klimatilpasning, å forebygge miljøforringelse og bedre miljøet, trappes opp. Bærekraftig forvaltning av naturressursene vil stå sentralt i dette, både når det gjelder energi, vannressurser, marine ressurser og landbruk. Klima og miljøutfordringene er en del av årsaken til matvarekrisene som rammer Afrika med jevne mellomrom. Klimaendringene som vil ramme Afrika hardt øker utfordringene når det gjelder utvikling og bruk av ren energi og tiltak for tilpasning og redusert sårbarhet. Det legges opp til økt satsing på å følge opp områdene klima, miljø og ren energi.

Kvinnens stilling er svak i de fleste afrikanske land. Støtten til å styrke kvinners stilling og fremme likestilling vil ha høy prioritet. Dette vil sikres både gjennom tydeligere ivaretagelse av kjønnsperspektivet i samarbeidet generelt og ved støtte til særskilte tiltak. Videre vil støtten til hiv/aids arbeidet videreføres, også som en regional sat-

ting. Mer enn 26 millioner mennesker i regionen lever med hiv og aids og det er avgjørende for utviklingen på kontinentet at epidemien kommer under kontroll.

Forholdene for lesbiske, homofile, bifile og transeksuelle er svært vanskelig i mange afrikanske land. Norge vil forsvare menneskerettighetene og arbeide for at det skal være lettere å leve slik man ønsker. Norge vil derfor søke å støtte organisasjoner som jobber for homofiles rettigheter. Dette er en prosess som krever langsiktighet og god dialog.

Kampen mot korrupsjon vil fortsatt stå sentralt i det norske samarbeidet, både i dialogen med myndighetene og gjennom støtte til særskilte tiltak på myndighetssiden og gjennom det sivile samfunnet. Norge vil bl.a. støtte enkelte afrikanske land i deres implementering av Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) som har til formål å sikre åpenhet og kontroll med inntektsstrømmene fra utvinningsindustrien til myndighetene. Norge vil støtte demokratiske institusjoner og systemer, herunder uavhengige medier, som kan fremme en effektiv stat og spesielle tiltak for å bekjempe korrupsjon.

Tanzania og Mosambik er definert som pilotland for ett FN på landnivå som del av reform av FN og vil motta ekstra støtte i denne forbindelse.

Mål

Målet for Norges samarbeid med land i Afrika finansiert over regionbevilgningen er å bidra til fattigdomsbekjempelse og utvikling av godt styresett. Basert på situasjonen i det enkelte land og landenes egne fattigdomsstrategier skal bevilgningen for 2008 brukes til å støtte opp om:

- Godt styresett, herunder gjennom budsjettstøtte
- Miljørettede tiltak og klimatilpasning
- Likestilling samt kvinner og barns rettigheter
- Utdanning og helse, herunder tusenårsmål 4 og 5
- Økonomisk utvikling

Det vil også bli gitt støtte til regionale tiltak, og samarbeid mellom enkeltland.

Post 78 Regionbevilgning for Afrika, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Malawi

Den økonomiske situasjonen i Malawi ble kraftig forbedret i 2006. BNP-veksten økte til nærmere 8 pst., i første rekke som resultat av økt jordbruks-

produksjon. Inflasjonen er redusert til 9 pst. Finanspolitikken anses fremdeles som god, selv om utenlandsk gjeldslette og opptakten til 2009-valget har skapt forventninger om økte offentlige utgifter. Husholdsundersøkelsen fra 2005 viste at halvdel av Malawis vel 12 millioner mennesker levde under fattigdomsgrensen. Nyere undersøkelser viser imidlertid en viss reduksjon; også for gruppen ekstremt fattige. Selv om Malawi fortsatt er et av verdens fattigste land, er det en positiv utvikling med pågående offentlige reformer, institusjonsbygging og infrastrukturutvikling. Presidentens handlingsrom begrenses imidlertid av at hans parti har mindretall i Parlamentet. Langvarig strid mellom Regjeringspartiet og de to største opposisjonspartiene har over tid medført store utfordringer knyttet til Parlamentets beslutningsdyktighet. Konflikten har hatt en uheldig effekt på styresettsituasjonen. Perioden fram mot valget i 2009 vil være avgjørende for demokratiutviklingen i landet. Til tross for en positiv trend, er korrupsjon fortsatt et omfattende problem.

Norsk støtte til Malawi bygger på landets nasjonale fattigdomsstrategi. Støtten konsentreres rundt styresett inkludert budsjettstøtte, tjenestelevering på helse, hiv og aids, miljø- og naturressursforvaltning samt klimatilpasning gjennom bærekraftig landbruk. Særlige tiltak for å bekjempe vold mot kvinner og menneskehandel unngås i samarbeidet.

Mosambik

Mosambik kan vise til en økonomisk realvekst på vel 8 pst. det siste året, men veksten er ujevnt fordelt. Det føres en markedsorientert økonomisk politikk. Parlamentet og det sivile samfunn er meget svake, og det er tendenser til at en elite dominerer både politisk og økonomisk. Regjeringspartiet Frelimo har siden 1975 vært det statsbærende parti. Den største utfordringen for videre demokratisering i Mosambik er å få en mer aktiv opposisjon og større grad av politisk pluralisme. På tross av at grunnleggende menneskerettigheter er nedfelt i grunnloven, utgjør fattigdom og korrupsjon betydelige hindre for at menneskerettighetene blir innfridd, spesielt for kvinner. Regjeringens anti-korrupsjonsstrategi fokuserer på mange viktige tiltak, men det er store utfordringer knyttet til gjennomføringen av strategien. Blant annet er framdrift i reformer på grunnleggende områder som justis- og domstolssektoren svak. Bistand utgjør om lag 40 pst. av nasjonalinntektene og 50 pst. av statsbudsjettets utgiftsside, og giversamfunnet har betydelig innflytelse på myndighetens utviklingspolitikk.

Norsk støtte til Mosambik bygger på landets fattigdomsstrategi. Ny intensjonsavtale fra 2006 med Mosambik angir hovedsamarbeidsområdene helse, naturressursforvaltning/miljø/fiskeri og energi, samt godt styresett, inkludert budsjettstøtte.

Zambia

Zambia hadde en positiv økonomisk utvikling i 2006 med fortsatt makroøkonomisk stabilitet og 6 pst. vekst. Inflasjonen var ved utgangen av året på under 10 pst., for første gang på flere tiår. Mye av veksten i 2006 skyldtes økt produksjon av kopper og høye kopperpriser, samt økt eksport av landbruksprodukter. Samtidig har det vært en markant oppgang i utenlandske investeringer, først og fremst i gruvesektoren, men også til turistnæringen og andre sektorer. Økonomisk fremgang har imidlertid bare i begrenset grad ført til fattigdomsreduksjon, selv om den har snudd en negativ trend. Mens den absolutte fattigdomsraten i 2004 var på 68 pst., vil den bevege seg ned mot 60-62 pst. i løpet av 2007. Det ble avholdt president- og parlamentsvalg i 2006, som av uavhengige observatører ble ansett som fritt og rettferdig. Grunnlovsreform betraktes imidlertid som nødvendig for å ytterligere konsolidere Zambias demokrati. Fremdriften i viktige nasjonale reformprosesser, herunder privatsektorreform og desentralisering er svak.

Norsk støtte til Zambia bygger på prioriteringer i landets nye nasjonale utviklingsplan, og konsentreres om styresett inkludert budsjettstøtte, miljø og naturressursforvaltning samt utdanning. Anti-korrupsjonsarbeid og mer åpenhet rundt offentlig forbruk er sentrale utfordringer.

Burundi

Etter nærmere 13 år med væpnet intern konflikt har Burundi siden august 2005 hatt en demokratisk valgt regjering. Dette er den lengste perioden med demokratisk styre i landets historie, og til tross for fortsatte utfordringer synes den politiske situasjonen i landet relativt stabil. Burundi er i dag et av verdens fattigste land. Fattigdom er identifisert som en av de største utfordringene for å sikre fortsatt fred i landet. Fred i Burundi vurderes som et viktig bidrag for å sikre stabilitet og utvikling i hele Great Lakes regionen. Norges engasjement i Burundi har økt som et bidrag til å sikre fred, stabilitet og utvikling både i Burundi og dermed også i hele regionen. I 2006 besluttet Norge å opprette en ambassadeseksjon i Bujumbura. Norge er viseformann i FNs Fredsbyggingskommisjon og leder kommisjonens arbeid knyttet til Burundi.

Norsk bistand til Burundi vil være et bidrag til å sikre overgangen fra konflikt til fred i landet. Den norske støtten vil i all hovedsak kanaliseres som budsjettstøtte gjennom Verdensbanken. Norge fortsetter å støtte tiltak rettet mot varige løsninger for tidligere flyktninger og internt fordrevne. Den norske innsatsen i Burundi har fokus på oppfølging av sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet.

Uganda

Uganda ble på 90-tallet referert til som en av suksesshistoriene innen bistand. Imidlertid har Uganda de siste årene opplevd en viss stagnasjon når det gjelder fattigdomsbekjempelse. Den økonomiske veksten er redusert til om lag 5 pst. og trues ytterligere av en alvorlig energikrise. Befolkningsveksten på 3,4 pst., en av de høyeste i verden, reduserer effekten av den økonomiske veksten. I løpet av de siste årene har det også vært en noe bekymringsfull utvikling både når det gjelder økonomisk og politisk styresett. Risikoen ved å gi bistand til Uganda har derfor økt. Forsøkene på politiske innstramminger og underminering av rettsstaten har imidlertid blitt møtt med sterke motkrefter både fra det sivile samfunn, media, politikere tilhørende både opposisjonen og regjeringspartiet, og ikke minst statlige etater selv. Valget i 2006 ble gjennomført på en tilfredsstillende måte rent teknisk, men opposisjonen påklaget valgresultatet til høyesterett, som pekte på en rekke ikke-demokratiske forhold ved valget. Opposisjonen økte likevel sin representasjon i parlamentet og det er rom for opposisjon og motstand. Utfordringen består i å sørge for tilstrekkelig politisk rom for å sikre de institusjoner som er viktig for en demokratisk og positiv utvikling. Forhandlinger mellom myndighetene og opprørshæren LRA (Lord Resistance Army) om fred i Nord-Uganda gir håp om en slutt på den lange konflikten og befolkningens lidelser som følge av den. Prosessen er imidlertid svært sårbar og vanskelig.

Norsk bistand til Uganda støtter opp om landets egen innsats for å redusere fattigdommen i landet, og til en fredelig løsning av landets interne konflikter. I rammen av Ugandas felles giverstrategi, konsentreres norsk støtte om budsjettstøtte, godt styresett inklusiv korrupsjonsbekjempelse og offentlig finansforvaltning, energi og miljøsektoren samt likestilling.

Madagaskar

President Ravalomanana ble gjenvalgt for en ny femårs periode i desember 2006. Valgene ble av

internasjonale valgobservatører ansett som frie og uavhengige selv om enkelte mangler og feil ble påpekt. Mer enn to-tredeler av befolkningen lever under fattigdomsgrensen og livnærer seg i hovedsak gjennom jordbruk. De siste årene har landets økonomi og investeringsklima hatt en positiv utvikling. Men med en befolkningsvekst på nesten 3 pst., er den nåværende vekstraten på litt under 5 pst. (2006) langt fra tilstrekkelig for å få bukt med den omfattende fattigdommen. Landets fattigdomsstrategi har som ambisjon å sikre fortsatt stabil økonomisk vekst og er fundert på tre søyler: Godt styresett; bedre fordelingspolitikk, samt bedre tilgang på offentlige tjenester, spesielt utdanning og helse.

Norsk støtte til Madagaskar bygger på landets egne planer for fattigdomsbekjempelse. Styresett og utdanning videreføres som hovedsektorer for samarbeidet. En ny bilateral avtale om samarbeidet mellom Norge og Madagaskar planlegges undertegnet ved årsskiftet 2007/2008.

Etiopia

Etiopias beslutning om en reduksjon i staben ved den norske ambassaden, begrenser kapasiteten til forvaltning av bilateralt utviklingssamarbeid. Nesten 50 pst. av Etiopias BNP kommer fra landbrukssektoren og økonomien varierer med nedbørmengden. Til tross for at Etiopia har hatt en gjennomsnittlig vekst på drøye 6 pst. i perioden 2002 – 2006, fikk nærmere 10 millioner mennesker matvarebistand i 2006. Myndighetene har betydelige finansieringsproblemer som følge av stopp i budsjettstøtte etter valgene i 2005, og gjennomføringen av Etiopias fattigdomsstrategi er forsinket. Reformene i offentlig forvaltning går langsomt og har liten forankring i befolkningen. Giverne er enige om at bistandsdialogen må knyttes til dialog om styresett og menneskerettigheter. Usikkerhet knyttet til de forestående lokalvalgene ved årsskiftet og den regionale spenning i forholdet til Somalia og grensekonflikten med Eritrea, innebærer åpenbare risikoelementer i arbeidet med å nå målene for utviklingssamarbeidet med Etiopia.

Gjennom bistanden til Etiopia bidrar Norge til å støtte opp om Etiopias evne til å takle landets fattigdomsproblemer. Samarbeidet inkluderer tiltak for å styrke demokrati og menneskerettigheter i landet, inkludert kvinners rettigheter og likestilling. Det arbeides også for å bidra til en løsning på vedvarende forringelse av miljø og den sårbare matvaresituasjonen. Hovedtyngden av bistanden til Etiopia går gjennom FN-systemet og frivillige organisasjoner.

Tanzania

Tanzania er inne i en periode med stabil økonomisk årlig vekst på om lag 6 pst. Det internasjonale pengefondet (IMF) er svært positive til de siste års utvikling i Tanzania, i forhold til inflasjon og renteutvikling, økt skatteinnngang og reformer i finanssektoren. Kampen mot korrupsjon blir en viktig indikator på regjeringens reformvilje framover. Den økonomiske veksten, som forventes å overstige 7 pst. i 2007, må øke ytterligere for å holde tritt med befolkningsveksten. Det vil bli viktig å øke inntektene fra utnyttelsen av Tanzanias naturressurser, bl.a. gjennom bedre avtaler med internasjonale selskaper og større åpenhet i forvaltningen av ressursene. Vekst på landsbygda, særlig innen landbruket, blir svært viktig. Tanzania er svært sårbar for klimaendringer. Landbruket er helt avhengig av nedbør, og elektrisitetsforsyningen er i stor grad basert på vannkraft. Den politiske situasjonen er preget av stabilitet. En mer frittalende presse og et mer aktivt parlament gjør at regjeringen i større grad ansvarliggjøres. Dette gjelder bl.a. i kampen mot korrupsjon, en mer effektiv statsadministrasjon og en politisk løsning på konfliktspørsmål knyttet til Zanzibar. Situasjonen på Zanzibar har i mange år ført til spenninger mellom regjering og opposisjon. Forhandlinger mellom partene pågår, og det er håp om en snarlig løsning.

Norsk støtte til Tanzania bygger på landets nasjonale fattigdomsstrategi gjennom budsjettstøtte supplert med støtte til finansforvaltning og korrupsjonsbekjempelse, godt styresett, naturressursforvaltning og energi. Tanzania er også et viktig land i regjeringens satsing på tusenårsmål 4 og 5 om reduksjon av barne- og mødre- og dødelighet. I samarbeidet med FN vektlegges FN-reform på landnivå der Tanzania er et pilotland. Norge støtter opp under finansreformarbeidet og utviklingsdialogen med Zanzibar.

Sudan

Den økonomiske veksten i BNP i Sudan var i 2006 på om lag 11 pst., men den økonomiske utviklingen skjer hovedsakelig i de sentrale områdene i nord. En hovedutfordring for Sudan er de massive forskjellene i inntekter og tilgang til grunnleggende sosiale tjenester.

Gjennomføringen av fredsavtalen fra 2005 mellom nord og sør går saktere enn forventet og på flere sentrale punkter har det vært lite framgang. Dette gjelder særlig forberedelsene til folketelling og valg og spørsmålet om hvor grensen går mellom nord og sør. Det er fortsatt viktig at det inter-

nasjonale samfunn støtter opp om gjennomføringen av avtalen både finansielt og politisk. I Sør-Sudan er det sentrale regjeringsapparatet på plass, mens administrasjonen på delstats- og kommunenivå fortsatt er svakt. Sør-Sudans regjering har tatt viktige skritt for å sikre åpenhet og hindre korrupsjon, men med svak offentlig forvaltning er risikoen for misbruk betydelig. Det legges stor vekt på dette i innretningen av bistanden. Den økonomiske situasjonen for regjeringen i Sør-Sudan er sårbar da over 90 pst. av dens inntekter er overføringer av oljeinntekter fra nord. God utnyttelse av oljeinntektene vil være avgjørende for utvikling og fattigdomsbekjempelse i alle deler av landet.

Den norske støtten gis hovedsakelig til Sør-Sudan og andre krigsrammede områder, men det gis også støtte til nasjonale tiltak som er av betydning for en fredelig utvikling. I tillegg vil Norge ha et direkte bilateralt samarbeid med regjeringen i Sør-Sudan på utvalgte områder og med den nasjonale regjeringen i Khartoum om petroleumsspørsmål. I Sør-Sudan vil Norge arbeide gjennom et giverkontor som opereres i fellsskap av Norge, Sverige, Danmark, Nederland, Storbritannia og Canada.

Andre land

I samsvar med intensjonsavtalen om utviklings-samarbeid med Kenya for perioden 2004-2008, støttes arbeid for å fremme godt styresett og bekjempelse av korrupsjon med særlig fokus på justis-sektoren, offentlig finansforvaltning og sivile samfunnsaktørers rolle.

Samarbeidet med Angola konsentreres rundt energi med fokus på petroleum, godt styresett og menneskerettigheter, og utdanning. Det arbeides med å legge om samarbeidet med en gradvis utfasing av den tradisjonelle bistanden til økt fokus på faglig samarbeid med vekt på petroleumssektoren.

Støtten til Eritrea kanaliseres til de mest sårbare og utsatte gruppene av befolkningen, med fokus på matvaresikkerhet, naturressursforvaltning, samt kvinner og likestilling.

Støtten til Mali konsentreres om styresett og menneskerettigheter, utdanning og bærekraftig forvaltning av naturressursene. Forvaltningen av samarbeidet er delegert til Sverige.

Samarbeidet med Nigeria konsentreres rundt petroleumsforsvaltning og styresett, herunder demokrati og menneskerettigheter med særskilt vekt på kvinners rettigheter. Nigeria er også et viktig land i Regjeringens satsing på tusenårsmål 4 og 5 om reduksjon av mødre- og barnedødelighet.

Samarbeidet med Sør-Afrika konsentreres om miljø- og naturressursforvaltning, forskning og

høyere utdanning, styresett og menneskerettigheter, og energi. Fram mot 2010 arbeides det med å fase ut tradisjonelt, bilateralt bistandssamarbeid og å dreie innsatsen mot faglig samarbeid og regionale utfordringer.

Rapport 2006

Rapport for 2006 gjenspeiler budsjettstrukturen før omleggingen etter 2007. For mer utfyllende landvise rapporter vises det til departementets årsrapport over bilateral bistand.

Tabell 9.3 Norsk støtte til utvalgte land i Afrika.

Land	Total norsk bistand	Bistand over kap. 150.
Angola	150 064	108 600
Eritrea	114 802	50 093
Etiopia	268 169	113 268
Kenya	79 134	38 167
Madagaskar	103 249	94 282
Malawi	322 421	269 041
Mali	109 144	64 064
Mosambik	412 137	366 284
Nigeria	18 678	11 055
Sør-Afrika	90 484	43 223
Sudan	686 008	8 590
Tanzania	483 482	413 800
Uganda	323 721	178 928
Zambia	424 762	368 562
Zimbabwe	71 882	17 848

Rapport 2006, post 70 – Malawi

Styresett og menneskerettigheter

Med støtte bl.a. fra Norge er grunnloven revidert. Dette har vært en inkluderende prosess og viktige styresettsspørsmål er løftet fram. Norge har bidratt til at Menneskerettighets-kommisjonen, Ombudsmannskontoret og Antikorrupsjonsbyrået fortsetter sitt virke. Det er med visse unntak god framdrift i behandlingen av korrupsjonssaker. Som følge av fraværet av folkevalgte representanter på lokalt nivå, var Norges direkte støtte til desentraliseringsprosessen svært begrenset.

Helse, hiv og aids

Norge delfinansierte sektorprogrammet for helse og den nasjonale aidskommisjonen. Målinger fra 2004-2006 viser at antallet pasienter på antiretroviral behandling er økt fra 40 000 til 60 000 og barnedødeligheten er sunket fra 133 til 118 pr 1000. Den

norske støtten til Malawi College of Medicine har bidratt til at deres mål om en tredobling av antall utdannede leger pr år til 60 nesten er nådd. Andelen kvinnelige studenter er samtidig økt til nær 40 pst.

Landbruk

Støtten til det nasjonale såfrø- og kunstgjødselsprogrammet bidro til et betydelig maisoverskudd, i motsetning til den alvorlige matmangelen i forrige sesong. Støtten til den nasjonale organisasjonen for småbønder styrket bøndernes forhandlingskraft og kvinnes stilling i organisasjonen, ved at det for første gang ble utnevnt en kvinnelig studieleder. Som leder av givergruppen for landbruk har Norge fått en særlig rolle i dialogen med myndighetene om langsiktig landbruksutvikling. Miljø og bærekraftig forvaltning har vært sentrale problemstillinger i dialogen rundt landbrukssektoren. I tråd med prioritet nummer en i Malawis handlings-

plan for klimatilpasning, ble det i 2006 iverksatt to nye partnerskap med vekt på bærekraftig naturressursforvaltning, irrigasjon og vannforvaltning.

Økonomiske reformer/budsjettstøtte

Samlet sett vurderes oppfyllelsen av indikatorene for budsjettstøtte som tilfredsstillende. Den makroøkonomiske situasjonen er kraftig forbedret i form av økt vekst og betydelig lavere inflasjon og rentenivå. Etterslep i avlevering av statsregnskap og revisjonsrapporter fortsetter å være en utfordring. Støtten til statistikkbyrået har vært et viktig bidrag i produksjon av årlig statistikk om fattigdomsutviklingen i Malawi. Arbeid med revidering av nasjonalregnskapstall ble videreført og en omfattende landbrukstelling ble påbegynt. Den norske støtten til Riksrevisjonen var bl.a. knyttet til opplæring og forbedringer av revisjonsstandarder.

Rapport 2006, post 71 – Mosambik

Helse, hiv og aids

Så godt som hele den norske støtten til helsesektoren gikk til de etablerte giverfondene. 23 nye helsesentre ble ferdigstilt og antall rådgivningsklinikker for ungdom økte fra 89 til 149. Ved utgangen av 2006 mottok 44 100 personer antiretroviral behandling på 150 klinikker, men fremdels mottar bare 20 pst. av de som kvalifiserer til det, behandling. Det ble vedtatt en plan for utdanning av 2000 nye helsearbeidere fram mot 2010. Vaksineprogrammets mål om at 95 pst. av alle barn skal bli vaksinert ble nådd. Norge bidro gjennom UNFPA til at temaene reproduktiv helse, hiv og aids kom inn i pensum på ungdomsskoler.

Energi

Norge støttet utbygging av linjenettet og kapasitetsbygging i energiministeriet og petroleumsinstituttet. I løpet av året hadde 8,5 pst. av befolkningen tilgang til strøm, og målet om å nå 10 pst. i 2009 er realiserbart. Elektrifisering av landsbygda i Gurue, Cuamba, Lichinga og Namacurra ble slutført, og programmet for landsbygdelektrifisering fortsetter. Økt støtte til et svakt energiministerium, med Norge som ledende giver, ble forberedt for oppstart i 2007. Norsk støtte til petroleumssektoren gikk blant annet til Miljøverndepartementet (miljøkonsekvenser). En større evaluering av norsk oljebistand vurderte støtten til Mosambik gjennom to ti-år som svært viktig for utviklingen av rammebetingelsene for sektoren.

Fiskeri

Samarbeidet mellom fiskerimyndighetene og bl.a. Havforskningsinstituttet i Bergen ga positive resultater for forskningsbasert ressursforvaltning, og den norske støtten bidro til økt kompetanse i fiskeriforvaltningen. Forbedret ressursforvaltning bidro til at total fangst økte med 7 pst. Et integrert landsbygdeutviklingsprogram for småskalafiskere viste god progresjon i 2006. Mosambik videreførte arbeidet med kvalitetskontroll og rehabilitering av havner.

Budsjettstøtte

I 2006 ble 65,1 pst. av Mosambiks samlede budsjettmidler brukt på utgiftsområder prioritert i strategien for fattigdomsbekjempelse. Skatte- og avgiftsandelen av BNP var i 2006 14,2 pst., noe i underkant av målsettingen på 14,8 pst. Reformene innenfor finansforvaltning viste framgang. Situasjonen i justissektoren er fortsatt dårlig og det var få resultater å vise til i kampen mot korrupsjon. Norsk støtte til statistikk instituttet styrket forutsetningene for måling av fattigdomsutviklingen, noe som vies stor oppmerksomhet blant både myndigheter og givere.

Korrupsjonsbekjempelse og kvalitetssikring

Norge fulgte opp regjeringens antikorrupsjonsstrategi blant annet ved å skaffe profesjonell hjelp til å følge anbudsprosessene i et større elektrisitetprosjekt.

Rapport 2006, post 72 – Tanzania

Styresett og menneskerettigheter

Reform av lokalforvaltningen og et samarbeidsprosjekt med det norske Finansdepartementet var hovedsatsinger. Norge har bidratt til bedre resultater og rapportering fra revisjon av nasjonalbudsjettet, større åpenhet og deltakelse av parlamentet i kontrollprosessen, generell framgang i finansforvaltningsreform, en positiv start på inkludering av Zanzibar i reformene, oppdatert skattelov, ny lov i 2006 mot å gi gaver til velgere under valg og ny generell lov mot korrupsjon vedtatt i 2007.

Infrastruktur

35 km distriktsvei og 70 km hovedvei ble oppgradert. 45 000 husstander på Zanzibar har fått mulighet for tilkobling til strømmettet. En undersjøisk kabel for å forsyne Pemba med elektrisitet fra fastlandet er under planlegging. Innføring av en revi-

dert og mer bærekraftig elektrisitetstariff er under etablering.

Miljø

Forvaltningen av skogressursene ble forbedret i flere distrikt i Tanzania. Norge finansierte en studie som satte fokus på korrupsjon i forbindelse med tømmereksport fra Tanzania. Norge har bidratt til bedre klima gjennom tiltak som skogplanting, utvikling av mer effektive vedovner for husholdninger og for produksjon av trekull.

Hiv og aids

Støtten til bekjempelse av hiv og aids bidro med utbygging av blodbank, opplæring og utplassering av spesialopplært personell til helsesektoren og tiltak gjennom sivile organisasjoner via et samarbeid med andre utviklingspartnere. Støtten til Haydom Hospital bidro til dekning av helsetjenester til over 400 000 mennesker.

Utdanning

Støtten til høyere utdanning gikk i hovedsak til de tre universitetene University of Dar es Salaam, Sokoine University of Agriculture, og Mzumbe University. Norsk støtte har gradvis blitt dreid mot kvalitative sider blant annet ved forskning og kunnskapsformidling. Antall kvinnelige studenter er nå på ca. 40 pst.

Budsjettstøtte

Norge hadde en strategisk posisjon i ledertroikaen blant giverlandene for budsjettstøtteprogrammet fram til juni 2006. Dialogen om budsjettstøtte gjorde gode framskritt. Sivilt samfunn deltok i gjennomgangen for første gang. Tanzanias oppfyllelse av de vesentligste indikatorene for å gi budsjettstøtte er generelt tilfredsstillende. Tanzania rapporterer også om at giversamarbeidet har vært tidsbesparende for myndighetene og effektiviserende for bistanden.

Rapport 2006, post 73 – Uganda

Styresett og menneskerettigheter

Norge bidro til å styrke sentrale offentlige institusjoner knyttet til godt styresett. I anti-korrupsjonsarbeidet ble det gitt støtte til finansforvaltningsprogrammet FINMAP, til Ugandas riksrevisor, til jussektoren og til media.

Økonomisk vekst og næringsutvikling

Norge støttet kapasitetsbyggingsprogram for Uganda Electricity Transmission Company Limited og for Petroleum Exploration and Production Department i Energiministeriet. Gjennom økonomisk og politisk støtte til National Forestry Authority ble det gitt bidrag til en bedre offentlig forvaltning av skogsektoren.

Sosial utvikling

Norge har i flere år støttet Makerere Universitet, og det er etablert enheter ved hvert fakultet som jobber med integrering av kvinne- og likestillingshensyn. Dette fokuset er også et uttalt mål i universitetets strategiske plan. Sammen med Sveriges statlige bistandsorganisasjon, Sida, har Norge støttet UNIFEM for økt deltagelse og synliggjøring av kvinner i fredsforhandlingene i Nord-Uganda.

Budsjettstøtte

Den norske budsjettstøtten som gis i rammen av Ugandas egen fattigdomsstrategi, er øremerket et fattigdomsfond konsentrert om sosiale sektorer. I henhold til resultater fra årlig budsjettstøttegjennomgang vises det til at fremdriften innen tjenesteleverandør-sektorene, som Norge bidrar til, ble vurdert som generelt tilfredsstillende (helse, utdanning, landbruk, vann og sanitær).

Nord-Uganda

I tillegg til å støtte bestrebelsene for en fredelig løsning på konflikten i Nord-Uganda, gir Norge betydelige midler til tiltak for de mange internt fordrevne i Nord-Uganda.

Rapport 2006, post 74 – Zambia

Utdanning

Gjennom en felles finansieringsordning og et institusjonssamarbeid med det norske Kunnskapsdepartementet bidro den norske støtten til ansettelse av 7100 lærere og ferdigstilling av 151 skoler med 250 nye klasserom. Gjennom strategisk partnerskap med Redd Barna og Kirkens Nødhjelp er det gitt støtte til kirkesamfunns- og lokalsamfunnsbaserte skoler.

Styresett og menneskerettigheter

Gjennom norsk støtte og institusjonssamarbeid mellom norsk og zambisk riksrevisjon har den zambiske riksrevisjonen fått bedre kvalitet og økt

kapasitet. Ni nye provinskontor er etablert. Innen anti-korrupsjonsarbeidet er 81 korrupsjonssaker forfulgt rettslig.

Støtten til justissektoren har bidratt til at mer en 40 000 personer har oppsøkt lokale sentre som gir folk informasjon og råd om rettigheter og hjelp med tvisteløsning. Det ble gitt rettshjelp til folk med lav inntekt i 1500 nye saker. Ventetiden i domstolen er redusert i Lusaka som følge av et nytt rettssalskompleks.

Miljø, naturressursforvaltning og matvaresikkerhet

I nasjonalparkene South Luangwa og Kafue har Norge bidratt til at krypskyting er redusert. Inntektene fra økt turisme i South Luangwa ga ca. 1000 husholdninger inntekter. Et program for naturressursbevarende næringsutvikling ga rundt 40 000 bønder et bedre inntektsgrunnlag og mindre behov for å livnære seg ved krypskyting. Innen matvaresikkerhet og landbruk har en videreført landbruksstøtten via Nederland, og undertegnet ny avtale med Sverige. En omfattende støtte til etablering av et mer miljø- og klimatilpasset jordbruk er påbegynt.

Budsjettstøtte

En gjennomgang av budsjettstøtten viste at denne har vært med på å gi fortsatt solid framgang på områder som makroøkonomi, offentlig finansforvaltning, utdanning og helse. Landet har opplevd lav inflasjon, økt vekst, overskudd i utenriksregnskapet og lave underskudd i statsbudsjettet. Det er økte allokeringer av midler i statsbudsjettet til utdanning og helse.

Rapport 2006, post 78 – Regionbevilgning for Afrika

Angola

Styresett og menneskerettigheter

Institusjonssamarbeidet for å bygge opp kompetanse på statistikk bidro til gjennomføringen av en husholdsundersøkelse som omfattet 12 000 husholdninger. Støtten til rettssektoren bidro til at 895 enkeltpersoner fikk assistanse til å ta opp brudd på menneskerettighetene og sju saker ble ført til høyesterett. Støtte til kurs for sentrale rettsmyndigheter bidro til opplæring om menneskerettigheter i politiet, til etablering av en lovreformkommisjon og til løslatelse av flere hundre fengslede uten lov og dom. Borgerrettsopplæring ble støttet tilknyttet

kommende valg, og støtten til minerydding resulterte i Angolas første nasjonale database over mineområder.

Energi

En stat-til-stat avtale ble inngått for videreføring av institusjonssamarbeid mellom petroleumsdepartementet og norske fagressurser.

Utdanning

Den norske bistanden har bidratt til etterutdanning av samtlige lærere på første skoletrinn, skoledirektører i grunnskolen samt utdanningsdirektører, seksjonsledere og inspektører. Det er gjennomført en studie om kjønnsforskjeller i skolen, med formål å styrke jenters utdanning.

Støtten har bidratt til at over 28 000 elever som har falt utenfor det ordinære skolesystemet pga. krig og uroligheter, har fått et utdanningstilbud. Av disse var 44,5 pst. jenter.

Eritrea

Demokrati, menneskerettigheter og godt styresett

En spent innenriks- og utenrikspolitisk situasjon la store begrensninger på bistandssamarbeidet med Eritrea. Svak institusjonell kapasitet førte til forsinket fremdrift i planene for statistikkutvikling og lærerutdanning, og ga begrenset rom for demokratiutvikling gjennom støtte til det sivile samfunnet. Kun sju internasjonale frivillige organisasjoner er igjen i landet, mens uavhengige lokale frivillige organisasjoner er ute av stand til å spille en vesentlig rolle. Hiv og aids-programmet støttet gjennom UNICEF og UNFPA oppnådde gode resultater. Innsatsen mot kjønnslemlestelse, som Norge støtter gjennom UNFPA, har myndighetenes fulle støtte.

Fred, forsoning og stabilitet

Av internt fordrevne ble 20 600 personer gjenbosatt ved hjelp av UNDP i 2006. Internasjonale frivillige organisasjoners planlagte medvirkning i programmet, herunder Kirkens Nødhjelp, ble imidlertid sterkt redusert grunnet svak koordinering, og delvis manglende godkjenning av organisasjonenes planer og programmer fra myndighetenes side. Planlagt støtte til rehabilitering av mineofre ble forsinket grunnet manglende planleggings- og gjennomføringskapasitet i UNDP og gjennomførende linjedepartement.

Etiopia

Fred, forsoning og stabilitet

Betydelig diplomatisk innsats er nedlagt for å reetablere politisk dialog om grensekonflikten med Eritrea og i forhold til andre regionale sikkerhetsspørsmål. En million kvadratmeter minebelagte veier og landbruksareal ble ryddet i 2006 ved hjelp av minehunder. Norge har bidratt til studier for regional dialog om felles utnyttelse av Nilen-vassdraget.

Menneskerettigheter, demokrati og styresett

Støtte er gått til velgeropplæring, kapasitetsbygging av den nasjonale valgkommisjonen og til parlamentet og ombudsmannen. Støtte til menneskerettighetsopplæring av dommere, påtalemyndighet og politi nådde ut til 80 pst. av alle dommere på regionsnivå. Etiopia er pilotland for regjeringens internasjonale handlingsplan mot kjønnslemlestelse.

Landbruk

Økt vektlegging av lokalsamfunnets rolle i identifikeringen av sentrale utfordringer og løsninger har hatt særlig betydning for bærekraftig landbruksutvikling. Norsk støtte har blant annet bidratt til opprettelsen av landsbystyrte grupper som samarbeider om jordbruk og forvaltning av naturressurser. Norge har også bidratt til rehabilitering av mer enn 300 000 hektar jordbruksareal, planting av 317 millioner trær og opplæring av 30 000 bønder i bærekraftig arealbruk.

Hiv og aids

I samarbeidet med UNICEF og UNFPA var det fokus på kvinner og unge jenters generelle reproduktive rettigheter.

Kenya

Justissektoren

Støtten til Rettsreformprogrammet ble gjennomgått i 2006 og bekreftet at programmet har bidratt til opplæring og tilførsel av nytt utstyr, særlig IT-utstyr og transportmidler. Programmet har bidratt til modernisering, men ikke til de mer ambisiøse reformmålene. Gjennomgangen viste behov for videre desentralisering og klarere likestillingsfokus. Gjennomføring ble noe forsinket, men i hovedtrekk etter planen. Både mangfold av givere og mistillit mellom myndigheter og sivilt samfunn bidrar til lavere framdrift.

Sivilt samfunn

Norge har bidratt til styrking av kvinners politiske representasjon gjennom mer enn 30 lokale kvinneorganisasjoner i 140 valgkretser. Den norske støtten har i tillegg bidratt til landsdekkende folkeopplysningsprogram om menneskerettigheter og demokrati, oppretting av menneskerettighetsnettverk, opplysningsprogram om kjønnslemlestelse rettet mot jenter, styrking av politiske partier og utarbeiding av lovutkast mot menneskehandel, og innledet et samarbeid om selvregulering og profesjonalisering av media.

Offentlig finansforvaltning

Avtaleinngåelse om norsk støtte til et bredt nytt reformprogram for finansforvaltningen ble utsatt til 2007 grunnet forsinkelser i planleggingsfasen.

Madagaskar

Utdanning

Støtten til programmet om utdanning for alle gikk særlig til styrking av lærerutdanningen og utvikling av læremateriell. Mer enn 57 000 lærere fikk intern videreutdanning. 21 000 lærere fikk annen type pedagogisk opplæring. Andelen barn som fullfører obligatorisk skolegang økte med rundt 3 pst.

Styresett

Norge var en av de viktigste støttespillerne i kampen mot korrupsjon. Støtte gikk blant annet til anti-korrupsjonsbyrået BIANCO og arbeidet med å etablere en anti-hvitvaskingsenhet. Norsk bistand har bidratt til tiltak for å skape større åpenhet i offentlig forvaltning, utarbeidelse av retningslinjer for finansiering av politiske partier og reform av det nasjonale dommerrådet.

Mali

Utdanning

Norge støttet Malis nasjonale program for utvikling av utdanningssektoren. Gjennom programmet har antall skoler økt vesentlig og andelen barn som begynner på skolen økte til 70 pst. for gutter og 58 pst. for jenter.

Demokrati og menneskerettigheter

Norsk støtte til UNICEFs program for rettigheter bidro bl.a. til å opprette en database for fødselsregistrering og til en allianse for å avskaffe barneekteskap og etablere en familielov.

Norge støttet også et program for bedre beslutningsprosesser i lokaldemokratiet som bl.a. har ført til at kvinner og ungdom er blitt mer rettighetsbevisst.

Naturressursforvaltning

Det ble gitt støtte til arbeidet for å sikre lokalsamfunn større innflytelse over egne ressurser og investeringer. Lokalbefolkningens deltakelse var høy.

Nigeria

Petroleumsforvaltning

Norge har bidratt til at nigerianske petroleumsmyndigheter og oljemiljøer har fått økt kompetanse innen gassutnyttelse og forvaltning av petroleumsdata. Prosesser for en mer transparent gjennomføring av oljelisensrunder er kommet på plass. Norge har videre bidratt med kompetanse innen helse, miljø og sikkerhet (HMS) relatert til olje- og gassvirksomheten.

Et opplæringscenter for arbeidere i oljeindustrien og for sertifisering av nigerianske leverandørbedrifter som skal øke lokalt innhold i oljesektoren, er etablert.

Styresett og menneskerettigheter

Den norske støtten har bidratt til utarbeidelse av et styringsverktøy for nasjonal konfliktløsning og produksjon av en håndbok for embetsverket rettet inn mot anbud, kontraktsregler og anti-korrupsjon. Det er gjennomført opplæring av politi i menneskerettighets- og kvinne/familierelaterte spørsmål og etablert menneskerettighetskontorer for å gi kvinner adgang til rettshjelp. Det rapporteres om positive resultater fra støtten til kvinner som rammes negativt av sharialovgivningene i nord.

Sør-Afrika

Styresett og menneskerettigheter

Norsk støtte har bidratt til at lokalsamfunn og enkeltpersoner har fått gjennomslag for rett til bolig og bedre sanitære forhold. Behandlingen i domstoler av saker knyttet til seksuelt misbruk av barn er bedret. Lov mot seksualforbrytelser er under utarbeidelse. Opplæring av personell som kommer i kontakt med voldsofre er gjennomført. Rådgivningssentre for aidssykes pasientrettigheter er styrket.

Miljø- og naturressursforvaltning

Norge har bidratt til at kapasitetsbygging i sørafrikansk miljøforvaltning er styrket. En nasjonal miljøtilstandsrapport er utarbeidet. Opplæring på provinsnivå i bruk av strategiske miljøanalyser ble gjennomført. Fiskeri- og kystdirektoratet har fått økt kompetanse i utforming av politikk og lovverk og studier og testing av arter med kommersielt potensial.

Forskning og høyere utdanning

Norge har bidratt til tiltak for rekruttering, bedret læringsmiljø, akademisk støtte og oppgradering av administrative systemer ved ni universiteter. Rekrutteringen til Sør-Afrikanske universiteter har økt og ca 65 pst. av økningen er ikke-hvite studenter. Partnerskap er etablert mellom universitetene i Malawi, Namibia, Zambia og Western Cape i Sør-Afrika for å bekjempe hiv og aids. Forskningsrådene i Sør-Afrika og Norge innledet fase II av sitt samarbeid.

Energi

En handlingsplan for fornybar energi ble utarbeidet og fem studier på alternative energikilder er utført. Strategi for CDM (Clean development mechanisms) i Sør-Afrika er utarbeidet.

Rapport 2006, post 79 – Tiltak i tidligere samarbeidsland

I Zimbabwe ble den politiske undertrykkelsen og folks levekår ytterligere forverret i 2006, og det sivile samfunn møtte nye vansker i sitt arbeid både politisk og økonomisk. Den norske støtten til forsvaret av menneskerettigheter og ytringsfrihet ble videreført og forsterket. I Botswana fortsatte samarbeidet innen helsesektoren med vekt på hiv og aids samt utdanning av helsepersonell.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 2 838,5 mill. kroner. Det legges opp til følgende indikative plantall for fordelingen av bevilgningen: Malawi 245,0 mill. kroner, Mosambik 423,0 mill. kroner, Tanzania 565,0 mill. kroner, Uganda 208,0 mill. kroner, Zambia 362,0 mill. kroner, Etiopia 70,0 mill. kroner, Madagaskar 90,0 mill. kroner, Mali 50,0 mill. kroner, Burundi 60,0 mill. kroner, Sudan 75,0 mill. kroner og regionalt samarbeid og andre land i regionen 690,5 mill. kroner.

Kap. 151 Bistand til Asia

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Bistand til hovedsamarbeidsland i Asia, <i>kan overføres</i>	60 000	120 000	
71	Nepal, <i>kan overføres</i>	60 001		
78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	534 865	677 600	878 600
79	Tiltak i tidligere samarbeidsland, <i>kan overføres</i>	12 600		
Sum kap. 151		667 466	797 600	878 600

Asia er preget av stort politisk, sosiokulturelt og økonomisk mangfold. Regionen består av land med høy økonomisk, industriell og urban vekst og høy befolkningstetthet. Den har noen av verdens ledende økonomier som Japan, Kina og India. Samtidig består regionen også av noen av verdens fattigste land. Over 700 millioner mennesker lever under fattigdomsgrensen. Flere land sliter med svakt styresett, mangelfull demokratisk utvikling og systematiske brudd på menneskerettighetene. Enkelte land er også preget av sterke interne poli-

tiske, etniske og til dels sekteriske spenninger preget av høyt voldsnivå og borgerkrigsliknende tilstander. Allikevel er den økonomiske utviklingen positiv, og flere av landene ser ut til å kunne nå tusenårs målet om en halvering av fattigdommen. En høy andel kvinnelige migranter innebærer både positive økonomiske muligheter, og negative utviklingstrekk bl.a. sårbarhet for menneskehandel og slavelignende arbeidsvilkår. Pakistan og Vietnam er definert som pilotland for ett FN på landnivå som del av reform av FN.

Tabell 9.4 Indikatorer på situasjonen i utvalgte land i Asia

	BNI pr innb. i USD ¹	Bistand pr innb. i USD ²	Menneskelig velferd (HDI- indeksen) ³	Barne- dødelighet (dødelighet pr 1.000 barn) ⁴	Menneskelig velferd justert for kjønnsfor- skjeller (GDI) ⁵	Korrupsjons- Indeks ⁶
	2005	2005	2004	2005	2004	2006
Bangladesh	470	9	53,0	73	52,4	2,0
Nepal	270	16	52,7	74	51,3	2,5
Afghanistan	250	110	.	257	.	2,5 ⁷
Indonesia	1280	11	71,1	36	70,4	2,4
Kina	1740	1	76,8	27	76,5	3,3
Pakistan	690	11	53,9	99	51,3	2,2
Sri Lanka	1160	61	75,5	14	74,9	3,1
Vietnam	620	23	70,9	19	70,8	2,6
Øst-Timor	600	189	51,2	61	.	2,6

¹ BNI/innbygger etter «Atlas-metoden»

² Mottatt bistand i USD per innbygger. Kilder: World Development Indicators (Verdensbanken), OECD/DAC statistikk (netto ODA-bistand)

³ Indeksen for menneskelig velferd (HDI-indeksen) er maksimum 100 og minimum 0. Kilde: Human Development Report (UNDP)

⁴ Dødelighet per tusen barn under 5 år. Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken), UNICEF statistics

⁵ Gender-related development index (GDI) er HDI justert for ulikheter mellom kjønn. Maksimum er 100 og minimum 0. Kilde: Human Development Report (UNDP)

⁶ Corruption Perceptions Index (null korrupsjon=10, totalt korrupsjon=0). Kilde: Transparency International

⁷ Tall fra 2005

Kilde: World Development Indicators (Verdensbanken), UNICEF statistics

Alle land har meget lavt velferdsnivå i følge UNDPs Human Development Index. Bistand pr. innbygger varierer betydelig. Barnedødeligheten pr. tusen fødte barn er på vei ned for alle land, men er fortsatt meget høy i samarbeidslandene. Forholdstallet for jenter og gutter under utdanning, tyder på at arbeidet for økt likestilling gir resultater. Korrupsjonsnivået er betydelig i samarbeidslandene, og det kan stilles spørsmål om den politiske vilje og evne til å bekjempe korrupsjon.

Demokratiske institusjoner, ikke minst uavhengige medier, står fortsatt svakt i flere land i regionen. Politisk uro, styresettproblemer og manglende respekt for menneskerettigheter er et utbredt problem, spesielt i Nord-Korea og Burma. Flere land sliter med en mangelfullt utviklet justis-sektor, korrupsjon, narkotikatrafikk, mangelfull overholdelse av internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og – forpliktelser og overholdelse av generell lov og orden. På den positive siden er det gjennomført flere demokratiske valg i flere land i regionen, og menneskerettighetssituasjonen har forbedret seg betydelig i land som for eksempel Indonesia.

Naturkatastrofer utgjør en betydelig belastning for landene i Asia, og representerer en vedvarende

kilde til usikkerhet. Omfanget av katastrofene er ofte voldsomme og langvarige. Imidlertid rammet de siste store ødeleggelsene – tsunamien i 2004 og jordskjelvet i Pakistan i 2005 primært rurale områder og de økonomiske konsekvenser ble i regional forstand mindre enn man kunne frykte. Både tsunamien og jordskjelvet har imidlertid hatt store konsekvenser for de berørte landene, og gjenoppbyggingen vil fortsatt ta flere år.

Den økonomisk veksten i Asia var i 2006 på drøye 8 pst., den høyeste siden 1995. For 2007 forventes veksten å ligge på noe under 8 pst. Den økonomiske veksten i Øst-Asia de siste 5 årene har i følge Verdensbanken bidratt til å løfte over 50 millioner mennesker hvert år ut av fattigdommen; i Sør-Asia er tallet noe lavere. I Øst-Asia har andelen mennesker som lever av mindre enn 1 USD pr. dag gått ned fra 30 pst. i 1990 til om lag 10 pst. i 2006, hvilket betyr at tusenårs målet om en halvering av fattigdommen innen 2015 allerede er oppnådd. I Sør-Asia har andelen fattige gått ned fra 40 pst. i 1990 til om lag 30 pst. i 2006. Dersom trenden fortsetter vil Sør-Asia nå tusenårs målet om halvering av fattigdom innen 2015. Det vil imidlertid fortsatt være store forskjeller mellom landene og betyde-

lige inntektsforskjeller internt i mange land både i Sør- og Øst-Asia.

Utviklingssamarbeidet i Asia vil i 2008 være fokusert på regjeringens prioriterte områder både gjennom tematisk innsats og som tverrgående temaer integrert i andre programmer. Gitt de berørte landenes ulike situasjon vil innretningen av utviklingssamarbeidet variere for å imøtekomme ulike behov. For å nå de overordnede målsettingene om fattigdomsbekjempelse og demokratisk utvikling, vil også innsatsen med hensyn til menneskerettigheter, utdanning, helse og landsbygddutvikling videreutvikles. I tråd med regjeringens føringer vil kapasitetsbygging og kompetanseoverføring på områder der Norge har spisskompetanse bli gitt prioritet.

Det er viktig å sikre stabile rammebetingelser for videre utvikling. Den norske utviklingsinnsatsen vil i tråd med regjeringens prioriteringer i særlig grad videreutvikle støtten til fredsbygging, menneskerettigheter og godt styresett. Land som er eller har vært rammet av voldelige konflikter er spesielt viktige i denne sammenhengen. I konfliktområder vil støtten ha en særlig konfliktsensitiv innretning, med tanke på hvordan den kan bidra til konfliktforebygging og – demping og fredsbygging.

Kvinner og likestilling er høyt prioritert innen regjeringens utviklingssamarbeid i Asia, og det er allerede betydelig innsats på dette området, både i form av spesifikke kvinnerettede tiltak, tiltak mot menneskehandel og integrert i øvrig utviklingssamarbeid.

Asia står overfor store nasjonale og regionale miljøutfordringer med globale konsekvenser. Den sterke økonomiske veksten og urbaniseringen leder til tiltakende forurensning – og bidrar til klimaproblemene. Det høye produksjonsnivået og befolkningsveksten fører også til overbeskatning av naturressurser og et meget intenst jordbruk, hvilket igjen setter livsgrunnlaget til de fattige og et bærekraftig miljø i fare. Etablering og videreføring av klimasamarbeid vil være en sentral oppgave for samarbeidet med flere land i 2008.

Miljø- og naturressursforvaltningen er generelt svakt utbygget med mangelfull oppfølging av internasjonale miljøkonvensjoner. Fra norsk side vil man videreføre arbeidet som ble startet i 2006, med ytterligere å øke innsatsen innen miljøsektoren. Styrking av nasjonal forvaltningskapasitet og regionalt samarbeid tilknyttet implementeringen av internasjonale miljøkonvensjoner vil bli fulgt opp. Norge har videre betydelig kompetanse innen miljøteknologi, og det legges opp til en videreutvikling av samarbeidet på dette feltet med flere land i Asia. Norge vil også bistå enkelte ressursrike sta-

ter i Asia med å implementere kriteriene i Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) som har til formål å sikre åpenhet og kontroll med inntektsstrømmene fra utvinningsindustrien til myndighetene. Det er et viktig ledd i vår støtte til korrupsjonsbekjempelse.

Flere av landene i regionen, spesielt de med sterk økonomisk vekst, står overfor store utfordringer for å kunne dekke et stadig økende energibehov. Fra norsk side vil innsatsen på energiområdet i Asia videreføres og gradvis økes. Norsk kompetanse på energisektoren, spesielt innen petroleumforvaltning, er etterspurt, og regjeringen vil bidra til økt satsing på dette området. Det vil også gis støtte til energitiltak innen vannkraft, elektrisitet, og andre rene energikilder.

Regjeringen vil også i noen land videreføre satsningen på utdanning som et viktig element i fattigdomsbekjempelsen, arbeid for likestilling og indirekte i innsatsen for fred.

Mål

Målet for Norges samarbeid med land i Asia gjennom regionbevilgningen er å bidra til fattigdomsbekjempelse og utvikling av godt styresett. Basert på situasjonen i det enkelte land Norge samarbeider med skal bevilgningen for 2008 brukes til å støtte opp om

- Godt styresett, herunder gjennom budsjettstøtte
- Miljø- og klimatiltak
- Kvinner/likestilling samt barns rettigheter
- Olje for utvikling, andre energitiltak
- Utdanning og helse, herunder tusenårs mål 4 og 5
- Økonomisk utvikling

Det vil også bli gitt støtte til regionale tiltak, og samarbeid mellom enkeltland.

Post 78 Regionbevilgning for Asia, kan overføres

Afghanistan

Politisk preges situasjonen av utviklingen sør i landet, og dens betydning for den relative maktbalansen mellom de ulike etniske gruppene. Spesielt gjelder dette frykten blant den gamle Nordalliansen for at pashtunerne vil få større makt, på bekostning av andre grupper. Staten er svak og sentralisert. Det er mangel på felles visjoner og strategier og et pålitelig byråkrati. Utarbeidelsen av strategien for fattigdomsreduksjon innen mars 2008 og omfattende kompetanse- og kapasitetsbygging vil forhåpentligvis bøte noe på dette. Sikkerhetssituasjonen er alvorlig. Parlamentet som til-

trådte i desember 2005 mangler erfaring med lovbehandling og politikkutforming og derfor også forståelse av sin egen rolle. Provinsrådene er svake og har liten innflytelse. Reform av offentlig administrasjon og sikkerhetssektor går sakte. Korrupsjon i offentlig sektor er et stort problem, og anti-korrupsjonsarbeidet er fragmentert. Økonomien domineres fortsatt av narkotikahandelen, og produksjonen økte igjen i 2006. Den kraftige veksten i BNP de første årene etter 2002 har det ikke vært mulig å opprettholde, men det har likevel vært store økninger år for år i statlig inntjening og investeringer. Afghanistan kvalifiserte i april 2007 for HIPC-status. Utdanningstilbudet for både jenter og gutter er betydelig styrket. Kvinners deltagelse hemmes og de lider i særlig grad under mangelen på personlig sikkerhet.

Med sitt engasjement i Afghanistan gir Norge bidrag til å fremme varig og stabil fred gjennom hovedpillarene økt sikkerhet, godt styresett/respekt for menneskerettighetene, økonomisk og sosial utvikling med hovedvekten på landsbygdutvikling og utdanning. Kvinners deltagelse i politiske og økonomiske prosesser tillegges betydelig vekt.

Bangladesh

Bangladeshisk politikk har siden gjeninnføringen av demokrati i 1991 vært preget av sterke motsetninger mellom de to ledende partiene. Korrupsjonen er omfattende. Det har vært en langvarig trend med stabil økonomisk vekst på 5-6 pst. p.a. tross landets tradisjonelt svake styresett og hyp-pige naturkatastrofer. Fattigdommen er redusert, men de økonomiske forskjellene har økt. Annet halvår 2006 var preget av voldelige demonstrasjoner i forbindelse med forberedelsene til parlamentsvalget, som etter planen skulle ha vært holdt i januar 2007. Den 11. januar 2007 erklærte presidenten unntakstilstand og utsatte valget. En overgangsregjering støttet av hæren overtok. Overgangsregjeringen har bred støtte i befolkningen for den aktive innsatsen for å bekjempe korrupsjon og fremme av godt styresett. Det er satt i gang reformprosesser i institusjoner som Anti-korrupsjonskommisjonen, Valgkommisjonen, Kommisjonen for offentlig forvaltning, i bankvesenet, innen justissektoren og i administrasjonen av landets største havn. Det tas sikte på å holde valg innen utgangen av 2008.

Norsk støtte til Bangladesh bygger på landets nasjonale fattigdomsstrategi og konsentreres om støtte til godt styresett, økt respekt for menneskerettigheter, grunnutdanning, næringsutvikling og

energi. Kvinners deltagelse i politiske og økonomiske prosesser tillegges betydelig vekt.

Nepal

2006 ble et dramatisk år i Nepals historie. Den folkelige motstanden mot kongens regime kulminerte i et nitten dagers folkeopprør i april. Kongen måtte til slutt gi makten tilbake til de demokratiske kreftene. Våpenhvile ble inngått mellom maoistgeriljaen og myndighetene, og en fredsprosess påbegynt. Underskrivingen av fredsavtalen i november 2006 satte punktum for ti år med væpnet konflikt mellom myndighetene og maoistene. Det var samtidig startskuddet på en omfattende endringsprosess hvor det overordnede målet er å skape en mer inkluderende og rettferdig demokratisk stat. 1990-grunnloven ble erstattet med en overgangsgrunnlov hvor kongen ble fratatt all makt. Maoistpartiet ble medlem av en overgangsregjering sammen med syvpartialliansen tidlig i 2007. Overgangsregjeringen skal etter planen gjennomføre valg til grunnlovgivende forsamling i november 2007. Myndighetenes hovedutfordring er å svare på folkets høye forventninger om konkrete strukturelle endringer, større deltagelse og bedre tilgang til de politiske prosessene. Den økonomiske veksten var omkring 2 pst. i 2006. Til tross for dette har Nepal de siste årene klart å redusere andelen fattige fra 42 til 31 pst. av befolkningen.

Norsk støtte til Nepal bygger på landets egen fattigdomsstrategi. Formålet er å bidra til en fredelig og demokratisk utvikling i Nepal gjennom hovedinnsatsområdene godt styresett/menneskerettigheter, utdanning og næringsutvikling/energi. Kvinners deltagelse i politiske og økonomiske prosesser tillegges betydelig vekt.

Pakistan

Den politiske situasjonen i 2006 var preget av partiens posisjonering frem mot valget på nasjonal- og provinsforsamlinger som fant sted i november. Gjennom disiplinert økonomisk politikk og implementering av en rekke reformer i kapital- og finansmarkedet, skatt- og avgifter, styresett og privatisering, har Pakistan over de siste seks år i stor grad stabilisert økonomien. Det kan vises til vekst i snitt opp mot 7 pst. Fortsatt høy vekst er betinget av hvordan landet kan løse den kritiske mangelen på vann og energi. Dette er også avgjørende for nødvendig ressursmobilisering for å nå tusenårs-målene. Fattigdommen og analfabetismen er omfattende, inntektsulikhetene øker, og det er tegn på organisert destabiliserende virksomhet. Menneskerettighetssituasjonen i Pakistan er fort-

satt bekymringsfull. Kampen mot terror føres videre. Presiden Musharraf er under kraftig press fra mange hold, noe som bl.a. har kommet til uttrykk gjennom en rekke terroraksjoner. På den ene siden beskylder islamistene Musharraf for å være for ettergivende overfor press fra USA, mens Afghanistan og deler av det internasjonale samfunn beskylder Pakistan for ikke å gjøre nok for å hindre infiltrasjoner over grensen. Det er imidlertid tegn som tyder på en bedre gjensidig forståelse mellom Afghanistan og Pakistan.

Norsk støtte til Pakistan er rettet inn mot godt styresett med vekt på menneskerettigheter/likestilling, demokratiutvikling, grunnutdanning, kultur og klimarelaterte tiltak. Pakistan er et viktig land i regjeringens satsning på tusenårsmålene 4 og 5 om reduksjon av barne- og mødredødelighet. Pakistan er også valgt som pilotland for prosjektet migrasjon og utvikling og ett FN på landnivå.

Sri Lanka

Det siste året er konflikten kraftig opptrappet. Selv om ingen av partene har sagt opp våpenhvilen fra 2002, har myndighetenes militære styrker og De tamilske tigrene (LTTE) vært engasjert i omfattende kamphandlinger. LTTE er drevet ut av områdene organisasjonen kontrollerte i øst. Kamphandlingene har forverret sikkerhets- og menneskerettighetssituasjonen, og skapt et stort behov for humanitær hjelp. Hundretusener sivile er drevet på flukt, og et stort antall sivile er drept. Trusler og vold mot pressefolk, sivilsamfunnsledere og hjelpearbeidere har økt. Den nordiske observatørstyrken er halvert etter at EUs terrorlisting av LTTE førte til at LTTE ikke lenger aksepterer observatører fra EU-land. I samarbeid med India, USA, Japan og EU, har Norge gjort gjentatte forsøk på å dempe konflikten og bringe partene tilbake til forhandlinger. Partene hevder de ikke tror at konflikten kan løses med militære midler, og de ønsker at Norge fortsetter som tilrettelegger for fredsprosessen. Til tross for en økonomisk vekst på 7,3 pst. i 2006, er utsiktene preget av økende inflasjon, manglende likviditet, budsjettunderskudd og underskudd i handelsbalansen. En vekst på 4-5 pst. siste tiår har ikke redusert fattigdommen på landsbasis, og veksten har vært ujevnt fordelt geografisk. Opptrapping av konflikten har forsinket rehabiliteringsarbeidet etter Tsunami-katastrofen, men en rekke prosjekter ble ferdigstilt i 2007.

Norsk støtte til Sri Lanka bidrar til å fremme varig og stabil fred, og til å støtte opp om Norges rolle som tilrettelegger for fredsprosessen. Hovedinnsatsområdene er fredsbygging og økonomisk utvikling.

Øst-Timor

Øst-Timor har store olje- og gassforekomster on- og offshore. Øst-Timor er imidlertid fortsatt Asias fattigste nasjon og har den høyeste fødselsrate i verden. En politisk og humanitær krise ble utløst i april i 2006 etter uroligheter og påstander om diskriminering internt i forsvaret. Krisen førte til at sikkerhetsstrukturen brøt sammen og 150 000 mennesker flyktet fra sine hjem. Det er i 2007 avholdt president – og parlamentsvalg. Valgene gikk rolig for seg, og tidligere statsminister Ramos Horta ble ny president. Sikkerhetssituasjonen er bedret, men skjør. Øst-Timor har fortsatt begrenset kapasitet innen styresett og administrasjon. Faglig bistand i årene fremover er derfor nødvendig for å videreutvikle et godt styrsett og en velfungerende administrasjon.

Norsk støtte til Øst-Timor er bidrag til myndighetenes arbeid for godt styresett, fattigdomsbekjempelse og økonomisk vekst. Norsk innsats konsentreres om godt styresett, olje og energi, støtte til forsoningsprosessen, og kvinner og likestilling. Miljøhensyn inngår som en sentral komponent i olje og energiinnsatsen.

Andre land

Samarbeidet med India skjer innenfor rammen av en bilateral handlingsplan som vektlegger faglig samarbeid innen en rekke områder: politisk dialog, næringsliv, miljø- og klimaspørsmål, kultur, forskning og utdanning. I tillegg er India valgt som samarbeidspartner i Norges bidrag for å redusere barne- og mødredødeligheten (tusenårsmål 4 og 5).

Samarbeidet med Vietnam støtter opp om landets arbeid for fattigdomsreduksjon og reformarbeid, og konsentreres om støtte til godt styresett, miljø og kvinner og likestilling. Det gis også støtte til næringsutvikling (fiskeri og energi), og utdanning. Vietnam er pilotland for reformen ett FN, som Norge støtter.

Norge har et målrettet miljør samarbeid med Kina, med hovedsatsing på forurensning og klima, og med kapasitetsbygging som et tverrgående tema. Det gis videre støtte til godt styresett og til menneskerettighetstiltak.

Den norske støtten til Indonesia er et bidrag til den pågående demokratiseringsprosessen, samt til bedre miljø og naturressursforvaltning. Dette gjøres gjennom støtte til godt styresett, kvinner og likestilling og klima/energi.

Rapport 2006 – Kapittel 151 Bistand til Asia

Rapport for 2006 gjenspeiler budsjettstrukturen før omleggingen etter 2007. For mer utfyllende land-

vise rapporter vises det til departementets årsrapport over bilateral bistand.

Tabell 9.5 Norsk støtte i 2006 til utvalgte land i Asia.

Land	(i 1 000 kr)	
	Total norsk bistand	Bistand over kap. 151
Afghanistan	446 971	150 000
Bangladesh	137 316	102 500
Kambodsja	20 171	2 100
Kina	92 209	9 000
India	117 053	36 500
Indonesia	65 845	16 000
Nepal	160 394	85 001
Pakistan	119 747	52 500
Sri Lanka	239 147	54 999
Vietnam	97 582	58 650
Øst-Timor	93 121	52 353
Regionalt Asia	173 223	47 862

Rapport 2006, Post 70 – Bangladesh

Utdanning

Norge er en av giverne til sektorprogrammet for grunnutdanning. Programmet hadde i 2006 god framdrift målt etter tall for trykking og distribusjon av lærebøker, bygging av nye klasserom og latriner, samt antall lærere. 66 000 jenter er inkludert i stipendprogram. Statistikk for utdanningssektoren ble utarbeidet. Støtten til private organisasjoner gir skoletilbud til 235 000 fattige barn, herunder for 56 000 jenter.

Næringsutvikling og energi

To norskstøttede prosjekt for landsbygdelektrifisering som ble avsluttet i 2006 bidro til at over 700 000 nye forbrukere på landsbygda ble tilkoblet elektrisitetsnettet. 13 000 arbeidsplasser, herav om lag 4 000 for kvinner, ble etablert gjennom et norskstøttet kreditt- og rådgivningsprogram innen privat sektor.

Styresett og menneskerettigheter

Undersøkelser og avsløringer av korrupsjon fikk bred medieomtale. På grunn av svak kapasitet hos myndighetene ble støtten til bedre styresett og økt respekt for menneskerettigheter kanalisert gjennom frivillige organisasjoner som arbeider for å fremme menneskerettigheter, likestilling og godt styresett. Norge støttet overvåking av forberedelsene til valget som var planlagt i januar 2007. Valget ble imidlertid utsatt og unntakstilstand erklært. En del av de planlagte aktivitetene ble likevel gjennomført med tanke på senere valg. Norge ga støttet til Transparency International i Bangladesh. Norge viderefører støtten til UNDP's program for utvikling og tillit i konfliktområdet Chittagong Hill Tracts.

Rapport 2006, Post 71 – Nepal

Styresett og menneskerettigheter

Norge støttet arbeidet for å styrke menneskerettighetene gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner og FNs høykommissær for menneskerettigheter. Gjennom støtten til et sektorprogram for desentralisering av myndighet til lokalt nivå ble

kvinner, lavkaster og urfolk mobilisert til politisk deltakelse. Antikorrupsjonsarbeidet ble satt på dagsorden. Norge bidro i betydelig grad til at det internasjonale samfunnets støtte til fredsprosessen ble så godt koordinert og så effektiv som mulig.

Utdanning

Sektorprogrammet for utdanning for alle, som har mottatt norsk støtte gjennom mange år, bidro til at 87 pst. av barna er innskrevet i skolen, og det ble lagt vekt på marginaliserte barn og barn i konflikt-situasjon. Andelen kvinnelige lærere økte fra 26 pst. til 30 pst. Arbeidet med reform av utdanningssektoren ble videreført.

Næringsutvikling og energi

Norge støtter flere tiltak for elektrifisering av landsbygda. Flere tusen husholdninger er blitt elektrifisert, og i tillegg har flere tusen husholdninger fått tilgang til annen alternativ energi. Norske interesser var engasjert med tanke på ytterligere investeringer i vannkraftsektoren.

Rapport 2006, Post 78 – Regionbevilgning for Asia

Afghanistan

Utdanning

Norsk budsjettstøtte bidro til å betale lønninger for lærere, til å bygge 70 skoler og gjøre 246 skoler klare til oppstart. 26.000 lærere, derav 10.300 kvinner, fikk opplæring. Gjennom frivillige organisasjoner bidro Norge til å bygge 11 skoler i tre provinser, hvorav de fleste i Faryab. Støtten gjennom UNICEF har ført til at 50.000 flere barn fikk skolegang, 62.000 lærere fikk opplæring og skolemateriell ble delt ut til 2,7 millioner barn. All støtte til utdanning skjer i overensstemmelse med myndighetenes nasjonale utdanningsplaner.

Nasjonsbygging og styresett

Norge bidro til å få i gang et institutt for utdanning av ledere innen offentlig administrasjon, samt andre tiltak for styrking av faglig kompetanse og koordineringskapasitet i forvaltningen. Samarbeidet har bidratt til utvikling av en nasjonal plan for bekjempelse av korrupsjon. Det ble satt i gang et program for styrking av provinsmyndighetenes kompetanse gjennom UNDP. Det ble inngått en 3-årig avtale med flergiverfondet ARTF for å sette myndighetene bedre i stand til å tilby nødvendige tjenester for befolkningen. Støtte til UNIFEM har bidratt til at kvinner i økende grad deltar i beslut-

ningsprosesser på alle nivåer i samfunnet. Norge støttet prosjekter for yrkesopplæring og for psykososial hjelp til kvinner utsatt for vold.

Landsbygduitvikling

Et nasjonalt solidaritetsprogram med særlig fokus på landbruksutvikling og fattigdomsreduksjon på landsbygda mottok norsk støtte til å opprette omlag 16.500 lokalsamfunnskomiteer. Det ble gitt støtte til bygging av 500 husly i Faryabprovinsen for hjemvendte flyktninger. Gjennom frivillige organisasjoner ble det gjennomført prosjekter innen jordbruk, infrastruktur, markedstilgang, mikrofinans og husdyrhold. Norge bidro på ulike måter til at bønder kunne finne lovlige alternative leveveier til narkotikaproduksjon, bl.a. gjennom yrkesopplæring innen jordbruk og husdyrhold. Det ble gitt støtte til prosjekter innen enkel solcellebasert energi i tre provinser.

Indonesia

Styresett

Norge gav støtte til ulike multilaterale og nasjonale organisasjoner og forskningsinstitusjoner til analyser og kartlegging av demokratiutviklingen. Støtten har resultert i seminarer, publisert materiale, omfattende data, politisk analyse og forskning rettet mot å styrke det sivile samfunn og øke demokratisk deltakelse, herunder kvinners deltakelse og rettigheter.

Miljø- og naturressursforvaltning

Norge støttet et forskningsprosjekt for å kartlegge tsunamienes skadevirkninger på marine ressurser. Prosjektet har resultert i forskningsdata som er relevant for hvordan man utvikler fiskerinæringene i de tsunamirammede områdene.

Det ble også gitt avsluttende støtte til et flerårig miljøprogram med det indonesiske miljøverndepartementet for å utarbeide miljøhandlingsplaner for utvalgte områder.

Kina

Norge støttet flere miljøprosjekter som har bidratt til å styrke kapasitetsoppbygging og erfaringsoverføring, eksempelvis innen miljømessig forsvarlig disponering av miljøfarlig avfall gjennom forbrenning i sementovner, styrket kunnskaper om å redusere miljø- og helsekonsekvenser av utslipp av kvikksølv, styrket kapasitet hos lokale miljøvernmyndigheter i miljøkontroll av forurensende industri, samt økt sektorintegrasjon for beskyttelse av

biodiversitet i Dongting Lake, Kinas nest største innsjø. Det ble også inngått avtaler som har som hovedmålsetning å fremme økt folkelig miljøbevissthet og medvirkning. Ulike informasjonskampanjer har vært gjennomført, blant annet en større fotoutstilling om fornybar energi på Kinas landsbygd. Utstillingen baserte seg på lokalbefolkningens fotografier av energieffektivisering i egen hverdag.

Det ble videreført støtte til en policy-dialog om regional utjevning mellom NIBR og en kinesisk forskningsinstitusjon. Målsettingen er å videreutvikle kinesisk interesse for den nordiske samfunnsmodellen.

Pakistan

Utdanning

Norsk støtte har et særlig fokus på jenters skolegang. Innskriving av barn i skolepliktig alder har økt fra 33 til 48 pst. mellom 1998 og 2005, og andelen lese- og skrivekyndige økte fra 45 til 53 pst. fra 2001 til 2005. I stammeområdene på grensen mot Afghanistan ble det gitt støtte til skolegang for både jenter og gutter i 350 skoler drevet av lokalsamfunnet. Gjennom disse har over 30 000 barn fått skoletilbud i områder der det tidligere ikke var slikt tilbud. 40 pst. av elevene er jenter. Norge har bidratt til prosessen knyttet til utvikling av et subsektor program for grunnskolen i den nordvestlige grenseprovinser.

Styresett og menneskerettigheter

Norge støttet myndighetenes desentraliseringsprosess gjennom et fond for å stimulere til folkelig deltakelse i utvikling av lokalsamfunn. 3659 mennesker fikk opplæring gjennom fondet, noe som medførte at 1708 nye lokale prosjekter ble utviklet og framsendt for godkjenning. I alt 5,25 mill. mennesker mottar midler fra fondet. Det er etablert særskilte tiltak for å fremme kvinners deltakelse. Støtten til presseklubber i 23 distrikter og advokatforeninger i 24 distrikter ble videreført som ledd i arbeidet med styrking av lokalt styresett. Norge støttet et program for blant annet kjønns sensitivt budsjettarbeid. To pilotprosjekt i Punjab har gitt opplæring til departementsansatte. Det viste seg at budsjettprosessen ble endret ved økt fokus på likestilling i planarbeidet.

Etter det største jordskjelvet i Pakistans historie, bidro Norge blant annet til gjenoppbygging av systemer for forsyning av rent vann og bedring av de sanitære forhold, med sterkt fokus på lokal mobilisering og folkelig engasjement.

Sri Lanka

Fredsbygging

Norge la stor vekt på å støtte arbeidet for mobilisering av lokale folkegruppers innsats for forsoning og fredelig sameksistens. Arbeidet ble støttet gjennom lokale frivillige organisasjoner. 262 lærere og 115 prester fra ulike religiøse grupper fikk opplæring og tok eksamen i fredsmekling. Det ble gitt støtte til journalistutdanning på Sri Lankas presseinstitutt og til et organ som tilsvarende pressens faglige utvalg. Det nasjonale integreringsprogrammet ble avsluttet i 2006.

Økonomisk utvikling

Et kredittprogram for små og mellomstore bedrifter i konfliktområdene i øst bidro til at 670 kredittmottakere ble sikret arbeidsplasser. Norge bidro videre til yrkesopplæring av 2600 unge mennesker, hvorav en tredel var kvinner. Omlag 1200 kvinner ble gitt små lån til å starte eget inntektsgivende arbeid. I øst ble det ferdigstilt 54 km vei som benyttes av ca. 150 000 mennesker. 60 000 mål landbruksareal ble opparbeidet. 50 elektrifiseringsprosjekter med 10 000 tilknytninger ble ferdigstilt. Dette representerer bare 62 pst. av planlagt aktivitet på grunn av sikkerhetssituasjonen. I Jaffnaområdet ble 12 innsjøer og 118 km med irrigasjonssystemer rehabilitert.

Oppfølging etter tsunamien

Til tross for de vanskelige arbeidsforholdene ble det gjennom den norske tsunami-støtten i 2006 bygget 22 skoler i regi av Flyktningshjelpen og 260 hus i regi av FORUT. 146 mindre fiskebåter og 1050 fiskegarn ble distribuert og et stort antall båter og båtmotorer ble reparert. Mange lokalsamfunn er hjulpet på fote igjen, også gjennom andre tiltak som dekker grunnleggende behov.

Vietnam

Styresett

Støtte til offentlig forvaltning, lovreformstrategi og kapasitetsutvikling i justissektoren ble kanalisert gjennom UNDP. Gjennom et flergiverfond i regi av Verdensbanken ble det gitt støtte til offentlig finansreform, inkludert skatteadministrasjon. Norge støttet ILOs arbeid med konfliktløsningsmekanismer i arbeidslivet. Sammen med andre givere ble det gitt støtte til arbeidet mot korrupsjon. Norge deltok i prosessen rundt Vietnam som pilotland for ett FN på landnivå.

Grunnutdanning

Norge ga budsjettstøtte til et nasjonalt utdanningsprogram som blant annet omfatter grunnutdanning, læreropplæring, yrkesopplæring og utdanning for etniske minoriteter. I tillegg er det samfinansiert et prosjekt om grunnutdanning for vanskeligstilte barn. Det er bygget 1000 klasserom og 400 lærerrom, og 1500 lærerassistenter har fått opplæring. I Dien Bien provinsen er det gitt læreropplæring i et område med etniske minoriteter. Norge samarbeidet i 2006 med UNICEF i et prosjekt for tospråklig utdanning av barn fra etniske minoriteter.

Kvinner og likestilling

Samarbeid ble innledet med National Committee for the Advancement of Women (NCFAW), med besøk i Norge september 2006 av en delegasjon for å studere norsk likestillingspolitikk. Avtale ble inngått i november om prosjekt for å heve andelen av kvinner til Vietnams Nasjonalforsamling ved valget i mai 2007.

Næringsutvikling

Norge har støttet tiltak innen helse-, miljø- og sikkerhet, samt ressursvurderinger, i Petrovietnam. Den nasjonale planen for vannkraftutbygging, med studier av miljømessige og sosiale konsekvenser, ble ferdigstilt i 2006. Det er inngått ny avtale med Miljødepartementet om lisensiering av bruk av vannressurser til kraftproduksjon. Samarbeid med norske universitet har styrket opplegg for utdanning innen akvakultur på masternivå. Fiskerilovprosjektet har vist positive resultater.

Øst-Timor

Styresett

Norge støttet tiltak rettet mot styrking av justissektoren og parlamentet. Justissektoren kom under ytterligere press med økt arbeidsbyrde etter krisen i 2006. Det ble også gitt støtte til et prosjekt i samarbeid med UNICEF om rettsvern av barn og fødselsregistrering.

Energi og naturressursforvaltning

Norge har vært en sentral giver på vannkraft og strømforsyning siden landet ble selvstendig, bl.a. ved installering av «pre-paymentmeters» som vil gi inntekter til statskassen. Krisen i 2006 førte til store ødeleggelser på det norskfinansierte elektrisitetssystemet i Dili, og midler ble brukt til reparasjonen av dette. Krisen førte også til noen forsinkelser i byggingen av et småkraftverk. Norge finansierte ni rådgivere relatert til oljesektoren innen oljebeskatning, investering, kapitalforvaltning, geologi, forhandlingsrett og parlament. Det ble gitt bistand til myndighetene i verifiseringsprosessen av Extractive Industries Transparency Initiative (EITI).

Budsjettstøtte

Støtten til et flergiverfondet har som en av målsettingene å bedre finansforvaltningssystemet. Visse resultater innen helse og utdanning ble oppnådd i 2006. Krisen resulterte imidlertid i at flere departementer var stengt i lange perioder, og forbruket av midler var svært lavt.

Rapport 2006, Post 79 – Tiltak i tidligere samarbeidsland

Posten ble i 2006 benyttet til å oppfylle tidligere inngåtte forpliktelser knyttet til institusjonelt samarbeid, primært innen miljøsektoren, samt til tiltak for å begrense spredning av hiv og aids og omfanget av barnearbeid.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 878,6 mill kroner. Det legges opp til følgende indikative plantall for fordelingen av bevilgningen: Bangladesh 97,5 mill kroner, Nepal 128,0 mill kroner, Sri Lanka 55,0 mill kroner, Pakistan 109,0 mill. kroner, Øst-Timor 52,5 mill. kroner, Afghanistan 170,0 mill. kroner og regionalt samarbeid og andre land i regionen 266,6 mill kroner.

Kap. 152 Bistand til Midtøsten

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	141 109	170 500	170 500
	Sum kap. 152	141 109	170 500	170 500

Den historiske og politiske bakgrunnen for bistanden til Midtøsten er ønsket om å bidra til en palestinsk statsdannelse som ledd i en fremforhandlet tostatsløsning mellom Israel og palestinerne. Til tross for tilbakeslag i fredsprosessen består dette målet. Regionen står overfor store utfordringer når det gjelder avspenning, fattigdomsreduksjon, og demokratisk og økonomisk utvikling.

Regionbevilgningen foreslås i hovedsak benyttet for utviklingsfremmende tiltak i Det palestinske området og Libanon. Konfliktsituasjoner skaper særlige utfordringer for giversamarbeidet, og krever vilje til å akseptere risiko mht måloppnåelse for den norske bistandsinnsatsen. Bevilgningen vil i tillegg kunne benyttes til regionale tiltak for å styrke fredsbestrebelsene, samt bidra til å fremme demokrati i land i Midtøsten. Det er tett samordning mellom støtte til langsiktige utviklingstiltak over Regionbevilgningen og støtte til humanitære prosjekter i Midtøsten over kap. 163 Humanitær bistand og menneskerettigheter, og kap. 164 Fred, forsoning og demokrati.

Mål

Målet for Norges samarbeid med land i Midtøsten gjennom regionbevilgningen er å bidra til fattigdomsbekjempelse og utvikling av godt styresett. Basert på situasjonen i det enkelte land Norge samarbeider med skal bevilgningen for 2008 brukes til å støtte opp om

- Godt styresett, herunder gjennom budsjettstøtte
- Miljørettede tiltak og klimatilpasning
- Likestilling samt kvinner og barns rettigheter
- Utdanning
- Økonomisk utvikling

Post 78 Regionbevilgning for Midtøsten, kan overføres

Det palestinske området

Norge støttet aktivt president Abbas' bestrebelsler for å etablere en palestinsk samlingsregjering som grunnlag for å normalisere forholdet til giverlan-

dene og Israel. Etter at samlingsregjeringen ble etablert i mars 2007 gikk Norge i bresjen blant giverlandene for å gjenetablere de politiske og økonomiske forbindelsene. Etter at samlingsregjeringen ble oppløst har Norge støttet president Abbas og kriseregjeringen som er oppnevnt.

Israels tilbakeholdelse av palestinske inntekter og den internasjonale sanksjonslinjen overfor Hamas har hatt meget alvorlige økonomiske, politiske og humanitære konsekvenser for den palestinske befolkningen. Offentlig ansatte har ikke mottatt full lønn siden februar 2006, og det har vært langvarige streiker blant lærere og helsepersonell. Dette har svekket selvstyremyndighetenes evne til å tilby grunnleggende tjenester for befolkningen, og bidratt til å aksellerere fattigdomsutviklingen. Det er fare for at de palestinske institusjoner som er bygget opp med giverlandenes støtte over mange år er i ferd med å forvitte.

Det er bred internasjonal enighet om at humanitær støtte til befolkningen må fortsette. Samtidig er det viktig å opprettholde den langsiktige statsbyggingsagendaen som målsetting for norsk bistand til Det palestinske området. Som leder av giverlandsgruppen (AHLIC) holder regjeringen løpende kontakt med partene og de ledende giverlandene for å medvirke til samlende løsninger.

Gjennom støtte til Det palestinske området gis bidrag for å forhindre et sammenbrudd i palestinske statsinstitusjoner som vil undergrave mulighetene for utviklingen av en bærekraftig palestinsk statsdannelse og en varig tostatsløsning.

Rapport 2006

Det palestinske området mottok i 2006 bilateral norsk bistand på totalt 563 mill. kroner hvorav 136 mill. kroner kom fra Regionbevilgningen. Libanon mottok total støtte på 178 mill. kroner hvorav 2,2 mill kroner over Regionbevilgningen.

Det palestinske området

Utdanning

I alt ble 1574 nye klasserom bygget, hvorav 211 ble finansiert av Norge. Norge finansierte gjenoppbyg-

ging av flere skoler i Gaza som var blitt ødelagt etter de israelske militære aksjonene sommeren 2006. Det ble finansiert bygging av 12 verksteder for yrkesskolen i Tulkarem. Samlet fikk 5250 lærere og 420 kurslærere videreutdanning gjennom den norske innsatsen. Satsingen på å styrke det videregående skoletilbudet i lokalmiljøet har bidratt til at flere jenter tar videregående utdanning.

Energi

Norsk finansiering bidro til at reparasjoner på det elektriske forsyningsnettet i 19 landsbyer er ferdigstilt. Norge har finansiert arbeidet med å knytte det palestinske energinetten opp mot det regionale arabiske nettet i Jordan.

Styresett

Grunnet den internasjonale sanksjonslinjen overfor Hamas-regjeringen ble støtten fokusert på sivilt samfunn, uavhengige institusjoner som statistisk sentralbyrå og den palestinske valgkommisjonen og presidentens kontor. For å bidra til integrering

av kvinnehensyn i politiske prosesser og samfunnsliv ga Norge støtte til informasjons- og påvirkningsarbeid til en paraplyorganisasjon for palestinske kvinneorganisasjoner. Det er også gitt støtte til kapasitetsbygging av kvinnelige ledere, opplæring av nyvalgte kvinner i kommunestyre på Vestbredden og støtte til dagsentre for kvinner i Gaza.

Budsjettstøtte

Et viktig formål med budsjettstøtten var å opprettholde offentlige tjenester for den palestinske befolkning, og hindre et økonomisk sammenbrudd for de palestinske selvstyremyndighetene. Midlene ble utbetalt på grunnlag av bilaterale avtaler eller gjennom internasjonale fondsmekanismer forvaltet av Verdensbanken og Europakommisjonen.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 170,5 mill kroner. Det legges opp til følgende indikative plantall for fordelingen av bevilgningen: Det palestinske området 155,5 mill kroner og Libanon 15,0 mill kroner.

Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	159 904	246 500	261 500
79	Tiltak i tidligere samarbeidsland, <i>kan overføres</i>	1 269		
	Sum kap. 153	161 173	246 500	261 500

Latin-Amerika står fortsatt overfor store utfordringer i kampen mot fattigdom og konsolidering av fred og demokrati. Kontinentet har som følge av høye råvarepriser hatt en positiv økonomisk vekst de senere årene. Den økonomiske veksten har imidlertid ikke ført til utjevninger i de ekstreme sosiale og økonomiske forskjellene. Det er store forskjeller mellom kvinner og menn i økonomisk deltagelse og inntekt. I nesten alle land gjennomføres i dag demokratiske valg, men de demokratiske institusjonene er jevnt over svake. Svakt fungerende rettsystemer truer i enkelte land også rettsikkerheten. Flere land i regionen fortsetter å ha høyt konfliktpotensiale. Både tilfeldig og organisert kriminalitet vokser, og latinamerikanske land topper statistikkene for antall drap begått i fredstid. Korrupsjon er svært utbredt. Latin-Amerika har miljøutfordringer med store økonomiske og sosi-

ale konsekvenser. Dette rammer ikke minst kontinentets urfolk. Regionen har et usedvanlig rikt biologisk mangfold, og tap av dette mangfoldet er et av hovedproblemene innen miljøsektoren. Store områder ødelegges av uforsvarlig skogbruk, landbruk og kvegdrift. Avskoging og erosjon gir alvorlige problemer. Flere av landene i Latin-Amerika er også rike på naturressurser, blant annet olje og gass, som ved miljømessig og sosialt bærekraftig forvaltning kan gi langsiktig inntekt og grunnlag for utvikling.

Mål

Målet for Norges samarbeid med land i Latin-Amerika gjennom regionbevilgningen er å bidra til fattigdomsbekjempelse og utvikling av godt styresett, sosial og økonomisk inkludering og bevaring av

miljø/bærekraftig bruk av naturressurser. Basert på situasjonen i det enkelte land Norge samarbeider med, og gjennom støtte til regionale tiltak skal bevilgningen for 2008 brukes til å støtte opp om

- Godt styresett, herunder menneskerettigheter
- Miljørettede tiltak, klimatilpasning og bærekraftig forvaltning av naturressurser
- Likestilling og sosial og økonomisk inkludering (urfolk, afrolatinere)

Som ledd i latinamerikanske lands bekjempelse av korrupsjon, vil Norge bistå enkelte ressursrike stater med å implementere kriteriene i Extractive Industries Transparency Initiative (EITI). EITI har til formål å sikre åpenhet og kontroll med inntektsstrømmene fra utvinningsindustrien til myndighetene, og derigjennom redusere mulighetene for korrupsjon.

Post 78 Regionbevilgning for Latin-Amerika, kan overføres

Nicaragua

Nicaragua er Latin Amerikas nest fattigste land, og Norges samarbeidsland i regionen. BNI per innbygger lå i 2005 på 958 USD¹. En levekårsundersøkelse fra 2005 viser at 48 pst. fortsatt lever under fattigdomsgrensen, av disse 17 pst. i ekstrem fattigdom. Nicaragua oppnådde i 2006 en vekst på 4 pst. mens inflasjonen var 9,1 pst. Nicaragua er ved hjelp av ulike gjeldsletteordninger i ferd med å få kontroll over utenlandsgjelden. Den interne gjelden er tyngende og bistandsavhengigheten stor. En ny regjering utgått av sandinistenes parti overtok makten i januar d.å. og Daniel Ortega ble innsatt som president. Den nye regjeringen har så langt høstet anerkjennelse for å ville sette kampen mot fattigdom øverst på dagsorden, samtidig som den har lovet å videreføre en ansvarlig økonomisk og investeringsvennlig politikk. Det er en klar forutsetning at den økonomiske veksten må økes vesentlig dersom landet skal kunne nå tusenårsmålene. Korrupsjon og hvitvasking av penger fra narkotikahandelen utgjør fortsatt et stort samfunnsproblem. I Transparency Internationals Corruption Perceptions Index for 2006 gis Nicaragua 2,6 på en skala der 10 er «null korrupsjon» og 0 er «totalt korrupt». Det kan likevel vises til positive utviklingstrekk som resultat av de siste årenes innsats fra Regjeringsadvokaten, en aktiv og pågående presse og sivilt samfunn. Ny politiledelse har intensivert kampen mot narkotikatraffikken. Hva gjelder menneskerettighetene, er utfordringene i Nicara-

gua først og fremst relatert til fattigdommen, dvs. de sosiale og økonomiske rettighetene, herunder kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter.

Støtten til Nicaragua bidrar til godt styresett, herunder budsjettstøtte, fremme av menneskerettigheter og bidra til bærekraftig bruk av naturressurser innenfor rammen av den nasjonale utviklingsplanen. Anti-korrupsjonsarbeidet står sentralt innenfor alle områder der Norge yter støtte.

Andre land

Gjennom samarbeidet med Guatemala gir Norge bidrag til gjennomføringen av fredsavtalen fra 1996 med vekt på fremme av godt styresett og sikring av menneskerettigheter.

Norge opprettet en ambassadeseksjon i La Paz, Bolivia i 2007. Den norske innsatsen i Bolivia konsentrerer seg hovedsakelig om demokratiutvikling og støtte til naturressursforvaltning, særlig gjennom Olje for Utvikling-programmet. I tillegg gis støtte gjennom regionale programmer til demokratiutvikling og sosial og økonomisk inkludering i Andes-landene, og til bevaring av regnskogen og bærekraftig utvikling av Amazonas. I forhold til Brasil vil samarbeidet innenfor miljø og sosial dialog videreutvikles og videreføres.

Rapport 2006, Post 78 – Regionbevilgning for Latin-Amerika

Tabell 9.6 Norsk støtte til utvalgte land i Mellom-Amerika i 2006

Land	Total norsk bistand	Bistand over kap. 153
Nicaragua	161 804	49 994
Guatemala	95 832	50 120
Honduras	10 149	1 000
Regionalt Mellom-Amerika	92 775	59 562

For mer utfyllende landvise rapporter vises det til departementets årsrapport over bilateral bistand.

Nicaragua

Styresett og menneskerettigheter

Norge fortsatte støtten til tiltak for bekjempelse av vold mot kvinner og barn og har også, sammen med fire andre givere, etablert et felles fond for fremme av likestilling og forsvar av seksuelle- og reproduktive rettigheter. Norge fortsatte støtten til

¹ BNI/innbygger etter «Atlas-metoden». Kilde World Development Indicators, Verdensbanken

anti-korrupsjonsfondet, etablert i 2002. Støtten fra fondet har bl.a. bidratt til styrking av regjeringsadvokatens etterforskningskapasitet og etablering av et system for innsyn i offentlig saksbehandling og dokumenter. Støtten til etablering av offentlige innkjøpsordninger ble videreført i 2006. Programmet er et samarbeid mellom en rekke givere, herunder den Inter-Amerikanske Utviklingsbanken. Støtten til programmet for undersøkende journalistikk har som siktemål å sette et kritisk søkelys på korrupsjonen i Nicaragua.

Ressursforvaltning

Norge videreførte støtten til bærekraftig utnyttelse av naturressurser i spesielt utsatte områder. Programmene vektlegger matvaresikkerhet og omfatter mer enn 3000 familier på landsbygda. Det kan vises til positive endringer i bøndernes inntekter og dokumenterer gode resultater når det gjelder bevaring av jordsmonn, vann og skogressurser. Programmene har høy kvinnedeltakelse. Norge inngikk avtale med myndighetene om støtte til et omfattende sektorprogram for utvikling av landsbygda. Støtten til faglig samarbeid om overvåking og regulering av naturressurser innenfor fiskeriadministrasjon og oljeutvinning ble videreført.

Budsjettstøtte

Norge har siden 2005 gitt generell budsjettstøtte til Nicaragua. Budsjettstøtten har vist seg å være et særdeles viktig verktøy i dialogen mellom giverne og myndighetene. Denne dialogen har bidratt til at viktige reformer er gjennomført, som for eksempel innføring av en tjenestemannslov, en ny finans- og administrasjonslov samt rutiner for revisjon av nasjonalbudsjettet.

Guatemala

Styresett

Norsk støtte har bidratt til institusjonalisering og demokratisering av politiske partier, samt til gjennomføring av demokratiske valg. Det er gitt støtte til det nasjonale jordregistret og til prosjekter for konfliktløsning. Den norske støtten til det sivile samfunn la vekt på offentlig innsyn i forvaltningen, tilgang til rettsapparatet samt fred- og forsonings-

tiltak, og har medvirket til at korrupsjon i dag er et sentralt tema på den nasjonale dagsorden.

Menneskerettigheter

Norge ga støtte til det nasjonale menneskerettighetsombudet og støttet et eget urfolksprogram med vekt på jordrettigheter og tospråklig utdanning med kvinner og politisk deltakelse som tverrgående hensyn. Selv om urfolk representerer flertallet av befolkningen, er urfolk en marginalisert gruppe og kommer dårligst ut på alle sosiale indikatorer. Noe forbedring for urfolk kan spores innen sosial og politisk deltakelse.

Regionalt

Bærekraftig naturressursforvaltning

I Mellom-Amerika støttes tiltak innen bærekraftig bruk og forvaltning av naturressurser og biodiversitet gjennom organisasjoner med regionale mandat. Et konkret resultat i 2006 var utarbeidelse av nasjonale rapporter om status på kunnskap om biodiversitet i hvert av landene i regionen.

Styresett og menneskerettigheter

Norge støtter Det interamerikanske institutt for menneskerettigheter (IIDH), den mellom-amerikanske menneskerettighetsdomstolen og CEJIL, en organisasjon som fremmer konkrete saker for domstolen.

Rapport 2006, Post 79 – Tiltak i tidligere samarbeidsland

Posten ble i 2006 nyttet til avslutning av tidligere inngåtte forpliktelser overfor Cuba innenfor fiske-samarbeid.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 261,5 mill kroner. Det legges opp til følgende indikative plantall for fordelingen av bevilgningen: Nicaragua 60,0 mill kroner og Guatemala, regionalt samarbeid (Mellom-Amerika) og land i Sør-Amerika (inkl regionale tiltak) 201,5 mill kroner.

Programkategori 03.20 Globale ordninger

Utgifter under programkategori 03.20 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 516 163	1 642 000	1 677 000	2,1
161	Næringsutvikling	705 833	725 000	794 000	9,5
162	Overgangsbistand (gap)	930 925	868 500	878 500	1,2
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	2 231 783	2 450 434	2 632 434	7,4
164	Fred, forsoning og demokrati	1 602 818	1 700 250	1 830 250	7,6
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	563 815	603 000	717 000	18,9
166	Tilskudd til ymse tiltak	86 638	184 265	484 116	162,7
167	Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	398 782	430 853	408 276	-5,2
168	Kvinner og likestilling		200 000	235 000	17,5
	Sum kategori 03.20	8 036 757	8 804 302	9 656 576	9,7

Programkategorien omfatter satsingsområder som har en sentral plass innenfor Norges internasjonale engasjement. Bevilgningene kan anvendes i alle ODA-godkjente land, med ev. forbehold omtalt under de ulike bevilgninger. I samarbeidet med mottakerne av bevilgninger under denne programkategorien legges det vekt på å gi støtte til tiltak innenfor Regjeringens fem satsingsområder.

Et viktig prinsipp for norsk utviklingssamarbeid er støtte i samsvar med utviklingslandenes fattigdomsstrategier og andre nasjonale plandoku-

menter. Dette prinsippet gjøres vanligvis ikke gjeldende for den humanitære innsatsen og aktiviteter knyttet til menneskerettigheter, fred og forsoning. Regjeringen legger imidlertid til grunn at øvrige retningslinjer og vektlegging innenfor utviklingspolitikken, som eierskap, koordinering, bidrag til institusjonsutvikling i samarbeidslandene, integrering av likestillings- og miljøhensyn samt forvaltningsmessige krav, i størst mulig grad skal følges også for denne type tiltak.

Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	22 869	33 500	33 500
50	Fredskorpset	165 000	165 000	165 000
70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 037 187	1 093 000	1 123 000
71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	69 905	81 000	81 000
72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	4 687	7 000	7 000
73	Kultur, <i>kan overføres</i>	85 132	102 000	107 000
75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	131 383	160 500	160 500
	Sum kap. 160	1 516 163	1 642 000	1 677 000

Bevilgningene skal styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å skape mer åpne og demokratiske samfunn og for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål. Det er videre et overordnet mål å bidra til å fremme gjensidig forståelse og samarbeid mellom aktører i sivilt samfunn i Norge og i utviklingsland.

Statlig lederskap trenger demokratisk forankring og korrektiv. Et aktivt sivilt samfunn er den beste garanti for å skape åpne og demokratiske samfunn og for at utviklingslandene fører en politikk hvor reduksjon av fattigdommen står i høysetet. Det spiller normalt også en viktig rolle i å fremme næringslivets samfunnsansvar. Sivilt samfunn omfatter nettverk og organisasjoner som er virksomme i spennet mellom stat og familie, herunder frivillige organisasjoner, fagforeninger, uavhengige media, politiske partier, kirkesamfunn, idretts-, kunst- og kulturmiljøer.

Post 01 Driftsutgifter**Situasjonsbeskrivelse**

Norsk utviklingssamarbeid har bred støtte i det norske folk. Kunnskapen om utviklingspolitiske spørsmål og resultatene av innsatsen er imidlertid relativt lav.

Regjeringen søker gjennom etablerte og nye informasjonskanaler å styrke dialogen omkring utviklingspolitiske spørsmål. Det nye informasjonssenteret på Vestbanen vil få en sentral rolle i dette arbeidet. Arbeidet med å styrke den nettbaserte informasjonstilgangen fortsetter.

Mål

Bevilgningen skal bidra til å stimulere interessen for utviklingspolitiske spørsmål og økt forståelse for Norges rolle i det internasjonale arbeid, bl.a. gjennom

- kunnskapsformidling om utviklingspolitiske spørsmål
- tilrettelegging av og deltakelse i bistandsdebatt i relevante kanaler og fora
- spredning av informasjon om resultatene av bistand
- etablere og drifte et Informasjonssenter for utviklingssamarbeid på Vestbanen

Rapport 2006

Det ble gjennomført internasjonale uker i Bodø og Kristiansand med stor oppslutning. Arbeidet følges godt opp av kommunene. En fattigdomskonferanse med temaet helse fikk svært positiv respons. Et temanummer om helsebistand ble utgitt i tilknytning til konferansen, som bilag til Dagbladet. Bilaget ble i stor grad lest og hadde stor troverdighet ifølge evalueringen.

Arbeidet med Informasjonssenteret på Vestbanen er kommet godt i gang, både med hensyn til planleggingen av byggarbeider og utforming av senterets innhold.

Informasjonsarbeidet omkring initiativet for Tusenårsmaal 4 og 5 for reduksjon av barne- og mødredødelighet ble igangsatt og etablert med et eget sekretariat.

Støtte til utstillinger, tilskudd til audiovisuelle produksjoner og annet materiale rettet mot skolen og barn og ungdom utgjorde også i 2006 populære tiltak. Egne resultatsider og barnehelse-sider er

lansert på internett. Ny publikasjonsdatabase og ny påmeldingsløsning for konferanser og seminarer ble lansert. Bistandsaktuelt ble hyppigere sitert i andre medier i 2006 enn året før og viser en opplagsøkning på 11 pst.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 33,5 mill. kroner.

Post 50 Fredskorpset

Situasjonsbeskrivelse

Det norske fredskorpset skaper engasjement og økt kunnskap om utviklingsspørsmål både i Norge og i landene i sør. Fredskorpset legger til rette for samarbeid gjennom utveksling av personell. Det inngås partnerskapsavtaler mellom frivillige organisasjoner, kommuner, skoler, universiteter og private virksomheter i Norge og i sør.

Hoveddelen av samarbeidet er rettet inn mot deltakere i aldersgruppen 22-35 år, og omfatter utveksling nord til sør (fra Norge til utviklingsland), sør til nord (fra utviklingsland til Norge) og sør/sør (mellom utviklingsland). Utenlandsoppholdene er som regel mellom 10-16 måneder. Et eget ungdomsprogram FK-ung er rettet inn mot ungdom mellom 18 og 25 år som får kunnskap og erfaring gjennom uteopphold av minst tre måneders varighet.

Mål

Fredskorpset skal

- tilrettelegge for samarbeid mellom organisasjoner, institusjoner og bedrifter i Norge og i utviklingsland gjennom utveksling av medarbeidere
- sikre at minst halvparten av midlene går til tiltak som inkluderer gruppen av de minst utviklede land og at nye tiltak primært konsentreres om land og satsingsområder som er prioritert i Norges utviklingssamarbeid

Rapport 2006

Arbeidet omfattet i alt 148 partnere i Norge og 320 i sør i til sammen 55 land.

Tabell 9.7 Aktive partnerskap ved utgangen av 2006 fordelt på innsatsområder

Sektor	Pst.
Utdanning	22
Godt styresett	12
Næringsutvikling/landbruk	16
Helse inkl. hiv og aids	16
Miljø/bærekraftig utvikling	9
Fredsbygging	6
Andre	19
Totalt	100

Av i alt 531 deltakere var 30 pst. knyttet til FK nord/sør, 21 pst. til FK sør/sør, 44 pst. til FK-ung og 5 pst. til FK-senior. 45 pst. av deltakerne var rekruttert i Norge og 55 pst. fra land i sør. I FK nord/sør var det tilnærmet balanse mellom antall nordmenn som reiste ut og deltakere fra sør som kom til Norge. FK-ung og FK-senior hadde en klar overvekt av norske deltakere. Kjønnbalansen mellom deltakerne var samlet sett 52 pst. kvinner og 48 pst. menn. Nye tiltak i 2006 var primært knyttet til norske samarbeidsland. Konseptet med FK Senior ble ikke videreutviklet som eget program.

En evaluering gjennomført i 2006 viser at Fredskorpset er et relevant og relativt effektivt redskap for å gjennomføre overordnede mål innen norsk utviklingssamarbeid. Ved å kombinere mål om å styrke organisasjoner og institusjoner i utviklingsland med ønsket om å skape økt kunnskap og engasjement i Norge har Fredskorpset funnet en unik plass i det norske utviklingssamarbeidet. Evalueringen påpeker at det må legges mer arbeid i forberedelsen av deltakerne for å øke det institusjonelle utbytte av utvekslingen.

Fredskorpset hadde i 2006 lederansvaret for den norske Tusenårsmålkampanjen. Internasjonale arrangement under vignetten «Der mennesker møtes» ble holdt i 30 norske kommuner.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 165 mill. kroner.

Post 70 Sivilt samfunn, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen er den viktigste finansieringskilde for norske frivillige organisasjoners langsiktige utviklingsarbeid, og benyttes til å finansiere samar-

beidsavtaler eller enkeltavtaler med norske frivillige organisasjoner.

Et aktivt sivilt samfunn har en viktig påvirkningsrolle og kontrollfunksjon overfor myndighetene, bl.a. for å fremme godt styresett, demokratisk utvikling og respekt for menneskerettighetene. Arbeid for å styrke det sivile samfunnets kompetanse og kapasitet til å spille en aktiv rolle i denne sammenhengen gis høy prioritet. Virksomheten skal så langt som mulig innrettes i forhold til lokale partnere og partnerlands egen innsats og planer for fattigdomsbekjempelse og utvikling. Fokus på resultater vektlegges i dialogen med de frivillige organisasjoner. Tiltak innen Regjeringens satsingsområder prioriteres. Økningen på bevilgningen forutsettes blant annet benyttet til å styrke miljøbevegelsen i sør.

I forbindelse med arbeidet for å styrke sør-orienteringen i bistanden og tilpasse innsatsen i tråd med behovene og situasjonen i det enkelte land, vil gjeldende retningslinjer for støtte til frivillige organisasjoner og det sivile samfunn fra 2001 bli gjennomgått og eventuelt revidert.

Mål

Bevilgningen skal gjøre det mulig for organisasjoner og sivile samfunnsaktører å bidra aktivt inn mot sentrale mål for norsk utviklingspolitikk, herunder:

- menneskerettigheter
- styrke det sivile samfunn som drivkraft og endringsagent for å nå nasjonale og internasjonale utviklingsmål
- klima, miljø og naturressursforvaltning
- fremme økt deltakelse av kvinner i beslutningsprosesser og bedring av kvinners livssituasjon
- oppfyllelse av tusenårsmålene

Bevilgningen kan også brukes til tiltak i regi av andre aktører i det sivile samfunnet og til samarbeidstiltak mellom frivillige organisasjoner og næringslivet.

Rapport 2006

Bevilgningen resulterte i støtte til omlag 120 avtalepartnere, hvorav 29 av de største organisasjonene hadde samarbeidsavtaler av 3-5 års varighet. Frivillige organisasjoner mottar også støtte over andre bevilgninger, jf. vedlegg 4.

Det største bidraget over denne posten gikk til Kirkens Nødhjelp (138,5 mill. kroner), mens 138,5 mill. kroner ble fordelt på de 16 medlemsorganisasjonene i Bistandsnemda. Andre store avtalepart-

Boks 9.2 Forbruk 2006 over kap. 160, post 70 Sivilt samfunn fordelt på hovedmålgrupper (i mill. kroner)

	2004	2005	2006
Kvinner	359,0	478,5	486,2
Barn	337,5	411,1	459,7
Funksjonshemmede	113,8	132,7	128,3
Urfolk	144,0	137,3	203,8
Flyktninger	74,2	80,4	76,0

Et tiltak kan ha flere hovedmålgrupper, det vil si at tallene ikke er gjensidig utelukkende.

nere var Norsk Folkehjelp (106,8 mill. kroner), Redd Barna (105,7 mill. kroner), Atlas-alliansen med 10 medlemsorganisasjoner (75 mill. kroner) og Norges Røde Kors (55 mill. kroner). Den største økningen gikk til Plan Norge, mens Selskapet for Norges Vel og Afghanistankomiteen fikk størst reduksjon i bevilgningene

Til enkeltprosjekter innenfor avgrensede felt ble det inngått om lag 60 enkeltavtaler av ett års varighet med mulighet for forlengelse. Denne kategorien omfatter små og mellomstore organisasjoner som til sammen mottok omlag 73 mill. kroner. Disse organisasjonene ble møtt med de samme krav til rapportering, økonomistyring og resultater, men sett i forhold til de større aktørene ble engasjement, mobilisering og frivillighet i Norge vektlagt noe mer som kriterium for støtte.

I arbeidet med å fremme barns rettigheter har organisasjoner som Redd Barna og Plan Norge spilt en sentral rolle. Care Norge, FOKUS og Kirkens Nødhjelp har tilsvarende markert seg i arbeidet med kvinners rettigheter og i kampen mot kjønnslemlestelse. Regnskogsfondets arbeid i Brasil og Indonesia er eksempel på innsats som har urfolk som hovedmålgruppe. 15 mill. kroner fra denne posten har dessuten gått til direkte støtte til urfolksorganisasjoner i Latin-Amerika. Atlas-alliansen har spilt en fremtredende rolle i arbeidet med å sikre funksjonshemmedes rettigheter.

Arbeid for å fremme godt styresett i regi av norske organisasjoner ble støttet med 304,9 mill. kroner. Storparten av dette gikk til Afrika sør for Sahara, men også til innsats i Latin-Amerika. Norsk Folkehjelp, Kirkens Nødhjelp og Norges Røde Kors var hovedmottakere av støtte til styresettrelaterte programmer. Totalt 40,5 mill. kroner gikk til miljø- og energisektoren. Regnskogfondet, WWF

og Utviklingsfondet mottok mest støtte til miljøformål. Totalt 65,8 mill. kroner fra posten gikk til tiltak for å bekjempe hiv og aids. Hovedvekten av disse midlene ble gitt til Afrika sør for Sahara, og Bistandsnemda, Kirkens Nødhjelp og Redd Barna var hovedaktører.

I 2006 ble rapportformater for organisasjonene justert for å bedre resultatrapporteringen. Systematisk bruk av gjennomganger og evalueringer, samt synliggjøring av resultater og anbefalinger fra disse, vil vektlegges ytterligere i årene framover.

I årlige møter med de frivillige organisasjonene ble det lagt særlig vekt på dialog om merverdi, konsentrasjon og resultatrapportering.

Database for evalueringer fra sivil samfunn

Høsten 2005 ble det lansert en database for evalueringer av tiltak i regi av frivillige organisasjoner. Alle organisasjoner er pålagt å publisere sine eksternt utførte evalueringer av tiltak finansiert over bevilgningen. Databasen skal bidra til synliggjøring av resultater og læring om hvilke virkemidler som gir best resultater. Databasen omfatter 122 evalueringer og gjennomganger gjennomført i 2006 og tidligere. Adresse til databasen: www.norad.no/ngo-evaluation

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 1 123 mill. kroner.

Post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen brukes til støtte for de frivillige organisasjoners opplysningsarbeid og støtte til enkelttiltak i regi av norske miljøer som arbeider innen prioriterte fagområder for norsk bistand, herunder informasjonstiltak om nord/sør spørsmål og utviklingssamarbeidet. Bevilgningen gjør det mulig for de FN-tilknyttede organisasjonene, de store bistands- og nødhjelpsorganisasjonene og opplysningsorganisasjonene m.fl. å nå ut til brede målgrupper med denne type informasjon. De såkalte rammeavtaleorganisasjonene (ROrgene) er viktige aktører når det gjelder informasjon om bistand.

Mål

- støtte tiltak som informerer og bidrar til debatt om utviklingspolitiske spørsmål
- støtte tiltak som styrker uavhengige mediers rolle i kampen mot fattigdom

Rapport 2006

Støtten til de FN-tilknyttede organisasjonene (FN-sambandet, UNICEF/Norge og ILO-komiteen) ble opprettholdt med små justeringer i forhold til 2005.

Informasjonsstøtten til de fem store frivillige bistandsaktørene (Kirkens Nødhjelp, Norges Røde Kors, Flyktninghjelpen, Norsk Folkehjelp og Redd Barna) utgjorde 12 mill. kroner. 33 organisasjoner som har rammeavtale om informasjonsvirksomhet mottok til sammen 22,3 mill. kroner. Mindre organisasjoner har mottatt støtte, og skoleutveksling som involverer omlag 40 norske videregående skoler med et tilsvarende antall skoler i sør, er finansiert over bevilgningen.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 81 mill. kroner. 1 mill. kroner øremerkes tilskuddsordningen Informasjon og debatt om globalisering, jf. omtale under kap. 100, post 71 Diverse tilskudd.

Post 72 Demokratistøtte/partier, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen gjelder støtte til Norsk Senter for Demokratistøtte (NDS) som ble etablert for å utnytte kompetansen norske partiorganisasjoner har. Støtten skal først og fremst legge til rette for samarbeid om langsiktig, demokratisk organisasjonsbygging og kunnskapsoverføring mellom politiske partier i Norge og utviklingsland. NDS skal særlig stimulere til fellesprosjekter av tverrpolitisk karakter. Det er ønskelig at tiltakene styrker kvinners deltakelse og har et særlig fokus på ungdom, samt partiorganisasjonens forankring i lokalbefolkningen og kontakten med det sivile samfunn for øvrig.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å støtte de politiske partiene som er representert på Stortinget, samt deres søsterorganisasjoner, i deres bidrag til demokratibyggning i Norges hovedsamarbeidsland og samarbeidsland for øvrig. Samarbeidspartnerne i sør skal utgjøre politiske partier eller tilknyttede organisasjoner som arbeider for demokratisk styre og like muligheter for kvinner og menn, respekt for menneskerettigheter, toleranser overfor minoriteter og som søker å overbygge religiøse og etniske motsetninger.

Rapport 2006

I 2006 hadde NDS prosjekter i ti land, hvorav tre hovedsamarbeidsland. Det ble gitt støtte til tre prosjekter i det palestinske området i regi av henholdsvis Arbeiderpartiet, AUF og Sosialistisk Venstreparti. Videre ble det gitt støtte til et prosjekt i Nicaragua (Høyre), Kenya (KrFU), samt to i Tanzania (Høyre og Senterpartiet hadde hvert sitt prosjekt) og to prosjekt i i Uganda (AUF og Høyre hadde hvert sitt prosjekt). Det ble også gitt støtte til forprosjekt i Uganda (Høyre), Indonesia (Høyre), Tanzania (Senterungdommen) og Tanzania (Venstre). Sosialistisk Venstreparti fikk også dekket utgifter forbundet med sitt arbeid i El Salvador og Guatamala.

Samlet støtte i 2006 til NDS og til de ulike prosjektene utgjorde ca. 4,5 mill. kroner. Bevilgningen dekker også administrasjonsutgiftene til NDS, herunder utgifter forbundet med flytting til nye lokaler hos FN-sambandet.

På bakgrunn av erfaringsoppsummeringen av deler av NDS' virksomhet, ble NDS i 2006 etablert som egen juridisk enhet. Utenriksdepartementet tildeler en årlig bevilgning til NDS, som fordeles av styret i NDS på prosjekter i tråd med departementets retningslinjer. Ordningen skal evalueres etter tre år.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 7 mill. kroner.

Post 73 Kultur, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Kultursamarbeidet med utviklingsland er basert på at de kulturelle rettigheter er en del av de universelle menneskerettighetene. Kultur er en utfordrende kraft i alle samfunn og støtte til kultur gjennom utviklingssamarbeidet skal fremme menneskerettighetene generelt og ytringsfrihet spesielt, gjennom utvekslingstiltak og oppbygging av institusjoner av betydning for et fritt og variert kulturliv. Det prioriteres å styrke kulturell infrastruktur, dvs. rammebetingelsene for kulturell deltakelse, produksjon, konsum og bevaring i våre samarbeidsland.

En egen strategi for Norges kultursamarbeid med utviklingsland for perioden 2006-2015 trådte i kraft i 2006. I oppfølgingen legges det opp til økt satsing. Strategien reflekterer nyere internasjonal tenkning, bl.a. innenfor FN-systemet, som fremhever kulturfeltets avgjørende betydning for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Det legges opp til en styrking av Norges kultursamarbeid med utvi-

klingsland og en delvis omlegging til nye samarbeidsformer på kulturfeltet i årene som kommer.

Mål

Bevilgningen skal brukes til:

- kulturutveksling mellom Norge og land i sør
- etablering/styrking av kulturell infrastruktur i sør
- vern og fremme av kulturarven, bl.a. gjennom UNESCO og Africa 2009

Rapport 2006

Samlet støtte til kultursamarbeid utgjorde i 2006 85,3 mill. kroner.

Støtte til utvekslingstiltak utgjorde 29,3 mill. kroner. Flere sentrale, norske kulturinstitusjoner retter nå arbeidet sitt inn mot ikke-vestlige land. Med Ultima-festivalen ble det inngått en rammeavtale om et bredt samarbeid mellom musikkfaglige miljøer i Norge og Vietnam. Norsk Filminstitut mottok støtte til prosjektet Move my image, hvor barn og unge i Norge og Sør-Afrika lærer å uttrykke seg via film. Samarbeidet med internasjonale festivaler med deltakelse av artister fra sør, og/eller fokus på aktuelle problemstillinger i sine programmer, ble videreutviklet.

Vennskapssamarbeid på kulturområdet med deltakelse av lokalsamfunn i Norge og ulike samarbeidsland ble støttet gjennom Vennskap Nord/Sør. Det ble inngått en rammeavtale med Pax forlag om oversettelse og utgivelse av internasjonal globaliseringslitteratur, med tanke på kunnskapsbygging og debatt om viktige utenrikspolitiske spørsmål. Samarbeidsavtalene med hhv. Kunsthøgskolen i Oslo (KhiO) om kunstutdanning i sør og Rikskonsertene om musikk-samarbeid ble fulgt opp, og møter med de respektive fagmiljøer på landsbasis ble avholdt for gjensidig informasjons- og erfaringsutveksling. En kartlegging av strategiske partnere i norsk kulturliv ble gjennomført, og resultatet av kartleggingen vil bli lagt til grunn for fremtidige samarbeidsmodeller for diskusjoner på policy-nivå.

Støtte til etablering/styrking av kulturell infrastruktur i sør utgjorde 49 mill. kroner.

I Pakistan er en betydelig innsats knyttet til kulturminnevernfeltet. I Det palestinske området ble bl.a. støtten til musikk og kunstutdanning videreført (se egen boks). Flere afrikanske land var involvert i det tverrfaglige kulturprogrammet Umoja,

Boks 9.3 Seminarrekken «Noras søstre»

I forbindelse med Ibsen-året 2006 tok utenriksdepartementet initiativ til en internasjonal seminarrekke med utgangspunkt i Ibsens dramatik og hans kvinneskikkelser. Målet var å sette kvinne- og likestillingsspørsmål på dagsordenen og stimulere til debatt om menn og kvinners roller, slik de i dag manifesterer seg i ulike kulturelle kontekster. Seminarrekken ble innledet i Alexandria i oktober, etterfulgt av New Delhi og Maputo i november. Som innledere inviterte man sentrale skikkelser fra kultur- og samfunnsliv i de respektive samarbeidsland og i Norge. Seminarene vakte stor interesse og fikk en bred og positiv medieomtale både i samarbeidslandene og i Norge. Flere seminarer er planlagt for 2007, bl.a. i Kina, Russland og Midt-Østen.

hvor ungdom fra flere land møtes for å ta del i brede kunst- og kulturmønstringer.

Støtte til vern og fremme av kulturarven utgjorde 7 mill. kroner. Samarbeidet med UNESCO omfattet bl.a. prosjekter for bevaring/

Boks 9.4 Kultursamarbeid med Det palestinske området

Kultursamarbeid står sentralt i dialogen mellom Norge og den muslimske verden, med Midt-Østen og Pakistan som de største satsingsområdene. Felles for prosjektene er at de fokuserer på menneskerettigheter og ytringsfrihet. Kulturdialogen med Det palestinske området innbefatter bl.a. billedkunst, musikk, film og kulturminnevern. Rikskonsertene har et bredt samarbeid med lokale kulturinstitusjoner og enkeltutøvere. Kunsthøgskolen i Oslo har vært en drivkraft i etableringen av en høyere kunstutdanning i Ramallah, hvor utveksling med Norge er et sentralt element. Høgskolen i Lillehammer og Universitetet i Bierzeit har inngått et langsiktig samarbeid om dokumentarfilmstudier, som bl.a. innbefatter studentutveksling mellom Norge og Palestina. Norsk forfatterforening, Norske barne- og ungdomsbokforfattere og Norsk Oversetterforening har utstrakt kontakt med kolleger i hele Midt-Østen. Norge bidrar også til vern og fremme av kulturminner i regionen gjennom støtte til prosjekter i regi av UNESCO.

sikring av Gawar Shad-mausoleet i Herat (Afghanistan) og for revitalisering av Gong-musikken hos vietnamesiske folkegrupper. Samarbeidet med Africa 2009 omfattet en rekke seminarer og praktiske tiltak rettet mot kunnskap og bevisstgjøring, administrering og konservering av faste kulturminner.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås det bevilget 107 mill. kroner.

Post 75 Internasjonale organisasjoner og nettverk, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen omfatter støtte til internasjonale organisasjoner og nettverk. Støtten går i hovedsak til frivillige organisasjoner, men kan også benyttes til andre interstatlige organisasjoner som ikke er FN-organer.

Internasjonale organisasjoner og nettverk har et globalt eller regionalt fokus og bidrar til samarbeid over landegrensene. I tillegg har en rekke av organisasjonene og nettverkene en viktig pådriverrolle overfor statlige myndigheter til å etterleve internasjonale konvensjoner.

Mange av organisasjonene som støttes er viktige samarbeidspartnere innenfor rammen av norsk utviklingspolitikk ved at de utfyller bistandsforvaltningens og andre aktørers kompetanse og er viktige dialogpartnere.

Mål

Bevilgningen skal benyttes til å støtte internasjonale organisasjoner og nettverk som driver utviklingsrettet virksomhet innenfor regjeringens satsingsområder, primært innenfor følgende tema:

- helse med hovedvekt på reproduktiv helse
- miljø, naturressursforvaltning, vannressursforvaltning og klimaspørsmål
- styresett, herunder demokratisk utvikling og likestilling
- menneskerettigheter, fred og forsoning
- migrasjon og utvikling

Rapport 2006

Reproduktiv helse og retten til trygg abort er viktige i mange miljøer. Det er derfor essensielt å støtte opp om dette arbeidet. 41 mill. kroner ble gitt til Den internasjonale føderasjonen for familieplanlegging (IPPF), verdens største frivillige organisasjon innen området seksuelle og reproduktive rettigheter. En evaluering av IPPF i 2006 viste at

organisasjonen når de fattigste med relevante tjenester av høy kvalitet. Organisasjonen koordinerer sine aktiviteter godt med andre organisasjoner som arbeider innen samme område. Medlemsorganisasjonene, om lag 150, har potensial til å påvirke nasjonal politikktutforming. Evalueringen har ført til at både Sverige og Norge har gitt signaler om fortsatt støtte til IPPE.

Om lag 20,3 mill. kroner gikk til miljøtiltak, hvorav 15 mill. kroner til den internasjonale naturvernunion (IUCN). IUCN mottok dessuten støtte til programmet «Mangroves for the Future», som bidrar til bærekraftig gjenoppbygging av tsunami-rammede kystområder i Asia. Programmet har også klare aspekter av tilpassing til klimaendringer. Det er dessuten gitt støtte til organisasjoner som arbeider med vannressursforvaltning, vann/sanitær og miljøforskning. Forskning på miljø og bærekraftig utvikling ble støttet gjennom International Institute for Environment and Development (IIED) med 3,5 mill. kroner.

Tiltak innen godt styresett, herunder korrupsjonsbekjempelse, media og demokratiutvikling, ble støttet. Transparency International mottok i

2006 støtte til sitt anti-korrupsjonsarbeid. Virksomheten til Intosai Development Initiative (IDI), som har sitt sekretariat i Norge, ble støttet med 14,2 mill. kroner.

Om lag 9 mill. kroner gikk til tiltak innen utdanning. Forum for African Women Educationalist (FAWE), som arbeider for å fremme kvinners og jenters utdanning, mottok 4 mill. kroner.

Det ble gitt et tilskudd på 3,5 mill. kroner til Womens' World Banking som arbeider med mikrofinans for fattige kvinner.

International Work Groups for Indigenous Affairs (IWGIA) mottok 2,5 mill. kroner til arbeid blant urfolk i Afrika. IWGIA bidro i 2006 bl.a. til et stort seminar i Kamerun der the African Mission, Den afrikanske union, Sentralafrikanske myndigheter og sivilt samfunn deltok og diskuterte erfaringer og muligheter for å fremme urfolks rettigheter.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 160,5 mill. kroner.

Kap. 161 Næringsutvikling

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	78 338	70 000	309 000
72	Finansieringsordning for utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	75 127	112 500	
73	Institusjonsutvikling i utviklingsland, <i>kan overføres</i>	57 368	57 500	
75	NORFUND – tapsavsetning	148 750	143 750	143 750
95	NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	346 250	341 250	341 250
Sum kap. 161		705 833	725 000	794 000

Støtteordningene under dette kapitlet tar i første rekke sikte på å styrke næringsutvikling og handel som sentrale drivkrefter for økonomisk utvikling. Kapitlet omfatter ulike støttetiltak og ordninger som skal bidra til å styrke institusjonell og fysisk infrastruktur, utvikle kompetanse i utviklingslandene og stimulere til etableringer og investeringer i utviklingsland. Slik støtte er viktig for å kunne bidra til utvikling av bedre rammebetingelser på det næringsøkonomiske området. Kapitlet omfatter også støtte til investeringer i regi

av Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Norfund).

Virkemidlene under kapitlet kan anvendes i utviklingsland med bruttonasjonalprodukt per innbygger på opptil USD 6055, som tilsvare Verdensbankens grense for å yte lån på spesielt gunstige vilkår, herunder ODA-godkjente land på Vest-Balkan. Det vil bli arbeidet spesielt med støtte til de minst utviklede land (MUL), norske samarbeidsland for langsiktig bistand, og med å stimulere næringsutvikling og handel i Afrika sør for Sahara.

I samsvar med vedtak i OECDs utviklingskomité er postene under dette kapitlet avbundet fra og med 1. januar 2002. I tillegg kommer tre konsulentfond i henholdsvis Det internasjonale finansieringsinstitutt (IFC), Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB) og Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB). Disse fondene er fremdeles delvis bundet til kjøp av norske tjenester, men bruk av konsulentfond som er bundet til leveranser fra enkeltland er nå under utfasing.

Regjeringen ønsker å bidra til at utviklingslandene kan skape vekst og velferd gjennom økt deltakelse i internasjonal handel. Med utgangspunkt i handlingsplanen for handelsrettet utviklingssamarbeid har Regjeringen som mål å synliggjøre og trappe opp den norske innsatsen og å gjøre den mer strategisk og relevant i forhold til de fattigste landenes behov og det internasjonale samfunnets prioriteringer. Forhandlingene i Verdens handelsorganisasjon (WTO), den såkalte Doha-runden, er viktige som et ledd i arbeidet med å utvikle rettferdig global styring på handelsområdet og dermed bidra til at globaliseringen skjer på en måte som også tjener de svakeste landene.

Regjeringen ønsker i den forbindelse også å bidra ved økt import til Norge fra de fattigste landene. Med det formål har Regjeringen foretatt en gjennomgang av den norske tollpreferanseordningen for utviklingsland (GSP-ordningen) og legger opp til forbedringer i denne (jf. St.prp. nr. 1 (2007-2008) Skatte-, avgifts- og tollvedtak). Tollpreferanse viser seg alene å være utilstrekkelig for de fattigste landene. Ordningen med toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer fra de minst utviklede land har hittil hatt liten effekt. Det er behov for særlige tiltak for å bidra til iverksettelse av kunnskap om og økt bruk av GSP-ordningen, og slike tiltak vil bli finansiert over kapittel 161.

Regjeringen har tatt initiativ til et nytt offentlig-privat samarbeid om mikrofinansiering, og det er etablert en egen styringsgruppe for formålet. Både statlige og private aktører ønsker å skape økonomisk vekst og en bærekraftig fattigdomsreduserende utvikling gjennom mikrofinansiering. Målsetningen er å kombinere kapital og kompetanse for å skape et sterkt norsk initiativ, som på kommersielle vilkår, skal sørge for å øke kapitaloverføringer til markeder i utviklingsland som i dag ikke mottar tilstrekkelige investeringsmidler.

Kvinner er viktige økonomiske aktører i mange utviklingsland, særlig i uformell sektor og i landbruket. Kvinners svake rettsstilling i mange samfunn gjør det imidlertid vanskelig for dem å dokumentert sin eiendomsrett og å oppnå kreditt. Mikrofinansiering med sitt ofte beskjedne krav til

sikkerhet er et virkemiddel som er gunstig for kvinner. Det norske initiativet for å sikre fattiges eiendomsrett vil også bidra til å styrke kvinners rett til å eie og drive sine virksomheter.

Post 70 Næringsutvikling, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen har som formål å stimulere til økt næringsvirksomhet og handel i utviklingsland og omfatter ordninger for støtte til tiltak for å øke utviklingslandenes handelskompetanse og eksport, tiltak for å stimulere til etablering av og samarbeid om næringsvirksomhet samt informasjonstiltak. En større del av støtten knyttes opp mot områder der Norge har særlig kompetanse og der hvor bistandsmidler kan brukes til å mobilisere privat kapital, innen energi (vannkraft og petroleum), mikrofinans, landbruk og fiske eller der det inngås strategiske partnerskap med norske virksomheter. Særlig vekt vil bli lagt på kompetansebygging og å forberede investeringer i tiltak under den grønne utviklingsmekanismen (CDM), styrking av kvinners rolle i næringsutvikling, opplærings- og kompetanseoverføring, sosiale og hiv- og aidsforebyggende tiltak samt miljøinvesteringer.

For å få til en mest mulig effektiv utnyttelse av bevilgningene under kapittel 161 har Utenriksdepartementet hatt fullmakt til å omdisponere bevilgningene for post 70, Nærings- og handelstiltak, post 72 Finansieringsordning for utviklingstiltak og post 73 institusjonsutvikling i utviklingstiltak. Behovet for fleksibel bruk av bevilgningen øker med regjeringens vektlegging av aktiv næringsutvikling og handel som en av de viktigste forutsetningene for å skape utvikling. Det foreslås derfor at postene 70, 72 og 73 slås sammen til post 70, Næringsutvikling. I posten inngår også Norfunds andel av bevilgningen til faglig bistand, som er en søknadsbasert ordning som skal styrke utviklingsmessige sider ved prosjektene samt en særlig innsats for å utvikle prosjekt innenfor ren energi i Afrika, tentativt 15 mill. kroner.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å finansiere:

- tiltak for å øke utviklingslands handelskompetanse og eksport, herunder utvikling av næringsvirksomhet, opplæring og kompetanseoverføring, studier og informasjonstiltak
- finansieringsordninger til ubundne, blandede kreditter og bidrag til konsulentfond
- institusjonsutvikling i utviklingsland

Rapport 2006

Det ble utbetalt til sammen 69,4 mill. kroner i 2006.

Tiltak for å øke utviklingslands handelskompetanse og eksport

Det ble i 2006 utbetalt om lag 18,5 mill. kroner til dette formålet. Under FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO) har Norge fortsatt støtten til flere regionale programmer for etablering av sertifiseringssystemer i Asia. Et tilsvarende program for Øst-Afrika med vekt på jordbruksbaserte produkter ble startet i 2006. De sentrale elementer i programmene er å styrke de nasjonale institusjoner for standardisering, metrologi (justervesen), laboratorietesting og kvalitetssikring. I Bangladesh utvides programmet med spesiell vekt på tekstil- og fiskerisektoren i samfinansiering med EU. I India videreføres et pilotprosjekt for introduksjon av sertifiseringssystemet EUREGAP i en fase to. Det er gitt støtte til OECD/DAC studie om faglig bistand og kapasitetsbygging innen handelsfasilitering.

En ny og utvidet samarbeidsavtalen med Handel og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) for å fremme import fra utviklingsland ble inngått i 2006. Samarbeidet med Forum for utviklingshandel og stiftelsen Fairtrade Max Havelaar er videreført fra tidligere år. Ordningen setter høye etiske og sosiale standarder, og bidrar til å sikre en rettferdig inntekt for produsenter i utviklingsland.

Det ble i 2006 inngått 4 avtaler under garantiordningen for tap ved import til Norge fra utviklingsland, men det ble ikke foretatt noen utbetalinger.

Tiltak i forbindelse med etablering av næringsvirksomhet i utviklingsland

Det ble utbetalt om lag 24 mill. kroner i tilskudd til forundersøkelser, prosjektidentifikasjon og pilot/testproduksjon. Det var stor bredde i bransjer og sektorer som var representert, bl.a. fiskeri, akvakultur, turisme, energi og informasjonsteknologi.

Under Matchmaking-programmene med Sør-Afrika, Sri Lanka og India ble det i 2006 utbetalt 7,1 mill. kroner, og det ble i alt inngått 24 intensjons- eller samarbeidsavtaler. Samarbeidet med NHO bidrar til å styrke arbeidsliv- og næringsorganisasjoner i samarbeidslandene, og har gitt et viktig bidrag til etablering av kontakt og samarbeid mellom private bedrifter.

Norfund forvaltet i 2006 9 mill. kroner til en ordning for faglig bistand. Det har vært stor etterspørsel etter midlene som bl.a. er benyttet til å

utarbeide energieffektiviseringstiltak ved Kabul Serena Hotell i Afghanistan, forbedre vannforvaltningen nedstrøms fra SN Powers anlegg i Gallito Ciego i Peru, utrede muligheten for etableringen av et vannkraftanlegg ved Fula Falls i Sør-Sudan, forbedring av kunstgjødseldistribusjon for småbønder i Tanzania og å bistå bedrifter i porteføljen til Aureos East Africa Fund med tiltak for å utarbeide hiv- og aids-tiltak. Det er også videreført et tiltak med støtte til utvikling av mikrofinansvirksomhet i Sør-Sudan.

Opplærings- og kompetanseoverføring. Sosiale tiltak, inkl. hiv- og aidsforebyggende tiltak og miljøinvesteringer

Til sammen 25 bedrifter mottok støtte til opplæring, blant annet innen energi, fiskeoppdrett, informasjonsteknologi og båtbygging. Det ble blant annet inngått avtaler om opplæring i forbindelse med etablering av et anlegg for rekeoppdrett på Sri Lanka, sertifisering av økologiske produkter i Sør-Afrika og produksjon av skipskraner i Kina. Firmaet Veidekke har gjennomført et omfattende hiv- og aids-forebyggende program for de ansatte med familier i sitt datterselskap i Tanzania. Norad innledet i 2006 i et strategisk partnerskap med bl.a. Yara, Norfund og Rockefeller/Gates Foundation for å sikre tanzanianske bønder bedre tilgang til innsatsvarer og finansielle tjenester. Nasjonale myndigheter og privat næringsliv er lokale partnere, og formålet er å effektivisere hele verdikjeden i landbruket.

Støtte til sosiale tiltak, miljøinvesteringer og opplæring utgjorde 11,7 mill. kroner.

Bransje- og sektorstudier, institusjonelt samarbeid og informasjonstiltak

Det ble gitt støtte til et prosjekt for styrke nepalsk kompetanse innen etablering av fiskeoppdrett. Det ble også gitt støtte til Zambia for å sikre landet mer stabil og tilstrekkelige leveranser av oljeprodukter.

Post 72 – Finansieringsordning for utviklingstiltak

Under ordningen med ubundne blandede kreditter ble det i 2006 utbetalt 70 mill. kroner i tilskudd, fordelt på prosjekter i Laos (elektrifisering), Bangladesh (kraftutbygging) og Sri Lanka (kontinental-sokkeloppmåling). I tillegg var en rekke nye prosjekter, bl.a. i Vietnam, Laos, Tanzania og Sri Lanka under planlegging med forventet utbetaling i 2007 og 2008.

Utbetaling av støtte under ordningen for opplæring av kjøpere i utviklingsland beløp seg til 3,5 mill. kroner. Støtte ble gitt til opplæring i forbindelse med prosjekter i bl.a. Bangladesh, Mosambik og Uganda. Opplæringsprogrammene har satt kjøper bedre i stand til å benytte og vedlikeholde innkjøpt utstyr.

Parallellfinansieringstiltakene ble avsluttet i 2006.

Post 73 – Institusjonsutvikling i utviklingsland

Den samlede støtten beløp seg til 57,4 mill. kroner.

Bhutan mottok støtte til et samarbeidsprogram innen energisektoren bl.a. for å forebygge jordskred og ras. I Uganda fortsatte et samarbeid mellom Statnett og Statnetts ugandiske søsterorganisasjon samt et program på oljesektoren. I Vietnam deltar Norge i et UNIDO-ledet program for etablering av et bedriftsregister. I samarbeid med den asiatiske utviklingsbanken finansieres et program for styrking av planleggingskapasiteten for Laos vannmyndigheter. Det er inngått en avtale med Nigeria for å støtte opp under landets bestrebelser for å øke lokal tilvirkning til landets oljeindustri. I samarbeid med ILO finansieres et program i Sør-Asia (India, Nepal, Bangladesh og Sri Lanka). Programmet har identifisert begrensningene de enkelte land setter i arbeidslovgivningen for etablering og vekst av mindre bedrifter samtidig som ansatte sikres anstendige arbeidsvilkår. I India støttes et program for institusjonsutvikling for å fremme karbonkvotesalg fra indisk industri.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 309 mill. kroner. Det foreslås at Utenriksdepartementet gis tilsagnsfullmakt innenfor en totalramme på 550 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak. Garantiordningen for tap som skyldes kvalitetsmangler og for sen levering foreslås fastsatt til 50 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Post 75 NORFUND – tapsavsetting

Post 95 NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen har som formål å sette Norfund i stand til å fremme utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland. Norfund er et særlovsselskap med utenriksdepartementet som eier.

Det kom i 2006 frem opplysninger som gjorde det nødvendig for departementet å gå nærmere inn i styringen og oppfølgingen av Norfund. Riksrevisjonen har i 2007 gjennomgått virksomheten og levert en rapport som vil være nyttig for både Stortingets og departementets arbeid med selskapet.

Norfund skal stille kapital til rådighet for at det skal være mulig å realisere næringslivsprosjekter i utviklingsland. Selskapet skal være beredt til å ta høyere risiko enn ordinære, kommersielle aktører, men det skal likevel ha som mål at investeringene skal gi en positiv samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk avkastning. Det innebærer at flere av Norfunds investeringer vil gi tap, på samme måte som noen av dem vil kunne gi høy avkastning. Fondskonstruksjonen skal sikre at investeringene i sum blir et positivt bidrag til utvikling av næringslivet i utviklingsland.

Riksrevisjonens gjennomgang viste at Norfund ikke har klart å oppfylle målsettingen fra og med 2005, om at Norfund skal ha minst 1/3 av sine samlede investeringer i de minst utviklede land (MUL). Økte investeringer i vannkraft- og andre energiprojekter, som enkeltvis er store, gir store utslag i den geografiske fordelingen av investeringene, og én investering i et lavinntektsland vil fjerne Norfund fra en slik MUL-målsetting. Økte investeringer i mikrofinans vil rette seg direkte mot fattige befolkningsgrupper, uavhengig om de foregår i MUL eller lavinntektsland. En forsterket innsats på å utvikle prosjekter i de fattigste landene (MUL) i tillegg til en forsterket innsats på områder der Norge har spesiell kompetanse og interesse, som ren fornybar energi og mikrofinans, kan være en bedre måte å ivareta fattigdoms- og utviklingshensynene på enn å kreve en bestemt andel investert i MUL. En fokusering på områder der Norge har kompetanse og interesse vil også kunne utløse investeringer fra norske kommersielle aktører.

Norfunds nye strategi legger opp til å styrke selskapets evne til å gjøre lønnsomme investeringer i fattige land med særlig fokus på de fattigste, minst utviklede, landene (MUL) og på Afrika sør for Sahara. De vil fokusere virksomheten på områder der Norge kan ha særlige forutsetninger for å lykkes og der Norfund som organisasjon har eller kan etablere relevant kompetanse.

Norfunds oppgave er å investere i lønnsomme bedrifter og balansere hensynet til lønnsomhet mot utviklingsmål og miljømessige og sosiale hensyn. Norfund trenger derfor målesystemer som gjør både dem selv og Utenriksdepartementet som eier i stand til å vurdere investeringene langs en rekke utviklingsrettede dimensjoner. Departementet vil derfor at Norfund skal prioritere arbeidet med å videreutvikle og operasjonalisere slike mål i

sin resultatmåling. En innskjerping av rutinene for rapportering gir grunnlag for en bedre eierstyring av virksomheten fra departementets side. Dette må gjøres på en måte som ikke øker statens direkte ansvar for Norfunds investeringer. Dette var et viktig juridisk hensyn Stortinget la vekt på da Norfund ble opprettet som et særlovselskap.

Departementet vil nå gjennomgå Norfundinstruksen, og sørge for at denne blir oppdatert i forhold til relevante endringer parallelt i lov- og regelverk. Et av departementets årlige møter med Norfund vil gjøres om til et formelt rapporteringsmøte, der både styre og administrasjonen deltar. Dette møtet vil få en parallell funksjon til generalforsamlingen i et aksjeselskap eller foretaksmøtet i et statsforetak. I sum vil Norfund fremstå med en klarere strategi, bedre rapporteringssystemer, supplerende og målbare utviklingshensyn, og et fundament for enda bedre eierstyring.

Riksrevisjonen har påpekt det uheldige i at så mye av Norfunds kapital står på konto i Norges Bank. Dette skyldes behovet for å ha tilgjengelig kapital til å realisere de forpliktelsene Norfunds styre etterhvert påtar seg. Departementet mener det er grunnlag for å løse opp i dette og vil i samråd med Finansdepartementet foreslå tiltak som reduserer bindingsbehovet.

Mål

Bevilgningen kan benyttes til finansiering av

- direkte investeringer og deltakelse i lokale investeringsfond
- en særskilt satsing på fornybar energi, blant annet i samarbeid med norske kraftselskaper
- støtte mikrofinansinitiativ, blant annet i samarbeid med norske private investorer
- forvaltningen av porteføljen av utestående lån under Norads tidligere låneordning

Norfund skal arbeide særskilt med å styrke selskaps evne til å investere i de fattigste, minst utviklede landene (MUL) og i Afrika sør for Sahara. Der det gir merverdi, skal Norfund prioritere investeringer i Norges samarbeidsland.

Norfund skal gjennom sin virksomhet sikre at miljøhensyn og kjønnspektivet er tilstrekkelig ivarettatt i fondets investeringer og sørge for at virksomheten, som ledd i arbeidet med virksomhetens samfunnsansvar, ivaretar grunnleggende standarder for helse, miljø og sikkerhet.

Rapport 2006

Samlede overføringer til Norfund i 2006 var 504 mill. kroner, hvorav 346,25 mill. kroner over post

95 Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland, og 148,75 mill. kroner over post 75 Tapsavsetting. I tillegg disponerte Norfund 9 mill. kroner over kap. 161 post 70 Nærings- og handels-tiltak.

Pr. 31.12.06 hadde Norfund avtalefestet 2,9 mrd. kroner i investeringer i bedrifter og investeringsfond. Til sammen 29 pst. av investeringene var ved årsskiftet i land som er definert som de minst utviklede landene (MUL), 28 pst. i andre samarbeidsland for norsk bistand og 43 pst. i land som defineres som andre lavinntektsland. Norfund arbeider målrettet for å øke andelen investeringer i MUL.

I løpet av 2006 har Norfund inngått avtaler om fire nye fondsinvesteringer. I alt 155 mill. kroner er fordelt på Aureos South Asia Fund, Aureos Central America Growth Fund, Business Partners Madagaskar og EFP, som er et investeringssamarbeid med den europeiske investeringsbanken og de andre statlige europeiske utviklingsfondene.

Norfund har i 2006 konsolidert sin portefølje av direkteinvesteringer i enkeltforetak samt søkt å finne gode løsninger og avslutninger av flere vanskelige investeringer. Den eneste nye direkteinvesteringen i 2006 er et konvertibelt lån på 7,5 mill USD i Telecom Equity Partner Ltd, Afrika.

I 2006 ble det inngått avtaler om to nye investeringer i finansinstitusjoner på i alt 13,6 mill. kroner fordelt på etablering av en ny bank i Mosambik og en investering i mikrofinansselskapet Micro Afrika Ltd. (tidligere Micro Kenya Ltd, som skal fusjoneres med Uganda Micro Finance Ltd hvor Norfund også har investert).

SN Power, som eies 50 pst. av Norfund, har etter sitt fjerde hele driftsår eierinteresser i 9 vannkraftverk på i alt 268 megawatt i hhv. Peru, India, Nepal og Sri Lanka. To kraftverk med en samlet kapasitet på 347 mw er under bygging i Chile og India. SN Power og samarbeidspartnere arbeider med flere utbyggingsplaner i Chile, Peru, India, Filippinene, Mosambik og Uganda. På Sri Lanka planlegges det flere små vannkraftverk som kan bidra til å redusere avhengigheten av oljefyrte kraftverk. I Mosambik diskuteres en modell for privat/offentlig eierskap og opprusting av to eldre vannkraftanlegg. I Uganda vurderes det å bygge flere småkraftverk som ledd i et energiutviklingsprogram støttet av Verdensbanken, og der målet er å gi 400 000 husholdninger tilgang til elektrisitet i løpet av ti år.

Anbudsgarantiordningen, som ble opprettet i 2004, er et virkemiddel som skal stimulere til en mer aktiv deltakelse fra norske bedrifter i utviklingen av næringsliv i utviklingsland. Fordi det kan gå forholdsvis lang tid fra garantipolise utstedes til

anbudet garantien gjelder blir avgjort, er erfaringene med ordningen, som administreres av GIEK, ennå begrenset. Per 31.12.06 er den totale eksponeringen under ordningen 4,4 mill. kroner. Siden ordningen ble etablert er det i alt kommet inn 54 søknader, og det er så langt utstedt 38 garantipoliser. Erstatning er utbetalt til åtte søkere med i alt 1,0 mill kroner.

Porteføljen av lån til bedrifter i utviklingsland, utgjorde ved utgangen av 2006 21 lån med en antatt verdi på 72,7 mill. kroner. Lånene er blitt nedbetalt med 36 mill. kroner i 2006, og det er i tillegg betalt 4,3 mill. kroner i renter. 1,8 mill. kroner er avskrevet.

For å stimulere til ytterligere engasjement i de minst utviklede landene (MUL), etablerte Norfund i 2006 et eget lånevindu for direkte investeringer i MUL.

Fra 2006 har Norfund hatt et operativt system for beskrivelse av utviklingseffekter på tiltaks-/prosjektnivå. Et viktig element i Norfunds oppfølging er prosjektleders ansvar for ivaretagelse av hensynet til miljø-, sosiale og andre utviklingskriterier. Følgende aspekter skal vurderes og følges opp jevnlig i alle investeringer: arbeidsplasser, skatteinntekter til vertslandet, utvikling av markedet, anti-korrupsjon og virksomhetsstyring, opplæring og teknologioverføring, effekt for kvinner samt sosiale og miljømessige standarder.

Ved utgangen av 2006 var det cirka 10 000 arbeidsplasser i virksomheter som Norfund har direkteinvesteringer i. I bedriftene i de lokale og

regionale fondene som Norfund har investert i, er det i alt cirka 86 000 ansatte. For Norfunds investeringer, spesielt i finansinstitusjoner, vil de underliggende prosjektene i tillegg utgjøre et betydelig antall arbeidsplasser. Videre skapes det positive ringvirkninger og ytterligere arbeidsplasser ved at underleverandører og andre næringer nyter godt av økte investeringer i området.

Det ble i 2006 satt søkelys på at stort sett samtlige av Norfunds fondsinvesteringer er i selskap registrert i såkalte offshore finanssentre (OFC). Investeringene skjer sammen med Norfunds søsterorganisasjoner i andre land og etter internasjonal praksis for denne typen investeringsfond. Dagens lov- og regelverk er ikke til hinder for at et statseid selskap som Norfund investerer via slike selskap. Norfunds praksis med hensyn til bruk av investeringsfond vil derfor bli videreført inntil videre.

Budsjett 2008

Hoveddelen av Norfunds investeringer har en lang tidshorison. Som et ledd i arbeidet for å bygge opp fondet, vil Norfund derfor fortsatt årlig bli tilført ny kapital.

For 2008 foreslås bevilget 485 mill. kroner, fordelt mellom en bevilgning på 143,75 mill. kroner under post 75 Tapsavsetning og en bevilgning på 341,25 mill. kroner under post 95 NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland.

Kap. 162 Overgangsbistand (gap)

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	930 925	868 500	878 500
	Sum kap. 162	930 925	868 500	878 500

Overgangsbistanden er et virkemiddel for fleksibel støtte til det internasjonale arbeidet med fredsbygging og utvikling i overgangssituasjoner mellom humanitær bistand og mer langsiktige utviklingssamarbeid. Bevilgningen kan også brukes i land som har vært rammet av særlig omfattende og alvorlige naturkatastrofer.

Det tar lang tid for et land å komme seg etter en voldelig konflikt. Overgangsbistand skal spille en konstruktiv rolle i en begrenset periode. Om støtten til et land skal videreføres over andre bud-

sjettposter eller avsluttes, avklares i hvert enkelt tilfelle.

Overgangsbistand benyttes også til å støtte tiltak som bidrar til god giverpraksis, økt samordning og harmonisering mellom FN og de internasjonale finansinstitusjonene. Der hvor det er mange givere og en svak myndighetsstruktur vil felles finansieringsmekanismer som flergiverfond bli foretrukket.

Det er en samordning med støtten som gis over kapittel 163 post 70 Naturkatastrofer og post 71

Humanitær bistand og menneskerettigheter, kapittel 164 post 70 Fred, forsoning og demokratiltak og programkategori 03.10 Bilateral bistand.

Post 70 Overgangsbistand (gap), kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

I Afrika spiller regionale og subregionale organisasjoner, men også enkeltland, en stadig sterkere rolle i arbeidet for fredsbygging og gjenreising etter konflikt. Afrikansk Union (AU) har satt i gang en prosess for å utvikle en felles forståelse for hvilken rolle afrikanske land bør spille i gjenoppbyggingen av land som har vært rammet av konflikt. Det er derfor i økende grad aktuelt å søke samarbeid med afrikanske partnere.

Barn i konfliktområder er en særlig utsatt og marginalisert gruppe. I henhold til FN er mer enn halvparten av de omlag 100 mill. barna som i dag ikke går på skolen, barn som er rammet av krig og ulike typer konflikt. Omtrent 2/3 av disse barna er jenter. I områder preget av langvarig krig er det kvinner som svært ofte holder det lille som gjenstår av samfunnsfunksjoner oppe. Kvinners posisjon og deltakelse i gjenoppbygging for å bidra til varig fred og utvikling skal styrkes.

Norske frivillige organisasjoner som kan bidra med særskilt kunnskap, kompetanse eller nettverk

er viktige kanaler for overgangsbistanden. Spørsmål som vurderes er hvilken rolle det sivile samfunn har i det enkelte land, hvor har det sivile samfunn mest å bidra med i forhold til landets freds- og utviklingsprosess, og om norske organisasjoner er relevante som partnere for lokale sivilsamfunnsaktører. Det gis normalt ikke støtte til organisasjoner uten allerede etablert kontaktnett i det aktuelle området.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- støtte utvikling og fredsbygging i utvalgte land som søker å arbeide seg ut av voldelige konflikter eller har vært utsatt for omfattende naturkatastrofer
- støtte tiltak for å styrke det internasjonale samfunns kapasitet til å bidra i overgangssituasjoner
- finansiere hurtig innsats, fortrinnsvis i den første tiden etter en fredsslutning, f.eks gjennom FNs fredsbyggingsfond
- Bevilgningen kan også bli brukt til ulike møter, konferanser, seminarer, dialogtiltak, delegasjonsbesøk m.m. i regi av Utenriksdepartementet, både i og utenfor Norge

Rapport 2006

Tabell 9.8 GAP-bevilgningen (kap.162) fordelt på regioner, land og kanal, 2006

Region	Land	Beløp i 1000 kroner			
		Multi-bi ¹	Norsk NGO	Annet ²	Totalt
Afrika	Burundi	23 500	6 456		29 956
	Congo, Dem. Rep.	22 500	19 478		41 978
	Cote D'Ivoire	6 733			6 733
	Liberia	6 315			6 315
	Sierra Leone	4 500	1 500	3 828	9 828
	Somalia	14 132	9 850	1 000	24 982
	Sudan	244 800	67 194	8 205	320 199
	Sør for Sahara uspesifisert	9 966			9 966
<i>Afrika total</i>		<i>332 446</i>	<i>104 478</i>	<i>13 033</i>	<i>449 957</i>
Asia	Afghanistan	51 551	40 434	10 809	102 794
	Øst-Timor		9 334	13 500	22 833
	Indonesia		6 500	342	6 842
	Maldivene	6 148			6 148
	Nepal	14 633		367	15 000
	Pakistan		16 000		16 000
	Sri Lanka	2 500	24 300	7 743	34 543
	Asia uspesifisert	2 460		5 000	7 460
<i>Asia total</i>		<i>77 292</i>	<i>96 568</i>	<i>37 761</i>	<i>211 621</i>
Latin Amerika	Haiti		10 000	5 000	15 000
<i>Latin Amerika Total</i>			<i>10 000</i>	<i>5 000</i>	<i>15 000</i>
Midtøsten	Det palestinske området	42 000	16 000	42 200	100 200
	Midtøsten uspesifisert			5 600	5 600
<i>Midtøsten total</i>		<i>42 000</i>	<i>16 000</i>	<i>47 800</i>	<i>105 800</i>
<i>Globalt uspesifisert</i>		<i>138 327</i>	<i>10 000</i>	<i>220</i>	<i>148 547</i>
<i>Total</i>		<i>590 065</i>	<i>237 046</i>	<i>103 814</i>	<i>930 925</i>

¹ Bilateral bistand kanalisert gjennom en multilateral organisasjon² Bl.a. regionaleorganisasjoner og lokale frivillige organisasjoner.

Totalt gikk nesten halvparten av midlene til Afrika, mens ca 23 pst. gikk til Asia. 63 pst. av midlene ble kanalisert gjennom multilaterale organisasjoner, mens 25 pst. gikk gjennom norske frivillige organisasjoner.

For å styrke det internasjonale samfunns kapasitet og kompetanse til å bidra i overgangssituasjoner, ble FNs utviklingsprogram (UNDP) fond for konfliktforebygging og gjenoppbygging støttet med 20 mill. kroner. Fondet støtter tiltak rettet mot de faglige og utviklingspolitiske temaene som framstår som særlig sentrale i det internasjonale

arbeidet for fredsbygging. Støtte til Verdensbankens arbeid med postkonflikt og fond for konfliktrammede land bidro både til økt samarbeid med FN organisasjonene og til økt kapasitet og kompetanse i banken.

Internasjonal innsats i postkonfliktsituasjoner omfatter en lang rekke aktører på landnivå. For å skape en institusjonell overbygning og motvirke en fragmentert og lite robust innsats, ble det i juni 2006 opprettet en fredsbyggingskommisjon og et fredsbyggingsfond. Norge bidro med til sammen 200 mill. kroner til dette fondet, hvorav 100 mill.

kroner ble finansiert over denne posten. Fondet brukes til hurtig, katalytisk innsats, fortrinnsvis like etter at en fredsavtale er inngått.

Utdanning for barn berørt av voldelig konflikt er et satsingsområde. 10 mill. kroner ble bevilget gjennom Redd Barna alliansens «ABC redde barna». Midlene bidro til en rask og fleksibel finansiering av nye utdanningstiltak.

Boks 9.5 Flegiverfond

For å oppsummere erfaringer ved bruk av flegiverfond ble det, på initiativ fra Norge, foretatt en omfattende gjennomgang av fondsmekanismen. Gjennomgangen viser at flegiverfond har vært et svært nyttig instrument for å samle giverinnsats om noen fokuserte formål, spesielt for å styrke sentrale statlige funksjoner i en tidlig og vanskelig fase, men også for å finansiere små og store prosjekter for gjenoppbygging. Flegiverfondene har vært en viktig arena for koordinering og harmonisering av innsats, og fondene har tiltrukket finansiering fra givere som ellers ikke ville bidratt. Studien avdekket enkelte svakheter. Blant annet er det klare anbefalinger til Verdensbanken og FN-systemet. Samarbeidet bør bedres og institusjonene må forhandle seg frem til en global fredsavtale. Institusjonene har tatt kritikken alvorlig og er i ferd med å endre sine rutiner og juridiske regler slik at de kan samarbeide mer effektivt.

Afrika

Til Sudan ble det gitt 320 mill. kroner, hvorav 230 mill. kroner ble gitt via to flegiverfond til tiltak for å utbedre veinettet og styrke grunnleggende offentlige funksjoner innen helse og utdanning. Fondene, et for nord og et for sør, administreres av Verdensbanken. Gjennom norske frivillige organisasjoner ble det gitt støtte til utbedring av sosiale tjenester og til matvaresikkerhet. Det ble gitt støtte til FNs arbeid med å legge til rette for tilbakevendning av flyktninger og internt fordrevne.

Det ble gitt støtte til de føderale overgangsmyndighetene for Somalia og bidrag til gjenoppbygging både i Somalia og Somaliland. Det ble også gitt bidrag innefor områdene demobilisering, reintegrering, utdanning og helsetiltak både i Somalia og Somaliland. Somaliland har vist seg politisk stabilt over lengre tid og har av den grunn vært en strategisk naturlig mottaker av overgangsbistand.

Norge har deltatt i arbeidet med å utvikle i EUs landstrategi for Somalia 2008-2013 og lagt særlig vekt på kvinneperspektivet i dette arbeidet.

Det anslås at mer enn fire millioner mennesker i Great Lakes-regionen har mistet livet som direkte eller indirekte følge av de ulike væpnede konfliktene. Norge ga 8 mill. kroner til Verdensbankens regionale program for demobilisering og reintegrering (MDRP). Det ble også gitt støtte til gjennomføring av Great Lakes konferansen i desember 2006.

I DR Kongo ble det gitt 40 mill. kroner, som ble kanalisert gjennom ulike FN organisasjoner, inkludert støtte til UNDP for gjennomføring av valg, samt til Unicef for arbeid med demobilisering av barnesoldater. Norske frivillige organisasjoner mottok støtte til sitt arbeid i DR Kongo. Dette omfatter bl.a. støtte til arbeid med rehabilitering, samt demobilisering av barnesoldater.

Norge trappet opp sitt bilaterale samarbeid i Burundi og støttet overgangsprosessen. (Burundi er sammen med Liberia et pilotland i FNs fredsbyggingskommisjon). I Burundi ble det anvendt 30 mill. kroner. Hovedfokuset for innsatsen var støtte til landets haste-program gjennom UNDP, samt til arbeidet med tilbakevendning av flyktninger i regi av UNHCR. Det ble også gitt støtte til frivillige organisasjoner til tiltak rettet mot bl.a. rehabilitering og vold mot kvinner.

Liberia fikk overgangsmidler for første gang i 2006. 6,3 mill. kroner ble anvendt til restrukturering og opplæring av liberiansk politi, og til krisemottak for kvinner.

I Sierra Leone ble det anvendt 9,8 mill. kroner. Hoveddelen gikk til FNs program for sysselsetting av ungdom. I Elfenbenskysten ble det anvendt 6,7 mill. kroner til fredsprosessen og støtte til valg. Det ble også gitt støtte til et FN prosjekt for kvinner i fred og forsoningsprosesser.

Asia

Norge forsterket sitt engasjement for økt sikkerhet og bedring av den politiske, sosiale og økonomiske utviklingen i Afghanistan. Støtten til afghanske myndigheters evne til å levere offentlige tjenester, herunder også sikkerhet og justis, bidro til å bedre folks levekår. Afghanistan mottok 102,8 mill. kroner til oppbygging og gjenoppbygging av grunnleggende offentlige tjenester, utdanning og landsbygddutvikling. I tillegg ble prosjekter for bedring av kvinner og flyktingers livsvilkår prioritert. Støtten ble fordelt til nasjonale afghanske programmer gjennom Verdensbanken og FN samt til frivillige organisasjoner som har virksomhet i et begrenset antall provinser. Faryab provinsen, der Norge

leder et av ISAFs stabiliseringslag (PRT), mottok en større andel av midlene. Satsing på utdanningssektoren ble videreført med nye skolebygg og utdanning av lærere i flere provinser. Et mangfold av tiltak innen landsbygddutvikling ble igangsatt for å bedre innbyggernes levevilkår, blant annet for å bidra til å skape alternativer til narkotikaproduksjon. Blant de viktigste tiltakene Norge støttet var prosjekter for å øke kvaliteten på jordbruksprodukter, mikro-finans tilbud, bedring av vann og sanitetsforhold, elektrisitet til landsbygder og yrkesopplæring, alle tiltak særlig rettet mot kvinner.

I 2006 støttet Norge kvinners tilgang til og politiske deltakelse i fredsprosessen, samt forberedelsene til en bred grunnlovs- og demokratiseringsprosess.

På Sri Lanka ble det støttet tiltak som kan fremme og styrke fredsprosessen og understøtte Norges rolle som tilrettelegger. Den norske støtten i forbindelse med flodbølgekatastrofen rundt det Indiske hav i desember 2004 har bidratt til en gradvis normalisering av forholdene for ofrene. Til tross for de vanskelige arbeidsforholdene, kan det vises til at det gjennom den norske Tsunami-støtten ble bygget skoler, hus, fiskebåter og utført annet gjenoppbyggingsarbeid. Flodbølgekatastrofens dimensjoner tilsier at gjenoppbyggingsarbeidet vil pågå over lang tid.

I Indonesia ble hoveddelen av tsunamimidlene kanalisert gjennom flergiverfondet for Aceh and North Sumatra (MDFANS) som administreres av Verdensbanken. Myndighetenes har avgjørende innflytelse på hvilke prosjekter som finansieres gjennom fondet. Miljøkomponenten har vært helt sentral i alle prosjektene inn under det felles giverfondet. Erfaringene med fondet er positive. Det er videre gitt støtte til husbygging på Maldivene. Flodbølgen i desember 2004, viste at det er et stort behov for regionale varslingsystemer og rutiner. Støtte til FN-organisasjonene ISDR og Unesco for å sikre internasjonal koordinering av innsatsen på dette området er videreført i 2006. Etter krisen i Øst-Timor våren 2006 ble det gitt midler til reparasjoner av det ødelagte elektrisitetssystemet og til oppbygging av midlertidige boliger til internflyktninger.

Norge har vært opptatt av hvordan Norge og det øvrige internasjonale samfunn kan trekke lær-

dom av tiltak, både positive og negative, som ble iverksatt som følge av tsunamideleggelsene. Norge har derfor fulgt opp evalueringer, gjennomganger og de prosesser som er igangsatt i regi av en felles internasjonal evalueringssenhet Tsunami Evaluation Coalition. Evalueringen, som ble lagt frem i juli 2006, har fokus på den umiddelbare nødhjelpsresponsen og arbeidet de første 11 måneder etter katastrofen. Rapportens konklusjoner og anbefalinger gir en rekke nyttige innspill til hvordan givere bør ta del i en bedre og mer samlet innsats når en katastrofe inntreffer. Rapporten synliggjør konkrete områder hvor Norge og det øvrige internasjonale samfunnet har utfordringer og behov for å koordinere og samarbeide bedre.

Midt-østen

100,2 mill. kroner ble anvendt i Det palestinske området. Midlene gikk til bidrag for å opprettholde offentlige tjenester som drift av helse- og utdanningsinstitusjoner og sikring av energiforsyning. Videre gikk det midler til strakstiltak for å avhjelpe sosial nød gjennom FNs nødhjelpsappeller for Det palestinske området og til støtte for frivillige organisasjoners tiltak, herunder sysselsettingsprosjekter i Gaza.

Latin-Amerika

På Haiti ble det gitt 15 mill. kroner for å støtte opp om den positive, men svært skjøre, politiske prosessen landet er inne i etter vellykkede valg i 2006. Midlene gikk til integrerte prosjekter for gjenoppbygging av infrastruktur, velferdstilbud og tiltak for å redusere volden i en av de fattige bydelene i hovedstaden, samt støtte til innsamling av levekårsdata blant barn og unge som grunnlag for det internasjonale samfunn og haitiske myndigheters tiltak overfor denne målgruppen. Frivillige organisasjoner og lokale institusjoner var involvert i prosjektene.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 878,5 mill. kroner.

Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	280 520	325 000	335 000
71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	1 951 263	2 125 434	2 297 434
	Sum kap. 163	2 231 783	2 450 434	2 632 434

Humanitær bistand er en integrert del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Foruten å redde liv, lindre nød og sikre beskyttelse, legges det vekt på en helhetlig vurdering av humanitær bistand i forhold til øvrige utenrikspolitiske målsetninger og virkemidler, herunder forebygging av konflikter og naturkatastrofer, fred og forsoningsinnsats, arbeid for menneskerettigheter og demokratisk utvikling, samt fredsbygging i overgangssituasjoner.

Regjeringen legger vekt på at de igangsatte reformer på det humanitære området videreføres, bl.a. i tråd med rapporten fra FNs reformpanel, som ble lagt frem høsten 2006. Det er fortsatt behov for bedre internasjonal koordinering, bedre responskapasitet og bedre finansieringsordninger i den humanitære bistanden.

Arbeidet for å integrere kjønnsperspektivet i den humanitære innsatsen er en viktig del av reformprosessen. Norge vil være en internasjonal pådriver på dette området, slik at både kvinners, menns og barns behov, deltakelse og innflytelse sikres på best mulig måte.

Norge vil arbeide for å sette forebygging av humanitære kriser høyere på den internasjonale dagsorden. Vi vil bidra til at humanitære organisasjoner står bedre rustet til å håndtere akutte kriser, bl.a. gjennom forutsigbare og betydelige bidrag til FNs nødhjelpsfond og støtte til gjennomføringen av sektortilnærmingen. FNs sentrale nødhjelpsfond (CERF) skal bidra til at også land som får liten medieoppmerksomhet, får tilført nødvendige nødhjelpsressurser. Prøveordninger med humanitære fond på landnivå er også et viktig tiltak for å sikre rask og god finansiering av den humanitære innsatsen.

Regjeringen vil prioritere arbeidet for å sikre en bedre beskyttelse av internt fordrevne personer. Beskyttelse av internt fordrevne henger nært sammen med arbeid for å sikre politiske løsninger på ulike konflikter og må også ses i sammenheng med beskyttelsesdimensjonen av internasjonale fredsoperasjoner. Den nye sektortilnærmingen («cluster approach») i FNs humanitære innsats er et konkret bidrag for å bedre den internasjonale humanitære beskyttelsen av internt fordrevne.

Regjeringen vil videreføre en ledende rolle i arbeidet for et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon som har uakseptable humanitære konsekvenser. I tillegg vil støtten til ofre for landminer og klaseammunisjon, rydding av eksplosiver i felt og gjennomføring av Minekonvensjonen videreføres.

For å styrke forankringen av den humanitære innsatsen, vil Regjeringen videreføre arbeidet for å inkludere flere ikke-vestlige land i den internasjonale humanitære dialog, herunder bruk av beredskapsordninger med personell fra utviklingsland.

Regjeringen legger også vekt på å sikre en helhetlig tilnærming, kombinert med en klarest mulig rollefordeling mellom humanitær og militær innsats i internasjonale operasjoner.

De norske humanitære beredskapssystemene NOREPS, NORSTAFF og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, vil fortsatt utgjøre en viktig del av den norske kriseberedskapen.

Brudd på menneskerettighetene forekommer i mange utviklingsland. I konfliktområder er grove overgrep mot sivile utbredt, blant annet i form av overgrep mot kvinner og barn. Norges arbeid for menneskerettigheter har som målsetting å beskytte og styrke sårbare grupper, redusere risikoen for konflikt og bidra til en stabil samfunnsutvikling.

Samtidig er trekk ved den globale menneskerettighetssituasjonen i endring. Respekten for grunnleggende menneskerettigheter, og demokratiske verdier er svekket i kampen mot terror. Flere land med menneskerettighetsproblemer har økt sin geopolitiske innflytelse, mens ikke-statlige aktører spiller en viktigere rolle i forhold til menneskerettighetene enn tidligere.

Tilskuddene under kapitlet er engangsbidrag og gis vesentlig som støtte til konkrete programmer og prosjekter. Generelle kriterier for innsatsene er valg av gode og hensiktsmessige kanaler, koordinering, måloppnåelse, effektiv bruk av beredskapsvarer og personell og samordning av virkemidlene.

Ved bidrag til humanitære formål gjennom FN-systemet søkes det å bygge på FN-organisasjone-

nes forvaltningsrutiner. Norske tilskudd til FNs humanitære innsats er som hovedregel respons på humanitære appeller som koordineres av OCHA. Norge er bare en av flere bidragsytere, og oppfølgingen baserer seg derfor på FN-organisasjonenes generelle rapportering innenfor det aktuelle tematiske eller geografiske området, i stedet for ressurskrevende separat rapportering. FN-organisasjonene som Norge er medlem av, har egne kontrollordninger for oppfølging og rapportering, som legges til grunn i tråd med giverlandkoordineringen.

Tilskuddene kanaliseres i henhold til humanitære behov, i hovedsak gjennom FN-systemet, norske frivillige organisasjoner og Det internasjonale Røde Kors-systemet.

Tiltak innenfor humanitær bistand har en grunnleggende risiko gitt at bevilgningene benyttes i land og regioner preget av kriser og konflikt. Forvaltningsrutinene vurderes derfor løpende med sikte på et mest mulig robust system, som samtidig sikrer nødvendig hurtighet og fleksibilitet.

Det er glidende overganger mellom bevilgningene til humanitær bistand over dette kapittelet og bevilgninger over andre kapitler, jf.

Overgangsbistand over kap. 162, og Utvikling og nedrustning og Fred, forsoning og demokratiltak over kap. 164 post 70 og 71.

Rapport 2006

I 2006 ble om lag 45 pst. av bevilgningen under kap. 163 kanalisert gjennom FN, mens en tilsvarende andel gikk via norske og internasjonale frivillige organisasjoner og Røde Kors. Dette inkluderer betydelig støtte via Norges Røde Kors til Den internasjonale Røde Korskomiteen (ICRC), som har et mandat i henhold til Genève-konvensjonene om beskyttelse av sivile i væpnet konflikt. I tillegg til de vedvarende alvorlige konfliktskapte krisene særlig i Afrika (bl.a. Darfur-provinsen i Sudan, Den demokratiske republikken Kongo, Somalia og Nord-Uganda) satt krigen i Libanon og den fastlåste situasjonen i de palestinske områdene sitt preg på innsatsen i 2006.

Den samlede bistanden til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) beløp seg i 2006 til 360 mill. kroner og inkluderer bidrag over andre bevilgninger, herunder det generelle bidraget på 170 mill. kroner, jf. kap. 170, post 74.

Norges Røde Kors var i 2006 største mottaker blant de norske frivillige organisasjonene med 254 mill. kroner over denne bevilgningen. Dette inkluderer den omfattende støtten til det internasjonale Røde Kors-systemet.

Post 70 Naturkatastrofer, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

I gjennomsnitt registreres det årlig om lag 700 naturkatastrofer internasjonalt. Antallet øker, og rammer stadig flere mennesker. Nær 70 pst. av dødsfallene rammer mennesker i utviklingsland, som står svakt stilt til å møte slike katastrofer. Behovet for nødhjelp i forbindelse med naturkatastrofer er stort.

Oftest ser vi at menneskeskapte aktiviteter bidrar til å utløse eller forsterke naturgitte fenomener, med store tap av liv og omfattende materielle ødeleggelser som følge. I lys av prognoser om mer ekstremt vær som følge av klimaendringer, er det grunn til å frykte at omfanget av naturkatastrofer vil være økende i årene som kommer.

Regjeringen vektlegger at Norge skal være en viktig bidragsyter på nødhjelpsfeltet. Samtidig skal vår innsats for forebygging av katastrofer og gjenoppbygging etter katastrofer videreutvikles. Eksempelvis vil innretningen av gjenoppbyggings tiltak ofte ha direkte relevans for kvinner og menns evne til å forebygge og beskytte seg mot nye katastrofer. I den svært komplekse situasjonen som preger katastroferammede områder, med akutte humanitære behov ofte forsterket av generell fattigdom, vil det være behov for glidende overgang, samordning og fleksibilitet mellom tiltak som støttes over andre budsjettposter.

Norge deltar aktivt i et bredt internasjonalt forebyggende arbeid rettet mot naturkatastrofer og fra norsk side er det lagt vekt på å se forebygging i nær sammenheng med en bærekraftig forvaltning av naturressurser og med utviklingsarbeid mer generelt. På samme måte kan godt styret og adekvat lovverk være av betydning for hvordan lokalsamfunn makter å håndtere naturkatastrofer.

Det internasjonale beredskapsarbeidet er en løpende oppgave på flere arenaer. Et sentralt tiltak er etableringen av et regionalt varslingsystem i Det indiske hav. Særlig viktig er det å bygge opp robuste nasjonale og lokale varslings- og beredskapssystemer. En del av de norske bidragene i dette arbeidet har vært øremerket innsats i land rundt Det indiske hav som i særlig grad har behov for økonomisk og faglig bistand. Parallelt med dette vil forebygging i sterkere grad bli vektlagt i vår dialog med myndighetene i land som Norge har langsiktig bistandssamarbeid med.

De bredere reformer av det internasjonale humanitære responsapparatet, som ledes av FNs kontor for koordinering av humanitær bistand (OCHA), er direkte relevant for naturkatastrofer. Norge støtter aktivt opp om dette arbeidet. Norske

bidrag til FNs nødhjelpsfond (CERF) dekkes dels over denne posten og dels over kap. 163.71. De såkalte Oslo retningslinjene av 1994, revidert i 1996, gir klare retningslinjer for militære aktørers assistanse ved akutte naturkatastrofer. Norge samarbeider med FN og andre om å styrke kjennskap til retningslinjene, med sikte på at slik innsats kan skje basert på en hensiktsmessig arbeidsdeling, basert på vurderinger av kostnadseffektivitet og i henhold til etablerte humanitære prinsipper.

FN-organisasjoner, Røde Kors-systemet og frivillige humanitære organisasjoner er de mest benyttede kanalene for norsk naturkatastrofebistand. Fra norsk side kanaliseres betydelige beløp til ulike beredskapstiltak i utviklingsland, og beredskapskomponenter er inkludert i mange andre tiltak. Regjeringen fortsetter samarbeidet med Innovasjon Norge, norske bedrifter og frivillige organisasjoner i å videreutvikle beredskapssystemet NOREPS. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har også en viktig rolle i dette arbeidet.

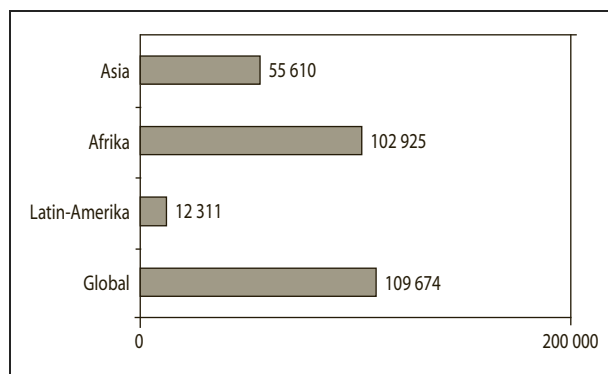
I tillegg til å støtte organisasjoner, prosjekter og tiltak som fremmer Norges satsningsområder, brukes midlene under posten bl.a. til ulike konferanser, seminarer og delegasjonsbesøk i regi av Utenriksdepartementet, både i og utenfor Norge.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- yte rask, effektiv og kvalitativt god humanitær bistand til ofre for naturkatastrofer i ulike deler av verden
- samarbeid med relevante FN-organisasjoner for å sikre et mest mulig raskt, fleksibelt og forutsigbart system for akutt nødhjelp, herunder bidra til en mest mulig effektiv bruk av FNs nødhjelpsfond (CERF)
- bidra til integrering av kjønnsperspektivet i det internasjonale hjelpearbeidet knyttet til naturkatastrofer og innenfor de etablerte beredskapsmekanismer på dette området
- styrke samarbeidet med norske frivillige organisasjoner for å sikre et mest mulig raskt, fleksibelt og robust system for akutt nødhjelp, herunder gjennom NOREPS-systemet, samt støtte opp under utviklingen av et bedre partnerskap mellom FN, Røde Kors-systemet og frivillige organisasjoner
- bidra til styrket beredskap for håndtering av naturkatastrofer, herunder for eksempel beredskapslagre og trening av hjelpepersonell,
- støtte tiltak som kan bidra til å forebygge naturkatastrofer

Rapport 2006

Figur 9.2 Geografisk fordeling av forbruket i 2006 (i tusen kroner)

Naturkatastrofemidlene hadde i 2006 en bred geografisk fordeling. I alt ble 280,5 mill. kroner fordelt på til sammen 85 ulike tiltak i 18 land. De største mottakerlandene var Etiopia, Somalia, Afghanistan, Palestina, Indonesia og Guatemala. De fremste kanalene for støtten var FN, Røde Kors-systemet og norske frivillige organisasjoner. De største enkeltmottakerne av støtten var UNICEF og Norges Røde Kors.

Arbeidet med å videreutvikle interne systemer og rutiner for rask og fleksibel håndtering av anmodninger om humanitær bistand ved naturkatastrofer har vært videreført i samarbeid med FN, Røde Kors og frivillige organisasjoner. Norge var i 2006 av de største bidragsyterne til FNs Nødhjelpsfond (CERF), som skal bidra til at kriser kan håndteres raskere og mer effektivt. Det ble også bidratt til å styrke katastrofeberedskapen innenfor Røde Kors-systemet.

Innenfor forebyggingsarbeidet, ble det internasjonale arbeidet for å redusere omfanget av katastrofer (ISDR) støttet. Norge bidro til det pågående arbeidet med å etablere et eget varslingsystem for jordskjelv i det Indiske hav.

Vareleveranser gjennom NOREPS-systemet stod sentralt i en rekke av de tilsagn som ble finansiert over naturkatastrofefosten, noe som bidro til hurtig respons av høy kvalitet i operasjonene. Det ble også gitt betydelig støtte til forhåndslagring av varer og utstyr, herunder til OCHAs forhåndslager i Brindisi i Italia.

Gjennomgående sto integrering av kjønnspektivet i den humanitære innsatsen sentralt innenfor arbeidet med bevilgningen, bl.a. i dialogen med FN-systemet og aktuelle tilskuddsmottakere.

For å bidra til en tydelig rollefordeling mellom humanitære og militære innsatser etter naturkatastrofer arrangerte Norge i samarbeid med OCHA,

en internasjonal konferanse i desember 2006 i forbindelse med relansering av retningslinjer for sivilmilitært samvirke ved naturkatastrofer (de såkalte Oslo Guidelines on the Use of Military and Civil Defence Assets in Disaster Relief).

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 335 mill. kroner.

Post 71 Humanitær bistand og menneskerettigheter, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Humanitære kriser skyldes ofte et samspill av årsaker, hvor konflikter, dårlig styresett, brudd på menneskerettighetene, svak infrastruktur, fattigdom, lav matvaresikkerhet og naturgitte forhold forsterker hverandre. I de fleste tilfeller kan de humanitære krisene i stor grad sies å være direkte eller indirekte menneskeskapt. På grunn av krisenes sammensatte årsaker er det viktig å se den humanitære innsatsen i sammenheng med den øvrige utenriks- og utviklingspolitikken.

Arbeidet for å styrke menneskerettigheter og demokrati, herunder kvinners rettigheter og deltakelse, er integrert i denne posten, og innsatsen har nære bånd til arbeidet for fred og forsoning, jf. kap. 164, post 70.

Humanitær innsats

FN har en sentral rolle i den humanitære innsatsen, spesielt som internasjonalt koordinerende organ og ved at en rekke FN-organer har betydelig operasjonelle innsatser på det humanitære området. Norske bidrag til FNs nødhjelpsfond (CERF) dekkes dels over denne posten og dels kap. 163, post 70 Naturkatastrofer. Sentrale FN-organisasjoner i den humanitære innsatsen er FNs kontor for koordinering av humanitær bistand (OCHA), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs barnefond (UNICEF), FNs matvareprogram og FNs høykommissær for menneskerettigheter.

I tillegg til FN-organisasjonene er Norges Røde Kors, Flyktningshjelpen, Norsk Folkehjelp, Kirkens Nødhjelp og Leger uten grenser de viktigste kanalene for norsk humanitær bistand. Disse organisasjonene har sammen med Redd Barna utviklet spesialkompetanse og operasjonell kapasitet på ulike felt innenfor humanitær bistand.

Den norske humanitære innsatsen konsentres om land der det er store udekkede humanitære behov, der Norge har spesielle forutsetninger for å bidra eller der tiltakene støtter opp under freds- og forsoningsprosesser. Prioriterte grupper er barn,

kvinner, minoriteter og urfolk. Denne posten er også relevant for oppfølgingen av FNs tusenårs-mål, i første rekke tusenårs-mål fire (barnedødelighet) og fem (mødredødelighet) i humanitære kriser.

Humanitære kriser rammer kvinner og menn, barn, unge og eldre ulikt. Det er en viktig utfordring for det internasjonale humanitære systemet å tilpasse innsatsen etter disse ulikhetene, slik at alle gruppers behov, rettigheter og deltakelse kan sikres. Med norsk støtte har FN, i samarbeid med Røde Kors og frivillige organisasjoner innenfor koordineringsorganet Inter-Agency Standing Committee (IASC), utarbeidet en håndbok for integrering av kjønnsperspektiver i humanitær innsats, som er et viktig redskap i dette arbeidet.

Regjeringen legger vekt på å bidra til bedre samordning mellom humanitære og andre politiske tiltak. Økende fokus vil rettes mot forebygging av humanitære kriser. Dette innebærer bl.a. at humanitær innsats ses i sammenheng med støtte til politiske prosesser for fred, forsoning og fredsbyggende tiltak samt overgangsbistand og langsiktig utviklingsbistand.

Regjeringen er opptatt av å sikre størst mulig klarhet i forholdet mellom humanitær og militær innsats, slik at humanitære grunnprinsipper om humanitet, upartiskhet og nøytralitet ikke undergraves.

Miner, klaseammunisjon og illegal bruk og omsetning av håndvåpen utgjør et alvorlig humanitært problem i mange konflikt- og postkonfliktområder. Regjeringen har engasjert seg sterkt for et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon på grunn av de humanitært uakseptable konsekvensene bruk av slike våpen har, og Norge har sammen med en rekke land forpliktet seg til å fremforhandle et nytt internasjonalt instrument om klaseammunisjon innen utgangen av 2008. Regjeringen vil fortsette støtten til ofre for klaseammunisjon, rydding av blindgjengere i felt og være en pådriver i den internasjonale prosessen for et forbud mot klaseammunisjon for å hindre nye ofre og hjelpe allerede rammede individer og samfunn.

Regjeringen vil fortsatt støtte gjennomføring av Minekonvensjonen og vil videreføre vår omfattende innsats på mineområdet. Rydding av miner og klaseammunisjon og støtte til ofre kan være avgjørende for gjenoppbygging og normalisering av livsgrunnlaget i samfunn som har vært rammet av krig og konflikt. Tiltakene omfatter støtte til ofre, rydding, forebyggende tiltak, og støtte til annet arbeid under Minekonvensjonen. Styrking av nasjonal kapasitet og kompetanse vektlegges i alle områder. Innsatsen ses i nær sammenheng

med tiltak under kap. 164, post 72 Utvikling og nedrustning.

Menneskerettigheter

Internasjonale menneskerettighetskonvensjoner uttrykker et sett av normer som er blitt anerkjent av verdens stater. Normene fastlegger statenes ansvar for å innfri grunnleggende friheter og rettigheter overfor sine borgere. Det er et viktig humanitært anliggende å sikre at menneskerettighetene respekteres. Samtidig er arbeid for menneskerettigheter og rettsstatsprinsipper et bidrag til den stabile internasjonale rettsorden Norge er avhengig av.

Norges arbeid gjennom multilaterale MR-organer, frivillige organisasjoner, bilaterale MR-dialoger og annen politisk kontakt skal videreføres.

MR-dialogene med Kina, Indonesia og Vietnam er et viktig ledd i Norges menneskerettighetsarbeid. Det vil bli økt satsing på dialogene og samarbeidsprosjekter mellom norske organisasjoner/institusjoner og organisasjoner/institusjoner i dialoglandene.

Norge arbeider aktivt mot dødsstraff i multilaterale fora og tar opp spørsmålet bilateralt med en rekke land. Fra norsk side deltok man på høyt embetsnivå på den tredje verdenskonferansen mot dødsstraff avholdt i Paris i februar 2007. Det vil bli lagt fortsatt stor vekt på arbeidet mot dødsstraff.

Barnekonvensjonen og dens prinsipper om barnets beste, ikke-diskriminering, overlevelse og utvikling samt deltakelse, vil være førende for Norges rolle som politisk aktør og bistandsaktør multilateralt og på landnivå. Det vil bli lagt særlig vekt på en helhetlig tilnærming til beskyttelse og styrking av barn mot vold, misbruk og utnyttelse i fredstid og i konfliktrelaterte situasjoner.

Utviklingssamarbeidet skal benyttes til å styrke samarbeidslandenes evne til å gjennomføre sine menneskerettighetsforpliktelser.

I Norges multilaterale innsats prioriteres støtte til FNs MR-arbeid gjennom FNs generalforsamling, FNs menneskerettighetsråd, FNs høykommissær for menneskerettigheter og oppfølging av FNs menneskerettighetskonvensjoner. Vi søker også å styrke rettighetsbaseringen i andre FN-organers arbeid.

Norges vertskap for sekretariatet til Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) tilsier økt norsk lederskap innenfor dette området. Initiativet tar sikte på å fremme åpenhet om inntektsstrømmene fra olje- og gruveindustriene. Støtte til EITIs sekretariatet og Verdensbankens fond for implementering prioriteres. Norge skal i 2009 ha formannskapet i Task Force for International Coope-

ration on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF), og skal som ledd i dette bidra til ITFs arbeid.

Norges prioriteringer på menneskerettighetsområdet omfatter menneskerettighetsforkjempere, likestilling, diskriminering, dødsstraff og tortur, barn og unges rettigheter, ytrings- og forsamlingsfrihet, tros- og livssynsfrihet og rettighetstilnærming til mat, vann, helse og utdanning.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

Humanitær bistand:

- bidra til rask, effektiv og kvalitativt god humanitær bistand og beskyttelse, til flyktninger, internt fordrevne personer og andre risikoutsatte grupper som er rammet av nødssituasjoner. Dette gjøres gjennom politiske tiltak og betydelig støtte gjennom FN, Røde Kors-systemet og frivillige organisasjoner
- bidra til kunnskap om og respekt for humanitære grunnprinsipper om humanitet, uavhengighet, upartiskhet og nøytralitet. Arbeide for bedre koordinering og en klar arbeidsdeling mellom humanitære og militære aktører i tråd med disse prinsippene, bl.a. i FN
- styrke innsatsen for forebygging av humanitære katastrofer ved å underbygge politiske prosesser for fred og forsoning, fremme av menneskerettigheter, herunder integrering av kjønnsperspektivet, demokratiltak, samt gjennom tiltak for økt internasjonal kriseberedskap og støtte til oppbygging av lokal krisekapasitet. Dette skal gjøres i samarbeid med FN, andre internasjonale organisasjoner, enkeltland og frivillige organisasjoner
- bidra til reform av det internasjonale humanitære responsapparatet, som ledes av FNs kontor for koordinering av humanitære aktiviteter (OCHA). Regjeringen vil støtte reformtiltak som omfatter både arbeidet med naturkatastrofer og komplekse humanitære kriser og støtte tiltak for bedre koordinering, bedre integrering av kjønnsperspektivet, bedre responskapasitet og bedre finansiering, herunder forutsigbar og betydelig støtte til FNs nødhjelpsfond, CERF
- arbeide for å sikre at rettigheter, deltakelse og beskyttelse integreres i den humanitære bistanden, med vekt på kjønnsdimensjonen, jf. oppfølging av Regjeringens handlingsplan om oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet og andre sentrale referansedokumenter. Arbeidet for å

hindre vold mot kvinner og barn vil bli opprett- holdt, herunder menneskehandel. Det vil bli lagt vekt på å øke kvinners, barns og berørtes deltakelse og innflytelse

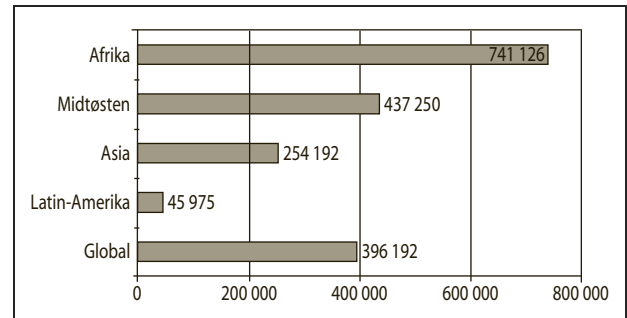
- videreføre arbeidet for internasjonal oppfølging og statspartenes implementering av Minekonvensjonen og støtte til humanitære minetiltak. Fortsatt støtte til arbeidet for å hindre humanitære problemer knyttet til illegal omsetning og bruk av håndvåpen
- ha en fortsatt ledende rolle i arbeidet for et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon i samsvar med Oslo-erklæringen, og støtte humanitære tiltak knyttet til bruk av klaseammunisjon
- støtte opp om det normative og operative arbeidet til FNs høykommissær for flyktninger slik at organisasjonen forblir en sterk aktør på det humanitære området. Arbeide for at UNHCR får et klarere ansvar for internt fordrevne personer

Menneskerettigheter:

- støtte arbeidet til FNs høykommissær for menneskerettigheter
- videreføre innsatsen for menneskerettighetsforkjempere, herunder journalister og redaktører
- vektlegge arbeidet for ytringsfrihet, forsamlingsfrihet, religions- og livssynsfrihet, rettsstatsprinsipper, barn og unges rettigheter, bekjempelse av dødsstraff, tortur og diskriminering på bakgrunn av etnisitet, kjønn, seksuell orientering eller nedsatt funksjonsevne
- styrke uavhengige medier rettslig og faglig, bidra til mediernes mangfold og mulighet til inn- syn, kontroll og etterrettelighet
- styrke rettighetstilnærmingen til sentrale økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter
- styrke arbeidet for beskyttelse av menneskerettighetene i land i overgangsfaser, i forbindelse med fredsprosesser og i postkonflikt
- styrke arbeidet med menneskerettighetsdialoger Kina, Indonesia og Vietnam
- støtte tiltak som understøtter næringslivets samfunnsansvar og normer for bedrifter med internasjonalt engasjement, blant dem FNs Global Compact og Global Reporting Initiative, Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), Voluntary Principles on Security and Human Rights, OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper samt tiltak for oppfølging av den internasjonale konferansen om samfunnsansvar og partnerskap som ble avholdt i Oslo i mars 2007

I tillegg til å støtte organisasjoner, prosjekter og tiltak som fremmer Norges satsningsområder, brukes midlene under posten bl.a. til ulike konferanser, seminarer og delegasjonsbesøk i regi av Utenriksdepartementet, både i og utenfor Norge.

Rapport 2006

Figur 9.3 Viser geografisk fordeling av forbruket i 2006 (i tusen kroner)

Humanitær bistand

Generelle tiltak

Norge videreførte i 2006 innsatsen for å styrke koordineringen av den humanitære bistanden, bl.a. gjennom 50 mill. kroner i kjernestøtte til OCHA. Norge var en aktiv støttespiller for etableringen av FNs reviderte nødhjelpsfond (CERF) og bidro med totalt 200 mill. kroner til fondet over kap. 163 i 2006. Fondet har vist seg som et meget viktig bidrag til hurtigere respons og finansiering i de første kritiske dagene av en humanitær katastrofe, og har bidratt til å dekke underfinansierte humanitære kriser. Selv om erfaringene med CERF er positive, må retningslinjene for bruk av fondet videreutvikles. Fondet blir fortløpende evaluert, og resultatene fra evalueringer i 2007 vil bli lagt til grunn for nivået på videre norsk støtte.

Norge har bidratt aktivt til å fremme integreringen av kjønnsperspektivet i den humanitære innsatsen, både i forholdet til FNs humanitære organisasjoner, Røde Kors og frivillige organisasjoner. Vi har arbeidet aktivt for at kjønnsdimensjonen i sterkere grad skal integreres i den internasjonale humanitære reformprosessen. Fra 2006 ble det stilt krav om at alle mottakere av tilskudd over kap. 163 skulle rapportere om prosjektets kjønnsdimensjon, herunder oppfølging av SR-resolusjon 1325. Støtten til spesifikke tiltak som bidrar til å styrke kvinners og barns deltakelse og beskyttelse ble økt. Det norske engasjementet har møtt betydelig gjenklang og har bidratt til en vesentlig høyere bevissthet om dette temaet hos våre samarbeidspartnere.

Erfaringene fra humanitær bistand etter tsunamien og jordskjelvet i Pakistan, illustrerte behovet for koordinering og arbeidsdeling mellom humanitære og militære aktører for å sikre effektivitet, god ressursutnyttelse og ivareta prinsipper om uavhengighet, upartiskhet og nøytralitet i humanitær innsats. Fra norsk side har vi hatt en aktiv profil på dette området, både i dialogen med frivillige organisasjoner, i FN og i andre internasjonale fora. Norge har også arbeidet aktivt for å bidra til et hensiktsmessig sivil-militært samvirke i Afghanistan, bl.a. i forbindelse med NATOs og Norges engasjement i Provincial Reconstruction Teams (PRT) og innenfor FNs flerdimensjonale og integrerte fredsoperasjoner.

Norge har siden Minekonvensjonen ble vedtatt i 1997 engasjert seg aktivt i støtte til humanitære minetiltak som assistanse til mineofre og mineryddingstiltak, og bidro i 2006 med totalt om lag 223 mill. kroner til slike tiltak. Mineryddingstiltak har også medført rydding av andre eksplosive etterlatenskaper som klaseammunisjon. Norge initierte i 2006 en prosess for et internasjonalt forbud mot visse typer klaseammunisjon som har uakseptable humanitære konsekvenser, som ledet frem mot den internasjonale konferansen i Oslo i februar 2007, hvor en lang rekke land forpliktet seg til en slik prosess.

Håndvåpen utgjorde også i 2006 et stort humanitært problem i flere deler av verden, og Norge har engasjert seg innen flere tiltaksområder. Det ble gitt støtte til praktisk rettede prosjekter i regioner som er særlig rammet, samt støtte til kartlegging av de ulike problemstillingene og innsatsområdene for tiltak framover.

Afrika

Afrika hadde de største humanitære behovene og det største antallet flyktninger og internt fordrevne i 2006. Halvparten av verdens om lag 25 mill. internt fordrevne befinner seg i Afrika, med Sudan, Uganda og DR Kongo som de mest omfattende konfliktene. I tillegg til at mange land preges av konflikter, er lav matvaresikkerhet og feil- og underernæring et vedvarende problem i det sørlige Afrika, Øst-Afrika og på Afrikas Horn. Dette skyldes flere forhold, men kombinasjoner av fattigdom, hiv og aids, dårlig styresett og tørke er hovedfaktorer. Seksualisert vold og andre grove menneskerettighetsbrudd var utbredt i flere konflikter i Afrika, bl.a. i Sudan, Nord-Uganda og DR Kongo. I mange av disse konfliktene er misbruk av barn også et alvorlig problem.

Etter inngåelsen av fredsavtalen mellom regjeringen i Sudan og SPLM/A (Sør-Sudan) i 2005 har

den humanitære situasjonen i de krigsrammede områdene i Sør bedret seg. I tillegg til spontan retur av flyktninger og internt fordrevne, startet UNHCR organisert frivillig retur for flyktninger i naboland. Utvikling av grunnleggende tjenester har kommet i gang, men det er fortsatt store utfordringer knyttet til beskyttelse og assistanse, spesielt i returområdene. Til tross for inngåelsen av fredsavtalen for Darfur i mai 2006 ble sikkerhetssituasjonen for sivilbefolkningen i Darfur stadig verre i siste halvår av 2006. Antallet internt fordrevne økte og over 2 mill. mennesker var fullstendig avhengige av nødhjelp, samtidig med at tilgangen for humanitære hjelpeorganisasjoner ble stadig vanskeligere. Norge bidro med betydelige midler både for å støtte opp om de politiske prosessene og å avhjelpe den humanitære krisen i Darfur og humanitære utfordringer i andre deler av Sudan. Gjennom støtte til FNs felles humanitære fond for Sudan bidro Norge til at FN kunne igangsette aktiviteter og dekke akutte behov tidlig i året. Landfondet har bidratt til en mer strategisk og koordinert humanitær innsats i Sudan. Norsk bistand gikk bl.a. til helsetiltak, matvarebistand, minerydding og beskyttelsestiltak for internt fordrevne samt tiltak knyttet til retur av flyktninger og internt fordrevne til Sør-Sudan. Det ble spesielt vektlagt å ivareta kvinners behov og deltakelse.

Til tross for vedvarende humanitære problemer i Eritrea var innsatsen i 2006 preget av at myndighetene hevdet at de ikke hadde behov for humanitær bistand, men heller ønsket tradisjonell utviklingsbistand for å bygge ut infrastruktur. Arbeidsforholdene for internasjonale organisasjoner var vanskelig. Tiltak til fremme av menneskerettigheter, demokrati og det sivile samfunn ble ikke akseptert av eritreiske myndigheter. Reiserestriksjoner har medført problemer i oppfølgingen av humanitære prosjekter, og flere anerkjente organisasjoner har reist fra Eritrea på grunn av vanskelige arbeidsforhold, herunder Concern, Care International og Mercy Corps. Fra norsk side var støtte til returnerte flyktninger, bedring av vann og sanitære forhold, ernæring, helse og matvaresikkerhet prioriterte områder.

Somalias befolkning anslås å være på omkring 8 millioner mennesker, og internasjonale organisasjoner regner med at over halvparten har behov for matvarehjelp. Somalia har vært uten en fungerende regjering siden 1991. I Sør og Sentral Somalia har fraværet av en stat ført til at personlig beskyttelse søkes innenfor klansystemet. Personer knyttet til minoritetsklaner faller i høy grad utenom dette sikkerhetsnettet. Befolkningens forflytning knyttet til tilgang på beiter og vann førte til lokale voldelige konflikter og migrasjoner av for-

drevne familier. En humanitær katastrofe under den dramatiske tørken vinteren 2005/2006 ble i stor grad avverget fordi hjelpearbeidet ble igangsatt på et tidlig tidspunkt. Store grupper av bønder mistet imidlertid kveget sitt, slik at sårbarheten har økt. Prioriterte sektorer for norske bidrag var vann og sanitære forhold, helse, ernæring, utdanning og beskyttelse. I tillegg ble det gitt støtte til ulike stabiliseringstiltak, menneskerettigheter og demokrati.

Den humanitære situasjonen i Etiopia bedret seg i 2006 til tross for vanskelige politiske rammebetingelser. Myndighetene iverksatte flere tiltak knyttet til styrking av matvaresikkerheten for store grupper av kronisk matvaresikre befolkningsgrupper. Likevel ble enkelte befolkningsgrupper bevisst utestengt fra disse tiltakene. Den raske befolkningsveksten og vanskelige strukturelle forhold i landbrukssektoren medførte likevel at store deler av befolkningen var sårbare. Den norske støtten var konsentrert innenfor sektorene vann og sanitære forhold, ernæring, beredskapslagring, utdanning og helse. Arbeidet med fremme av godt styresett og menneskerettigheter fortsette. Kvinners behov og rettigheter, herunder kjønnslemlestelsesproblematikken, ble jevnlig tatt opp i dialogen med sentrale partnere i regionen.

Situasjonen i Sentral-Afrika var også i 2006 preget av krig, konflikt og en alvorlig humanitær situasjon. Parallelt pågikk imidlertid fredsprosesser i Den demokratiske republikken Kongo, Uganda og Burundi. Konfliktene i Great Lakes-området er komplekse, med mange interne og eksterne aktører, skiftende allianser og med involvering fra naboland. Kamp om Kongos ressurser er en sentral drivkraft. Det har vært en sentral oppgave for det internasjonale samfunn å støtte opp om fredsprosessene og overgang til stabile styresett.

I Burundi har det vært våpenhvile og en positiv politisk utvikling siden september 2006, noe som har bidratt til en viss bedring av den humanitære situasjonen.

Den politiske situasjonen i DR Kongo er relativt stabil, men valget i 2006 har skapt store forventninger i befolkningen og konfliktlinjene er blitt konsolidert gjennom valgresultatet. De humanitære utfordringene i det østlige Kongo er fortsatt store. Norge har bidratt til FNs humanitære landfond i DR Kongo. Fondet har medført bedre prioritering og koordinering av hjelpeinnsatsen i landet. Norge har bidratt til helsetiltak for kvinner utsatt for seksualisert vold samt andre nødhjelpstiltak.

Konflikten i Nord-Uganda har medført store lidelser for sivilbefolkningen. Rundt 1,6 mill. internt fordrevne lever i flyktningleire under svært vanskelige forhold. I denne konflikten har barn

vært særlig hardt rammet fordi kidnapping og bruk av barn som soldater har vært en sentral del av strategien til opprørsbevegelsen Herrens frigjøringshær (LRA). Den politiske situasjonen i Uganda er ved en kritisk skillevei. Utviklingen i fredsprosessen vil være avgjørende også for utviklingen i den humanitære situasjonen og for sikkerhetssituasjonen. Norge har støttet fredsbestrebelsene i Nord-Uganda siden 2004. Fra norsk side har man bidratt bl.a. til en rekke humanitære tiltak overfor internt fordrevne og overfor dem som returnerer, reintegrering av geriljasoldater og mottakssentre for tilbakevendte barn.

Politisk uro og humanitære problemer preget flere områder i det vestlige Afrika i 2006. Norge ga støtte til bl.a. flyktninger og internt fordrevne, forebygging, helsetiltak og sikkerhetssektorreform.

I Elfenbenskysten, som Norge støttet med 16 mill. kroner, var situasjonen fortsatt spent og behovene store for de mange internt fordrevne, spesielt vest i landet.

I Liberia har man lyktes å stabilisere den politiske situasjonen med en demokratisk valgt regjering, men den 14 år lange borgerkrigen har ødelagt nesten all infrastruktur, og landet har vært helt avhengig av internasjonal hjelp innenfor de fleste sektorer. Den norske støtten på til sammen 48 mill. kroner har i hovedsak tilgodesett hjemvendte flyktninger, som i betydelig grad omfatter kvinner og barn.

Andre mottakere av humanitær bistand i 2006 var Niger, hvor matvaresituasjonen var ustabil grunnet tørken året før, og flyktningene fra Vest-Sahara, som etter 30 år i eksil fortsatt lever under kummerlige vilkår i leire sørøst i Algerie.

I det sørlige Afrika krevde hiv og aids-epidemien også i 2006 svært mange ofre og mange etterlatte – ikke minst foreldreløse barn. De sosioøkonomiske konsekvensene i form av redusert matvareproduksjon og tjenestetilbud gjør mange samfunn sårbare, spesielt når avlingen utsettes for tørke eller flom, som det har vært flere eksempler på. Norge har lagt vekt på å opprettholde et regionalt fokus på den svært vanskelige situasjonen for mange av landene i det sørlige Afrika. Mest humanitær bistand ble gitt til Zimbabwe som i 2006 mottok nesten 18 mill. kroner. Støtten ble i hovedsak gitt til ernæringstiltak rettet mot skolebarn, men også innenfor helsesektoren. Andre land som mottok støtte i 2006 var Angola, hvor repatrieringen av flyktninger fortsatt pågår.

Asia

Etterdønningene fra flodbølgekatastrofen i Det indiske hav som inntraff 26. desember 2004 samt

etterarbeidet fra jordskjelvet i Pakistan 8. oktober 2005, preget også den humanitære støtten til regionen i 2006, jf. kap. 163, post 70 Naturkatastrofer, kap. 162, post 70 Overgangsbistand og kap. 160, post 70 Sivilt samfunn. Støtten ble hovedsakelig dekket av tilleggsbevilgning fra Stortinget, jf. St.prp. nr. 81 (2005-2006).

Sikkerhetssituasjonen i mange områder i Afghanistan var et betydelig hinder for humanitær innsats. Nye strømmer av internt fordrevne ble skapt både av konflikt og av tørke. Regionale forskjeller i situasjonen medførte at betydelig humanitær innsats likevel kunne finne sted i store deler av landet. I konfliktrammede områder spilte lokale organisasjoner, som Røde Halvmåne-nettverket, en viktig rolle. Prosessen med reintegrering av hjemvendte flyktninger og internt fordrevne personer fortsatte, og var en betydelig utfordring også i 2006. Hovedsatsingsområder for den humanitære bistanden var helsetiltak, flyktningiltak og minetiltak.

I Sri Lanka har man hatt et aktivt humanitært engasjement over lengre tid, hovedsakelig rettet inn mot de humanitære konsekvensene av konflikten i landet, og for å støtte opp om den norske tilretteleggerrollen i fredsprosessen. Den humanitære situasjonen forverret seg gradvis i løpet av 2006, som følge av at konflikten i landet ble trappet opp. Fra norsk side har vi lagt vekt på å kanalisere støtten til internt fordrevne og støttet aktivitetene til FN, ICRC og de norske frivillige organisasjonene. Det har også vært et mål å gi støtte til tiltak for kvinner, barn, helse og minerydding.

Fra norsk side har man lagt vekt på at den humanitære bistanden til Burma så langt som mulig legger til rette for en nasjonal forsoningsprosess, samtidig som man avhjelper humanitære behov. Prioriterte tiltak i 2006 har vært knyttet til lokal kapasitetsbygging og støtte til det sivile samfunn. Den humanitære situasjonen for de burmesiske flyktningene i Thailand og for internt fordrevne i grenseområdene, som Norge støttet, var fortsatt kritisk.

I Nord-Korea var 2006 preget av en gradvis innstramming i tilgangen for humanitære aktører, etter at det nordkoreanske regimet høsten 2005 vedtok å stanse alt humanitært arbeid. Denne beslutningen har vist seg å være noe fleksibel. Fra norsk side arbeidet man aktivt for å opprettholde en sterkest mulig internasjonal, humanitær tilstedeværelse i landet, hovedsakelig FN og Røde Kors. Norge har støttet landbruks- og matvaretiltak, helseprosjekter og forebygging av fugleinfluensa.

Hovedtyngden av norsk innsats i Nepal er langsiktig, men det har vært gitt noe humanitær støtte bl.a. til Røde Kors og Redd Barna.

Flodbølgekatastrofen i Det indiske hav bidro til at den humanitære innsatsen i Indonesia konsentrerte seg om bistand til ofrene for katastrofen, jf. kap. 163, post 70 Naturkatastrofer, kap. 162, post 70 Overgangsbistand og kap. 160, post 70 Sivilt samfunn. Fredsavtalen mellom myndighetene og opprørerne i Aceh som fulgte etter katastrofen vil etter alt å dømme bidra til en forbedring av den humanitære situasjonen på lengre sikt. Det ble gitt støtte til overvåkingmekanismen Aceh Monitoring Mission. Det ble også gitt humanitær støtte til Øst-Timor etter den politiske uroen i landet sommeren 2006.

Midtøsten

Den humanitære situasjonen i Det palestinske området forverret seg i løpet av 2006. Som direkte svar på den økende humanitære krisen i Gaza ble det ekstraordinært avsatt 150 mill. kroner i løpet av sommeren, herunder 50 mill. kroner av tilleggsbevilgning fra Stortinget. I 2006 ble det generelt lagt særlig vekt på å ivareta helsetjenester i Gaza og på Vestbredden. Støtten til helsetiltak stod sentralt i bistanden over de humanitære budsjettposter, og ble kanalisert via norske frivillige organisasjoner, inkludert Norges Røde Kors. I tillegg til norsk støtte til frivillige organisasjoner og ulike FN-organisjoner, ble det gitt bidrag til internasjonale fondsmekanismer drevet av Verdensbanken og Europa-kommisjonen.

Det ble i sommeren 2006 bevilget ekstraordinære midler til Libanon i forbindelse med krigen (jf. St. prp. 81 (2005-2006)). Midlene ble kanalisert via FN-systemet, Røde Kors og norske frivillige organisasjoner. Den ordinære støtten rettet mot palestinske flyktninger i Libanon ble videreført også i 2006. I Irak ble midlene kanalisert via FN-systemet, Røde Kors og norske frivillige organisasjoners pågående programmer i landet. Det ble bidratt på områder hvor Norge har spesiell kompetanse og erfaring, bl.a. helse, rehabilitering av vann og sanitæranlegg, og humanitær minerydding og rydding av klaseammunisjon.

Tiltak for å hjelpe internt fordrevne og flyktninger inne i Irak og i naboland ble støttet.

I Jordan ble støtten til humanitær minerydding videreført. Det ble også gitt støtte til styrking av internasjonal humanitærrett i Libanon og Syria.

Norge har videreført det langsiktige arbeidet for å bidra til en bredere forankring av den humanitære innsatsen, bl.a. gjennom fortsatt støtte til Flyktninghjelpens beredskapsstyrker for personell fra utviklingsland og gjennom ulike initiativer i samarbeid med FN-systemet og ulike giverfora.

Latin-Amerika

Den humanitære bistanden til Colombia, som i hovedsak er innrettet mot tiltak for internt fordrevne personer, ble opprettholdt. Den humanitære situasjonen i Haiti var fortsatt vanskelig, men mindre prekær enn tidligere. Dette gjorde det mulig å redusere den humanitære innsatsen i landet noe. Norges innsats er primært knyttet til å støtte opp om fredsprosessen i landet. Norge støttet Organisasjonen av Amerikanske Staters mineryddingsprogram i Nicaragua. Tidligere støtte til minerydding i Guatemala har resultert i at landet nå er fritt for miner.

Menneskerettigheter

Regjeringen støttet FNs globale menneskerettighetsarbeid gjennom deltakelse i forhandlingene om FNs Menneskerettighetsråd og gjennom bidrag til FNs Høykommisær for menneskerettigheter. Menneskerettighetene ble søkt fremmet

gjennom støtte til tiltak i utviklingsland, med vekt på beskyttelse av menneskerettighetsforsvarere, rettsstatsprinsipper, yringsfrihet, religions- og livssynsfrihet, barn og unges rettigheter og bekjempelse av dødsstraff, tortur og diskriminering. Arbeidet med MR-dialogene med Kina, Indonesia og Vietnam ble prioritert. Det ble igangsatt et arbeid for å gjøre dialogene mer effektive. Norge og Indonesia arrangerte den andre Globale Intermediadiialogen med sikte på å øke bevisstheten om yringsfrihet og toleranse. Norsk ressursbank for demokratibyggning og menneskerettigheter (NORDEM) utførte oppdrag som omfattet bl.a. valgobservasjon og teknisk valgassistanse. Det ble gitt bidrag til FNs Global Compact og Extractive Industries Transparency Initiative (EITI), blant annet i forbindelse med at EITIs sekretariat ble besluttet lagt til Norge.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 2 297,434 mill. kroner.

Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Fred, forsoning og demokratitiltak, <i>kan overføres</i>	563 466	760 900	820 900
71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	748 337	600 000	600 000
72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	24 585	45 600	73 000
73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	266 430	293 750	336 350
	Sum kap. 164	1 602 818	1 700 250	1 830 250

Å bidra til internasjonal fred og sikkerhet er overordnet oppgave i norsk utenrikspolitikk. Krig og væpnet konflikt preger mange stater i verden. Et sentralt element ved dagens konflikter er at de har sterke regionale trekk. Selv om de utspiller seg innenfor et lands territorium snarere enn mellom stater, er ofte en rekke stater direkte eller indirekte involvert. På den måten kan konflikter i en stat bidra til å true eller svekke stabiliteten i en hel region. Kombinert med dette er internasjonal terrorisme, organisert kriminalitet og spredning av masseødeleggelsesvåpen fortsatt alvorlige globale sikkerhetstrusler. Ukontrollert spredning av håndvåpen bidrar også til å forlenge konflikter og undergrave fredsbestrebelse. Det er derfor vesentlig å støtte tiltak som kan forebygge eller bidra til å løse konflikter samtidig som man søker å

reducere globale sikkerhetstrusler. Det er også viktig å styrke demokratiske institusjoner, politiske og økonomiske reformer og respekt for menneskerettigheter.

FN er den viktigste internasjonale organisasjonen i arbeidet for å skape en fredeligere verden. Konflikters regionale trekk gjør at også andre organisasjoner, som Den Europeiske Union (EU), Den Afrikanske Union (AU), Europarådet, Organisasjonen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (OSSE), samt NATO spiller en viktig rolle i fred, forsonings- og demokratiarbeidet. Norge samarbeider tett med internasjonale organisasjoner for å bidra til verdenssamfunnets felles bestrebelse for å løse konfliktsituasjoner.

I en rekke konflikter er imidlertid ikke FN, andre organisasjoner eller det internasjonale sam-

funn for øvrig i stand til å mobilisere tilstrekkelig innsats og ressurser. Det er derfor viktig at enkeltland bidrar også i andre sammenhenger. Norge har en markant rolle i noen prosesser, mens det i andre prosesser blir gitt støtte fra Norge til andre aktørers virksomhet. Støtte til en demokratisk utvikling er et viktig bidrag til stabilitet og fredelig utvikling.

Effekten av krig og konflikt gir seg ofte ulike utslag for menn og kvinner. Implementering av Sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet skal derfor prioriteres, slik at kjønns- og likestillingsperspektivet ivaretas som et tverrgående hensyn, og gjennom målrettede tiltak i Norges arbeid for fred, forsoning og demokrati.

Bruk av midler over kap. 164 ses i nær sammenheng med bruk av midler over kap 162 Overgangsbistand, kap. 163. post 71 Humanitær bistand og Menneskerettigheter.

Post 70 Fred, forsoning og demokratiltak, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Freds- og forsoningstiltak igangsettes og gjennomføres i ulike sammenhenger og på ulike nivåer. Dyptgående konflikter løses ikke bare gjennom fredsprosesser hvor politiske ledere deltar, men også gjennom aktiv deltakelse fra det sivile samfunn. Det er derfor viktig å ha en bred innfallsvinkel til konflikthåndtering. FNs mest sentrale oppgave er å sikre fred og økt sikkerhet. Norge støtter FNs arbeid. I flere konflikter klarer verken FN eller det internasjonale samfunn å bidra med nok ressurser og innsats. Enkeltland må derfor bidra også i andre sammenhenger. Norge er tilrettelegger i noen prosesser, og er støttespiller for FN eller andre aktører i andre prosesser.

Konfliktene er ofte komplekse, og utfordringene når det gjelder å bidra til fred og forsoning krever ofte et langsiktig perspektiv.

Regjeringen vil arbeide videre for å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner og FNs innsats for fredsbygging. Dette innebærer både direkte støtte til FN samt til tiltak som bygger opp under FNs arbeid, f.eks. gjennom frivillige organisasjoner.

Regjeringen ønsker videre å styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred og konfliktløsning. Gjennom kontakten med eksterne miljøer bygger departementet nettverk og utvikler allmenn kompetanse på freds- og forsoningss spørsmål, som brukes i de norske fredsengasjementene. Kompetansen er også tilgjengelig for andre lands og organisasjoners freds- og forsoningsvirksomhet.

Norge skal være en pådriver internasjonalt for å styrke kvinners deltakelse og integreringen av kjønnsperspektivet i konfliktforebyggende arbeid og styrke barn og unges rettigheter i fredsprosesser og i fredsbyggende tiltak hvor Norge er engasjert.

Tilskuddene som gis på dette området er engangsbidrag og gis vesentlig som støtte til konkrete programmer og prosjekter. Fred- og forsoningstiltak forbindes med grunnleggende risiko gitt at bevilgningene benyttes i land og regioner preget av kriser og konflikt. Forvaltningsrutinene vurderes derfor løpende med sikte på et mest mulig robust system. Behovet for langsiktighet for eksempel i forbindelse med løpende fredsprosesser, medfører at støtten til enkelte mottakere kan videreføres. Utbetalingene kanaliseres i hovedsak gjennom FN-systemet, norske og internasjonale organisasjoner samt til internasjonale overvåkingsmekanismer.

Mål

Bevilgningen skal bidra til forebygging og/ eller løsning av lokale eller regionale konflikter ved støtte til freds- og forsoningsprosesser og fredsbyggende tiltak.

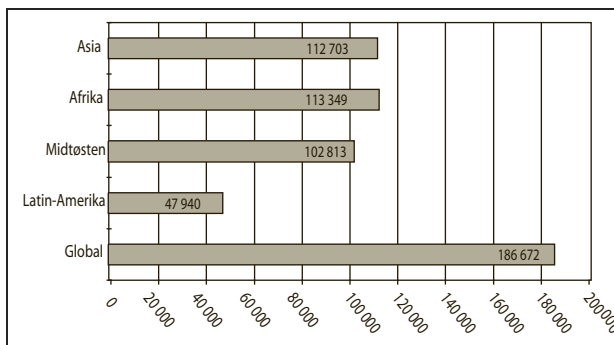
Bevilgningen skal brukes til:

- politisk og diplomatisk engasjement, bl.a. ved tilrettelegging av dialog mellom parter, og dialogtiltak som inkluderer representanter for det sivile samfunn
- støtte til mekanismer som overvåker gjennomføringen av fremforhandlede avtaler mellom partene
- støtte til tiltak som demonstrerer fordelene ved fred for den krigs- og konfliktrammede befolkning, og som støtter opp under freds- og forsoningsprosesser
- støtte til tiltak for å fremme kvinners deltakelse i freds- og forsoningsprosesser og fredsbyggende tiltak, som fokuserer på kvinners rettigheter i konflikt, og ivaretagelse av kjønns- og likestillingsperspektivet når det gjelder konflikthåndtering
- anvendt forskning og utredningsvirksomhet som er relevant for den norske engasjementet for fred og forsoning
- tiltak for å styrke det sivile samfunns rolle i freds- og forsoningsprosesser gjennom bygging av demokratiske institusjoner og organisasjoner og økning av det generelle kunnskapsnivået om demokrati, internasjonal humanitær rett og menneskerettigheter

- tiltak som fokuserer på menneskerettighetenes rolle i konflikter samt i freds- og forsoningsprosesser
- tiltak relatert til interreligiøs dialog for å bidra til større forståelse og konfliktforebygging og konfliktløsning

Bevilgningen vil også bli brukt til ulike møter, konferanser, seminarer, delegasjonsbesøk m.m. i regi av Utenriksdepartementet, både i og utenfor Norge.

Rapport 2006

Figur 9.4 Viser geografisk fordeling av forbruket i 2006 (i tusen kroner)

Regjeringen har styrket arbeidet for fred og forsoning. Det ble utbetalt 563 mill. kroner i 2006. Det politisk og diplomatisk engasjement i konfliktene på Sri Lanka og på Filippinene ble videreført. Mens det på Filippinene har vært en viktig oppgave å bidra til partenes sonderinger for å finne en vei tilbake til forhandlingsbordet, har man på Sri Lanka fortsatt å støtte sentrale element for en fredsprosess. Norge støttet aktivt opp om den Afrikanske Unions (AU) bestrebelser for å skape fred i Darfur, og støttet forhandlingen som resulterte i en fredsavtale mellom partene i Øst-Sudan. I Colombia har Norge sammen med Sveits og Spania til dialog mellom Den nasjonale frigjøringshæren og myndighetene.

Det er gitt støtte til dialogtiltak som inkluderer representanter for det sivile samfunn i mange land. På Afrikas Horn er det gitt støtte til dialogtiltak mellom grupperinger i det somaliske samfunn og til tiltak for å finne en løsning på den fastlåste grensekonflikten mellom Etiopia og Eritrea. Støtten til den burmesiske opposisjonen og organisasjoner som arbeider for fredelig løsning av konflikten er videreført, og støtte til dialogtiltak inne i Burma er økt. I forbindelse med krisen på Øst-Timor ble Norge anmodet om støtte, og det er gitt støtte til forsoningstiltak, herunder også støtte til norsk spesialutsending.

Mekanismer for overvåking av fremforhandlede avtaler mellom partene har også blitt støttet. Det nordiske observatørkorpset for våpenhvileavtalen på Sri Lanka (SLMM) er videreført. I Aceh, Indonesia har Norge bidratt med støtte til personell til overvåking av fredsavtalen. Støtten til sekondering av norske eksperter til TIPH-styrken i Hebron, det Palestinske området ble videreført. Midler ble gitt for å støtte opp om fredsavtalen mellom den sudanske regjeringen og Sudan People's Liberation Movement (SPLM).

Det er gitt støtte til tiltak som framhever fordelene ved fred for den krigs- og konfliktrammede befolkningen flere steder, blant annet i Midtøsten, på Sri Lanka, på Filippinene og i Colombia. For å bidra til å styrke de palestinske selvstyremyndighetene ble det gitt budsjettstøtte fordelt på president Abbas, den palestinske interimregjeringen og den internasjonale finansieringsmekanismen (TIM), etablert av Europa-kommisjonen og Verdensbanken. Det ble gitt støtte til re-integrering av tilbakevendte flyktninger i Afghanistan.

Regjeringen har videreført støtten til forskning, utredning og seminarvirksomhet som er relevant for Norges engasjement i fredelig konfliktløsning. Formålet er kontinuerlig styrking av kompetansegrunnlaget for det norske fredsdiplomati.

Tiltak for å styrke det sivile samfunns rolle i freds- og forsoningsprosesser gjennom bygging av demokratiske institusjoner og organisasjoner og økning av det generelle kunnskapsnivået om demokrati, internasjonal humanitær rett og menneskerettigheter er støttet flere steder. I Afghanistan ble den norske politiinnsatsen og Styrkebrønnen, den nasjonale MR-kommisjonen samt avvæpnings- og demobiliseringsprosessen (DDR) støttet. I Liberia og Sierra Leone har Politidirektoratet deltatt i omfattende opplæring av politiinstruktører. I Norge arrangerte Politidirektoratet, med støtte fra Utenriksdepartementet, opplæring i menneskerettigheter og ledelse til irakiske politioffiserer. Innsatsen for tillitsbygging og konsensusbygging mellom politiske og sivile aktører på Haiti ble videreført, og forsoningsdialogen mellom Den dominikanske republikk og Haiti ble videreført, bl.a. gjennom styrket samarbeid mellom parlamentarikere. I Colombia ble det gitt støtte til FNs høykommissær for menneskerettigheters arbeid i landet. Støtten til arbeidet for menneskerettigheter i Uganda ble også økt.

Norge har støttet initiativ og tiltak som på ulike måter bidrar til implementeringen av resolusjon om kvinner, fred og sikkerhet. Dette inkluderer støtte til lokale kvinneorganisasjoner, støtte til arrangementer hvor erfaringer og kunnskap om problema-

tikken kan utveksles, samt støtte til utarbeiding og distribusjon av informasjon om resolusjonen. I Somalia har man støttet seminar for å synliggjøre kvinners erfaringer, og i Sudan har Norge bidratt til å fremme kvinners rolle i fredsprosessen.

Regjeringen videreførte innsatsen for interreligiøs dialog og har støttet slike dialoger som ledd i fredsarbeidet på Afrikas Horn, i landene i Store Sjøer-området og i Midt-Østen. Det ble også gitt støtte til et seminar som diskuterte hvordan trossamfunn kan bidra til implementeringen av sikkerhetsrådsresolusjon 1325.

Regjeringen har arbeidet for å styrke FN's evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner ved å støttet flere tiltak. For å støtte implementeringen av fredsavtalen i Nepal som de politiske partiene og maoistene (CPN-M) inngikk i november 2006, bidro Norge på partenes oppfordring, til rask opprettelse av kimen til FN's fredsmisjon. Norge hadde en ledende rolle i FN's nyopprettede fredsbyggingskommisjon, og bevilget 100 mill. kroner til fondet, som i hovedsak vil komme post-konflikt landene Sierra Leone og Burundi til gode. På Haiti ble det gjennom FN gitt støtte til et program for å fremme lokale mekanismer for konflikthåndtering, og til et stabiliserings- og gjenoppbyggingsfond direkte underlagt FN-misjonens ledelse. I Somalia har Norge sammen med FN forsøkt å bidra til institusjonsbygging og kompetanseheving av overgangsmyndigheten. Det ble også gitt støtte til utlån av sivilt politi i fredsbevarende FN-operasjoner. I Uganda har man søkt å støtte opp under FN og sør-sudanesiske myndigheters forsøk på å megle mellom opprørsbevegelsen Lords Resistance Army og den ugandiske regjeringen.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 820,9 mill. kroner.

Post 71 ODA-godkjente land på Balkan, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Vest-Balkan er en region i sterk endring, fortsatt preget av etniske motsetninger. Landene i regionen står overfor betydelige økonomiske, politiske og sosiale omstillings- og reformprosesser og er fortsatt i en utpreget «post-konflikt» fase. Ettervirkningene av konflikten på 90-tallet preger den politiske og økonomiske utviklingen. Avklaring av Kosovos fremtidige status er også en meget krevende prosess, som bærer med seg faren for konflikter. Interetniske spenninger er fortsatt et gjennomgangstrekk og bidrar til vedvarende spenningsnivå og konfliktpotensial. Spenningsnivået

kommer i dag til uttrykk innen de enkelte landene, og ikke mellom dem. Nasjonalisme har vært og er en potensiell fare for stabiliteten i regionen.

De utfordringer Vest-Balkan står overfor utgjør også utfordringer i en bredere europeisk og internasjonal sammenheng. Land med svake statsinstitusjoner i Europas midte, utgjør en trussel mot sikkerhet og velferd for andre europeiske land. Organisert kriminalitet, med smugling av narkotika og våpen, samt den omfattende menneskehandelen som skjer i og gjennom Vest-Balkan, illustrerer dette. Blant annet som en følge av dette er EUs engasjement i regionen økende, både i bredde og i dybde. EU har i økende grad påtatt seg større ansvar for internasjonale operasjoner på Vest-Balkan, bl.a. politimissionen EUPM (European Union Police Mission) og militæroperasjonen Althea i Bosnia-Hercegovina. EU er også planlagt å overta rollen til FN-administrasjonen i Kosovo (UNMIK). Dette vil bli den største sivile EU-operasjonen noensinne.

Integrasjon i euro-atlantiske strukturer er et prioritert mål for samtlige land i regionen. EU-integrasjon står sentralt i landenes politikk. Kroatia har innledet medlemskapsforhandlinger med EU, og Makedonia har fått kandidatstatus. Montenegro og Albania har skrevet under stabiliserings og assosieringsavtaler (SAA). Forhandlinger er innledet med Serbia og med Bosnia-Hercegovina. Vellykkede integrasjonsprosesser vil være av stor betydning for den økonomiske og politiske utviklingen i de enkelte landene, samtidig som de vil bidra til regional stabilitet.

Også integrasjon i NATO og NATO-ledede prosesser vil være et viktig bidrag til fortsatt regional stabilitet. Albania, Kroatia og Makedonia er kandidatland, og kan bli medlemmer av NATO i 2008 dersom nødvendige reformer gjennomføres. Bosnia Hercegovina, Montenegro og Serbia deltar i NATOs Partnerskap For Fred, som er et viktig første skritt for nærmere NATO-integrasjon. Forsvarsreform er en viktig del av denne prosessen i alle disse landene.

Den uavklarte situasjonen i forhold til Kosovo kompliserer den innenrikspolitiske situasjonen i Serbia. Støtte til reformorienterte krefter i Serbia vil fortsatt være av stor viktighet gitt landets betydning i regionen. Den innenrikspolitiske situasjonen i Bosnia-Hercegovina er preget av den kompliserte styringsstrukturen og en rekke uløste institusjonelle problemer, noe som nødvendiggjør et fortsatt sterkt internasjonalt engasjement til støtte for stabiliserings- og integrasjonsprosesser i landet. Kosovo vil være en særlig politisk, økonomisk og utviklingsmessig utfordring. Gitt Kosovos potensielle betydning for regional stabilitet, fordrer Kosovo en særlig oppmerksomhet fra det internasjonale samfunnet.

Den stadig utbredte handelen med jenter og kvinner, spesielt for seksuell utnyttelse, er bl.a. et uttrykk for et tradisjonelt kvinnesyn og manglende tilgang og deltakelse av kvinner innen økonomiske og politiske beslutningsprosesser. Dette gjelder spesielt marginale etniske grupper, som for eksempel Roma.

Stor arbeidsløshet generelt preger regionen og utgjør en trussel mot den sosiale og politiske stabiliteten.

Mål

Det overordnede målet med bistanden er å bidra til fred, forsoning og demokratiutvikling i regionen. Hovedinnretningen på den norske prosjektbistanden til landene på Vest-Balkan er å videreføre støtten til prosesser knyttet til regional stabilisering og euroatlantisk integrasjon. Støtte til økonomiske og politiske og sosiale reformprosesser, institusjonsbygging, forsvar-, sikkerhets- og justisreformer, samt næringsutvikling vektlegges i særlig grad. Følgende områder vil bli prioritert:

- institusjonsbygging og konkret reformarbeid i forbindelse med gjennomføringen av EUs Stabilitets- og assosieringsprosess
- utvikling av fungerende rettsstater gjennom reform og styrking av rettsvesen og tiltak mot organisert kriminalitet og menneskehandel, samt støtte opp om tiltak for å styrke landenes samarbeid med Jugoslavia-domstolen (ICTY).
- bistand til internt fordrevne og flyktningretur
- målrettet og langsiktig arbeid til støtte for forsoningsprosesser og interetnisk dialog. Oppfølgingen av FNs Sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet er sentralt i dette arbeidet
- utvikling av levedyktige demokratier og fremme av internasjonale menneskerettighetsstandarder. Dette innebærer bl.a. styrking av kvinners rettigheter til politisk og økonomisk deltakelse, utdannings- og opplæringsmuligheter, samt muligheter for inntektsbringende arbeid
- utvikling av privat sektor er viktig for å skape grunnlag for styrket økonomisk utvikling i regionen. I lys av positive erfaringer er det grunn til fortsatt å ha sterkt fokus på næringsutvikling
- miljørelaterte energiprojekter
- sikkerhetssektorreform
- minerydding

Etniske minoriteter, barn, ungdom og kvinner vil fortsatt være viktige målgrupper i prosjektsamarbeidet.

Det bilaterale prosjektsamarbeidet med flere av landene i regionen vil bli videreført. Ved utvelgelse av satsningsområder vil det bli tatt hensyn til prioriteringer som foretas i internasjonale samarbeidsorganisasjoner og fora (herunder EU og FN), samt av de enkelte mottakerlandene.

Bistand til fred og forsoning og til statsbygging er en meget krevende form for bistand. Det er derfor viktig at erfaringsutveksling og løpende vurderinger av pågående og avsluttede prosjekter står sentralt i arbeidet med bistanden. Evalueringer og interne gjennomganger av løpende prosjekter vil derfor gis høyere prioritet.

Rapport 2006

Forsterket fokus ble i 2006 lagt på tiltak av mer langsiktige kapasitets- og institusjonsbyggende karakter, samt næringsutvikling. Prosjektbistanden var spesielt rettet inn på tiltak til støtte for landenes bestrebelser for å oppnå sterkere integrasjon i euroatlantiske strukturer og nødvendige politiske og økonomiske reformtiltak i den forbindelse.

Innsatsen innen sikkerhetssektorreform og rettsreform ble styrket. Selv om store utfordringer gjenstår, har f.eks. norsk bistand til sikkerhetssektorreform i Serbia vært et viktig bidrag til omstillingsprosessen i det serbiske forsvaret, og har bl.a. bidratt til å avvikle gamle strukturer og styrket folkevalgt kontroll over forsvaret. Norges omfattende bistand til reform av rettsvesenet har bidratt til at Bosnia-Hercegovina nå vurderes som det beste landet i regionen i forhold til rettsutviklingen internasjonalt.

Tiltak til fremme av interetnisk dialog og forsoningsprosesser ble videreført i 2006, herunder understøttelse av fredsprosesser i regionen, bl.a. Dayton-prosessen i Bosnia-Hercegovina, Ohrid-prosessen i Makedonia, og fredsprosessen i Sør-Serbia. I Makedonia ble det gjennomført en rekke norske støttede prosjekter som styrket kommunenes politiske, økonomiske og administrative evne til å ta på seg de nye oppgavene de ble tildelt som et resultat av Ohrid-avtalen som fikk slutt på stridighetene i 1999.

Arbeidet med å utvikle og støtte prosjekter mot menneskehandel ble videreført og styrket. Innsats mot å bekjempe handel med kvinner og barn må ses i sammenheng med tiltak for å bedre kvinners situasjon og likestilling. I 2006 gikk over 52 mill. kroner til denne type innsats, hvorav over 27,7 mill. kroner til tiltak direkte rettet mot menneskehandel. Disse tiltakene har bl.a. resultert i regionalt samarbeid mellom aktører på myndighetsnivå og det sivile samfunn, polititjenestemenn har fått økt

sin kompetanse og ofre har fått yrkesopplæring og støtte til reetablering. Støtten til regionale kvinneprosjekt har bidratt til positive resultater når det gjelder kvinners deltakelse i politiske prosesser og til å bryte ned etniske og religiøse barrierer. I Makedonia ble det bl.a. drevet en aktiv kampanje for forslaget til ny likestillingslov, som ble vedtatt i mai 2006. Samtidig ble det gitt norsk støtte til myndighetenes gjennomføring av denne loven gjennom det bilaterale prosjektsamarbeidet med Makedonia. Både i Albania og Bosnia-Hercegovina har norsk støtte bidratt til etablering av masterstudier i kjønn og likestilling.

Norske næringsutviklingsprosjekter har i økende grad gitt resultater i form av sysselsetting, eksport og etablering/videreutvikling av små og mellomstore bedrifter. Flere års innsats på landbrukssektoren med støtte i form av norsk kompetanse og kapital til utvikling av over 30 moderne kooperativer, som omfatter mer enn 10 000 gårder, har sikret mange tusen mennesker et inntektsgrunnlag. I Kosovo har norsk støtte bidratt til oppbygging av et moderne meieri og slakteri. Siden 2005 har Norge bidratt til å starte utvikling av nye arbeidsplasser gjennom etablering av bedriftsinkubatorer/ næringsparker basert på norske erfaringer og kompetanse i Bosnia-Hercegovina (Tuzla), Serbia (Nis) og Makedonia (Skopje). Som eksempel har inkubatoren i Tuzla satset på å skape IKT-relaterte bedrifter i samarbeid med universitetet. Etter 18 måneder er det etablert 18 bedrifter med 60 høyt utdannede tilsatte. Ekspansjonspotensialet er stort. Det er bidratt til en rekke entreprenørskaps- og sysselsettingsprogram i regionen. I et sysselsettingsprogram for ungdom i Kosovo er 80 pst. fremdeles i arbeid etter at lønns subsidieringen opphørte. Flere av næringsutviklingsprosjektene er kombinert med mikrokreditter/såkorfond. Norfund har gått inn i et fond for videreutvikling av små og mellomstore bedrifter i Makedonia. Bedriftene, med en kvinneandel både for ledere og ansatte på 50 pst., kan vise til gode økonomiske resultater. I Kosovo støttes etablering av et tilsvarende fond, som gir bedriftene kortsiktige lån mot å fremlegge ordrebekreftelse.

Det bilaterale prosjektsamarbeidet med myndighetene i Serbia, Montenegro, Kroatia og Makedonia ble videreført.

Norge har deltatt aktivt i arbeidet i Stabilitetspakten for Sørøst-Europa, som har tatt sikte på å knytte landene i regionen nærmere til europeiske og euroatlantiske strukturer og som har bidratt til utvikling av landenes forhold til EU og NATO. På et møte i Zagreb i mai vedtok landene i regionen å etablere et regional samarbeidsråd (RCC), som vil overta Stabilitetspaktens nøkkelrolle for å fremme

regionalt samarbeid. Samarbeid om handel, sosial utvikling, infrastruktur, justis- politi- og sikkerhetssektoren, samt blant parlamentarikerne, vil være hovedsatningsområder.

Stortinget videreførte sitt engasjement med ulike former for parlamentarisk samarbeid med landene på Vest-Balkan. Fokus for dette samarbeidet var Bosnia-Hercegovina, Kroatia, Montenegro og Serbia.

Det ble i 2006 også lagt vekt på å ha tett dialog med EU og andre givere. Prosjektporteføljen ble søkt tilpasset prioriteringer knyttet til EUs strategi overfor regionen, samt de enkelte landenes egne strategier for integrasjon i euroatlantiske strukturer.

Norske frivillige og andre organisasjoner, i tillegg til norske statsinstitusjoner, FN-systemet, andre internasjonale aktører som bl.a. Organisasjon for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), FNs lokale misjon (UNMIK), Kontoret til Høyrepresentanten i Bosnia-Hercegovina (OHR), Verdensbanken, Den europeiske utviklingsbanken (EBRD), Det internasjonale pengefondet (IMF), Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), samt myndighetsorganer i mottakerland, utgjorde også i 2006 hovedkanalene for prosjektbistanden til Vest-Balkan. FNs engasjement i regionen er synkende. Av prosjektbistanden for 2006 ble noe over 72 mill. kroner kanalisert gjennom FN. Støtten gjennom norske frivillige organisasjoner var på over 141 mill. kroner.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 600 mill. kroner.

Post 72 Utvikling og nedrustning, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Internasjonal terrorisme, organisert kriminalitet og spredning av masseødeleggelsesvåpen fremstår fortsatt som alvorlige globale sikkerhetsutfordringer. Arbeidet for å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen og håndvåpen samt kapasitetsbygging innenfor sikkerhetssektoren i utviklingsland er derfor viktig for å bedre sikkerheten og fremme en positiv utvikling i utviklingsland. Særlig er det behov for å styrke FNs ledende rolle på dette området. Det er likeledes behov for å styrke utviklingslandenes egen kompetanse og kapasitet til å etterleve sine internasjonale ikke-spredningsforpliktelser. Gjennomføring og håndheving av nødvendige ikke-spredningstiltak er samtidig viktig for at utviklingsland skal kunne motta teknologi, varer og tjenester. Det er behov for å gjenreise interna-

sjonal enighet om grunnleggende spørsmål knyttet til nedrustning og ikke-spredning som også utviklingsland kan støtte opp om. Dette gjelder spesielt å fremme en helhetlig tilnærming hvor kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning støtter opp om hverandre. Syvlandsinitiativet for nedrustning og ikke-spredning, hvor Norge er pådriver, står helt sentralt for å oppnå ytterligere fremgang på dette området. IAEA er viktig for å skape trygghet og sikkerhet knyttet til kjernefysisk aktivitet i utviklingsland både når det gjelder forsvarlig drift av kjernekraftverk og fredelig bruk av kjernekraftteknologi innenfor blant annet landbruk, vannforsyning og helse. Norge støtter IAEAs arbeid for å sikre utviklingslandene bedre tilgang til relevant teknologi og fremme sikkerhet og miljø. Videre er det viktig å støtte innsatsen til frivillige organisasjoner og forskningsnettverk over hele verden.

Ukontrollert spredning av håndvåpen forlenger konflikter og undergraver fredsbestrebelse og bærekraftig utvikling. Norge prioriterer arbeidet med FNs handlingsprogram mot ulovlig handel med håndvåpen. Støtte gis også til regionale organisasjoners innsats for styrket kontroll med håndvåpen, først og fremst i Afrika og innenfor OSSE-området. Norge er blant pådriverne for å utvikle et internasjonalt instrument mot ulovlig mekling av håndvåpen. Norge går også inn for å sette søkelys på faktorer som påvirker etterspørselen etter våpen, samt sammenhengen mellom håndvåpen og utvikling. Dette området har vært gjenstand for økt innsats fra 2006.

Reform av sikkerhetssektoren i bred forstand er viktig for effektivt å forebygge konflikter og legge til rette for bærekraftig fred. Sikkerhetssektoren omfatter forsvar, politi, retts- og fengselsvesen. Mange utviklingsland har store utfordringer på disse feltene. Norge har ressursbaser med personell fra politiet, den juridiske styrkebrønnen som dekker hele rettskjeden, samt personell med kompetanse innen sivil beredskap og mer generelt innen demokratibygging og menneskerettigheter. Det er nå også etablert en personellbase for forsvarssektorreform. Regjeringen vil prioritere tiltak i samarbeid med FN, regionale organisasjoner og aktuelle samarbeidsland.

Mål

Bevilgningen vil bli brukt til å:

- styrke FNs kapasitet til å fremme arbeidet for nedrustning og ikke-spredning med særlig fokus på utviklingsland
- støtte opp om Avtalen om ikke-spredning av kjernevåpen (NPT), Biologivåpenkonvensjonen og Kjemivåpenkonvensjonen

- øke kunnskapen og kapasiteten i utviklingsland når det gjelder ikke-spredning, med særlig vekt på FNs Sikkerhetsrådsresolusjoner 1540 og 1673, samt eksportkontroll
- støtte frivillige organisasjoners innsats overfor utviklingsland når det gjelder nedrustning, ikke-spredning, fredelig bruk og forskning på sammenhengen mellom utvikling og sikkerhet
- videreføre arbeidet i syvlandskretsen for å styrke arbeidet for kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning
- støtte IAEAs arbeid overfor utviklingsland, herunder faglig bistand og kjernefysisk sikkerhet
- bistå utviklingsland med gjennomføringen av FNs handlingsprogram mot ulovlig handel med håndvåpen
- støtte aktivt arbeidet med et globalt og juridisk bindende avtaleverk med sikte på styrket kontroll med omsetning og spredning av alle typer konvensjonelle våpen (Arms Trade Treaty), herunder være pådriver for å komme i gang med traktatforhandlinger i 2008
- bistå utviklingsland i forebygging av terrorisme, med særlig fokus på Afrika
- bistå med reform av sikkerhetssektoren, herunder politi- og justisreform og demokratisk kontroll med forsvarssektoren, i utviklingsland der Norge har et bredere engasjement, samt støtte sikkerhetssektorreformtiltak som kan ses i sammenheng med fredsoperasjoner i FN-regi, med særlig fokus på Afrika

Rapport 2006

Bevilgningen ble blant annet brukt til tilskudd til internasjonale organisasjoner i FN-sammenheng som arbeider med nedrustning og ikke-spretningsrelaterte spørsmål. Sammen med IAEA arrangerte Norge en internasjonal konferanse om begrensning av høyanriket uran i sivil sektor. Videre har vi fra norsk side konsolidert arbeidet i syvlandsinitiativet og bidratt med midler for analytisk arbeid innefor kjernefysisk nedrustning, ikke-spredning og fredelig bruk. Norge har bl.a. i flere år vært en vesentlig bidragsyter til FNs institutt for nedrustning i Genève (UNIDIR). Styrking av NPT og andre globale nedrustnings- og ikke-spretningsavtaler ble viet særlig oppmerksomhet og det ble gitt støtte til en rekke frivillige organisasjoner og forskningsinstitusjoner relatert til prosjekter innenfor nedrustning og ikke-spredning. Innenfor IAEA har Norge vært en pådriver for økt innsats ovenfor utviklingsland og forsterket innsats for trygghet knyttet til sivil bruk av kjernefysisk teknologi.

Størstedelen av midlene til håndvåpenrelaterte formål ble rettet inn mot aktiviteter i felt for å bygge kapasitet og konsensus i kampen mot ulovlig handel med håndvåpen, i første rekke ulovlig våpenmekling.

Bevilgningen til sikkerhetssektorreform ble bl.a. benyttet til tiltak for kompetanseheving innenfor afghansk politi, opplæring av sudansk politi i regi av FN, samt etablering av FNs rettsstatsindeks, slik at FN får et bedre verktøy for å avgjøre hvilke sivile innsatser det er behov for i fredsoperasjoner og gi best mulig tilpasset bistand i utviklingen av rettstatslige prinsipper i det enkelte land.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 73 mill. kroner

Post 73 Andre ODA-godkjente OSSE-land, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Landene i Sør-Kaukasus og Sentral-Asia står overfor betydelige utfordringer med mangelfullt utviklede demokratier, etniske spenninger og fattigdoms- og miljøproblemer. I Sør-Kaukasus utgjør fremdeles de frosne konfliktene i Georgia og Nagorno-Karabakh en hindring for politiske og økonomiske fremskritt. De humanitære utfordringene knyttet til flyktninger og internt fordrevne er i ferd med å avta.

Flyktninger og internt fordrevne i Nord-Kaukasus (Tsjetsjenia og Ingusjetia) har de senere årene i økende grad vendt tilbake. I Tsjetsjenia er den materielle og humanitære situasjonen forbedret, og en skjør stabilitet råder, men situasjonen er fremdeles preget av voldshendelser, fattigdom, arbeidsledighet og mangel på sosiale og økonomisk sikkerhet. Menneskerettighetssituasjonen er fortsatt bekymringsfull, med forsvinninger, vilkårlige arrestasjoner og meldinger om bruk av tortur i fengslene.

I Ukraina er det sterke brytninger mellom ulike politiske partier og krefter, men enighet om betydningen av fortsatte demokratiske, økonomiske og sosiale reformer. Det vil være viktig å støtte dette arbeidet. Ukraina samarbeider nært med EU, NATO og OSSE om reformprogrammet, samtidig som landet viderefører et nært samarbeid med Russland.

I Hviterussland er situasjonen fortsatt vanskelig for opposisjonen og det sivile samfunn, og landet er delvis isolert som følge av manglende demokratiske rettigheter.

Moldova har iverksatt en rekke reformer og ønsker europeisk integrasjon, men konflikten i

Transnistria er fortsatt et hinder for landets demokratiske og økonomiske utvikling. Det er derfor et klart behov for støtte til myndighetenes reformbestrebelse og det sivile samfunn. Moldova er et viktig opprinnelsesland for handel med kvinner og barn for seksuell utnyttning, og tiltak som kan bidra til å møte denne utfordringen vil være viktig.

Sentral-Asia har økende betydning internasjonalt, og flere av landene er rike på naturressurser. Dette gjelder særlig energi. Landenes betydning for europeisk energisikkerhet er derfor stigende. Samtidig står landene overfor betydelige utfordringer både politisk, økonomisk og sosialt. I enkelte andre land er det tendenser til fremvekst av islamsk fundamentalisme. Regionen er både opprinnelsessted og transitland for smugling av narkotika, våpen og mennesker til Europa. Det er også en fare for at urolighetene i Afghanistan kan forstyrre stabiliteten i regionen. Kasakhstans økonomiske utvikling virker som drivkraft for hele regionen, men det er fortsatt langt frem til et moderne demokratisk samfunn. Usbekistan utviser ikke merkbare demokratiske fremskritt. Den politiske utviklingen i Kirgisistan forblir ustabil, og i de sørlige delene av landet er det fortsatt en rekke flyktninger og internt fordrevne fra konflikter i nabolandene. Tadjikistan har svært svake samfunnsstrukturer, samtidig som landet har en lang grense mot Afghanistan som kan bidra til ustabilitet. Tiltak som kan bidra til økt grensesikkerhet og bekjempelse av organisert kriminalitet vil være særlig viktig. I Turkmenistan er det for første gang på mange år utsikter til større åpenhet og reformvilje etter regimeskiftet tidlig i 2007.

Mål

Bevilgningen vil i all hovedsak bli brukt til:

- å støtte reformbestrebelse som bidrar til å styrke regionalt samarbeid og euroatlantisk integrasjon
- å bistå landene med å leve opp til forpliktelser inngått gjennom FN, OSSE, Europarådet og andre internasjonale organisasjoner
- institusjonsbygging samt fremme av godt styresett og økonomisk utvikling.
- sikkerhetssektorreform, herunder innenfor politi- og justissektoren
- konfliktforebygging gjennom tiltak for å redusere etniske spenninger og ved fremme av regionalt samarbeid
- å styrke det sivile samfunn og respekten for menneskerettighetene, samt medienes stilling
- tiltak for å bekjempe menneskehandel og andre former for organisert kriminalitet og internasjonal terrorisme

- tiltak for fremme av kvinners rettigheter og likestilling, kultur og utdanning
- tiltak for å bedre situasjonen for flyktninger og internt fordrevne som vender tilbake
- i Nord-Kaukasus gradvis fase den humanitære bistanden over i mer langsiktige reintegrerings-

Boks 9.6 Støtten til Hviterussland

Regjeringens overordnede målsetting overfor Hviterussland er å bidra til demokratisk utvikling og økt respekt for menneskerettighetene. Som ledd i dette arbeidet, gis det aktiv støtte til hviterussisk opposisjon og frivillige organisasjoner for å legge grunnlaget for en omstilling til et demokratisk styresett. Regjeringens nye strategi for Hviterussland ble presentert for Stortinget 12. juni 2007 og gir en oversikt over regjeringens tiltak på dette området. Strategien er samtidig et svar på Stortingets anmodningsvedtak av 19. desember 2006 om å øke ressursene til opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland og utarbeide en bred strategi for demokratistøtte til det sivile samfunn og opposisjonen (vedtak nr. 316, 2006-07).

Regjeringen har i samsvar med dette trappet opp prosjektsamarbeidet med landet betydelig og vil fortsette å trappe opp innsatsen. For det første vil støtten til det sivile samfunn bli trappet opp i samarbeid med norske samarbeidspartnere. Eksempler er Den norske Helsingforskomiteens samarbeid med frivillige organisasjoner i Hviterussland, Naturvernforbundets energisparingstiltak i samarbeid med en hviterussisk frivillig organisasjon og Statens Stråleverns deltakelse i FNs utviklingsprogram (UNDPs) arbeid for å bistå lokalbefolkningen i områder som er rammet av radioaktiv stråling. Frivillige organisasjoner og uavhengig presse vil få økt støtte slik at det kan skapes møteplasser, mulighet til å informere befolkningen om opposisjonens virksomhet, og bli satt i verk særskilte tiltak for ungdom og for ofre for politisk forfølgelse. Det vil også bli gitt

støtte til å utvide parlamentariske kontakter mellom norske og hviterussiske politikere. Støtten til det hviterussiske universitetet i eksil i Vilnius (European Humanities University) trappes opp med sikte på å finansiere et masterprogram for ca. 20 studenter fra Hviterussland.

For det andre vil man støtte opp om reformvillige krefter hos myndigheter og næringsliv ved å utvide kontaktflaten. Slike bredere kontakter kan bidra til holdningsendringer i Hviterussland på sikt. Aktuelle områder for utvidet prosjektsamarbeid er miljø og energi, støtte til små og mellomstore bedrifter og kompetanseheving i forvaltningen. Støtten til energisparing og renere produksjon på lokalt plan vil bli videreført. Det er også aktuelt å støtte prosjekter gjennom multilaterale fora, bl.a. FNs utviklingsfond (UNDP), Europarådet, OSSE, Nordisk Ministerråd og Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD).

Den politiske dialogen og det praktiske samarbeidet med Hviterussland vil først kunne utvikles og styrkes ytterligere dersom regimet imøtekommer de krav som er stilt både til yttringsfriheten, forsamlingsfriheten og frihet for den politiske opposisjonen. Norge vil fortsatt holde nær kontakt med EU og USA om tilnærmingen til Hviterussland, og stå sammen med dem om å stille konkrete krav til Hviterussland før forbindelsene kan normaliseres. Dette innebærer også at innreiseforbudet og frys av midler for et antall myndighetspersoner vil bli videreført. Det må være en klar binding mellom et utvidet samarbeid utad og en positiv intern utvikling.

Rapport 2006

Av den totale bevilgningen på 271 mill. kroner ble 262 mill. kroner utbetalt i 2006. Ukraina og Hviterussland fikk ODA-status i desember 2005 og ble overført til denne bevilgningen i Revidert nasjonalbudsjett for 2006.

Støtten gikk i 2006 i økende grad til samarbeidsprosjekter for å bidra til demokratisk utvikling. Det var derfor fortsatt sterk vektlegging av sikkerhetssektorreform, som i Georgia gikk gjen-

nom den såkalte Styrkebrønnen med utplassert norsk justispersonell, mens innsatsen i Kirgisistan i hovedsak gikk gjennom OSSE. Norge bidro til Moldovas reformprogram gjennom etablering av et sentralt eiendomsregister. Arbeidet for styrket lokaldemokrati gjennom Kommunenes Sentralforbund ble videreført i Georgia, og startet i Aserbajdsjan, som bidrag til at landene skal oppfylle sine forpliktelser overfor Europarådet.

Det ble gitt støtte til tiltak for å bekjempe menneskehandel og organisert kriminalitet, herunder

bidro Politidirektoratet til å utvikle politiets infrastruktur bl.a. ved opprettelse av et Interpol-kontor i Moldova.

Energi og miljø, herunder energieffektivisering og renere produksjon, var viktige satsningsområder. Innsatsen for vann og helse ble trappet opp, blant annet ved å støtte utvikling av en nasjonal plan for vannforvaltning i Kasakhstan i tråd med FNs tusenårsmål og gjennom støtte til utvikling av små vannkraftverk i Aserbajdsjan, Georgia og Sentral-Asia. Georgia og Kirgisistan ønsker overføring av norsk teknologi for å kunne utnytte vannkraften. Norge bidro til å sikre Moldovas deltagelse i internasjonalt samarbeid om reduserte utslipp av luftforurensninger. I Kasakhstan bidro Norge til å styrke miljømyndighetens kapasitet til å overvåke oljeindustrien.

Innsatsen mot fattidomsbekjempelse i regionen ble trappet opp bl.a. gjennom økte bidrag til EBRDs fond for de fattigste landene.

Den humanitære hjelpen til flyktninger og internt fordrevne gjennom Flyktningehjelpen var også i 2006 den største satsningen i Sør-Kaukasus. Dette arbeidet avsluttes i løpet av 2007 i Armenia og Aserbajdsjan, og vil gi rom for økt støtte til demokratiske reformprogrammer.

Innsatsen innenfor kultur ble økt i samarbeid med Riksantikvaren og UNESCO. Norges fotballforbund gjennomførte et regionalt prosjekt for multietniske fotballskoler for jenter og gutter.

Utviklingen av det sivile samfunn og styrking av menneskerettighetene var et viktig satsningsområde. Det ble bl.a. gitt støtte til Den norske helseforskomiteens overvåking av menneskerettighetssituasjonen i regionen. Videre er støtten til utdanning styrket, og i enkelte land som Kasakhstan, særlig rettet mot petroleumssektoren der Norge har et særskilt fortrinn.

For å bedre situasjonen for flyktninger, internt fordrevne og nylig hjemvendte i Nord-Kaukasus, ble det gitt humanitær bistand og hjelp til reintegrering. Hjelpen ble kanalisert gjennom norske frivillige organisasjoner som Flyktningehjelpen og Røde Kors, samt FNs særorganisasjoner og Leger uten grenser. UNDP hadde ansvar for gjenoppbygging av skolen i Beslan, etter gisseltragedien der i 2004. Målet om styrking av menneskerettighetene ble søkt oppnådd gjennom overvåking av situasjonen, menneskerettighetsundervisning, opplæring av journalister, kompetanseheving av jurister og bistand til ofre for alvorlige menneskerettighetsbrudd.

Betydelige midler er brukt til fremme av likestilling. UNIFEM har bidratt til å sette kvinners rettigheter til jord på dagsorden i Sentral-Asia. International Organisation for Migration (IOM) har med norsk støtte bygget et senter for ofre for menneskehandel Sør-Kirgisistan. Et stort antall av flyktningene i Sør-Kaukasus er kvinner, som har fått støtte til utdanning, MR-undervisning og mikrokredittprosjekter. Det er gitt støtte til flere prosjekter mot hiv og aids og menneskehandel. I prosjektstøtten til Ukraina og Hviterussland er det på de fleste områder en høy deltagelse av kvinner når det gjelder tiltak som omfatter kunnskapsoverføring og kompetanseutvikling. De frivillige organisasjonene som søker om norsk støtte blir bedt om å redegjøre for hvordan kjønnsperspektivet vil bli integrert i prosjektene og oppfordres til å samarbeide med lokale kvinnemiljøer der dette er relevant.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 336,35 mill. kroner.

Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	135 802	135 000	139 000
70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	339 369	333 000	368 000
71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	88 644	135 000	210 000
	Sum kap. 165	563 815	603 000	717 000

Opplæring, forskning og høyere utdanning er basis for utvikling og for å nå resultater innenfor Norges tematiske satsningsområder. Hoveddelen av

midlene under dette kapitlet går til kapasitets- og kompetansebygging innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland. Det går også midler til

støtte til regionale forskningsorganisasjoner. Støtten til utviklingsforskning i Norge og Norden finansieres også over dette kapitlet.

Støtte til utviklingsforskning i Norge har som mål å styrke kompetansen i norske fagmiljøer og bidra til forskningsresultater som norske myndigheter og andre bistandsaktører kan ha nytte av i utformingen av norsk utviklingspolitikk og internasjonal dialog om utviklingsspørsmål. Det er viktig å sikre at det til enhver tid er relevant kompetanse i norske forskningsmiljøer om forholdet mellom industrialiserte land og utviklingsland og om endringsprosesser i utviklingsland.

Forskningen skal støtte opp om de fem satsingsområdene i utviklingssamarbeidet. Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet skal følges opp med økt innsats for å fremme kvinners deltakelse i forskningen og kunnskapsutvikling om kvinners rolle og kjønnsperspektiv på utviklingspolitiske tema.

Midlene anvendes videre til faglig styrking og kvalitetssikring av utviklingssamarbeidet. Kvalitetssikringen omfatter både løpende faglig rådgivning basert på kjøp av konsulent tjenester og evaluering av utviklingssamarbeidet.

Kapitlet omfatter også posten faglig samarbeid som benyttes til å stille etterspurt norsk fagkompetanse fra relevante fagmiljøer tilgjengelig for utviklingsland på en effektiv måte.

Post 01 Driftsutgifter

Situasjonsbeskrivelse

Sikring av kvalitet og effektivitet i utviklingssamarbeidet krever bruk av faglige rådgivningstjenester som til dels hentes fra miljøer utenfor egen bistandsforvaltning. Tjenestene gjelder evalueringer, studier, utredninger og program- og prosjektvurderinger. I tillegg til rammeavtaler med offentlige virksomheter om faglige tjenester er det inngått flerårige avtaler med flere konsulentgrupper som dekker aktuelle tema innen utviklingssamarbeidet.

Evalueringsarbeid skal bidra til mer resultatorientert bistandsforvaltning. I evalueringsarbeidet legges det vekt på kontrollsystemer og læring. Det legges økende vekt på å få fram resultatet av utviklingssamarbeidet og formidling av evalueringsfunn. Evalueringene tar utgangspunkt i kriterier som vesentlighet, risiko og egenart. I 2008 vil evalueringene bl.a. dekke bilateral stat-til-statbistand, bistand gjennom frivillige organisasjoner, fredsbyggende og konflikt-hindrende aktiviteter og bistand gjennom frivillige organisasjoner. Norge deltar i et evalueringsnettverk innenfor OECD/DAC, og nordiske og like-sinnede land samarbeider også om evaluering. Eva-

lueringssamarbeidet med Verdensbanken og UNDP vil bli ført videre.

Mål

Bevilgningen skal brukes til:

- faglige tjenester til vurderinger, studier, utredninger mv
- finansielle bidrag til arbeid i regi av OECDs utviklingskomité, multilaterale organisasjoner og andre bilaterale givere innenfor områder av felles interesse
- evaluering av utviklingstiltak og styrking av evalueringsvirksomhet, inkludert samarbeid med mottakere og andre givere.

Bevilgningen kan også brukes til opplæring og forberedelser for juniorekspertter for FN-organisasjoner og Bretton Wood-institusjoner.

Rapport 2006

Faglige tjenester

Posten ble benyttet til kjøp av faglige tjenester i forbindelse med kvalitetssikring av norskstøttede tiltak gjennom program- og prosjektutredninger, studier og gjennomganger, hvorav omlag 58 mill. kroner gjennom rammeavtaler med norske institusjoner. Rammeavtalene er et vesentlig bidrag til effektivisering av rutine for administrasjon av konsulentoppdragene. Om lag 0,8 mill. kroner ble benyttet til opplæring og forberedelser for juniorekspertter til FN-organisasjoner og Bretton Wood-institusjoner.

I 2006 ble det inngått avtaler med 3 konsortier av konsulentfirma og enkeltstående konsulenter for å sikre tilgang på ekstern fagkompetanse i forbindelse med Olje for utvikling-satsingen. Ved utgangen av 2006 forelå det rammeavtaler med 26 institusjoner/konsulentgrupper. I tillegg kjøpes faglige tjenester fra andre institusjoner og private firmaer i Norge og internasjonalt, også i utviklingsland. Institusjoner med rammeavtale utgjør en viktig del av den norske fagbasen innen utviklingssamarbeidet.

I 2006 ble Flyktninghjelpen og Kirkens Nødhjelp gjennomgått for å vurdere organisasjonenes faglige og forvaltningsmessige kvalitet og kapasitet til å produsere avtalte resultater. Gjennomgangene er viktige analyser for arbeidet med å sikre gode resultater i bistand gjennom frivillige organisasjoner, og vil danne grunnlaget for videre dialog og samarbeid med organisasjonene.

Landstudier i Vietnam, Madagaskar og Mali resulterte i at Norge ikke gikk inn for budsjettstøtte på Madagaskar pga mangelfulle offentlige

finanssystemer, mens det derimot ble anbefalt sektorbudsjettstøtte i Mali, kanalisert gjennom det delegerte samarbeidet med Sverige.

Det ble gjennomført flere studier for å vurdere kvinner og likestilling i norsk utviklingssamarbeid, herunder av støtte til kvinneorganisasjoner i Bangladesh og av kjønnsaspekter i norsk utviklingssamarbeid i Angola. Videre ble en studie om kjønnsprofil støttet som del av planlegging av bistand til Somalia.

Evaluering

Om lag 12,7 mill. kroner ble benyttet i forbindelse med evalueringsvirksomheten.

En felles giverevaluering av budsjettstøtte, avsluttet i 2006, viser at budsjettstøtte kan være en effektiv støtte til nasjonal kamp mot fattigdom. Rapporten dokumenterer en rekke positive virkninger når det gjelder giverharmonisering, tilpassning til samarbeidslandenes egne strukturer, mer effektiv offentlig ressursbruk og styrking av finansforvaltning. Samtidig viser rapporten at budsjettstøtte er sårbar for en rekke risikofaktorer, ikke minst politisk risiko, og at gode risikoanalyser derfor er nødvendig. Det er imidlertid for tidlig å vurdere de endelige virkningene av budsjettstøtte på fattigdomssituasjonen i landene.

Flere evalueringer innenfor faglig bistand og institusjonsbygging de siste par årene har vist at god opplæring og faglig utveksling ikke nødvendigvis fører til styrking av institusjoner. En evaluering av samarbeid mellom det norske kunnskapsdepartementet og tilsvarende departement i Nepal og Zambia viste at enkeltpersoner hadde godt utbytte av samarbeidet, men at virkningene for institusjonene lar vente på seg. En evaluering av Fredskorpset, som for øvrig i hovedsak var positiv, ga et lignende resultat.

For første gang er det gjort en systematisk gjennomgang av hvordan evalueringer følges opp i bistandsforvaltningen. De fleste evalueringer fører til endringer. En evaluering av det norske stipendprogrammet for studenter i utviklingsland i 2005 førte til endret fokus av programmet, med større innretning mot sør. Rapporten om evaluering av den norske kvinnestrategien i bistanden ble lagt til grunn for regjeringens handlingsplan for kvinner og likestilling i utviklingssamarbeidet som bl.a. stiller krav om kjønnsperspektiv i alt evalueringsarbeid og økt kunnskapsutvikling om kvinner og utvikling.

Det er utarbeidet en egen årsrapport for 2006 om evaluering av norsk utviklingssamarbeid, tilgjengelig fra www.norad.no/evaluering.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 139 mill. kroner.

Post 70 Forskning og høyere utdanning, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Investering i høyere utdanning, forskning og teknologisk utvikling er nødvendig for å skape økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig utvikling. Tilstrekkelig kunnskap og kapasitet er avgjørende for at utviklingsland skal klare å lage, og følge opp, strategier for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Selv om mange utviklingsland etter hvert investerer tungt innen forskning, henger andre etter. Kunnskapsgapet mellom de rike og de fattigste landene er økende, og universiteter og andre høyere utdanningsinstitusjoner i mange utviklingsland preges av ressursmangel og svak institusjonell kapasitet. Det legges derfor opp til en styrket satsing på forskning og høyere utdanning innen Regjeringens satsingsområder.

Fra norsk side gis det støtte til forskning og høyere utdanning gjennom flere kanaler og budsjettposter. Omfattende norske bidrag til forskning om utviklingsspørsmål og kompetansebygging gis til internasjonale og multilaterale organisasjoner og programmer, særlig innen helse- og landbruksforskning. Det ytes også støtte over landprogrammene i norske samarbeidsland.

Et sentralt virkemiddel fra norsk side har i en årrekke vært det brede samarbeidet mellom institusjoner i utviklingsland og i Norge. Dette samarbeidet er basert på likeverd og partnerskap og bidrar til kompetanse- og kapasitetsbygging ved institusjoner i utviklingsland, samtidig som samarbeidet tilfører norske institusjoner verdifull kunnskap og erfaring. Norge gir også støtte til regionale forskningsnettverk og forskningsfond som gir økt tilgang på frie forskningsmidler på områder der utviklingsland har store kunnskapsbehov.

Forskningsbasert kunnskap om utviklingsspørsmål er av betydning for utformingen av norsk utviklingspolitikk og for innretningen av utviklingssamarbeidet. Langsiktige forskningsprogrammer om fattigdomsbekjempelse, om konflikt, fred og utvikling og om global helse og vaksinasjonsforskning i utviklingsland er nå etablert. Det arbeides med å få flere norske forskningsmiljøer involvert i forskning om globalisering og forholdene i utviklingsland.

Regjeringen ønsker økt satsing på høyere utdanning og forskning i utviklingsland for å bidra til økonomisk utvikling og fattigdomsbekjempelse på de fattige landenes egne premisser, samtidig

som man har et tydelig fokus på kvinners rettigheter og likestilling som mål i seg selv og som forutsetning for fattigdomsbekjempelse og bærekraftig økonomisk vekst. Støtten til vaksinasjonsforskning opprettholdes på samme nivå som i 2007.

Mål

Målet for støtten er å bidra til å:

- styrke kapasiteten innen høyere utdanning og forskning i utviklingsland, i første rekke innen Regjeringens satsingsområder
- sikre at forsknings- og institusjonssamarbeid nord-sør baseres på likeverd og partnerskap
- styrke forskningskompetanse om utviklings-spørsmål i Norge, med spesiell vekt på koblingen miljø, klima og utvikling, men også innen andre av regjeringens prioriterte områder
- styrke kvinners deltakelse i forskning og kunnskapsutvikling om betydningen av kvinners deltakelse for fattigdomsreduksjon og økonomisk vekst.

Rapport 2006

Det totale forbruket i 2006 var på 339 mill. kroner.

Forskningssamarbeid i Nord-Sør

NUFU-programmet er inne i sin fjerde periode (2007-2011). Programmet har en avtalefestet ramme på 60 mill. kroner per år. Forbruk i 2006 var på 69 mill. kroner.

Programmet støtter forskning innen alle disipliner, samt også tverrfaglige prosjekter og nettverk. De største mottakerne av midler for programperioden 2007-2011 er Etiopia, Tanzania, Uganda, Sør-Afrika og Mosambik. Det er innvilget midler til 55 prosjekter og nettverk fra og med 2007, hvorav 35 nye prosjekter og nettverk. To tredeler av prosjektene og nettverkene er i Afrika, mens i overkant av en femtedel er i Asia.

Utdanning og opplæring av kandidater fra utviklingsland

Programmet for masterstudier (NOMA) erstatter fra 2006 det tidligere Stipendprogrammet (NPF). Overordnet mål for NOMA er å bidra til å utdanne ansatte i offentlig og privat sektor og i frivillige organisasjoner i utviklingsland. Denne målsetningen søkes oppnådd gjennom et langsiktig samarbeid mellom universiteter og høyskoler i Norge og i utviklingsland om utvikling av masterprogrammer som skal møte landenes eget kompetansebe-

hov. Totalt for NFP og NOMA ble det anvendt 63 mill. kroner.

Forskningsorganisasjoner i utviklingsland

Norge er en viktig giver til regionale forskningsorganisasjoner i Afrika, spesielt innen samfunnsøkonomi og, ikke minst, samfunnsvitenskap, der det ofte er vanskelig å få offentlige bevilgninger. Det gis også støtte til et samarbeidsprogram innen fattigdomsforskning mellom forskere i de fattigste landene i Sentral- og Latin-Amerika og norske forskere. I 2006 var støtten til regionale organisasjoner og forskningsnettverk i utviklingsland på 19 mill. kroner, om lag 6 pst. av postens bevilgning.

Vaksinasjonsprogrammet

Regjeringen bevilget også i 2006 50 mill. kroner til forskningsprogrammet Global Helse og Vaksinasjonsforskning (GLOBVAC). Målet for programmet er å styrke og utvide forskning som bidrar til langvarige bedringer i helseforhold i lav- og middelinntektsland. Programmet er en del av Regjeringens satsing på redusert barne- og mødre-dødelighet gjennom tusenårsmaal 4 og 5. Midlene skal forvaltes av Norges forskningsråd. Støtten skal også stimulere til forskningssamarbeid mellom nord og sør og til kapasitetsutvikling knyttet til vaksinasjonsforskning i utviklingsland.

Kulturprogrammet

Programmet skal bidra til styrking av kulturutdanningsinstitusjoner i Sør og profesjonalisering av kunstnere og kunstformer i samarbeidslandene. Programmet involverte åtte kunstfaglige utdanningsinstitusjoner i Norge og i det sørlige og østlige Afrika i sin første treårsperiode. Det ble anvendt 4 mill. kroner.

Ettergivelse av gjeld for studenter fra utviklingsland

Det ble brukt 18 mill. kroner til å ettergi studiegjeld for kvotestudenter fra utviklingsland. Dette viser at et betydelig antall kandidater i tråd med ordningens intensjon tar med seg sin nyervervede kompetanse og vender hjem.

Utviklingsforskning i Norge

Det ble anvendt om lag 65 mill. kroner til utviklingsforskning i Norge, inklusive Norges bidrag på 3,3 mill. kroner til Det Nordiske Afrikainstituttet i Uppsala og støtten til enkelte norske forskningsmiljøers deltakelse i internasjonale forskningspro-

gram på utviklingsområdet. Hoveddelen ble forvaltet gjennom en rammeavtale med Norges forskningsråd.

For å sikre bedre synliggjøring av forskningsresultater er det i samarbeid med Norges Forskningsråd utarbeidet en gjensidig forpliktende kommunikasjonsplan for 2007-2009. En større evaluering av norsk utviklingsforskning ble igangsatt høsten 2005 og ferdigstilles i 2007. Store løpende forskningsprogrammer er bl.a. «Globalisering og marginalisering» (avsluttes i 2007), POVPEACE (fattigdomsspørsmål, konflikt, fred og utvikling) og «Global helse- og vaksinasjonsforskning» som ble etablert i 2006, der to av flere delprosjekter utføres i samarbeid med India

Chr. Michelsen Institute (CMI) mottok i 2006 11 mill. kroner i grunnbevilgning og støtte til tre strategiske instituttprogrammer: «Peacebuilding», «Business Ethics for Multinational Corporations in Developing Countries» og «Global Health and Development». En ekstern gjennomgang av CMI ble foretatt i 2006. Teamets vurdering av de strategiske instituttprogrammer var jevnt over meget positiv. Spesielt fokus bør imidlertid rettes på styrking av kommunikasjon og formidling av forskningsfunn.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 368 mill. kroner.

Post 71 Faglig samarbeid, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

På en rekke områder har Norge kompetanse og erfaringer som er viktige for utviklingsland. Mange utviklingsland er interesserte i å få tilgang til denne kompetansen. Slik kompetanse finnes i relevante norske fagmiljø, både innen offentlig og privat sektor. Norge ønsker å gjøre denne kompetansen tilgjengelig for utviklingsland. Det er en forutsetning at utviklingslandet selv etterspør norsk kompetanse på et område der Norge vurderes å ha spesielle fortrinn, og som vurderes som viktig i utviklingssammenheng.

Olje for Utvikling er en interdepartemental satsning for å gjøre norsk kompetanse mer tilgjengelig for relevante utviklingsland som har olje- og gassressurser. Innholdet i samarbeidet varierer etter behov i det enkelte land. Det legges stor vekt på en tett kopling mellom petroleumsutvinning, godt styresett og finansforvaltning samt bærekraftig miljø. Norad har en sekretariatsfunksjon for programmet og koordinerer den norske faglige støtten på landnivå.

Faglig samarbeid er også sentralt i forhold til regjeringens øvrige satsingsområder nedfelt i Soria Moria-erklæringen.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å videreføre og legge til rette for

- faglig samarbeid med norske fagmiljøer etter spurt av utviklingsland primært innenfor områdene ressursforvaltning, energi, styresett, miljø/klima og likestilling.

Rapport 2006

Støtte til planlegging, oppbygging og videreføring av oljesamarbeid ble utført i Bolivia, Madagaskar, Mauretania, Pakistan, Sao Tome, Sudan og Zambia. Noen av midlene ble også brukt til å komplementere pågående samarbeid i Mosambik, Øst-Timor og Vietnam. East African Petroleum konferansen ble også støttet over denne posten. For Madagaskar har arbeidet resultert i avtale om prosjekter innen ressursforvaltning, finans og miljø for tidsrommet 2007–2011. Her har miljømodulen en stor plass og vil omfatte både konsekvensutredninger før aktiviteter settes i gang og i løpet av produksjonsfasen. Statens forurensningstilsyn er norsk avtalepartner og Direktoratet for naturforvaltning deltar.

Petrad har i økende grad blitt brukt til opplæring, kurs og kompetansebygging i flere land, herunder aktivitetene som ble igangsatt i Libanon. Det er inngått samarbeidsavtaler med «Publish What You Pay» og «Revenue Watch Institute» som et bidrag til å øke åpenheten rundt bruken av petroleumsinntekter.

Norge bevilget også 10 mill. kroner til et samarbeid med Verdensbanken om Olje for Utvikling.

Det ble gitt støtte til faglig samarbeid i India og Kina innen miljøområdet.

25 mill. kroner ble brukt til å finansiere deler av Nansen-programmet med forskningsskipet «Dr. Fridtjof Nansen». Programmet støttet fortsatt overvåking av fiskebestandene langs kysten av nordvest-, vest- og sørvest-Afrika, og bidro til forbedret forvaltning av de marine ressursene i regionen og til regionalt samarbeid på felles bestander. Det ble inngått avtale med FAO i 2006 om videreføring og utvidelse av arbeidet under et 5-årig program på økosystembasert fiskeriforvaltning i utviklingsland, i første omgang i Afrika. Bruk av «Dr. Fridtjof Nansen» er sentralt i dette arbeidet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 210 mill. kroner.

Kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>		3 265	2 116
71	Internasjonale prosesser og konvensjoner m.v., <i>kan overføres</i>	86 638	181 000	194 000
72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>			288 000
	Sum kap. 166	86 638	184 265	484 116

Post 70 Ymse tilskudd, kan overføres

Utenriksdepartementet foreslår at fullmakten Utenriksdepartementet har for å gi tilskudd til enkelttiltak på inntil 2 mill. kroner videreføres, og at bruk av midler utover dette beløp og inntil 6 mill. kroner, kan besluttes ved Kgl. res. Bruk av midler til enkelttiltak utover 6 mill. kroner legges frem for Stortinget, jf. forslag til romertallsvedtak. Fullmakten forutsettes bare brukt når det er ønskelig å bevilge midler raskt til nye tiltak hvor gitte rammer er for små. Fullmakten forutsettes også brukt til å dekke merutgifter som følge av valutasingninger.

Videre foreslås, jf. romertallsvedtak, at Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 i samråd med Finansdepartementet kan forskuttere norske nødhjelpsleveranser til FN innenfor en ramme på 25 mill. kroner årlig. Utbetaling til FN og tilbakebetalt kreditt fra FN nettoføres over denne posten, øvrige bevilgninger omdisponeres til aktuell post under bistandsbudsjettet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 2,116 mill. kroner.

Post 71 Internasjonale prosesser og konvensjoner, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Det er av stor betydning for utviklingssamarbeidet at utviklingslandene kan delta i utformingen av internasjonale regelverk og retningslinjer, samt følge opp internasjonale toppmøter og konvensjoner. Bevilgningen kan benyttes til utviklingslands

deltakelse i internasjonale prosesser. FNs toppmøte om migrasjon høsten 2006 vil bli fulgt opp for å styrke sammenhengen mellom migrasjon og utvikling. Oppfølgingen av internasjonale prosesser innenfor de helserelaterte utviklingsmålene vil stå sentralt, det samme vil internasjonale prosesser tilknyttet oppfølging av Paris-erklæringen om bistandseffektivitet

Regjeringen legger vekt på å bidra til at utviklingsland, og særlig de minst utviklede land, skal bli integrert i den globale handelen, og kunne ivareta sine interesser på handelsområdet. Dette gjelder gjennom deltakelse på viktige møter i organisasjonene WTO, UNCTAD m.fl., og ved å ha tilgang på juridisk rådgivning.

I oppfølgingen av arbeidet i Kommissjonen for fattiges bruks- og eiendomsrettigheter vil Norge bl.a. støtte deltakelse fra Sør i konsultasjoner både på land- og regionnivå.

Mål

Bevilgningen skal brukes til:

- oppfølging av internasjonale toppmøter og gjennomføring av konvensjoner og avtaler
- støtte til utviklingslandenes deltakelse i internasjonale konferanser og prosesser herunder faglig bistand og reisestøtte
- støtte til konferanser, seminarer og initiativ m.v. om spørsmål av spesiell interesse for utviklingsland
- styrke oppfølgingen av internasjonale helseinitiativ, herunder de helserelaterte tusenårsmålene om å redusere barne- og mødredødeligheten og stoppe aids og andre sykdommer

- støtte tiltak for migrasjon og utvikling
- juridisk bistand til utviklingsland bl.a. i forbindelse med tvisteløsningssaker i WTO, gjennom støtte til Det rådgivende senter for WTOs regelverk, samt støtte til annen relevant kapasitetsbygging innen bl.a. handel og miljø
- oppfølging av arbeidet i formaliseringsagendaen og anbefalingene til Kommisjonen for fattiges bruks- og eiendomsrettigheter herunder faglig bistand og konferansestøtte til utviklingsland
- støtte utviklingslands forberedelser til og deltakelse på Høynivåforumet om bistandseffektivitet
- internasjonale prosesser for å oppnå samstemt tilnærming til sårbare stater
- støtte kvinners deltakelse i internasjonale prosesser og konferanser

Bevilgningen kan også benyttes til:

- handelsrelatert faglig bistand i forbindelse med forhandlinger om og iverksettelse av nye avtaler i WTO, samt frihandelsavtaler mellom EFTA-landene og aktuelle utviklingsland
- en mindre andel av posten kan gå til støtte til ikke-statlige nettverk og organisasjoner

Rapport 2006

Bevilgningen ble benyttet til å bistå utviklingslandene i deres arbeid med å fremme krav under FNs Havrettskonvensjon om utvidelse av kontinentalsokkelen utover 200 nautiske mil. Dette programmet bidrar til en bevisstgjøring slik at utviklingslandene gjøres oppmerksom på muligheten til å fremme et kontinentalsokkelkrav, samt bistår med informasjon i den innledende fasen av prosessen med å fremme slike krav.

En del av bevilgningen ble øremerket likestillingstiltak. Det ble bl.a. gitt støtte til kvinnerepresentanter fra utviklingsland i anledning tiårsmarkeringen av Beijing-konferansen om likestilling i FN. UNIFEM fikk støtte for et samarbeidsprosjekt for palestinske og israelske kvinner. Norge støttet også høringen med internasjonale miljø- og kvinnettverk som ble arrangert for Høynivåpanelet for FN-reform. FN-studien om vold mot barn ble også støttet.

Norge bidro til et symposium i New York i forbindelse med åpningen av FNs generalforsamling om arbeidet mot barnedødelighet. Bevilgningen er også brukt til en internasjonal rådgivningsgruppe for å støtte opp under Statsministerens initiativ på dette området. Norge støttet også ungdomsrepresentanter fra utviklingsland sin delta-

kelse i UN-HABITATs konferanse World Urban Forum i juni 2006.

Temaet aids og seksuelt overførbare sykdommer mottok bidrag over denne posten i forbindelse med den 14. internasjonale konferansen om tema i Afrika (ICASA).

Bevilgningen ble brukt for å støtte arbeidet til Kommisjonen for fattiges bruks- og eiendomsrettigheter. Støtte ble hovedsakelig gitt for å bidra til deltakelse fra sivil samfunn i Sør på nasjonale og regionale prosesser i Afrika, Latin-Amerika og Asia.

Støtten til Det rådgivende senter for WTOs regelverk ble videreført. Norge har deltatt i en arbeidsgruppe for å vurdere senterets videre drift og finansiering, og finansierte i den forbindelse en ekstern konsulentvurdering. WTOs årlige Public Forum i Geneve, som er en møteplass og et debattforum for organisasjoner, institusjoner og næringsliv, fikk støtte bl.a. for å muliggjøre deltakelse fra de fattigste landene.

De faglige bistandsprosjektene til Tunisia og Egypt i tilknytning til EFTAs frihandelsavtaler er ikke videreført i 2006. Årsaken til dette har vært forbigående kapasitetsproblemer på mottakersiden.

Budsjett 2008

Det foreslås bevilget 194 mill. kroner. Indikativt foreslås det at om lag 111 mill. kroner settes av til oppfølging av Regjeringens satsing for den globale kampanjen for de helserelevante utviklingsmålene.

Post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Bevilgningen til denne posten lå tidligere under kap. 166.71 Internasjonale prosesser og konvensjoner. Det er de fattigste landene, de som bidrar minst til global oppvarming, som blir hardest rammet av klimaendringene. Regjeringen legger vekt på å støtte tiltak for reduksjon av klimaskadelige utslipp og for tilpasning til klimaendringer i fattige land. Initiativ innenfor temaområdene bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold, vann og sanitær, klima og tilgang på ren energi vil bli støttet i tråd med handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid. Det er videre av stor betydning for utviklingssamarbeidet at utviklingslandene kan delta i utformingen av internasjonale regelverk og retningslinjer på miljø- og klimaområdet, samt følge opp internasjonale toppmøter og konvensjoner. Slik deltakelse i de internasjonale prosessene bidrar til kompetansebygging og til felles forstå-

else for de ulike miljøutfordringene. Regjeringen vil støtte deltakelse fra utviklingsland i internasjonale prosesser og forhandlinger om miljø og naturressurser, samt forberedelsene og oppfølgingen av disse.

Mål

Bevilgningen skal brukes til:

- oppfølging av Regjeringens internasjonale klimastrategi
- oppfølging av internasjonale toppmøter og gjennomføring av konvensjoner og avtaler, herunder støtte til utviklingslandenes deltakelse i internasjonale konferanser og prosesser
- støtte til tiltak og initiativ, samt konferanser og seminarer innen bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold og naturressurser, forvaltning av vannressurser, vann og sanitær, klimaendringer og tilgang til ren energi, samt miljøgifter

Rapport 2006

Det ble bidratt finansielt til utviklingslandenes (inkludert frivillige organisasjoner i utviklingsland) deltakelse i internasjonale prosesser og konvensjoner på miljøområdet, bl.a. Klima- og Forørkningskonvensjonen, FNs kommisjon for bærekraftig utvikling og FNs skogforum. Det ble også gitt støtte til enkelte andre aktiviteter under klimakonvensjonen. I tillegg ble det gitt bidrag til bl.a. fornybar energi og energieffektivisering gjennom det internasjonale partnerskapet Renewable Energy and Energy Efficiency Partnership (REEEP) med vekt på tiltak i Kina, India og Brasil. Det ble også gitt støtte til Det internasjonale energibyråets (IEA) arbeid med energi og bærekraftig utvikling.

Norge var vertskap for den årlige konferansen til International Association for Impact Assessment

(IAIA) i Stavanger i mai 2006. Støtte ble gitt til utviklingslands deltakelse på denne konferansen som samlet ca 800 deltakere fra nær 100 land. Formålet var blant annet å gjøre miljøkonsekvensvurderinger bedre kjent som redskap i arbeidet med å fremme bærekraftig utvikling. Av de 72 deltakerne fra utviklingsland var 35 pst. kvinner.

Norge har tatt initiativ til å bidra til sikringen av verdens plantegenetiske arv ved å etablere et globalt frølager på Svalbard. Grunnstenen for frøhvelvet på Svalbard ble nedlagt av de nordiske statsministre i 2006, og grunnarbeidet for hvelvet ble påbegynt. Det globale frøhvelvet skal formelt åpnes i februar 2008. Fra norsk side vil det også gis videre støtte til ulike internasjonale prosesser for å ta vare på genetiske ressurser i aktiv bruk og sikre tilgjengelighet til, samt rettferdig fordeling av fordelene ved bruk, av slike ressurser.

Det ble gitt støtte til «Biodiversity Global Programme» under FNs utviklingsprogram (UNDP). Programmet har som målsetting å hjelpe land å utvikle egen kapasitet til å forvalte biologisk mangfold for å sikre økosystemtjenester som er nødvendige for utvikling, både gjennom integrering av hensyn til biologisk mangfold i styresett, sektorer og organisasjoner, og gjennom bruk av markeds mekanismer for bevaring av biologisk mangfold.

Norge deltar i drøftelser med EU-kommisjonen og andre givere om bidrag til et nytt fond for fremme av fornybar energi og energieffektivisering i utviklingsland (GEEREF). Modalitetene for fondet er under avklaring, blant annet norsk deltakelse i fondets styringsstruktur.

Budsjett 2008

Det foreslås bevilget 288 mill. kroner.

Kap. 167 Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
21	Spesielle driftsutgifter	398 782	430 853	408 276
	Sum kap. 167	398 782	430 853	408 276

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningsforslaget utgjør utgifter som etter OECD/DACs regelverk kan rapporteres som utvi-

klingshjelp. Etter OECD/DACs retningslinjer kan visse utgifter knyttet til opphold av flyktninger i

Norge og tilbakevending til sine hjemland klassifiseres som offisiell utviklingshjelp (ODA). Dette er ordninger som administrativt ligger under Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet,

men den ODA-godkjente andelen av utgiftene foreslås refundert over bistandsbudsjettet. Budsjettforslaget for 2008 er basert på følgende anslag ODA-godkjente utgifter:

Tabell 9.9 Anslag ODA-godkjente utgifter til flyktningiltak i Norge

Tiltak	Kapittel/post	Beløp (mill. kr)
<i>Kunnskapsdepartementet</i>		
Tiltak i grunnopplæring	3225/04	20,7
<i>Arbeids- og inkluderingsdepartementet</i>		
Integreringstilskudd for overføringsflyktninger	3651/01	64,6
Norskopplæring i mottak	3651/02	39,3
Tilbakevending	3690/01	19,6
Reiseutgifter	3690/03	11,6
Statlige mottak	3690/04	233,1
Gjenbosetting av flyktninger – støttetiltak	3690/06	5,7
<i>Barne- og likestillingsdepartementet</i>		
Barne- og ungdomsvern	3854/04	13,7

Det vises forøvrig til omtale i de respektive departementers fagproposisjoner for 2008.

For 2008 foreslås bevilget 408,276 mill. kroner.

Kap. 168 Kvinner og likestilling

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>		200 000	235 000
	Sum kap. 168		200 000	235 000

Kvinner og likestilling er et av satsingsområdene for regjeringens utviklingspolitikk. I tråd med dette ble det i 2007 lansert en handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken. Handlingsplanen identifiserer fire tematiske innsatsområder: Kvinners politiske rettigheter, kvinners økonomiske rettigheter, seksuell og reprodutiv helse og rettigheter, herunder seksuell orientering og kvinnelig kjønnslemlestelse og vold mot kvinner, inkludert menneskehandel. Den nye handlingsplanen supplerer tidligere lanserte handlingsplaner: Regjeringens handlingsplan for gjennomføring av FN's sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet, Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel, og Handlingsplanen mot kvinnelig kjønnslemlestelse fra

2003, som er besluttet videreført til 2010. I 2007 vil Regjeringen legge fram en stortingsmelding om de langsiktige og overordnede politiske føringene og etablere en felles ramme for de allerede eksisterende styringsverktøyene. Formålet er å sette søkelyset på og styrke forståelsen for kvinners rettigheter og likestilling som et mål i seg selv og som en nødvendig forutsetning for å nå andre utviklingspolitiske mål. Kvinner og likestilling skal fremmes både gjennom spesifikke målrettede tiltak og som en integrert dimensjon i alt utviklings-samarbeidet.

Regjeringens beslutning i 1999 om å nedlegge den separate bevilgningen for kvinne- og likestillingsspørsmål var motivert ut fra et ønske om å hindre at tiltak for kvinner forble et marginalt hen-

syn i utviklingssamarbeidet. Nedleggelsen fikk ikke den ønskede effekt. I tråd med anbefalingene fra den uavhengige evalueringen ble det i 2007 opprettet en særskilt bevilgning for å stimulere til økt aktivitet, kunnskapsutvikling, kapasitets- og kompetansebygging for kvinners rettigheter og likestilling. Opprettelsen av en ny bevilgning erstatter ikke integreringsstrategien, men kommer i tillegg til synlig og målbar integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i alt utviklingssamarbeidet. I 2007-budsjettet ble det for første gang avsatt midler til målrettede kvinne- og likestillingsrettede tiltak over andre poster. Disse videreføres i 2008-budsjettet. Kapittel 168, post 70 skal brukes til å støtte målrettede tiltak for kvinner og likestilling som ikke naturlig faller inn under andre bevilgninger.

Post 70 Kvinner og likestilling, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Regjeringen ønsker et sterkt fokus på kvinner og likestilling innen aktuelle multilaterale prosesser som i arbeidet med FN-reform, FNs tusenårsmål, fredsbyggingskommisjonen (i synergi med den norske handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet), migrasjon, arbeidstakerrettigheter, hiv og aids, og formaliseringsagendaen. Dette er viktig i Norges arbeid for at FN skal bli en mer effektiv aktør for kvinners rettigheter og likestilling og dermed for fattigdomsbekjempelse og utvikling, konfliktløsning og fredsbygging. Det er behov for et løft for kvinner og likestilling, herunder diskriminering på grunnlag av seksuell orientering, i det bilaterale samarbeidet med land og regioner, og med norske, lokale, regionale og internasjonale frivillige organisasjoner. Den økte innsatsen vil skje i samarbeid med et bredt spekter av aktører, og midlene vil bli kanalisert både gjennom multilaterale og bilaterale kanaler.

Mål

Bevilgningen skal bidra til gjennomføring av Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet, og til å styrke kvinners rettigheter og muligheter til å delta aktivt og på lik

linje med menn, i det politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle samfunnsnivå. Bevilgningen vil også kunne anvendes til tiltak rettet mot menn og gutter, for å påvirke holdninger og handlinger og redusere barrierer mot likestilling, til å fremme kvinners fysiske og seksuelle integritet og bekjempe kjønnsbasert vold. Bevilgningen skal brukes slik at den støtter opp under aktører, mål og prosesser for kvinner og likestilling på landnivå, regionalt, internasjonalt og i det multilaterale samarbeidet. Omtrent halvparten av midlene kanaliseres bilateralt via ambassadene. En betydelig andel kanaliseres til multilaterale, internasjonale og regionale initiativer. Midlene kan også benyttes til kapasitets- og kompetanseheving, kunnskapsutvikling, informasjon og andre tiltak som ledd i oppfølgingen av handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet.

Bevilgningen kan benyttes til å støtte:

- kunnskapsutvikling, kapasitets- og kompetansebygging på likestillingsspørsmål på nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå
- indikator- og statistikkutvikling og annen utvikling av metoder og verktøy for mål- og resultatorientert integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i utviklingssamarbeidet
- lokale, nasjonale, regionale og multilaterale initiativer, nettverk og organisasjoner for kvinner og likestilling, herunder utvikling av det sivile samfunns rolle som aktør for likestilling
- støtte opp under gjennomføring av nasjonale strategier og handlingsplaner for kvinner og likestilling, herunder rapportering på FNs kvinnekonvensjon
- kvalifisering av kvinner gjennom høyere utdanning og forskning og støtte til kvinne- og kjønnsforskning på landnivå, regionalt og internasjonalt

Rapport 2006

Posten ble først opprettet i 2007.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 235 mill. kroner.

Programkategori 03.30 Multilateral bistand

Utgifter under programkategori 03.30 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
170	FN-organisasjoner mv.	4 293 392	4 944 461	5 135 461	3,9
171	Multilaterale finansinstitusjoner	1 787 671	1 751 800	2 000 800	14,2
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterede tiltak	349 688	370 000	300 000	-18,9
	Sum kategori 03.30	6 430 751	7 066 261	7 436 261	5,2

Programkategorien omfatter multilateral støtte til det langsiktige utviklingsarbeidet til FN, utviklingsbankene og globale fond. Programkategorien dekker både generelle tilskudd og øremerkede tilleggsmidler til spesielt prioriterte temaer, samt gjeldsletteiltak.

Regjeringen vil bidra til å skape best mulig rammevilkår og normgrunnlag for nasjonal og internasjonal utvikling gjennom aktiv deltakelse i ulike internasjonale fora som FNs generalforsamling, internasjonale toppmøter og konferanser og mellomstatlige organer knyttet til FNs organisasjoner og de multilaterale finansinstitusjonene. I dette arbeidet er ambassadenes rolle stadig viktigere. Dette gjelder både i forhold til å hevde norske synspunkter overfor organisasjonene på landnivå, og i forhold til å rapportere om aktivitetene. Begge deler styrker norsk innsats i styrerommene.

FN-systemet og de multilaterale institusjonene er sentrale aktører i kampen mot fattigdom. FN er tilstede i alle land, er en viktig finansieringskilde for utvikling, og bidrar med sin faglige kompetanse. FN har også en viktig oppgave med å koordinere den internasjonale innsatsen, både humanitær innsats og utviklingsinnsats, i nært samarbeid med utviklingslandenes egne myndigheter. Verdensbanken og de andre utviklingsbankene er bredt representert og er som FN-systemet viktige aktører på landnivå.

Regjeringen arbeider aktivt for å styrke det multilaterale systemets evne til et samordnet utviklingssamarbeid med de enkelte land innenfor rammene av landenes fattigdomsstrategier. Tilpasning, eller harmoniseringsbestrebelse, er også viktig i forhold til andre givere, finansinstitusjoner og internt i FN-systemet for å få til samordnet opptreden på landnivå. En samlet opptreden kan øke effekten av innsatsene. Norge er

derfor en pådriver for at FN blir mer enhetlig på landnivå – med en ledelse, ett program og ett budsjett.

Det synes å være bred enighet om behovet for «ett FN i hvert land», felles styre for FNs utviklingsvirksomhet, større innsats for likestilling og sikrere finansiering. Reformpanelets forslag vil bli fulgt opp i FNs generalforsamling innen de ulike prosesser som allerede pågår. Noen av forslagene har imidlertid blitt fulgt opp allerede. FN er i ferd med å prøve ut «Ett FN» i åtte land: Vietnam, Pakistan, Mosambik, Rwanda, Tanzania, Kapp Verde, Albania og Uruguay. Norge bidrar aktivt i denne prosessen.

Regjeringen er opptatt av at man fra norsk side er aktiv i forhold til de virkemidlene man har til rådighet. Det betyr aktiv innsats i styrende organer for å påvirke organisasjonens arbeidsmåte og prioriteringer særlig med henblikk for å oppnå tusenårsmålene, systematisk alliansebygging for å øke sjansen for å få gjennomslag for ideer og benytte gjennomganger og evalueringer for å vurdere effektivitet og resultater av organisasjoners innsats.

Regjeringen mener det er viktig at FN-systemet og utviklingsbankene er langsiktige og forutsigbare aktører på landnivå. Derfor vil Norge, som FNs sjuende største bidragsyter, gi tilsagn knyttet opp mot organisasjonenes planer om flerårig støtte til tre sentrale utviklingsorganisasjoner i FN-systemet, FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs barnefond (UNICEF) og FNs befolkningsfond (UNFPA). Det stilles fra norsk side krav til organisasjonene om reformvillighet, samordning, effektivitet i forhold til mandat og temaer som likestilling og menneskerettigheter.

Regjeringen innsats gis som regel gjennom generelle midler til multilaterale organisasjoner og globale fond. I tillegg gis generelle tilleggsmidler til flergiver-

fond eller programmer som er vedtatt av organisasjonenes styrende organer. Midlene over kap. 170 og 171 øremerkes ikke på land, men går til tiltak og programmer i regi av organisasjonene som selv fordeler midlene videre til landnivå. Norskstøttede, øremerkede programmer i enkeltland som gjennomføres av multilaterale organisasjoner dekkes over poster under programkategoriene 03.10 og 03.20.

De multilaterale organisasjonene arbeider med å forbedre sin rapportering på oppnådde resultater. Norge har vært en pådriver i dette arbeidet og vil videreføre dialogen om hvordan rapporteringen kan styrkes, først og fremst gjennom arbeidet i styrende organer.

Norsk multilateral bistand er ikke bundet til kjøp av norske varer. Fra og med 2007 gjelder dette også den norske støtten til Verdens Matvareprogram (WFP). Multilateral bistand er også i hovedsak avbundet når det gjelder kjøp av norske tjenester. Norge har arbeidet for avbinding av Verdensbankens bundne konsulentfond. Dette er nå gjennomført. Norge arbeider for å få til det samme i de regionale utviklingsbankene.

Regjeringen deltar aktivt i det internasjonale arbeidet med å utvikle nye og innovative finansieringsmekanismer for utviklingsformål. For å øke det samlede tilfanget av bistandsressurser er det ønskelig at flere land innfører slike finansieringsordninger.

Selv om Norge har overoppfylt internasjonale bistandsmål, er det viktig å gå foran med et godt eksempel, for å motivere andre land til også å øke bistanden.

Norge har sluttet seg til en ny ordning for finansiering av vaksiner. IFFIm (*International Finance Facility for Immunization*) og det franske initiativet om en solidaritetsavgift på flyreiser, der deler av inntektene fra den eksisterende CO₂-avgiften på flydrivstoff innenlands går til UNITAID – en ny internasjonal innkjøpsordning for medisiner mot aids, tuberkulose og malaria.

Regjeringen vil fortsette det internasjonale samarbeidet om innovative finansieringsmekanismer og vil i tiden framover vektlegge arbeidet med bekjempelse av skatteparadis og kapitalflukt. Dersom verdenssamfunnet greier å komme i inngrep med den enorme skatte- og kapitalflukt som skatteparadisene innbyr til, og som langt overgår internasjonal bistand, vil dette potensielt kunne mobilisere store ressurser for utviklingsformål. Dette arbeidet vil derfor bli høyt prioritert.

Norge leder an i arbeidet med å slette de fattigste landenes gjeld, både ved aktiv bilateral gjeldssletting, ved å være en sterk støttespiller for multilaterale gjeldssletteordninger og ved å gå i bresjen for gjeldspolitisk nytenkning, inkludert i forhold til «illegitim gjeld».

Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	725 000	835 000	860 000
71	FNs befolkningsprogram (UNFPA)	262 000	332 000	332 000
72	FNs barnefond (UNICEF)	300 000	350 000	400 000
73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	204 994	155 000	145 000
74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	170 000	170 000	240 000
75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	100 000	150 000	150 000
76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 303 315	1 496 200	1 459 200
77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000	160 000	160 000
78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	139 150	150 220	168 220
79	Ekspertter, juniorekspertter og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	48 907	67 000	67 000
80	Bidrag til globale fond, <i>kan overføres</i>	769 618	991 041	1 066 041
81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	110 408	88 000	88 000
Sum kap. 170		4 293 392	4 944 461	5 135 461

Stadig flere av de utfordringene vi står overfor, er av global karakter. De kan bare finne sin løsning innenfor globale rammer. FN er den eneste mellomstatlige organisasjonen med globalt mandat og oppslutning og et bredt, flerfaglig ansvarsområde. Dette gir organisasjonen en unik posisjon som arena og kanal for behandling av viktige spørsmål.

Norge vil styrke FNs evne til å fremme bærekraftig utvikling med vekt på fattigdomsreduksjon. Regjeringen anser FN som et viktig instrument for å sikre økonomisk og sosial utvikling i de fattigste landene. Derfor er Norge en betydelig bidragsyter til FNs fond og programmer som arbeider med utvikling.

Fra norsk side støtter vi sterkt opp om det pågående arbeidet med å reformere og effektivisere FN. Dette var bakgrunnen for at statsminister Jens Stoltenberg, på anmodning fra FNs generalsekretær Kofi Annan, påtok seg oppgaven med å lede «koherens-panelet», som så på FNs effektivitet innenfor miljø, humanitær bistand og utvikling. Panelet leverte sin rapport i november 2006, med konkrete forslag til forbedringer som nå er til utprøving. Styrking av FNs evne til å levere resultater er et viktig bidrag til oppfyllelsen av tusenårs-målene. Derfor vil oppfølgingen av koherenspanelets anbefalinger stå sentralt i norsk FN-politikk i tiden framover. Målet er at FN på landnivå skal «levere sammen som én», med effektiv og samordnet ledelse, planlegging, budsjett disponering og gjennomføring av aktiviteter.

Styrking av FNs likestillingsarbeid har fått høy prioritet i oppfølgingen av reformpanelets arbeid. Norge har vært ledende i arbeidet med å få fortgang i dette arbeidet, både i samtaler med FNs nye toppledelse og i drøftelse i Generalforsamlingen.

Det er i dag et gap mellom det som forventes av FN-apparatet og de ressursene som stilles til disposisjon for å nå målene. For å bidra til mer forutsigbarhet gir Regjeringen flerårige tilsagn til tre FN-organisasjoner knyttet opp til deres planperioder for UNDP, UNICEF og UNFPA. I tildelingen til disse organisasjonene tydeliggjør Norge forventinger til organisasjonen på en rekke områder, blant annet FN-reform, resultatbasert styring og rettighetsbasert tilnærming.

En målsetting med norsk støtte er å også påvirke og utvikle FN-organisasjonenes politikk og operasjoner i samsvar med norske utviklingspolitiske prioriteringer.

Post 70 FNs utviklingsprogram (UNDP) og underliggende fond

Situasjonsbeskrivelse

UNDP er det mest sentrale av FNs fond og programmer, med et program på totalt ca USD 4,7

mrd. kroner i 2006. UNDPs hovedoppgave er å ivareta FNs utviklingsaktiviteter i mer enn 136 land der UNDP er representert. Den overordnede målsettingen for UNDP er å styrke utviklingslandenes kapasitet til å ta ansvar for egen utvikling, og å nå tusenårsmålene. I UNDPs bistand til nasjonale myndigheter har det for perioden 2004 – 2007 blitt lagt vekt på fattigdomsreduksjon, demokratisk styresett, fredsbygging, energi og miljø, og hiv og aids. I forbindelse med utarbeidelsen av en ny lang-siktig strategisk plan for perioden 2008 – 2011 legges det opp til ytterligere konsentrasjon om kjerneoppgavene gjennom fire fokusområder. Planen klargjør også UNDPs koordinerende rolle og ivaretagelse av tvergående tema som likestilling. Et nytt element ved den nye strategiske planen er et resultatrammeverk som skal gjøre det lettere å måle UNDPs innsats innen fokusområdene. Bistanden skjer i stor grad i form av kapasitetsbygging og institusjonsutvikling. Dette bidrar til å styrke landenes evne til å forankre utviklingsprosessen nasjonalt. Mottakerland har gjennomgående stor tillit til FN og UNDP som rådgiver i denne type bistandsvirksomhet.

UNDP har fått et særlig ansvar i oppfølging og overvåking av tusenårsmålene. Dette skjer gjennom å bistå de enkelte utviklingsland med rådgivning, politikkutforming og gjennomføring. UNDP har videre en sentral rolle i å fremme bedre samordning og integrering av FNs utviklingsvirksomhet. På hovedkvarternivå leder UNDP FNs utviklingsgruppe (UNDG). På landnivå ligger organisasjonens styrke i den nærmest universelle tilstedeværelse og desentraliserte struktur, samt at den innehar den stedlige koordinatorfunksjonen for FN-systemet. UNDP leder arbeidet med utformingen av et felles rammeverk for FNs utviklingsvirksomhet (UNDAF) i de enkelte land. UNDAF-rammeverket skal støtte opp under de respektive lands nasjonale handlingsplaner for fattigdomsreduksjon (PRSP). UNDP har også, ikke minst basert på norsk støtte, utviklet spesiell kompetanse på bistand i skjæringspunktet mellom sikkerhet og utvikling. Dette angår særlig konfliktrelatert bistand og bistand til demokratisk utvikling. Ett av fire programland befinner seg enten i krise, konflikt eller postkonflikt. Godt styresett er en forutsetning for å få til effektiv fattigdomsbekjempelse. UNDPs kompetansesenter for godt styresett ligger i Oslo.

For å skille klarere mellom UNDPs rolle som koordinator på vegne av resten av FN-systemet (Resident Coordinator systemet) og UNDPs egne operasjonelle aktiviteter, har UNDP etablert egne stillinger for landdirektører for UNDP. UNDP har også lagt om sin ledelsesstruktur for å reflektere

klarere skille mellom den koordinerende rollen og UNDPs øvrige aktiviteter, blant annet gjennom å gi Assistant Administrator økt autoritet over organisasjonens daglige drift. Dette er i tråd med FN-reformpanelets forslag. UNDP har desentralisert hovedkvarterfunksjoner for å bli bedre i stand til å levere resultater på landnivå. UNDP, UNICEF og UNFPA arbeider med utarbeiding av et harmonisert verktøy for resultatbasert styring og budsjettering for bedre å kunne måle effekter av organisasjonens arbeid. Norge sitter i styret i UNDP og vil arbeide for at reformprosessen i UNDP fortsetter, samt videreføre UNDPs sentrale rolle i arbeidet med reformer av FNs operasjonelle aktiviteter.

UNDP vurderes å være en desentralisert og effektiv organisasjon og har vært aktivt med i samarbeidet med andre FN-organisasjoner og i FNs felles bestrebelser for reform, forenkling og harmonisering. Regjeringen vil videreføre den politiske og økonomiske støtten til UNDPs arbeid og legger særlig vekt på UNDPs sentrale rolle i det globale utviklingssamarbeidet, i fattigdomsbekjempelsen og i oppfølgingen av FNs tusenårsmål. Regjeringen vil søke å bidra til å videreutvikle organisasjonens rolle innen godt styresett og demokratibyggning. Videre vil regjeringen arbeide for at UNDP øker fokus på forebygging av krise og konflikt, samt støtte land i overgangen fra nødhjelp til langsiktig utvikling. Regjeringen vil bidra til å videreutvikle UNDPs ansvar for å samordne FNs utviklingsvirksomhet på landnivå gjennom å støtte opp om UNDPs koordineringsrolle. Det har de siste årene vært en økning i UNDPs kjernebidrag selv om man fortsatt ligger under målet om 1 mrd USD (USD 925 millioner i 2006). Økning i kjernebidrag styrker organisasjonens evne til effektivt å bidra til utviklingsprosessen. Av UNDPs kjernebidrag går 60 pst. til de minst utviklede landene.

Som leder av UNDG har UNDP fortsatt å gjøre framskritt for å bedre samordningen mellom FNs fond og programmer på hovedkvarternivå. Dette har også styrket samordningen av FNs operasjonelle aktiviteter på landnivå, der UNDPs stedlige representanter har hatt en sentral rolle gjennom sitt arbeid som koordinator for FN-systemet på landnivå. UNDP og UNDG har også arbeidet med å få på plass avtaler som vil tillate at FN-organisasjoner kan benytte egne regler og prosedyrer med midler fra flergiverfond administrert av Verdensbanken. Også på andre områder er det tettere samarbeid mellom UNDP og Verdensbanken, da særlig når det gjelder tusenårsmålene og utviklingen av et verktøy for behovsvurdering i en post-konflikt situasjon.

Norge har gjennom styrearbeidet fokusert på at UNDP skal redusere antall hovedinnsatsområ-

der og arbeidet for nye arbeidsmetoder. UNDPs arbeid med integrering av likestillingsspørsmålet ble evaluert i 2005, og UNDP har siden arbeidet for å utbedre svakhetene som ble avdekket. Blant annet ble det etablert en egen likestillingsenhet og rekruttert en senior rådgiver for likestilling. Norge vil fortsette arbeidet med å følge opp dette med særlig fokus på utarbeidelsen av UNDPs nye strategiske plan for likestilling og kvinners rettigheter. Norge har en handlingsplan for rekruttering av nordmenn til UNDP som innebærer at antall Nordmenn ansatt i UNDP skal fordobles fra 2005 nivået. For 2006 ble målene bare delvis nådd, men det var ved slutten av året 27 nordmenn ansatt i organisasjonen, hvorav en blant øverste ledelse og 3 på direktørnivå. Det var også 12 junioreksperter i UNDP ved slutten av 2006.

HKH Kronprinsens engasjement som UNDP «goodwill» ambassadør ble forlenget til perioden 2006-2007. HKH Kronprinsen har valgt å fokusere på tusenårsmålene, og særlig på målene som angår helse og utdanning. Det er videre en målsetting for HKH Kronprinsen å bidra til å mobilisere ungdom til støtte for tusenårsmålene.

Mål

UNDP skal fra 2008 spesielt konsentrere arbeidet rundt 4 fokusområder:

- fattigdomsreduksjon og oppnåelse av tusenårsmålene
- godt styresett
- kriseforebygging og gjenoppbygging
- miljø og bærekraftig utvikling

Likestillingsperspektivet skal integreres i alle fokusområder. UNDP vil være sentral i oppfølgingen av FNs tusenårsmål og i arbeidet med reform av FNs operasjonelle aktiviteter, blant annet gjennom UNDPs koordinerende rolle.

UNDPs langsiktige strategiske plan for perioden 2008 – 2011 er foreløpig ikke godkjent av styret, og utbetaling av kjernebidrag for 2008 vil være knyttet til godkjenning av planen.

Rapport 2006

Fattigdomsreduksjon er en av UNDPs viktigste målsettinger. UNDPs rolle innen fattigdomsreduksjon har spesielt vært å bidra til utarbeidelsen av nasjonale rapporter på tusenårsmålene og utvikling av nasjonale strategier for å bekjempe fattigdom. Kapasitetsbygging og faglig bistand er de av UNDPs tjenester som er mest etterspurt (97pst. av landkontorene arbeider med dette). Kapasitetsbyggingstiltak har ofte vært rettet mot analyse og sta-

tistisk kapasitet. UNDP arbeider også med bevisstgjøring av behovet for særlig fokus på de fattigste i nasjonale programmer. Andre programmer er rettet mot å sikre en inklusiv globalisering, styrking av privat sektor og styrking av det sivile samfunn. De årlige «Human Development Reports» har vært viktige innspill til nasjonale fattigdomsstrategier, og UNDP har bidratt til utarbeidelse av nasjonale rapporter om gjennomføring av tusenårsmålene i 107 land. En lærdom har vært at det også må lages strategier for lokale og regionale initiativ.

En kumulativ gjennomgang av UNDPs aktiviteter for perioden 2004 – 2006 viste at demokratisk styresett var det største innsatsormådet til UNDP, og at organisasjonen var en av de største aktørene når det gjaldt faglig bistand til land. Kapasitetsbygging er en kjerneaktivitet på alle UNDPs arbeidsområder, og var omfattende også her. Arbeidet med desentralisering, støtte til forvaltningsreformer (inkludert anti-korrupsjonsarbeid) og demokratiseringsstøtte (deriblant valg) var de mest etterspurte tjenestene. UNDP har arbeidet med om lag 50 parlamenter og støttet blant annet gjennomføringen av valget i Den Demokratiske Republikken Kongo i 2006 – en formidabel oppgave. UNDP har sett en økning i etterspørsel etter tiltak innen rettsvesenet og menneskerettigheter og har støttet opprettelse av flere nasjonale menneskerettighetskommisjoner og handlingsplaner. Gjennomgangen av perioden 2004 – 2006 viste at UNDP manglet en helhetlig tilnærming til arbeidet etter kriser og at det ofte var kapasitetsproblemer knyttet til gjennomføring av programmer. Dette søkes forbedret i strategien for kriseforebygging og gjenoppbygging som ble utarbeidet i løpet av 2006.

Fredsbygging er en sentral del av UNDPs bredere arbeid med kriseforebygging og gjenoppbygging som har blitt styrket i 2006. UNDP har bidratt til å integrere konfliktforebygging i utviklingsstrategier samt i gjenreisingsarbeidet, demobilisering og reintegrering, samt arbeid relatert til miner og håndvåpen. Tverrgående tema som menneskerettigheter, likestilling og fokus på ungdom har også blitt søkt integrert i strategiene. UNDP har søkt å forbedre organisasjonens innsats innen sikkerhetssektorreform, inkludert tilgang til rettslig assistanse (access to justice). UNDP har fått lederansvar for «tidlig gjenoppbygging» innen den såkalte klyngetilnærmingen innen koordinering av humanitær respons etter kriser. UNDP har økt fokus på forebygging av naturkatastrofer, blant annet gjennom støtte til «Hyogo Framework of Action» prosessen.

UNDPs aktiviteter på området energi og miljø har hatt fokus på koplingen mellom miljø, energi og utvikling, integrering av miljøperspektivet i

nasjonale planverk for fattigdomsreduksjon, med et spesielt fokus på å bygge opp landenes kapasitet til å forvalte sine ressurser. 28 pst. av UNDPs ressursbruk innen dette fokusområdet bidro til utarbeidelse av nasjonale strategier for bærekraftig utvikling, mens like mye bidro til konservering av biodiversitet. Øvrige tiltaksområder var arbeidet med tilgang til bærekraftig energi (20 pst.), arbeidet med forvaltning av vannressurser nasjonalt og regionalt, bærekraftig forvaltning av landressurser, og utvikling av nasjonale handlingsplaner for forebygging og reduksjon av konsekvenser ved klimændring. Tilgjengelige ressurser til miljø- og energitiltak økte i 2006.

I arbeidet med hiv og aids har UNDP spesielt bidratt til å utvikle den nasjonale kapasiteten til å håndtere epidemien gjennom bedre forvaltning og ledelse samt arbeidet i viktige sektorer og ministerier for å øke forståelsen for hiv og aids i nasjonale planer. UNDP er UNAIDS co-sponsor og har i tillegg til de faste oppgaver i samarbeidet hatt en særlig rolle i å fokusere på menneskerettighets- og likestillingsdimensjonene ved hiv og aids samt implikasjonene av hiv og aids for utvikling.

UNDPs egen rapport om gjennomføring av inneværende strategiske plan for perioden 2004 – 2006 viste at måloppnåelsen var god og at UNDP hadde blitt en mer fokusert organisasjon som arbeidet bedre på tvers og bidro til kunnskapsdeling. Når det gjelder integrering av likestilling på tvers av UNDPs aktiviteter var konklusjonen at dette ikke var tilfredsstillende. På bakgrunn av denne gjennomgangen har UNDP økt stab og status for sin egen likestillingsenhet og skal utarbeide en egen likestillingsstrategi. UNDP har forvaltet sin koordinerende rolle tilfredsstillende, men det er behov for et klarere skille av de koordinerende og operasjonelle aktiviteter i tråd med FN-reformpanelets forslag.

Norge bidro i 2006 med 690 mill. kroner i generelle, ikke-øremerkede midler til UNDP over denne budsjettposten. Norge bidrar med i overkant av 10 pst. av UNDPs kjerneressurser og var i 2006 organisasjonens tredje største giver etter Nederland og Sverige. Samlet bidrar Norden med nesten en tredel av UNDPs budsjett. Norges totale midler til UNDP utgjorde om lag 1,1 mrd. kroner i 2006, ned fra 1,3 mrd. kroner i 2005. Dette inkluderer midler øremerket til land og fra andre bevilgninger som ofte vil variere fra år til år.

FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF)

Situasjonsbeskrivelse

FNs kapitalutviklingsfond (UNCDF) er et underliggende fond av UNDP og arbeider på områdene

mikrofinans og lokale utviklingsprogram. Det legges særlig vekt på de fattigste gruppene i utviklingsland, spesielt i Afrika, der 70 pst. av UNCDFs virksomhet foregår. Som følge av at flere av de største givne, inkludert Norge, har redusert sine bidrag, vedtok styret å integrere fondet finansielt i UNDP samtidig som UNCDF fortsatt skal være en selvstendig enhet.

Mål

UNCDF har som mål å utvikle pilotprosjekter innen mikrofinans og lokal kapasitetsbygging innen godt styresett.

Rapport 2006

2006 var et overgangså for UNCDF som første år etter omorganiseringen og integrering i UNDP. UNDP og UNCDF har hatt et konstruktivt samarbeid i gjennomføringen av avtalen om strategisk partnerskap. UNCDF hadde programmer for lokal kapasitetsbygging i 23 av de minst utviklede land i 2006, og i følge egne resultatvurderinger oppnådde de mer enn 80 pst. av de planlagte resultatene. Blant annet hjalp UNCDF flere land, deriblant Bangladesh, Nicaragua, og Mosambik i utarbeidelse av nasjonale program for desentralisering og lokal utvikling. Pilotprogrammene for lokal utvikling ble senere utvidet til flere land, inkludert post-konflikt land som Liberia, Sierra Leone og Øst-Timor. Dette er i tråd med UNDP og UNCDF vekt på støtte til lokalt styresett som en nøkkel til gjenoppbygging og som en viktig del av demokratiseringsprosesser som mange av disse landene gjennomgår. Det er stor etterspørsel etter programmer innen desentralisering og investering i lokal utvikling, inkludert faglig bistand, i alle regioner der UNDP har programmer. UNCDFs pilotprosjekter innen mikrofinans ble utvidet til flere av de minst utviklede landene i 2006 og dekket totalt 11 land (9 i Afrika sør for Sahara og 2 i Asia). Over 616 000 personer har fått tilgang til mikrofinansordninger gjennom 28 institusjoner støttet av UNCDF, hvorav 66 pst. er kvinner. UNCDF har bidratt til betydelige resultater på områder som mikrofinans og lokalt styresett. UNCDFs totale budsjett i 2006 var på USD 22 millioner. Norge bidro med 15 mill. kroner til UNCDF over denne budsjettposten i 2006.

FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM)

Situasjonsbeskrivelse

FNs utviklingsfond for kvinner (UNIFEM) er et underliggende fond av UNDP. UNIFEM gir faglig og finansiell støtte til nyskapende program som

fremmer kvinners menneskerettigheter, politisk deltakelse og økonomisk sikkerhet. I den nye strategiske planen for perioden 2008 – 2011 legger UNIFEM vekt på sin rolle som pådriver og katalysator for å fremme likestilling innen FN-systemet og i forhold til mottakerland. UNIFEMs overordnede oppgave er å fremme kvinners rettigheter og deltakelse.

FNs reformpanel anbefalte en styrking av FN's apparat for å fremme likestilling på hovedkvarternivå og økt innsats for kvinner rettigheter i landprogrammene. Norge støtter arbeidet med opprettelse av en felles likestillingsenhet i FN-systemet, der oppgavene UNIFEM utfører i dag, vil ha en sentral rolle. Norge ønsker en økning av ressurser til likestillingsarbeidet, økt status og samtidig en bedre samordning av innsatsen på landnivå. Norge økte bidraget til UNIFEMs kjernemidler med 30 mill. kroner til 50 mill. kroner i 2007.

38 pst. av UNIFEMs kjerneressurser går til lavinntektsland og 35 pst. går til de minst utviklede landene (2007).

Mål

UNIFEMs mål er å fremme likestilling mellom kvinner og menn på alle samfunnsområder gjennom samarbeid med myndigheter og andre FN organisasjoner. UNIFEMs nye strategiske plan prioriterer tre tema:

- Styrking av kvinners økonomiske sikkerhet
- Reduksjon av vold mot kvinner og hiv og aids
- Bedre rettsvernet for kvinner

Rapport 2006

UNIFEM har fokusert sine aktiviteter rundt fattigdomsreduksjon, demokratisk styresett og bekjempelse av vold mot kvinner og hiv og aids i tråd med strategien for 2004 – 2007. Rapporten om gjennomføring av strategien for 2004 – 2006 viste at en tredjedel av UNIFEMs totale ressurser (kjerne- og tilleggsressurser) har blitt brukt på styresettsrelaterte formål. I dette reflekteres UNIFEMs vekt på gjenoppbygging etter krise og konflikt.

For å bidra til å redusere fattigdom blant kvinner har UNIFEM bl.a. bidratt til å styrke arbeidstakerrettigheter for kvinnelige migranter i Asia og arabiske land, og kvinners rettigheter i landreformer i Sentralasia. UNIFEM administrerer FN's fond for bekjempelse av vold mot kvinner, og har gjennom dette støttet samarbeidspartnere på landnivå for å styrke juridiske rettigheter og beskyttelse til kvinner utsatt for vold. Innenfor hiv og aids bekjempelse har UNIFEM bl.a. bidratt til å sette

fokus på linken mellom hiv og aids og vold mot kvinner. UNIFEM legger stor vekt på sikkerhet og kvinners engasjement og deltakelse i forebygging av konflikt og konfliktløsning, fredsforhandlinger og gjenoppbygningsfaser, i henhold til Sikkerhetsrådsresolusjon 1325. I sitt styresettarbeid arbeider UNIFEM bl.a. med UNDP, og bidrar bl.a. når land reviderer sine valglover og til å mobilisere kvinner for å øke deres deltakelse både som kandidater og stemmegivere i politiske valg. UNIFEMs arbeid har bidratt til å øke kvinners deltakelse i fredsprosesser og til større fokus på kjønnsperspektiv i fredsbygging og gjenoppbygging. UNIFEM leder likestillingsgruppen innen FNs utviklingsgruppe UNDG. 17 FN organisasjoner er medlemmer av denne gruppen som i 2006 kom med en rekke anbefalinger for å styrke likestillingsperspektivet i utarbeidelsen av programmer på landnivå. Basert på disse anbefalingene skal man også utarbeide et felles sett med indikatorer som FNs landtteam kan bruke for å kunne rapportere bedre om likestillingshensyn tas med i arbeidet som gjøres på landnivå.

Norges totale bidrag til UNIFEM i 2006 var på 35,5 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner var støtte til kjernebudsjettet. UNIFEM er fortsatt underfinansiert i forhold til oppgavene. Regjeringen foreslår derfor å øke det norske bidraget.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 860 mill. kroner. Støtten til UNDP videreføres med 770 mill. kroner. Støtten til UNCDF videreføres med 15 mill. kroner, og støtten til UNIFEM økes til 75 mill. kroner.

Post 71 FNs befolkningsprogram (UNFPA)

Situasjonsbeskrivelse

Norge er aktiv støttespiller for UNFPA og oppfølgingen av FN-toppmøtet i 2005 der Norge sammen med UNFPA og likesinnede land klarte å legge premissene for en integrert tilnærming til seksuell og reproduktiv helse, og derigjennom oppnåelse av tusenårsmålene. Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter er en av de mest politiserte områdene innenfor internasjonalt samarbeid og berører politiske, religiøse og moralske spørsmål. UNFPA har lenge vært utsatt for politisk press rettet mot mandatet innen reproduktiv helse (særlig arbeid knyttet til familieplanlegging), hovedsakelig fra USA som har holdt tilbake midler flere år på rad. Imidlertid har fondet og fondets leder høy oppslutning fra medlemslandene, inkludert en rekke arabiske land.

En viktig del av fondets arbeid er å være en pådriver for å inkludere seksuell og reproduktiv

helse, samt hiv og aids i nasjonale programmer, og strategier for å redusere fattigdom, og sektorprogram innen helse og sosial utvikling. UNFPA har videreført et fokus på kapasitetsbygging, og det har blitt lagt stor vekt på hiv og aids-arbeidet og spesielt på nødvendigheten av integrerte planer for forebygging av hiv og aids og reproduktiv helse gjennom opplysningsarbeid, forebyggende arbeid og fremme av bruk av kondomer. Forebyggende arbeid rettet mot ungdom er en prioritert oppgave i tillegg til arbeid for å avskaffe kvinnelig kjønnslemlestelse, vaginale fistler (Fistula) og bekjempelse av vold mot kvinner. UNFPA viderefører og konsentrerer ytterligere sine kjerneoppgaver i utkast til strategisk plan for perioden 2008 – 2011. Arbeidet konsentreres rundt følgende hovedmål: utvikling av nasjonal helse- og befolkningspolitikk, økt tilgang til reproduktiv helse og rettigheter, samt fremme av kvinners rettigheter og likestilling.

UNFPA har de siste årene arbeidet med regionalisering av organisasjonen med fokus på styrket tilstedeværelse i felt. Regionaliseringsprosessen behandles på styremøtet i september 2007. Norge har lagt vekt på at omorganiseringen må sees i sammenheng med relaterte spørsmål i FN-apparatet for øvrig og har anmodet UNFPA om å utarbeide et nytt forslag som sikrer felles regionale kontorer for flest mulig av organisasjonene i FN-familien, i tråd med FN-reformpanelets forslag. UNFPA har aktiviteter i 136 land og landkontorer i 112 av dem. Av kjerneressursene går 48 pst. til de minst utviklede landene og UNFPA har forpliktet seg til å øke budsjettandelen til minst utviklede land. Budsjettperioden 2006-2007 la opp til en økning på 23 pst. For kommende periode legges det opp til en økning på 4 pst. årlig med utgangspunkt i 2007 nivået. UNICEF, UNFPA og UNDP samarbeider om harmonisering av et resultatbasert budsjett- og styringsverktøy som skal være klart til bruk fra 2008.

UNFPA vurderes å være en desentralisert og effektiv organisasjon, og har vært aktivt med i samarbeidet med andre FN-organisasjoner og i FNs felles bestrebelser for reform, forenkling og harmonisering.

Mål

FNs befolkningsfond (UNFPA) konsentrerer seg om tre hovedoppgaver:

- utvikling av nasjonal helse- og befolkningspolitikk
- bidra med å utvikle helsetilbud innenfor reproduktiv helse, inkludert familieplanlegging
- likestilling og styrking av kvinners stilling.

Rapport 2006

UNFPAs egen rapport om gjennomføring av strategisk plan for 2004 – 2006 konkluderte med at UNFPA hadde hatt god måloppnåelse, men at det var nødvendig å fokusere innsatsen ytterligere med bare målstyring for å tydeliggjøre UNFPAs nisje og komparative fortrinn innen FN-systemet. Gjennomgangen viste videre at det var nødvendig å øke innsatsen for å nå det nye delmålet om universell adgang til tjenester innen reproduktiv helse som del av tusenårsmål nr. 5 (bedre mødres helse).

UNFPA har bidratt på flere måter til å utvikle helsetilbud innen reproduktiv helse, deriblant gjennom påvirkning av myndigheter i utarbeidelsen av nasjonale utviklingsplaner og sektorprogrammer innen helse og sosial utvikling. 81 pst. av nye fattigdomsstrategier i perioden 2004 – 2006 inneholdt tiltak innen reproduktiv helse. UNFPAs arbeid med planlegging og distribusjon av prevensjonsmidler har bidratt til en bærekraftig kapasitetsbygging i mange land og 66 land inkluderer dette nå i egne budsjetter. Når det gjaldt udekkede behov for familieplanlegging var data utilstrekkelig til å vise noen globale eller regionale tendenser. UNFPA har arbeidet for et særskilt fokus på ungdom i nasjonale planer og strategier, samt drevet utstrakt påvirkningsarbeid overfor politiske- og religiøse ledere og sivilt samfunn.

UNFPA har arbeidet på flere områder med utvikling av nasjonal helse og befolkningspolitikk. Av særlige tiltak kan nevnes kapasitetsbygging og faglig støtte til innsamling og behandling av befolkningsdata inkludert folketellinger, fokus på sentrale demografiske problemstillinger som f. eks migrasjon, støtte og rådgivning til demografiske helsestudier og bevisstgjøringsarbeid om sammenhengen mellom fattigdom og befolkningsdynamikk. UNFPAs gjennomgang viste at data om befolknings sammensetning, likestilling og forebygging av hiv og aids ofte var mangelfull og videre at disse spørsmålene var for dårlig integrert i nasjonale utviklingsplaner.

UNFPAs arbeid for å fremme likestilling og styrking av kvinners stilling har særlig fokusert på følgende områder: bekjempelse av vold mot kvinner, bekjempelse av kjønnslemlesting, arbeid mot diskriminerende lovverk og generell bevisstgjøring om kvinners rettigheter med særlig fokus på seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Eksempelvis arbeidet 84 pst. av UNFPAs landkontor med støtte til grupper som søkte å endre diskriminerende lover og regler. UNFPA har også engasjert seg sterkt i arbeidet for bekjempelse av vold mot kvinner og samarbeider tett med UNHCR om bekjempelse av vold mot kvinner innen den såkalte

klyngetilnærmingen for koordinering av humanitær innsats etter kriser. UNFPA deltar i flere ulike former for «policy dialog» og samarbeider bredt på advocacy siden, men har fortsatt mangler når det gjelder systematisk samarbeid med frivillige organisasjoner.

UNFPA har de siste årene trappet opp innsatsen i humanitære situasjoner. Norge har blant annet støttet UNFPA i forbindelse med nødhjelpsappeller etter tsunamien, jordskvevet i Pakistan, jordskred i Latin-Amerika, i Øst-Timor og Libanon.

Norges totale bidrag til UNFPA var på 289,3 mill. kroner i 2006 hvorav uøremerket bidrag til kjernebudsjettet var på 262 mill. kroner.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 332 mill. kroner.

Post 72 FNs barnefond (UNICEF)

Situasjonsbeskrivelse

UNICEFs mandat er å fremme barns grunnleggende rettigheter til overlevelse, utvikling, beskyttelse og deltakelse. FNs barnekonvensjon ligger til grunn for UNICEFs arbeid og UNICEF har et særskilt ansvar for barn i spesielt vanskelige situasjoner, inkludert barn i ekstrem fattigdom og barn i humanitære nødssituasjoner. UNICEF støtter programtiltak i 157 land og har som målsetning at over 50 pst. av midlene skal gå til land i det sørlige Afrika. Norge deltar i denne perioden i styret som observatør og gjennomfører sammen med ledende giverland årlige policy-konsultasjoner med organisasjonen.

UNICEFs virksomhet finansieres gjennom frivillige midler fra giverland og fra privat sektor, inkludert nasjonale UNICEF-komiteer. Midler fra giverland utgjør i underkant av to tredeler av UNICEFs samlede inntekter.

Når det gjelder vilje til FN-reform synes det å ha skjedd en endring med større vilje til koordinering og harmonisering. UNICEF skal være en forkjemper for FNs barnekonvensjon. Norge ønsker å bidra til at UNICEF kan styrke sin globale lederrolle på barns rettigheter og har fulgt dette opp både i styremøter, i felles konsultasjonsmøter sammen med likesinnede land, og i bilaterale samtaler på embets- og politisk nivå. Norge (Norad og Utenriksdepartementet) er sammen med en internasjonal frivillig organisasjon i perioden 2006-2008 utnevnt til styreleder av FN-nettverket «United Nations Girls Education Initiative (UNGEI)». Formålet med nettverket er å bidra til økt bevissthet omkring viktigheten av jenters utdanning. UNICEF er sekretariat for UNGEI. Norge har også samarbeidet med likesin-

nede givere om styrking av UNICEFs resultatbaserte rapportering. UNICEF inngikk i 2006 i en giverundersøkelse (MOPAN) med fokus på organisasjonenes reform- og harmoniseringsvilje i felt. I denne vurderes UNICEF å være en kunnskapsorientert, effektiv og innflytelsesrik organisasjon, som med fordel kan styrke sitt samarbeid med andre FN-organisasjoner, frivillige organisasjoner og andre utviklingsaktører.

Hilde Frafjord Johnson ble i 2007 utnevnt til en av de tre nestlederne for UNICEF.

Mål

UNICEF vedtok i 2005, etter konsultasjoner med medlemslandene, sin strategi med satsningsområder og mål for 2006-2009. UNICEF fokuserer arbeidet rundt følgende fem tematiske områder:

- småbarns overlevelse og utvikling
- grunnutdanning og likestilling
- hiv og aids og barn
- beskyttelse av barn mot vold, utnyttning og misbruk
- påvirkning og styrking av partnerskap for barns rettigheter

Rapport 2006

UNICEF legger vekt på å relatere aktiviteter og tiltak til tusenårsmålene, spesielt gjelder dette reduksjon av barnedødelighet, utdanning og de helserelevante målene, samt målet om kvinners rettigheter og likestilling (empowerment).

Når det gjelder småbarns overlevelse og utviklingsvilkår, arbeider UNICEF for å styrke nasjonale myndigheters arbeid rettet mot barn under tre år, særlig innen utvikling av primærhelsetjeneste, fødselsregistrering og vaksinasjon. UNICEF spiller en sentral rolle i det globale vaksinearbeidet. Dette skjer i tett samarbeid med WHO og de andre partnerne i GAVI-alliansen. Ikke minst arbeider UNICEF for å sikre vaksinasjon av barn i nød og i humanitære situasjoner, i nært samarbeid med Statsminister Stoltenbergs globale helseinitiativ. UNICEF har bidratt til at utbredelse av meslinger på verdensbasis har blitt redusert med om lag 60 pst. fra 1999 nivået, noe som har ført til at livene til anslagsvis 100 000 barn er blitt reddet.

Innsatsen for grunnutdanning og likestilling ble ytterligere trappet opp i 2006 og UNICEF rapporterer om stor framgang i mange land med hensyn til oppnåelse av de utdannings- og likestillingsrelaterte tusenårsmålene, særlig gjelder dette tilgang til undervisning. Det er imidlertid utfordringer knyttet til tilgang til utdanning for sårbar grupper samt til kvalitet på undervisningen.

UNICEF har innenfor UNAIDS hovedansvar for spesifikk innsats overfor barn og unge og leder i mange land tematiske givergrupper på hiv og aids. Innsatsen er trappet opp og utvidet gjennom en omfattende ressursmobiliseringskampanje.

UNICEF satset også i 2006 betydelige ressurser på innsatsen for beskyttelse av barn mot vold, utnyttning, misbruk og diskriminering. Et særlig arbeid gjøres også for å hjelpe barnearbeidere og reintegrering av barnesoldater. Som resultat av UNICEFs påvirkningsarbeid har antall land som tar opp utfordringer knyttet til barn, kvinner og likestilling i sine fattigdomsplaner økt til 84 land i 2006, en økning på 10 pst.

UNICEF nådde i 2006 målet om at 50 pst. av UNICEFs midler skulle gå til land i det sørlige Afrika.

Over denne posten fikk UNICEF 350 mill. kroner i 2006. Over ulike poster bidro Norge med i underkant av 1,1 mrd. kroner til UNICEF i 2006. Dette innebar at Norge i 2006 var den tredje største giver av offentlige midler til UNICEF.

Budsjett 2008

I tråd med det flerårig tilsagnsbrevet foreslås bevilget 400 mill. kroner for 2008. Bevilgningsforslaget omfatter inntektene fra de sivile tjenestepliktiges arbeid ført under Justisdepartementets budsjett, jf. Innst. S. nr. 175 (1985-86).

Post 73 Verdens matvareprogram (WFP), kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Verdens matvareprogram (WFP) er FNs organisasjon for matvarebistand og har ansvar både for kortsiktige humanitær innsats og mer langsiktig utvikling. I FN-systemet er WFP spesielt viktig som FNs primære organ for logistikk, særlig med henblikk på hurtige reaksjoner på humanitære kriser. I krisesituasjoner har WFP også et spesielt ansvar for koordinering av FNs kommunikasjon og teknologi, i tillegg til mat og ernæring. Norge har vært medlem av WFPs styre siden 2005 og vil etter etablert rotasjonsordning sitte ut 2011.

Organisasjonen har egne operative strategier for kvinner og likestilling, samt for hiv og aids. WFP er en sentral aktør i det globale arbeidet med å nå tusenårsmålene, og spesielt det første som går på å halvere andelen av mennesker som sulter.

WFPs budsjetter for perioden 2006-2007 var ca. 41,6 mrd. kroner. I budsjettet for 2006-2007 utgjør overgangsbistanden 48 pst. av WFPs totale utgifter, mens nødhjelp utgjør 25 pst. Langsiktig utvikling utgjør under 10 pst. WFP har toårig budsjett,

større endringer kan først forventes i 2008-2009 budsjettet, som vil være klart i november.

WFP har den største MUL-andelen i FN systemet, og nådde i 2006 målet om at 90 pst. av den multilaterale utviklingshjelpen skulle gå til de minst utviklede land

En del av det norske bidraget til WFP ble tidligere gitt i form av matvarebidrag. Fra og med 2007 er det norske bidraget fullstendig avbundet. Studier som er gjennomført de siste årene, viser at avbundet matvarebistand er 30-50 pst. mer effektiv enn bunden matvarebistand.

Norge har lenge oppfordret WFP til å foreta innkjøp av matvarer lokalt i utviklingsland når mulig, for å minimere eventuelle negative effekter på lokale markeder ved innførsel av matvarer. En stadig større del av WFPs matinnkjøp gjøres lokalt og regionalt i utviklingsland. Hele 77 pst. av matinnkjøpene på 2 millioner tonn ble i 2006 foretatt i utviklingsland. Norske midler nyttes ikke til innkjøp av genmodifisert mat.

Norge har i WFPs styre vært opptatt av å reddyke WFP's høye effektivitet i nødhjelpsoperasjoner. Man har lagt vekt på at matvarehjelpen skal være fleksibel og fases ut når det ikke lenger er behov for den. Man har også tatt til orde for bedre ivaretagelse av kjønnspektivet bl.a. for å sikre at både kvinner, menn og barn og andre pårørende får tilgang til matvarehjelp og nødrasjoner og beskyttelse av sivile, særlig kvinner og barn, i krigs- og nødssituasjoner. Fra norsk side har man videre ønsket en full diskusjon om matvarehjelp, bundne og ubundne bidrag, sett i lys av både kort- og langsiktig matsikkerhet. På grunn av motstand hos større land med bundne bidrag har en slik full diskusjon i styret ikke vært mulig.

Norsk støtte er nå i ferd med å vris vekk fra det langsiktige utviklingsarbeidet, der matvarehjelp ikke har noen like klar merverdi. Fokus vil i stedet bli på overgangsbistand og nødhjelp. Bidraget over denne posten går til langsiktig utvikling og overgangsbistand, mens bidragene til nødhjelp dekkes over kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter.

Mål

Den overordnede målsettingen for WFP er å bekjempe sult og fremme matvaresikkerhet. WFP er bevisst sin rolle i å bidra til å oppnå tusenårsmålene, og har blant annet følgende mål:

- redde liv i akutte kriser
- beskytte levekår for flyktninger og andre som opplever krisesituasjoner
- sikre barn, mødre og utsatte grupper bedre ernæring,

- støtte fattiges mulighet til å investere i utdanning og redusere kjønnsforskjeller når det gjelder utdanning,
- bidra til at kvinner får kontroll over mat i distribusjon av nødhjelp og sørge for at kvinner deltar på like fot med menn i den lokale organiseringen av virksomheten

Rapport 2006

De norske midlene til WFP i 2006 over denne posten var 205 millioner kroner, øremerket utviklingsprosjekter og overgangsbistand. Av dette ble 15 millioner kroner overført i form av matvarer (fiskehermetikk). Det samlede norske bidrag for 2006 var i overkant av 51 millioner. dollar, fordelt over ulike poster. Dette utgjorde om lag 1,8 pst. av WFPs totale utgifter. Norge falt fra å være WFPs syvende største bidragsyter til WFP i 2005 til å være den trettende største i 2006.

I 2006 ga WFP matvarehjelp til 87,8 millioner mennesker og distribuerte 4 milliloner tonn mat til verdens fattigste. Den største nødhjelpsoperasjonen er fortsatt i Sudan, der 6,4 millioner mennesker mottar matvarehjelp. Dette er den største operasjonen i WFPs historie. Et godt eksempel på WFPs høye effektivitet er operasjonen i Libanon sommeren 2006 der WFP var inne få dager etter krigsutbruddet. WFP hadde også en klar strategi for å trekke seg ut etter at behovet for matvarehjelp var avtatt. Fra norsk side har man rost denne operasjonen og i WFPs styre påpekt at slike klare utgangsstrategier bør være på plass i alle nye nødhjelpsoperasjoner.

Som et bidrag til å fremme utdanning for alle, fikk i underkant av 20 millioner skolebarn, hvorav 48 pst. jenter, matrasjoner i 2006. 51 pst. av de som mottok WFPs bistand i 2006 var kvinner og 58,8 millioner barn fikk hjelp under ulike WFP intervensjoner. Sikring av barn og mødres ernæring innebar videre at 1,5 millioner kvinner fikk ekstra ernæringsrasjoner og 89 pst. av de ammende kvinner som ble registrert mottok konsentrert kosttilskudd. 90 pst. av barna på skoler som hadde skolematprogrammer, fullførte skoleåret.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 145 mill. kroner.

Post 74 FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Situasjonsbeskrivelse

UNHCRs mandat etter Flyktningkonvensjonen av 1951 er å gi beskyttelse og assistanse til personer

som er forfulgt og flykter på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell samfunnsgruppe, samt å finne varige løsninger på verdens flyktningproblemer. Høykommissæren er også engasjert i innsats rettet mot internt fordrevne personer, etter pålegg fra FNs generalsekretær og Generalforsamlingen eller der det innen rammen av det nye samarbeidssystemet i FN blir vedtatt å sette inn tiltak.

Norge har tradisjonelt gitt sterk støtte til Høykommissæren og hans virksomhet. Norge er medlem av de styrende organer i UNHCR, Eksekutivkomiteen og Den faste komité. Bare en svært liten del (ca. 3 pst.) av UNHCRs midler kommer fra FNs sentrale budsjett, resten kommer i form av direkte bidrag fra givere.

I henhold til FNs nylig etablerte sektortilnærming for å sikre en mer effektiv humanitær innsats, har UNHCR en ledende rolle når det gjelder beskyttelse, husly og administrasjon av leire for både flyktinger og internt fordrevne. Andre organisasjoner får ansvar for andre deler av operasjonene. På denne måten vil man skape større forutsigbarhet og handlekraft for å gi beskyttelse til en gruppe som i stor grad har blitt overlatt til seg selv.

UNHCR startet i 2006 et viktig internt reformarbeid for å gjøre sine operasjoner mer kostnadseffektive og bedre tilpasset målsettingene. Dette innebærer blant annet at en del administrative funksjoner i løpet av 2007 og 2008 vil bli flyttet fra Genève til Budapest. Samtidig går man gjennom organisasjonens arbeidsmåter med tanke på å plassere flere av de ansatte nærmere de stedene man gjennomfører prosjekter.

I lys av at tallet på flyktinger og internt fordrevne er økende, foreslår Regjeringen å øke det faste bidraget til UNHCR. Det vil som tidligere bli lagt stor vekt på det spesielle mandatet UNHCR har til beskyttelse. Midler over andre budsjettposter vil også i år bli benyttet til å finansiere enkeltoperasjoner.

Mål

- UNHCR skal trygge rettighetene og velferden til flyktinger. UNHCR har som hovedmål å sikre at alle kan nyte godt av retten til å søke asyl og finne trygt tilhold i et annet land og til frivillig å kunne dra trygt hjem ved aktivt samarbeid med asyl-land, returland, andre FN- og internasjonale organisasjoner og det internasjonale samfunn forøvrig
- som FNs flyktningorganisasjon har UNHCR ansvar for å sikre ledelse og koordinering av

- internasjonale operasjoner for å beskytte flyktinger og å løse flyktningproblemer ved konkrete tiltak i felt i samarbeid med andre aktører
- UNHCR har også som mål å hjelpe andre grupper. Dette inkluderer personer som har blitt statsløse, eller der det er tvist om nasjonaliteten. Reformen av internasjonalt humanitært arbeid har medført større fokus på UNHCRs rolle for å sikre beskyttelse av et stadig økende antall internt fordrevne

Rapport 2006

Etter flere år med fallende antall flyktinger i verden, så man en økning i 2006. Dette skyltes i stor grad krisen i Irak. Sammen med økende tall av internt fordrevne i flere land, fører det til at antallet personer som trenger beskyttelse fra bl.a. UNHCR fortsetter å øke. Den igangsatte interne reformprosessen og organisasjonens innsats for beskyttelse av internt fordrevne, i forhold til de mandatfestede aktiviteter rettet mot flyktinger, har vært et sentralt tema for organisasjonen i 2006.

UNHCR har, i henhold til krav fra FNs medlemsland, i stadig økende grad lagt vekt på å gjennomføre sine oppgaver i nært samarbeid med andre internasjonale og frivillige organisasjoner. Dette vil bli ytterligere styrket i de pågående reformaktivitetene. En av disse organisasjonene er den norske Flyktninghjelpen, som har fått flere viktige oppdrag på vegne av UNHCR. Høykommissæren har nå ansvar for over 34 millioner mennesker, av disse er om lag 10 millioner flyktinger. Størsteparten av de resterende er internt fordrevne. Det er likevel et stort antall internt fordrevne som UNHCR av ulike årsaker ikke har tilgang til å hjelpe. I tillegg yter UNHCR hjelp til et stort antall flyktinger som returnerer til sine hjemland og til statsløse. Gitt de økonomiske rammer organisasjonen har, gjør den et viktig arbeid i felt og som talsperson for flyktinger og internt fordrevne, i tråd med UNHCRs mål.

De samlede norske bidragene til UNHCR beløp seg i 2006 til 360 mill. kroner. Av dette ble 170 mill. kroner bevilget over denne posten. Norge var med dette igjen sjette største bidragsyter til UNHCR. Målt i bidrag per innbygger er Norge nummer to etter Luxemburg. De samlede norske midlene står for 5,1 pst. av de frivillige bidragene i UNHCR.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 240 mill. kroner.

Post 75 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)

Situasjonsbeskrivelse

FNs organisasjon for palestinske flyktninger, UNRWA, har som mandat å ivareta de grunnleggende behov for 4,4 millioner palestinske flyktninger bosatt i Libanon, Syria, Jordan, Gaza og Vestbredden. 1,3 millioner flyktninger er bosatt i leire. Regjeringen mener at UNRWA gjennom sitt bidrag til å bedre levekårene for en stor befolkningsgruppe i regionen er med på å stabilisere situasjonen i Midtøsten. Norge er blant UNRWAs fem viktigste giverland og er medlem av UNRWAs rådgivende organ. Sommeren 2008 overtar Norge formannskapsvervet.

UNRWAs virksomhet omfatter tilbud om utdanning, helse, sysselsettingstiltak, samt matvarehjelp og sosialhjelp til særlig utsatte grupper. UNRWAs rolle som tjenesteleverandør er helt sentral i deler av regionen hvor flyktningebefolkningen er stor, og hvor en stor andel bor i flyktningeleire.

UNRWA har store utfordringer med hensyn til å kunne fylle sitt mandat overfor en voksende befolkningsgruppe i områder som er preget av sosial uro og konflikt.

Som følge av en forverring i den politiske, økonomiske og humanitære situasjon særlig i Det palestinske området opplever UNRWA et økende press på sine tjenestetilbud. Andelen i den palestinske befolkning som har behov for direkte matvarehjelp er økende. Det israelske stengningsregimet vanskeliggjør befolkningens tilgang på utdannings- og helsetilbud, og hele befolkningsgrupper blir utestengt fra tilbud som følge av separasjonsmuren. Dette medfører økte kostnader for UNRWA som søker å opprettholde sine tjenester gjennom bl.a. opprettelse av mobile enheter. I Libanon har nye flyktningestrømmer og materielle ødeleggelser i leire som følge av kamphandlinger stilt UNRWA overfor særlige utfordringer.

Mål

UNRWAs hovedoppgave er å ivareta de palestinske flyktningenes grunnleggende behov. Innenfor programområdene spesifiseres følgende mål:

- sikre en minimumsstandard for bolig og ernæring, med fokus på de aller fattigste
- tilgang til grunnskole og videregående skole for alle palestinske flyktningebarn
- beskytte og fremme helsen for palestinske flyktninger og bistå med tjenester som skal dekke flyktningenes grunnleggende helsebehov

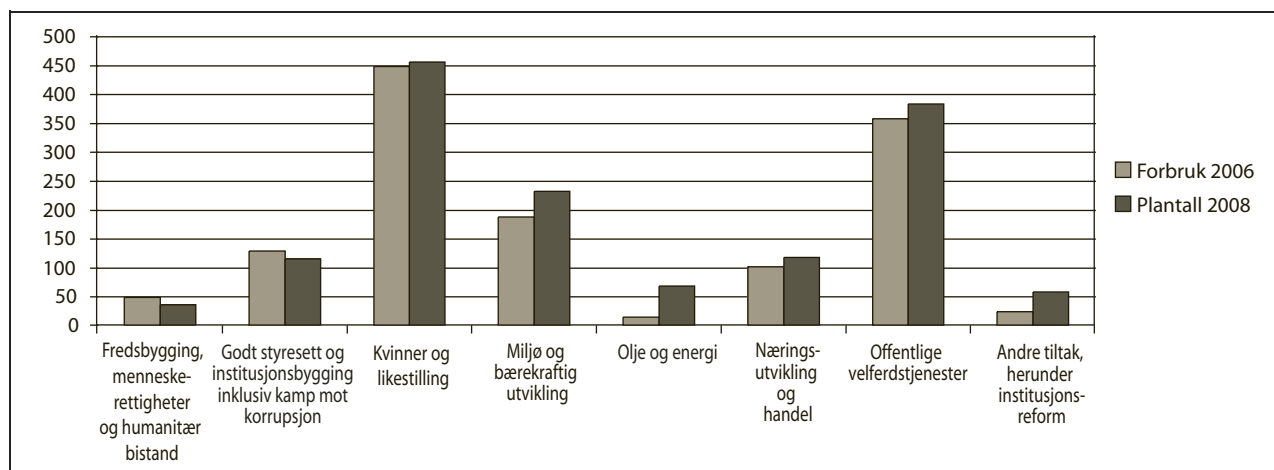
Rapport 2006

UNRWA sliter med å opprettholde et kvantitativt og kvalitativt tilstrekkelig tilbud i en situasjon preget av ressursknapphet og manglende forutsigbarhet. Giverlandenes frivillige bidrag rekker ikke til å fullfinansiere UNRWAs budsjetter. UNRWA vedtok i 2006 et organisasjonsutviklingsprogram som skal bidra til større resultatorientering i tjenestetilbudet. Den største enkelte utgiftspost er nå som tidligere utdanningssektoren, herunder lærerlønninger. UNRWAs driftsbudsjett var i 2006 USD 470,9 mill., mens faktiske utgifter utgjorde USD 364,8 mill. og inntektene var på USD 352,2 mill. Utgiftene fordelte seg i hovedsak på utdanning (59 pst.), helsetjenester (18 pst.) og sosialstøtte til de fattigste (11 pst.). I tillegg drives sysselsettingsprogrammer for å støtte arbeidsløse og matvaredistribusjon for nødstedte, samt mikrofinansiering av små bedrifter i hele regionen. Siden 2000 har UNRWA lansert flere nødhjelpsappeller for å finansiere ekstraordinær innsats i form av matvaredistribusjon mv til Vestbredden og Gaza.

Budsjett 2008

I lys av det sterkt økende press på UNRWAs tjenester i Det palestinske området som følge av en generelt forverret sosial og humanitær situasjon, foreslås Norges frivillige bidrag opprettholdt på 150 mill. kroner.

Post 76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv. kan overføres

Figur 9.5 Viser forbruk 2006 og plantall 2008 for kap. 170, post 76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv. (i mill. kroner)

Situasjonsbeskrivelse

Over denne posten ytes tilleggsmidler til FN-systemet og til enkelte andre organisasjoner. Regjeringen ønsker å støtte ytterligere opp under multilaterale organisasjoner på områder som er prioritert gjennom Soria Moria-erklæringen.

For de største av FNs fond og programmer, UNDP og UNICEF, er det behov for tilleggsmidler for å gjøre organisasjonene bedre i stand til å bidra innenfor sine kjerneoppgaver. De fleste av FNs mindre fond og programmer støttes utelukkende eller hovedsakelig over denne posten. Det gjelder for eksempel FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC), FNs bosettingsprogram (UNHABITAT), UNCTAD og Det internasjonale handelscenteret (ITC).

FNs særorganisasjoner som WHO, ILO, FAO og UNESCO er avhengige av tilleggsmidler for å støtte utviklingslandene i å oppnå tilfredsstillende standarder innenfor sine mandatområder. De pliktige midlene er ikke store nok til å dekke bistandskomponenten på en tilstrekkelig måte. Posten er et virkemiddel til å fremme oppfølging av tusenårsmålene og FNs ulike toppmøter. Regjeringen vil styrke FN-systemets evne til å bidra på disse områdene. De norske midlene vil i stor grad komme lavinntektslandene, inklusiv minst utviklede land, til gode.

Fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand

Mål

Midlene kan brukes til å:

- støtte fredsbyggingstiltak og forebygging av væpnet konflikt gjennom FN-systemet, blant

- annet tiltak som kan bidra til å gjøre FNs nye fredsbyggingskommisjon og tiltak rettet mot integrering av menneskerettigheter, herunder kvinners og barns rettigheter nedfelt i respektive konvensjoner, i FNs aktiviteter på landnivå

Rapport 2006

Det ble gitt 40 mill. kroner i støtte til UNICEFs program for beskyttelse av barn. UNICEF legger i sitt arbeid vekt på å stimulere til holdningsendringer og nasjonale reformer, samt kapasitetsbygging. Organisasjonen dokumenterer ulike former for misbruk av barn og gjør en særlig innsats for å styrke nasjonale lovverk for beskyttelse av barn mot vold, seksuelt misbruk, kjøp og salg av barn, de verste former for barnarbeid og misbruk i væpnet konflikt.

Norsk støtte til tiltak for integrering av menneskerettigheter i FNs utviklingsarbeid på landnivå ble videreført i 2006 (10 mill. kroner). Gjennomføring av tiltaket, et samarbeid mellom UNDP og FNs høykommissær for menneskerettigheter, var forsinket grunnet mangelfull finansiering men det ble utviklet en opplæringspakke om menneskerettigheter for hele FN-systemet, forberedt opplæringskurs for menneskerettighetsrådgivere i felt og satt i gang i 10 land i 2006. Det er planer for midlertidige utplassering av menneskerettighetsrådgivere i flere land, deriblant flere post-konfliktland.

Godt styresett og institusjonsbygging, herunder korrupsjonsbekjempelse

Mål

Bevilgningen skal brukes til å støtte multilaterale organisasjoners arbeid for:

- styrking av forvaltningskapasitet, demokratisering, valg og justissektoren, gjennom UNDPs flergiverfond for godt styresett. Det legges vekt på målrettet arbeid for å øke kvinners deltakelse og innflytelse og integrering av kjønnsperspektivet
- kamp mot barnarbeid og for rettferdige forhold på arbeidsplassen, gjennom ILO
- styrking av utviklingslands kompetanse til å bekjempe narkotika, korrupsjon, terrorisme, organisert kriminalitet og menneskehandel gjennom FNs kontor mot narkotika og kriminalitet (UNODC)

Rapport 2006

Hoveddelen av midlene til godt styresett og institusjonsbygging ble kanalisert gjennom UNDPs tematiske flergiverfond for godt styresett (61 mill. kroner). Andre bidrag var 24 mill. kroner til arbeidet til FNs kontor mot narkotika og kriminalitet (UNODC).

UNDPs flergiverfond brukes til innovative tiltak i over 90 land, hvorav over 50 pst. av ressursene tilfalt minst utviklede land og Afrika. I 2006 sto desentralisering og lokal forvaltning samt prosjekt rettet mot utvikling av rettsstaten og menneskerettigheter sentralt. Dette indikerer at UNDP fortsatt blir oppfattet som en nøytral partner som kan arbeide på sensitive områder. Fondet har også støttet kapasitetsbygging i forhold til nasjonalforsamlinger, valgprosesser og valgsystemer. Oslo Governance Centre, en global tenketank på styresettområdet, mottar også støtte fra dette fondet. NORAD deltar i styringsgruppen for en evaluering av flergiverfondet i 2007.

Norge støttet videre ILOs arbeid i kampen mot barnarbeid, arbeid for sosial dialog og treparts-samarbeid. I Norges toårige programavtale for samarbeidet med ILO ble rammen økt med 25 pst. til 35 mill. kroner pr. år. Det ble også gitt støtte til en styrking av ILOs evne til å samarbeide aktivt med andre internasjonale organisasjoner.

Det norske bidraget til FNs kontor mot narkotika og kriminalitet (UNODC) gikk bl.a. til anti-korrupsjonstiltak og bekjempelse av menneskehandel. UNODC bistår utviklingsland med å styrke nasjonalt lovverk slik at de er i samsvar med internasjonale konvensjoner på området. En del av det norske bidraget gikk også til UNODCs bekjem-

pelse av produksjon, handel og misbruk av narkotika.

Kvinner og likestilling

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- støtte UNICEFs arbeid med utdanning og likestilling
- støtte andre FN-organisasjoners arbeid for å fremme kvinners rettigheter og likestilling

Rapport 2006

I alt 445 mill. kroner ble kanalisert gjennom UNICEF for å fremme grunnutdanning med spesiell vekt på likestilling og jenters utdanning. UNICEF arbeider for å få flere barn, spesielt jenter, til å gå på skole og fullføre skolegangen og samtidig øke kvaliteten på utdanningen. Tall tyder på at antallet barn uten tilgang til grunnskole nå er nede i 77 millioner, noe som innebærer en betydelig nedgang i forhold til tidligere tall. Det er rimelig å anta at UNICEF sammen med andre givere og egeninnsats fra utviklingslandene selv har bidratt til dette. UNICEFs innsats er i stadig større grad knyttet til påvirkningsarbeid og faglig bistand til myndigheter i forhold til mottakerlandenes nasjonale utdanningsplaner og sektorprogrammer. Dette arbeidet har i 2006 blitt trappet ytterligere opp. Som følge av dette vedtar stadig flere land nasjonale utdanningsplaner med klare mål om å øke antall jenter som går på skole. UNICEF har utviklet egne modeller for god utdanningspraksis, som for eksempel «barnevennlig skole»-modellen. Modellene brukes ikke bare av UNICEF, men har frem til 2006 blitt overført til 54 utviklingsland for bruk i hele skolesystemet. UNICEF sto dessuten bak kurs og utdanning av flere hundre tusen lærere. Videre bidro UNICEF til installering av vann og toaletter ved skoler for tusenvis av barn. UNICEF bidro med kampanjer for å hjelpe nær 10 millioner barn i land berørt av krig og konflikt tilbake til skole. Strategier og oppstartutstyr («skole i en boks»), foruten skolebøker og læremateriell har blitt utviklet og distribuert for land rammet av krig og konflikt. UNICEF har spilt en sentral rolle i det humanitære arbeidet med å gjenopprette undervisningstilbud i katastrofer verden over. UNICEF er forkjemper for at utdanning må til dersom myndigheter skal nå andre sentrale målsettinger som bekjempelse av hiv og aids, barnarbeid og helse. UNICEF opptrer i stadig større grad i partnerskap med andre organisasjoner og viser nå større vilje til reform enn tidligere. Rapporteringen for 2006 har bedret seg i forhold til tidligere år, noe Norge har vært en pådriver for.

ILOs arbeid for å styrke arbeidet for likestilling og kvinners rettigheter i arbeidslivet ble også støttet over denne posten med 2 mill. kroner. For første gang ble en særskilt andel av Norges program-samarbeidsavtale med ILO øremerket likestilling. ILO har utarbeidet en egen strategi for å få kvinner aktivt med som deltakere i økonomi og næringsliv.

Miljø og bærekraftig utvikling

Mål

Bevilgningen skal i hovedsak brukes til å:

- styrke miljøforvaltningen i fattige land gjennom rammeavtalen med UNEP
- bedre levekårene for fattige i storbyer og slumstrøk, gjennom FNs bosettingsprogram UN-HABITAT) og Cities Alliance
- støtte tiltak på klima, vann og sanitært tiltak, bl.a. gjennom flergiverfond i UN-HABITAT og UNDP, og støtte gjennom UNICEF
- støtte gjennomføringen av FNs konvensjon om biologisk mangfold og FNs konvensjon om bekjempelse av forurensning, bl.a. gjennom UNDP
- fremme kvinners deltakelse i miljøforvaltningen, i behovsanalyser og gjennomføring av leverkårs-, vann- og sanitært tiltak

Rapport 2006

I 2006 ble det gitt 40 mill. kroner i tematisk støtte til UNICEFs innsats for bedret tilgang til, og bruk av, rent drikkevann og grunnleggende hygiene. UNICEF støttet tiltak for bedret drikkevann og hygiene i 93 utviklingsland, hvorav flesteparten var blant de minst utviklede landene. Tiltakene rettet seg inn mot utvikling av nasjonale planer, bedret tilgang til vann under humanitære katastrofer og tilgang til vann og hygieneundervisning på skoler. Tiltakene bidro til at millioner av mennesker fikk tilgang til rent vann og opplæring i hygiene i 2006. Tilgjengelig informasjon viser at fem av de ti mest befolkningstette landene er på vei til å oppfylle målet om grunnleggende hygienetilbud.

Det ble gitt støtte til miljø og ressursforvaltningsformål over denne posten med i alt 142 mill. kroner. De største mottakerne var UN-HABITAT med 65 mill. kroner og UNEP med 55 mill. kroner. Arbeidet for å styrke den faglige og institusjonelle kapasiteten i miljøforvaltningen i utviklingslandene ble videreført. En evaluering av rammeavtalen med UNEP, gjennomført i 2005, viste at flere høyt prioriterte prosjekter har fungert godt og vært viktige for samarbeidslandene. Dette gjelder særlig normativt orienterte tiltak som å styrke den nasjonale kapasiteten innen kartlegging og analy-

ser av miljøsituasjonen og arbeidet med å hjelpe utviklingslandene innen miljølovgivning og etterlevelse av internasjonale miljøforpliktelser. Det ble gitt støtte til flere prosjekter innenfor disse temaene.

UNEP-evalueringen påpekte imidlertid at satsingen har manglet strategisk fokus, og at man støttet for mange prosjekter. Det ble også stilt spørsmål ved UNEPs evne til å rapportere om resultater av de tiltak som ble gjennomført. Det ble forhandlet fram en ny rammeavtale med UNEP, gjeldende fra 1.1.2006, der det ble tatt hensyn til evalueringens viktigste anbefalinger. Man har i den nye avtalen gått fra en prosjektavtale, til en overordnet programsamarbeidsavtale, etter mønster av tilsvarende rammeavtaler mellom Norge og andre FN-organisasjoner. Støtten er innrettet mot områder hvor UNEP har spesiell kompetanse i forhold til andre aktører. Mange av tiltakene representerer en videreføring av «gamle» tiltak, men innefor en ny ramme. Oppfølging av resultatrapportering har også fått sterkere fokus i den nye rammeavtalen. Arbeidet med avtalen følger UNEPs egen budsjett- og arbeidsprogramsyklus, og støtte gis derfor for to år av gangen, med forbehold om Stortingets samtykke.

Befolkningsveksten i byer verden over er et markant demografisk utviklingstrekk. Bybefolkningen blir også gradvis yngre. Prosessen skjer som følge både av migrasjon fra landsbygda, men også som resultat av egen vekst. I de fattige landene i verden er denne befolkningsveksten særlig sterk med forslumming som resultat. FNs bosettingsprogram, UN-HABITAT og Cities Alliance, søker å oppgradere sitt arbeid med å bedre miljø- og leveforholdene for slumbeboere, særlig i Afrika sør for Sahara. I 2006 ble det inngått en tilsvarende programavtale med UN-HABITAT som for UNEP. Som et resultat av avtalen angripes fattigdommen på bred basis gjennom tiltak innen felter som vann og sanitær, finansiering av boliger og infrastruktur i slumområder, urbane landspørsmål, kjønnsdimensjonen og tiltak knyttet til ungdom og utvikling. Samlet er programavtalen på 50 mill. kroner per år for 2 år. Støtten til kjernebudsjettet var 15 mill. kroner. Støtten til Cities Alliance – hvor Norge i 2005 ble valgt inn i styret – ble økt fra 3 til 5 mill. kroner i 2005. Økt norsk støtte til Alliansen vurderes på bakgrunn av reformer både i struktur og arbeidsområder.

Det ble gitt støtte til FNs utviklingsprogram (UNDP) for et program for iverksetting av forørkningskonvensjonen. Formålet med satsingen er å bidra til fattigdomsreduksjon og oppnåelse av tusenårsmålene i Etiopia og Uganda gjennom støtte til bærekraftig landforvaltning, iht forørkningskonven-

sjonen og initiativet TerrAfrica. Aktivitetene skal bidra til å integrere nasjonale handlingsplaner for forørkningskonvensjonen i nasjonale utviklingsplaner og til å mobilisere finansiering til bærekraftig landforvaltning på lokalnivå. Aktivitetene vil også spille en sentral rolle i å utvikle strategier for klimatilpassing i de aktuelle landene. UNDP har gjennomført en rekke tiltak innen miljø og ressursforvaltning gjennom forvaltningen av flergiverfondene for blant annet konvensjonen for biologisk mangfold og UNDPs generelle fond for energi og miljø. UNDPs har hovedsakelig arbeidet med å sikre at miljøhensyn tas inn i nasjonale utviklingsstrategier m.m., men også gjennomført tiltak på landnivå på vegne av UNEP.

Olje og energi

Mål

Bevilgningen kan blant annet brukes til å:

- støtte fornybar energi, blant annet gjennom UNDPs flergiverfond for energi og miljø. Det skal legges vekt på å involvere kvinner i behovsanalyser, beslutnings- og utbyggingsprosesser

Rapport 2006

Norge opprettholdt bidraget til fornybar energi gjennom UNDPs fond for energi og miljø i 2006 på samme nivå som 2005 (totalt 18 mill. kroner til fondet som også omfatter miljø og bærekraftig utvikling). Fondet støtter tiltak i en rekke lavinntektsland, hovedsakelig i Afrika. Fondet har bidratt til å få økt forståelse for sammenhengen mellom energi og fattigdomsbekjempelse. UNDP har på denne måten bidratt til å få energi integrert i landenes utviklingsplaner. Mesteparten av midlene har gått til energiplanlegging og energitilførsel på landsbygda i Afrika, samt noe til arbeidet med å få godkjent prosjekter under den grønne utviklingsmekanismen (CDM) under Kyoto-protokollen. Fondet støttet også tiltak innen vannressursforvaltning, kapasitetsbygging på håndtering av klimaendringer og kjemikalier.

Næringsutvikling og handel, herunder landbruk

Mål

Bevilgningen skal i hovedsak benyttes til å støtte multilaterale organisasjoners arbeid med å:

- bidra til å bygge opp utviklingslands kompetanse og kapasitet til å delta i internasjonal handel og handelsforhandlinger
- bistå utviklingslandene i gjennomføringen av resultater fra de pågående WTO-forhandlinger

- bidra til økt eksport og økt verdiskapning gjennom internasjonal og regional handel
- støtte bærekraftig utvikling av jordbruk, fiskeriforvaltning og skogbruk (gjennom bl.a. FAO)
- fremme kvinners rettigheter og deltakelse i næringsutvikling og handel, herunder landbruk

Rapport 2006

Til handelsrelaterte tiltak gjennom WTO, UNCTAD, ITC, IF, og CFC ble det utbetalt om lag 66 mill. kroner.

Støtten til WTOs fond for handelsrelatert faglig bistand (Doha Development Agenda Global Trust Fund) ble videreført i 2006. Bistandsaktivitetene følges og diskuteres av medlemslandene i WTOs komite for handel og utvikling (CTD). En lang rekke opplæringstiltak ble gjennomført i 2006, med særlig vekt på å imøtekomme behov i de minst utviklede land. Det ble i 2006 gjennomført en ekstern evaluering av WTOs faglige bistand som ga en gjennomgående positiv vurdering av virksomheten.

Norge videreførte i 2006 støtten gjennom FNs konferanse for handel og utvikling (UNCTAD) til faglig bistand og kompetanseoppbygging på områdene investeringer, konkurranse og handelsforhandlinger, samt ulike tiltak innenfor UNCTADs særskilte fond for de minst utviklede land. Støtte ble også gitt til UNCTADs Asycuda-program innen området handelsfasiliteter/handelseffektivisering i Afrika. Panelet av eminente personer (Panel of Eminent Persons) som skulle bistå UNCTADs generalsekretær i å reformere og posisjonere organisasjonen i den globale arkitekturen, avga sin rapport i 2006.

Tildelingen til Det internasjonale handelssenter (ITC), som er UNCTAD og WTOs felles organisasjon for faglig bistand, ble benyttet til tiltak for å fremme sør-sør-handel med spesielt fokus på Afrika, elektronisk handel for små og mellomstore bedrifter, samt handels- og eksportrelaterte tiltak knyttet til fattigdomsstrategier. Spesielt det sistnevnte programmet har en betydelig kvinnekomponent.

Gjennom ITC ble det videre bevilget midler til JITAP som er ITC, UNCTAD og WTOs felles bistandsprogram for å fremme handel og WTO-relatert handelskompetanse i Afrika. Det ble gjennomført en midtveisgjennomgang av JITAP mot slutten av 2006.

Tildelingen ble også brukt til Det integrerte rammeverk for handelsrelatert faglig bistand til de minst utviklede land (IF). IF er en samarbeidsmekanisme mellom UNCTAD, UNDP, ITC, WTO,

Verdensbanken og IMF. Formålet med IF er å integrere handel i de minst utviklede landenes utviklingsplaner og fattigdomsbekjempingsstrategier, samt å samordne bistand på handelsområdet. Det pågikk i 2006 et arbeid med å styrke IF hvor Norge deltok aktivt. Det styrkede IF skal tilføres økte og forutsigbare finansielle ressurser, styrkes på landnivå for å øke nasjonal kapasitet og eierskap, samt forbedre beslutnings- og forvaltningsstrukturen for å sikre en effektiv oppfølging.

Det felles fond for råvarer (CFC) fikk støtte til finansiering av tiltak for å bedre konkurranseevnen og øke bearbeidingsgraden av ulike råvarer som produseres i utviklingslandene.

Norge støttet FAOs arbeid innen landbruk, skog- og fiskerisektoren. Blant annet har man bidratt til at disse sektorene integreres i landenes overordnede planer for utvikling og fattigdomsreduksjon. Måten den norske støtten er innrettet på, gjør at man bidrar til at man internt i organisasjonen får en mer helhetlig tilnærming til virksomheten. Den norske støtten tar sikte på å støtte opp om FAOs arbeid for å bedre kvinners situasjon i landbruksproduksjonen i Afrika, herunder arbeidet med hiv og aids. Videre nyttes norske midler til å kartlegge problematikken om eiendomsrettigheter for svake grupper, spesielt kvinner og foreldrelose. Resultatene tar sikte på å bidra til justering av FAOs politikk på området. Norske midler er nyttet til gjennomføring av traktaten om plante-genetiske ressurser, og man arbeider for at arbeidet innenfor genetiske ressurser utvides til dyr, fisk og skog.

Offentlige velferdstjenester

Mål

Bevilgningen kan brukes til å:

- støtte multilaterale innsatser med å bygge opp helsesystemer med gode primærhelsetjenester på landnivå, bl.a. med fokus på helsepersonellkrisen og styrking av helseinformasjonssystemer
- støtte de helserelaterte tusenårsmålene gjennom multilaterale organisasjoner og relevante partnerskap og allianser
- spesifikke tiltak for forebygging av aids gjennom multilaterale organisasjoner,
- forebyggende helsearbeid og rehabilitering av funksjonshemmede
- bedre seksuell og reproduktiv helse med vekt på tiltak som svarer på utfordringer knyttet til kjønn, alder og tradisjoner, gjennom WHO, UNICEF, UNAIDS og UNFPA, og relevante partnerskap og allianser

- sikre god koordinering og implementering av «Utdanning for Alle», samt sikre god statistikk og overvåkning gjennom UNESCO
- støtte tiltak for utvikling av presse- og ytringsfrihet
- støtte internasjonale forskningsmiljø innen utviklingsforskning som berører spørsmål av stor interesse for den internasjonale utviklingspolitiske debatt

Rapport 2006

Det særlige fokuset på barne- og mødre helse ble videreført i 2006, først og fremst gjennom partnerskapet for mødre-, nyfødt og barnehelse som ble etablert i september 2005. UNAIDS rapporterer at den globale hiv-smitte raten har stabilisert seg i 2006 som et resultat av aktivt partnerskap. UNICEF har spilt en sentral rolle i partnerskapene, særlig i forhold til å styrke det medisinske tilbudet til mor og barn, beskytte barn som er blitt foreldrelose som et resultat av aids og gjennom å bedre tilbudet til ungdom som er utsatt for smitte. I 2006 ble det brukt 20 mill. kroner til å støtte UNICEFs arbeid for å bekjempe overføring av hiv og aids fra mor til barn.

Norge har spilt en sentral rolle i å få satt den globale helsepersonellkrisen på dagsorden internasjonalt og deltok i arbeidet med etableringen av en ny global helsepersonellallianse. Alliansen er etablert med hovedkvarter tilknyttet WHO i Genève og ble annonsert på verdens helsedag den 7. april 2006. Det ble bevilget 20 mill. kroner i 2006. Alliansens oppgave er å medvirke til at det finnes motivert og kompetent helsepersonell i tilstrekkelig antall til å løse krisen med å levere helsetjenester. Alliansen skal medvirke til universell tilgang til forebygging og behandling av de viktigste helseproblemer, og til å nå de helserelaterte tusenårsmålene. Det forventes at Alliansen vil bevirke en varig oppmerksomhet mot helsepersonellkrisen, og at dens eksistens vil bety et målrettet arbeid som frambringer løsninger og løsningsforslag for internasjonale – globale, regionale og nasjonale – handlinger. Norge er med i styret til alliansen.

I 2006 gikk 215,5 mill. kroner til WHO's programbudsjett. WHO er som normativ organisasjon innen helse en viktig aktør i seg selv og en nøkkel-partner for andre organisasjoner og initiativ på helseområdet. Dette gjelder bl.a. det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) og den internasjonale innkjøpsordningen for legemidler (UNITAID), som WHO gir avgjørende faglig og administrativ støtte til, jf. kap. 170, post 80. WHO og UNAIDS lanserte i 2003 en ambisiøs strategi for å behandle 3 millioner aidspa-

sienter med medisiner innen 2005, det såkalte «3 by 5»-initiativet. Mangel på helsepersonell og svake nasjonale helsesystemer i de verst rammede landene er hovedgrunnen til at man ikke nådde målet. Dette arbeidet er intensivert med sikte på universell tilgang til aidsbehandling innen 2010, som er det nye målet fastsatt av det internasjonale samfunnet. WHO spiller videre en sentral faglig og implementerende rolle i arbeidet med vaksinedekning som utføres innenfor rammene av GAVI-alliansen, jf. kap. 170, post 80.

WHO og UNICEF er sentrale partnere i et globalt polioutryddelsesinitiativ. Tidspunktet for sertifisert utrydding er forskjøvet fra 2005 til 2008. Antallet tilfeller av poliomyelitt (dvs. sykdom med lammelser) var i 2006 om lag 2000 mot 350 000 i 1988. Kampen for å utrydde polio har hatt et tilbakeslag de siste årene. Dette forklares blant annet med at mange i nordlige Nigeria boikottet vaksinene på grunn av feilaktige rykter. I India har det i tillegg vært vanskelig å oppnå vaksinedekning i poliorammede distrikter. I 2006 brukte polioutryddelsesinitiativet 2,1 milliarder doser poliovaksine på 315 millioner barn i 36 land.

Norge har i mange år vært den største giveren til et unikt forskningsprogram for ti neglisjerte tropiske sykdommer som rammer de fattigste menneskene. Programmet drives av WHO, UNICEF, UNDP og Verdensbanken i fellesskap. Forskningen bidrar kontinuerlig til å forbedre både medisinene, strategiene og systemene for bruk av medisinene på landnivå. Dette er fattigdomssykdommer som den farmasøytiske industrien ikke prioriterer. WHO, UNFPA, UNDP og Verdensbanken er medeiere i et forskningsprogram for reproduktiv helse som er ledende i å utvikle familieplanleggings- og prevensjonsmetoder. Norge er den største bilaterale giveren til dette forskningsprogrammet som er det viktigste globale forskningsprogrammet på feltet. I 2006 støttet Norge også Global Forum for Health Research og en internasjonal allianse for helsepolitikkforskning, Alliance for Health Policy Research Systems.

Utdanningstiltak gjennom UNESCO ble tilgodesett med 22,5 mill. kroner for 2006.

UNESCO har ansvar for å koordinere det globale arbeidet med Utdanning for Alle. Et styrket lederskap og samarbeid mellom UNESCO og andre globale aktører som UNICEF, UNDP, UNFPA og Verdensbanken er prioritert fra norsk side. Norge arbeider for en revitalisering av Høynivåmøtet for EFA for å sikre en bedre oppnåelse av EFA målene. Videre er vi en viktig bidragsyter til Global Monitoring Report for EFA og har bidratt til å sikre en bedre sekvensering i bruken av rapporten i det globale samarbeidet for EFA. Norge har i

2006 fortsatt støtten til UNESCOs nordiske program med kapasitetsbygging for EFA. Programmet har fått positiv omtale av eksterne revisorer som en modell til etterfølgelse for samordning av frivillige bidrag til et av organisasjonens prioriterte områder og det er et ønske om å få til et større giversamarbeid med grunnlag i den nordiske modellen. Norge har bidratt til å effektivisere utdanningssektoren i UNESCO, deltatt i utarbeidelsen av en global handlingsplan for utdanning for alle (GAP) og videre støttet UNESCO i prosessen med å definere sin nye rolle i lys av FN-reform.

Norge gir også midler over denne posten til UNESCO-institutter på utdanningsfeltet og til UNESCOs statistikk institutt med en samlet støtte på 23 mill. kroner.

Norge støttet International Program for the Development of Communication (IPDC) som støtter tiltak for utvikling av frie medier med 2 mill. kroner. IPDC gjennomgikk en evaluering i 2006 foretatt av Universitetet i Oslo som viser til positive resultater.

Institusjons- og systemreform

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

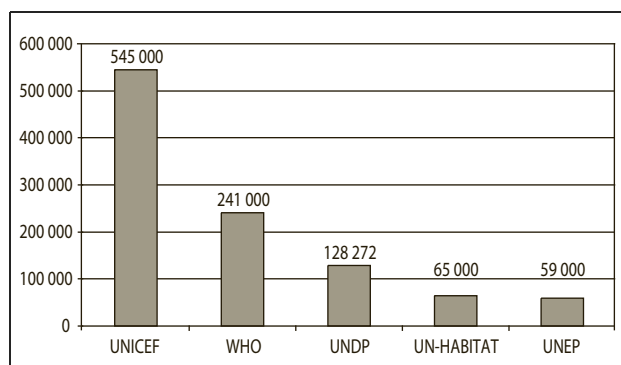
- styrke FNs arbeid gjennom reform, effektivisering og harmonisering i regi av FN-sekretariatet, FNs utviklingsgruppe (UNDG) eller enkeltorganisasjoner

Rapport 2006

Det ble utbetalt 17 mill. kroner i 2006 til institusjons- og systemreform. Norge har vært en pådriver for å styrke FNs utviklingsgruppe (UNDG) som skal bidra til å bedre samordningen mellom FN-organisasjonenes utviklingsaktiviteter. UNDG omfatter alle utviklingsorienterte FN-organisasjoner. Verdensbanken og IMF deltar som observatører. UNDG har en sentral rolle i å være pådriver i reformer av FNs operasjonelle aktiviteter. På landnivå har UNDG spesielt arbeidet for å utvikle og forenkle rammeverkene for FNs utviklingsaktiviteter (UNDAF) – FNs arbeidsplan for virksomheten i enkeltland. Dette innebærer tiltak for å sikre bedre samsvar mellom utviklingslandenes prioriteringer, nasjonale fattigdomsstrategier (PRSP) og tusenårsmålene, samt FN-systemets deltakelse i sektorprogrammer. Videre har UNDG utviklet en rekke instrumenter og retningslinjer for å sikre bedre harmonisering mellom de enkelte FN-organisasjonene inkludert felles programvirksomhet. UNDG har vært sentral i å effektivisere FN-systemet på landnivå gjennom

økt bruk av felles tjenester og det ble for første gang etablert et felles landkontor og program i Kapp Verde. I land rammet av konflikt har UNDG sammen med Verdensbanken bidratt til å etablere en felles behovsvurdering for å sikre koordineringen av internasjonal innsats i fredsbyggings- og gjenoppbyggingsaktiviteter.

Rapporten fra høynivåpanelet for FN-reform «levere sammen som en», ble lagt fram i november 2006. Blant reformene som foreslås er det såkalte «Ett FN» på landnivå (en leder, ett program, ett budsjett og ett hus). Etter stor pågang ble 8 piloter lansert i februar 2007. UNDG har en sentral rolle i oppfølgingen av høynivåpanelets forslag, og skal blant annet godkjenne mandat og retningslinjer for utvidelse av Resident Coordinators funksjon og rolle, fra koordinator og leder av UNDP til leder av FN-systemet på landnivå. Det legges også opp til at UNDG skal forvalte sentrale midler på vegne av pilotlandene.

Figur 9.6 Viser de fem største mottakerorganisasjoner i 2006

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 1 459,2 mill. kroner. Som indikative plantall legges det opp til å støtte fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand med 35 mill. kroner, godt styresett med 114 mill. kroner, kvinner og likestilling med 455 mill. kroner, miljø og bærekraftig utvikling med 231 mill. kroner, olje og energi med 67,6 mill. kroner; næringsutvikling og handel med 116,6 mill. kroner, offentlige velferdstjenester med 382,5 mill. kroner og andre formål, herunder institusjonsreform med 57,5 mill. kroner.

Post 77 FNs aidsprogram (UNAIDS), kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Kampen mot hiv- og aidsepidemien krever omfattende og koordinert innsats. FNs fellesprogram for

hiv og aids, UNAIDS, ble etablert i 1996 for å sikre koordinering på landnivå og en integrert og helhetlig tilnærming i bekjempelsen av hiv og aids, i første rekke blant FN-organisasjonene. Programmet skal sørge for globalt lederskap på feltet gjennom å følge, overvåke og evaluere epidemien og å koordinere den totale innsatsen som gjøres for å bekjempe den. Innsamling og utgivelse av epidemiologisk informasjon er et meget viktig område som ivaretas av UNAIDS' sekretariat i samarbeid med WHO. Videre skal UNAIDS motivere til deltakelse fra sivil samfunn og stimulere til partnerskap på feltet mellom ulike aktører

UNAIDS består av et sekretariat og ti medeierorganisasjoner. Det er nå gjennomført en tydeligere arbeidsdeling mellom disse organisasjonene når det gjelder deres aidsrelaterte aktiviteter på landnivå, samtidig som betydningen av UNAIDS sekretariatet som motor i fellesprogrammet er understreket ytterligere. Sekretariatets representant på landnivå, sammen med medeierorganisasjonene, bidrar i første rekke til å støtte opp om nasjonale aidsprogrammer, og yter også tjenester i form av informasjon og rådgivning til vertslandet. Det legges i økende grad vekt på at innsatsen kombinerer aidsspesifikke tiltak og tiltak som knytter aidsarbeidet til det generelle utviklingsarbeidet. UNAIDS sto svært sentralt i arbeidet med planlegging og gjennomføring av FNs spesialsesjon om aids i 2006, og representerer en samlende strategisk arena for offentlige aktører og det sivile samfunn. Oppfølgingen vil konsentreres om å gjøre forebygging, behandling, omsorg og støtte universelt tilgjengelig innen 2010, basert på nasjonale planer som klargjør kvantitative og kvalitative mål.

Det er nå internasjonal enighet om UNAIDS-prinsippene the «Three Ones» (én nasjonal autoritet, én nasjonal felles strategi og ett felles rammerverk for resultatrapportering gjeldende for alle parter – offentlige og ikke-offentlige), og Global Task Team anbefalingene fra 2005 («Making the money work»; Global Task Team on Improving AIDS Coordination Among Multilateral Institutions and International Donors, «GTT»).

For å rette søkelyset på det økende antall hiv-smittede kvinner og unge jenter, har UNAIDS et globalt initiativ for å se på sammenhengen mellom kvinner og aids. Meningen er bl.a. å få problemstillinger knyttet til kvinner øverst på den internasjonale dagsorden, og også bidra til at kvinnespesifikk medisinsk teknologi utvikles for å hindre hiv-smitte. I sitt arbeid med å støtte opp under en bred mobilisering, har UNAIDS innledet samarbeid med et bredt spekter av organisasjoner og nettverk, herunder livssyns- og interesseorganisasjoner, samt næringslivet.

I 2006 overtok Norge styreplassen i UNAIDS etter Finland for perioden frem til 1. januar 2008. Norge har lagt spesielt vekt på at UNAIDS må styrkes for å bli bedre i stand til å støtte nasjonale myndigheter. Utviklingsinnsatser og aidsinnsatser må bli mer effektivt koblet for å oppnå målet om universell tilgang til forebygging, behandling, omsorg og støtte.

Mål

UNAIDS arbeider for å styrke FN-systemets kapasitet til å:

- utvikle felles politikk og programmer for bekjempelse av hiv og aids, både på globalt og nasjonalt nivå
- kartlegge epidemiens utvikling
- bistå nasjonale myndigheters kapasitet til å utvikle strategier og gjennomføre hiv- og aidstiltak,
- fremme en bred politisk og sosial mobilisering i kampen mot hiv og aids
- bistå og være en pådriver i mobiliseringen av ressurser

Rapport 2006

UNAIDS mottok i 2006 USD 250,8 mill. fra over 30 givernasjoner og andre, hvorav USD 120 mill. gikk til organisasjonene som inngår i UNAIDS-samarbeidet. Norge var den fjerde største giveren med et generelt bidrag på 160 mill. kroner. I tillegg kommer mindre prosjekterrelaterte bidrag, bl.a. støtte til faglig bistand.

UNAIDS har i 2006 arbeidet med å opprette universell tilgang til forebygging, behandling, omsorg og pleie for mennesker som lever med hiv og aids. Ved utgangen av 2006 hadde over 2 millioner mennesker i lav- og middel inntektsland tilgang til aidsmedisiner, som utgjør 28 pst. av de estimerte 7,1 millioner menneskene som trenger disse medisinene. UNAIDS har også arbeidet med å følge opp den politiske erklæringen fra FNs spialsesjon på hiv og aids i 2006 og 2001. Arbeidet med å oppnå universell tilgang har satt søkelys på svake helsesystemer og kritisk mangel på personell, med behov for å tenke alternative tjenestemodeller og ytterligere involvering av det sivile samfunnet. Prisen på aidsmedisin er nå vesentlig redusert. Det er nå et betydelig samarbeid med Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria, samt med det amerikanske PEPFAR-programmet og med Clinton-stiftelsen som på en særlig måte har fokusert på å redusere legemiddelpriser.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 160 mill. kroner.

Post 78 Bidrag til andre FN-organisasjoner

Posten omfatter ODA-andelen av kontingenter til FN-organisasjoner og andre multilaterale organisasjoner. I henhold til vedtak i OECDs utviklingskomité (DAC) kan en bestemt andel av de enkelte lands bidrag til de enkelte organisasjonenes virksomhet registreres som offentlig utviklingshjelp (ODA). For FNs regulære budsjett er ODA-andelen 12 pst., for Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) 15 pst., for FNs organisasjon for industriell utvikling (UNIDO) 100 pst., for FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) 51 pst., for Verdens Helseorganisasjon (WHO) 70 pst. Den øvrige delen av disse tilskuddene er ført opp under kap. 116, post 70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner.

Bevilgningen skal også dekke ODA-andelen av kontingenten til organisasjoner der bidraget forvaltes av andre departementer. Dette gjelder støtten til FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur (UNESCO), Den internasjonale teleunionen (ITU), Verdens postunion (UPU), Verdensorganisasjonen for åndsverkrett (WIPO) og Verdensunionen for bevaring av naturens mangfold (IUCN).

Bevilgningsforslaget dekker også pliktige bidrag til Den globale miljøfasiliteten (GEF), Montrealprotokollens Ozonfond og Den internasjonale organisasjon for tropisk tømmer (ITTO), samt frivillige bidrag til klimafondene og andre klimaaktiviteter under Klimakonvensjonen.

Den globale miljøfasiliteten GEF

Situasjonsbeskrivelse

Den globale miljøfasiliteten (GEF – Global Environment Facility) ble opprettet for å dekke omforente tilleggskostnader ved å gjennomføre tiltak som gir globale miljøfordeler innenfor seks hovedområder. Prosjekter under de to største områdene, biologisk mangfold og klima, mottar om lag en tredjedel hver av GEFs midler. UNDP, UNEP og Verdensbanken er hovedgjennomføringsorganer for GEF, men også en rekke andre institusjoner (regionale utviklingsbanker, FAO, UNIDO m.v.) kan utføre prosjektarbeid finansiert av GEF. For perioden 2006 – 2009 utgjør kapitalen i overkant av USD 3 mrd. Etterspørselen etter midler overstiger stadig tilgjengelige ressurser. Arbeidet med reform av prosjektskyklusen nærmer seg ferdigstillelse. Det arbeides med mandat for evaluering av det nye ressursallokeringsystemet i 2008. Arbei-

det med en ny strategi for samarbeid med privat sektor er blitt forsinket, men visse nye tiltak er under innføring. En koordinert storsatsing på bekjempelse av landforringelse i Afrika er underveis. Nye områdestrategier er under ferdigstilling.

Mål

Bevilgningen brukes til å bidra til dekning av tilleggskostnader ved å gjennomføre tiltak som gir globale miljøfordeler innenfor hovedområdene:

- biologisk mangfold
- klima
- internasjonale vannspørsmål
- landforringelse (forørkning og avskoging)
- beskyttelse av ozonlaget
- organiske miljøgifter

Rapport 2006

Norges bidrag til GEF var i 2006 57 mill. kroner, hvorav 77 pst. (43,9 mill. kroner) ble dekket over utviklingsbudsjettet og 23 pst. (13,1 mill. kroner) over kap. 118, post 76. Midlene gis som generelle bidrag til GEFs virksomhet. Evalueringen av GEFs prosjektvirksomhet bekrefter at en meget høy andel av prosjektene anses som vellykkete.

Etterspørselen etter GEF-midler har i flere år betydelig oversteget tilgjengelige midler. Forhandlingene om kapitalpåfylling i 2006 resulterte kun i en liten økning, slik at denne situasjonen nok vil vedvare også i inneværende periode. Det ble imidlertid mulig å øke andelen som går til de relativt nye områdene landforringelse og miljøgifter, uten at dette gikk ut over de to største områdene, biologisk mangfold og klima, som mottar ca. en tredjedel hver av totale midler. FNs høynivåpanel tok i 2006 til orde for en betydelig styrking av GEF, noe som blir tema i forhandlingene om kapitalpåfylling for perioden 1.7.2009 – 30.6.2013.

I 2006 ble et nytt system for ressursallokering med større vekt på resultatoppnåelse innført, i første omgang for hovedområdene biologisk mangfold og klima. Systemet er kontroversielt; erfaringene med det skal vurderes i 2008 før det eventuelt innføres også for øvrige hovedområder. Det ble også satt i gang en reform av prosjektvirksomheten med sikte på strømlinjeforming og betydelig reduksjon i gjennomsnittlig tid fra prosjektsøknad innsendes og prosjektstart. Det ble også innledet arbeid med en grunnleggende revisjon av de ulike områdestrategier. Arbeidet med en ny strategi for samarbeid med privat sektor er bl.a. av disse grunner blitt ytterligere forsinket og skal etter planen nå ferdigstilles høsten 2007.

Frivillige klimafond m.v.

Situasjonsbeskrivelse

Under Klimakonvensjonen er det opprettet to fond som administreres av GEF: MUL-fondet for klimaendringer og Spesialfondet for klimaendringer. Begge har hovedvekt på å bistå utviklingsland med tilpasning til klimaendringer. I tillegg er det opprettet et eget Tilpasningsfond under Kyotoprotokollen, der midlene i hovedsak vil komme fra en avgift på prosjekter under protokollens grønne utviklingsmekanisme (CDM – Clean Development Mechanism). Dette fondet blir neppe operativt før i 2009, da det også vil kunne bli aktuelt med frivillige norske bidrag til dette.

MUL-fondet (som skal finansiere klimatiltak i de minst utviklede land) er kommet lengst i sin virksomhet. Etter å ha finansiert utarbeidelse av handlingsplaner for klimatiltak, er en i gang med gjennomføring av de høyest prioriterte av disse. Fondet fylles på i takt med økningen i prosjektaktivitetene.

Under Spesialfondet er en også i gang med finansiering av konkrete prosjekter, i hovedsak for tilpasning. Etterspørselen etter midler overstiger klart tilgjengelige ressurser.

Da de to fondene under Klimakonvensjonen ble opprettet (2001) avga Norge, sammen med en gruppe andre giverland (Canada, EU, Island New Zealand og Sveits), en politisk erklæring med forpliktelse til å bidra med USD 410 mill. per år i perioden 2005 – 2008 til klimaarbeid i utviklingsland. Selv om det ikke foreligger noen nøyaktig oversikt over slike bidrag, er inntrykket at løftet så langt er mer enn oppfylt. Land som Australia og Japan har også begynt å bidra til fondene. Nivået på den politiske forpliktelsen skal revurderes i 2008.

De siste vitenskapelige rapporter om klimaendringenes omfang og alvor gjør det ennå mer viktig å bistå de mest sårbare blant utviklingslandene med tilpasning. I tillegg til bidrag til klimafondene, er dette innarbeidet som en sentral del av Utenriksdepartementets Handlingsplan for miljø i utviklingssamarbeidet. Det tas sikte på en opptrapping av den norske støtten til disse fondene i 2008.

Det foregår omfattende klimaarbeid direkte under Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen, hvorav det meste må finansieres med frivillige bidrag.

Mål

MUL-fondet:

- støtte klimaarbeidsprogram og konkrete tilpasningsprosjekter for de minst utviklede land

Spesialfondet:

- finansiering av klimaaktiviteter som er komplementære til GEFs vanlige klimaområde

Annet:

- støtte til andre klimaaktiviteter under Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen

Rapport 2006

I 2006 ble det utbetalt 20,1 mill. kroner til MUL-fondet og 14 mill. kroner til Spesialfondet. Til klimaaktiviteter under Klimakonvensjonen og Kyotoprotokollen ble det utbetalt 6,3 mill. kroner til klimasekretariatet under denne posten.

MUL-fondet:

Ytterligere nasjonale handlingsprogrammer for klimatilpasning ble ferdige i 2006, og de fleste slike ventes ferdigstilt i løpet av 2007/2008. Finansiering av høyt prioriterte prosjekter er innledet. Fondet har t.o.m. 2006 mottatt bidrag på ca. USD 120 mill.

Spesialfondet:

Arbeidsprogrammet for fondets områder tilpasning og teknologioverføring er igangsatt med finansiering av de første tilpasningsprosjekter. Det ventes en rask økning i prosjektstrømmen under disse områdene. Retningslinjer for fondets to øvrige områder – sektorstøtte og økonomisk diversifisering – ble vedtatt i 2006 og oversendt GEF for operasjonalisering. Fondet hadde ved utgangen av 2006 mottatt bidrag på ca. USD 70 mill.

Ozonfondet – Montrealprotokollen

Situasjonsbeskrivelse

Reduksjon av ozonlaget er et globalt problem. Det internasjonale samarbeidet for beskyttelse av ozonlaget startet med Wienkonvensjonen i 1985. To år seinere ble Montrealprotokollen undertegnet. For første gang hadde en internasjonal avtale som forplikter alle deltakende land til å redusere og etter hvert stanse bruk av ozonreduserende stoffer. Utviklingslandene har 10 års utsettelse for sine utfasingsplaner i forhold til kravene for industri-land.

Montrealprotokollen er utarbeidet i regi av FNs miljøprogram, UNEP. Verdenssamfunnets oppføl-

ging av denne avtalen har medført en rask reduksjon av utslippene. Siden ozonreduserende stoffer har lang levetid i atmosfæren, kan det likevel ta tid før ozonlaget forbedres ytterligere.

Ozonfondet har for perioden 2006-2008 en kapital på USD 470 mill.

Mål

Bevilgningen brukes til å støtte finansiering av utviklingslandenes utfasing av ozonnedbrytende stoffer, inkludert bistand til frivillig raskere utfasing av skadelige stoffer enn det utviklingslandene har forpliktet seg til.

Rapport 2006

Norges bidrag til Ozonfondet var i 2006 7,6 mill. kroner.

Bruken av Ozonfondets midler til støtte for utviklingslandenes fortsatte utfasing av bruk av ozonnedbrytende stoffer fortsatte etter forutsetningene. Det ble i 2006 også arbeidet løpende med forebygging av ulovlig handel, demonstrasjonsprosjekter om alternativer til metylbromid, ytterligere forskning i destruksjonsteknologier, styrking av utviklingslandenes institusjonelle forhold og støtte til stater som ennå ikke er parter til Montrealprotokollen, men som har begynt ratifiseringsarbeidet.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 168,22 mill. kroner. Det legges opp til følgende indikative fordeling:

- bistandsandel av Norges regulære bidrag til FN: 14,5 mill. kroner
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til ILO: 2 mill. kroner
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til UNIDO: 7 mill. kroner
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til FAO: 10,6 mill. kroner
- bistandsandel av Norges regulære bidrag til WHO: 14 mill. kroner
- refusjon av bistandsandeler av regulære bidrag som forvaltes av andre departementer: 7,3 mill. kroner
- Norges pliktige bidrag til GEF: 43,9 mill. kroner
- Klimafondene og andre klimaaktiviteter: 61,76 mill. kroner
- Ozonfondet: 6,94 mill. kroner
- Den internasjonale organisasjonen for tropisk tømmer (ITTO): kr 220 000

Post 79 Ekspert, juniorekspert og FNs fredskorps (UNV)

Situasjonsbeskrivelse

Juniorekspert er yngre fagfolk som rekrutteres og finansieres fra Norge, og som blir ansatt og forvaltet av den enkelte organisasjon. Siden Norge inngikk de første juniorekspertavtalene i 1961, er noe mer enn 500 junior eksperter stilt til disposisjon for 20 FN-organisasjoner. Mange juniorekspert er blitt tilbudt stillinger for fortsatt arbeide i FN, og de er et viktig virkemiddel for rekruttering av nordmenn til FN-systemet.

Ordningen med stipend til hospitanter i FN-organisasjoner videreføres i 2008. Erfaringene med denne ordningen er gode, og antallet søknader ventes å øke.

Mål

Bevilgningen vil bli brukt til å:

- bidra til å styrke utviklingsarbeidet i FN og internasjonale statlige organisasjoner som FN samarbeider med ved å stille norske fagfolk til disposisjon,
- bidra til at nordmenn kan utgjøre en viktig rekrutteringsbase for ansettelse i internasjonale organisasjoner
- finansiere rekruttering av juniorekspert,
- finansiere sekondering av erfarne eksperter,
- finansiere nordmenn i FNs fredskorps (United Nations Volunteers – UNV)
- finansiere stipend til ulønnede hospitanter i FN-organisasjoner.

Rapport 2006

Juniorekspertprogrammet representerte 43 årsverk fordelt totalt på 54 personer, hvorav 43 kvinner og 11 menn, i løpet av året. Geografisk fordeling av årsverkene var 16 ved organisasjonenes hovedkontorer, 16 i Afrika, 10 i Asia og 1 i Latin-Amerika.

En ekspert ble finansiert over posten.

Seks nordmenn gjorde tjeneste i FNs fredskorps med til sammen 5 årsverk. Juniorekspertene og fredskorpsdeltakerne arbeider i det alt vesentlige innenfor områder prioritert av Norge.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 67 mill. kroner.

Post 80 Bidrag til globale fond, kan overføres

Flere globale fond og ordninger for helseformål er blitt etablert delvis utenom FN-systemet i løpet av de seneste år. Disse partnerskapene representerer et særegent samarbeid mellom statlige og private aktører, for enkelte fonds vedkommende også multilaterale organisasjoner og representerer i dag betydelige og innovative virkemidler i arbeidet for bl.a. de helserelaterede tusenårsmålene. Fondene mobiliserer tilleggsressurser og kanalisere disse til viktige oppgaver som ikke mottar tilstrekkelige finansielle ressurser på annen måte. Den samlede norske støtten over denne posten til de globale helsefondene var 769,6 mill. kroner i 2006. I tillegg ble det utbetalt 50 mill. kroner av GAVI-bidraget til vaksinasjonsforskning over kap. 165, post 70.

GAVI-alliansen og vaksinerelatert arbeid

Situasjonsbeskrivelse

GAVI-alliansen ble etablert i 1999 som et samarbeid mellom offentlige og private aktører og med UNICEF og WHO som sentrale partnere. Hensikten med GAVI er å bidra til at alle barn i fattige land får et fullverdig vaksinetilbud. Alliansen legger stor vekt på koordinering på landnivå under nasjonal ledelse og på utvikling av strategier for langsiktig, bærekraftig finansiering. GAVI skal bidra med mer midler, mer effektivt samarbeid, bredere partnerskap og raskere tilgang til nye vaksiner. Det er etter den første femårs-perioden (2001-2006) til GAVI vedtatt en ny strategi for perioden 2007-2010.

Norge gikk inn i GAVIs styre 1. januar 2005 og representerer også OECD-styremedlemmene i GAVIs eksekutivkomité. Norge har vært særlig aktiv med å bidra faglig til alliansens arbeid med å styrke helsetjenestens kapasitet, ved å identifisere flaskehalser og fokusere på løsninger som gir bedre og mer varig dekning av tjenestetilbudet. Som ledd i satsningen på globale vaksinetiltak, vil Regjeringen bruke 50 mill. kroner årlig fra kap. 165, post 70 Forskning og høyere utdanning til å styrke vaksinasjonsforskning gjennom et forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd.

Det legges fra norsk side vekt på god koordinering og bredt samarbeid på landnivå og å sette vaksinetilbudet inn i en sammenheng med andre helsetjenester og tiltak på måter som både øker vaksinedekningen og styrker helsesystemene som helhet.

GAVI er i dag ledende blant de nye globale helseinitiativene når det gjelder å arbeide godt integrert i forhold til annen bistand. GAVI har også blitt en ledende arena for samhandling mellom ulike parter om den langsiktige bærekraften i slike initiativ.

GAVI har også kunnet levere godt begrunnede forslag til pilotprosjekter for nye vaksinerelaterede finansieringsmekanismer, slik som International Finance Facility for Immunization (IFFIm) som ble lansert i 2006 og «Advanced Market Commitments» (AMC) med planlagt oppstart i 2008.

Bidragene til IFFIm gis til den britiske stiftelsen GAVI Fund Affiliate som vil overføre sine krav mot giverne til en annen britisk stiftelse IFFIm Co. IFFIm Co vil deretter låne inn penger i kapitalmarkedet ved å utstede obligasjoner. Tidspunkt og beløp for låneopptakene vurderes løpende i forhold til kapitalmarkedet. Lånemidlene vil bli benyttet til å finansiere internasjonale vaksinetiltak godkjent av styret for GAVI. Betjeningen av obligasjonsgjelden skal forutsetningsvis skje ved å bruke en del av bistandsbudsjettene etter 2015, som er å betrakte som IFFIm's garantikapital. Norge har forpliktet seg til å støtte IFFIm med 27 mill.USD i perioden 2006-2010, jf. romertallsvedtak. Det norske bidraget dekkes av GAVI-bevilgningen.

GAVI har sammen med Italia, Storbritannia, Canada, Russland, Norge, Gates-stiftelsen, Verdensbanken og WHO inngått et samarbeid om et pilotprosjekt for utvikling av en pneumokokk-vaksine, det såkalte Advance Market Commitments for Vaccines (AMC). Pneumokokkbakterien forårsaker lungebetennelse og hjernehinnebetennelse og er i global sammenheng den viktigste enkeltårsaken til barnedødelighet. Stortinget ga i revidert nasjonalbudsjett 2007 samtykke til at Norge bidrar til utvikling av en pneumokokk-vaksine innenfor initiativet AMC med inntil 350 mill. kroner over 10 år (2008-17). Dersom giverne forplikter seg i samme valuta, øker forutsigbarheten for samarbeidspartnerne ved at valutakursrisikoen reduseres. Det foreslås derfor at norsk forpliktelse gjøres om fra norsk til amerikansk valuta, jf. forslag til romertallsvedtak.

Norsk støtte til GAVI lå fra 2001-2003 på om lag 200 mill. kroner årlig. I 2005 forpliktet Norge seg til å øke bidraget fra 300 til 500 mill. kroner årlig og forlenge perioden fra 2010 til 2015. Samlet bidrag til globalt vaksinearbeid vil da beløpe seg til opp mot 6,2 mrd. kroner.

Mål

Den nye 5-årsplanen for GAVI for perioden 2007-2010 angir fire strategiske mål:

- Bidra til å styrke helsesystemer bl.a. for å legge til rette for levering av vaksiner og andre helse-tjenester
- Øke støtten til og bruk av underutnyttede og nye vaksiner og bidra til sikker og trygg levering av vaksiner

- Økt forutsigbarhet og bærekraftighet for langsiktig finansiering av nasjonale immuniseringsprogrammer
- Styrke og vurdere GAVIs bidrag som et bredt, globalt partnerskap mellom offentlige, private og frivillige partnere for bedre helse ved mer effektivt samarbeid, markedsføring og innovasjon

Videre vil GAVI sikre at det foreligger oppdatert kunnskap om sykdomsbyrde knyttet til nye vaksiner under utvikling og redusere den tiden det tar før slike nye vaksiner introduseres i fattige land og blir allment tilgjengelige i disse landene.

Målsettingen for International Finance Facility for Immunization er å mobilisere USD 4 mrd. ekstra til GAVI frem mot 2015.

Advance Market Commitment for Vaccines vil bidra til at det utvikles en vaksine mot pneumokokkbakterien til en pris som sikrer etterspørsel fra utviklingsland.

Rapport 2006

Samlet norsk bistand til GAVI i 2006 var 500 mill. kroner, hvorav 33,5 mill. kroner til IFFIm, 50 mill. kroner til vaksinasjonsforskning (jf. kap. 165, post 70) og 15 mill. kroner til UNICEF. Norge er den nest største bilaterale giver til GAVI etter USA.

Ved slutten av 2006 hadde 70 av 72 land som kvalifiserer for støtte fra vaksinefondet fått godkjent sine søknader til GAVI, og USD 2,2 mrd. var til sammen utbetalt for finansiering av nye vaksiner, for mer generell vaksineprogramstøtte og for støtte til engangsutstyr som beskytter mot smitteoverføring.

Det globale målet om å utrydde polio innen utgangen av 2005 ble ikke oppnådd, og er derfor skjøvet noe på.

Støtte fra GAVI har resultert i at 28 millioner flere barn enn det som ellers ville vært dekket gjennom nasjonale program nå er vaksinert med tradisjonelle vaksiner. Dessuten er 126 millioner barn vaksinert med hepatitt B vaksine, 20 millioner barn med Hib og 17 millioner barn mot gul feber. GAVI har levert mer enn én milliard selvdestruerende engangssprøyter.

Norge bidro med 33,5 mill. kroner til IFFIm. Første runde med utstedelse av obligasjoner på 1 mrd. USD i oktober 2006 ble møtt med stor interesse og flere utmerkelser i finansmarkedet. IFFIm overførte 525 mill. USD til GAVI i 2006 for finansiering av vaksineaktiviteter og styrking av helsesystemer.

Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM)

Situasjonsbeskrivelse

Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) som ble etablert i 2002 skal mobilisere tilleggsfinansiering til bekjempelse av disse tre mest ødeleggende fattigdomsrelaterede sykdommene i verden.

Det globale fondet er en finansieringsmekanisme, og ikke en organisasjon som selv iverksetter tiltak. I fondets styre sitter representanter fra myndigheter i giverland og mottakerland, stiftelser, frivillige organisasjoner og næringslivet, og også nettverk av personer som lever med de tre sykdommene. Det er lagt vekt på bred geografisk representasjon. GFATM er i dag hovedredskapet for multilateral finansiering av helserelaterede tiltak for de tre sykdommene, og står i en særstilling som instrument som reelt finansierer aidsinnsats gjennom det sivile samfunn og inkluderer deres representanter i beslutningsprosesser.

Resultatet av påfyllingsforhandlingene for perioden 2008-2010 er ikke klart. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om resultatene av påfyllingsforhandlingene.

Norge deltar i styregruppe sammen med Danmark, Sverige, Holland, Luxembourg og Irland. Styrevervet går på omgang med Norge som styremedlem i perioden 2007-2008. Fra gruppens side har en særlig arbeidet for å fremme fattigdomskriterier og for bedre integrering med andre tiltak på landnivå. Fondet arbeider fortsatt ut fra prinsipper og retningslinjer som ble fastlagt ved oppstart, samtidig som en stadig videreutvikler redskapene for resultatbasert finansiering. De fleste program som finansieres kan vise til så gode resultater etter to år at de finansieres for hele femårsperioden. En ny kanal for støtte, «rolling continuation channel» har blitt lansert slik at land som kan vise til bærekraftige og sterke prestasjoner kan søke om videreføring av støtte uten å gå gjennom den vanlige tidkrevende søknadsprosedyren.

Fondets programmer som hittil er godkjent har som siktemål at 1,8 millioner hiv-positive får tilgang til ARV behandling. Videre vil 62 millioner mennesker nås med frivillig hiv-testing og rådgivning, og mer enn 1 million foreldreløse barn vil få støtte til utdanning, medisinsk hjelp og omsorg. Det er anslått at 5 millioner tuberkulosestilfeller vil bli behandlet, og at 109 millioner insektsnett for å hindre malariasmitte og 264 millioner behandlingsdoser for malaria distribueres.

Mål

Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria har som mål å mobilisere og fordele midler til forebygging og behandling av hiv og aids, tuberkulose og malaria.

Rapport 2006

Ved utgangen av 2006 hadde GFATM gitt støtte til 410 programmer i 132 land med til sammen USD 5,3 mrd. Norge støttet Det globale fondet med 271 mill. kroner i 2006.

Av midlene gikk 58 pst. til bekjempelse av aids, 24 pst. til bekjempelse av malaria, 17 pst. til bekjempelse av tuberkulose og 1 pst. til styrking av helsevesen. Nesten halvparten av midlene brukes til medisiner og andre forsyninger.

Fondet kan vise til en rekke positive resultater som følge av programmer det har støttet. Ved utgangen av 2006 har 770 000 mennesker startet på aidsmedisiner, to millioner får tuberkulosebehandling og det er delt ut 18 millioner insektsnett mot malaria. Siden Det globale fondet støtter landenes egne planer og arbeid for å bekjempe de tre sykdommene, har GFATM i tillegg bidratt til at 9,4 millioner mennesker har blitt nådd med forebyggingstiltak mot hiv, 23 millioner mennesker med malariamedisiner og 1,2 millioner foreldreløse barn har mottatt elementær støtte og omsorg.

63 pst. av landene som fikk støtte er i kategorien lavinntektsland. Geografisk fordelte tildelingene 2002-2006 seg med 56 pst. til Afrika, 20 pst. til Asia, 10 pst. til Latin-Amerika, 9 pst. til Øst-Europa og Sentral-Asia og 4 pst. til Nord Afrika og Midt Østen.

Midlene fra Det globale fondet har blant annet bidratt til at en rekke utviklingsland har fått styrket sine lokale helsesystem, slik bidratt til å øke landenes muligheter til å forebygge og behandle hiv og aids, malaria og tuberkulose.

Det internasjonale aidsvaksineinitiativet (IAVI)

Situasjonsbeskrivelse

Det internasjonale aidsvaksineinitiativet (IAVI) er et partnerskap som arbeider for å utvikle en hivforebyggende vaksine. Utviklingen av en slik vaksine vil være det mest effektive middel i arbeidet med å kontrollere hivepidemien. I tillegg til forskning og utvikling, vil IAVI etter hvert også arbeide for å sikre produksjonskapasitet, forsvarlig kvalitetskontroll og bred tilgjengelighet.

IAVI støttes økonomisk av en rekke land, næringsliv, private stiftelser og Verdensbanken. Norge har støttet IAVI siden 2001. Norge sitter

ikke i IAVIs styre, men har årlige møter med IAVIs ledelse. Fra norsk side har man i dialogen vært særlig opptatt av å sikre at en vaksine blir tilgjengelig i utviklingsland. Dette er noe IAVI selv også setter søkelyset på, bl.a. begrunnet med at det er i utviklingsland konsekvensene av aidsepidemien er mest dramatisk.

Mål

Det internasjonale vaksineinitiativet arbeider for å:

- mobilisere støtte til det globale arbeidet for å utvikle en hiv-vaksine,
- øke tempoet i forskningen omkring en hiv-vaksine,
- støtte vaksineforskning i utviklingsland,
- oppmuntre til at farmasøytisk industri i større grad deltar i forskning og utvikling av en hiv-vaksine,
- sikre at en fremtidig vaksine blir tilgjengelig for alle.

Rapport 2006

Norge bidro i 2006 med 25 mill. kroner til IAVI.

I tillegg til myndigheter og internasjonale organisasjoner som UNAIDS, støtter og samarbeider IAVI også med en rekke NGOer, sivilt samfunn, media og virksomheter for å mobilisere støtte til utviklingen av forebyggende hivvaksiner. IAVI bidro i 2006 til å opprette et samarbeid mellom India, Brasil og Sør-Afrika om bl.a. utviklingen av en hiv-vaksine. Videre bidro organisasjonen til FNs høynivåmøtet om aids der målsettingen om universell tilgang til forebygging, behandling, omsorg og pleie for personer som lever med hiv og aids ble vedtatt. I samarbeid med Det afrikanske aidsvaksineprogrammet, bidro IAVI til Rwandas nasjonale plan for en hivvaksine.

I 2006 fortsatte IAVI sitt arbeid med utprøving av forebyggende hiv-vaksiner. Forsøkene foregår i et titalls land verden over med fokus med utviklingsland. Tusentalls frivillige personer deltar i forsøkene. IAVI har som mål å være et komplement til hva andre gjør innen forskning omkring en hiv-vaksine. For å øke tempoet og effektiviteten i vaksineforskningen legger IAVI vekt på forbedre produktutviklingsprosessen for de vaksinekandidater som er mest lovende og styrke infrastruktur for effektiv utprøving av forebyggende hivvaksiner i utviklingsland. IAVI etablerte i 2005 sammen med en NGO det første forskningslaboratoriet som kun arbeider med utviklingen av en hiv-vaksine. Laboratoriet har bidratt til å styrke det strategiske fokuset for forskningsstrategien, herunder å identifisere og løse vitenskapelige hovedutfordringer for de

vaksinekandidater som er kommet lengst. Det er viktig å forske på flere mulige vaksinetyper samtidig. IAVI står bak fem kandidater av i alt om lag 30 vaksinekandidater under utprøving verden over. Ytterligere forsøk er under utrulling.

Arbeidet til IAVI skjer bl.a. i samarbeid med universitetene i Nairobi og Oxford. IAVI startet i 2006 klinisk utprøving av vaksiner i Kenya, Uganda, Rwanda, Zambia og i Sør-Afrika.

I arbeidet for å sikre at en fremtidig vaksine blir tilgjengelig for alle har IAVI, på egen hånd og i samarbeid med andre, forsket på og utarbeidet prognoser for behovet. Foreløpige konklusjoner antyder at det på verdensbasis årlig vil være behov for mellom 68 og 92 millioner vaksiner. Dette er høyst usikre anslag som bl.a. vil avhenge av effektive distribusjonssystemer, ikke minst i utviklingsland. IAVI samarbeider med bl.a. myndighetene i Uganda og India for å identifisere flaskehals og utfordringer i distribusjon av vaksiner.

Det internasjonale partnerskap for mikrobisider (IPM)

Situasjonsbeskrivelse

Det er nå flere kvinner enn menn som smittes med hiv. Det er et paradoks at gifte, monogame kvinner på grunn av sine ektemenns atferd representerer en stor risikogruppe. For å styrke kvinners mulighet til å beskytte seg mot hiv-smitte ble det i 2002 etablert et nytt initiativ, Det internasjonale partnerskap for mikrobisider (IPM).

IPM er en uavhengig organisasjon og skal stimulere og finansiere utvikling, produksjon og distribusjon av mikrobisider. En mikrobiside er et produkt som forhindrer overføring av hiv-viruset. Trygge og effektive mikrobisider vil gi kvinner evne til selv å redusere muligheten for å pådra seg hiv-smitte.

Nyere utvikling på feltet indikerer at en rimelig og brukervennlig mikrobiside kan være tilgjengelig rundt 2010. Selv et delvis effektivt produkt som når ut til et begrenset antall kvinner verden over, har potensial til å forhindre tre millioner infeksjoner i løpet av tre år.

IPM samarbeider med Det internasjonale aidsvaksineinitiativet IAVI, bl.a. i utvelgelsen av steder for klinisk uttesting. Det legges samtidig opp til å vinne erfaring med hvordan disse midlene best kan gjøres tilgjengelig, når en har kommet fram til de beste produkter å føre til markedet. IPM driver også påvirkningsarbeid overfor myndigheter og den farmasøytiske industrien.

Sammen med andre tiltak som styrker kvinners stilling og rett til å ta egne beslutninger om kropp og seksualitet, vil mikrobisider bety et langt skritt

framover i kampen mot aids. Bevilgningen ble økt fra 10 mill. kroner i 2004 til 25 mill. kroner i 2006.

Mål

Det internasjonale partnerskap for mikrobisider har som mål å:

- øke finansiering og utvikling av mikrobisider globalt,
- skape en oversikt over forskningen på feltet og koordinere innsatsen til forskjellige aktører,
- sikre tilgjengelighet i utviklingsland av fremtidige mikrobisider.

Rapport 2006

Norge støttet IPM med 25 mill. kroner i 2006. IPM har siden oppstarten arbeidet med bl.a. kartlegging av produkter for videre uttesting. Globalt er det nå 16 mikrobisidkandidater under planlegging og utprøving. IPM bygde i 2006 opp steder for klinisk uttesting. I tillegg ble det inngått kontrakter med farmasøytiske selskaper som sikrer IPM lisens til å utvikle, produsere og distribuere deres preventive midler til bruk i ressursfattige utviklingsland. IPM stoppet i 2006 en av sine utprøvinger da det viste seg at mikrobisiden kunne øke sjansen for hivsmitte. IPM gjorde dog fremskritt med andre mikrobisider.

Det legges videre stor vekt på å komme frem til tilfredsstillende distribusjon av produktene så snart disse er ferdigstilt. Å sikre allmenn, global tilgjengelighet vil være maktpåliggende for at mikrobisidene skal kunne fylle en viktig funksjon i kampen mot hiv og aids. Arbeidet i 2006 viser at IPM er en meget sentral aktør i dette arbeidet.

UNITAID

Situasjonsbeskrivelse

Den internasjonale ordningen for innkjøp av legemidler – UNITAID – ble lansert i september 2006 av kjernegruppen av land som har meldt interesse for å gå videre med å utvikle solidaritetsskatt som ny finansieringsmekanisme for utviklingsformål. Frankrike, Brasil, Chile, Storbritannia og Norge stod samlet bak lanseringen. Siden lanseringen har over 30 land sluttet seg til ordningen, herunder Sør-Korea, Sør-Afrika og Spania. Over 20 land, de fleste utviklingsland, har valgt å forplikte seg til å innføre solidaritetsavgifter på flyreiser.

UNITAID skal bidra til lavere legemiddelpriser og bedre tilgang til medisiner for de store folkesykdommene aids, tuberkulose og malaria til utviklingsland. Foreløpig konsentrerer UNITAID seg om støtte til legemidler, mens en senere også

vil kunne vurdere diagnostiske hjelpemidler knyttet til effektiv behandling.

Noe av hovedpoenget med nye finansieringsmekanismer er å legge til rette for større forutsigbarhet enn det som følger av ordinære årlige bevilgninger.

Hovedprinsippet for UNITAID er at flerårige forpliktelser gir nødvendig forutsigbarhet og langsiktighet til å skape tilstrekkelig etterspørsel etter medisiner og legemidler i markedet, og til å bidra til reduserte priser og økt tilgang. Dette gir forhandlingsstyrke både i forhold til pris og volum, og dermed sikkerhet for tilgang til effektive medisiner til overkommelige priser for fattige land. Dette er viktig særlig for aids-behandling som er livslang. Men også for malaria forutsetter overgang til nye og mer effektive medisiner en forutsigbarhet som ingen av de eksisterende institusjonene kan sikre.

Ordningen har dessuten som prinsipp å støtte lands anvendelse av fleksibiliteten innenfor Doha/TRIPS-erklæringen, bidra til økt konkurranse i markedet, inkludert produksjon og bruk av kopi-medisiner, og redusere flaskehalsen i kvalitetskontrollapparatet, først og fremst ved å bidra til å styrke kapasiteten i prekvalifiseringssystemet i WHO. UNITAID vil også støtte forebygging av overføring av hivsmitte fra mor til barn, primært i samarbeid med UNICEF og WHO.

Ordningen bygger på et bredt samarbeid med offentlige og ikke-statlige aktører og baserer seg på utviklingslands behov og helsesystemer for innkjøp og distribusjon av legemidler. Den har som formål å utfylle etablerte mekanismer og initiativ som støtter bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria, og finansierer tiltak i regi av samarbeidspartnerne, først og fremst Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), Clinton-stiftelsen, Global Drug Facility, WHO og UNICEF. Rapportering og evaluering av tiltak finansiert av UNITAID skjer i henhold til samarbeidspartnerne etablerte rutiner for dette.

UNITAID er som flere andre globale helseinitiativ forankret i WHO, men har eget sekretariat, egen økonomi og eget styre. Styret har 11 medlemmer. I tillegg til de fem land som sto bak lanseringen, er WHO, Asia, Afrika og privat sektor representert med ett styremedlem hver. Sivilt samfunn, herunder representanter for de som er rammet av sykdommene, har to styreplasser.

Alle utviklingsland vil kunne dra nytte av prisreduksjonene UNITAID oppnår. Av UNITAIDS gavemidler til innkjøp av legemidler og medisiner til reduserte priser, skal minst 85 pst. gå til lavinntektsland. Lavere mellominntektsland og øvre mellominntektsland med svært stor belastning av

de tre sykdommene kan motta inntil hhv. 10 og 5 pst. av gavemidlene.

Mål

Legemiddelordningen International Drug Purchase Facility, UNITAID, sitt mål er å:

- øke tilbudet av medisiner til utviklingsland for de store folkesykdommene aids, tuberkulose og malaria på en måte som er forutsigbar og langsiktig ved å bidra til lavere legemiddelpriser og bedre tilgang til medisiner.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 1066,041 mill. kroner.

Som indikative plantall legges det opp til støtte GAVI med 500 mill. kroner, inkludert IFFIm med om lag 32 mill. kroner (USD 5,4 mill.) og AMC med om lag 35 mill. kroner. Videre legges det opp til å støtte legemiddelordningen UNITAID med 140 mill. kroner. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om resultatene av påfylingsforhandlingene for GFATM. Dette kan også påvirke den indikative fordelingen til andre organisasjoner og initiativ finansiert over denne posten.

Post 81 Tilskudd til internasjonal landbruksutvikling, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Flesteparten av de fattige i utviklingsland bor på landsbygda. En bedring av deres kår vil i første omgang avhenge av landbruksutvikling og bærekraftig bruk av naturressursene. Gitt kvinners kritiske rolle i matproduksjon, er det en forutsetning for utvikling at kvinner trekkes med i og drar nytte av tiltak på alle nivåer i utviklingsprosessen. Den rådgivende gruppen for internasjonal landbruksforskning (CGIAR) bidrar med sine 15 forskningsentra til å fremskaffe kunnskap for å redusere fattigdom, fremme vekst i landbruket (inkl. fisk) og beskytte miljøet. Sentrenes virksomhet omfatter alt fra forskning på produksjonsvekster, husdyr, akvakultur og utnyttelse av skogprodukter, til forskning på ressursforvaltning, klimaendring, sårbarhet, rettigheter, politikk og lokale tilpasningsformer.

CGIAR har i stor grad vært organisert i form av sentre som har konsentrert seg om visse typer produkter, som ris, mais, poteter, husdyr, fisk, skog eller vann, og spesielle agroøkologiske soner, som tørrland eller tropisk område. Sentrene har fungert uavhengig av hverandre og konkurrert innbyrdes om midler og oppmerksomhet. CGIAR innledet imidlertid i 2006 en reformprosess for å bedre sam-

arbeidet og øke fattigdomsfokuset. Norge har i en rekke fora vært pådriver for denne omstillingen. Norske forskere er nå styremedlemmer i seks av de 15 CGIAR sentrene. Disse sitter som styreprerentanter i sin egen kapasitet.

Det globale fondet for frø mangfold (GCDT), ble etablert i 2004 for å bidra til å bevare plantegenetiske ressurser for fremtidige generasjoner. GCDT ble etablert på initiativ fra FN's ernærings- og landbruksorganisasjon (FAO) og CGIAR, og skal bidra til bedre lagring av frø gjennom å støtte drift av genbanker. Fondet er en uavhengig institusjon som opererer under Traktaten for plantegenetiske ressurser for mat og landbruk. Fondet tar sikte på å USD 260 mill. i grunnkapital, der rentene skal brukes til å forbedre oppbevaringen av frø i utvalgte genbanker, derunder Det globale frøhvelvet på Svalbard, som åpnes i februar 2008.

Biological Innovations for Open Society (BIOS), er et initiativ som har som formål å gjøre biologiske forskningsresultater og metoder mer tilgjengelig for allmennheten. Prosjektet er utviklet i samarbeid med et av instituttene under CGIAR. Norge besluttet i 2004 å støtte etableringen av BIOS, med utbetalinger over en periode på tre år.

Mål

Bevilgningen kan brukes til å støtte

- internasjonal forskning innen Den rådgivende gruppen for internasjonal landbruksforskning, CGIAR, for å bidra til fattigdomsreduksjon og å redusere sult gjennom bærekraftig landbruksutvikling, og styrke kvinners innflytelse, ressurstilgang og derigjennom produktivitetens potensiale
- arbeidet for å sikre verdens plante- og dyregenetiske ressurser, bl.a. gjennom Det globale fondet for frø mangfold
- arbeidet med å styrke allmennhetens tilgang til bioteknologiske forskningsresultater og metoder

Rapport 2006

I 2006 har det vært et omfattende arbeid innen CGIAR for å bedre giverkoordineringen og harmoniseringen. Norge har deltatt aktivt i dette arbeidet. For øvrig etablerte de 15 CGIAR sentrene en senterallianse i 2006 med et felles sekretariat for å bidra til økt samarbeid og mindre konkurranse mellom sentrene. I 2006 bidro Norge med 92,5 mill. kroner til CGIAR. Norge rangerte i 2006 som tiende største giver med 2,8 pst. av det totale bidraget til CGIAR. Som et eksempel på hvordan CGIAR bidrar til fattigdomsreduksjon og bekjempelse av

sult, kan det nevnes at man i 2006 plantet tørke-resistent mais på 2,5 hektar land i det østlige og sørlige Afrika, noe som kan øke avkastningen under vanskelige forhold med opp til 100 pst. Maistypen var et resultat av årelang forskning og samarbeid mellom CGIAR sentre i Latin-Amerika og Afrika. Norge har i flere år støttet opp om CGIAR's likestillingsprogram, for å øke andelen kvinner blant landbruksforskere. Gjennom opplæring, stipender, mentorordninger, nettverk, profilering og bevisstgjøring har programmet klart å få frem en rekke kvinner fra Sør til stillinger i og utenfor CGIAR. Programmet har kunnet vise til så gode resultater at Gates Foundation har valgt å støtte dette programmet med USD 20 mill. i konkurranse med en rekke andre kvinneprogrammer i Afrika. På denne måten har så penger fra Norge og Norges mangeårige kvinnepolitiske fokus ført med seg endringer ikke bare innen CGIAR, men fått ringvirkninger til landbruksforskningen i hele Afrika.

Norge støttet BIOS initiativet med USD 850.000 i 2006. BIOS startet i 2006 kartleggingen av paten-

tering av biologisk materiale, og arbeidet med en database for dette, med tanke på å synliggjøre hva som er tilgjengelig for allmennheten. Norges treårige bidrag 2005-07 hadde til hensikt å bidra til å trekke dette initiativet i gang, med forutsetning at det deretter ville bli videreført med annen finansiering. Medregnet tilskuddet for 2007, har Norge oppfylt sine forpliktelser overfor prosjektet og det foreslås derfor ikke å videreføre støtten i 2008.

Norge bidro med 31 mill. kroner til Det globale fondet for frøangfold i 2006, slik at det norske bidraget til grunnkapitalen utgjorde til sammen 50 mill. kroner ved utgangen av året. Fondet skapte i 2006 stor internasjonal oppmerksomhet og interesse for betydningen av frøangfold, og vil i tiden fremover bl.a. bidra til å finansiere transport av frø fra utviklingsland til Det globale frøhvelvet på Svalbard.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 88 mill kroner.

Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	728 023	730 000	810 000
71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	625 133	627 300	783 300
72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	434 515	394 500	407 500
Sum kap. 171		1 787 671	1 751 800	2 000 800

Norge har en omfattende samfinansiering med de multilaterale finansinstitusjonene, og i særdeleshet med Verdensbanken. Finansinstitusjonene er viktige aktører for å skape utvikling. I tillegg er Verdensbanken en viktig kanal for midler til ulike øremerkede fond og initiativ som skal bistå partnerlandene i deres arbeid for å bekjempe fattigdom, og der giverlandene har bedt banken om å forvalte midlene. Dette gjelder særlig utdanning, der Verdensbanken gjennom Fast Track Initiative er blitt en viktig kanal for norsk støtte til sektorprogrammer i partnerlandene.

Utviklingsbankene er viktige rådgivere for låntakerlandene. Institusjonene er også sentrale aktører i utviklingsdebatten.

Den norske støtten til Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene skal også brukes strategisk for å påvirke og utvikle bankenes politikk og

operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer.

Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene kjennetegnes ved visse organisatoriske fellestrekk. Foruten å drive utlånsvirksomhet på svært gunstige markedsvilkår til mellominntektsland har de alle utviklingsfond for utlån og gavebistand til de fattigste landene. Fondene blir regelmessig påfylt etter omfattende forhandlinger om nivå, byrdefordeling og utviklingspolitiske retningslinjer for bruk av midlene. Forhandlingene er også en viktig arena for politikkutforming som legger premisser for bankenes virksomhet. De pågående påfyllingsforhandlingene i Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene vil være avsluttet innen utgangen av 2007.

Styret er utviklingsbankenes utøvende myndighet, med ansvar for den løpende virksomhet.

Norge er representert i alle bankenes styrer, og har stemmevekt etter andel av aksjekapitalen. Norge er i valggruppe med bl.a. de andre nordiske land i alle bankene. Vi representeres i hver bank av et valggruppekontor med utsendinger fra hovedstedene. Valggruppekontorets leder (Executive Director) er valggruppelandenes felles styrerepresentant. Felles posisjoner utarbeides gjennom en løpende koordineringsprosess. Det aktive nordiske samarbeidet gir potensielt større gjennomslag og gehør for Norges synspunkter i utviklingsbankene. Norges bidrag til bankene vurderes i forhold til deres effektivitet, bidrag til giverharmonisering og oppnådde resultater.

Post 70 Verdensbanken, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

Verdensbankgruppen består av International Bank for Reconstruction and Development (IBRD), International Development Association (IDA), International Finance Corporation (IFC) og Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA). IBRD gir hovedsaklig lån til mellominntektsland, mens IDA yter gaver og rentefrie lån til fattige land. Per i dag kan 81 land låne fra IDA. 15 land kan låne både fra IDA og IBRD. IFC og MIGA fokuserer på utvikling av privat sektor.

For perioden 2006-2009 er de nordisk-baltiske landene representert i Verdensbankens styre ved en norsk Executive Director.

Norske kjernebidrag til Verdensbanken går utelukkende til IDA som påfylles hvert tredje år og det er gjennom disse påfyllingsforhandlingene Verdensbankens politikk overfor de fattigste landene blir utformet. Påfyllingsforhandlingene for IDA for perioden 2008-2010 (IDA15) ventes avsluttet i løpet av 2007.

IDA kjennetegnes av en helhetlig tilnærming til fattigdomsreduksjon med to hovedsøyler; utvikling av menneskelige ressurser innenfor sektorer som helse og utdanning, og fremme av en bærekraftig økonomisk vekst. Bistand fra IDA skal bygge opp under mottakerlandenes innsats for å nå FNs tusenårsmål og Verdensbanken skal legge mottakerlandenes egne utviklingsstrategier til grunn for støtten fra IDA.

I tillegg til de føringene som blir lagt gjennom IDA-forhandlingene jobber Norge for at Verdensbanken i større grad vektlegger fordelingsproblemer i sin politikk, at den aktivt jobber for harmonisering på landnivå, at Verdensbanken gir større rom for at mottakerlandene selv kan velge sin vei ut av fattigdom og ikke pålegges privatisering eller liberalisering av offentlige tjenester som betingelser for lån, samt at de fattigste landene sikres større innflytelse i institusjonen. I tillegg har

Norge spilt en sentral rolle for å løfte kvinne- og likestillingsspørsmål høyt på agendaen i Verdensbanken og støttet aktivt opp under Verdensbankens arbeid mot korrupsjon.

Mål

Verdensbankens mandat er fattigdomsbekjempelse gjennom å bidra til bærekraftig økonomisk vekst i utviklingsland ved å bedre investeringsklimaet og ved å bemyndige (empowering) fattige mennesker. Gjennom disse to pilarene i Verdensbankens fattigdomsstrategi vil man bidra til oppnåelse av FNs tusenårsmål.

Verdensbanken vil jobbe for bærekraftig økonomisk vekst ved blant annet å jobbe for et bedre investeringsklima gjennom å bidra til:

- mer rettferdig og åpen handel
- økt støtte til infrastruktur
- økt tilgang til finansielle tjenester
- tilrettelegging for pengeoverføringer for migrerte.

Verdensbanken vil jobbe for å bemyndige fattige mennesker gjennom blant annet å bidra til:

- økt tilgang til utdanning for fattige
- bekjempelse av sykdommer som hiv/aids, malaria og tuberkulose
- en bedring av mødre- og barnehelse
- likestilling mellom kvinner og menn
- økt likhet gjennom sosial beskyttelse
- økt sosial utvikling
- et bærekraftig miljø

I tillegg til ovennevnte målsettinger har IDA som mål å arbeide for en bærekraftig gjeldssituasjon for mottakerlandene, fremme av godt styresett og at halvparten av bistanden fra IDA skal gå til Afrika

Rapport 2006

Totalt ga Verdensbanken i 2006 tilsagn om lån for USD 23,6 mrd., hvorav USD 9,5 mrd. var på konsesjonelle vilkår fra IDA. 20 pst. av Verdensbankens samlede utlån gikk til Afrika sør for Sahara, mens 50 pst. av bistanden fra IDA ble denne regionen til fordel. Av Verdensbankens totale utlån gikk 8,4 pst. til utdanning, mens av IDA bistanden utgjorde utdanning 10 pst. Utlån som gikk til helse og andre sosiale tjenester utgjorde 9 pst. av bankens totale utlån og 11 pst. av bistanden fra IDA. Industri og handelssektoren utgjorde sammen med finanssektoren og satsning på infrastruktur 37,2 pst. av det totale utlånet til banken i 2006 og 30 pst. av IDA bistanden.

I 2006 gikk 8 pst. av IDA midlene til å fremme sosial utvikling, likestilling og inkludering. Det har allerede vært en betydelig økning av Verdensbankfinansierte prosjekter innenfor sektorer som helse og utdanning som inkluderer kjønnsanalyser. I 2006 ble en handlingsplan for å styrke kvinners deltakelse i arbeidsmarkedet, og tilgang til land og eiendom vedtatt av Verdensbankens styre. Den nye handlingsplanen er en operasjonalisering av Bankens likestillingsarbeid på det økonomiske området, og tar sikte på at man også innenfor økonomiske sektorer vil greie å innarbeide kjønnsdimensjonen.

Verdensbankens uavhengige evalueringsenhet gir ut årlige rapporter hvor de søker å måle utviklingseffekten av bankens utlånsvirksomhet. Rapporten fra 2006 viser at den økonomiske veksten i land med lån i Verdensbanken har blitt styrket de siste fem åra, men at det å oppnå en varig og bærekraftig vekst fortsatt er en stor utfordring for et stort antall av disse landene. Landene som hadde bedre institusjoner hadde også større vekst enn land med svakere institusjoner. Det viste seg også at de som hadde opplevd sterkest vekst hadde bedre økonomisk styring samt bedre politikk for sosial inkludering enn de landene som hadde moderat og liten vekst. Evalueringen viser også at store inntektsforskjeller i et land reduserte den effekten veksten hadde på fattigdomsreduksjonen i landet. Godt styresett og kampen mot korrupsjon har vært et av de viktigste områdene for Verdensbanken i 2006 og det ble lagt fram et forslag til nytt styresett og ny antikorrupsjonsstrategi som ble vedtatt i 2007.

De nordisk-baltiske landene har fortsatt å fremme debatten om menneskerettighetsspørsmål i Verdensbanken og bidro til at banken vil jobbe videre med å fremme dette. I 2006 ble forhandlingene om etableringen av et nordisk flegiverfond på rettsstats- og menneskerettighetsspørsmål med Verdensbanken sluttført.

Energitilgang, fornybar energi og klima har for alvor blitt satt på dagsorden i Verdensbanken. Et nytt, overordnet rammeverk for å øke investeringer på disse tre områdene i utviklingsland har blitt utarbeidet av Verdensbanken og fått bred støtte blant bankens medlemsland.

Verdensbanken har endret sine interne prosedyrer for å kunne respondere raskere i forhold til å legge til rette for gjenoppbygging etter humanitære kriser og naturkatastrofer, og i samarbeid med FN-systemet. Norge har vært en pådriver for å få Verdensbanken og FN til å arbeide tettere sammen i slike situasjoner.

Midtveisgjennomgangen av IDA 14 i 2006 viste at landene som mottar bidrag gjennom IDA har fått bedre tilgang til rent vann og telekommunikasjo-

nen og redusert spedbarnsdødelighet. Det har også vært en vekst i utdanningen av antall helsearbeidere og lærere. I tillegg har antallet prosjekter som karakteriseres som tilfredsstillende økt.

Norges andel av aksjekapitalen i Verdensbanken er 0,63 pst., og Norges andel i den siste påfyllingen IDA er på 1,68 pst. Den siste påfyllingen i IDA innebærer årlige bidrag over en treårsperiode fra Norge på 730 mill. kroner, hvorav det første ble utbetalt i 2005.

Budsjett 2008

Den 15. påfylling av IDA forhandles i 2007, og forventes sluttført innen utgangen av året. Anslått norsk årlig bidrag i 2008 er 810 mill.kroner.

Post 71 Regionale banker og fond, kan overføres

Afrikabanken

Situasjonsbeskrivelse

Den afrikanske utviklingsbank og fond (AfDB og AfDF), ofte omtalt som Afrikabankgruppen, har som formål å bidra til økonomisk og sosial utvikling i Afrika. AfDB har 77 medlemsland, hvorav 24 ikke-regionale. Banken er inne med støtte i nesten alle regionale medlemsland, hvorav 38 regnes blant de minst utviklede som kvalifiserer til støtte fra AfDF.

Sveits tok i 2007 over stillingen som Executive Director i bankens styre etter Norge. Executive Director representerer i tillegg Danmark, Finland, India og Sverige.

President Donald Kaberuka, valgt i 2005, har gjennomført omfattende endringer i ledelsen og satt i gang en rekke reformer. Flere av disse reformene, som raskere opprettelse av landkontorer og delegering av beslutningsmyndighet, harmonisering, kvalitetsforbedringer og økt vekt på forskning og analyse, har vært ønsket av givne. Kaberuka har selv lagt vekt på gjøre banken mer relevant i afrikanske land. Han har markert banken i regional sammenheng gjennom organisering av ulike møter på høyt nivå, der bl.a. afrikanske finansministere kommer sammen for å diskutere økonomisk utvikling. Til en viss grad har dette styrket den «afrikanske stemme» i internasjonale fora og fungert som et komplement til AUs politiske rolle.

Banken har blitt enda mer sentral i den trend mot økende fokus på utbygging av infrastruktur en nå ser. Flere viktige, regionale initiativ innen vann, energi og infrastruktur har sitt sekretariat i banken, og samarbeidet med AU og NEPAD er tett.

Påfyllingsforhandlingene for Afrikafondet for perioden 2008-2010 (AfDF-XI) ventes avsluttet i desember 2007, og det er forventninger om en markant økning i nivået. Dette begrunnes både i løftene fra G8 i 2005, og ønsket om at institusjonen blir den foretrukne kanal for multilateral bistand til Afrika.

Mål

På grunnlag av Afrikabankens mandat om «å bidra til økonomisk og sosial utvikling i medlemslandene – individuelt og samlet» gjelder følgende mål og prioriteringer:

- konsentrere støtten til tre satsingsområder: jordbruks- og landsbygdetutvikling, utvikling av menneskelige ressurser og utvikling av privat sektor,
- fremme økonomisk integrasjon og samarbeid på regionalt nivå gjennom nært samarbeid med relevante regionale og subregionale organisasjoner, arbeide for harmonisering av monetær- og handelspolitikk og fjerne handelshindringer,
- styrke innsatsen på tre tverrsektorielle tema: godt styresett, miljø og likestilling, og integrere disse best mulig i arbeidet, blant annet gjennom landstrategier, sektorstudier, fattigdomsanalyser og prosjektplanlegging.

Rapport 2006

Norges andel av aksjekapitalen i Afrikabanken er 1,16 pst. og vi er 26. største eier av 77 medlemsland. Norges andel av de siste påfyllinger av Afrikafondet har vært 3,54 pst. Den siste påfyllingen av AfDF (AfDF-X) innebærer årlige bidrag over en treårsperiode fra Norge på 443 mill. kroner, hvorav det første ble utbetalt i 2005. I tillegg støttes enkelttiltak, herunder bankens arbeid innen vann & sanitær, innsats for godt styresett og anti-korrupsjon, og et program for kvinnelige småentreprenører.

Den siste omfattende evalueringen av AfDF ble gjort i 2004, og konkluderte med at banken og fondet er fullt på høyde med tilsvarende institusjoner, og en av de mest solide finansielt. Fremdeles gjenstår imidlertid mange av de samme utfordringene som ble pekt på i evalueringen. Banken har vært igjennom nesten kontinuerlig reform siden krisen på begynnelsen av 1990-tallet. Dagens reformer tar sikte på å forbedre banken på de områder evalueringen trekker frem; bl.a. prosjektkvalitet, resultatstyring, effektivitet i forvaltningen, desentralisering, og økt fokus på analyse og forskning som et ledd i å gjøre banken til en mer relevant og oppdatert partner for afrikanske land. Fremdeles hemmes imidlertid arbeidet av visse «strukturelle»

begrensninger som skiller den fra de andre utviklingsbankene: en vanskeligere, afrikansk virkelighet; langt mindre finansiell støtte fra giverne; evakueringen fra hovedkvarteret i Abidjan i 2003; og lavere bemanning på alle nivå.

Klare mål er nå satt for raske forbedringer ift. kvalitet, forvaltning og full bemanning – og nivået på AfDF-XI vil være delvis avhengig av at banken leverer på disse områdene.

Resultatbasert styring er en utfordring for alle aktører innen bistand, særlig gitt det iboende problem med attribusjon – å kunne henføre overordnede endringer til enkeltaktørers innsats. Det er uansett stor fokus på resultater, og landstrategier, bevilgningsdokumenter osv. er i dag resultatbaserte. På prosjektnivå måles og kategoriseres alle innsatser resultatmessig.

Totalt ble det i Afrikabankgruppen i 2006 innvilget nye lån og gaver for om lag 27 mrd. kroner, mot ca. 23 mrd. kroner i 2004. I 2006 var fordelingen av bevilgede midler på de viktigste sektorer som følger: finans 21 pst., transport 20 pst., multi-sektor (hovedsakelig reformprogrammer og støtte til næringsutvikling) 18 pst., jordbruk 10 pst., vann & sanitær 10 pst., og energi 7 pst.

Asiabanken

Situasjonsbeskrivelse

Den asiatiske utviklingsbanken (AsDB) består av banken og Det asiatiske utviklingsfondet (AsDF), samlet omtalt som Asiabankgruppen. Flertallet av medlemslandene i regionen mottar støtte fra Asiabanken, og 35 av låntakerlandene kvalifiserer for lån fra fondet. AsDB har 67 medlemsland, herunder 19 ikke-regionale.

Danmark innehar i henhold til valggruppens rotasjonsordning den stedfortredende styremedlemstillingen fra september 2007. Kanada, Nederland og Irland er også med i den nordiske valggruppen.

Asiabanken er inne i en moderniseringsprosess. Bankens president, Haruhiko Kuroda fortsatte strategiarbeidet i 2006. En ny strategi for perioden 2006-08 søkte å bidra til mer fokusering av bankens operasjoner i retning av blant annet infrastruktur, miljø og regionalt samarbeid. I 2006 nedsatte presidenten et bredt sammensatt eksternt panel til å se på Asiabankens rolle i Asia i 2020. Den konkluderer at banken må forandre seg radikalt for å tilpasse seg de enorme endringene i regionen. Rapportens anbefalinger vil være viktig for bankens revisjon av den langsiktige strategien for perioden fram til 2015.

Påfyllingsforhandlingene om Asiafondet for perioden 2005-08 (AsDF IX) ble avsluttet i 2004.

Bidragene er omtalt i St. prp nr. 68 (2004-05). Opp til 21 pst. av påfyllingen skal anvendes som gavemidler til de fattigste og mest gjeldstyngede landene, land som har vært i konflikt og i noen grad til hiv og aids og faglig bistand. Resultatstyringen av Asiafondet skal styrkes og en skal sette fortgang i gjennomføringen av eksisterende politikk. Bankens fattigdomsstrategi, som ble revidert parallelt med forhandlingene, skal være hovedfokus for denne påfyllingsperioden. Godt styresett skal også tillegges større vekt i fordelingen av midler fra fondet. Forhandlinger om ny påfylling for perioden 2009-12 påbegynnes høsten 2007.

Mål

Asiabankgruppens overordnede mål er å bidra til fattigdomsbekjempelse i Asia. Tusenårsmålene inngår i bankens fattigdomsstrategi og langtidsstrategi (2000-2015). Bankens mål og prioriteringer er å:

- styrke innsatsen og fattigdomsrettingen innen de tre kjerneområdene bærekraftig økonomisk vekst, sosial utvikling og godt styresett,
- integrere godt styresett og likestillings- og miljøhensyn i bankens virksomhet,
- fremme regional økonomisk integrasjon og regionalt og subregionalt samarbeid og en mer fattigdomsrettet privat sektorutvikling,
- fortsette arbeidet med å legge om til en mer resultatstyrt personalforvaltning, desentralisere ressurser og myndighet til landkontorene og være mer åpen og aktiv på landnivå.

Rapport 2006

Norges andel av aksjekapitalen i Asiabanken er 0,34 pst., og Norge er bankens 29. største aksjonær. Vårt bidrag til Asiafondet er 1,11 pst. av det samlede giverbidraget. Norge ga totalt 65 mill. kroner til banken i 2006, hvorav 55 mill. kroner utgjorde Norges andel av den siste påfyllingen av Asiafondet (AsDF IX) og 10 mill. kroner gikk til samfinansieringstiltak til AsDBs arbeid med kvinner og likestilling og miljø.

En gjennomgang av Asiabankens strategi for fattigdomsreduksjon i 2005 viste at fattigdommen i Asia synker, mens situasjonen for Tusenårsmålene om tilgang til helse, vann og sanitær og miljø ikke er tilfredsstillende. Bankens strategi for perioden 2006-08 legger økt vekt på vann og sanitær. Etter press fra Norges valggruppe ble fokuset på styresett og anti-korrupsjon styrket i dokumentet, og en handlingsplan ble også fremlagt i 2006. AsDB har utviklet sine låneprodukter i 2006 og bankens politikk for samfunnsansvar er for tiden under revi-

sjon. Asiabanken innfører for tiden resultatstyrte landstrategier og søker å integrere systemet for resultatstyring i hele organisasjonen. Bankens deltakelse i samarbeid og harmonisering på landnivå har økt betydelig, bl.a. i Bangladesh hvor AsDB leder giverkoordineringen for et større utdanningsprogram, hvor også Norge deltar. Målbare resultater og fremgang i å oppnå Tusenårsmålene vil stå sentralt i den kommende påfyllingen av Asiafondet for perioden 2009-2012 (AsDF X).

Totalt ble det i Asiabankgruppen i 2006 innvilget nye lån og gaver for USD 8,2 mrd., om lag 51 mrd. kr, mot USD 7,4 mrd. eller om lag 46 mrd. kr i 2005. I 2006 var fordelingen av bevilgede midler på de viktigste sektorer som følger: finans 24 pst., fulgt av transport og kommunikasjon 19 pst., energi 19 pst., multisektor 12 pst., jordbruk og naturressurser 11 pst., vann og sanitær 9 pst.

Den interamerikanske utviklingsbank, IDB

Situasjonsbeskrivelse

Den interamerikanske utviklingsbanken er den største multilaterale långiveren i Latin-Amerika. Banken har også en utlånsordning for de fattigste medlemslandene, IDBs konsesjonelle fond, der fem land har tilgang (Bolivia, Guyana, Haiti, Honduras og Nicaragua). IDB er sentral i regional og nasjonal utviklingspolitikk og har et ansvar for bistandskoordineringen i regionen gjennom ledelse av såkalte konsultative gruppemøter (CG-møter). I henhold til IDBs mandat, går 35 pst. av alle utlån til de minst utviklede landene.

Den interamerikanske utviklingsbanken er inne i en endringsprosess hvor det fokuseres på en modernisering av banken med større vekt på resultater, økt fleksibilitet og styrking av banken på landnivå. Tilpasning til internasjonale prosesser og harmonisering med andre givere står også sentralt. Den største utfordringen for IDB i året som kommer er å motvirke sosial ulikhet.

I henhold til valggruppens rotasjonsordning er Norge fram til september 2009 representert med en rådgiver i valggruppen. De øvrige land i valggruppen er Danmark, Sverige, Finland, Østerrike, Frankrike og Spania.

Mål

Den interamerikanske utviklingsbankens overordnede mål er å bidra til bærekraftig økonomisk vekst og redusere fattigdom og sosial ulikhet i Latin-Amerika og Karibia. Tusenårsmålene inngår som en del av disse målsettingene.

Bankens hovedinnsatsområder for å nå disse målene omfatter:

- sosial utvikling gjennom integrerte tjenester for de fattigste og bekjempelse av sosial ulikhet
- økt konkurransedyktighet gjennom styrking av økonomiske og institusjonelle rammeverk, mobilisering av kapital og utvikling av menneskelige ressurser
- sterkere satsing på infrastruktur
- modernisering og effektivisering av staten og fremme demokrati og godt styresett
- regional integrasjon og regionalt samarbeid som bidrar til fattigdomsreduksjon og bærekraftig økonomisk vekst,

I tillegg prioriteres programmer rettet mot kvinner, ungdom, urfolks- og minoritetsgrupper, samt støtte til små og mellomstore bedrifter.

Rapport 2006

Norges andel av aksjekapitalen i IDB utgjør 0,17 pst. og andelen av bidraget til det konsesjonelle fondet er på 0,5 pst. Norge bidro med 18 mill. kroner til samfinansieringstiltak i 2006 på områdene likestilling, sosial inkludering og etikk og utvikling i tillegg til det årlige bidraget til Det interamerikanske investeringsselskapet, (IIC) på 3 mill. kroner. Norge er nummer 35 av IDBs aksjonærer og nummer 35 som bidragsyter til de konsesjonelle fond (FSO).

Den økonomiske veksten i regionen var positiv, med ca. 5,3 pst. For første gang siden 1980 er befolkningen som lever i fattigdom under 40 pst, og de som lever i ekstrem fattigdom har falt til 15 pst. Dette er positivt, men ulikheten fortsetter å være verdens høyeste.

Et særskilt initiativ er igangsatt direkte rettet mot fattige, «Opportunities for the Majority Initiative». Land i konflikt eller som har store befolkningsgrupper under fattigdomsgrensen har spesielt negative utslag på fattigdomsindikatorer, som eksempelvis Haiti, Nicaragua og Honduras. I andre land, som Guatemala, er hovedproblemet manglende skatteinngang og fordelingspolitikk.

Et viktig tema i 2006 var gjeldsslette for HIPC-landene i Latin-amerika, opprinnelig ikke inkludert i G7s multilaterale gjeldssletteinitiativ (MDRI). Både banken og regionale medlemsland ønsket at HIPC-landenes gjeld til IDB måtte inkluderes i MDRI. Det ble vedtatt at de fattigste landene selv må betale kostnaden for gjeldssletten gjennom en reduksjon av det konsesjonelle lånevinduet FSO.

Et annet tema i 2006 var Kinas søknad om medlemskap i banken. Det har bred støtte, men det må forhandles antall aksjer og pris.

Gjennom samfinansiering støtter Norge blant annet utsatte grupper som urfolk og afrolatinere, sosial inkludering og likestilling.

Totalt innvilget IDB i 2006 nye lån og gaver for USD 6,5 mrd. og 35 pst. av det totale lånevolumet ble klassifisert som direkte fattigdomsrettet. Fordelingen av bevilgede midler på de viktigste sektorer var i 2006 handel og næringsliv 50 pst., fulgt av sosial utvikling 27 pst. og modernisering og reform av statlig sektor 23 pst.

Innskudd i Nordisk utviklingsfond (NDF)

Situasjonsbeskrivelse

Etter at forhandlingene om den femte kapitalpåfylling brøt sammen i 2005, konkluderte de nordiske utviklingsministrene med at NDFs aktiviteter skulle avvikles. Det var enighet om at dette måtte skje på en ryddig og transparent måte og at NDF skulle overholde alle allerede inngåtte økonomiske og andre forpliktelser. Det ble gjennomført en ekstern studie om hvordan man på best mulig måte kunne ivareta implementeringen av pågående prosjekter og de ansattes interesser i en avviklingsperiode som ble stipulert til 3-4 år. En nordmann overtok som administrerende direktør for NDF fra og med november 2006. På bakgrunn av den ovennevnte studie ble det utarbeidet en arbeidsbeskrivelse for den nye direktøren som gikk ut på at inngåtte forpliktelser skulle gjennomføres etter samme standard som tidligere samtidig som det skulle arbeides for å identifisere hvilke konkrete tiltak som vil danne det beste grunnlag for avvikling av NDF. I overensstemmelse med vedtektene (§10) vil styret legge frem de forslag man kommer frem til for Nordisk Ministerråd til beslutning.

Mål

NDFs overordnede mål er å fremme økonomisk og sosial utvikling i utviklingsland.

NDF skal avslutte sin virksomhet på en ryddig og transparent måte.

Rapport 2006

I slutten av 2006 ble det påbegynt en studie som skulle vurdere ulike alternativ for bruken av NDF's kapital og tilbakebetalingene fra låntakerlandene. Arbeidet med å finne praktiske løsninger i forhold til en planlagt avvikling vil måtte foregå parallelt med implementeringen av hele NDF's prosjektportefølje.

Det ble ikke igangsatt nye prosjekter i 2006. Av NDFs samlede prosjektportefølje går ca. 48 pst. til

Afrika. I 2006 innbetalte Norge 52,7 mill. kroner under tredje og fjerde kapitalpåfylling til NDF.

I 2006 ble det utbetalt totalt EUR 79,7 mill. på tidligere og under året avtalte kreditter, noe som var 40 pst. høyere enn året før. Utbetalingene i 2007 og 2008 viser seg også å bli høyere enn antatt (bl.a. har store infrastrukturprosjekter endelig kommet ordentlig i gang). Dersom NDF skal kunne overholde sine forpliktelser vil det i noen år fremover være nødvendig å øke de nordiske årlige overføringene.

Det internasjonale fond for landbruksutvikling (IFAD)

Situasjonsbeskrivelse

Det internasjonale fond for landbruksutvikling (IFAD) er den eneste multilaterale finansinstitusjon som har de fattigste befolkningsgruppene på landsbygda som sin målgruppe. Den har derfor en særlig oppgave – ikke minst i land med svake institusjoner og svakt styresett, og i lys av at 75 pst. av verdens fattige befinner seg på landsbygda.

IFAD lånefinansierer prosjekter på konsesjonelle vilkår med sikte på fattigdomsreduksjon og økt matvareproduksjonen. En tredjedel av IFADs regulære midler har gått til Afrika sør for Sahara. Det har siden starten vært forutsatt at IFAD i hovedsak skal basere sin virksomhet på nært faglig samarbeid med andre institusjoner. De fleste prosjekter samfinansieres derfor med ulike bilaterale og multilaterale givere i dialog med myndighetene i mottakerlandene. IFAD har ikke utsendt personell i felt, men ofte nasjonalt ansatte som ivaretar organisasjonens arbeid.

Forhandlingene om den 7. kapitalpåfyllingen (IFAD VII) ble sluttført i 2005 og gjelder for perioden 2007-2009. Norge deltok kritisk og konstruktivt under disse forhandlingene med det utgangspunkt at IFAD i større grad må harmonisere sin aktivitet med andre organisasjoner, givere og mottakerland uten å miste sin egenart. Det er særdeles viktig at organisasjonen opprettholder sitt fokus på fattige og andre sårbare grupper på landsbygda. Norge gav sitt bidrag til IFAD under forutsetning av at IFAD i løpet av perioden for den 7. kapitalpåfyllingen viser at de er i stand til å gjennomføre de nødvendige endringer forhandlingene la vekt på. Det ble gitt klart uttrykk for at Norge vil følge utviklingen tett og uten forbedringer vil dette måtte få konsekvenser ved neste påfyllingsforhandling i form av lavere påfylling.

Mål

IFADs mandat er å arbeide for at de fattige på landsbygda får ta del i den utviklingen som er nødvendig for å nå FN's tusenårsmål. IFADs aktiviteter blir regulert av det strategiske rammeverket hvor følgende tre strategiske mål skisseres:

- styrke de fattige og deres organisasjoners kapasitet og kompetanse,
- bidra til at fattige får tilgang til naturressurser og teknologi,
- bedre tilgangen til finansielle tjenester og markeder.

Rapport 2006

IFAD har i 2006 jobbet spesielt med oppfølgingen av de problemområdene som ble identifisert i en ekstern evaluering fra 2005, og har gjennomført en større omstillings- og reformprosess som følge av den. Hele toppledelsen, bortsett fra presidenten selv, er skiftet ut og 2006 har vært et aktivt år for den interne reform. Et ny overordnet handlingsplan med resultatbaserte landstrategier og et målgruppeprogram rettet mot de fattigste på landsbygda, er vedtatt og iverksatt. Nye strategiske prioriteringer, nytt program for overvåking og prosjektstøtte og ny strategi for intern kommunikasjon, læring og spredning av kunnskap ble også gjennomført i 2006. Samlet er disse tiltakene en kraftig omlegging av organisasjonens virkemidler for å oppnå sine målsettinger og øke utviklings-effekten av virksomheten.

Norges andel av de siste påfyllingene til IFAD har vært på 4,5 pst. Det samlede norske bidraget til den sjette kapitalpåfyllingen, som gjelder for treårsperioden 2004-2006, er på 194,69 mill. kroner. Dette innebar et årlig bidrag i 2006 på 64,9 mill. kroner.

27 nye prosjekter og programmer tilsvarende lån på USD 454 mill. ble godkjent for finansiering i 2006 og 36 pst. av lånene gikk til Afrika sør for Sahara.

Budsjett 2008

For 2008 foreslås det bevilget 783,3 mill. kroner.

Post 72 Samfinansiering via finansinstitusjoner, kan overføres

Situasjonsbeskrivelse

I tillegg til generell støtte bidrar Norge til ulike fond som finansierer både utredningstiltak og innovative operasjonelle aktiviteter. En målsetting er å påvirke og utvikle utviklingsbankenes politikk og å

styrke institusjonenes virksomhet i partnerlandene i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer. I samsvar med regjeringens prioriteringer blir tema som klima og miljø, olje og energi, kvinner og likestilling, korrupsjonsbekjempelse og fredsbygging prioritert. Verdensbanken er også en viktig kanal for støtte til ulike globale initiativ som Utdanning for alle, helse, kampen mot hiv og aids og handelsrettede utviklingssamarbeid. Institusjonen har fått en viktigere rolle innen fredsbygging de senere år. Økt fokus på politiske faktorer, institusjonsbygging og godt styresett har vært viktig i bankens arbeid i land rammet av voldelig konflikt.

Utviklingsbankene ser korrupsjon som en alvorlig bremseklosse for økonomisk og sosial utvikling. I bankenes arbeid med antikorrupsjon har en fra norsk side særlig vektlagt arbeidet for politisk ansvarliggjøring og styrking av offentlig sektor, økt åpenhet og innsyn og deltakelse fra det sivile samfunn i utviklingsprosessen.

Alle utviklingsbankene har akseptert at likestilling er viktig i utviklingsprosessen, men det er fortsatt langt frem før likestillingsperspektivet blir tatt tilstrekkelig hensyn til i prosjektforberedelse og gjennomføring. Fra norsk side vil en legge spesielt vekt på utviklingsbankenes arbeid med kvinner og likestilling. Dette er ikke minst viktig for å sikre at likestillingsperspektivet blir fulgt opp i låntakerlandenes fattigdomsstrategier og at landenes finansmyndigheter også blir ansvarliggjort i dette arbeidet.

Det har vært en klar fremgang med hensyn til utviklingsbankens arbeid med å ta hensyn til miljø og sosial utvikling i institusjonens programmer og prosjekter. En utfordring er hvordan dette arbeidet videreføres når lånene i økende grad gis i form av budsjetstøtte og en baserer seg på nasjonale systemer for rapportering og resultatmåling. Bankene er også sentrale aktører i det internasjonale arbeidet med klimaendringer. Utviklingsbankene er således sentrale institusjoner i forhold til utbygging av infrastruktur og energi i låntakerlandene, og særlig Verdensbanken er en betydelig aktør på olje og energiområdet. Verdensbanken er også ledende innen satsing på ren energi og klimaspørsmål knyttet til energi, samt bruk av klimakvoter og hvordan privat sektor har ansvar og muligheter i forhold til ren energi, klima og utvikling av lavkarbon-økonomi. I tråd med satsingen på olje for utvikling er det blitt etablert et eget samarbeid med Verdensbanken innenfor dette området. Målet er å gi økt støtte til olje og gassproduserende land som ønsker å forvalte sine naturressurser bedre, redusere korrupsjon, styrke dem i for-

handlinger med oljeselskaper, utvinne ressursene på en miljømessig forsvarlig måte, og styrke lokalsamfunn i nærheten av utvinning.

Fra norsk side har en vært særlig opptatt av at utviklingsbankene bidrar til at offentlig sektor blir styrket i arbeidet med å etablere et velfungerende rammeverk for næringsutvikling og investeringer. Den nye handlingsplanen for handelsrettet utviklingssamarbeid vil bli søkt implementert i samarbeid med bl.a. Verdensbanken.

Verdensbanken er den største finansieringskilde for utdanning i utviklingsland, og banken bidrar aktivt til å nå tusenårsålet om utdanning for alle, og er blitt en viktig samarbeidspartner og kanal for norsk støtte gjennom initiativet Fast Track Initiative (FTI). Verdensbanken er også en svært viktig aktør og finansieringskilde i kampen mot hiv og aids.

Norge har i en årrekke sekondert spesialister i Verdensbanken for å styrke bankens innsats på områder som er prioritert fra norsk side, og der Norge har spesiell ekspertise på området. Tema som har vært prioritert har bl.a. vært sosial utvikling, fiskeriforvaltning, vannkraft, reproduktiv helse og menneskerettigheter.

Mål

Bevilgningen skal brukes til å:

- styrke utviklingsbankens arbeid med fredsbygging, menneskerettigheter, kvinner og likestilling, miljø og klima, godt styresett og antikorrupsjon og olje og energi, sistnevnte med spesiell vekt på fornybar og ren energi
- styrke utviklingsbankenes vektlegging av disse temaer i dialogen med låntakerlandene
- gjennom landdialog bidra til at marginaliserte grupper og kvinners rettigheter og likestilling i større grad blir prioritert i nasjonale utviklingsplaner,
- Bidra til kvinners økte politiske deltakelse og til en bedre fordeling av offentlige ressurser i et kjønnsperspektiv, spesielt med tanke på utforming og tilgang på offentlige velferdstjenester
- styrke samarbeidet på tvers mellom ulike avdelinger i utviklingsbankene og med FN-systemet og andre institusjoner og fagmiljøer,
- styrke Verdensbankenes arbeid med næringsutvikling,
- styrke Verdensbankens arbeid med utdanning for å nå tusenårsålene om utdanning for alle innen år 2015, med vekt på jenters utdanning på alle nivå og arbeidet i den internasjonale kampen mot hiv og aids.

Rapport 2006

Norge har tatt initiativ til å sette menneskerettigheter høyere opp på agendaen i Verdensbanken. Forhandlinger om opprettelsen av et nordisk fond for menneskerettigheter og rettsreformer ble ferdigstilt i 2006. Støtten til Fondet for sosial inkludering i IDB har bidratt til et større fokus på ekskluderte grupper i planlegging og gjennomføring av bankfinansierte prosjekter og programmer. Perspektivet er integrert i bankens analyse og vurderingsverktøy. Det har vært lagt vekt på å støtte innovative prosjekter som retter seg mot fattigdom og ulikhet i hele regionen. Fondet for sosial inkludering ble støttet med 10 mill. kroner i 2006.

Norge har i mange år bidratt med støtte til Verdensbankens program for antikorrupsjon og godt styresett. Dette har bidratt til at disse spørsmålene nå står sentralt på Verdensbankens dagsorden. Norge har i dialog med banken videreført støtten i et overordnet tematisk fond for godt styresett og finansforvaltning som bistår partnerlandene med reform av offentlig sektor med særlig fokus på korrupsjonsbekjempelse. Fondet mottok 12,5 mill. kroner i 2006.

Norge og de nordiske land finansierer et fond for innovative tiltak for godt styresett og anti-korrupsjon i Afrikabanken. Fondet har blant annet bidratt til å støtte det Pan-afrikanske parlamentets kontrollfunksjoner, konflikthåndtering basert på afrikanske tradisjoner og systemer gjennom afrikanske frivillige organisasjoner, oppfølging av NEPADs African Peer Review Mechanism, tiltak mot hvitvasking i Vest-Afrika, Rwandas MR-kommisjon, flere opplæringstiltak osv. Asiabankens flergiverfond innen godt styresett har bidratt til mer oppmerksomhet rundt styresett og anti-korrupsjon i Asiabanken, men en intern gjennomgang har konkludert at det vært vanskelig å få integrert prosjektene under fondet i bankens regulære arbeid. En handlingsplan for Asiabankens arbeid med styresett og anti-korrupsjon ble lansert i 2006 og Norge legger opp til å bidra til gjennomføringen av denne planen.

Etter norsk press presenterte Verdensbanken i 2006 en ny handlingsplan for likestilling som tar for seg styrking av kvinners økonomiske deltakelse og deres deltakelse i arbeidslivet. Fra norsk side vil en prioritere oppfølgingen av denne planen, Flergiverfondet for likestilling i Asiabanken har vært viktig for å fremme kvinner og likestilling i bankens operasjoner, og integreringen av likestillingsperspektivet i landprogrammer og låneportefølje har økt. Støtte til likestillingsarbeidet i IDB har ført til at institusjonen har fått sin første handlingsplan for likestilling. Det rapporteres om

økende antall kvinner i det politiske liv i regionen og etterspørsel etter opplæring og finansiering av videreføring gjennom lokale organisasjoner. Gjennom Afrikabanken støtter Norge et prosjekt for kvinnelige småentreprenører.

Fondet for miljø og sosial utvikling (TFESSD) i Verdensbanken har bidratt til økt fokus på en helhetlig bærekraftig utviklingspolitikk både i banken og i mottakerlandene, særlig gjennom integrasjon av spørsmål knyttet til sosial utvikling og beskyttelse, fattigdomsanalyser og miljø. Fondet dekker et vidt spekter av aktiviteter fra utvikling av verktøy for å foreta nasjonale miljøanalyser til tiltak som sikrer de fattiges bruks- og eiendomsrett til land, og utvikling av analyseverktøyet Poverty and Social Impact Analysis (PSIA). Fondet har siden 2000 finansiert et forskningsprogram om forurensning i Kina. Rapporten «*Cost of Pollution – Economic estimates of physical damages*» har fått stor oppmerksomhet i Kina og i internasjonal presse. Norge bidro i 2006 med ca. 110 mill. kroner til TFESSD. Fondet vil bli gjenstand for en større evaluering i 2007. Flergiverfondet for miljø og fattigdom i Asiabanken har som målsetning å integrere miljø og fattigdom i bankens operasjoner. Fondet har bidratt til økt samarbeid med Den internasjonale miljøvernunionen (IUCN), Den globale miljøfasiliteten (GEF) og FNs miljøprogram (UNEP). Et prosjekt bidro til å øke beredskapen mot naturkatastrofer for kystbefolkningen i Vietnam. Et annet prosjekt bidro til å forbedre avfallshåndteringen i Manila på Filippinene. Norge bidro med 5 mill. kroner til fondet i 2006.

En intern gjennomgang av Asiabankens flergiverfond innen vannsektoren konkluderte med at fondet hadde bidratt til at vann og sanitær var gitt økt oppmerksomhet i AsDB og i mottakerlandene. Et uavhengig panel gjennomgikk Asiabankens vannpolitikk i 2006 og slo fast at AsDB bør gjøre mer på dette området. Vannfondet er derfor under restrukturering, noe som også er i tråd med AsDBs nye strategi for samfinansiering. Norge støtter Afrikabankens arbeid innen vann og sanitær, både gjennom Rural Water Supply and Sanitation Initiative (RWSSI) og Africa Water Facility (AWF). Målsettingen med RWSSI er å øke andelen av befolkningen med tilgang til rent vann og sanitærtjenester til 80 pst. innen 2015 – fra under halvparten i dag. AWF arbeider mer overordnet med vannressursforvaltning, planlegging, informasjon og ressursmobilisering, støttes direkte og gjennom sekondering av en norsk vanneksperit.

Det norske fondet for næringsutvikling og infrastruktur i Verdensbanken har støttet innovative tiltak som mikrokreditt til afghanske kvinner, og tilrettelegging for investeringer og næringsut-

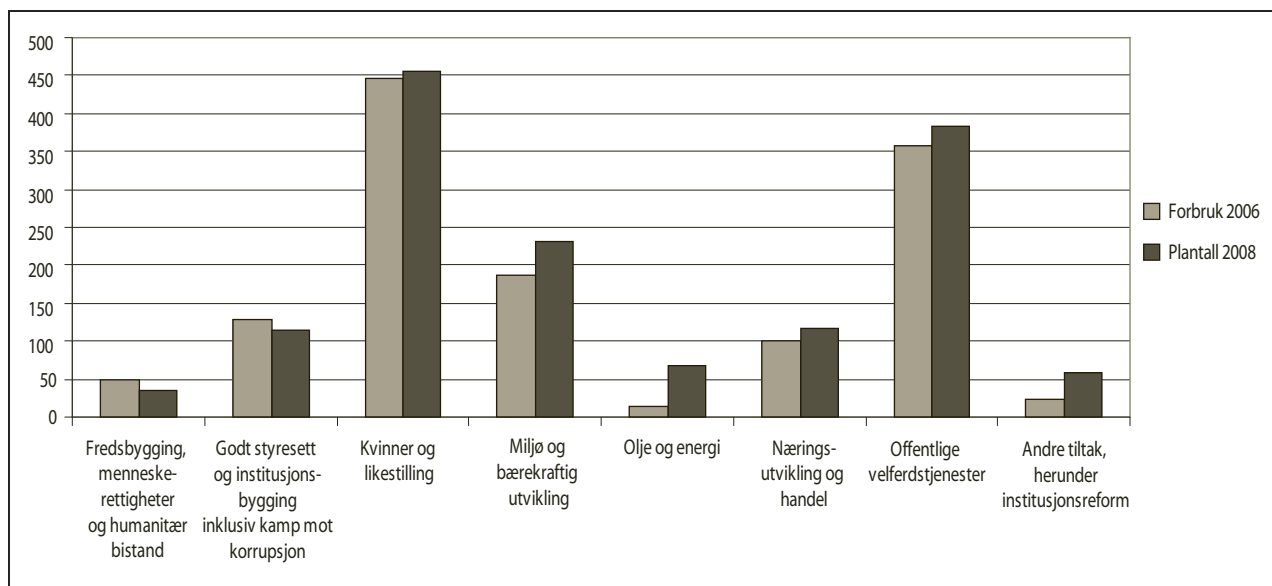
vikling i sårbare stater og i post-konfliktland. Fondet har i flere år støttet aktiviteter knyttet til ren energi og olje, og bedre forvaltning og bærekraftig bruk av olje- og gassressurser. I oktober 2006 ble det etablert et eget vindu for oljesamarbeidet som er en del av Olje for Utvikling satsingen. Norge støtter også det internasjonale partnerskapet og kunnskapsbasen (CGAP) som samler og videreformidler erfaringer innen mikrofinans, for best mulig utvikling av finansielle tjenester til fattige,

Gjennom Det katalytiske fondet (CTF) i utdanningsprogrammet Fast Track Initiative har så langt 18 land fått tilført USD 534 mill. Av konkrete resultater kan vises til at støtten til Kenya har gitt elever nytt læremateriale innen realfag og har bidratt til å utdanne 3500 nye lærere. FTI har gjort det mulig for flere land, f.eks. Benin, å utvikle systemet med skoleavgifter. For de land som ikke har en sektorplan av god kvalitet, er det blitt etablert et eget fond for å gjennomføre analytisk arbeid og kapasitetsbygging. 60 land har mottatt slik støtte. Av land som det siste året har dratt nytte av denne støtten er Haiti, DRC, Congo, Liberia, Sierra Leone og Afghanistan. Det er en økende erkjennelse at videregående utdanning representerer en stor utfordring for mange fattige land. Norge opprettet et nytt fond i Verdensbanken for videregående og høyere utdanning i Afrika. Etter å ha presentert fondet på en konferanse i Oslo høsten 2006, ønsker flere

givere å slutte seg til fondet som nå vil bli integrert i FTI initiativet. Samlet støtte til utdanning gjennom Verdensbanken var i 2006 230 mill. kroner.

Det norske fondet for hiv og aids i Afrika har bidratt til at Verdensbanken har økt sin årlige støtte til hiv og aids. Fra norsk side er det viktig å støtte opp strategisk om spørsmål som internt i banken og i dialogen med mottakerlandene kan oppfattes som kontroversielle. Dette kan være spørsmål som reproduktiv helse og homoseksuelle relasjoner. Gjennom støtte til ulike studier har det vært mulig å sette disse tema på dagsorden. Fondet har gitt Verdensbanken mulighet til å styrke arbeidet på Afrikas Horn og til å oppdatere den regionale hiv og aids strategien for Afrika. Støtten til fondet i 2006 var 5 mill. kroner.

Norge bidro i 2006 med 434,5 mill. kroner til samfinansiering i utviklingsbankene. Av dette gikk 396 mill. kroner til Verdensbanken, mens det resterende gikk til de regionale utviklingsbankene og andre programmer knyttet opp til utviklingsbankene. I henhold til rammeavtalen mellom departementet og Verdensbanken, som ble godkjent av Stortinget i 1994, disponerer Verdensbanken rentinntekter som overskyter bankens administrasjonsgebyr, etter avtale med departementet. I 2006 ble om lag 12 mill. kroner godskrevet et nytt fond for godt styresett Fordelingen av støtten fordelt på tema fremgår av diagrammet nedenfor.

Figur 9.7 Tematisk fordeling 2006 og forslag 2007 (i mill.).

Budsjett 2008

For 2008 foreslås bevilget 407,5 mill. kroner.

Som indikativ plantall legges det opp til 35 mill. kroner til fredsbygging, menneskerettigheter og humanitær bistand, 20 mill. kroner til godt styresett og institusjonsbygging, inkl. kamp mot korrupsjon, 25,5 mill. kroner til kvinner og likestilling, 141 mill. kroner miljø og bærekraftig utvikling, 35 mill. kroner til olje og energi, inklusiv ren energi, 20 mill. kroner til næringsutvikling og handel, 104 mill. kroner til offentlige velferdstjenester og 27 mill. kroner til annet, herunder institusjonsreform.

Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

Handlingsplanen om gjeldslette for utvikling, framlagt i 2004, fikk bred oppslutning i Stortinget og er fortsatt retningsgivende for norsk gjeldspolitik. I gjeldsplanen legges det opp til at Norge skal lede an i arbeidet med å slette de fattigste landenes gjeld, både ved aktiv bilateral gjeldssletting, ved å være en sterk støttespiller for multilaterale gjeldsletteordninger og ved å gå i bresjen for gjeldspolitisk nytenkning. Planen har ulike finansieringsløsninger for ulike typer gjeld:

Norsk deltakelse i internasjonale gjeldsoperasjoner forutsetter budsjettbevilgning. Dette gjelder så vel bidrag til gjeldsslettingsinitiativet for de fattigste og mest gjeldstyngede landene (Heavily Indebted Poor Country Initiative; HIPC) som deltakelse i det G8-initierte initiativet for sletting av de fattigste landenes gjeld til internasjonale finansinstitusjoner (Multilateral Debt Relief Initiative; MDRI) og Norges frivillige deltakelse i andre multilateralt samordnede gjeldsletteoperasjoner.

Innenfor gjeldsplanens ramme på 3,173 mrd. kroner, kan bilateral gjeldssletting derimot skje uten bevilgning, såfremt de aktuelle landene og fordringene er omfattet av rammen. Rammen tilsvarer erstatningsutbetalingene under GIEKs gamle (pre-1994) garantiordninger, som i sin tid ble bevilget over statsbudsjettet. Det forutsettes at fordringene ble misligholdt før utgangen av 1997 og at kredittene ble innvilget før 1994. Gjeldsplanrammen omfatter 21 utviklingsland.

Boks 9.7 Bilateral gjeldssletting holdes utenfor bistandsbudsjettet

Norsk bilateral gjeldssletting kommer i tillegg til annen bistand. Siden gjeldssletting finansiert over gjeldsplanens ramme ikke bevilges over bistandsbudsjettet og også forutsettes å være genuint addisjonell til Norges øvrige bistand, blir den heller ikke rapportert som bistand (Official Development Assistance; ODA) til OECDs utviklingskomité (DAC). Norge er det eneste kreditorlandet i OECD som følger dette prinsippet om addisjonalitet. Dette har gitt Norge stadig økende positiv oppmerksomhet i den internasjonale gjeldsbevegelsen, som nå holder fram Norge som et eksempel til etterfølgelse. Det er all grunn til å videreføre dette viktige credo i norsk gjeldspolitik.

Bevilgningen skal gå til gjeldslettetiltak i regi av, eller i samarbeid med, Verdensbanken, IMF, FN, regionale utviklingsbanker, andre utviklingsrelaterte organisasjoner eller andre kreditorland. Bevilgningen dekker også finansieringsbehov ved oppfølging av avtaler med utviklingsland inngått i Parisklubben eller annen sletting av utviklingslands statsgjeld til Norge, i den grad dette *ikke* kan gjennomføres uten bevilgning over gjeldsplanens ramme.

Norge arbeider for at gjeldsbyrden til de fattigste og mest gjeldstyngede land skal bringes ned på et så lavt nivå at betalingsforpliktelser kan om-disponeres til utviklingsfremmende oppgaver, herunder økonomisk likestilling mellom kvinner og menn og fattigdomsreduserende tiltak. For de fattigste, mest gjeldsrammede landene tilsier dette sletting av både den bilaterale gjelden og landenes gjeld til internasjonale finansinstitusjoner.

Norges fordringer overfor utviklingsland og antall land Norge har fordringer på er nedadgående. Dette skjer i takt med gjeldsslettingen for de fattigste og mest gjeldstyngede land (HIPC-land) med gjeld til Norge, og ved ensidige norske gjeldslettetiltak. Nedgangen i fordringsmassen «bremses» av at land som Myanmar, Liberia, Somalia og Sudan ennå ikke har kvalifisert seg for HIPC-behandling og land som har sporet av HIPC-prosessen (eks. Elfenbenskysten og Guinea).

Ved utgangen av 2006 hadde Norge ettergitt til sammen 1,933 mrd. kroner av utviklingslandenes bilaterale gjeld til Norge, hvorav 1,608 mrd. kroner er belastet gjeldsplanens ramme og 325 mill. kroner er avskrevet mot GIEKs landspesifikke taps-

avsetninger. Innenfor rammen gjenstår dermed 1,565 mrd. kroner, som kan slettes uten bevilgning. I tillegg kommer fordringer utenfor avtale, som utgjør i overkant av 600 mill. kroner, før beregning av morarenter.

Post 70 Gjeldssletting, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging.

Situasjonsbeskrivelse

Tabell 9.10 Norges avtaleregulerte fordringer på utviklingsland i mill. kroner per 31. mars 2007 (eksl. morarenter)

1	Pakistan	271
2	Peru	192
3	Elfenbenskysten	191
4	Sudan	127
5	Den demokratiske republikken Kongo	121
6	Guinea Conakry	98
7	Indonesia	75
8	Serbia	72
9	Liberia	63
10	Sierra Leone	61
11	Kroatia	53
12	Egypt	51
13	Gambia	10
14	Jamaica	3
Totalt		1388

Tabellen viser Norges fordringer overfor alle de utviklingsland (slik de defineres av OECD) som vi har gjeldende bilaterale gjeldsavtaler med, som oppfølging av avtaler inngått i Parisklubben. Fordringer i utenlandsk valuta er omregnet etter USD kurs 6,09 og CHF kurs 5,00. Overfor land som ikke regnes som utviklingsland, hadde Norge i tillegg avtaleregulerte fordringer på Polen (692 mill. kroner). Norges fordringer på Pakistan, Polen, Indonesia og Kroatia er ikke omfattet av Gjeldsplanen og dens ramme. Algerie nedbetalte all restgjeld til Norge 26. juni 2006. Russland gjorde det samme 21. august 2006. Overfor enkelte utviklingsland har Norge også misligholdte fordringer som ikke er avtaleregulert som beløper seg til omlag 600 mill. kroner. De faktiske uregulerte fordringene vil, på grunn av påløpte renter over en årrekke, være betydelig større enn pålydende.

Det har i de senere år bare helt unntaksvis vært behov for bevilgning ved bilateral gjeldslet-

ting, og da med beskjedne beløp. Det må forventes at det i årene som kommer vil kunne bli behov for å slette nyere gjeld, oppstått etter at gjeldsplanen ble iverksatt, fra enkelte utviklingsland som per i dag ikke er omfattet av gjeldsplanens ramme. Det foreligger imidlertid intet særskilt forutsett bevilgningsbehov for slike gjeldslettetiltak i 2008.

Etter forslag fra G8-landene vedtok årsmøtene i Verdensbanken og IMF høsten 2005 å slette ferdigbehandlede HIPC-lands gjeldsforpliktelser overfor Verdensbanken (IDA), Afrika-banken (AfDF) og IMF. Dette initiativet (MDRI – Multilateral Debt Relief Initiative) ble iverksatt i 2006 og vil grovt anslått gi fattige land USD 53,5 mrd. i gjeldsslette. Giverlandene til IDA og AfDF har besluttet at de to institusjonene skal kompenseres fullt ut for den gjeldssletten som gis, gjennom tilleggsbidrag fra giverlandene i samsvar med allerede omforente byrdefordelingsnøkler. På denne måten unngår man at de fattige landene selv indirekte betaler for sin egen gjeldsslette i form av reduserte overføringer fra disse fondene. For IMF's vedkommende skal gjeldsslettingen imidlertid dekkes ved bruk av interne ressurser.

Norges andel av kompensasjonsmidlene til MDRI anslås til 4 mrd. kroner for IDA, over 40 år,

Boks 9.8 Parisklubben

Sammen med 17 andre OECD-land og Russland deltar Norge i Parisklubben, et forum av kreditorland – og en de facto internasjonal organisasjon – som forhandler kollektivt med skyldnerland som har problemer med å betjene sin langsiktige stat-til-stat gjeld. For Norge omfatter dette i all hovedsak fordringer som springer ut av eksportkredittgarantier stilt av GIEK. Multilaterale rammeavtaler i Parisklubben omsettes i bilaterale gjeldsavtaler, med likelydende forpliktelser. Gjeldsavtaler om ordinære betalingsutsettelse, som normalt ikke innebærer noe tap, håndteres uten budsjettbevilgning. Gjeldsreduksjonsavtaler med land som omfattes av gjeldsplanens ramme belastes rammen, dvs. også uten bevilgning. Behovet for bevilgning oppstår kun i den grad Norge måtte forplikte seg til gjeldsreduksjon overfor land eller fordringstyper som ikke omfattes av gjeldsplanens ramme. I Parisklubben arbeider Norge for at alle kreditorland innvilger HIPC-landene 100 pst. gjeldsettergivelse. Et fåtall kreditorland begrenser i noen tilfeller fortsatt gjeldsslettingen til 90 pst.

og 2,9 mrd. kroner for AfDF, over 50 år. I den første kompensasjonsperioden, fram til 2015, vil Norge bidra med i overkant av 1,2 mrd. kroner, med suksessivt økende årlige beløp. Størstedelen av finansieringsbyrden, om lag 5,7 mrd. kroner, vil påløpe først etter 2015.

IMFs nye Exogenous Shock Facility (ESF) er et viktig tiltak for å dempe effekten av ytre økonomiske sjokk i de fattigste landene. Norge vil gi 240 mill. kr. til dette fondet over 3-5 år (fram til 2010). Til nå har ingen fattige land benyttet seg av ordningen. IMF mener likevel at det er sannsynlig at ordningen vil bli benyttet i nær framtid, hvorpå man imøteser bidrag i forkant. Norge vil imidlertid først overføre mer midler til ordningen når noen har benyttet seg av den og IMF kan godtgjøre et konkret behov for påfylling.

Det er viktig å sikre at gjeldsletting gir varige resultater og at nye gjeldsproblemer ikke oppstår. Støtte til gjeldshåndtering er derfor et viktig, og stadig viktigere, komplementært tiltak til ordinær gjeldsletting.

Gjeldsavdelingen i Verdensbanken er en helt sentral premissleverandør på gjeldsområdet. Det er derfor strategisk viktig at Norge viderefører sitt samarbeid med denne avdelingen, herunder gjennom samfinansiering av aktiviteter og studier som ellers ikke ville ha blitt gjennomført.

Norge slettet i 2007 Egypts, Ecuadors, Perus og Jamaicas gjenværende gjeld til Norge som skrev seg fra den norske skipseksportkampanjen 1976-1980, ved ensidige erklæringer og uten at det stilles betingelser for gjeldsletten. Det knyttes ikke tvil til det rettslige grunnlaget for skipseksportgjelden. Det er heller ikke grunnlag for å karakterisere denne gjelden som «illegitim». Samtidig er det bred enighet om at skipseksportkampanjen representerte en feilslått utviklingspolitikk. Norge har som kreditor et medansvar for den resulterende gjelden. Ved å slette fordringene viser Norge at dette ansvaret tas på alvor. I tråd med den etablerte finansieringsløsningen for den norske gjeldsplanen ble slettingen av skipseksportgjelden gjennomført uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å rapportere de ettergitte beløpene til OECD/DAC som utviklingsbistand (ODA).

Mål

Regjeringen vil i 2008:

- Oppfylle våre forpliktelser i forhold til multilaterale gjeldsoperasjoner og finansieringsmekanismer
- prioritere gjeldslette for land etter krig, konflikt og katastrofer

- styrke fattige lands kapasitet til effektiv og ansvarlig administrasjon av gjeld, betalingsbalanse og valuta
- samarbeide strategisk med Verdensbanken for å drive den gjeldspolitiske agenda fremover

Bevilgningen kan bl.a. brukes til:

- bidrag til HIPC, MDRI og ESF.
- Verdensbankens IDA Debt Reduction Facility – for oppkjøp av fattige lands gjeld til private kreditorer (banker) til betydelig rabatt og påfølgende sletting av gjelden.
- internasjonalt koordinerte operasjoner for sletting av enkeltlands mislighold eller gjeldsforpliktelser overfor de multilaterale finansinstitusjonene.
- bilateral gjeldsletting og bidrag til spesielle internasjonale gjeldsoperasjoner overfor utviklingsland eller fordringstyper som ikke omfattes av gjeldsplanens ramme.
- bilaterale og multilaterale tiltak for å styrke gjeldsstyringskapasitet, finansforvaltning og sentralbankfunksjoner i utviklingsland.
- særskilte tiltak for å skape grunnlag for eventuelle nye gjeldspolitiske initiativer, herunder støtte til Verdensbankens arbeid med bærekraftsanalyser, innenlands gjeld og «illegitim gjeld».

Rapport 2006

I 2006 ble det utbetalt 349,7 mill. kroner til norsk deltakelse i internasjonale gjeldsoperasjoner. 105 mill. kroner ble overført HIPC Trust Fund for å kompensere Verdensbankens og Afriabanken for deres deltakelse i initiativet. Norges andel av kompensasjonsmidlene til MDRI var i 2006 på 55 mill. kroner.

Norge inngikk i 2006 en bilateral avtale med Pakistan om et gjeldsbytte i samarbeid med Den asiatiske utviklingsbank (AsDB). Norge sletter gjennom denne avtalen et beløp tilsvarende nesten halvparten av Pakistans gjeld til Norge. Til gjengjeld vil regjeringen i Pakistan overføre et tilsvarende beløp, i lokal valuta, til AsDBs jordskjelv-fond, opprettet etter det ødeleggende jordskjelvet i 2005. 31 mill. kr. av avtalens totalbeløp på 132 mill. kr. ble belastet 2006.

Norge bidro med 60 mill. kroner (USD 10 mill.) for å hjelpe Nicaragua med trusselen fra såkalte gribbefond, via Verdensbankens IDA Debt Reduction Facility. Med totalt USD 64 mill. greide man, gitt et rabattelement på 95 prosent, å slette hele USD 1,3 mrd. av Nicaraguas statsgaranterte gjeld til private kreditorer. Norge var det første giverlandet som bevilget penger til denne meget

kostnadseffektive operasjonen, noe som førte til at andre land også bidro.

31 mill. kroner ble brukt i en multilateral gjeldssletteoperasjon for Den sentralafrikanske republikk, der mislighold til de multilaterale finansinstitusjonene ble slettet. Slettingen av misligholdet er nødvendig for at landet skal kvalifisere for ordinær gjeldssletting under HIPC-initiativet og MDRI.

Via IMF støttet Norge Africa Regional Technical Assistance Centres (AFRITAC), som gir opplæring og faglig bistand i omtrent halvparten av de afrikanske land på områder som finansforvaltning, pengepolitikk, gjeldsstyring og sentralbanktjenester.

Via FN (UNCTAD) videreførte Norge støtten til programmet DMFAS (Debt Management and Financial Analysis System), et databasert system for gjeldshåndtering og finansiell analyse som representerer et supplement til analyser fra Bretton Woods-institusjonene. 65 land benytter programmet, hvorav 34 er lavinntektsland.

Norge bidro med 50 mill. kroner til IMF's Exogenous Shock Facility (ESF), som vil bli trukket på når behov oppstår.

Budsjett 2008

Det foreslås bevilget 300 mill. kroner.

Boks 9.9 Gjeldsslettingens betydning for HIPC- og MDRI-landene

Til nå har 30 land kvalifisert seg for HIPC-initiativet, hvorav 22 har fullført sin behandling. I nåverdi er disse landenes gjeld redusert med nesten 90 pst. som følge av gjeldssletting under HIPC-initiativet og MDRI. Landenes gjeldsbetjeningsbyrde er mer enn halvert, fra 15 pst. til 6,5 pst. av eksportinntektene, mellom 1999 og 2005. Mellom 1999 og 2007 forventes det at disse landenes fattigdomsreduserende investeringer vil ha økt fra USD 6 mrd. til over USD 16 mrd. Fattigdomsreduserende investeringer for HIPC-kvalifiserte land er nå fire ganger så høye som disse landenes utgifter til renter og avdrag på gjeld. Det er anslått at om lag 2/3 av de midlene som frigjøres ved gjeldslette går til helse og utdanning. Før den massive gjeldsslettingen hadde mange av de fattigste landene høyere utgifter til gjeldsbetjening enn til helse og utdanning.

Kilde: Verdensbanken og IMF

Del III
Spesielle tema

10 Miljøomtalen

Sektorovergripende miljøvernpolitikk – miljø, klima og bærekraftig utvikling

Mål for virksomheten

Regjeringens målsetting om at Norge skal være en pådriver i det internasjonale klima- og miljøarbeidet og bli et ledende land innen miljørettet utviklingssamarbeid, er et viktig premiss for Utenriksdepartementets arbeid. Det vil også være viktig å bidra aktivt til at internasjonale rammevilkår på andre områder enn miljø fremmer en miljøvennlig utvikling. Foringelse og ødeleggelse av miljøet er en trussel mot utviklingen i utviklingsland og globalt, og tiltak for å sikre en bærekraftig utvikling er en viktig del av norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Utenriksdepartementets mål på miljøområdet er å bidra til å forebygge og løse globale og regionale klima- og miljøutfordringer gjennom internasjonalt samarbeid, og ved å integrere klima- og miljøhensyn i norsk utenrikspolitikk.

Regjeringen legger opp til en bredt anlagt klimasatsing i 2008. Dette krafttaket vil ha to overordnede mål; å bidra til reduksjon av klimaskadelige utslipp, og å støtte tiltak for tilpasning og redusert sårbarhet i verdens fattige land. Oppfølging av Regjeringens internasjonale klimastrategi vil skje langs tre hovedlinjer: en opptrapping av det bilaterale utviklingssamarbeidet på området, økt satsing på klimaforskning, faglig samarbeid og næringsliv, samt en betydelig satsing på nye klimainitiativ i regi av de multilaterale institusjonene (FN-systemet og utviklingsbankene).

Norsk innsats på miljøområdet er også et bidrag til å forebygge humanitære kriser. Dette må særlig sees i lys av det økende antallet naturkatastrofer som kan relateres til klima- og miljøendringer, i første rekke flom, tørke og orkaner. Disse endringene vil påvirke utviklingen i land og regioner som allerede er utsatt for krig og konflikter og vil kunne gi grobunn for at disse øker i omfang, bl.a på grunn av migrasjon og kamp om knappe ressurser som ferskvann og landarealer til landbruk og bosetting. Regjeringens målsetting er en helhetlig politikk for forebygging av humanitære katastrofer der miljøforringelse og klimaendringer vil utgjøre en viktig del.

Innen utviklingssamarbeidet baseres samarbeidet på strategiske satsinger i utviklingslandene i

forhold til deres miljøhandlingsplaner, fattigdomsstrategier og andre nasjonale plandokumenter. Norsk innsats for miljørettet utviklingssamarbeid vil omfatte både spesifikke tiltak innen miljø- og ressursforvaltning og sikre at klima- og miljøhensyn er en integrert del av det generelle norske utviklingssamarbeidet. I tråd med Pariserklæringen om økt bistandseffektivitet skal Norge også på miljøområdet arbeide for mer effektive samarbeidsformer med givere og mottakere.

Regjeringens handlingsplan for miljørettet utviklingssamarbeid bygger på en klar erkjennelse av at bevaring av naturens tjenester og ressurser, lokal deltakelse i forvaltning av natur og miljø, og styrking av lokalbefolkningens, inkludert urfolks, rettigheter til naturressursene er en forutsetning for fattigdomsbekjempelse. Handlingsplanen fokuserer spesielt på biologisk mangfold og bærekraftig naturressursforvaltning, vannressursforvaltning, vann og sanitær samt klimaendringer og tilgang til ren energi. Planen omhandler også håndtering og utslipp av miljøgifter. I arbeidet med å gjennomføre planen vil det være viktig å samarbeide med ulike typer aktører både innen det sivile samfunn, myndigheter på nasjonalt og lokalt nivå, samt multilaterale organisasjoner.

For å følge opp satsingen på det internasjonale miljøområdet og miljørettet utviklingssamarbeid, vil relevant kunnskap og kompetanse på nasjonalt nivå, samt kompetanseoverføring og kapasitetsbygging i utviklingssamarbeidet være nødvendig. Støtten til nasjonal forskning innen miljø- og utviklingsrelaterte områder, og satsingen på klima- og miljørelatert utdannings- og forskningssamarbeid i bistanden, vil styrkes.

Den pågående sterke urbane befolkningsveksten i utviklingsland som ventes å skyte ytterligere fart særlig i Afrika og Asia de kommende tiårene, vil i økende grad legge premissene for den globale miljø- og fattigdomsutviklingen. Ifølge UN-Habitat skjer 80 pst. av alle CO₂ utslipp og 75 pst. av all energibruk i urbane områder. Selv om byer etterlater seg store økologiske fotavtrykk, gir høyere befolkningstetthet mulighet til å utvikle mer effektive tjenester innen for eksempel vann og sanitær, energi, transport og utdanning. Urbaniseringen kan også bidra til å lette belastningen på økosystemene på landsbygda. Regjeringen vil bidra til at

problemene i byene i utviklingslandene får større oppmerksomhet i utviklingssamarbeidet bl.a. ved å utvikle en ny policy som forholder seg til en helhetlig urban bærekraftsutvikling.

Regjeringen har en aktiv dialog med norsk næringsliv med et internasjonalt engasjement og oppfordrer selskapene i sine utenlandsoperasjoner til å anvende den beste miljøpraksis og ta i bruk klima- og miljøvennlige teknologier. Verktøy som etiske og miljømessige retningslinjer for bedriften ses på som sentralt i denne sammenheng. Selskapene oppfordres til en åpen dialog med omverdenen om dets påvirkning på miljø og innsatsen for miljøforbedring, gjerne ved bruk av den globale rapporteringsnormen Global Reporting Initiative. Norges posisjon er at flere land må bidra til at flere selskaper slutter opp om internasjonale samfunns- og miljøansvarsnormer i næringslivet slik de kommer til uttrykk i OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper og gjennom prinsippene i FNs Global Compact. Norge ønsker også velkommen en diskusjon om hvordan arbeide for tiltak som tar sikte på å styrke retningslinjer og prinsipper for samfunnsansvar i eksisterende initiativ, herunder mekanismer for hvordan en lettere kan se at selskapene overholder dem.

Internasjonale prosesser og initiativ

Oppfølging og støtte til gjennomføring av FNs miljørelaterte tusenårsmål, spesielt mål 7 om bærekraftig utvikling, FN-toppmøtet i 2005, handlingsplanen fra toppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg i 2002 (WSSD) samt de multilaterale miljøavtalene representerer sentrale prosesser for å nå målet om en bærekraftig utvikling lokalt og globalt.

Norge har deltatt aktivt i FNs reformpanel for utvikling, nødhjelp og miljø. I dette arbeidet har Norge tatt til orde for en styrking av UNEP slik at organisasjonen kan oppfylle sitt mandat som FNs ledende organ på miljøområdet. I tråd med Soriamoria erklæringen vil Norge jobbe videre for å utvikle UNEP til Verdens miljøorganisasjon. Norge vil også arbeide for at miljø blir en integrert del av «Ett FN» på landnivå i de 8 utvalgte pilotlandene.

FN-organisasjonene er viktige aktører i det globale arbeid med miljø- og klimaspørsmål. Norge gir tilleggsmidler til enkelte FN-organisasjoner for å styrke arbeidet med miljøspørsmål og har en løpende dialog med institusjonene om integrering av miljøhensyn i deres virksomhet.

Gjennom UNDP støttes gjennomføringen av FNs konvensjon om biologisk mangfold, FNs konvensjon om bekjempelse av forørkning, tiltak for bedret tilgang til rent vann, fornybar energi og for-

valtning av naturressurser. Mye av støtten forvaltes gjennom UNDPs fond for energi og miljø. UNDP har en partnerskapsavtale med UNEP der UNDP tar ansvar for gjennomføringen av en rekke miljø- og klimatiltak på landnivå. UNDP og UNEP er også blant de tre gjennomføringsorganene for den globale miljøfasiliteten (Global Environmental Facility-GEF).

Tiltak for å utvikle internasjonale instrumenter for bevaring av genetisk materiale, styrking av nasjonale rammeverk for bærekraftig fiskeriforvaltning, samt utvikling av nasjonal politikk for bærekraftig skogbruk støttes gjennom FAO. Gjennomføring av den internasjonale traktaten for plantegenetiske ressurser for mat og landbruk samt flere aktiviteter under Kommisjonen for genetiske ressurser vil her stå sentralt. En vil også videreføre støtten til institutter underlagt Den konsultative gruppen for landbruksforskning (CGIAR) for å utvikle en bedre forvaltning av naturressurser. Videre vil Norge fortsatt støtte programmer for bærekraftig utnyttelse av fiskeriressurser i FAO. Dette gjelder bl.a. organisasjonens arbeid mot ulovlig, uregulert og urapportert fiske (IUU-fiske), spesielt styrking av kyststaters evne til å ivareta sine oppgaver som havne- og flaggstater, arbeidet med revisjon av Konvensjonen om fiske på det åpne hav, samt miljømerking av fiskeprodukter. I 2006 etablerte Norge en ny avtale med FAO om økosystembasert fiskeriforvaltning der bruk av båten F/F «Dr. Fridtjof Nansen» vil være et viktig verktøy. «Nansenprogrammet» er i hovedsak rettet mot Afrika i første fase, og vil støtte opp om de GEF-finansierte «Large Marine Ecosystem»-programmene.

Etablering av Frølageret på Svalbard, som er planlagt åpnet våren 2008, er et viktig tiltak for bevaring av jordens biologiske mangfold for jordbruksformål. Regjeringen vil bidra til finansiering av det globale fondet for frømangfold. Norge vil også i 2008 støtte tiltak og prosesser for bevaring av genressurser i aktiv bruk, samt rettferdig fordeling av godene ved bruk av slike ressurser. Forholdet til urfolks tradisjonelle kunnskap er et viktig hensyn i denne sammenheng.

Norge deltok aktivt på CSD 14 med gjennomgangen av blant annet praktiske erfaringer og gode eksempler på hvordan utfordringene knyttet til energi, klima og bærekraftig utvikling kan møtes. Det lyktes imidlertid ikke å innfri forventningene om målrettede og konkrete anbefalinger på disse viktige områdene under CSD 15. I kommende syklus vil bærekraftig utvikling av landsbygda, landbruk, tørke og forørkning behandles og situasjonen i Afrika vil stå sentralt. Norge vil arbeide for å styrke FNs arbeid med bærekraftig utvikling og

se videreutviklingen av CSD i sammenheng med den pågående prosessen for FN-reform.

Mer enn 80 pst. av verdens energiforbruk er i dag basert på fossile energikilder. Bruk av fossil energi medfører store klimagassutslipp. For å redusere klimaendringer som følge av økt drivhuseffekt må verdens avhengighet av fossil energi minskes. Rapporten fra FNs klimapanel viser klart at klimaendringene er menneskeskapte, og at konkrete tiltak må settes inn for å redusere klimagassutslippene. Stern-rapporten viser også at det lønner seg å sette inn tiltakene nå. Kostnader til tilpasning og utslippsreduksjoner blir større jo lenger vi venter. Disse to rapportene aktualiserer og synliggjør de utfordringene vi står overfor, og som energisektoren så vel som andre sektorer med store klimagassutslipp, som landbruk og skogbruk, må forholde seg til. Samtidig er energisituasjonen kritisk for de vel 2 milliarder menneskene som mangler tilgang til moderne energitjenester. I Afrika er mer enn 500 millioner mennesker uten tilgang til elektrisitet. Norge trapper derfor opp innsatsen på ren energi og energieffektivisering både gjennom vårt bilaterale samarbeid og gjennom FN-systemet, Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene. Norge har også sluttet seg til det internasjonale partnerskapet for fornybar energi og energieffektivisering (REEEP), og vurderer også innovative finansieringsordninger som det nyopprettede fondet for fornybar energi og energisparing i utviklingsland (GEEREF). Denne opptrappingen innenfor energifeltet er ledd i gjennomføringen av Utenriksdepartementets initiativ for ren energi for utvikling og handlingsplanen for miljørettet utviklingssamarbeid.

På vannområdet har Norge i 2006 økt satsingen innen vannressursforvaltning og støtte til tiltak for bedre tilgjengelighet til rent drikkevann og sanitære tjenester, spesielt gjennom UNICEF og UN-Habitat. Engasjementet på vannområdet vil ytterligere forsterkes i 2008, for å bidra til at alle mennesker skal få tilgang til rent drikkevann, blant annet som følge av den rett som kan utledes fra eksisterende menneskerettighetsforpliktelser. Norge støtter derfor det initiativ som er tatt av FNs menneskerettighetsråd for å synliggjøre innholdet av retten til vann innenfor eksisterende bestemmelser og anbefalinger. Fremfor å arbeide for en egen konvensjon om retten til vann, vil Norge prioritere arbeidet for å implementere denne rettigheten gjennom FNs konvensjon for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. I 2006 ble det lansert et nytt initiativ for vannsektoren gjennom en 'Global Action Plan'. Denne planen legger bl.a. opp til et årlig høynivåmøte om vann og sanitær, en årlig statusrapport og et ledende FN-organ på nasjonalt

nivå. Norge støtter forslaget om en global handlingsplan, som blant annet også understreker at tilgang til trygt og rimelig vann er en menneskerettighet. Generelt viser analyser at miljøspørsmål i større grad forener enn skaper konflikt. I 2008 vil man derfor vurdere hvordan samarbeid om miljøspørsmål kan bidra i forsoningsprosesser. Norge vil også fortsette å følge opp kravet om at de ulike FN-organisasjoner som arbeider med vannspørsmål blir bedre koordinert både sentralt og på landnivå.

EUs miljøpolitikk har de senere år endret seg og blitt stadig mer ambisiøs. EUs rettsakter på miljøområdet berører nesten all miljøpolitikk og det er i dag grunnlag for å si at disse har ført til bedre miljø i Norge. Både fordi bestemmelser med strengere krav har blitt innlemmet i EØS-avtalen, og fordi de stiller strengere krav til beskyttelsesnivå i land rundt oss som påvirker miljøsituasjonen i Norge. For flere områder vil valget av virkemidler for gjennomføringen av miljøpolitikken måtte sees i sammenheng med det som skjer ute i Europa, som for eksempel innen klimapolitiske tiltak. Norge ser det som viktig å samarbeide nært med EU også i miljøpolitiske spørsmål.

Fra og med 2006 trådte en ny revidert rammeavtale med FNs miljøprogram i kraft. I denne avtalen konsentreres støtten om tre områder: miljøovervåking, utvikling og innføring av miljøpolitikk og lovverk samt teknologi, økonomi og industriutvikling. I avtalen er støtten på et mer overordnet, strategisk nivå enn tidligere. Norge, sammen med de nordiske land, støtter den nye ledelsens arbeid med en mer strategisk og fokusert tilnærming til verdens miljøutfordringer og innføring av et mål- og resultatbasert rapporteringssystem for organisasjonen.

Arbeidet med å fremme en bærekraftig urbanisering er den sentrale utfordringen til FNs bosettingsprogram (UN-HABITAT). Gjennom en tilsvarende ramme-/programavtale som for UNEP, støtter Norge UN-HABITATs arbeid bl.a. på vann- og sanitærsektoren og mht. urbane land- og eiendomsspørsmål.

Utviklingsbankene er en stor finansieringskilde av utvikling på landnivå og har stor påvirkningsmyndighet på tvers av tema og departementer. Ikke minst dialogen med finansmyndighetene gir bankene et fortrinn i å kunne se på miljøspørsmål i en bred sammenheng. Norge støtter opp om bankenes arbeid med miljøspørsmål. Klima- og vann/sanitær står høyt på bankenes agenda.

På oppdrag fra G8 utviklet Verdensbanken i 2006 rammeverket «An Investment Framework for Clean Energy and Development». Formålet er å øke oppmerksomheten om klimaspørsmål interna-

sjonalt og hjelpe land til å forberede seg på og tilpasse seg til klimaendringer. Klimarisiko ses på som en økonomisk og sosial risiko for nasjonale økonomier, ikke kun et langsiktig miljøproblem. Rammeverket er delt opp i 4 områder: Overgangen til lavkarbonøkonomi og energieffektivisering, fremme av teknologi, tiltak mot avskoging og naturkatastrofer samt tilpasning til klimaendringer. De regionale utviklingsbankene Asiabanken, Den inter-amerikanske utviklingsbanken og Afrikabanken utvikler tilsvarende tematiske strategier. Vann og sanitær prioriteres høyt i utviklingsbankene. Norge har bidratt til særskilte fond og vurderer å øke denne innsatsen.

For å sikre at handelssystemet bidrar til å fremme bærekraftig utvikling, arbeider Norge for at miljøhensyn ivaretas på alle relevante områder i WTO og andre handelsavtaler. Norge vil videreføre sitt arbeid for å sikre at handelsregelverket og multilaterale miljøavtaler er likeverdige instrumenter og gjensidig støttende i arbeidet for å fremme en bærekraftig utvikling. Norge vil arbeide aktivt videre i WTO-sammenheng for å sikre redusert toll, eller tollfritak på miljøvennlige varer. Norge vil også arbeide videre for å utvikle et regelverk i WTO for fiskerisubsidier som kan bidra til å hindre overkapasitet i den globale fiskeflåten og derigjennom redusere overfiske.

Internasjonale avtaler

Norge er part til en rekke internasjonale avtaler på miljøområdet. Regjeringen vil fortsette å støtte utviklingsland i deres gjennomføring av strategier og planer for implementering av internasjonale miljøavtaler.

Klimakonvensjonen av 1994 forplikter partene til å innføre utslippsreducerende tiltak. Disse ble konkretisert i Kyotoprotokollen fra 1997, som pålegger industrilandene differensierte, kvantitative utslippsforpliktelser for perioden 2008-2012. Protokollen trådte i kraft i 2005, men uten deltakelse av USA og Australia. Det første partsmøte under Kyotoprotokollen fant sted i desember 2005. Et statlig program for kjøp av utslippskvoter til bruk til oppfyllelse av Norges forpliktelser under Kyotoprotokollen ble startet i 2007 med en egen bevilgning på Finansdepartementets budsjett. Regjeringen legger stor vekt på å arbeide en ny og meget bredere klimaavtale etter utløpet av Kyotoprotokollens første forpliktelsesperiode i 2012, jfr. beslutningen om å overoppfylle våre Kyotoforpliktelser med 10 pst., redusere vår andel av globale utslipp med 30 pst. innen 2020 og et klimanøytralt Norge i 2050. Innenfor Konvensjonen og Protokollen forfølges dette arbeidet langs to spor. Under

klimakonvensjonen pågår en såkalt dialog om framtidig globalt klimasamarbeid, mens det under Kyotoprotokollen forhandles om nye forpliktelser for perioden etter 2012 for de (industri-) land som har tallfestede forpliktelser under protokollens første forpliktelsesperiode. På norsk side er det et mål å få disse spor til å konvergere i de videre klimaforhandlingene.

Klimaretten utviklingssamarbeid vil i tillegg til å være viktig i seg selv, være sentralt for å stimulere utviklingslandenes vilje og evne til å delta i et fremtidig regime for utslippsforpliktelser etter utløpet av den første forpliktelsesperioden under Kyotoprotokollen i 2012. Regjeringens foreslåtte klimasasting må også sees i dette perspektivet.

Konvensjonen om biologisk mangfold er ratifisert av 188 land, inkl Norge. Norge har også ratifisert protokollen om handel med og håndtering av levende genmodifiserte organismer (Cartagena-protokollen) som trådte i kraft i 2003. Målet om å betydelig redusere tapsraten av biologisk mangfold innen 2010, som nå også er et delmål under MDG7, gir sterke føringer for arbeidet under konvensjonen om biologisk mangfold (CBD). Styrket gjennomføring av konvensjonen i alle land er en sentral utfordring, og den norske miljøbistanden innen biologisk mangfold og bærekraftig forvaltning av naturressurser vil være et norsk virkemiddel i dette arbeidet. På den globale agendaen er det spesielt viktig at samspill og synergi mellom klimatiltak og forvaltning av biologisk mangfold videreutvikles, bl.a. i lys av internasjonale satsinger på bioenergi. Konvensjonens sentrale rolle for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold samt en rettferdig fordeling av goder fra bruk av genressurser vil på det 9. partsmøtet (2008) ha særlig fokus på konvensjonens mål i forhold til biomangfold i skog og jordbruk, samt videre arbeid for å sikre biologisk mangfold i marine miljøer. Fra norsk side er det prioritert å sikre gode samarbeidsrutiner mellom ulike internasjonale instrumenter som adresserer ulike aspekter av biologisk mangfold. Norge arbeider bl.a. for å skape forståelse for en helhetlig forvaltning av havets levende ressurser, dvs. en mer økosystembasert forvaltning av kyst- og havområder, bl.a. gjennom Konvensjonen om biologisk mangfold og ved oppslutning om FAOs retningslinjer for ansvarlig fiske.

Norge er også part til Konvensjonen om forørkning og tørke som trådte i kraft i 1996 og er ratifisert av 191 land. Konvensjonen har som hovedmålsetting å opprettholde produktiviteten i de tørre og halvtørre økosystemene som grunnlag for fattigdomsreduksjon og bedre levekår. Det legges særlig vekt på forsvarlig forvaltning av jord-, vann- og energiressurser. En viktig målsetting er også å

forebygge og redusere effekten av tørke og klimaendring. Gjennomføring av konvensjonen gis høy prioritet fra mange av de fattigste landene, særlig i Afrika, hvor landforringelse, forørkning og tørke utgjør en alvorlig trussel mot både fred og sikkerhet samt sosial og økonomisk utvikling. Støtte til gjennomføring av konvensjonen vil gis prioritet i det norske utviklingssamarbeidet både på nasjonalt og regionalt nivå, bl.a. i tilknytning til støtte til miljøhandlingsplanens tematiske satsing innen bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold og naturressurser, samt innen landbrukssektoren og bærekraftig arealforvaltning.

Norge er part til Den internasjonale tropiske tømmeravtalen (ITTA), og har deltatt aktivt i forhandlingen av den nye avtalen som vil tre i kraft i 2008. Miljøperspektivet er styrket i forhold til nåværende avtale. Bærekraftig forvaltning av tropisk tømmer er vektlagt, og den nye avtalen inneholder henvisning til ulovlig hogst og sertifisering, samt ikke-tømmerbaserte skogprodukter og miljøtjenester. Avtalen omtaler også urfolk og arbeidsstandarder med henvisning til relevante ILO-konvensjoner. Prosjektstøtten gjennom avtalen er videreført i 2006, og vil følges opp videre i 2008. Den internasjonale organisasjonen for tropisk tømmer (ITTO) forvalter avtalen.

Som part til CITES, Konvensjonen for internasjonal handel med truede arter, tar Norge konsekvent til orde for at vitenskapelige kriterier må legges til grunn for vedtak som har betydning for handel, og dermed for folks levebrød. Norge har f.eks. støttet lettelser i handelsrestriksjoner for elefantprodukter som kommer fra påviselig bærekraftig forvaltede bestander. CITES har i senere tid begynt å interessere seg mer for kommersielt utnyttede fiskeslag. Å sikre at dette skjer på vitenskapelige premisser står sentralt i Norges arbeid under konvensjonen.

Norge er også part til Ramsar-konvensjonen, en global avtale om vern av våtmarker. Norge bidrar med midler til bl.a. Small Grants Fund (SGF) som er etablert som en finansieringsmekanisme under konvensjonen. Målet for fondet er å bidra til å bevare og legge til rette for bærekraftig bruk av våtmarker. Ramsarkonvensjonen er tildelt en sentral rolle i arbeidet med ferskvannøkosystemer under konvensjonen om biologisk mangfold (CBD). Dette innebærer blant annet at Ramsarkonvensjonen er «lead agency» i forbindelse med gjennomføringen av arbeidsprogrammet for ferskvann under CBD.

FN-avtalen om fiske på det åpne hav er et sentralt instrument for å sikre forpliktende internasjonalt samarbeid om bærekraftig utnyttelse av bestander som deles av flere land. Det er opprettet

et eget fond for å hjelpe utviklingsland å tilpasse seg de kravene avtalen stiller. Norge er en viktig bidragsyter til dette fondet.

Industrilandene har gjennom ratifikasjon av de globale miljøavtalene og det internasjonale miljø-samarbeidet forpliktet seg til å bistå utviklingslandene i deres gjennomføring av miljøavtalene. Det er opprettet flere finansieringsmekanismer. Den viktigste av disse er Den globale miljøfasiliteten (GEF), som støtter tiltak som gir globale miljøfordeler. I juni 2006 ble forhandlingene om påfylling av kapitalen for GEF for perioden 2006-2009 sluttført. Norge viderefører sitt bidrag på nåværende nivå og vil vurdere en økning av bidraget for neste periode. I 2006 bidro Norge også både til det nye Spesialfondet for klimaendring (SCCF) under Klimakonvensjonen og til et eget fond for klimaendringer for de minst utviklede landene (LDCF). Begge fondene administreres av GEF. I tillegg bidrar Norge til Ozonfondet under Montrealprotokollen, som støtter prosjekter for utfasing av ozonødeleggende stoffer i utviklingsland.

Regionalt og bilateralt samarbeid

Nordområdene

Norge skal være et foregangsland på miljøområdet og en langsiktig og troverdig forvalter av miljøverdiene i nord. De nordlige havområder skal bevares som verdens reneste og rikeste. Det betyr å inn ta en ledende rolle innen overvåkning og forskning på havmiljø, klima og miljøgifter i nordområdene. Dette gjøres på en bred front, i bilateralt samarbeid med naboland i nord, i regionale og internasjonale fora og i internasjonalt prosjektsamarbeid.

Arktisk råds klimastudie *Arctic Climate Impact Assessment* (ACIA) viste at klimaendringene både kommer først og kraftigst i nord. Gjennom formannskapet i Arktisk råd vil Norge i 2008 føre en nær dialog med landene i Arktisk råd om klimaspørsmål, og arbeide for en oppfølging av ACIA-rapporten. Det er påvist høye nivåer av miljøgifter og tungmetaller i Arktis. Satsingsområder for 2008 vil være arktisk økosystembasert havmiljøforvaltning, tilpasning til klimaendring samt fortsatt felles arktisk kunnskapsinnhenting innen arktisk klimaendring. Norge er også vertsland for sekretariatet til det arktiske miljøovervåkningsprogrammet *Arctic Monitoring and Assessment Programme* (AMAP). Norge støttet i 2006 arbeidet med miljøpartnerskapet i det som da var EUs Nordlige Dimensjon. Regjeringen vil i lys av den nye politiske plattform for Den Nordlige Dimensjon se på hvordan vi kan bidra til å videreutvikle partnerskapet.

Norge vil fortsatt gi høy prioritet til kontinuerlig overvåkning og felles tiltak mot viktige regionale forurensingskilder, spesielt i Russland. I våre nærområder i Nordvest-Russland er det fortsatt en høy konsentrasjon av kjernefysisk materiale som representerer en potensiell fare for forurensning, også for Norge. Atomsikkerhetssamarbeidet med Russland vil derfor fortsette inntil de viktigste oppgavene er løst. Samarbeidet bidrar til å redusere risikoen for ulykker og forurensning, og hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveier. Arbeidet er tett koordinert med andre lands innsats under G8-landenes globale partnerskap mot spredning av masseødeleggelsesvåpen og -materiale. Den russiske egeninnsatsen er stor og økende.

Norge har også et betydelig samarbeid med Russland for å redusere forurensning i grensenære områder, for å bedre løsning av felles miljøoppgaver, kompetanseutvikling i miljøforvaltningen, og for å fremme russisk deltakelse i internasjonalt miljøvernsamarbeid. Satsingsområder for 2008 vil være vern av miljøet i Barentshavet, reduksjon av forurensning og oppfølging av programmer for renere produksjon i industrien. Vi vil også videreføre det grensenære samarbeidet, forvaltning av biodiversitet i Barentsregionen, kulturminnevern, samt støtte til opprettelse av en russisk arktisk nasjonalpark. Prosjekter for helhetlig og økosystembasert forvaltning av Barentshavet, og samarbeid om helse-, miljø- og sikkerhetskrav til petroleumsvirksomhet i Barentshavet, vil fortsatt være høyt prioritert.

Østersjørådet, der Norge er medlem, har en egen enhet for miljøspørsmål og bærekraftig utvikling i Østersjøregionen, Baltic 21. Norge deltar i finansieringen av Baltic 21 over Utenriksdepartementets budsjett. Baltic 21 har et nært samarbeid med HELCOM, the Helsinki Commission, der Norge ikke er medlem. Arbeidet i Baltic 21 vil fortsette i 2008.

EU

Norge har gjennom EØS-avtalen integrert store deler av EUs miljøregelverk i norsk rett. I lys av det store omfanget av regler som over flere år er innlemmet i norsk lov har forskjellene mellom EUs og Norges miljøregelverk blitt stadig mindre. Mye av regelverket i Norge og i EU har i tillegg sitt utspring i de samme internasjonale konvensjonene, og regelverket vil derfor også ofte bli tilsvarende.

Et stort arbeid nedlegges for å utarbeide norske lover og forskrifter som ivaretar EØS-reglene. Området for nasjonal politikk reduseres ettersom

EUs politikktutforming stadig utvides til nye områder. Dette gjelder for det første konkret regelutvikling, og det gjelder i økende grad også generell politikktutforming innen det brede saksfeltet bærekraftig utvikling. Et eksempel på det er at konseptet bærekraftig utvikling utgjør et sentralt element i Lisboastrategien. EU har vært pådriver i utvikling av miljøpolitikken på områder som luftforurensning, avløp, utfasing av ozonnedbrytende stoffer, innsamling av bilvrak og vannressursforvaltning.

Det er lagt opp til dialog med EU om miljøpolitikk både bilateralt, nordisk-baltisk, samt gjennom deltakelse i policyfora opprettet av Kommisjonen. Miljøverndepartementet er den sentrale aktør, men det er også viktig at dette følges opp fra Utenriksdepartementets side.

Både under de eksisterende EØS-finansieringsordningene og de nye programmene for Bulgaria og Romania er miljø et av hovedinnsatsområdene. Bærekraftig utvikling er et av flere tverrgående hensyn som samtlige prosjekter vurderes i forhold til.

Et bredt spekter av miljøtiltak er prioritert i rammeavtalene (MoU) for de 13 mottakerlandene under EØS-finansieringsordningene. Sentrale miljøområder, slik som reduksjon av utslipp av klimagasser, avfallshåndtering, renere produksjon, energioptimeringstiltak og biodiversitet, gis prioritet. Flere av landene ønsker å styrke sin administrative kapasitet på miljøområdet. Ti av landene har etablert egne fond for frivillige organisasjoner, der miljøområdet vil være et av innsatsområdene.

Søknader behandles fortløpende, og av innkomne søknader pr. mai 2007 utgjorde prosjekter innen miljø og bærekraftig utvikling over en tredjedel av andel godkjente prosjekter. EØS-midlene innebærer en vesentlig styrking av norsk støtte og innsats på miljøområdet i landene. Flere norske aktører deltar som prosjektpartnere, bl.a. myndigheter, organisasjoner og forskningsmiljøer.

Vest-Balkan

Den norske bistanden til de ODA-godkjente landene på Vest-Balkan går i hovedsak til støtte for fredsprosesser og viktige reform- og utviklingstiltak i regionen, og til kapasitets- og institusjonsbyggende innsats. På miljøsektoren dekkes tiltak som omfatter bl.a. vann- og avløpsprosjekter, avfallshåndtering, skogbruksforvaltning og biologisk mangfold. Det gis også støtte til prosjekter innen landbrukssektoren for å bidra til å fremme et mer rasjonelt og miljøvennlig landbruk. Innenfor energisektoren gis støtte til ENØK-tiltak for å fremme energieffektivisering og omlegging av energifor-

bruket i miljøvennlig retning. Videre dekkes prosjekter som bidrar til bevisstgjøring av lokale myndigheter når det gjelder miljøvern og forurensing. I samarbeid med Miljøverndepartementet gis støtte til miljøprosjekter (bl.a. gjennom det regionale programmet for gjenoppbygging på miljøområdet, REREP, under Stabilitetspakten for Sørøst-Europa) og gjennom UNEPs regionale kontor for Europa.

Moldova, Sør-Kaukasus og Sentral-Asia.

Landene i regionen står overfor meget store miljøutfordringer som har bygget seg opp over mange år. Miljøtiltak er derfor høyt prioritert innen prosjektsamarbeidet.

I 2008, som i foregående år, vil det bli lagt spesiell vekt på overgang til mindre forurensende industriproduksjon og mer effektiv bruk av energi. Vannressursene er under sterkt press og kan bidra til å skape konflikter mellom land og etniske grupper. Forvaltning av vannressurser vil derfor fortsatt stå sentralt. Det samme vil biomangfold, kulturminnevern, økoturisme og bekjempelse av radioaktiv forurensning.

Videre vil det bli vurdert å støtte prosjekter som betoner sammenhengen mellom miljø og sikkerhet, samt prosjekter som gjelder vann og helse. Prosjekter som styrker samspillet mellom kompetanseheving i miljøforvaltningen og økt bevissthet i befolkningen om miljøspørsmål vil også bli vurdert. Dette vil styrke både miljøpolitikken og demokratiutviklingen generelt.

Afrika

Ifølge FNs klimapanel risikerer fattige i Afrika å møte de største konsekvensene av klimaendringer, bl.a. i form av forørkning og jordforringelse, tørke, flom og uforutsigbar nedbør, samt oversvømmelse og erosjon av kyststrekninger. Tiltak for å bidra til å gjøre landene mindre sårbare overfor klimaendringer er derfor helt avgjørende i regionen.

Bærekraftig naturressursforvaltning er viktig for å øke matsikkerheten og sikre langsiktig inntjening. I Zambia støtter Norge naturressurs- og viltforvaltning samt matsikkerhet og landbruk. Gjennom bedret forvaltning av nasjonalparkene vil Norge bidra til økt inntektsgrunnlag fra turisme og til redusert krypskyting. Gjennom støtte til lokale organisasjoner bidrar Norge til et mer robust, klimatilpasset og miljøvennlig landbruk, der formålet er bedre tilgang på mat og inntekt. Malawi har få naturressurser utenom landbruket og står svært utsatt til for klimaendringer. Der vil Norge også bidra til å ferdigstille og gjennomføre Malawis plan

for matsikkerhet og landbruksutvikling; med vekt på klimatilpasninger.

I Etiopia har Norge en ledende giverrolle i gjennomføring av FNs forørkningskonvensjon. Konvensjonsarbeidet har fokus både på matsikkerhet og bærekraftig naturressursforvaltning i de fattigste og marginaliserte områdene av landet gjennom strategisk partnerskap med lokale myndigheter, lokale og norske institusjoner og internasjonale utviklingspartnere. I Etiopia bidrar også Norge, via økt vektlegging av lokalsamfunnets rolle i identifisering og løsning av sentrale problemer, i skogressursforvaltning og i utvikling av et nasjonalt rammeverk for investeringer i bærekraftig arealbruk. I Kenya støtter Norge tre UNEP-prosjekter av regional karakter. Satsingsområdene er tørrlandsområder, kapasitetsbygging i forhold til å fremme integrering av miljøhensyn inn i de nasjonale utviklingsplanene, samt i forhold til utslipp fra landbaserte anlegg til kystområdene i Øst-Afrika. I Tanzania vil Norge, på bakgrunn av evaluering av et tidligere program, øke miljøinnsatsen gjennom et nytt femårig program innen miljø- og naturressursforvaltning med fokus på godt styresett.

Tiltak for bevaring av biologisk mangfold, blant annet på bakgrunn av hogst i regnskogsområder, er en sentral utfordring. I Uganda er skogreservater under sterkt press for omregulering til industrielle formål. Her vil Norge fortsette å bidra til bærekraftig utvikling i skogsektoren via tiltak som er myntet på å sikre det ugandiske samfunn økonomiske, samfunns- og miljømessige fordeler gjennom skog- og treplanting. Den kompetansen som er bygget i ugandisk skogforvaltning vil også bli gjort bruk av i Sør-Sudan, der Norge vil støtte kartlegging av skogressursene og bidra til å utvikle retningslinjer for konsesjonstildelinger. Norge vil også arbeide for bærekraftig utvikling av naturressursene i det tørre og sårbare Øst-Sudan. I Sør-Afrika vil det innen fiskeri gis støtte til bærekraftig forvaltning av Sør-Afrikas marine ressurser og kystområder. Innen miljøprogrammet vil det samarbeides om biologisk mangfold, styresett, forurensing og avfallshåndtering. Støtte vil bli gitt til miljøforvaltning og institusjonssamarbeid mellom Norge og Sør-Afrika.

Integrering av miljøhensyn i petroleumssektoren vil være avgjørende for en helhetlig bærekraftig utvikling i en rekke afrikanske land. I Nigeria og Uganda er grunnlag lagt for videre samarbeid innenfor Olje for utvikling-programmet. I Nigeria vil Norge blant annet bidra til regelverk om konsekvensanalyser ved igangsettelse av prosjekter, til kompetansebygging og datatilknytning for overvåking av utslipp, samt avvikling av CO₂-utslipp fra gassfakling. I Mosambik vil miljøstøtten fra Norge

særlig gå til energi og fiskeri. Norge vil bidra til å belyse potensielle konflikter mellom oljeutvinning, fiskeri og miljøhensyn. Mosambiks handlingsplan for klima vil ligge til grunn for videre samarbeid. I Angola er koblingen olje/fisk/miljø et viktig element både innenfor fiskerisamarbeidet og i Olje for utvikling-samarbeidet. Området inkluderer planer om innsats innen inntektsforvaltning og miljøforvaltning.

Asia

Støtte til miljø og klimatiltak er en viktig del av Norges bidrag til utvikling i Asia. Det legges blant annet vekt på støtte til utarbeidelse av nasjonale miljøplaner, tilpasning til klimaendringer, regional vannressursforvaltning, skogforvaltning og marin ressursforvaltning. Miljø er særlig prioritert i samarbeid med Kina, India og Indonesia, og skal i tråd med miljøhandlingsplanen for utviklingssamarbeid for perioden 2006-2015 integreres i all annen virksomhet.

Indias betydelige økonomiske vekst med tilsvarende økning i energiforbruk og transportvolum, har skapt et hardt press på natur og miljø. Miljøproblemene har ikke bare konsekvenser for India, men for hele regionen og for den globale miljø- og klimasisuasjonen. Norge har i 2006 og 2007 arbeidet for å styrke samarbeidet med India innen miljø- og klimaspørsmål. En rekke nye samarbeidstiltak er startet opp innen klimaspørsmål, biodiversitet, forvaltning av vannressurser, samt kontroll med forurensning av luft og vann. Tiltakene innen disse felt vil bli videreført i 2008, med et spesielt fokus på klima og fornybare energikilder, inkludert den grønne utviklingsmekanismen (CDM). Man vurderer også å starte opp et prosjekt innen håndtering av miljøfarlig avfall (kvikksølv). Norge har også et målrettet miljøsam samarbeid med Kina, med hovedsatsing på forurensning og klima. På forurensningsområdet vil kapasitetsbygging for Kinas gjennomføring av internasjonale miljøforpliktelser stå sentralt for prosjektsamarbeidet. Fokus vil også være på å stimulere folkelig deltakelse i miljøarbeidet. Klimaarbeidet vil være forankret i en bilateral klimasamarbeidsavtale. I Pakistan planlegges samarbeid om klimatiltak med særlig vekt på CDM. Institusjonelt samarbeid på miljøsektoren vil også bli styrket. I tillegg har ambassaden truffet tiltak for å styrke integrering av *miljø* som tverrgående hensyn i det øvrige bistandsarbeidet.

Norge og Indonesia undertegnet i 2007 en felles erklæring om klima og energispørsmål som åpner for samarbeid innen CDM, utvikling av fornybar/ren energi, politisk samarbeid i klimahandlingene, forskningssamarbeid, skogprosjek-

ter, fangst og lagring av CO₂. Avskoging og arealbruksendringer representerer en særlig utfordring i Indonesia, både med hensyn til produksjon av palmeolje til biodrivstoff, utslipp av klimagasser og biologisk mangfold. Styrking av lokal kapasitet for skogforvaltning og bekjempelse av ulovlig hogst og handel med tropisk tømmer er hovedfokus for det bilaterale miljøprogrammet med Indonesia. I 2006 ble det undertegnet en intensjonsavtale mellom Norge og Indonesia om samarbeid innen fiskerisektoren.

Forbedrede vann- og sanitærforhold er avgjørende i kampen mot fattigdom. I Afghanistan vil Norge prioritere prosjekter innen rent drikkevann og sanitet. I Sri Lanka vil Norge prioritere å fremme miljøvennlige produksjonsteknikker og avfallshåndtering.

Energieffektivisering er et viktig tiltak for å redusere klimagassutslipp og gjøre industrivirksomhet mer bærekraftig. I Bangladesh tar Norge sikte på å integrere miljøhensyn i naturgassforvaltningen. I Vietnam satser Norge bilateralt på prosjekter om kapasitetsbygging innen konsesjonsbehandling av vann for vannkraftformål, og om styrking av kompetanse og kapasitet i kraftsektoren. I Øst-Timor vil Norge støtte arbeidet med å inkludere miljø som komponent i oljesamarbeid, og gjennomføre bygging av småkraftverk som kan erstatte dieselmotorkraftverk. Som tverrgående hensyn innen energi og fiskeri i Vietnam, er miljøintegrasjon relevant innenfor helse-, miljø- og sikkerhetssystemer innenfor petroleumssektoren, miljøkonsekvensutredninger og lisensiering av vannkraft, samt i fiskerilovgivning og prosjekter innen havbruk.

I Afghanistan vil Norge støtte økt satsing på fornybar energi som solcelleelektrifisering og mindre vannkraftverk til landsbyer. I Nepal er det en betydelig miljøkomponent i den økte satsingen på tilgang til ren energi på landsbygda. Denne støtten er også et viktig område for folkelig støtte til freds- og demokratiprosessen. Regionalt støtter Norge ICIMOD, et informasjonscenter som sprer kunnskap og bidrar til regional dialog om bærekraftig bruk av naturressurser og tilpasning til klimaendringer. ICIMOD bidrar bl.a. til diskusjon om og arbeid for felles løsning av grenseoverskridende problemer som flom, bevaring av biologisk mangfold og naturressursforvaltning mellom de åtte medlemslandene (Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, India, Kina, Myanmar, Nepal og Pakistan).

Midtøsten

I Libanon er miljø en prioritert sektor i utviklingssamarbeidet. Aktuelle innsatsområder er institu-

sjonsutvikling innen oljevernberedskap, kystsonerforvaltning og etablering av karbonfond. Som ledd i vårt pågående energisamarbeid med Det palestinske området, vil Norge støtte initiativ for bruk av gass- og energibesparende tiltak. Norge vurderer også muligheten for å inngå i et bredt regionalt samarbeid om spørsmål knyttet til vannressursforvaltning.

Latin-Amerika

I regjeringens nye satsing i Latin-Amerika, er forvaltning av naturressurser i både Mellom-Amerika og Sør-Amerika særlig prioritert. I Nicaragua og Guatemala støttes tiltak innen bærekraftig bruk og forvaltning av naturressurser og biologisk mangfold gjennom organisasjoner med regionalt mandat. Norge har også bidratt til regional kapasitets- og kunnskapsutvikling innen bærekraftig bruk av naturressurser, eksempelvis ved å støtte nøkkelinstitusjoner i alle landene i Mellom-Amerika. Norge har også bidratt til utarbeidelse av nasjonale rap-

porter vedrørende status på kunnskap om biomangfold i flere av landene i regionen.

Jordskred kan medføre store konsekvenser med hensyn til helse og matforsyning. Norge fortsetter å støtte kunnskapsbygging om og forebygging av jordskred i regionen, og vil bidra til å redusere risikoen i regionen ifm jordskjelv og ekstreme vær-situasjoner. I Nicaragua vil Norge for øvrig videreføre arbeidet med å integrere miljø, sammen med kvinner og likestilling, i alle nye samarbeidsavtaler. Bærekraftig forvaltning av viktige kommersielle fiskeressurser inngår i fiskerisamarbeidet med Nicaragua, som har pågått siden 2006.

Over regionbevilgningen for Latin-Amerika er det inngått en samarbeidsavtale med Regnskogsfondet om den største norske støtten noen gang til bevaring av regnskogen i Amazonas. Dette muliggjør oppstarten av et nytt program med vekt på å styrke det sivile samfunns innsats lokalt og regionalt for å oppnå integrert forvaltning av store sammenhengende områder av urfolksterritorier og vernet skog. Det regionale samarbeidet omfatter grenseområdene mellom Peru, Brasil og Bolivia.

Tematisk inndeling av budsjettpostene	Fordeling av total miljørettet bistand ¹
Bilateral bistand (kap. 150, 151, 152, 153)	32 %
Sivilt samfunn (kap. 160)	19 %
Næringsutvikling (kap. 161)	2 %
Humanitær bistand, overgangsbistand, demokrati, fred og forsoning (kap. 162, 163, 164)	8 %
Forskning, internasjonale prosesser, konvensjoner og initiativ på miljøområdet (kap. 165, 166)	11 %
Multilateral bistand (kap. 170 og 171)	29 %
	100 %

¹ Det er tatt utgangspunkt i total miljørettet bilateral bistand (inkl. multilateral) + miljørettet bistand gjennom multilaterale kanaler. For mer detaljert tallgrunnlag, henviser vi til vedlegg x.

Innføring av miljøledelse i statlige virksomheter – Grønn stat

Hensynet til det ytre miljø synliggjøres ved de rutiner og prosedyrer som er innført i Utenriksdepartementet og Norad. Det er foretatt et utvalg av tiltak på følgende innsatsområder: Energi, innkjøp, avfallshåndtering og transport.

Energi

Departementet har et databasert energioppfølgingsystem. Systemet hadde oppstart i 2002 og

hadde som mål å redusere energiforbruket i departementet med 10 pst. årlig innen 2005. Dette målet er nådd og på Victoria Terrasse/7. juni plassen er energiforbruket nå redusert med 15 pst. Systemet gir kontinuerlig overvåking av energiforbruket (strøm, varme og vann). Energiforbruket registreres rutinemessig hver uke og tiltak settes inn umiddelbart hvis bruken viser avvik oppover. For Norads del er også strømreduksjon et viktig tiltak i deres rutiner og prosedyrer.

Innkjøp

Både Utenriksdepartementet og Norad har miljøhensyn med som et krav i alle innkjøpsavtaler og i de innkjøp virksomhetene gjør.

Avfallshåndtering

Det er innført system for papirresirkulering og øvrig kildesortering av avfall i begge virksomheter. Utenriksdepartementet er her en del av avtalen vedr. avfallshåndtering som er inngått for hele departementsfellesskapet. Ordningen administreres av UD og DSS i fellesskap. Det satses også videre på økt gjenbruk av f.eks. permer, plastlommer m.v. Alt spesialavfall behandles forskriftsmessig i hht. miljømerket kildesortering.

Transportsektoren

Denne vil være mindre relevant enn de øvrige ettersom tjenestereiser utgjør den alt overveiende delen av denne. Departementet og Norad har relativt liten mulighet til å påvirke valg av reisemåter gitt de aktuelle reisemålene (i all hovedsak utland). Det er imidlertid anskaffet utstyr til video- og telefonkonferanser og dette utstyret blir brukt der dette er mulig. Det er videre inngått en rammeavtale for transport til og fra utland ved flytting av medarbeideres flyttegods, møblering av ambassader og tjenesteboliger i utlandet m.v. der bl.a. miljøvennlig emballasje er vektlagt.

11 Likestilling

Likestilling i den eksternt rettede virksomheten

11.1 Mål og virkemidler

Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet 2007-2009 ble lansert 8. mars 2007. Den er innrettet som et svar på svakheter avdekket i ekstern evaluering av implementeringen av Strategien for kvinner og likestilling 1997-2005. Til tross for politiske prioriteringer har kjønnsperspektivet hatt en tendens til å underordnes eller forsvinne i implementering og rapportering. En rendyrket integreringsstrategi uten målretting av tiltak, klar ansvarsforankring, kunnskapsoppbygging og allokering av ressurser til formålet ga ikke de ønskede resultater. Den nye handlingsplanen har økt fokus på målrettet innsats, allokering av ressurser, konkretisering, tydelighet og prioriteringer i strategien for integrering. Handlingsplanen har som mål å bidra til omfordeling av makt, ressurser og omsorgsoppgaver mellom menn og kvinner. Målrettede tiltak og øremerkede midler skal nyttes til å fremme kvinners stilling, samt til holdnings- og atferdsendring og mobilisering av menn og gutter som allierte i arbeidet for kvinners rettigheter og likestilling. Begrepet «kvinner» benyttes inkluderende, slik at både jentebarn, unge, voksne og eldre kvinner omfattes. Mange aktuelle problemstillinger, dreier seg om barn og unge jenter. Det gjelder spesielt visse former for vold og overgrep, som kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, rett til utdanning og helse, bevegelsesfrihet og rett til å bestemme over egen kropp og seksualitet.

Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling 2007-2009

Handlingsplanen identifiserer fire tematiske innsatsområder:

- Kvinners politiske deltakelse
- Kvinners økonomiske deltakelse
- Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter
- Vold mot kvinner

Integrering av kjønnsperspektivet i alt utviklingssamarbeidet er viet et eget kapittel i handlingspla-

nen, med særlig vekt på Regjeringens øvrige satsingsområder for utviklingssamarbeidet. Satsingsområdene dekker en stor andel av 03-budsjettet. I tillegg framheves integrering av kjønnsperspektivet innen helse og utdanning, som er viktige sektorer for å realisere kvinners rettigheter og likestilling. Norge har siden høsten 2006 delt ledervervet i FNs felles initiativ for jenters utdanning (UNGED), der 11 FN-organisasjoner deltar. Dette vervet løper til utgangen av 2008. Målsettingen er å forbedre tilgangen til og kvaliteten på utdanning for jenter for å fremme likestilling både innenfor utdanningssystemet og derigjennom i samfunnet ellers.

I 2007 har departementet hatt fokus på utarbeidelse/lansering av den nye handlingsplanen, samt informasjon og annen oppfølging, med sikte på god forankring hos de viktigste utviklingsaktørene. Det gjennomføres seminarer om handlingsplanen med søkelys på regionale likestillingsutfordringer for ambassader i Sørøst-Asia og Mellom- og Latin-Amerika. Tilsvarende seminar ble avholdt for ambassadene i Sørøst-Afrika høsten 2006, for å få innspill til handlingsplanen.

Norad følger opp arbeidet med handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet (2007-2009). Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, inkl. arbeidet for trygg, selvbestemt abort og arbeidet mot kjønnslemlestelse, samt kvinners utsatthet når det gjelder kjønnsbasert vold og hiv og aids ses i nær sammenheng med kvinners mulighet til utfoldelse og deltakelse. Dette vil få en sentral plass i det norske arbeidet. Norad vil legge vekt på å arbeide tverrfaglig i forhold til likestilling, inkludering og økonomiske rettigheter. Kvinner og likestilling skal inkluderes i prosjektet Olje for Utvikling og tas opp i forhold til prosjektet REFLEKS – norske interesser i en globalisert verden.

Handlingsplanen for oppfølging av FNs Sikkerhetsråds resolusjon om kvinner, fred og sikkerhet

Årsmøtet for vedtagelsen av FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet ble markert med et seminar i Oslo 31. oktober 2006. Et tilsvarende arrangement vil finne sted i 2007. På

bakgrunn av egenrapportering fra de berørte departementer er det utarbeidet en første framdriftsplan. Planen er distribuert til et bredt spekter av aktører i departementene og sivilt samfunn, og presentert for drøfting i Samarbeidsorganet for FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325. Handlingsplanen har bidratt til et betydelig sterkere fokus og høyere bevissthet om kjønnsdimensjonens betydning i Utenriksdepartementets og andre aktuelle departementer, samt hos våre samarbeidspartnere. Det er stor aktivitet og oppmerksomhet om Resolusjon 1325-relaterte områder i alle involverte departement og direktorater, og Norges innsats blir lagt merke til internasjonalt.

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2006-2009

Regjeringens handlingsplan «Stopp menneskehandelen» legger vekt på tiltak både i Norge og i andre land. Regjeringen ønsker en styrket innsats i kampen mot menneskehandel; ikke bare fra myndighetenes side, men også fra frivillige organisasjoner. Det er satt av inntil 90 millioner kroner over Utenriksdepartementets budsjett for 2006-2009 til prosjekter og tiltak for å bekjempe handel med mennesker i transitt- og opprinnelsesland. Trygg retur og hjelp til reetablering for ofre som vender tilbake til sine hjemland fra Norge vil være et viktig innsatsområde. Utenriksdepartementet vil også, sammen med Justisdepartementet, fortsette arbeidet for å styrke det bilaterale og multilaterale politisamarbeidet. Sammen med Forsvarsdepartementet vil UD videreføre tiltak blant personell i internasjonale operasjoner som skal bidra til å bekjempe menneskehandel. Det er inngått to avtaler med den internasjonale organisasjonen for migrasjon IOM om sikker retur fra Norge av ofre for menneskehandel. Disse avtalene skal garantere ofre som ønsker å dra hjem frivillig en viss oppfølging både medisinsk, sosialt, arbeidsmessig og økonomisk. Videre støtter Norge arbeidet til FNs program for narkotika og kriminalitet UNODC, som bistår stater med å ratifisere og implementere den såkalte Palermo-protokollen mot menneskehandel. Norge deltar også i Europarådets arbeid mot menneskehandel og har signert rådets konvensjon som i nær framtid vil bli forelagt Stortinget for ratifisering. Vi er også med i Østersjørådets innsats på området. Midler kanaliseres dessuten via norske og internasjonale frivillige organisasjoner, FN-organer som UNICEF, UNDP, UNIFEM og ILO. Støtten omfatter forebyggende tiltak, men også tiltak som opplæring av politi og bistand til ofre. Andre satsningsområder er større fokus på tvangsarbeid, og styrket innsats for å bekjempe illegal handel med

organer. Gjennom ambassader kanaliseres midler til prosjekter i regi av lokale samarbeidspartnere. Se også nedenfor om norsk støtte til organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa OSSEs arbeid mot menneskehandel.

Handlingsplanen mot kvinnelig kjønnslemlestelse

Planen for internasjonalt arbeid mot kjønnslemlestelse av jenter videreføres med vekt på forebygging, behandling og rehabilitering samt styrking av kompetansen på alle nivåer. Departementet, Norad og de berørte utenriksstasjonene arbeider med å intensivere innsatsen innenfor rammen av handlingsplanen. På bakgrunn av en gjennomgang i 2006 av status på arbeidet mot kjønnslemlestelse i Etiopia, er det utarbeidet en strategi for operasjonaliseringen i Etiopia. Her er det inngått strategisk partnerskap med Redd Barna. Det er opprettet en ressursgruppe av fagpersoner for å bistå ambassadene. Den internasjonale dagen mot kjønnslemlestelse 6. februar ble markert med en konferanse som fikk stor mediedekning.

Stortingsmelding om kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken

Regjeringen har besluttet å presentere en stortingsmelding om kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken. Meldingen vil sette de langsiktige og overordnede politiske føringene og etablere en felles ramme for de allerede eksisterende styringsverktøyene.

Organisatoriske og administrative tiltak, rutiner og opplæring for å sikre integrering av kjønnsperspektivet i utviklingssamarbeidet

I forbindelse med en omlegging av syklusen for utenriksstasjonenes strategiske planlegging sikres særskilt rapportering på stasjonens arbeid med kvinner og likestilling. Likeså er det i tildelingsbrev for 2007 til aktuelle ambassader henvist særskilt til handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet. I Norads strategi mot 2010 er likestilling, inkludering og økonomiske rettigheter prioritert som en av tre faglige satsingsområder. Det skal fokuseres på og investeres i økonomisk utvikling i et fordelingsperspektiv. Norad vil følge opp Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet blant annet ved å legge fram en egen plan for oppfølging som en integrert dimensjon med forankring av ansvar i Norads virksomhet på alle nivåer. Norad vil videre styrke den interne faglige kompetansen på området. Dette vil gi økt kapasitet for

faglig rådgivning og kvalitetssikring av ambassade-nes innsats. For å fremme spørsmål og løsninger omkring temaet kvinner og likestilling vil både Utenriksdepartementet og Norad delta aktivt i likestillingsnettverket og det nordiske nettverket i tilknytning til utviklingskomiteen i Organisasjonen for økonomisk og kulturelt samarbeid i Europa OECD-DAC.

11.2 Likestilling som ett av fem hovedspor i budsjettet

Gjennom profilering og eksplisitt integrering av kjønnsperspektivet i St.prp.nr. 1 og oppfølging av de nevnte handlingsplanene, vil Regjeringen sikre en helhetlig tilnærming til kvinners rettigheter og likestilling som både et mål i seg selv og et integrert hensyn i departementets virksomhet.

Regjeringen avsatte 390 mill. kroner av økningen i 2007-budsjettet til målrettede tiltak for kvinner og likestilling, herunder 200 mill. kroner over en ny bevilgning over kap. 168, post 70 spesielt for øremerkede tiltak for dette formålet. Disse midlene videreføres. Gjennom budsjettet for 2008 foreslår Regjeringen å bevilge ytterligere 85 mill. kroner øremerket likestillingsformål. Den største økningen kommer på kvinne- og likestillingsbevilgningen, kap. 168, post 70, med 35 mill. kroner. Grunnbidraget til UNIFEM økes med 25 mill. kroner over kap. 170, post 70. UNIFEM organisasjonen er foreslått omorganisert i en eventuell ny FN-enhet for kvinner og likestilling. Økningen er i tråd med den høye profilen Norge har holdt i oppfølgingen av anbefalingene fra Høynivåpanelet for FN-reform. Norge ønsker å bidra til en samlet og slagkraftig FN-enhet som kan fremme kvinners rettigheter og likestilling. Man vil også styrke målrettet arbeid for bekjempelse av kjønnsbasert vold og menneskehandel mv i Sentral-Europa og Kaukasus med 15 mill. kroner over kap. 164, post 73, og målrettet innsats for kvinner og likestilling i den humanitære bistanden og menneskerettighetsarbeidet med 10 mill. kroner over kap. 163, post 71.

Rapportering for 2006 viser at bilateral bistand der kvinner og likestilling var *hovedmål*, utgjorde 567 mill. kroner. Dette inkluderer multilateral bistand gjennom multilaterale organisasjoner og bygger på rapportering i henhold til OECD-DACs policy markører for kvinner og likestilling som hovedmål. Multilateral bistand målrettet kvinner og likestilling utgjør til sammen 553 mill. kroner. Da omfattes kjernestøtte til FNs kvinnefond UNIFEM med 20 mill. kroner over kap. 170, post 70, overføringer til FNs barnefond UNICEFs arbeid for grunnutdanning og likestilling med 483 mill.

kroner. Den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILOs arbeid for likestilling med ca. 2 mill. kroner over kap. 170, post 76, 25 mill. kroner til det internasjonale programmet for mikrobicider (IPM) til utvikling av kvinnekontrollert beskyttelse mot hiv aids over kap. 170, post 80, samt 15 mill. kroner til Verdensbanken, og 15 mill. kroner, samlet, til Den interamerikanske utviklingsbanken og Asiabanken over kap. 171, post 72.

Til sammen utgjorde dette mer enn 1,1 mrd. kroner i bistand målrettet kvinner og likestilling (inkludert bilateral, multilateral og multilateral bistand).

Samlet bilateral bistand til kvinner og likestilling var 2,7 mrd. kroner i 2006. Dette inkluderer bilateral og multilateral bistand registrert som hovedmål samt eksplisitt integrert som signifikant delmål, i henhold til OECD-DACs policy markører. Det tilsvarer 21,4 pst. av samlet bilateral bistand og utgjør en økning fra 2,4 mrd. kroner og 19,7 pst. i 2005).

I tillegg økte Norges bidrag over kap. 170, post 71 til FNs befolkningsfond til 262 mill. kroner. 6,5 pst. av UNFPAs budsjett var målrettet kvinner og likestilling (2006). Reproduktiv helse utgjør 2/3 av UNFPAs budsjett, et felt med stor betydning for kvinners helse.

11.3 Internasjonale prosesser og multilateralt samarbeid

FNs kvinnekommisjon

FNs kvinnekommisjon er ansvarlig for oppfølging av handlingsplanen fra FNs 4. kvinnekongress i Beijing. Kommisjonen møtes årlig i februar/mars. Hovedtema for møtet i 2007 var vold mot jentebarn. Også mannrollespørsmål var på dagsordenen. Norge arrangerte i den anledning et lunsjseminar om den nordiske farsrollen. Tema for kvinnekommisjonens møte i 2008 vil være finansiering for likestilling. Norge har påtatt seg vertskapet for et FN ekspertseminar høsten 2007, som skal utarbeide grunnlagsmateriale om emnet.

FNs kvinnekonvensjon CEDAW

FNs kvinnekonvensjon vil være et sentralt redskap i oppfølgingen av handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet. Også Norge rapporterer hvert 4. år til CEDAW-komiteen, som gir anbefalinger knyttet til utfordringer nasjonalt. Norges 7. rapport behandles i komiteen i august 2007.

FN-reform og likestilling

Norge er en pådriver for oppfølging av anbefalingene fra FNs reformpanel, der statsminister Jens Stoltenberg deltok. Norge har bla. initiert et fellesnordisk initiativ for å påskynde prosessen med etablering av en sammenslåing og styrking av Generalsekretærens spesialrådgiver for likestilling (OSAGI) og FN-sekretariatets avdeling for kvinners rettigheter (DAW) med FNs kvinnefond UNIFEM. Norge ønsker å bidra til en samlet og slagkraftig FN-enhet som kan fremme kvinners rettigheter og likestilling. Det er også et mål for Norge å bidra til at kvinner og likestilling får en sentral plass i «Ett FN-programmene i pilotland for FN-reform. Målet er økt gjennomslag i FN-systemet og bedre effekt på landnivå for kvinners rettigheter og likestilling.

Kommisjonen for de fattiges rettigheter – formaliseringsagendaen

Kommisjonen for de fattiges rettigheter er en uavhengig kommisjon tilknyttet FNs utviklingsfond UNDP. Norges aktive innsats i formaliseringsagendaen har et tredelt fokus, hvor kvinners rettigheter er en av hovedstolpene.

Millioner av mennesker i uformelle bosetninger lever i konstant frykt for å bli kastet ut av hjemmene sine. Det er et faktum at kvinnens frihet til å leie, kjøp eller selge land og eiendom er begrenset eller forbudt i mange samfunn. Dette begrenser deres produktive kapasitet, og dømmer dem til å leve i fattigdom uten noen form for sikkerhet og mulighet til å forbedre sin økonomiske situasjon. Også der kvinner får formell rett til å eie land, er det behov for oppfølging med informasjon og veiledning til kvinnene selv, lokalsamfunnet og lokale bank-/finansieringsmekanismer om de muligheter retten til å eie åpner for. Ofte kan kollektive rettigheter eller eiendomsrett basert på bruk ivareta kvinners interesser bedre enn individuelle løsninger.

Verdensbankens handlingsplan for økonomisk likestilling

Norge var en pådriver bak Verdensbankens utarbeidelse av denne handlingsplanen for kvinner og økonomisk likestilling, som ble lansert i Oslo i september 2006 og Berlin februar 2007. Handlingsplanen har to hovedelementer; kortsiktige initiativer som skal gi resultater på kort sikt, som gjennomføres i pilotland med UNIFEM som tilrettelegger, og en analytisk komponent, med sikte på mer effektiv integrering av kjønnsperspektivet i bankens ordinære virksomhet.

Europarådets arbeid for kvinners rettigheter og likestilling

Europarådets arbeid med likestilling er særlig rettet inn mot å fremme like muligheter og rettigheter for kvinner og menn, og å hindre vold mot og handel med kvinner. Toppmøtet i 2005 ga sterk støtte til videre innsats for økt likestilling og pekte særlig på områdene nasjonale likestillingstiltak, tiltak mot vold mot kvinner og mot menneskehandel. Norge har vært en pådriver i dette arbeidet. Europarådet har ligget i forkant internasjonalt i å utvikle metoder for å integrere likestilling på alle fagområder, og har bla. utarbeidet tilrådninger om hvordan dette arbeidet best kan fremmes. Norge deltok i 2006 bla. i arbeidsgrupper om å utarbeide retningslinjer for å integrere kvinneperspektivet i budsjettarbeid, og i arbeidet for å videreutvikle standarder og mekanismer for integrering av kvinner i arbeidslivet.

Europarådskonvensjonen for tiltak mot menneskehandel som ble vedtatt i 2005 styrker virkemidlene for å bekjempe menneskehandel og tiltakene for å beskytte ofrene for menneskehandel. Den vil komme til å utgjøre et viktig rammeverk for samarbeidet i sær med opprinnelseslandene til ofre for menneskehandel i Europa. Det vil bli etablert en overvåkningsmekanisme for å føre tilsyn med landenes etterlevelse av konvensjonen. Overvåkingsorganet (GRETA) vil bestå av uavhengige eksperter fra medlemslandene, og Norge har signalisert interesse for å være representert i dette organet. Konvensjonen vil trå i kraft når ti land har ratifisert den, ventelig i løpet av 2007. Norge undertegnet konvensjonen på toppmøtet og arbeider med å forberede ratifikasjon av konvensjonen. Regjeringen tar sikte på å ratifisere konvensjonen i løpet av 2007.

Som et ledd i den treårige kampanjen for barns rettigheter (2006-2008), ble det satt i gang et arbeid med å utarbeide en ny Europarådskonvensjon mot seksuelt misbruk av barn. Siktemålet er å styrke det internasjonale samarbeidet på dette feltet. Også Europakampanjen mot hverdagsvold og vold mot kvinner, har berøringspunkter med tiltakene mot menneskehandel.

Den europeiske union og det europeiske økonomiske samarbeidsområdet EU EØS finansieringsordninger

Kvinner og likestilling er ikke egne målområder for EØS-finansieringsordningene, men kvinne- og likestillingsprosjekter støttes under andre målområder, spesielt under utvikling av menneskelige ressurser og helse og barneomsorg. I tillegg vil noen av prosjektene innen Schengen-tilpasning

kunne bidra indirekte, ved bl.a. å hindre menneskehandel. Likestilling er et tversgående hensyn som skal ivaretas i alle prosjekter som får støtte. Likestilling er også tema i Norges kontakt med mottakerlandene, bl.a. i de årlige møtene. Fra norsk side kan man bidra til en positiv utvikling på dette området ved å gjøre norsk likestillingspolitikk kjent og ved at norske aktører involveres i gjennomføringen av konkrete prosjekter.

Organisasjonen for samarbeid og sikkerhet i Europa OSSE

OSSE, gjennom Kontoret for demokratiske rettigheter og institusjoner ODIHR og sendelagene, gir konkrete bidrag til fremme av kvinners rettigheter og deltakelse i det offentlige liv gjennom prosjektsamarbeid. I tillegg er OSSE et forum for å øke politisk oppmerksomhet om utfordringene knyttet til likestilling. Norge spilte en sentral rolle i å fremforhandle OSSEs handlingsplan for likestilling som ble vedtatt i 2004. Handlingsplanen fokuserer på opplæring, ledelse og rekruttering, og har også klare referanser til oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) om kvinners rolle i konfliktforebygging og gjenoppbygging. Norge har sekondert en person til OSSE-sekretariatet i Wien som arbeider med å iverksette tiltak for å nå målene i OSSEs handlingsplan.

OSSE etablerte i 2003 en handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel, og har utpekt en spesialrepresentant med ansvar for å skape økt politisk oppmerksomhet om problemet. Denne leder også den operative enheten i OSSE-sekretariatet som bistår deltagerlandene i kampen mot menneskehandel. Norge tok i 2006 initiativ til en økt innsats mot tvangsarbeid og man ble enige om at deltagerlandene skal utarbeide retningslinjer og holdningskampanjer rettet mot sektorer som er særlig utsatt for menneskehandel. Man fikk også på plass en beslutning om å styrke innsatsen mot seksuell utnyttelse av barn. Norge støtter også ODIHRs arbeid mot menneskehandel i Sentral-Asia, Vest-Balkan og Moldova.

Internasjonale nedrustnings- og ikke-spredningsorganisasjoner

Norge yter faste årlige økonomiske bidrag og har i visse perioder styreverv i internasjonale nedrustnings- og ikke-spredningsorganisasjoner som bl.a. det internasjonale atomenergibyrådet IAEA, Organisasjonen for forbud mot kjemiske våpen OPCW, Organisasjonen som legger til rette avtalen for Stans av Atomprøvesprengninger CTBTO m.fl. Kjønnsperspektivet fremmes jevnlig i relevante

innlegg i nevnte fora. Fra norsk side legges det vekt på at flere kvinner tilsettes i høyere stillinger i de ulike sekretariatene. Vi understreker betydningen av at kjønnsperspektivet integreres i de ulike organisasjonenes faglige bistand. Vi legger videre vekt på at flere kvinner bør oppnevnes i mellomstatlige ekspertgrupper på nedrustning og ikke-spredning som er oppnevnt av FN og andre internasjonale institusjoner.

Konsekvensene av alle typer våpenbruk rammer også kvinner. Dette innebærer at det bør tas hensyn til kvinners forhold når man utformer målsettinger og forhandler om nedrustnings- og ikke-spredningsavtaler. Vi tilstreber at flere kvinner engasjeres direkte i arbeidet. Det vil fortsatt bli lagt vekt på kjønnsperspektivet i arbeidet mot væpnet vold og ulovlig handel med håndvåpen. I tilskuddsordningen for håndvåpen og opplysningsarbeidet for fred vil det bli tilstrebet at prosjektaktiviteter inkorporerer og rapporterer om likestillingsaspekt.

Kultursamarbeid og norgesfremme

Prosjektet «Noras søstre», en seminarserie om kvinner og likestilling med utgangspunkt i og inspirert av Ibsens skuespill, ble initiert i anledning Ibsenåret og gjennomført i Alexandria, Egypt, New Dehli, India og i Maputo, Mosambik i 2006. Prosjektet er videreført i 2007, med seminarer i Beijing, Tel Aviv, Blantyre (Malawi), Hanoi, og i Moskva. I 2008 planlegges «Noras søstre»-seminarer i flere andre land, bl.a. Det palestiske området. For seminarrekken produserer Utenriksdepartementet en artikkelsamling som hittil er utgitt på arabisk, engelsk, kinesisk, portugisisk og russisk.

11.4 Regionalt og bilateralt samarbeid

Rapportering fra utenriksstasjonene viser at aktuelle ambassader er kommet godt i gang med å gjennomgå sin bistandsporfølge for å sikre at kjønnsperspektivet ivaretas på en konkret måte i oppfølgingen og resultatrapporteringen. Kjønnsperspektivet innarbeides i nye avtaler, og likestillingsens betydning for utvikling settes på dagsorden i egnede møter og fora. Norad foretar kvalitetssikring av søknader, prosjekter og programmer, herunder fra en rekke FN-organisasjoner. Landene har varierende, ofte svake systemer for kjønnsrelevant statistikk, noe som byr på utfordring mht rapportering. Regionale eksempler på arbeidet for kvinners rettigheter og likestilling viser noe av bredden i Norges innsats på dette viktige feltet i utviklings samarbeidet. Denne innsatsen gjøres dels i samarbeid med landenes egne myndigheter, rele-

vante FN-organisasjoner, andre givere, lokale og norske frivillige organisasjoner.

Afrika

Kvinner og likestilling er et viktig fokus i støtten til det sivile samfunn i Kenya, så vel som støtten til et program for kvinner og styresett, som skal bidra til å øke kvinners deltakelse i politikk og samfunnsliv. Gjennom støtte til Tanzanias lokalforvaltningsprogram rettes et særlig fokus på kvinner og likestilling. I Zambia støttes gjennomgang av tradisjonell lovgivning med sikte på å identifisere brudd med likestillingsprinsippet. Det gis også støtte til en konferanse om styrking av kvinners deltakelse i det politiske liv i Angola. Kvinners adgang til retts hjelp er en sentral komponent i støtten til styresettprogrammet i Nigeria. I Etiopia intensiverer Norge innsatsen rettet mot kjønnslemlestelse. I Mosambik vil kvinners rolle vektlegges spesielt i støtten til næringsutvikling. I Malawi rettes fokus på organisasjonsutvikling gjennom dialog og samarbeid med et likestillingsnettverk i Malawi.

Asia

Innsatsen i Asia er særlig rettet mot å fremme kvinners deltakelse i politiske beslutningsprosesser. Besøket til Norge fra Vietnams nasjonale kvinnekomité har bidratt til økt kunnskap om de norske erfaringene fra arbeidet for likestilling. I Øst-Timor er det innledet samarbeid med UNIFEM for å styrke kvinners politiske deltakelse. I Nepal er det bidratt til at et bredt utvalg kvinneorganisasjoner har dannet en kvinneallianse som har som mål å drive politisk opplysning og mobilisering. Opplæring av departementsansatte i kjønns sensitivt budsjettarbeid er støttet gjennom et pilotprosjekt i Pakistan, med synlige resultater fra budsjettprosessen for deltagende distrikter. Fra Bangladesh rapporteres om gode resultater fra støtte til frivillige organisasjoners lengre tids innsats for bl.a. forebygging av vold mot kvinner.

Latin-Amerika

Ved støtte til urfolk, fri rettshjelp, politireform og frie media i Guatemala, legges det særlig vekt på kvinners interesser og rettigheter. I Nicaragua integreres på samme måte kjønns perspektivet i arbeidet for demokrati og godt styresett, et bærekraftig jordbruk og nasjonal oppbygging av statistiske samfunnsdata. I tillegg er bekjempelse av vold mot kvinner og barn en av fire hovedsatsinger i Nicaragua, og Norge har støttet utarbeidelsen av Regjeringens nasjonale plan mot vold. Norge sam-

arbeider med UNDP, den panamerikanske Helseorganisasjonen (PAHO), og det nasjonale kvinne direktoratet (INIM) i dette arbeidet. Likestillingsperspektivet inngår i den aktuelle opptrappingen av samarbeidet med land i Sør-Amerika.

Nordområdene

I regjeringens nordområdestrategi er likestilling nevnt som en viktig politisk dimensjon i nordområdepolitikken. Likestilling skal implementeres på tvers i strategien, ikke som særskilt satsningsområde. Likestillingsaspektet er av særlig viktighet i forbindelse med næringsutvikling i nord, kunnskapsproduksjon og kompetanseutvikling, samt i det internasjonale samarbeidet. For å bygge opp om målsettingen er det lansert en rekke prosjekter innenfor nordområdearbeidet. I regi av Arktisk råd er det arrangert en bred konferanse om likestilling i Arktis. Norge har fulgt opp dette arbeidet gjennom to prosjekter over Utenriksdepartementets budsjett. Det er lagt fram en studie om kvinners deltagelse i beslutningsprosesser om arktisk fiske, ledet av Kvinneuniversitetet Nord i Steigen og med deltagelse fra de fleste arktiske land. Prosjektet ble videreført med en undersøkelse av kvinners deltagelse i ressursbaserte næringer i Arktis. I prosjektsamarbeidet med Russland er det på de fleste områder høy deltagelse av kvinner. Det gjelder innenfor prioriterte områder som helse og omsorg, utdanning og forskning, samt miljøvern. Som eksempel på tiltak kan nevnes «Presidentprogrammet», en utvekslingsordning for unge ledere fra offentlig forvaltning og næringsliv i Nordvest-Russland. KS og NHO er ansvarlige for gjennomføringen på norsk side. Her har kvinneandelen vært jevnt stigende siden oppstarten i 1999, og de siste årene har mer enn halvparten av de russiske deltakerne vært kvinner. En annen type prosjekt som spesifikt retter seg mot kvinner, er samarbeidet mellom kvinnelige bønder i Norge og Russland for å utvikle økologisk landbruk og bidra til landsbyggdutvikling i Arkhangelskregionen. De omfattende kvinnenettverk i Barentsregionen er en betydelig ressurs som utnyttes aktivt i det grenseoverskridende samarbeidet.

Vest-Balkan

Den norske bistanden til Vest-Balkan dreier seg i stor grad om å bidra inn mot konfliktforebygging og fredsprosesser og til styrking av menneskerettighetene og demokratiutvikling. Et viktig aspekt av dette arbeidet er styrking av kvinners rettigheter og likestilling. Støtte til dette feltet har gradvis økt over de senere år. I 2006 utgjorde støtten til

kvinne- og likestillingstiltak godt over 52 mill. kroner. Støtten sprer seg over et vidt spekter. Bekjempelse av menneskehandel og oppfølging av regjeringens handlingsplaner, har hatt høy prioritet over flere år. I 2006 var den direkte støtten til dette feltet på over 27 mill. kroner. Det gis støtte til tiltak for ofre, til forebygging, kapasitetsbygging innen private og offentlige sektor, spesielt innen justis- og politisektoren, til regional samarbeid, forskning og kartlegging, nettverksarbeid og konferanser.

Oppfølging av Regjeringens Handlingsplan for gjennomføring av FNs Sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet blir søkt prioritert i støtten til fredsprosesser i regionen, bl.a. Dayton prosessen i Bosnia-Hercegovina, Ohrid prosessen i Makedonia og fredsprosessen i Sør-Serbia. I støtten til ulike forsoningsprosesser og inter-etnisk dialog har en spesielt lyktes i å inkludere jenter og kvinner. Støtten til bl.a. «Kvinner Kan» programmet og ulike tiltak for opplæring av kvinnelige jurister bidrar til å styrke kvinners muligheter for politisk deltakelse og å sikre en jevn kjønnsbalanse i oppbyggingen av statlige institusjoner, herunder også justis- og sikkerhetssektoren. Det har blitt gitt støtte til ulike småkreditt- og sysselsettingstiltak for å styrke kvinners økonomiske deltakelse, opplærings- og utdanningsprosjekter, styrking av kvinners rettigheter gjennom fri rettshjelp, tiltak mot kjønnsbasert vold og forbedring av kvinners rettigheter og til helse og hiv/aids bekjempelse i alle landene på Vest-Balkan. I Albania støttes UNDP med et program for kapasitetsbygging og integrering av likestillingsperspektivet i planlegging og gjennomføring i offentlig sektor. Norsk støtte har også bidratt til at det er etablert masterstudier i kjønn og likestilling ved universitetene i Sarajevo og Tirana.

SUS-landene

Norge har støttet en rekke kvinne- og likestillingsrettede tiltak i Sentral-Asia, Sør-Kaukasus og Moldova innen humanitær bistand, hvor en stor del av mottakerne er kvinner. Eksempler er Flyktninghjelpens bistand til flyktninger og internt fordrevne i Sør-Kaukasus og tiltak rettet mot hiv/aids. Som et ledd i gjennomføringen av Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2005-2008 er det gitt prioritet til tiltak for å bekjempe handel med kvinner og barn. Innsatsen mot menneskehandel er trappet opp i 2007 gjennom et stort prosjekt i regi av Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) i Moldova, med fokus på å sikre retur, rehabilitering og vitnebeskyttelse av ofre for menneskehandel ved retur til hjemlandet.

Norge støtter et lignende IOM-prosjekt i Kirgisistan, hvor det også er blitt gitt støtte til et omfattende UNIFEM-prosjekt om kvinners rett til land. Organisasjoner som søker om prosjektstøtte, må redegjøre for hvordan kjønnsperspektivet integreres i prosjektene og oppfordres til samarbeid med lokale kvinnemiljøer. Sovjetunionens sammenbrudd førte til fall i produksjonen, høy inflasjon, arbeidsløshet og væpnede konflikter. Arbeidsløshet blant menn har endret kjønnsrollene samtidig som tradisjonelle religiøse holdninger har ført til gjenoppliving av de mest konservative familietradisjonene i mange områder. Imidlertid har kvinner i økende grad blitt familieforsørgere takket være inntekter fra den uformelle økonomien. I en situasjon hvor det er så motsetningsfylte krav til kvinners rolle er det behov for prosjekter som motiverer og bistår landene med å utvikle en likestillingspolitikk. Norge vil bidra til dette, både gjennom bilateralt samarbeid og i multilaterale fora.

Samarbeid med frivillige organisasjoner/sivilt samfunn

Tilskudd til og samarbeid med norske frivillige organisasjoner forvaltes av Norad.

Ved behandling av søknader fra de frivillige organisasjonene legges det vekt på kvinner og likestilling som tversgående tema. Det har i noen tilfeller vært gitt spesifikke føringer om at organisasjonene skal prioritere tiltak som er relevante for styrking av kvinners stilling, innenfor rammen av de tiltak som Norad støtter. I 2006 markerte Care Norge, FOKUS og Kirkens Nødhjelp seg positivt i arbeidet med kvinners rettigheter og i kampen mot kjønnslemlestelse.

11.5 Likestilling internt i utenriktjenesten

Det er et arbeidsgiveransvar å sikre at likestilling ivaretas og redegjøres for iht lovens krav.

UDs personalpolitiske målsettinger skal derfor utformes og etterleves slik at UD's overordnede målsetning nås.

Likestilling integreres i alle deler av personalpolitikken slik at begge kjønn har like reelle muligheter til faglig, personlig og karrieremessig utvikling og til å bruke sin kompetanse.

Det er et lederansvar å operasjonalisere personalpolitiske målsetninger innen eget virkeområde.

Likestilling operasjonaliseres også gjennom egen handlingsplan for en nærmere definert periode. Slik handlingsplan er under utarbeidelse for en ny, kommende periode.

Mål

Overordnet målsetning er like muligheter og lik fordeling kvinner og menn på alle stillingsnivåer.

Organisering

Likestillingsarbeidet i departementet er forankret i toppledelsen, utøves i linja og omfatter følgende:

- oppfylle lovens intensjon
- via gjeldende personalpolitiske mål/handlingsplaner
- via evaluering og justering av tiltak
- årlig rapportering

Andre arenaer

- Arbeidsmiljøutvalg (AMU), Forhandlingsutvalg (FU), Likestillingsutvalg (LU), Familieutvalg (FAMU)
- Ulike formelle og uformelle møteforum (avdeling/seksjon/stasjon/tema)
- Prosjekt-/samarbeidsgrupper

Resultater mht likestillingsmål oppnådd i forrige Handlingsplansperiode 2002-2006 kan leses i egen rapport.

Det er fortsatt embetsgruppen og spesielt stasjonssjefsstillingene som det må jobbes planmessig videre med for å oppnå likestilling.

Gjennomsnittlig har andelen kvinnelige søker pr stilling økt i forrige handlingsplanperiode, men det er fortsatt færre kvinner enn menn som søker stasjonssjefsstillingene, i gj.snitt er forholdet 2/3.

Konkrete målrettede tiltak må til for å forsere en positiv utvikling.

Begrensede muligheter for avansement for kvinner vil generelt og over tid gi dårligere lønnsutvikling for kvinner.

Det er derfor svært relevant å understreke behovet for å sikre rimelig jobb-/kariereutvikling og lønnsutvikling innenfor de ulike stillingsgrup-

pene/kategorier. Det siste med et særlig fokus på stillinger innenfor det administrative tjenesteområdet, men også spesialiststillingene, mht livslang karriere også på disse tjenesteområdene i utenriksstjenesten.

Helhetlig satsing og konkrete handlinger innenfor alle de personalpolitiske arbeidsområdene må til for at likestilling er en realitet for alle grupper på alle nivåer.

Likestilling må vektlegges ved ansettelse, lønnsutvikling, opprykk og kompetansegivende oppgaver.

I karriereutviklingen må likestillingsperspektivet vektlegges og ivaretas gjennom

- utvikling av jobbinnhold og nye samarbeidsformer (team og prosjekt)
- samsvar mellom jobbinnhold/ kompetansekrav og ansvar og myndighet
- kompetansestyring – kompetanseoverføring/ kompetanseutvikling
- UDs kompetanseprofil
- lederutviklingsprogrammer
- coaching/mentoring med mer
- lønnspolitiske virkemidler
- familiepolitiske virkemidler
- rekruttering
- stillinger, delegasjoner, råd og utvalg; internt og eksternt

Direkte påvirkning og medvirkning skjer i linja (ref også målsetning om ytterligere delegering/mål- og resultatstyring).

Måloppnåelse og resultater er knyttet opp til ansvarlige beslutningstakere/linjeledere.

Resultatoppnåelse følges opp og rapporteres jevnlig.

Indirekte påvirkning og medvirkning til at likestillingmål nås skal forøvrig skje gjennom de gjeldende formelle samarbeidsfora som AMU, FU, LU og FAMU.

12 Anmodningsvedtak

12.1 Vedtak nr. 316, 19. 12.2006

«Stortinget ber Regjeringen øke ressursene til opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland, og utarbeide en bred strategi for demokratistøtte til det sivile samfunn og opposisjonen i Hviterussland. En slik strategi bør legge stor vekt på møteplasser, informasjonsspredning, beskyttelse og assistanse til ofre, alternativ kultur og støtte til regional presse.»

Svar:

Regjeringens overordnede målsetting overfor Hviterussland er å bidra til demokratisk utvikling og økt respekt for menneskerettighetene. Som ledd i dette arbeidet, gis det aktiv støtte til hviterussisk opposisjon og frivillige organisasjoner for å legge grunnlaget for en omstilling til et demokratisk styresett. Regjeringens nye strategi for Hviterussland ble presentert for Stortinget 12. juni 2007 og gir en oversikt over regjeringens tiltak på dette området. Strategien er samtidig et svar på Stortingets anmodningsvedtak av 19. desember 2006 om å øke ressursene til opposisjonen og det sivile samfunn i Hviterussland og utarbeide en bred strategi for demokratistøtte til det sivile samfunn og opposisjonen (vedtak nr. 316, 2006-2007).

Regjeringen har i samsvar med dette trappet opp prosjektsamarbeidet med landet betydelig og vil fortsette å trappe opp innsatsen. For det første vil støtten til det sivile samfunn bli trappet opp i samarbeid med norske samarbeidspartnere. Eksempler er Den norske Helsingforskomiteens samarbeid med frivillige organisasjoner i Hviterussland, Naturvernforbundets energisparingstiltak i samarbeid med en hviterussisk frivillig organisasjon og Statens Stråleverns deltakelse i FNs utviklingsprogram (UNDPs) arbeid for å bistå lokalbefolkningen i områder som er rammet av radioaktiv stråling. Frivillige organisasjoner og uavhengig presse vil få økt støtte slik at det kan skapes møteplasser, mulighet til å informere befolkningen om opposisjonens virksomhet, og bli satt i verk særskilte tiltak for ungdom og for ofre for politisk forfølgelse. Det vil også bli gitt støtte til å utvide parlamentariske kontakter mellom norske og hviterussiske politikere. Støtten til det hviterus-

siske universitetet i eksil i Vilnius (European Humanities University) trappes opp med sikte på å finansiere et masterprogram for ca. 20 studenter fra Hviterussland.

For det andre vil man støtte opp om reformvillige krefter hos myndigheter og næringsliv ved å utvide kontaktflaten. Slike bredere kontakter kan bidra til holdningsendringer i Hviterussland på sikt. Aktuelle områder for utvidet prosjektsamarbeid er miljø og energi, støtte til små og mellomstore bedrifter og kompetanseheving i forvaltningen. Støtten til energisparing og renere produksjon på lokalt plan vil bli videreført. Det er også aktuelt å støtte prosjekter gjennom multilaterale fora, bl.a. FNs utviklingsfond (UNDP), Europarådet, Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), Nordisk Ministerråd og Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD).

Den politiske dialogen og det praktiske samarbeidet med Hviterussland vil først kunne utvikles og styrkes ytterligere dersom regimet imøtekommer de krav som er stilt både til ytringsfriheten, forsamlingsfriheten og frihet for den politiske opposisjonen. Norge vil fortsatt holde nær kontakt med EU og USA om tilnærmingen til Hviterussland og stå sammen med dem om å stille konkrete krav til Hviterussland før forbindelsene kan normaliseres. Dette innebærer også at innreiseforbudet og frys av midler for et antall myndighetspersoner vil bli videreført. Det må være en klar binding mellom et utvidet samarbeid utad og en positiv intern utvikling.

12.2 Vedtak nr. 501, 12.06.2007

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå tolltariffer og GSP-ordningen og vurdere hvordan sammenhengen mellom norsk utviklingspolitikk og handelspolitikk kan styrkes på dette området, og orienterer Stortinget på egnet måte.»

Svar:

Når det gjelder de fattigste utviklingslandenes muligheter til å bli bedre integrert i den globale økonomien og til å skape økonomisk vekst og vel-

ferd gjennom økt eksport, kan Norge yte et bidrag ved å legge til rette for økt import. Regjeringen, med utenriksministeren som hovedansvarlig, har med det formål foretatt en gjennomgang av den norske ordningen for tollpreferanser for utviklingsland (GSP-ordningen), og legger i St. prp.nr 1 (2007–2008) Skatte-, avgifts- og tollvedtak frem forslag til forbedringer. Samtidig er det klart at tollfrihet ikke er nok. Regjeringen foretar derfor en styrking av det handelsrelaterte utviklingssamarbeidet på grunnlag av en egen handlingsplan, i samsvar med de fattigste landenes ønsker og krav bl.a. i WTO.

Ett av forslagene går ut på at det gis toll- og kvotefri markedsadgang for alle varer fra 14 lavinn-

tektsland i tillegg til de minst utviklede land som har slik adgang i dag. En slik forbedring av markedsadgangen vil bli fulgt opp med tiltak innenfor det handelsrelaterte utviklingssamarbeidet.

Gjennomgangen av tolltariffer og GSP-ordningen er foretatt og har resultert i konkrete forslag som nå fremmes for Stortinget. Vurdering av sammenheng i utviklingspolitikken vil bl.a. skje i Utviklingsutvalget som Regjeringen nedsatte i desember 2006, og som vil utarbeide en rapport (NOU) i løpet av våren 2008. Regjeringen vil deretter orientere Stortinget om denne rapporten på egnet måte.

Utenriksdepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2008 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 100–172	Kr	26 888 083 000
b. Sum inntekter under kap. 3100	Kr	78 629 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2008, kapitlene 100–172 og kapittel 3100

I Utgifter:

Kap.	Post	Kr	Kr
Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten			
100	Utenriksdepartementet		
	01 Driftsutgifter	1 486 311 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 790 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 000 000	
	70 Erstatning av skader på utenlandske ambassader	800 000	
	71 Diverse tilskudd	31 713 000	
	72 Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	137 000	
	90 Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	360 000	1 540 111 000
103	Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	01 Driftsutgifter	17 522 000	17 522 000
104	Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	01 Driftsutgifter	9 232 000	9 232 000
	Sum Programkategori 02.00 Administrasjon av utenriktjenesten		1 566 865 000
Programkategori 02.10 Utenriksformål			
115	Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	01 Driftsutgifter	27 122 000	
	70 Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres</i>	55 206 000	82 328 000
116	Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70 Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 063 281 000	
	71 Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	125 000 000	
	72 EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	750 000 000	
	73 Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	650 000 000	

Utenriksdepartementet

Kap.	Post	Kr	Kr	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	60 000 000	2 648 281 000
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	270 927 000	
	71	Fred- og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	3 793 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	25 598 000	300 318 000
		Sum Programkategori 02.10 Utenriksformål		3 030 927 000
		Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen		
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	01	Driftsutgifter	867 677 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 757 000	881 434 000
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	01	Driftsutgifter	166 920 000	166 920 000
		Sum Programkategori 03.00 Administrasjon av utviklingshjelpen		1 048 354 000
		Programkategori 03.10 Bilateral bistand		
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 838 500 000	2 838 500 000
151		Bistand til Asia		
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	878 600 000	878 600 000
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	170 500 000	170 500 000
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	261 500 000	261 500 000
		Sum Programkategori 03.10 Bilateral bistand		4 149 100 000
		Programkategori 03.20 Globale ordninger		
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	01	Driftsutgifter	33 500 000	
	50	Fredskorpset	165 000 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 123 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	7 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	107 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	160 500 000	1 677 000 000
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND – tapsavsetting	143 750 000	
	95	NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	341 250 000	794 000 000
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	878 500 000	878 500 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	2 297 434 000	2 632 434 000
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	820 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	600 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	73 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	336 350 000	1 830 250 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	01	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	368 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	210 000 000	717 000 000
166		Tilskudd til ymse tiltak		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	2 116 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner m.v., <i>kan overføres</i>	194 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	288 000 000	484 116 000
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	408 276 000	408 276 000
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	235 000 000	235 000 000

Kap.	Post	Kr	Kr
	Sum Programkategori 03.20 Globale ordninger		9 656 576 000
	Programkategori 03.30 Multilateral bistand		
170	FN-organisasjoner mv.		
	70 FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71 FNs befolkningsprogram (UNFPA)	332 000 000	
	72 FNs barnefond (UNICEF)	400 000 000	
	73 Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74 FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75 FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76 Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 459 200 000	
	77 FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78 Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	168 220 000	
	79 Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	80 Bidrag til globale fond, <i>kan overføres</i>	1 066 041 000	
	81 Tilskudd til internasjonal landbruks- forskning, <i>kan overføres</i>	88 000 000	5 135 461 000
171	Multilaterale finansinstitusjoner		
	70 Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	810 000 000	
	71 Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	783 300 000	
	72 Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	407 500 000	2 000 800 000
172	Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70 Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	300 000 000	300 000 000
	Sum Programkategori 03.30 Multilateral bistand		7 436 261 000
	Sum departementets utgifter		26 888 083 000

Utenriksdepartementet

Inntekter:

Kap.	Post		Kr	Kr
Diverse inntekter				
3100	Utenriksdepartementet			
	01	Gebyrer	58 992 000	
	02	Gebyrer – utlendingssaker	14 300 000	
	04	Leieinntekter	1 947 000	
	05	Refusjon spesialutsendinger mv.	3 072 000	
	90	Tilbakebetaling av nødlån fra utlandet	318 000	78 629 000
		Sum Diverse inntekter		78 629 000
		Sum departementets inntekter		78 629 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

1. Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

Overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 01	kap. 3100 postene 02 og 05
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 06
kap. 140 post 01	kap. 3140 post 05

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Ymse inntekter, post 1 Salgsinntekter fra salg av bistandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Tilskudd til ymse tiltak, post 70 Ymse tilskudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan overskride bevilgningen under kap. 100 Utenriksdepartementet, post 90 Lån til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn, ved behov for bistand fra aktuelle transportselskaper ved evakuering av norske borgere i kriserammede land. Fullmakten gjelder i de tilfeller og på de betingelser som gjelder for denne typen bistand.

Utenriksdepartementet

V
Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene hvert år

under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

VI
Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand,

støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

*Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger*VII
Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan foreta bestillinger utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	
	71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	25 mill. kroner

VIII
Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	2 900 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	2 500 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	200 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energieffektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2007-2010.

3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD over 10 år i perioden 2008-2017.

Utenriksdepartementet

IX Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf omtale under kap. 161 Næringsutvikling.

X Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 4 400 mill. kroner.

XI Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

Andre fullmakter

XII Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XIII Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner
2. Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XIV Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten, Det internasjonale fond for jordbruksutvikling og Det felles fond for råvarer.
2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XV

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2008 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984

om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XVI

Deltakelse i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økonomiske sjokk

Stortinget samtykker i at Norge deltar i IMF's låneordning til fattige land som utsettes for økono-

miske sjokk med samlet 240 mill. kroner i løpet av inntil fem år fra og med 2006.

Vedlegg 1**Stillinger ved utenriksstasjonene**

Utenriksstasjon	UD	Spesial- utsendinger	Lokalt ansatte	Sum årsverk
Abidjan	3	0	7	10
Abu Dhabi	3	1	4	8
Abudja	4	0	5	9
Addis Abeba	8	0	14	22
Alger	3	0	3	6
Al Ram	9	0	13	22
Amman	3	0	6	9
Ankara	5	0	8	13
Antananarivo	5	0	8	13
Asmara	3	0	17	20
Aten	3	0	6	9
Baku	3	0	5	8
Bangkok	7	1	14	22
Beijing	10	1	14	25
Beirut	3	0	2	5
Beograd	5	1	11	17
Berlin	11	0	12	23
Bern	3	0	3	6
Bogota	2	0	3	5
Brasilia	3	0	7	10
Bratislava	3	0	4	7
Brussel, EU-del/amb	16	21	17	54
Brussel, NATO	13	0	5	18
Bucuresti	3	0	5	8
Budapest	3	0	6	9
Buenos Aires	3	0	6	9
Bujumbura	1	0	0	1
Cairo	4	0	10	14
Canberra	3	0	3	6
Caracas	3	0	4	7
Colombo	11	0	22	33
Damaskus	2	1	5	8
Dar es Salaam	11	0	18	29
Dhaka	6	0	16	22

Utenriksdepartementet

Utenriksstasjon	UD	Spesial- utsendinger	Lokalt ansatte	Sum årsverk
Dili	1	0	0	1
Dublin	3	0	3	6
Edinburgh	2	0	4	6
Geneve	18	4	10	32
Guatemala	6	0	12	18
Haag	4	1	7	12
Hamburg	1	0	1	2
Hanoi	8	0	14	22
Harare	3	0	11	14
Havanna	2	0	12	14
Helsingfors	5	0	5	10
Houston	2	0	2	4
Islamabad	6	2	19	27
Jakarta	6	0	15	21
Juba	3	0	5	8
Kabul	10	0	34	44
Kampala	9	0	14	23
Kathmandu	7	0	11	18
Khartoum	7	0	8	15
Kiev	4	0	8	12
Kuala Lumpur	3	0	5	8
København	6	0	9	15
La Paz	1	0	0	1
Lilongwe	8	0	9	17
Lisboa	3	0	6	9
Ljubljana	3	0	4	7
London	12	2	16	30
Luanda	6	0	9	15
Lusaka	9	0	14	23
Madrid	5	4	11	20
Managua	6	0	14	20
Manila	3	0	15	18
Maputo	10	0	18	28
Mexico	3	0	5	8
Minneapolis	2	0	2	4
Moskva	15	3	19	37
Murmansk	8	1	14	23
Nairobi	7	2	12	21
New Delhi	7	0	36	43
New York, FN-del/GK	20	2	14	36

Utenriksstasjon	UD	Spesial- utsendinger	Lokalt ansatte	Sum årsverk
Ottawa	4	0	5	9
Paris, Amb.	9	1	13	23
Paris, OECD	6	4	6	16
Praha	3	0	5	8
Pretoria	10	0	11	21
Rabat	3	0	6	9
Reykjavik	3	0	3	6
Riga	4	0	5	9
Rio de Janeiro	1	0	5	6
Riyadh	3	0	7	10
Roma	7	0	9	16
San Francisco	3		2	5
Santiago	3	0	6	9
Sarajevo	4	0	7	11
Seoul	3	0	6	9
Shanghai	4	0	8	12
Singapore	3	0	3	6
Skopje	3	0	5	8
Sofia	3	1	5	9
St.Petersburg	4	0	4	8
Stockholm	5	0	8	13
Strasbourg	4	0	3	7
Tallinn	3	0	4	7
Teheran	4	0	9	13
Tel Aviv	5	0	7	12
Tokyo	7	0	9	16
Vilnius	3	0	6	9
Warszawa	5	0	8	13
Washington	17	6	12	35
Wien	12	0	9	21
Zagreb	3	0	4	7
Sum årsverk ute	573	59	899	1531

Vedlegg 2**Hovedsamarbeidsland 2006**

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
<i>Samlet bilateral bistand til Malawi i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	70	Malawi	159 665
		78	Regionbevilgning for Afrika	109 376
Totalt 150				269 041
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	10 661
		70	Sivilt samfunn	27 630
		73	Kultur	2 788
Totalt 160				41 079
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	
Totalt 161				
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	2 000
		71	Humanitær bistand og MR	1 354
Totalt 163				3 354
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	61
		70	Forskning og høyere utdanning	302
Totalt 165				363
167	Flyktningetiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	7 844
Totalt 167				7 844
170	FN organisasjoner mv.	79	Ekspertes, JPO og FNs fredkorps	741
Totalt 170				741
Totalt Malawi				322 421
<i>Samlet bilateral bistand til Mosambik i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	71	Mosambik	270 000
		78	Regionbevilgning for Afrika	96 284
Totalt 150				366 284
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	1 921
		70	Sivilt samfunn	32 940
		73	Kultur	2 633
Totalt 160				37 493
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	635

					(i 1000 kr)
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total	
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	1 086	
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	339	
Totalt 161				2 060	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	930	
		70	Forskning og høyere utdanning	5 052	
		71	Faglig samarbeid	21	
Totalt 165				6 004	
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertter, JPO, FNs fredskorps	296	
Totalt 170				296	
Totalt Mosambik				412 137	
<i>Samlet bilateral bistand til Tanzania i 2006, fordelt på kapittel og post</i>					
150	Bistand til Afrika	72	Tanzania	340 875	
		78	Regionbevilgning for Afrika	72 926	
Totalt 150				413 801	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	20 043	
		70	Sivilt samfunn	27 632	
		72	Demokratistøtte/medier	952	
		73	Kultur	2 250	
Totalt 160				50 877	
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	1 886	
		95	NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsplan	705	
Totalt 161				2 591	
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	-12	
		71	Humanitær bistand og MR	1 346	
Totalt 163				1 334	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 970	
		70	Forskning og høyere utdanning	9 791	
		71	Faglig samarbeid	700	
Totalt 165				12 461	
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	931	
Totalt 167				931	
170	FN-organisasjoner mv.	79	Ekspertter, JPO og FNs fredskorps	1 487	
Totalt 170				1 487	
Totalt Tanzania				483 482	

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
<i>Samlet bilateral bistand til Uganda i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	73	Uganda	129 920
		78	Regionbevilgning for Afrika	49 008
Totalt 150				178 928
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	17 429
		70	Sivilt samfunn	47 881
		72	Demokratistøtte/partier	592
Totalt 160				65 901
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	2 682
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	421
		73	Institusjonsutvikling for utviklingsland	5 007
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	154
Totalt 161				8 264
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	51 203
Totalt 163				51 203
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	2 323
Totalt 164				2 323
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	3 357
		70	Forskning og høyere utdanning	10 163
Totalt 165				13 520
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	3 581
Totalt 167				3 581
Totalt Uganda				323 721
<i>Samlet bilateral bistand til Zambia i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	74	Zambia	235 002
		78	Regionbevilgning for Afrika	133 559
Totalt 150				368 562
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	6 178
		70	Sivilt samfunn	33 676
		73	Kultur	3 015
Totalt 160				42 869
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	1 020
		72	Finansieringsord utvik.tiltak	143
Totalt 161				1 162
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 547
		70	Forskning og høyere utdanning	1 077

(i 1000 kr)				
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
		71	Faglig samarbeid	50
Totalt 165				2 674
167	Flyktningetiltak i Norge	21	Spesielle utgifter	8 572
Totalt 167				8 572
170	FN-organisasjoner mv.	79	Ekspertter, juniorekspertter, FNs fredskorps	924
Totalt 170				924
Totalt Zambia				424 762
<i>Samlet bilateral bistand til Bangladesh i 2005, fordelt på kapittel</i>				
151	Bistand til Asia	70	Bangladesh	60 000
		78	Regionbevilgning for Asia	42 500
Totalt 151				102 500
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	1 845
		70	Sivilt samfunn	16 872
		73	Kultur	2 000
Totalt 160				20 718
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	2 827
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	8 040
Totalt 161				10 867
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	544
		70	Forskning og høyere utdanning	1 216
Totalt 165				1 760
167	Flyktningetiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	630
Totalt 167				630
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertter, JPO, FNs fredskorps	841
Totalt 170				841
Totalt Bangladesh				137 316
<i>Samlet bilateral bistand til Nepal i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	71	Nepal	60 001
		78	Regionbevilgning for Asia	25 000
Totalt 151				85 001
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	1 183
		70	Sivilt samfunn	23 677
		73	Kultur	3 000
Totalt 160				27 860
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	5 160
Totalt 161				5 160
162	Overgangsbistand (GAP)	70	Overgangsbistand (GAP)	15 000

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Totalt 162				15 000
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	15 119
Totalt 163				15 119
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 295
		70	Forskning og høyere utdanning	7 816
Totalt 165				9 111
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	1 860
Totalt 167				1 860
Totalt Nepal				160 394

Bistand til samarbeidsland i Afrika*Samlet bilateral bistand til Angola i 2006, fordelt på kapittel og post*

150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	108 600
Totalt 150				180 600
160		70	Sivilt samfunn	21 425
Totalt 160				21 425
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	379
		73	Institusjonsutvikling i utviklingsland	2 971
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	1 234
Totalt 161				4 584
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	10 701
Totalt 163				10 701
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 402
Totalt 165				1 402
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	3 351
Totalt 167				3 351
Totalt Angola				150 064

Samlet bilateral bistand til Eritrea i 2006, fordelt på kapittel og post

150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	50 093
Totalt 150				50 093
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	289
		70	Sivilt samfunn	10 957
		73	Kultur	47
Totalt 160				11 293
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	3 959
		71	Humanitær bistand og MR	18 058
Totalt 163				22 017
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	2 476
Totalt 164				2 476

(i 1000 kr)				
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	245
Totalt 165				245
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	28 677
Totalt 167				28 677
Totalt Eritrea				114 802
<i>Samlet bilateral bistand til Etiopia i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	113 268
Totalt 150				113 268
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	2 380
		70	Sivilt samfunn	48 034
		75	Internasjonale frivillige org	150
Totalt 160				50 564
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	73
Totalt 161				73
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	44 526
		71	Humanitær bistand og MR	25 575
Totalt 163				70 101
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	5 013
Totalt 164				5 013
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 147
		70	Forskning og høyere utdanning	12 970
Totalt 165				14 116
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	13 404
Totalt 167				13 404
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertter, JPO, FNs fredskorps	1 630
Totalt 170				1 630
Totalt Etiopia				268 169
<i>Samlet bilateral bistand til Kenya i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	38 167
Totalt 150				38 167
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	8 195
		70	Sivilt samfunn	17 467
		72	Demokratistøtte/partier	307
Totalt 160				25 966
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	91
		95	NORFUND – grunnfonds-kapital ved investeringer i utviklingsland	4 905

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Totalt 161				4 996
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	5 000
		71	Humanitær bistand og MR	405
Totalt 163				5 405
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	1	Driftsutgifter	308
		70	Forskning og høyere utdanning	1 071
Totalt 165				1 379
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	644
Totalt 167				644
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps	2 576
Totalt 170				2 576
Totalt Kenya				79 134
<i>Samlet bilateral bistand til Madagaskar i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	94 282
Totalt 150				94 282
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	2 515
		70	Sivilt samfunn	4 000
Totalt 160				6 515
161	Næringsutvikling	95	NORFUND – grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	1 012
Totalt 161				1 012
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	25
Totalt 163				25
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	693
		70	Forskning og høyere utdanning	82
			Faglig samarbeid	641
Totalt 165				1 417
Totalt Madagaskar				103 249
<i>Samlet bilateral bistand til Mali i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	64 064
Totalt 150				64 064
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	70	Sivilt samfunn	40 295
Totalt 160				40 295
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	70	Naturkatastrofer	-122
				-122

(i 1000 kr)				
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	47
		70	Forskning og høyere utdanning	4 756
Totalt 165				4 803
167	Flyktningetiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	105
Totalt 167				105
Totalt Mali				109 144
<i>Samlet bilateral bistand til Nigeria i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning Afrika	11 055
Totalt 150				11 055
160	Sivilt samfunn og demokratiutvikling	50	Fredskorpset	232
Totalt 160				232
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	350
		72	Finansieringsordning for utviklingstiltak	200
		73	Institusjonsutvikling i utviklingsland	3 500
Totalt 161				4 050
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	01	Driftsutgifter	253
		70	Forskning og høyere utdanning	547
Totalt 165				799
167	Flyktningetiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp	21	Spesielle driftsutgifter	2 541
Totalt 167				2 541
Totalt Nigeria				18 678
<i>Samlet bilateral bistand til Sør-Afrika i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
150	Bistand til Afrika	78	Regionbevilgning for Afrika	43 223
Totalt 150				43 223
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	12 605
		70	Sivilt samfunn	14 051
		73	Kultur	3 040
Totalt 160				29 696
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	7 715
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	631
Totalt 161				8 347
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	251
Totalt 163				251

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
164	Fred, forsoning og demokrati	72	Utvikling og nedrustning	928
Totalt 164				928
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	483
		70	Forskning og høyere utdanning	5 518
Totalt 165				6 000
166	Tilskudd til ymse tiltak	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner	500
Totalt 166				500
167	Flytkningstiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp	21	Spesielle driftsutgifter	105
Totalt 167				105
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FN's fredskorps	1 434
Totalt 170				1 434
Totalt Sør-Afrika				90 484
Bistand til samarbeidsland i Asia				
<i>Samlet bilateral bistand til Afghanistan i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	150 000
Totalt 151				150 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	629
		70	Sivilt samfunn	17 214
		73	Kultur	500
Totalt 160				18 342
162	Overgangsbistand (GAP)	70	Overgangsbistand (GAP)	102 794
Totalt 162				102 794
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	25 720
		71	Humanitær bistand og MR	76 376
Totalt 163				102 094
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	38 171
		72	Utvikling og nedrustning	2 500
Totalt 164				40 671
165	Forskning, kompetanseheving og evaluering	1	Driftsutgifter	536
Totalt 165				536
167	Flytkningstiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	31 508
Totalt 167				31 508
170	FN-organisasjoner, mv	79	Ekspertes, JPO og FN's fredskorps	1 024
Totalt 170				1 024
Totalt Afghanistan				446 971

(i 1000 kr)				
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
<i>Samlet bilateral bistand til Indonesia i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	16 000
Totalt 151				16 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	317
		70	Sivilt samfunn	7 653
		72	Demokratistøtte/partier	139
Totalt 160				8 109
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	1 333
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	20
		73	Institusjonsutvikling i utvik.land	3 830
Totalt 161				5 184
162	Overgangsbistan	70	Overgangsbistand	6 842
Totalt 162				6 842
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	14 088
		71	Humanitær bistand og MR	9 586
Totalt 163				23 674
164	Fred, forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	1 741
		72	Utviklings og nedrustning	286
Totalt 164				2 026
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	2 366
		70	Forskning og høyere utdanning	557
		71	Faglig samarbeid	461
Totalt 165				3 384
170	FN-organisajoner	79	Ekspertes, JPO og FNs fredskorps	625
Totalt 170				625
Totalt Indonesia				65 845
<i>Samlet bilateral bistand til Kina i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	9 000
Totalt 151				9 000
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	1 722
		70	Sivilt samfunn	18 314
		73	Kultur	1 445
Totalt 160				21 481
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	2 878
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	286
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	11 411

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Totalt 161				14 576
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	19 790
Totalt 163				19 790
164	Fred, forsoning og demokrati	70	Fred, forsoning og demokrati	3
Totalt 164				3
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	609
		70	Forskning og høyere utdanning	13 366
		71	Faglig samarbeid	7 068
Totalt 165				21 043
166	Tilskudd til ymse tiltak	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner	1 193
Totalt 166				1 193
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	4 730
Totalt 167				4 730
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertes, JPO, FNs fredskorps	393
Totalt 170				393
Totalt Kina				92 209
<i>Samlet bilateral bistand til Pakistan i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	52 500
Totalt 151				52 500
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	93
		70	Sivilt samfunn	1 057
		73	Kultur	7 500
Totalt 160				8 650
162	Overgangsbistand (GAP)	70	Overgangsbistand (GAP)	16 000
Totalt 162				16 000
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	70	Naturkatastrofer	5 470
		71	Humanitær bistand og MR	117
Totalt 163				5 586
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	743
		70	Forskning og høyere utdanning	101
		71	Faglig samarbeid	2 900
Totalt 165				3 744
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	1 875
Totalt 167				1 875
172	Gjeldslettetiltak	70	Deltakelse i internasjonale gjeldsoperasjoner	31 392

					(i 1000 kr)
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total	
Totalt 172				31 392	
Totalt Pakistan				119 747	
<i>Samlet bilateral bistand til Sri Lanka i 2006, fordelt på kapittel og post</i>					
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	54 999	
Totalt 151				54 999	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	3 879	
		70	Sivilt samfunn	33 323	
		73	Kultur	996	
Totalt 160				38 198	
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	11 613	
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	6 800	
		73	Institusjonsutvikl utvik.land	1 500	
		95	NORFUND – grunnfonds-kapital ved investeringer i utviklingsland	21	
Totalt 161				19 934	
162	Overgangsbistand (GAP)	70	Overgangsbistand (GAP)	34 543	
Totalt 162				34 543	
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	44 465	
Totalt 163				44 465	
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	38 078	
Totalt 164				38 078	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 681	
		70	Forskning og høyere utdanning	473	
Totalt 165				2 153	
167	Flyktningtiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	6 776	
Totalt 167				6 776	
Totalt Sri Lanka				239 147	
<i>Samlet bilateral bistand til Vietnam i 2006, fordelt på kapittel og post</i>					
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	58 650	
Totalt 151				58 650	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	85	
		70	Sivilt samfunn	11 776	
		73	Kultur	2 381	
Totalt 160				14 242	
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	2 551	
		72	Finansieringsord utvik. tiltak	975	
		73	Institusjonsutvikl utvik.land	6 602	

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	6 477
Totalt 161				16 605
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	2 502
Totalt 163				2 502
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 494
		70	Forskning og høyere utdanning	3 323
		71	Faglig samarbeid	345
Totalt 165				5 162
167	Flyktningiltak i Norge	21	Spesielle driftsutgifter	420
Totalt 167				420
Totalt Vietnam				97 582
<i>Samlet bilateral bistand til Øst Timor i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
151	Bistand til Asia	78	Regionbevilgning for Asia	52 353
Totalt 151				52 353
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	219
		70	Sivilt samfunn	1 775
		73	Kultur	37
Totalt 160				2 030
162	Overgangsbistand (GAP)	70	Overgangsbistand (GAP)	22 833
Totalt 162				22 833
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	11 539
Totalt 163				11 539
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	570
		71	Faglig samarbeid	295
Totalt 165				865
Total Øst Timor				93 121
Bistand til samarbeidsland i Mellom-Amerika				
<i>Samlet bilateral bistand til Guatemala i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
153	Bistand til Mellom-Amerika	78	Regionbev. for Mellom-Amerika	50 120
Totalt 153				50 120
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	6 001
		70	Sivilt samfunn	26 901
		71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	-1
		73	Kultur	1 750
Totalt 160				34 651
163	Nødhjelp, MR, hum	70	Naturkatastrofer	8 500

					(i 1000 kr)
Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total	
		71	Humanitær bistand og MR	350	
Totalt 163				8 850	
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	500	
Totalt 164				500	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	707	
		70	Forskning og høyere utdanning	1 005	
Totalt 165				1 711	
Totalt Guatemala				95 832	
<i>Samlet bilateral bistand til Nicaragua i 2006, fordelt på kapittel og post</i>					
153	Bistand til Mellom-Amerika	78	Regionbev. for Mellom-Amerika	49 994	
Totalt 153				49 994	
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	2 178	
		70	Sivilt samfunn	34 552	
		72	Demokratistøtte/ partier	275	
		73	Kultur	2 201	
Totalt 160				39 025	
161	Næringsutvikling	70	Nærings- og handelstiltak	855	
		73	Institusjonsutvikling i utviklingsland	1 860	
		95	Grunnfondskapital ved investeringer i utviklingsland	6 296	
Totalt 161				9 011	
163	Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	70	Naturkatastrofer	2 000	
		71	Humanitær bistand og menneskerettigheter	200	
Totalt 163				2 200	
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	277	
		70	Forskning og høyere utdanning	782	
		71	Faglig samarbeid	200	
Totalt 165				1 258	
170	FN-organisasjoner	79	Ekspertter, JPO, FNs fredskorps	315	
Totalt 170				315	
172	Gjeldslettetiltak	70	Deltakelse i internasjonale gjeldsoperasjoner	60 000	
Totalt 172				60 000	
Totalt Nicaragua				161 804	

(i 1000 kr)

Kapittel	Kapittelnavn	Post	Postnavn	Total
Bistand til samarbeidsland i Midtøsten				
<i>Samlet bilateral bistand til Det Palestinske området i 2006, fordelt på kapittel og post</i>				
152	Bistand til Midtøsten	78	Regionbev. for Midtøsten	136 323
Totalt 152				136 323
160	Sivilt samfunn og demokratiutv	50	Fredskorpset	290
		70	Sivilt samfunn	30 622
		72	Demokratistøtte/partier	830
		73	Kultur	8 243
Totalt 160				39 986
162	Overgangsbistand	70	Overgangsbistand	100 200
Totalt 160				100 200
163	Nødhjelp, MR, hum	71	Humanitær bistand og MR	194 934
Totalt 163				194 934
164	Fred, Forsoning, demokrati	70	Fred, forsoning, demokrati	85 455
Totalt 164				85 455
165	Forskning, komp, evaluering	01	Driftsutgifter	1 069
		70	Forskning og høyere utdanning	4 982
Totalt 165				6 051
Totalt Det Palestinske området				562 948

Vedlegg 3**Tusenårsmålene og status for måloppnåelse**

FNs tusenårsmål er en felles referanseramme for vurdering av resultater av utviklingsarbeidet på verdensbasis, i ulike regioner og i enkeltland. For hvert av de åtte tusenårsmålene er det definert en eller flere konkrete mål som skal nås innen 2015, og et sett med indikatorer. Året 1990 danner grunnlaget for å måle framgangen. For enkelte indikatorer er tilgangen på data ufullstendig. FN arbeider kontinuerlig med å forbedre indikatorene så vel som datagrunnlaget. Det vil likevel være svært begrenset hva man kan rapportere av endring fra ett år til det neste, og et flerårig perspektiv må derfor legges til grunn.

I år er det syv år siden FNs tusenårsforsamling, og halve tiden frem mot 2015 er gått. I den forbindelse har mange av verdens ledere uttrykt bekymring for at målene ikke vil kunne nås uten betydelig ekstra innsats på mange fronter.

FNs rapport om fremdrift i forhold til tusenårsmålene er basert på bl.a. nasjonale rapporter. Pr. første halvår 2007 er det utarbeidet en eller flere slike landrapporter for 131 land. Av disse omhandler 15 norske samarbeidsland (Mosambik, Nepal, Tanzania, Zambia, Burundi, Sudan, Afghanistan, Angola, Det Palestinske området, Kina, Guatemala, Kenya, Madagaskar, Nicaragua og Vietnam). En rekke land har laget sin andre rapport.

*Mål og utvalgte målsetninger**Utvalgte indikatorer og status for måloppnåelse (utviklingsland)**Mål 1: Utrydde ekstrem fattigdom og sult*

- Målsetting 1: Halvere andelen mennesker som lever på under én dollar dagen
- Målsetting 2: Halvere andelen mennesker som sulter

- Andel av befolkningen som har mindre enn én dollar å leve av pr. dag: 1990: 31,6 pst., 1999: 23,4 pst., 2004: 19,2 pst
- Andel av verdens befolkning som lider av sult: 1990: 20 pst., 2003: 17 pst. Det faktiske antallet mennesker som sulter er imidlertid økende, (824 mill. i 2003)

Mål 2: Oppnå allmenn grunnskoleutdanning

- Målsetting 3: Sikre full grunnskoleutdanning for alle barn, både jenter og gutter

- *Andel barn under fem år som er undervektige: 1990: 33 pst., 2005: 27 pst.*
- Andel barn i aldersgruppen som går på skole: 1991: 80 pst., 1999: 83 pst, 2005: 88 pst.
- Andel av befolkningen som har lært å lese: 1990: 80,9 pst., 2000/2004: 85 pst. (UNESCOs estimater)

Mål 3: Fremme likestilling og styrke kvinners stilling

- Målsetting 4: Fjerne forskjellene mellom andelen gutter og jenter i grunnskole og videregående skole, fortrinnsvis innen 2005, og på alle skoletrinn innen 2015

- *Andel kvinnelige parlamentarikere i nasjonalforsamlingen (globale tall: 1990: 13 pst., 2007: 22 pst.*
- Andel jenter i forhold til gutter i grunnskole: 1991: 0,87 pst., 2004: 0,94 pst., i videregående skole: 1999: 0,88 pst., 2004: 0,92 pst. og i høyere utdanning: 1999: 0,78 pst., 2004: 0,87 pst
- Andel jenter og gutter i grunnskolealder utenfor skolesystemet i perioden 1996/2004: Jenter 22 pst., gutter 18 pst.

<i>Mål og utvalgte målsetninger</i>	<i>Utvalgte indikatorer og status for måloppnåelse (utviklingsland)</i>
<i>Mål 4: Redusere dødeligheten blant barn</i>	
– Målsetting 5: Redusere dødeligheten blant barn under fem år med to tredeler:	<ul style="list-style-type: none"> – Dødelighet blant barn under fem år (pr. tusen): 1990: 106, 2005: 83 – Spedbarnsdødelighet (pr. tusen): 1990: 72, 2004: 59 – Antall ettåringer vaksinert mot meslinger: 1990: 71 pst., 2005: 75 pst.
<i>Mål 5: Bedre gravide og fødende kvinners helse</i>	
– Målsetting 6: Redusere dødeligheten blant gravide og fødende kvinner med tre firedeler	<ul style="list-style-type: none"> – Dødelighet blant gravide og fødende kvinner pr. 100 000 fødsler: 1990: 480, 2003: 450 – Andel fødsler forestått av faglært helsepersonell: 1990: 43 pst., 2005: 57 pst.
<i>Mål 6: Bekjempe hiv og aids, malaria og andre sykdommer</i>	
– Målsetting 7: Ha stanset og begynt å reversere spredningen av hiv og aids	<ul style="list-style-type: none"> – Anslått andel kvinner over 15 år som lever med HIV: 1990: 47 pst., 2002: 50 pst, 2006: 50 pst. – Antall foreldreløse barn pga. hiv/ aids: 1990: 0,9 millioner, 2003: 15 millioner – Andel av befolkningen som lever med HIV med behov for behandling og som mottar retrovirale medisiner: 2006: 28 pst.
– Målsetting 8: Ha stanset og begynt å reversere forekomsten av malaria og andre alvorlige sykdommer	<ul style="list-style-type: none"> – Dødelighet i forbindelse med malaria (pr. 100 000 barn 0-4 år): 1990: data ikke tilgjengelig, 2000: 166 – Antall nye smittede (pr. 100 000 innbyggere): 1990: 145, 2003: 153 – Andel tuberkulosestilfeller (pr. 100 000 innbyggere, unntatt HIV-smittede): 1990: 367, 2000: 321, 2005: 255 – Andelen av tuberkulosestilfeller som oppdages og kureres gjennom standardbehandlingen som anbefales av WHO: Oppdages: 2000: 29 pst., 2004: 54 pst. Kureres: 2000: 82 pst., 2003: 83 pst. – Andel barn (12 – 23 mnd) som mottok minst en vaksinedose mot meslinger: 1990: 71 pst., 2005: 75 pst.
<i>Mål 7: Sikre en miljømessig bærekraftig utvikling</i>	
– Målsetting 9: Innarbeide prinsippene for bærekraftig utvikling i landenes politikk og programmer og reversere tapet av naturressurser	<ul style="list-style-type: none"> – Andel landareal dekket av skog: 1990: 31,3 pst., 2000: 31 pst., 2005: 30,3 pst. (globale tall) – Andel areal vernet for å opprettholde biologisk mangfold i forhold til overflateareal: 1990: 9,0 pst., 2005: 11,6 pst. (utviklingsland) – Energibruk (kg oljeekvivalenter) pr. 1 USD bruttonasjonalprodukt: 1990: 266, 2003: 218 (utviklingsland) – Utslipp av karbondioksid (CO₂): 1990: 6,9 mrd. tonn, 2004: 12, 4 mrd. tonn (utviklingsland) – Forbruk av ozonnedbrytende klorfluorkarboner (data for utviklingsland): 1990: 113.362 tonn, 2004: 63.407 tonn (utviklingsland)

<i>Mål og utvalgte målsetninger</i>	<i>Utvalgte indikatorer og status for måloppnåelse (utviklingsland)</i>
– Målsetting 10: Halvere andelen mennesker uten bærekraftig tilgang til sikkert drikkevann og grunnleggende sanitære forhold	– Andel av befolkningen med bærekraftig tilgang til en forbedret vannkilde: 1990: 71 pst. (byer: 93 pst., landsbygda 60 pst.), 2004: 80 pst. (byer: 92 pst., landsbygda: 70 pst.) – Andel av befolkningen med tilgang til forbedrede sanitære forhold: 1990: 35 pst., 2004: 50 pst.
– Målsetting 11: Oppnå betydelig bedring i leveforholdene for minst 100 millioner mennesker som lever i slumområder (innen 2020)	– Andel av bybefolkningen som lever i slum: 1990: 47 pst., 2001: 43,3 pst., 2005: 37 pst.
<i>Mål 8: Utvikle et globalt partnerskap for utvikling</i>	
– Målsetting 12: Videreutvikle et åpent, regelbasert og ikke-diskriminerende handelssystem. Omfatter en forpliktelse til å satse på et godt styresett, utvikling og fattigdomsreduksjon, både nasjonalt og internasjonalt	– Bistand til MUL som andel av OECD-landenes samlede BNI: 1990: 0,09 pst., 2004: 0,08 pst. – Andel av samlet bilateral bistand fra OECD-landene som går til grunnleggende sosiale tjenester: 1997/98: 11,3 pst., 2003/04: 16 pst.
– Målsetting 13: Ta hensyn til de særlige behovene til de minst utviklede landene	– Andel av bilateral ODA fra OECD-landene som er ubundet: 1990: 67,6 pst., 2004: 91,3 pst. – Andel av industrilandenes totale import (ekskl. våpen) fra utviklingsland som innføres toll- og avgiftsfritt: 1996: 52 pst., 2004: 75 pst. Fra MUL: 1996: 67 pst., 2004: 81 pst. Gjennom snittstoll i industriland på landbruksvarer, tekstiler og klær fra utviklingsland: Tekstiler: 1996: 8,1 pst., 2003: 5,7 pst. Klær: 1996: 14,5 pst., 2003: 10,4 pst. Landbruksvarer: 1996: 9,8 pst., 2003: 8,4 pst. – Estimerte landbrukssubsidier i OECD-land som andel av BNP: 1990: 1,9 pst., 2004: 1,16 pst. (foreløpige tall)
– Målsetting 15: Treffe omfattende tiltak nasjonalt og internasjonalt for å løse utviklingslandenes gjeldsproblemer ved å gjøre gjelden håndterbar	– Totalt antall land (kumulativt) som har nådd HIPC-beslutningstidspunkt: 2000: 21, 2006: 11 (pr. mars 2006) – Nådd HIPC-gjennomføringstidspunkt: 2000: 1, 2007 (april): 22 – Gjeldslette iht. HIPC-initiativet (kumulativt): 2000: USD 34 mrd., 2006 (mars): USD 59 mrd. – Gjeldsbetjeningsrate i prosent av eksport av varer og tjenester: 1990: 16,4 pst., 2004: 7 pst.
– Målsetting 17: Gi folk i utviklingsland tilgang til billige, nødvendige medisiner i samarbeid med legemiddelindustrien	– Data ikke tilgjengelig.
– Målsetting 18: Gjøre teknologi, særlig informasjon- og kommunikasjonsteknologi, tilgjengelig i samarbeid med privat sektor	– Telefon- og mobilabonnementer pr. 100 innbyggere: 1990: 2,3, 2004: 31,7 privat sektor – Datamaskiner i bruk pr. 100 innbyggere: 1990: 0,3, 2004: 4,9 – Internettbrukere pr. 100 innbyggere: 1990: 0,0, 2002: 4,0, 2005: 9,0

Indikatorerne viser en viss framgang for utviklingslandene sett under ett, men framgangen er i mange land mindre enn hva som har vært forutsatt

for at målsettingene skal nås innen 2015. Resultatene viser forøvrig stor geografisk variasjon, særlig mellom regioner, men også mellom land i samme

region. Framgangen har generelt vært størst i Øst-Asia og deler av Sør-Asia. Særlig i Øst-Asia er det berettiget håp om at de fleste av tusenårsmålene kan nås. I Afrika sør for Sahara og til dels også i deler av Sentral-Asia er det derimot liten eller ingen framgang å spore. Også i deler av Latin-Amerika har framgangen vært liten.

Utviklingslandene ligger totalt sett godt an til å nå målsetningen om å redusere andelen av befolkningen som lever på mindre enn én dollar dagen. Fra 1990 til 2004 ble denne andelen redusert fra 29 pst. til 19 pst. Reduksjonen skyldes imidlertid særlig en kraftig reduksjon i deler av Asia. Også i Afrika sør for Sahara, som ligger høyest på statistikken over verdens fattigste, har andelen ekstremt fattige begynt å falle, (fra 46,8 pst. i 1990 til 41,1 pst. i 2004), likeledes har antallet som lever på mindre enn 1 USD om dagen begynt å stabilisere seg til tross for rask befolkningsvekst i de samme landene. Det meste av den positive utviklingen har skjedd siden år 2000. Den økonomiske veksten i flere afrikanske land sør for Sahara er nå høy, noe som kan bidra til å heve levestandarden på sikt, hvis veksten fordeles på hele befolkningen. Regionen ligger likevel ikke an til å kunne nå målsettingen om en halvering av fattigdommen innen 2015.

Utviklingen har ikke vært tilstrekkelig til at det er sannsynlig at målsettingen om å sikre full grunnskoleutdanning for alle barn innen 2015 vil kunne nås. Likestillingsindikatorerne viser framgang, spesielt innen utdanning, men det er fortsatt langt fram til lik deltakelse for kvinner og menn i samfunnslivet, slik det aktuelle målet foreskriver.

De beskjedne resultatene når det gjelder reduksjon i dødeligheten blant barn gir særlig grunn til bekymring. Estimerer for 2005 indikerer at 10,1 millioner barn døde før fylte fem år, hvorav de fleste av disse dødsfallene kunne ha vært forhindrede. Barnedødeligheten i Afrika er blitt redusert i svært beskjeden grad fra 1990-2003, noe som også har sammenheng med fortsatt mangel på grunnleggende helsetjenester, høy dødelighet for sykdommer som malaria og tuberkulose, og framveksten av hiv- og aidsepidemien. Et positivt trekk er at omfattende vaksinekampanjer mot meslinger i det sørlige Afrika har ført at antallet dødsfall har sunket med nesten 75 pst. i perioden 1999 – 2005 (fra ca 506 000 til ca 126 000).

De utilstrekkelige resultatene i utviklingslandene sett under ett så langt, har bl.a. sammenheng med at de rike landenes innsats ikke har vært i tråd med forutsetningene. Selv om indikatorerne som FN har utarbeidet for det åttende tusenårsmålet viser et sammensatt bilde, er hovedtendensen i følge FN klar: De rike landene må snarest trå til med innsats på bred front, særlig i forhold til de

minst utviklede landene, dersom tusenårsmålene skal kunne nås.

Bistand fra OECD-landene som andel av medlemslandenes samlede brutto nasjonalinntekt (BNI) er en viktig indikator under det åttende tusenårsmålet. Bistanden økte i 2005 til rekordhøye USD 106,8 mrd., hovedsakelig som følge av gjeldslettetiltak overfor Irak og Nigeria. Ettersom disse gjeldslettetiltakene er blitt avsluttet i 2006, er den samlede bistanden til utviklingslandene sunket til ca USD 103,9 mrd., hvilket utgjør 0,3 pst. av de rike landenes samlede bruttonasjonalinntekt (BNI). I reelle tall falt ODA med 5,1 pst. i 2006, hvilket ikke har skjedd siden 1997. Til tross for at FN lenge har hatt som mål at giverlandenes bistand skal utgjøre 0,7 pst. av deres BNI, er det så langt bare fem land som oppfyller dette målet. Det er imidlertid positivt at ytterligere seks land har forpliktet seg til å nå målet om 0,7 pst. innen 2015, og tall fra OECD viser også at 16 av de 22 medlemslandene var i rute for 2006 mht. sine løfter i forbindelse med Monterrey-konferansen (2002) om økning i bistanden. Utspill så vel fra EU som fra G-8 bærer bud om betydelige økninger i bistandsvolum i årene framover.

Det åttende tusenårsmålet innebærer at det skal tas hensyn til de særlige behovene til de minst utviklede landene. FN har lenge hatt som mål at de rike landene skal gi minst 0,15 – 0,20 pst. av sin BNI som bistand til de minst utviklede landene (MUL). Bistanden til disse landene har imidlertid aldri nådd dette nivået, og bistanden til denne gruppen land som andel av OECD-landenes samlede BNI ble redusert fra 0,09 pst. i 1990 til 0,08 pst i 2004. Bistanden til MUL har stått mer eller mindre på samme nivå siden 2003.

De minst utviklede landene kommer også dårlig ut når det gjelder andelen av den samlede, tollfrie eksporten til industriland, til tross for at flertallet av industriland har foretatt betydelige forbedringer i markedsadgangen fra minst utviklede land. Eksporten fra utviklingslandene som helhet har økt i perioden 1996 til 2002. Den samlede eksporten fra de minst utviklede land som andel av den totale eksport har imidlertid vist en fallende tendens. Dette til tross for at flertallet av industriland har foretatt betydelige forbedringer i markedsadgangen fra disse land.

For de andre indikatorerne under det åttende tusenårsmålet er situasjonen mer positiv. Nye og forbedrede internasjonale gjeldslettetiltak og –ordninger (HIPC-initiativet og MDRI, lansert av G8-landene i 2005) har ført til betydelige lettelser i utviklingslandenes gjeldsforpliktelser, sett i forhold til deres eksportinntekter. Medio 2006 var nærmere USD 60 mrd. ettergitt til HIPC-land som

hadde nådd HIPC-initiativets såkalte beslutningspunkt (dvs. første fase, som gir anledning til midlertidige gjeldslettetiltak). Landenes gjeldsforpliktelser utgjorde i 2005 ca 5 pst. av eksportinntektene, og forventes å falle til ca 4 pst. i 2006.

Omfanget av innfridde låneforpliktelser som andel av landenes BNP falt med 2 pst. i perioden 1999 – 2005, og forventes å falle ytterligere i løpet av de nærmeste årene.

Vedlegg 4

Bistand til norske frivillige organisasjoner

Chapter (code+name)	Post (code+name)	Kirkens Nødhjelp	Fylking til hjelp	Norsk tøkelpjelp	Norges Røde Kors	Fredskorpset	Redd barn	Bistands nemnda	Alliansen	CARE-Norge	Leger uten grenser-Norge	Norwegian Aid Committee	Stemme stiftelsen	Planor ge	FORUT	Regnskogfondet
150 - Bistand til Afrika	73 - Uganda	75 064	25 387	46 033			5 764			7 000						
	78 - Regionbevilgning for Afrika															
	79 - Tilskudd til tidligere samarbeidsland															
150 - Bistand til Afrika	Total	75 064	25 387	46 033			5 764			7 000						
151 - Bistand til Asia	78 - Regionbevilgning for Asia		4 500	1 711											1 000	
151 - Bistand til Asia	Total		4 500	1 711											1 000	
160 - Sivilt samfunn og demokratutvikling	50 - Fredskorpset				1 411 083											
	70 - Sivilt samfunn	138 527	17 000	106 750	55 000		105 700	138 506	75 000	41 000	13 500	36 000	38 000	26 500	32 560	
	71 - Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	3 000	1 987	3 000	1 987		2 000	299	900	700		960	200	650	920	
	72 - Demokratistøtte/partier					1 627										
	73 - Kultur	1 620					145	1 994					670			
160 - Sivilt samfunn og demokratutvikling Total		143 147	18 987	109 750	56 987	1 427 09	107 845	140 799	75 900	41 700	13 500	37 630	38 200	27 150	33 480	
161 - Næringsutvikling	70 - Nærings- og handelslittak															
	73 - Institusjonsutvikling i utviklingsland															
161 - Næringsutvikling	Total															
162 - Overgangsbiand (GAP)	70 - Overgangsbiand (GAP)	88 879	64 140	34 733			10 000			2 461			10 149		5 000	
162 - Overgangsbiand (GAP)	Total	88 879	64 140	34 733			10 000			2 461			10 149		5 000	
163 - Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	70 - Naturkatastrofer	11 907	2 005	-29	41 487		6 410			4 378						
	71 - Humanitær bistand og menneskerettigheter	102 784	209 478	151 187	253 335	-5	21 863			-423	49 510	10 373	1 458		903	
163 - Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	Total	114 691	211 483	151 158	294 822	-5	28 273			3 955	49 510	10 373	1 458		903	
164 - Fred, forsoning og demokrati	70 - Fred, forsoning og demokrati	31 995	41 433	13 000	31 395					2 500	1 000	14 989				
	71 - ODA-godkjente land på Balkan og andre	22 743	11 843	64 547	16 768		14 579			6 900		26 549				
164 - Fred, forsoning og demokrati	Total	1 373	47 124	77 547	65 370		14 579			9 400	1 000	41 538				
165 - Forskning, kompetanseheving og evaluering	73 - Andre ODA-godkjente OSSE land	56 111	100 401	77 547	65 370		178		19							345
165 - Forskning, kompetanseheving og evaluering	1 - Driftsutgifter	10	391													
	71 - Faglig samarbeid															
165 - Forskning, kompetanseheving og evaluering Total		10	391				178		19							345
166 - Tilskudd til ymse littak	71 - Internasjonale prosesser og konvensjoner		0												15	
166 - Tilskudd til ymse littak	Total		0												15	
Grand Total		478 902	434 288	419 392	417 180	1 427 05	166 640	140 799	75 919	64 516	64 010	51 911	49 252	38 200	34 053	33 825

Figur 4.1 Bistand til norske frivillige organisasjoner, 2006 (NOK 1000)

Chapter (code+name)	Post (code+name)	Del kv. / Sakskap for No	Fran Norge	Norway	Norwegian Aid Committee	FNSA mander	LO - La undersigelse om	Regionale fordr	Sil / S-tjeneste og akademiske	Christen Fæl Network	Sjetteen SOS-ber nyber	Norgesdirekt og	Algeria ankomien i Norge	Norges forslornd	MFO Næringsse hovedorganisasjon	WMFO ge	Norgesratstribud og Olymiske komite	
150 - Bistand til Afrika	73 - Uganda						3 000									3 000	4 364	1 300
	78 - Regionbevilgning for Afrika																	
	79 - Tillegg til tidligere samarbeidsland																	
150 - Bistand til Afrika Total		5 100					3 000										4 364	1 300
151 - Bistand til Asia	78 - Regionbevilgning for Asia																	
151 - Bistand til Asia Total		5 100					3 000											
152 - Bistand til Midtøsten	78 - Regionbevilgning for Midtøsten																	
152 - Bistand til Midtøsten Total																		
160 - Sivil samfunn og demokratisk utvikling	50 - Freiskompet																	
	70 - Sivil samfunn	25 000	20 000				22 000	24 000	17 500									
	71 - Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	600	200				29 870	800	852									
	72 - Demokratistøttepartier																	
	73 - Kultur																	
160 - Sivil samfunn og demokratisk utvikling Total		25 600	20 200				30 060	24 800	18 352									
161 - Næringsutvikling, f. kap. 3161	70 - Nærings- og handelsrett																	
	73 - Institusjonsutvikling i utviklingsland																	
161 - Næringsutvikling, f. kap. 3161 Total																		
162 - Overgangsland (GAP)	70 - Overgangsland (GAP)		4 000						10 450									
162 - Overgangsland (GAP) Total			4 000						10 450									
163 - Nordhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	70 - Naturkatastrofer		9 500						7 582									
	71 - Humanitær bistand og menneskerettigheter								7 740									
163 - Nordhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter Total			9 500						15 322									
164 - Fred, forskning og demokrati	70 - Fred, forskning, og demokratitiltak																	
	71 - ODA-godkjente land på Balkan og andre																	
164 - Fred, forskning og demokrati Total		10 838	19 768				528											
165 - Forskning, kompetansesøking og evaluering	1 - Driftstiltak	10 838																
	70 - Forskning og høyere utdanning																	
	71 - Faglig samarbeid																	
165 - Forskning, kompetansesøking og evaluering Total																		
166 - Tilskudd til yrsestiltak	71 - Internasjonale prosesser og konvensjoner																	
166 - Tilskudd til yrsestiltak Total																		
Grand Total		41 538	33 700				32 923	24 800	18 352	18 190	15 582	14 500	14 119	13 211	12 800	11 468	10 000	

Vedlegg 5**Omtale av lederes ansettelsesvilkår i statlige foretak****Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (NORFUND).**

Selskapet har i løpet av 2006 skiftet daglig leder. Tidligere daglig leder, Per Emil Lindøe, har i perioden fram til 10.09.06 mottatt 844 872 kroner i lønn, 467 630 i pensjon og 19 677 i andre ytelser. Ny daglig leder, Kjell Roland, har i perioden fra 11.09.06 til 31.12.06 mottatt 460 227 i lønn, 135 113 kroner i pensjon og 33 101 i andre ytelser.

NORFUND har etablert en pensjonsordning for alle ansatte. Full opptjening forutsetter 30 års opptjeningstid og utgjør 70 pst. av lønn. Administrerende direktør har en tilleggspensjon utover den generelle ordningen, som innebærer dekning over 12G og pensjonsalder 65 år. Det er ingen etterlønnsavtale utover oppsigelsestid på tre måneder, og heller ingen avtale om bonusordning.

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes Servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Abonnement, løssalg og pris fåes ved henvendelse til:
Akademika AS
Avdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 84 Blindern
0314 OSLO
E-post: offpubl@akademika.no
Telefon: 22 18 81 00
Telefaks: 22 18 81 01
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen finnes på Internett:
www.regjeringen.no

Trykk: GAN Grafisk AS - 10/2007

